IONEL TEODOREANU

IONEL TEODOREANU

OPERE ALESE

II

Studiu introductiv, ediție îngrijită, note și comentarii
de
NICOLAE CIOBANU

LA MEDELENI 2

SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ
București 1968

LA MEDELENI

DRUMURI

Lui Lily,
întâiul meu volum pe care-l socot vrednic
de a-i fi închinat

PARTEA ÎNTÎIA

I

SFÎRŞITUL UNUI AN ŞCOLAR

Deşi plină de şcolari, vasta clădire a Liceului Lazăr din Bucureşti amuţise. Din ea nu s-auzeau decît zvonurile de-afară: gemătul lung al tramvaielor; vociferările ritmice ale oltenilor cu zarzavaturi, fructe şi cărbuni; şi în răstimpuri, prin flacăra albă a verii, corul crud şi anarhic al vrăbiilor din Cişmigiu.

Mai bine de cinci sute de peniţi porniseră cruciada ultimelor teze ale anului, alungate de aceeaşi teroare — corigenta sau repetenta — călăuzite de acelaşi fanatism: cucerirea vacanţei fără de griji.

în toate clasele, mirosul acid al cernelii stăpînea — mai presus de celelalte — ca prezenţa unui destin. De pe catedre, dominînd şirurile spinărilor aplecate, zeii didactici, îndeobşte sluţi, neraşi, cu ochelari călări pe triste nasuri, aveau expresia enigmatică a zeilor autentici.

Fiţuicile circulau pe subt pupitre, se tupilau subt sugătorile imprimate cu tabla înmulţirii, pîndeau subt filele caietelor liniate şi emoţionate — agere şi clandestine ca şopîrlele — răsărind dintr-o manşetă cu inscripţii microscopice, din crăpăturile atavice ale băncilor sau din alte tainiţe intime. Cînd şi cînd, uşa vreunei clase se deschidea cu o încetineală leşinată şi se închidea patetic, izgonind pe coridor un mic Oedip în uniformă, prins cu fiţuica în caiet, cu cartea pe genunchi sau aplecat famelic pe caietul vecinului. Şi corul antic al tăcerii murmura-n urechile urechite în prezent şi viitor: „Repetent... repetent... repetent..."

Alteori, o uşă izbucnea în lături şi se-nchidea pocnind ca un aplauz formidabil, făcînd loc şcolarului palid de emoţie, care, cu gestul scenic al *Damei cu camelii,* ţinea pe faţă batista copios carminată cu sîngele unei sticluţe de cerneală roşie...

Clasa VII-a modernă analiza poezia *Melancolie* — „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă, prin care trece albă regina nopţii moartă" — cu o viteză păgubitoare în primul rînd ortografiei, călcată la toate virajurile gramaticale, ca o vulgară găină sau gîscă pe şosea.

Tinerii comentatori ai melancoliei eminesciene se desfătau ca la lectura unor stihuri de Topîrceanu, rezervîndu-şi masca melancoliei pentru tezele ştiinţifice, îndeosebi pentru cea de la matematici.

Profesorul de literatură se uita pe fereastră, fredonînd mintal o arie din *Văduva veselă.* Purta o lavalieră la fel cu a lui Maximilian din *Fire de artist* şi avea numai douăzeci şi şase de ani. Pe bulevard treceau cu paşi dănţuitori fete cu bluze de vară... şi pe caiete „regina nopţii moartă".

„Dan Deleanu,
cl. VIl-a m."

Iscălitura din josul paginei, scrisă în cursive torenţiale, era abia schiţată, ca pe recipisa unei telegrame urgente.

Dănuţ se uită la ceasul-brăţară, descoperindu-l cu o bruscă mişcare a braţului: unghiul drept al minutarelor arăta trei-jumătate. Se aplecă la urechea camaradului de bancă.

— Mircea...

— ...? clipiră ochii bruni, smulgîndu-se din decorul nocturn al *Melancoliei* cu un reflex de lună şi o iluminare parcă.

— ...eu plec. Ia-mi tu geanta. Ne întîlnim acasă.

— Nu m-aşteptaţi? se alarmă Mircea, întorcînd condeiul.

— Nu pot. Nu mai pot. Vreau să ştiu tot. Să se sfîrşească odată.

— Cum? Te duci *acolo}*

— Da.

— Şi scrisoarea?

— Rupe-o.

— ...? Asta nu! Eu o duc.

— Am spus nu.

— Dan!

— Nu te-amesteca.

— Dan, te-ai jurat! se încruntă Mircea cu ochi serioşi şi o subită roşeaţă în obraji.

— Am să-mi calc jurămîntul... Nu te uita aşa!... Tu... „n-ai iubit", continuă în gînd Dănuţ, intimidat şi exasperat de dispreţul ironic al camaradului său.

— Pentru o astfel de *femeie!*

— Mircea!

— Ssst! şuşuiră glasuri indignate.

Izbind pupitrul şi aruncînd o privire de sfidare întregei clase, Dănuţ se ridică din bancă, spătos, zvelt şi ondulat în uşoara uniformă de camgar. înainta spre catedră, febril, urmărit de priviri nedumerite: Dănuţ era printre premianţii clasei. Şi e o axiomă pentru orice elev bun că o oră e cu totul neîndestulătoare pentru întocmirea unei teze destinate notelor majore, mai ales la română, unde „scrii tot ce-ţi trece prin cap".

— Ai şi isprăvit, Deleanu? întrebă profesorul, ritmîndu-şi întrebarea şi gestul, din distracţie, pe aria de operetă fredonată pînă atunci.

— Da, domnule profesor.

Aruncă spre uşă o privire semnificativă.

— Cum s-ar zice: *„veni, vidi, viei..."* intonă profesorul cu familiaritatea cantabilă a chelnerilor de berărie cînd se avîntă plesnind din şervet, c-un „vine, vineeee..."

— Hî! zîmbi Dănuţ condescendent.

— Ce zici, Deleanu, despre Eminescu al nostru? Genial poet: ai? Are un ce aparte...

Dănuţ strînse pumnii cu o vigoare sportivă.

— îmi permiteţi să plec, domnule profesor... Ştiţi, căldurile! răsuflă el, treeîndu-şi batista peste faţa năduşită glacial.

— Poftim, poftim.

Dănuţ se înclină scurt şi se smunci spre uşă, lăsînd în urmă-i plutirea de parfum turburătoare şi impudică a adolescenţilor impregnaţi de intimitatea unei femei cochete.

Profesorul aspiră cu nări viguroase parfumul evocator şi, netezindu-şi mustăcioara cu un deget, începu să fredoneze

o arie din *Fetița dulce.* Totodată deschise caietul zvîrlit pe margina catedrei și, aruncînd o privire distrată pe teza indescifrabilă — cu satisfacția înduioșată a chefliilor care nu se uită la bacșiș — puse un zece apăsat cu creion roșu, notă care ignora și conținutul tezei, și *Melancolia,* dar care aplauda superlativ pulpele grăsune și *dessous-mile* roze ale Floricăi Florescu în *Fetița dulce.*

„Mircea Balmuș,
cl. VH-a m."'

Toată revolta lui Mircea se descarcă în iscălitura aruncată în mijlocul filei, subt teza neisprăvită, făcînd, alături de corectitudinea fină a raidurilor de mai sus, efectul dezordonat al trăsnetului într-un impecabil parc englezesc.

— Și dumneata, Balmuș? Ce-ați pățit azi? se minună profesorul, consultîndu-și ceasul.

— Sînt cam indispus, domnule profesor, răspunse Mircea așezîndu-și teza sacrificată peste teza lui Dănuț.

Trecu în goana mare prin coridorul pustiu. Coborî scările vîrtej. îl ajunse pe Dănut dincolo de bulevard.

— Dan! Dan!

— Ce *mai* vrei?

— ...Ești supărat pe *mine!*

Se priviră ochi în ochi. Dănuț sfida.

Ceva mai înalt și mult mai voinic decît Mircea și decît toți camarazii lui — chiar decît repetenții mustăcioși — Dănuț avea în schimb o față copilăroasă, cu toate că în jurul ochilor i se inelau, viorii, cearcănele dragostii. Izgonită din trup, copilăria stăruia delicat în rotunjimea lină a obrajilor, în puritatea feminină a bărbiei și a gîtului și în entuziasmul fraged al mîniei cu reflexe de violetă pe fruntea cu o vînă răzvrătită. Mișcările sportive și conturul hotărît al trupului îi dădeau o energie aparentă, atenuată, dacă nu dezmințită, de dulceața molatecă a ochilor castanii. Roșeața mîniilor se învecina cu izbucnirea lacrimilor pe obrajii lui Dan — încă Dănuț.

— Ascultă, Mircea, începu el îndoindu-și cu un gest familiar liceenilor cozorocul chipiului; Adina, orice s-ar întîmpla, și orice-ai gîndi *tu,* nu-i o *femeie. Bonjour!*

Cotind pe o stradă laterală, se îndepărtă cu pași elastici, întrecînd pe rînd pe toți trecătorii.

— Asta înseamnă că eu sînt un măgar ! monologa Mircea.

Un tramvai, venind dinspre Cotroceni, se opri la halta apropiată. Mircea se repezi într-acolo. C-un picior pe scară, șovăi. întoarse capul în direcția lui Dănuț. îi zări mersul aplecat și nervos ca și scrisul.

„Du-te cu tramvaiul; du-te cu tramvaiul", șoptea îndîrjită demnitatea lui Mircea.

Totuși, numai demnitatea lui luă tramvaiul. El se luă după Dănuț, săltînd cele două genți școlare care-i împovărau brațul.

— Ca un hamal! se batjocori singur, ștergîndu-și cu podul palmei broboanele de nădușeală.

„Așa *îți trebuie",* gîndi el, întrebuințînd pronumele la persoana doua, ca și cum în felul acesta ar fi stabilit o distanță între Mircea Balmuș, care se lăsa jignit fără să reacționeze, și glasul critic care, neatîrnat, înfiera această nedemnitate.

Arșița se abătuse ca o migrenă colectivă asupra trecătorilor congestionați și lenți. Cînii scoteau limba; oamenii, batistele. Pe acoperișul caselor s-ar fi putut prăji cafeaua.

Soarele ardea atît de intens, încît pierise alb ca un viscol în cerul scînteietor.

Bucureștiul aștepta noaptea ca o ploaie.

Vioiciunea agresivă a lui Dănuț și graba lui Mircea, după el, contrastau atît de categoric cu ritmul lînced al străzii, încît un trecător triplat de pîntec, cu un carton de înghețată într-o mînă, umbrela deschisă în cealaltă și o popească batistă atîrnată de guler ca o bavetă, se întoarse după ei, exclamînd suav:

— Oh ! Tinerețe! Tinerețe !...

Zărind vitraliul albastru al vestibulului, Dănuț începu să alerge de-a binelea. Smunci în lături portița de fier. Cînele îl cunoștea. îl cunoștea și băcanul de peste drum.

— Ăsta-i ăl dă inimă! Hă-hă!

La auzul epitetului aruncat în gura mare, ca o exclamație la teatru, din galerie, Mircea nu îndrăzni să treacă prin fața băcăniei. Se opri pe loc, profund umilit.

Dănuţ sună autoritar, lung, privind duşmănos tăbliţa de metal înşurubată în zid, deasupra cutiei de scrisori.

MICHEL STEPHANO
căpitan
din Marina comercială

Tăbliţa aceasta îi amintea sarcastic ziua şi clipa cea mai încîntătoare a vieţii lui... Luase premiul întăi la concursul de patinaj, subt ochii Adinei, în aclamaţiile frenetice ale Liceului Lazăr. O după-amiază întreagă patinaseră împreună, înfruntînd viscolul. Spre sară o întovărăşise acasă, călăuzind-o cu braţul în jurul mijlocului prin troienile viforoase.

în faţa uşii, Dănuţ se descoperise ceremonios.

—• *Je vous baise Ies mains, madame.*

•— *Comment? Vous n'entrez pas, cher* monsieur?

îi venise să fugă cu fericirea inimii lui... Atunci zărise la lumina becului electric tăbliţa. Şoptise, cu ochii plecaţi şi glasul răguşit.

— *J'ai peur, madame, de deranger monsieur votre mari!*

— *Mais je suiş seule, mon petit page... II est â l'etranger.*

Dănuţ ameţise, îngropat parcă subt trandafiri. Toţi fulgii ninsorii oglindeau sclipirea dinţilor mărunţi.

Intrase...

Acum aştepta.

Şi-i venea să smulgă şi să calce în picioare tinicheaua tutelară a acestui ridicol Michel Stephano, *„qui etait toujours ă l'etranger".*

Sună din nou: ascuţită vibraţie a soneriei... Nici un răspuns. Bătu cu pumnul în lemnul uşii, apoi în geamuri. Parcă se zărea o mişcare printre perdeluţele uşii din faţă. Uitîndu-se mai bine, nu zări nimic, apoi zări oglindindu-se în geamuri, holbată diform de curiozitate, figura băcanului, şi faţă în faţă, umilitoare, uniforma lui de licean.

Scutură clanţa, aprig, ca pe o mînă sensibilă. Nimic. Casa cu storurile trase era mută, închisă, ostilă.

în goana mare înconjură faţada şi intră prin atenanse, îl întîmpină brusc, răsărind de după bufet, pe jumătate speriată, pe jumătate cochetă şi zîmbitoare, Aneta. îşi friza cu degetele neliniştite cînd danteluţele şorţului, cînd şuviţele bretonului.

— Nu-i acasă, domnişorule; plecă la Sinaia.

Dănuţ se făcu palid.

— A plecat?

— Da, domnişorule.

— Nu se poate... Minţi. De ce nu mi-ai deschis?

— Dormeam, domnişorule.

— Minţi. Ce-i acolo? Pentru cine? vocifera Dănuţ, arătînd cu degetul pe bufet portocalele tăiate alături de două pahare aburite.

— Pentru mine, domnişorule. Mă jur, na! Să nu mai ajung... Dacă ţi-e poftă, răcoreşte-te c-o lemonată.

— Aneta!

— Zău, domnişorule!

— Minţi! Am să-ţi arăt că minţi. Toţi spuneţi minciuni, numai minciuni...

— Stai, domnişorule. Nu se poate... e închis, gîngăvi Aneta, aşezîndu-se energic în faţa uşii.

Dănuţ o apucă de umăr, vroind s-o înlăture. Aneta îl cuprinse de mijloc, înnodîndu-1 cu braţele, lipindu-şi obrazul de faţa lui. Se scutură, dar braţele ei îl strîngeau din răsputeri.

— Ce-i asta? !... Vai, Dănut! *Avec Ies bonnes! Oh! mon petit!*

Aneta îşi frămînta şorţul, legănîndu-se uşor din şolduri, în atitudinea clasică a subretelor de operetă surprinse de stăpînele lor umblîndu-le la pudră.

— Asta-i o infamie! gemu Dănuţ, smulgînd de gulerul tunicii, sufocat. Vreau să-ţi vorbesc.

— Poftim.

— în faţa Anetei ? !

— Aneta, du-te afară.

Dănuţ se aşeză pe un scaun de lîngă masă, cu mîna pe frunte.

— Te rog, descopere-te !

Lovind cu podul palmei în cozoroc, îşi aruncă jos chipiul şi, înfrînt de căldură, de alergătură şi de atîtea emoţii

îşi lăsă braţele pe masă şi capul pe braţe aşteptînd dezlegarea tuturor nenorocirilor.

în linişte brusca, muştele încleiate pe spirala atîrnată de lampă murmurau cu o surdă frenezie.

Adina Stephano îşi pături una peste alta aripile chimo--Oioului brodat cu crizanteme ruginii, acoperindu-şi trupul gol şi bătăile inimii.

Deşi abia lunecase din aprigi dezmierdări, era proaspătă şi luminoasă ca o mandarină descojită. Părea pulverizat cu ilarităţi de aur vaporos chipul roz, cu nasul mic şi ştrengăreşte cîrn, şi buza cea de sus tot cîrnă, şi părul roş şi-atît de creţ, încît Dănuţ spunea că graseiază ca şi glasul.

Era mică: abia întrecea umărul lui Dănuţ, cu tocuri cu tot, dar prea vivace pentru a da răgaz ochiului să o cuprindă. Şi avea ochii miraţi de mari ce erau — verzi, umezi, răcoroşi.

Aruncă o privire asupra lui Dănuţ: niciodată nu-l văzuse în uniformă. îşi culcase fruntea pe braţe, ca un şcolar furat de somn pe cînd îşi face lecţia. Capul aplecat — numai reliefuri castanii — descoperea curba inocentă a gîtului şi o gropiţă împrejmuită de vîrtejurile părului.

Se aplecă asupra lui. O sărutare, castă la început, stărui, înfrigurînd spinarea aplecată. Dănuţ se scutură. Adina se dezlipi, privind cu capul aplecat pe o parte urma roşie, ca o veveriţă gata să culeagă încă o alună, dar speriată şi desfătată de picurul celor care cad... Se răzgîndi. îşi strînse din nou chimonoul desfăcut. întîlnind oglinda bufetului, se aplecă, întinzînd buzele, ciufulindu-şi părul pe tîmple, pieptănîndu-şi sprîncenele, cu gesturi iuţi, mărunte, mandolinate parcă.

Obrajii lui Dănuţ ardeau, ca şi respiraţia. O simţea mişcîndu-se după clămpănitul minuscul al papucilor cu tocuri înalte. Căldura de fîneaţă a parfumului atît de cunoscut, insinuîndu-i-se pe faţă, îi destăinuia goliciunea întîiului trup de femeie pe care adolescenţa lui îşi culcase obrajii şi trupul naiv.

Cunoştea vînătaie tainice: umbrele întîrziate ale sărutărilor grele. Cunoştea dezmierdările lungi de-a lungul pulpelor îmbietoare pînă acolo unde pieliţa e dulce, grasă şi fierbinte ca a renclodelor în arşiţa de iulie. Şi cunoştea dura elasticitate a sinilor zvîcnind în mînile lui, mai goi decît orice goliciune, rotunzi ca însuşi fructul dezmierdării mînilor crispate. Şi cunoştea vîrtejul curbelor acelui trup îngrozitor de alb, pe care ar fi vrut să-l topească în trupul lui ca pe-o zăpadă înpămînt-—şi care totuşi rămînea al ei.

Se auzea zăngănitul linguriţii în paharul cu oranjadă, batjocoritor parcă.

Dănuţ sări în sus.

— Ruşine ! Să-ţi fie ruşine ! Asta-i cruzime ! N-ai inimă !

— Fiindcă beau oranjadă?

Apucînd-o cu violenţă, Dănuţ o ridică în braţe şi, blînd, o aşeză pe genunchii lui.

— Adina, de ce nu ţi-e milă de mine?

Şi cu veşnica mişcare a copiilor alintaţi, îşi alipi obrajii de sînii ei.

— Spune-mi că nu-i adevărat... Te rog, Adina. Fii bună şi spune-mi că nu-i adevărat.

Şi obrazul, frămîntîndu-se, căuta goliciunea sinilor şi a adevărului dorit.

— Dănuţ, dar ce-i cu tine? Ce să nu fie adevărat? Nu mai înţeleg nimic !... Hai, prostuţule ! Nu eşti tu pajul meu rău şi cuminte!?...

îi vorbea în obraz, gîdilindu-l cu suflarea caldă şi cu genele. Vorbele ei graseiate erau zîmbitoare, naive şi cu parfum de miere.

— Adina, nu mă mai iubeşti! se tîngui Dănuţ. Spune-mi drept, adevărat... Jură-te, Adina. Te rog ju...

O sărutare se adînci ascuţit în buzele lui. Două mînuţe îi încleştară părul, sălbatec. Un tremur de frunzişuri subt lună îi străbătu adînc. Gîfîiau.

Braţul lui Dănuţ îi încolăci trupul pe subt chimono. Căpătîndu-şi suflarea, începu să o sărute la întîmplare, nebuneşte, cum se tăvălesc prin iarba primăverii, subt întîia ploaie, animalele tinere.

— Sînt un prost! Sînt un prost! cînta bucuria lui cu ochi turburi.

Cu ea în braţe, dănţuind, porni spre uşă.

Dezmeticindu-se, Adina se smunci deodată.

— Stai aici, dragă Dănuţ... Cuminte, Dănuţ... Dănuţ! Nu se poate! Nu vreau! ţipă ea spăimîntată, în pragul uşii, zvîrcolindu-se.

La ţipătul ei, uşa salonului învecinată cu a etacului se deschise teatral.

— Ce-i, tinere? întrebă un domn scund, plinuț, congestionat, cu monoclu înrămat. Vrei s-o răpești pe doamna?

— Ce cauți dumneata? Cine ești dumneata? întrebă Dănuț cu ochii măriți, dînd drumul Adinei din brațe pe jumătate dezgolită.

— Dar dumneata?

Dănuț își scutură capul. Clipi. înghiți uscat.

Domnul zîmbea ironic, trăgîndu-și mașinal manșetele. Revăzîndu-l, după o tăcere în care inima se prăbușea cu fiecare bătaie, Dănuț izbucni, cu pumnii încleștați.

— Ieși afară!

— Tinere! Mi se pare că nici proprietar, nici chiriaș nu ești!... Ori poate mă înșel? adăugă el, potrivindu-și monoclul cu un zîmbet strîmb.

— Ieși afară!

— Tinere!

— Ieși afară ! răspică Dănuț c-un fel de stranie implorare în glas.

— Ieși dumneata, dacă nu-ți place compania mea!

— Ieși afară! gemu Dănuț, tremurînd. Te-am insultat. Trimete-mi martori. Mă numesc Dan Deleanu, strada Pitar-Moșu, 20.

— Bravo, cavalere! Dar după cîte văd mai ai o adresă: la liceu! Hai? Acolo nimeresc mai ușor!

— Lașule!

— Mucosule, adu-ți aminte că ai urechi fragede!

— Ramolitule!

— Afară, nerușinatule! zbieră domnul, înaintînd spre Dănuț cu braț răzbunător.

Dar, înainte ca să-l fi ajuns, Adina îl acoperise pe Dănuț cu trupul și cu brațele.

— Nu-ți dau voie! Afară din casa mea! Afară!

— Casa dumitale? Aha !

O îmbrînci în lături cu toată puterea și brutal, după întâia victorie, îl înșfacă pe Dănuț de tunică.

Dănuț îl măsură adînc și, smuncindu-se îndărăt, îl pălmui din două părți, scurt, formidabil. Monoclul căzu. Pecetluit cu o roșeață care evolua spre vînat — pe amîndoi obrajii — domnul se uita la Dănuț ca la mîna dentistului după ce ți-a scos măseaua.

Urmă un scurt răstimp de tăcere, ca după explozii. Revenindu-și în fire, domnul se repezi la Dănuț suflînd asmatic, cu pumnii ridicați. Un pumn în plin piept îl aruncă la pămînt.

Adina, cu pumnii în gură și ochii măriți de spaimă ca ai copiilor cînd se deșteaptă din somn auzind stafiile care umblă în pod, tremura, ghemuită în părete, cu ochii la Dănuț, pe cînd domnul de jos își relua monoclul și-și pipăia nodul cravatei indemne, cu aerul corect și grav al celor răsturnați de o trăsură cînd își iau din nou în primire demnitatea.

— Ieși afară! răsună glasul lui Dănuț ca un refren automat.

Domnul se ridică, tușind. Se grăbi spre vestibul, tamponîndu-și fruntea cu batista. Dănuț îl urmărea cu o privire de supraviețuitor al unui cataclism. în capul gol un singur gînd răsuna, tenace și absurd: „să nu-și uite ceva; să nu-și uite ceva"...

De două ori răsună metalic cheia răsucită în broasca ușii de dinafară. Apoi, o voce înecată de tusă, în falset.

— Pește...

Ușa pocni, pălmuind tăcerea.

Dănuț porni spre iatac. în fața ușii se opri mirat. Se întoarse îndărăt. Se opri, zăpăcit, distrat, cu un tic în colțul buzelor.

Cu gîtul aplecat, porni încet spre sufragerie, călcînd prin cioburile inimii lui.

Adina îl urmă, furișîndu-se pe lîngă zid. Un papuc îi căzu din picior. îl lepădă și pe celălalt, urmîndu-l pe Dănuț, desculță ca o penitentă.

— Dănuț ! răsună duios și plîngător glasul din urmă.

întoarse capul. O văzu spăimîntată, cu ochii încremeniți și înghețați, cu buzele tremurînd, cu umerii ghemuiți, cu picioarele goale, așa de mică-mică și de dezarmată, că izbucni în plînset, hohotind, și fugi.

*

— Oprește la a treia casă... cea cu trandafiri, vorbi Mircea birjarului cu glas scăzut, făcîndu-i semn să cotească la stînga.

Tăcuseră tot drumul în trăsura cu coşul tras, ca după o înmormîntare.

Mircea sări, strecură în mîna birjarului moneda pregătită şi, cu o solicitudine îngrijorată, întinse mîna lui Dănuţ a cărui faţă era blîndă şi distrată.

— Bonjourr... bonjourr.'.. Hai, Nae;hai,Nae... Sictirrr... Sictirrr...

Birjarul, cu biciul ridicat, rîdea cu hohote, privind cu capul întors papagalul al cărui glas de cocotă beţivă îl invectiva. La glasul papagalului, răsări în haine negre austere, cu chip tragic de cabotin scos la pensie, Nae, feciorul lui Herr Direktor. Ţinea într-o mînă fascicola 155 din *Contesa fără nume.*

Se înclină protocolar în faţa băieţilor, oglindindu-le trecerea în chelia de un roz serviabil. îi urmări apoi cu privirea, şi o severă surprindere îi adînci cutele care închideau în paranteză colţurile gurii: domnul Dan, fără de chipiu, cu nasturii de la tunică smulşi!

— Hm! Hm!

— Sictirr, sictirr! huruia îndrăcit papagalul către birjarul extaziat.

— Pleacă odată, domnule! invită Nae pe birjar cu un gest scandalizat. Nu vezi că te înjură pasărea?... Taci, Coco, taci odată!

— Sictirrr, sictirrr...

— Taci, Coco, că te-o apuca damblaua, Coco, Coculeană ! îl imploră Nae, scoţînd din buzunarul jiletcei o bucăţică de zahăr.

Dar Coco, care absorbise odinioară sictirurile tuturor haimanalelor din „Făgădăul" lui Nae, nu mai contenea. Şi glasul papagalului suna mai urîcios, pornind din trupul cu penaj de perlă, mugur tînăr şi mărgean.

Din pragul uşii, Mircea întoarse capul şi aruncă o privire de definitivă scî'rbă papagalului în care vedea icoana Bucureştiului copleşit de lux, strident şi trivial.

Herr Direktor, tatăl adoptiv al lui Dănuţ, avea o concepţie despre majoritate, sau, mai exact, despre minoritate, mult mai largă decît a codului civil şi a codului penal. Potri-

!

vit acestei concepţii originale, Dănuţ fusese declarat major— de către Herr Direktor — la cincisprezece ani. Isprăvise cele patru clase ale cursului inferior, la Şcoala luterană, în chip onorabil: media şapte şi oarecare fracţiuni, la învăţătură, *hors-concours* la sporturi, inclusiv bătaie, de unde o reducere simţitoare a notelor la „conduită".

La sfîrşitul anului şcolar, Herr Direktor venise cu automobilul cel nou — tip 1911 — la internatul unde cu patru ani în urmă adusese o „fetiţă" cu haine de băiat, care-l strîngea de mînă lăcrămînd şi suspinînd.

Şofeurul — acelaşi blond Herr Kulek încărcase bagajele sumare ale unui tînăr licean, a cărui frunte larg deschisă subt şapca pe-o ureche, şi a cărui umeri larg croiţi, în armonie cu fruntea, oglindiră în ochii lui Herr Direktor, şi-n monoclul său, imagina crudă a bărbăţiei temerară-n gînduri şi fermă în pumni.

Spre uimirea lui Dănuţ, automobilul nu se oprise la uşa apartamentului din strada Scaune, unde Dănuţ îşi avea odaia alături de etacul lui Herr Direktor, ci la poarta unei case sprintene, cu terasă la etaj, ogradă pavată şi grădină cu chioşc de verdeaţă. Casa albă părea pudrată în scînteierea soarelui de vară; trandafirii agăţători, izvorîţi parcă din adîncul ei, cădeau din marginea terasei, acoperind faţada cu cochetul lor torent. Semăna atît de mult cu o vilă casa din Pitar-Moşu, încît ochii se mirau întîlnind împrejurimea urbană în loc de mare albăstrie sau munte verde.

Herr Direktor zîmbise, aprinzînd o ţigară, la întrebarea mută a lui Dănuţ. în uşa casei, Nae, mâi protocolar ca oricînd — acuma sintetiza autonomia unei case cu două rînduri — se înclinase în unghi drept, în timp ce papagalul, iritat de trecerea unei trăsuri, inaugurase rulada democratică a sictirului în noul cartier.

în apartamentul de jos, Dănuţ recunoscuse mobila din strada Scaune — confort de piele şi covoare — şi mirosul de tutun, de lemn de cireş şi de colonie „4711" al hainelor lui Herr Direktor. Din *hali,'o* scară de stejar, cu trepte largi, acoperite de un covor adînc, ducea la...

— ...Garsoniera tînărului Dan Deleanu, anunţase Herr Direktor cu o ciudată emoţie în glas.

Hali parchetat cu ziduri boltite, prelungit şi prefăcut oarecum în terasă—dincolo de vitraliul cu două uşi—înzestrat

cu o masă pătrată, patru scaune şi un mic bufet, toate de lemn brun, în contrast calculat cu zăpada iernilor şi trandafirii verilor de pe terasa ocrotită de soare printr-o vastă aripă de pînză, mobilă.

— Cînd ai invitaţi, poate servi, cu oarecare bunăvoinţă, de sofragerie... explicase Herr Direktor rostul mobilierului.

La stînga, etacul cu proporţii de salon, substanţial şi sever mobilat; alături, încăpătoare odaie de baie — despărţită în două printr-o perdea — al cărei scop mixt îl învederau halterele metalice înşurubate în zidul ripolinat şi balonul de box suspendat agresiv între plafon şi podea, alături de toate cele trebuitoare igienei şi cochetăriei bărbăteşti.

La dreapta *hall-uhii,* odaia de lucru: fotolii şi canapea de piele castanie, spaţioase; biurou american cu capac mobil: bibliotecă, pendulă cu barometru; iar pe păretele din spatele biuroului, trei panoplii: una cu arme şi unelte de vînătoare; alta cu florete, spade, măşti de scrimă şi mănuşi; şi cea din mijloc, mai puţin marţială, alcătuită din două rachete de tenis cu presele lor şi o reţea cu mingi albe.

Dar mai era o surpriză în noua garsonieră—aceasta pregătită de mama lui Dănuţ. Gheorghiţă a Marandei, flăcăul cel mai dezgheţat de pe moşia Medeleni, după ce ucenicise trei ani — iarna, la Iaşi, vara, la Medeleni, la semnalul soneriei răsărise ca din pămînt; cu păr bălan, nas ascuţit, ochi albaştri şi zîmbet blond din pricina mustăcioarei abia mijite, purtînd cu dezinvoltură straiele nemţeşti şilunecînd cu presteţă pe luciul parchetului, la care contribuise intens.

— Să trăieşti, conaşule! De-amu îs aici la mata.

Aducea în garsoniera din Pitar-Moşu dulceţi făcute la Iaşi pentru tînărul gospodar bucureştean, solicitudine prietenoasă de copil de ţară şi dulce grai moldovenesc.

Apartamentul lui Dănuţ avea şi o intrare separată.

— Iată cheia, i-o oferise Herr Direktor cu oarecare solemnitate adecvată acestui simbol.

îl bătuse pe umăr

— De-acum înainte eşti tu singur stăpîn pe viaţa şi în casa ta... în apartamentul de jos locuieşte un vechi şi devotat prieten al tău — ceva mai bătrîn decît tine! suspinase Herr Direktor.

Gheorghiţă a Marandei destupase o sticlă de şampanie, după canoane...

)
^

De-atunci, Dănuţ fusese stăpîn în casa lui, iar Herr Direktor, un vechi şi devotat prietin al său, pe care Dănuţ îl consulta şi-1 respecta spontan...

*

.. .Atent pe terasă la orice zgomot, Gheorghiţă a Marandei, auzind trăsura şi văzîndu-şi stăpînul, se repezi pe scări. Luă gentile şi chipiul lui Mircea, înregistra cu o discretă nedumerire ţinuta lui Dănuţ şi *dădu raportul,* urcînd scările în urma băieţilor.

— ...Sus aşteaptă conaşu Tonei...

Un zîmbet, prizat de nasul ascuţit, îi aprinsese mustăcioara blondă. Auzind numele celui care-i aştepta, Mircea ridică din umeri şi din sprincene.

— ...Am pregătit de ceai.

— S-s-s-salve, mă! U-u-unde-aţi şt-tt-ters-o?

Dănuţ schiţă un semn de salutare spre Tonei şi intră în etac, docil, împins uşor din urmă de mîna lui Mircea.

Tonei, „Tontonel" sau „Mototonel" — calambur onomatopeic derivat din substantivul, detunător şi vertiginos, motocicletă — avea o rondă faţă de măr domnesc, pe care un copil ar fi desemnat primitiv cu cărbunele ochii, sprincenele şi mustăcioara lineară. Bîlbîia, împodobind cu triluri cacofonice orişice silabă, dar era impermeabil: zeflemelele şi poreclele colegilor dintr-a şaptea modernă, şi chiar ale „puştilor" din cursul inferior, nu-1 atingeau.

— Ş-ş-ş-şi ce? B-băiat frumos s-s-sînt; suc-c-c-ces la dame am!

Tezele cele grele i le făcea Mircea sau Dănuţ; de oral era exonerat, cu excepţia matematicilor, obiect din pricina căruia fusese lăsat de două ori repetent în cursul inferior şi la care era corigent îndeobşte în cursul superior. Avea în schimb o tunătoare voce de bariton, utilizată de direcţia Liceului Lazăr la producţii. Tonei o mai utiliza şi pentru „cu-cucerirea damelor".

Se „înamorase" de trei fete deodată—avea lirismul plural, ca şi silabele —, vecinele lui Dănuţ, şi venea zilnic pe terasă — cu tunică de postav *cloche,* pantaloni de tenis, tot *cloche,* şi guler de-o înălţime eroică. De-acolo le pîndea galant, aruncîndu-le cîte trei trandafiri sau alte flori de sezon şi frivolizînd gestul benedicţiunii ortodoxe prin executarea u-

nor „bezele" cu trei degete — pînă cînd însera sau pînă cînd îl expulza „bu-bucherul de Balmuş"

— M-m-mă Balmuş, ce-ce-ce porc pa-pa-pa-papagalul ăsta ! Si-sictireşte, mă, c-c-c-ca un porc? A-a-aud f-f-fetele, mă! S-s-strică p-p-pontul lui Tonei, mă!

— Tonei, du-te acasă şi învaţă pe mîne... Ai să rămîi repetent, Tonei! adăugă Mircea văzîndu-i grimasa sceptică.

— D-d-de ce, mă?

— Fiindcă avem teză la istorie şi nu ştii o iotă

— D-d-d-da' ştie Balmuş! făcu din ochi Tonei.

— M-am săturat! gesticula exasperat Mircea. Nu te mai las să copiezi! Du-te şi-nvaţă odată! Eşti om bătrîn! Nu ti-e ruşine!

— S-s-s-serîos, mă !

— P-pe-pe-pe-pe parola ta?

Mircea ridică din umeri.

— A-a-a-atunci s-ss-ss-să nu mai vorbeşti cu mine!... C-cc-cc-copii eu de la Deleanu! Ce-ce-ce crezi tu, m-m-mă H-h-hardtmuth? mai aruncă el din pragul scării, agitîndu-şi şapca bufantă.

Ceaiul era pregătit pe terasă. Samovarul aprins părea că rîde cu hohote în faţa paharelor.

Mircea intră în etac.

— Dan...

— Unde eşti, Dan?

Nu-l vedea din pricina penumbrei dese: obloanele ferestrelor erau închise.

Dănuţ şedea pe marginea patului, cu umerii plecaţi şi mînile uitate pe genunchi, ca o carte deschisă pe care se lasă noaptea.

— Mircea...

Se opri mirat, neştiind ce să mai spuie.

— ...Ce-avem pe mîne?

— Teză la istorie... Vrei să învăţăm?

— Da, articula distrat şi maşinal Dănuţ.

Şi deodată se ridică săltat, îşi cuprinse obrajii cu palmele, privi sperios toată încăperea; ochii i se dilatară treptat, ca într-o zvîcnire de coşmar.

— Mircea! răsună glasul sugrumat.

Mircea simţi un fior rece de-a lungul spinării.

Dănuţ începu să-şi clatine capul cu o deznădejde care nu mai încăpea în bătăile inimii şi ale tîmplelor. Faţa i se încreţi crispată, transfigurîndu-se în mască. Ochii i s-adînciră. Buzele supte se-ncălecară.

Se prăbuşi pe pat, plîngînd cu hohote mari.

Răsuna în uşă, mai demult, o bătaie stăruitoare; auzind-o, Mircea întredeschise uşa, mascînd cu trupul încăperea.

— Gheorghiţă, nu mai luăm ceai, şopti el ca dintr-o odaie cu moarte. Strînge tot. Lui Dan nu i-i tocmai bine. Nu mai primi pe nimeni.

închise uşa cu cheia.

în penumbra deplină, jelania înăbuşită se zbătea ca vîntul în casele pustii.

Mircea se aşeză pe marginea patului, sfios şi stîngaci alături de durere.

— Mircea, dragă Mircea!... Am să-nnebunesc, Mircea!... Mircea dragă, Mircea, ce să mă fac?...

Şi lacrimile curgeau, curgeau şiroaie pe obrajii clătinaţi.

— Mircea, dacă mi-i milă de ea!... Era aşa de mică, mică... săraca, săraca... Şi picioarele ei desculţe!... Mircea dragă, am să-nnebunesc...

Şi palmele se tîrau de-a lungul obrajilor, şi degetele se-ngropau în ochi, şi, alungate, se-ngropau în păr; şi inima bătea, bătea dînd viaţă şi putere deznădejdii.

— Şi mi-i dragă, Mircea... Şi mi-i dragă, dragă... Şi-i toată în mine...

Şi iarăşi hohote de plîns spulberară vorbele.

Mut, Mircea-i dezmierdă capul.

...încetul cu încetul, o sumbră istovire potoli trupul zbuciumat.

Curmînd, din timp în timp, cadenţa hohotelor tot mai înecate, mai înăbuşite — un gemăt răsuna tînguitor şi muzical.

Apoi tăcerea se limpezi, purtînd în ea, ca un susur de şipot depărtat, o suflare de copil adormit plîngînd.

Din toată furtuna nu mai rămăsese decît un singur val duios şi monoton: mîna lui Mircea, alintînd cu aceeaşi mişcare fruntea năduşită şi părul răscolit al lui Dănuţ.

Apoi intrară, vulgare, zgomotele de toate zilele, alungind umbra coşmarului şi delicatul calm: şuierul foşnitor al furtunului cu care rîndaşul ungur stropea grădina şi îndemnul lui Coco:

— Pis-piss; pis-piss... Hai, Ioşca, hai, Ioşca...

*

O uşoară, abia simţită bătaie în uşă curmă intimitatea veghei şi visării lui Mircea. Cu scurte opriri întrebătoare, îşi trase mîna din degetele lui Dănuţ, care i-o încleştaseră prin somn.

— Ce-i, Gheorghiţă? întrebă el, închizînd uşa etacului.

— Vă pofteşte domnu director la dumnealui.

Coborînd scările, Mircea-şi trecu mînile pe ochi, îşi pieptănă părul...

— Bună ziua, Mircea, îl întîmpină cordial Herr Direktor, examinînd alternativ pe Nae, care încremenise încordat cu sticla de colonie într-o mînă şi pantalonii smochingului în cealaltă. Să-mi aduci peria de haine, Nae, cam prăfuiţi pantalonii! S-aştepţi soneria.

— Am înţeles.

Dispăru cu un rictus amar.

— încep să fac burtă! Trebuie să reacţionăm, monologa Herr Direktor, trăgînd cu ochiul la Mircea... Lui Dan nu-i e bine? întrebă el pe neaşteptate, scoţînd ţigara din gură.

— ...îm!

— Bolnav?

— O... indispoziţie...

— Sufletească?

— ... !

Mircea ridică din umeri.

Se roşise. Herr Direktor îl bătu amical pe obraji.

— Eşti cam slăbuţ, Mircea! Prea multă învăţătură! Apropos: Cum se face că Tonei nu-i pe terasă? L-am zărit dînd tîrcoale!

— L-am trimes să mai înveţe puţin.

— A! da! Studiază geamurile de-alături!... Aş putea să-1 văd pe Dan?

— Acuma doarme.

— Doarme? *Umberufenl* bătu Herr Direktor în speteaza scaunului, trăgînd totodată un fum adînc. Atunci totu-i în regulă!

Auzind desconsiderarea durerii prietenului său, Mircea avu o mişcare de revoltă. Herr Direktor îl luă de bărbie, zîmbind.

— Măi băieţi, nu vă supăraţi. Asta-i deosebirea între optsprezece şi patruzeci şi cinci de ani... Cînd încep insomniile gratuite, regreţi şi durerile, şi somnul tinereţii... Dar experienţa moşnegilor e jignitoare pentru cei tineri: şi aveţi dreptate.

Zîmbetul lui Herr Direktor şi tonul — de la egal la egal — dezarmară complect pornirea lui Mircea. Revirimentul era aşa de vădit, încît Herr Direktor îl privi lung.

— Mircea dragă, iartă-mă că mă amestec, un singur cusur ai tu, după părerea mea: sufletul tău vorbeşte cu glas tare... îl aude oricine, cu condiţia să n-aibă vată în urechi. Şi fetele, dragă Mircea, *aud* extraordinar. Bagă de seamă!

Obrajii lui Mircea ardeau. îşi plecase genele, şi umbra lor răsfrîntă părea carbonizată subit de roşul intens al obrajilor.

Se înclină şi, muşcîndu-şi buzele, sui repede scările.

Herr Direktor îl urmări cu privirea, zîmbind amuzat.

— ...Tot îi bine cînd au ce auzi!

Gheorghiţă aştepta în *hali.* Văzîndu-1, Mircea întoarse capul şi trecu grăbit pe terasă. Ar fi vrut să fie singur pe lume: să nu-l vadă şi să nu-l ştie nimeni.

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; îl aude oricine..."

Vra să zică... vra să zică... şi domnul Deleanu, şi Dănuţ... şi chiar...

„Dar nu-i adevărat", se apără sufletul rupînd şi îndepărtînd pe „chiar", cu spaimă şi pudoare, de numele care dezlănţuia vii jocuri de ape şi fugi de căprioare în suflet — şi pe obraji culori de rodie.

Se oprise pe marginea terasei, cu capul aplecat. Şi mînile, cu degetele întinse răsfirat în evantai, destăinuiau cu claritate gestul sufletului.

Nerostit, „numele" trecuse... Era departe... Bătăile inimii îl urmăreau... O osteneală fragedă închidea florile sufletului...

Chipul lui Mircea avea conturul delicat şi zîmbetul ciudat în colţul gurii al unor desemnuri de Vinci. Părul brun, pieptănat cu cărare la o parte, îşi înclină şuviţele răsfirate pe o frunte dreaptă ca o înălţare. Linia obrajilor se subţia spre bărbie, suptă parcă de zîmbetul necontenit — zîmbet? — care concentra faţa în jurul buzelor subţiri. Şi subt frunte, osteniţi de genele prea grele, ochii negri aveau evlavia gravă a ochilor deprinşi să se închina la icoane în biserici nalte şi întunecoase.

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; îl aude oricine..."

— Fiindcă roşesc uşor!

Şi se roşi din nou, fiindcă era adevărat.

— La revedere, Mircea! îi strigă Herr Direktor, urcîndu-se în automobil. Spune-i lui Dan să nu m-aştepte la masă. Dacă vreţi, vă trimit maşina să vă plimbaţi.

— Nu, mulţumesc... M-aşteaptă acasă.

Şi ca să nu-l mai vadă ochii străbătători ai lui Herr Direktor, se ghemui pe un fotoliu de paie, la adăpostul balustradei cu trandafiri.

Huruiala claxonului silueta abrupt drumul automobilului spre Calea Victoriei.

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; îl aude oricine..."

Cu un gest meditativ şi familiar, Mircea îşi scoase creionul din buzunarul de la piept, vîrî în gură capătul neascuţit şi începu să-l frămînte.

Acest tic al „şefului clasei" era notoriu în clasa şaptea modernă. în fiecare dimineaţă — cu perseverenţa caracteristică glumelor şcolare — apărea pe tabela proaspăt spălată următoarea inscripţie:

„Aspru interzis fumatul... creioanelor!!!"

Aceleaşi trei semne de exclamare punctau entuziast gluma care provoca aceleaşi reflecţii şi aceleaşi rîsete.

— Cînd te vei retrage în Thebaida, scîrbit de cele lumeşti, îi proorocea Dănuţ, Dumnezeu va trebui să deschidă o librărie în deşert pentru alimentarea anahoretului Creion.

Iar Olguţa, pusă la curent întîmplător despre deprinderea celui mai bun prieten al lui Dănuţ, într-o scrisoare îi adăugase o nouă poreclă.

Ionel Teodoreanu în 1910

Ionel Teodoreanu, adolescent

Transmite salutările mele eminentului tău amic Hardtmuth n. **6.**

No. **6** exprimă tăria de caracter a acestui supra-Hardtmuth care ***roade*** latina, după cîte-mi scrii — admirativ de altfel — cu aceeaşi perseverenţă cu care roade creioanele. Eu prefer creioanele, care într-adevăr au un gust delicios, deşi mai puţin antic decît al latinei; gustul acesteia nu-mi convine, din care cauză, cuvioasa Monica **e** obligată să-mi servească de juxtă-gramofon la oral şi să-mi faciliteze plagiatul la teză.

Vive Valeque.

P.-S. Această formulă epistolară am găsit-o, după ce am căutat-o, bineînţeles, în ***Laronsse.*** Spune-i-o lui Hardtmuth, fără să-i destăinuieşti restul, ca să-**1** epatezi cu erudiţia surorii tale.

Mai este şi o altă variantă: ***„Vive et me ama".*** Ar' întrebuinţat-o ca motto într-o teză la latină. Poţi să-ţi închipui ***capul*** domnului Achindin (?) Arbore, venerabilul, cel atît de distrat încît a apucat într-o bună zi de după gît o elevă pusă de el la colţ, confundînd-o cu cortelul...

— Ce-i asta, bre? mi s-adresează el impersonal, agitînd caietul pe care l-am cunoscut imediat — prin intuiţie, cum spui tu, ***s'il vous plaît!***

„Bre" e o expresiune familiară a domnului Arbore, mai mult: o secreţie proprie ca moscul la iepurii cu acela,şi nume. Cînd sunavor — cum scrie la ***Apocalips*** — trîmbiţele supremei judecăţi, **o** tăcere de moarte fi-va între turmele răposaţilor. Numai domnul Arbore, trezindu-se din somnul morţii, cu cortelul subţioară şi prinzîndu-şi ochelarii pe vîrful nasului, va întreba inocent:

— Ce-i scandalul ista, bre?

...aşa cum face cînd intră în clasă, ceea ce va provoca, evident, ilaritatea întregului cer, ratînd efectul sublim al învierii,

închid paranteza.

La întrebarea lui şi la un semn al meu, **se** ridică în picioare toată clasa.

Domnul Arbore **se** strîmbă şi **se** scarpină în creştet.

— Nu, bre, cu toate!... Cum îi zîce? Cum îi zîce? Stăi ! Deleanu Olga. Ia spune tu, ce-i asta, bre?

I-am replicat întrebîndu-**1** care-i origina lui bre.

— Latinească au slăvonească?

Răspunsul:

— Lasă, bre! Nu mă mai amărî atîta!

Dar partea miraculoasă a acestei întîmplări este că a observat motto-ul meu. O colegă şi-a încheiat teza astfel:

„Te iubesc la nebunie.
Geta"

Şi domnul Arbore s-a iscălit dedesubt, punîndu-i 9, ceea ce dovedeşte că doamna Arbore nu corectează tezele — şi bine face ! — şi că domnul Achindin rău face că nu le ceteşte pînă la sfîrşit.

Olguţa

Curînd după această scrisoare, Mircea primise un pachet expediat de la Iaşi, pe care scria: „Comestibil". în pachet era o plumieră plină cu creioane Hardtmuth; iar pe capac, o inscripţie pirogravată:

„Fabrica recunoscătoare".

De-atunci, cîtăva vreme, în fiecare scrisoare, Olguţa nu-l uita pe Hardtmuth.

Recomand lui Hardtmuth creioanele „Castell". Au o culoare verde ca Lunca din Mirceşti. Dar consideraţiile estetice n-au ce căuta aici! îi dau un sfat medical: Toţi carnivorii trebuie să facă din cînd în cînd puţină dietă vegetariană. Creioanele „Castell" sînt cele mai indicate.

Alta:

Am descoperit nişte friandize pentru Hardtmuth. Nişte creioane, nişte creionaşe, nişte creionişoare, nişte creionişorele, mici, micuţe, mititele. O drăgălăşie, un deliciu ! Se topesc în gură. îţi vine să le plîngi de milă, atît sînt de fragede şi nevinovate ! După ce le mănînci, ai viziuni. „Se face" că eşti în cer. Şi vezi doi îngeraşi cît două libelule ţinuţi pe degetul unui înger de juste proporţii, care le surîde serafic, ca în cărţile poştale ilustrate pe care le primesc de la un „satelit"[1] de al meu.

Cine crezi că sînt?

[1] „Satelit", în argoul pensionatelor de *iele,* înseamnă: o jună elevă care gravitează liric în jurul alteia — dintr-o clasă superioară — numită „flamă". Satelitul se roşeşte graţios şi pudic de cîte ori îşi veda flama; îi aşază pupitrul; îi scoate petele de pe şorţ şi rochie; îi trimite cărţi poştale ilustrate în timpul vacanţelor... într-un cuvînt, satelitul e un fel de ordonanţă pasionată a flamei fn.a.).

Chiar creionaşele „îngeraş", care se vînd la magazinul „Socek & c-nie", sucursala Iaşi.

Alta:

H.B. * Venus Drawing * American Pencil co. New York.

***Joindre l'utile ă l'agreable,* ne spune c-un uşor accent englezesc domnişoara Calypso, profesoara noastră de franceză. în acest spirit şi cu acest accent internaţional, recomand lui Hardtmuth creioanele yankee. Sînt nutritive, sînt instructive, sînt distractive.**

O senzaţională noutate! Am descoperit un creion de cinci kilograme: Mamuth.

Enorm !

Am tremurat pentru viaţa lui Hardtmuth. El, mititelul, nu-l poate mînca. Dar dacă monstrul de creion e antropofag?

Şi, în sfîrşit, într-o dimineaţă — era în preajma vacanţei de Crăciun — intrînd în clasă, Mircea se minunase de tăcerea solidară a camarazilor săi. Tonei îl întîmpinase în faţa băncilor, întinzîndu-i solemn telegrama pe care i-o predase portarul.

Mircea Balmuş,
elev cl. VII-a modernă
Liceul Lazăr

Slavă ţie, stîrpitor al creioanelor nefaste în mînile profesorilor. Stop. Unite în sobor, te poclamăm sfîntul Hardtmuth al şcolarilor de ambe sexe.

Urmau iscăliturile mai tuturor elevelor pensionatului „Humpel" din Iaşi, cu a Olguţei în frunte.

— M-m-mă H-h-hardtmuth t-te s-s-s-sfinţiră f-f-fetele! Z-z-ziceţi, mă!

Hardtmuth sus răsare
Ca o taină mare,
Hardtmuth luminează
Şi adeverează...
Etc. ...

- Ura! Ura! Ura!

îi venise să plîngă de exasperare în faţa rîsetelor cu accent şi gest de crîşmă. Profesorul intrase'curmînd delirul.

Şi-n recreaţie, după o oră de surdă enervare, Mircea luase la o parte pe Dănuţ.

— Ce copilăroasă-i sora ta!... Poţi să-i scrii din partea mea că am să-l rog pe Moş Crăciun să-i aducă o păpuşă şi o minge... ca să aibă cu ce se juca.

în recreaţia următoare, după o oră de gîndire, vorbele lui îi păruseră crude, jignitoare, odioase... Cu ce era vinovată sora lui Dan? Făcuse o glumă... fiindcă era veselă.

Dacă gluma ei se trivializase în rîsetele unei clase de băieţi, asta era altceva!

Gata să retracteze, nu îndrăznise; se sfiise...

Dănuţ nu-i scrisese nimic Olguţei, fiindcă de la Crăciun scria numai Adinei; Olguţa-i plătise tăcerea prin tăcere. Dar Mircea atribuise vorbelor lui — crude, jignitoare, odioase — încetarea scrisorilor.

Scrisorile Olguţei erau numai anecdote, malițiozitate, reflecţii burleşti, năzbîtii, glume, veselie. Atîta ştia Mircea din Olguţa. Şi mai ştia şi o fotografie, mai de demult, în care un cap rotund de fetiţă, numai ochi şi gropiţe ilare, cu degetul cel mare al mînii pe vîrful nasului adus în sus şi cel mic răsfrînt în aer, arăta că Olguţa nu stima de loc aparatul lui Dănuţ, adus din Germania, nici pe junele fotograf, pe cîtă vreme, alături, o fetiţă cu cozi lungi plecase genele în pămînt ca pentru rugăciune.

— Surorile mele, explicase Dănuţ. Cea care rîde e Olguţa, cea cuminte e Monica.

Atîta ştia Mircea din Olguţa: rîsul din scrisori şi cel din fotografia veche.

Fără s-o cunoască, o auzise rîzînd, rîzînd de toţi şi toate, ca un plop impertinent plin de glumele vrăbiilor, răsărit din zidurile nalte ale unei case necunoscute.

Apoi tăcerea.

Dar o fetiţă pe care ai văzut-o rîzînd poate să şi plîngă-nu? Ș-atunci e cu atît mai trist cu cît ai auzit-o numai rîzînd pînă'atunci. Şi dacă eşti lîngă ea, şi dacă din pricina ta plînge, îi ceri iertare din'toată inima, cu lacrimi în ochi, te-apropii, blînd de tot, îi ştergi ochii, îi săruţi mînile ude...

„Dacă ai şti ce rău îmi pare!..."

Şi poate că te iartă, şi poate că rîde din nou cu ochii umezi. Rîsul renaşte aşa de firesc din lacrimi...

Ce drăgălaşă trebuie să fie o fată cu ochii umezi... din pricina ta... după ce te-a iertat...

Dar mereu tăcerea!

Tăcerea, după ce-ai ucis brutal, cu o piatră, veselia...

Astfel intrase în sufletul lui Mircea o fată, o fetiță necunoscută, pe care o făcuse să plîngă, să tacă, să fie abătută, tristă... şi pe care nopţi de-a rîndul o alina cu toate umilinţele, cu toate duioşiile, cu toate visurile...

Dar n-o văzuse niciodată... Nu ştia cum e... Ştia doar c-avea un rîs proaspăt de copil cu ochi mari şi dinţi albi... că nu mai avea un rîs de copil cu dinţi albi,'ci mimai doi ochi trişti şi mari de copil cu rîsul ucis... ucis de el.

O ştia în sufletul lui ca un copil care vine noaptea, cu noaptea, şi stă singur, ca părăsit, pe o bancă, privind... Da, privindu-l. Şi sufletul lui Mircea era plin de melancolia acelei priviri.

Dar privirea aceea era în el, pentru el!...

Je fais souvent ce reve Strânge et penitrant
D'une femme inconnue, et que j'aime, et qui m'aime,
Et qui n'est chaque fois, ni tout a fait la meme,
Ni tout ă fait une autre, et m'aime et me comprend...

Nu mai avea nici trup, nu mai avea nici nume: era privirea din el, lumina lui de lună, singurătatea lui înduioşată, bucuria melancoliei lui...

Şi dacă uneori acel nume demult pierdut prin sufletul care îl acoperise cu visuri — ca un inel prin ierburi avîntate şi flori sălbătăcite — cerea să răsune, zvonirea lui trezea în suflet vii jocuri de ape adormite şi ropot de căprioare sperioase, iar pe obraji culoarea inimii...

„Sufletul tău vorbeşte cu glas tare; oricine îl aude..."

Mircea îşi scoase creionul din gură. Şi c-un rîs de copil care, ascuns pe după pomi, aruncă o glumă, îşi şopti privind creionul:

— Hardtmuth!

Şi se roşi din nou.

— Săraca! Săraca!

E aşa de mică în haina de doliu! îşi ţine pumnii pe gură ca să nu plîngă, dar ochii plîng, ochii pe care nimeni n-are să-i mai sărute...

Totu-i negru.
Caii merg la pas. Cu paşi grei, osteniţi-osteniţi! Bieţii cai...
Faţa lui Dănuţ e albă; din tîmplă-i curge sîngele roşu, cald...
Caii se sperie, sar; sicriul se răstoarnă.
Dănuţ cade.
Ah! Cum îl doare capul!
...Deschise ochii. îşi urni capul cu greu, îndurerat.
Dibui cu mîna prin întuneric. Aprinse lampa de pe măsuţa de noapte.
Visase!
Era viu!
Trăia!
Porniseră din inimă trei gînduri ca trei chiote. Şi trupul, plin de bucuria roşie a sîngelui, se-ntinse, ca dimineaţa după somn.
— Conaşule, eşti plin de sînge! sări alarmat Gheorghiţă din pragul odăii de baie, unde veghease prin întuneric pînă atunci.
— Sînge?
îşi trecu mîna peste faţă, cu spaimă. Era plin de sînge. Perna înroşită...
Clipi.
Da. Sînge!
— îţi curge sînge din nas, conaşule. Stăi s-aduc un prosop... întinde-te, conaşule, sfătui glasul lui Gheorghiţă din odaia de baie.
Dănuţ îşi răsturnă capul pe pernă.
— Iac-aşa. Acuma ridică mata mîna stingă în sus, că trece îndată.
Dănuţ ridică mîna... şi o lăsă în jos, abătut. Un oftat şi un gemăt răsunară subt prosopul ud.
— Mircea!... Unde-i Mircea?
— O plecat amu-amu. Ş-o lăsat un bileţăl.
Dănuţ îşi împreună mînile... Miros de ars în suflet şi gîndurile strîmbe şi strivite ca lanuri peste care au trecut năvălitori călări cu o mireasă răpită.
Faţa lui Gheorghiţă era îngrijorată. îşi trecea palma peste obraz, în sus şi-n jos, privind cu încruntare trupul abia însufleţit şi faţa acoperită cu prosopul ud-

— Gheorghiţă, dă-mi scrisoarea lui Mircea, oftă Dănuţ dînd la o parte prosopul şi ridicîndu-se cu capul aplecat pe spate din pricina migrenei.

Dragă Dan,
Te las dormind şi plec de lingă tine cu mare nelinişte. Dar trebuie să mă duc pe-acasă. Aseară am dormit la tine fără s-o anunţ pe mama şi sînt sigur că mă aşteaptă cu ochii la poartă: tu o ştii!
Te rog, dragă Dan, să fii *cuminte.* Ştiu cît de mult suferi. Sînt lingă tine şi cu tine, frăţeşte. Iţi strîng din toată inima amîndouă mînile,
Mircea

P.-S. Vino la noi diseară. La noi ai să uiţi de acest Bucureşti conrupt şi ticălos, pe care îl urăsc îndoit de cînd văd suferinţa şi dezamăgirea pe care ţi le-a pregătit.
Te aştept *neapărat.* Dacă nu poţi veni, trimete-1 pe Gheorghiţă c-un cuvînt şi vin eu la tine. Dacă n-am nici un semn de la tine pînă la 12, vin nechemat.
încă o dată îţi strîng mînile frăţeşte,
Mircea

Dănuţ îşi luă capul în mîni.
— Conaşule, nu vrei să iei mata oleacă de supă?

— Zău, conaşule! Pui ceva la inimă şi te-ncălzeşte... Capeţi putere, conaşule...

Gheorghiţă se scarpină cu amărăciune.
— Apoi ce-are să zică coniţa? C-acuşi ne-ntoarcem la noi!...

— Zău, conaşule, hai şî-i lua ceva!
— Deschide ferestrele, Gheorghiţă... şi fă-mi o cafea neagră, mare, amară.
Cu paşi de convalescent, Dănuţ se duse pînă la fereastră.
Noaptea îl aştepta, albastră, inutilă. Răsuna necontenit rumoarea batraciană a capitalei.
Ieşi pe terasă, întinzîndu-se într-un fotoliu.
O adiere de vînt trecu, feminină, lăsînd o presimţire de flori de tei în declin... O strîngere de inimă. La ora asta se

întîlnea cu Adina. O strîngea în braţe — tremurătoare şi luminoasă ca o stea de septembre — şi nu-i venea să creadă că-i a lui.

Şi nu era a lui.

îşi privi mînile goale, goale: fructul elastic căzuse; seva secretă secătuise. Toate cele deveniseră găunoase şi împovărate de uşurinţa tomnatică a putredului.

— Doamne! Doamne!

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Cînta Coco. Şi glasul parcă nu era al lui, atît de duios şi melodic răsuna. Glas de femeie care-a plîns — violă guturală—cînd îşi adoarme un copil bolnav, sau cîntă la fereastră, despletindu-şi părul pentru nimeni.

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Aceeaşi strofă, aceeaşi melodie simplă, acelaşi ritm timid şi melancolic de muzicuţă mecanică, picurînd într-un salon cu mobile decolorate.

Coco se legăna uşor în cuşca lui, şi legănarea lui era de bătrîn cînd îşi aminteşte un vals din vremea tinereţii şi adoarme dînd din cap, ridicol şi-nduioşător.

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Coco cînta mereu, aninînd în ritmul aiurit ghidul si singurătatea lui Dănuţ.

Dacă l-ar fi întrebat cineva: „Ce ai, Dănuţ?" Ar fi răspuns ca un copil de ţară: „Nimic... Mi-i jale..."

Dar nimeni nu-l întreba nimic. Şi asculta cîntccul papagalului, dus din tristeţă în tristeţă, tot mai departe, în adîncul sufletului gol.

...Cine ştie pe ce vas cu pînze înflorite-n vînt sărat, pornind din cine ştie ce Insule Azore, Coco venise-odată pe o

mare care-l legăna — penaj de perlă, mugur tînăr şi mărgean — rupt din verdeaţa şi azurul insulei natale...

Şi cine ştie ce matrod — cu barbă de argint şi sare, şi ochi mărunţi şi trupul mare, şi faţa cruntă şi surîs naiv — cîntase în clipe de singurătate şi alean un cîntec trist de veselie şi de vin.

Poate demult corabia se scufundase, cu pînze veştede; poate demult matrodul...

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout towne au cabaret...

Un cîntec vechi, cîntat de buze care-au fost, şi-un papagal care-l cînta mecanic, cu legănări de val şi amintire... Atît a mai rămas dintr-o corabie cu pînzele-nflorite-n vînt sărat, venind din cine ştie ce Insule Azore...

...Robinson Crusoe...

într-un pod cu vechituri, demult, un copil plîngea cetind plecarea lui Robinson Crusoe din insulă. Plîngea sărutînd o cromolitografie prostuţă.

Copilărie cu miros de pod şi de livadă, de colb, de piersici şi de lacrimi!

Bucle de fetiţă...

Un copil care-ar fi vrut să fie o culoare în crcmolitografia de pe coperta lui Robinson Crusce. Un copil care vroia să nu mai crească, sărămîie mic, în pcd, în cartea minunată.

Moş Gheorghe... podul... poveştile... şifoniera din etac... cozile Monicăi... Kami-Mura, Potemkin... Ileana Cosînzeana...

Unu Hă
Duduilă
Eşti caş
Toporaş
Pe la...
Pe la...

Nu mai ştia. Uitase.

Se cufundase tot, pierise tot, ca o corabie venind din cine ştie ce Insule Azore. Şi-atît mai rămînea: un glas mecanic,

1

îngînînd la fel cu papagalul versul naiv, ciudat şi frînt — deasupra unei devastări de veci...

...Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost,
De-mi ţin la el urechea şi rîd de cîte-ascult
Ca de poveşti străine?... Parc-am murit demult...

îşi strînse tîmplele în mînile reci.

Iar îşi auzea gîndurile vorbind singure, într-o tăcere superstiţioasă de ţintirim... Iar răsărea sufletul din umbră, straniu ca propria faţă cînd şi-o privea noaptea în oglindă, cu ochii ficşi.

— Am să-nnebunesc!

Gheorghiţă aprinse lumina de pe terasă şi înainta în cumpănă cu ceaşca de cafea.

Dănuţ îşi privi mînile, clipind. Zări o pată de cerneală pe deget. îşi aminti de teză. Amintirile-i trecură vii prin inimă, umplîndu-i pieptul cu stoluri de zvîcniri ca cerurile primăverii sau ale toamnei.

Strînse pumnii.

— Ticălosul!

— Cini ţi-o năcăjit, conaşule?

Quand j'ai bu du vin clairet,
Tout tourne, tout tourne,
Quandj'ai bu du vin clairet,
Tout tourne au cabaret...

Sorbi din cafea.

— Oh! Stupid papagal! Gheorghiţă, spune să-1 mute în casă.

Ticălosul!... A îndrăznit să o îmbrîncească! în faţa lui!...

Din inimă, mînii după mînii se prăvăleau ca stîncile, îngreuind puterea pumnilor.

— Ticălosul!

Cum ar fi vrut să-1 aibă în faţă — cu floreta, spada sau pistolul — sau, da! mai bine — cu mînile goale. Să-1 apuce de piept, să-1 scuture, să-1 zguduie, şi să-1 trîntească, să-1 vadă prăbuşit la pămînt, cu figura aceea inertă şi buhăită de păpuşă fălcoasă din care se scurg tărîţele...

Sorbi din cafea.

începu să colinde terasa cu paşi repezi, oprindu-se uneori, ca şi cum s-ar fi izbit de un zid. Şi iar pornea, ferindu-se.

Cum poţi să iubeşti pe un astfel de om?... Nu. Nu se poate. Batjocoreşti dragostea... Şi nu se poate.

Nu. Adina îl iubea pe el. Adina era a lui.

îl acoperise cu trupul ei.

— Ticălosul!

Ea să-1 apere pe *el!...* 0 mirare incîntătoare îi acoperi sufletul, încălzindu-i-1, ca acele izbucniri de soare în primăverile înnourate, cărora le întinzi mînile.

Zîmbi. 0 vedea mică, spăimîntată şi hotărîtă în faţa lui, acoperindu-1, ca o floare care vroia să fie pavăză: pavăza lui... împotriva...

îi venea să plîngă. Era trist şi înduioşat... Se întîmplase ceva... Dragostea lui era ostenită...

Şi era uneori ca un ţipăt în el, ca un vaiet, undeva în adîncuri, ca deasupra unei vânători cu săgeţi făcute. Şi o spaimă... Se întîmplase ceva... Ce se întîmplase?... Adina era a lui. Adina îl iubea, îl acoperise cu trupul ei—atunci ce se întîmplase?

Era o mîhnire în el, undeva în adîncuri, o spaimă, o singurătate, un frig...

Stinse lumina. Se aşeză într-un fotoliu. Aştepta... Aştepta să se întîmple ceva... Să se întîmple o minune, cum aştepta şi cînd era copil... Să fie deodată Adina lîngă el, fără s-o audă venind, fără să-i presimtă paşii, să fie lîngă el, în braţele lui, ca un vis care te face să tresari, să zîmbeşti şi să strîngi perna prin somn.

S-o simtă în braţele lui şi s-o alinte, să închidă ochii, să-şi rezeme capul de pieptul ei. Şi s-o audă ca prin vis, vorbindu-i în şoaptă:

— Dănuţ, nu s-a întîmplat nimic... Tu eşti un rău şi un prost, ai plîns, ne-am întristat amîndoi... dar ne-a trecut. Acuma sîntem amîndoi, unul lîngă altul...

Şi s-o simtă în braţele lui, lipită de el, ca o floare a trupului lui, ca o floare răsărită din el, în care sufletul lor era parfum.

Fără de ea începea singurătatea; era o troiţă la răscrucile pustietăţilor.

O dorea, o dorea lîngă el, în braţele lui, şi era dor în ochii lui, în buzele lui, în obrajii lui, în mînile lui, în

trupul lui, ca suferința sevei în tulpini frînte, cu floarea smulsă.

O trăsură se oprise la poartă. Tresări. Se repezi la marginea terasei, cu inima înnebunită de spaima bucuriei.

Adina?

Nu: Aneta.

Dănuț oftă și se încruntă. Era o dezamăgire în el: de ce nu venise Adina cînd el o aștepta pe ea? Totuși, venise Aneta, trimisă de Adina. Preajma unei bucurii îl iăcumîndru, demn, sever, ca cei care acordă audiențe față de cei care le cer.

Gheorghiță urca scările în goană.

— Conașule, o venit o duduie cu un *belet.* întreabă dacă ești mata acasă. Eu am zîs că nu știu, zîmbi Gheorghiță pe înfundate. Ș-am vinit sî văd!

— Unde-i biletul?

— Zîci cî să ță-1 deie matale în mînă, cî așteaptî răspuns.

— Poftește-o sus.

Dănuț trecu în goană în odaia de baie. își pieptănă părul, își spălă ochii, se pudră, îmbrăcă o pijama, zvîrlind tunica mototolită cu nasturii smulși. Vroia să pară calm, liniștit, odihnit. în fața ușii dinspre *hali,* se opri. îi bătea inima. Intră.

— Buna ziua, buna sara, Aneta, vorbi el distant, cu o dezinvoltură afectată.

— Sărut mîna, domnișorule, se aplecă Aneta, cercetîndu-1 pe furiș cu ochi experți, care înlocuiau provizor ochii stăpînei. Aveți o scrisoare de la dînsa.

— Da, consimți Dănuț luînd-o. Poți să pleci.

— îmi spuse să aștept răspuns.

—• Bine, așteaptă.

Trecu în birou, fără grabă. închise ușa. Și, singur cu scrisoarea, o privi, o respiră, sărută plicul și, transfigurat ca un copil cu darul în brațe, își ascultă bătăile inimii.

Zăbovi îndelung asupra adresei:

Domnului
DAN DELEANU
Str. Pitar-Moșu 20
In mînă.

— Dac-aș rupe-o?

îl ispitea ca o prăpastie gîndul să rupă scrisoarea fără s-o citească — să sufere, să se chinuiască alături de bucuria nimicită... Bucuria?... Dacă-i scria ceva îngrozitor, dacă... Rupse plicul.

Dănuț drag, *știu* că nu mă mai iubești. Am simțit astăzi cînd ai venit lîngă mine, dușmănos, străin de mine, că nu mă mai iubești. Și sufăr, Dănuț. Auzi: sufăr. Numai eu știu ce-i în sufletul meu. Ce ți-am făcut, Dănuț? Cine te-a înstrăinat de mine? Cine ți-a spus lucruri urîte pe socoteala mea? Și cum ai putut tu, Dănuț, să le crezi? Crezi tu, copilul meu scump, că aș fi în stare să-ți ascund ceva? Crezi tu că aș *putea* eu să-ți ascund ceva? Și ce să-ți ascund, Dănuț, cînd toată viața mea e a ta? Singurul lucru pe care ar fi *trebuit* să ți-1 ascund era iubirea mea... și n-am putut. Atunci ce ți-aș putea ascunde? Nu, Dănuț, tu te-ai *schimbat.* Altădată știam un Dănuț care nu-mi ascundea nimica, un Dănuț care era numai al meu, un Dănuț care va fi cea mai frumoasă amintire a bietului meu suflet. Unde-i acel Dănuț, unde-i? Cine mi 1-a luat? Cine mi 1-a furat?

Nu-s supărată pe tine, Dănuț. Oricît de mult aș suferi din cauza ta, tu tot Dănuțul meu drag să rămîi. Tu ești un copil răsfățat, eu sînt bătrînă pe lîngă tine. Nu-i nimic !

Dar să știi, Dănuț, că te iubesc prea mult ca să pot trăi despărțită de tine pentru totdeauna. Auzi, Dănuț. Dacă ești crud cu mine, are să-ți pară rău! Tu, Dănuț,\ îmi ești mai scump decît viața, și dacă nu te mai am... are să-ți pară rău !

Dar eu nu-ți cer mult, dragul meu Dănuț. Nu-ți cersă mă iubești întotdeauna așa cum — poate — te temi tu. Nu. Știu că nu se poate. Nu spun nimic. Dar prietenia ta nu poți să mi-o iei, n-ai dreptul să mi-o iei. Atît îți cer, Dănuț, prietenia ta. Să vii din cînd în cînd la mine, să mă lași să te privesc, să-ți dezmierd părul, să stau cuminte lîngă tine, puțin, nu mult: atîta îmi ajunge.

Dar poate mă înșel, Dănuț! Poate nu-i adevărat! Spune-mi, Dănuț, că nu-i adevărat. Ar fi prea îngrozitor să fie așa cum mă tem. Spune-mi, Dănuț, scrie-mi o vorbă numai.

Orice mi-ai spune, eu te aștept, tristă pînă cînd vei veni.

Adina

Respiră adînc... O simțea alăturea, o vedea parcă plîngînd, și-i era așa de milă de ea, că-i venea și lui să plîngă —

şi era fericit. Şi pe măsură ce tristeţea ei îl apăsa mai mult, bucuria lui era mai vie. Nu vroia să-i scrie, nici s-o vadă.

Era crud faţă de el, crud faţă de ea, dar o cruzime care-i înviora sufletul cu biciuiri de ploaie tînără.

Deschise uşa. Aneta se sculă de pe scaun. Dănuţ îi vorbi din prag.

— Spune că bine.

— ...? Scrieţi-i, domnişorule.

— Spune că bine.

— De ce nu-i scrieţi, domnişorule?

Aneta se apropie de el, vorbindu-i în şoaptă.

— Domnişorule, dînsa plînse toată ziua...

— Bine.

închise uşa. Aneta ridică din sprincene şi coborî scările, călăuzită de Gheorghiţă.

Dănuţ îşi şterse ochii. Privi scrisoarea. „... Atunci ce ţi-aş putea ascunde?..."

Dacă minţea? Dacă întreaga scrisoare era o minciună?

Coborî în goană scările, trecu alergînd pe lîngă Gheorghiţă.O ajunse pe Aneta ceva mai încolo de casă, în faţa trăsurii cu care venise. O apucă de mîni. O ghemui lîngă un gard, strîngîndu-i mînile din răsputeri. Aneta părea speriată, cu mult sînge rece.

— Vai de mine, domnişorule, ne vede lumea...

— Aneta...

înghiţi. îi era silă şi groază de ceea ce vroia să facă.

— Lasă-mă, domnişorule...

— Taci, taci odată! Ascultă ce am să te întreb. Să-mi spui drept.

—...?

— Cine era... domnul...

— ...?

— Aneta, nu minţi.

— Care domn, domnişorule?

— De ce nu mi-ai deschis cînd am sunat?

— Doamne păzeşte! Multe-mi fu dat să trag ! Păi dacă-mi spusese că nu-i acasă!

— Cum? Ţi-a spus că nu-i acasă?... Nici pentru *mine?*

— Păi da, domnişorule.

— Şi domnul ce căuta?

— Păi era proprietarul, mînca-l-ar ciorile! Venise să-şi ia chiria şi intră pă dindos. De asta spuse dînsa că nu-i acasă! Păi ce! Parcă el crezu? Dă unde! Intră s-o aştepte. Şi dumneata o dăduşi dă gol!... Vezi, domnişorule! îi făcuşi pocinogul!

— Cum? proprietarul?

— Nu-ţi spusei, domnişorule !?

— Aneto, nu minţi!

— Ce să mint, domnişorule! Mă dăduşi dă ruşine! Eu spusei că nu-i acasă şi el o văzu cu dumneata!

Dănuţ îşi trecu mîna peste frunte.

— Atunci de ce mi-ai spus că a plecat la Sinaia?

— Ca să nu intri... Nu te ştiu eu pă dumneata? ! Parc-aşa mă crezuşi!...

Tîmplele lui Dănuţ se zbăteau. Nu mai ştia nimic! S-o lovească pe Aneta sau s-o sărute... Şi-i era scîrbă de el şi de ea: să vorbească cu slugile, să spioneze cu slugile dragostea lui!

— Bine, du-te.

•— Nu vii cu mine, domnişorule?

— Nu. Lasă-mă... îţi mulţumesc, Aneta.

îşi scotoci buzunarele, erau goale.

— Lasă, domnişorule, altădată...

Fugi de lîngă ea. Urcă scările în goană.

— Gheorghiţă, pregăteşte-mi hainele.

Se limpezise tot... şi-i era frică! Şi-i era ruşine. Se înjosise...

De ce nu putea s-o prefacă pe Adina într-o icoană, într-o iconiţă mică atîrnată la căpătîiul lui — ş-acolo, singur cu ea, departe de lume şi de oameni, mai presus de ei, să îngenuncheze, şi dragostea lui să fie simplă şi curată? S-o iubească fără vorbe, fără fapte, în tăcere şi singurătate, cu toată puterea ochilor, cu tot avîntul sufletului, cu toată evlavia buzelor.

Năvălise viaţa cea de toate zilele în dragostea lui, vulgară şi năprasnică. Azvîrlea viaţa cu oameni în dragostea lui, mai răi decît pietrele în mînile oamenilor. Şi el singur se simţea mjosit, murdar, nevrednic de dragoste.

— Am pregătit hainele, conaşule.

— Bine, Gheorghiţă.

Se aşeză din nou, prin întuneric, într-un fotoliu de pe terasă. Era ostenit. Ar fi vrut să iasă din el, să fugă, lăsînd tot în urmă. Să fugă din el ca dintr-o casă de care ţi-e scîrbă, luînd cu el dragostea lui, ca pe-un copil pe care vrei să-l păstrezi curat.

Ce clare îi răsunau vorbele lui Hamlet către Ofelia —„Du-te la mănăstire"... — şi cu ce duioşie plîngeau vorbele care-i păruseră mai demult crude şi batjocoritoare în gura unui cabotin pompos !

„Du-te la mănăstire": deplina elegie a iubirii care nu se poate duce la mănăstire, şi care se scufundă în mlaştini, iluminîndu-le ca părul Ofeliei înecate...

„Dănuţ !" răsună duios din urmă glasul care-i răscolise sufletul.

îl auzea. îl auzea din toate părţile, ca o vibraţie de clopot pur.

„Dănuţ !"...

Şi cine — afară de omericul Ulysse — s-ar fi îndepărtat, lăsîndu-l să se stingă-n urmă, jalnic!

Numai cerul şi luna nu erau bucureştene.

Noaptea mirosea a bensină, ca o rochie de bal după scoaterea petelor de grăsimî — şi uneori trandafirii unei grădini parfumau o clipă — devăluind un zîmbet, ca într-o adiere de evantai.

Cădea cîte-o stea, scurt, urmărită de ţignalele imperioase ale gardiştilor.

Şi răsunau contradictorii orchestre sentimentale pentru „ţapii cu guler", şi alunele prăjite, care se beau şi se mănîncă jovial, şi cuplete săltăreţe pentru rachiul care sălbătăceşte tristeţă în ochi şi-n pumni.

în grădini particulare concertau cu gura căscată gramofoanele.

Dănuţ purta o romintică pălărie de pîslă brună, cu boruri late, care-i puneau o mişcă de umbră pe jumătatea feţei.

Femeile, cu obrajii prea roşii, îl urmăreau cu privirea, fiindcă avea buze proaspete-n lumina lunii şi fiindcă era îmbrăcat elegant, dar nu-l opreau.

Avea un mers direct, pasionat.

Mînile cu gest nocturn — experte, dar precaute — se fereau să atingă viteza unui trup voinic şi legănarea braţelor ostile ca două spade de duel.

N-avea decît un singur gînd: să-i vadă casa. Nici duioşie, nici amărăciune, nici scîrbă, nici duşmănie, nici melancolie. Un gînd dur, mat, cu contur precis: să-i vadă casa.

Era sătul de sentimente, emoţii şi zbucium teatral.

Un vid sportiv înlocuise tot. Muşchii lucrau automat, ducîni trupul spre un ţel.

Trebuia să ajungă. Era în marş. Sufletul...

...Dar sufletul venea în goană dinspre casa ei, şi trupul lui Dănuţ se opri îmbătat, ca atunci cînd după ani de lipsă, întorcîndu-te în locurile tinereţii, iubita îţi cade în braţe, fără suflare, parfumîndu-ţi nările cu părul...

Cum îi bătea inima!

îşi trecu mîna peste frunte.

Casa Adinei îl privea... De la el pînă acolo era o punte îngustă peste o prăpastie neagră de adîncuri, pe subt care vuiau vijelioase fluviile sîngelui. Şi-ncolo, tăcerea lumilor oprite.

...Da cînd o privea? Cine ştie!... îi era atît de dragă!

Şedea ascuns în gangul unei case, cu mînile împreunate de cînd o văzuse la geamul luminat.

„Adina! Aici-s, Adina!... Nu m-auzi! ? Aici-aici, lîngă tine... Iartă-l pe Dănuţ al tău..."

Aşa se tînguiau gîndurile. Un cor stîngaci, lîngă ea, la fereastra ei. Ca nişte copii desculţi cu steaua dragostii lui... Şi ea nu le-auzea vestirea umilă.

Dar trupul încremenise ca o hrubă deschisă în noapte, pentru apariţia unei madone; ca o stîncă grea, în aşteptarea miraculoasă a şipotului viu...

Trecu o trăsură pe strada acoperită de sufletul lui Dănuţ.

Adina tresări, aşteptă cu ochii aprinşi —• şi plecă fruntea.

Trăsura trecuse mai departe.

Apoi trecu împleticindu-se un om beat, de-a latul şi de-a lungul.

Apoi trecură amintiri, repezi ca plutele cînd vin pe ape revărsate.

...Adina-l aştepta pe el. Dar el venise lîngâ ea, subt ochii ei. Şi ea îl aştepta departe, privind o noapte unde nu era decît singurătatea.

Se îmbrăcase ca o fetiţă, duminica, aşa cum îi plăcea lui. O simplă bluză de batistă albă, cu guleraş răsfrînt, în care sînii sînt aşa de căşti că-ţi vine să le surîzi. O bluză de un alb subţire şi primăvaratic — albul parfumului de zarzări din dimineţile copilăriei.

Un alb în care sînii sînt o mirare de vînt oprit, care te face să închizi ochii şi să-ţi dezmierzi obrajii. Un alb care e o lumină pe un joc de hulubi.

Şi toate amintirile adorară albul inocent în care adiav* sînii.

Se pieptănase aşa cum îi plăcea lui. Cu cozile pe spate, ca o fetiţă care se duce la biserică, lăsîndu-şi cercul acasă, rezemat de gard.

Părul cu miros de soare, vara!

îi înnoda cozile subt bărbie şi-i săruta rîsul buzelor închise, şi-i spunea că are doisprezece ani şi că nu ştie să sărute fiindcă-i prea mică. Şi ea rîdea cu tremurul genelor plecate pe ochii verzi.

Şi-i despletea cozile.

„Acum am să le fac să rîdă!"

Le scutura, le-mprăştia, şi părul creţ rîdea în hohote de roş scînteietor.

Ş-apoi o săruta. O săruta pe ochi, ca să-i închidă. O săruta pe bărbie, ca să deschidă buzele rîzînd. O săruta pe gură ca să-l cuprindă de după gît cu braţele şi ca să-i vadă tremurul nărilor.

Şi o lua în braţe şi o strîngea — luminoasă şi tremurătoare ca o stea de septembre — si nu-i venea să creadă că-i a lui.

Şi-o despuia atunci, ca să-i găsească trupul, şi sufletul din el să-l scuture.

Trupul acela îngrozitor de alb — fermecătoare spaimă a trupului lui!

...Şi cînd simţea profunda bătaie de aripi a pasării de pradă care sfîşie adînc viaţa trupului, demonica bătaie de aripi a trupului fierbinte în goliciunea lui de flacără cărnoasă — ochii lui Dănuţ priveau o pură faţă de fetiţă palidă, cu capul răsturnat pe spate, zîmbind cu uşoare tresăriri cerului în care vede îngeri...

Mînile lui Dănuţ erau reci.

...Dar acum vedea la geamul de peste drum o fetiţă cu bluză albă şi cozile pe spate, o adorabilă fetiţă a cărei gură buda ca o cireaşă pentru cine ştie ce necaz mărunt şi graţios.

Cu o mişcare resemnată şi somnoroasă, Adina trase storul.

Dănuţ dădu din cap — şi nu se repezi, nici n-o strigă.

Nu. Iubea o fetiţă, şi sufletul era parfumul primăverii în livezi. Şi mînile erau candide ca un crin în mînile unei Madone.

Nu. Iubea o fetiţă care se ducea la culcare în bluză albă şi cozi somnoroase. O iubea de departe şi era deasupra somnului ei ca o stea deasupra unei ape.

Trecuse o furtună şi un zbucium adînc... Trecuse?...

îşi şterse ochii. O iubea atît de mult, că plîngea zîmbind storului tras.

...îi bătea inima.

Despuiase o grădină de ultimii trandafiri albi, sărind gardul ca un hoţ, după ce pîndise îndepărtarea paşilor sergentului cu spinare vigilentă.

Deschise poarta, cu trandafirii subt surtuc. Cinele nu-l latră. Avea o coadă amicală pentru Dănuţ.

A! N-avea cu ce să-i lege!

___..?

Zîmbi. îşi scoase batista şi cu ea înnodă cozile trandafirilor de clanţa uşii.

Şi fugi emoţionat, ca un îndrăgostit, după ce-a avut temeritatea să dăruiască flori casei în care e somnul fetei pe care o iubeşte de departe.

— Mata ce spui, Mihăiţă?

— Cum vrei mata, Catinca...

Aşa îşi vorbeau unul altuia părinţii lui Mircea Balmuş. Erau moldoveni din *Ieşi.*

„Cum vrei mata, Catinca" nu era o formulă de politeţă sau de comoditate casnică, ci o recunoaştere blajină şi mucalită delaolaltă a energiei Cantincăi, înzestrată cu cei mai

frumoşi ochi din tinereţea lui conu Mihăiţă şi cu o voinţă în armonie cu focul ochilor negri.

Tot ce făcuse conu Mihăiţă de la logodnă încoace vroise cucoana Catinca. Şi avea voinţa norocoasă.

O singură dată, totuşi, voinţa cucoanei Catinca...

Şi acum regreta.

Regreta aerul curat ca apa din pivniţă pentru dulceţile de vară; regreta belşugul de verdeaţă care transfoimă unele cartiere ieşene într-un fel de livezi în care casele-s un fel de stupi mai mari; regreta priveliştea dealurilor Galatei şi Cetăţuei, şi căsuţa bătrînească —singura ei zestre —cu ceardac, grădină şi amintiri, din strada Pallady; şi vaca de la care avea lapte bun pentru sănătatea lui Mircea; şi accentul moldovenesc al prieteniei de acolo; şi liniştea laşului, şi ieftinătatea lui...

Cu doi ani în urmă, solicitudinea distrată a unui ministru de justiţie oferise preşedintelui secţiei a Il-a a Tribunalului Iaşi, un loc de consilier la Curtea de apel din Bucureşti.

— Cum vrei mata, Cantinca...

Cucoana Catinca veghease o noapte, cu cafele negre şi emoţii ca în Vinerea Mare, cînd cresc cozonacii... Curtea de apel din Bucureşti era parcă mai aproape de Casaţie decît rudele ieşene ale justiţiei supreme... Viitorul lui Mircea: glorie a Liceului Internat. Bucureştiul era parcă mai aproape de Paris decît naufragiatul Iaşi...

Se apropiaseră aşadar de Curtea de casaţie, dar se depărtaseră de blajinul oraş al tinereţii. Şi totuşi, cucoana Catinca nu plecase fruntea. Regreta laşul, dar îl regreta dintr-o gospodărie moldovenească, miraculos răsărită în Popa Nanul bucureştean. Căsuţă cu patru odăi — mobilă bătrînească, miros de podele ceruite şi de fructe; antreţel cu păretele împodobit de un blazon păstrat şi arătat cu evlavie; cununile de premiant ale lui Mircea şi portretul lui de copil cu întâia cunună pe cap; pivniţă cu murături şi pod cu amintiri; un petec de ogradă şi o fîşie de grădină.

în casa din Popa Nan 24 cucoana Catinca decretase moldovenismul. Se vorbea moldoveneşte, se mînca moldoveneşte, se trăia moldoveneşte.

Dar şi-n grădină, voinţa cucoanei Catinca spulberase strădania ultimului proprietar de a întocmi în faţa casei o grădină vanitoasă, la care „să se uite gură-cască şi vecinii ca

la farfuria de salată rusească de pe tejgheaua restaurantelor".

Acum, grădina era o odaie afară în care „să poţi sta oleacă la aer" la adăpostul viţei sălbatice care acoperea gardul dinspre stradă. Florile cele mai provinciale — ţesute parcă în faţa caselor moldoveneşti de mînile stăpînei — se aşternuseră supuse în Popa Nan, cu aceeaşi rînduială şi acelaşi zîmbet colorat, alături de legumele pe care cucoana Catinca nu vroia cu nici un chip să le cumpere din piaţă. Erau şi cîţiva păpuşoi, şi între ei, înaltă, rotundă şi rurală, o floarea-soarelui, dominînd petuniile, vîzdoagele, panselele, crăiesele, tufănelele, ochiul-boului, micsandrele, busuiocul...

Iar în ogradă —• nu curte — era o poiată — nu cuşcă de pasări — o hulubărie — nu porumbar — un felinar cu gaz şi cu cîne adus de la Iaşi, care nici pe solul Munteniei nuse simţea solidar cu motanul moldovan prin lene şi locul naşterii.

în faţa scării de intrare, la dreapta şi la stînga, două ciubere cu leandri aprindeau flori roze.

în această casă modestă, dar vie, Dănuţ regăsise parfumul patriarhal al copilăriei şi moalea inflexiune a vorbei moldoveneşti. Şi casa îl primise cu braţele deschise fiindcă era prietenul lui Mircea, fiindcă era „moldovan de-al nostru" şi fiindcă cucoana Catinca avea o autoritară slăbiciune pentru acest „diavol simpatic".

Şi Gheorghiţă a Marandei cunoştea gospodăria cucoanei Catinca. Cînd se făcea grijitură mare, dădea şi el o mînă de ajutor. Iar la Paşti — cu mînicile suflecate şi legat la cap — frămînta destoinic aluatul cozonacilor, pentru care Herr Direktor avea o adevărată evlavie. Mai era la bucătărie şi o fetişcană din Holboca. în fiecare duminică, Gheorghiţă a Marandei şi Măndiţa din Holboca se plimbau ţinîndu-se de mînă prin Cişmigiul tuturor exilaţilor rurali.

După cum se vede, apartamentul din Pitar-Moşu avea o înclinaţiune pentru casa din Popa Nan, reciprocă de altfel.

*

Conu Mihăiţă dormea în etacul cu candelă roşie, hulubii dormeau în hulubărie; dulceţile de trandafir,' în gavanoase; găinile, în paiaţă. Felinarul lumina ograda amănunţit măturată.

Mircea învăţa în grădină cu mai mulţi camarazi, adică făcea „curs real pentru adulţii clasei", cum spunea Dănuţ.

Totuşi, cucoana Catinca nu se statornicise în fotoliul aşezat pe peronul din faţa casei, subt becul electric, unde cetea „cînd totul era în regulă" numere din *Viaţa românească,* din care preţuia, mai ales, „blăstămăţiile lui Paraşcanu" şi „minciunile mîncăului de Hogaş": „moldoveni de-ai noştri".

Aceeaşi aşteptare care făcea pe cucoana Catinca să nu-i tihnească tîrziul de noapte cînd gospodăria era pacificată îl făcea pe Mircea să aibă lacune în şirul explicaţiilor pe cari doi colegi le înregistrau minuscul pe fiţuici, şi alţi doi, provizor, în capetele grele de energia somnului.

„De ce nu mai vine Dan?" Această întrebare de actualitate schimba fizionomia trecutului oficial, determinînd uneori un subit şi inexplicabil armistiţiu între două armate care se luptau încîlcit şi eroic în manualul de istorie, iar alteori, întineriri arbitrare ale crailor.

„De ce n-o fi venind diavolul?"

„Diavolul" nu fusese călcat nici de tramvaie, nici de automobile; venea cu paşi domoli spre casa unde era aşteptat. Şi ritmul paşilor legăna împărecheri de cuvinte care voiau să fie vers într-un suflet limpezit după furtună.

Dănuţ zîmbi cu capul aplecat în lături, ca un violonist cînd îşi acordă vioara.

...Malheureux

De la mer verte, de la mer bleue...

Malheureux!

Cuvîntul cădea de sus, planînd ca o mare pasăre ostenită pe jocul onctuos al valurilor.

De la mer verte, de la mer bleue,
De la mer verte, de la mer bleue...

Se apropia. încetini pasul, ca şi cum ar fi purtat pe umeri o amforă prea plină şi fragilă.

II etait bien malheureux
Ce pauvre ciel d'ambre bleu,
Car il Hait amoureux
De la mer verte, de la mer bleue...

„Ambre bleu"?

De ce nu? Suna frumos, răcoros. *„Renard bleu"; „ambre bleu"...*

— De unde-mi vii? îl întîmpină cucoana Catinca.

—• Sărut mîna, se înclină Dănuţ.

— Mă rog, mă rog... Nu te-atinge! Departe de mine, Satană! Unde ţi-s urechile?... Să te-nveţi minte, diavol uşarnic.să mai faci să te-aştepte, ca pe mare ce, o femeie în toată firea! Acuma sărută mîna şi cere pardon.

— Pardon! zîmbi Dănuţ, sărutînd mîna care răspîndea parfumul recentelor dulceţi de trandafir.

— Rîzi tu, rîzi!... Ia poftim cu mine!

— Dan!

Mîna lui Mircea, cu nedespărţitul creion, se agita din răsputeri, ca mîna unui armator la ivirea corăbiei scăpate din naufragiu.

— Salve, Deleanu! răsunară patru glasuri entuziasmate de diversiune.

— Ia daţi-i pace, mă rog! interveni cucoana Catinca, ducîndu-1 de mînecă în casă.

Cucoana Catinca aprinse lumina din antreţel, privi tacîmul pregătit pe mescioara de pasienţe, şi luîndu-1 pe Dănuţ de umăr, cu vîrful degetelor, îl întoarse cu faţa spre becul electric.

— *Am auzit* că nu ţi-i bine! Ce-nseamnă asta?... Ia scoate limba... Pfee!... Dă-mi mîna... Hm!... Limbă bună, temperatură nu, îmbrăcat civil, jigărit ca un motan, umblă lelea pe străzi... Cunoaştem noi de mult boala asta, domnul meu!... Ce-ai mîncat la masă?

— ...Imposibil să-mi aduc aminte! Am o memorie!...

— Da-da! Memoria!... Poftim la masă. La o astfel de oră ar trebui să-ţi pun lingurile-n brîu!

— Vai de mine! Nu mi-i foame!

— Poftim! Pirjoale calde să nu-mi ceri! exclamă indignată cucoana Catinca, aşezîndu-1 cu de-a sila pe scaun în faţa pîrjoalelor reci... Aşteaptă, mă rog, flămîndule! îi porunci ea, aprinzînd maşina de spirt, la care trebuia să încălzească bulionul de găină. Şi văzînd cu coada ochiului că-i năduşit de căldură, adăugă încruntată: Pfii! Unde-ai învăţat, diavole, să te parfumezi aşa?... Scoate surtucul! Auzi dumneata! Să mă ameţească, nu altceva!

Fără surtuc, în cămeşă de mătasă cenuşie cu guler jos, picior peste picior, cu cotul rezemat de masă şi degetele răsfirate pe fruntea cuprinsă în mînă, Dănuţ avea zîmbetul de juvenilă iluminare al adolescenţilor poeţi cînd îşi respiră sufletul...

Cucoana Catinca vărsă bulionul. Şi bulionul fierbinte dovedi lui Dănuţ cît era de înfometat.

— Ce nu te mai tunzi, diavole? Poftim! Parcă-i făcut cu drotul! se indignă glasul cucoanei Catinca, în timp ce degetele culegeau admirativ o buclă în spirală cu fulger arămiu.

îi ridică farfuria de supă.

— Mă rog, să faci bine să nu te saturi cu pîrjoale, că mai este şi pui fript... şi nişte strudel de care-ţi place.

*

Una din cele patru odăi ale casei din Popa Nan era odaie de musafiri.

— Mai bine să am eu un pat pentru moldovenii mei decît salon pentru munteni.

Alături era odaia lui Mircea.

Aproape toate versurile lui Dănuţ fuseseră scrise în odaia musafirilor, la biuroul de nuc, pe care pisica îşi încolăcea somnul, ca un *presse-papier* familiar.

Scrisorile de dragoste le scria în Pitar-Moşu, dar versurile numai la biuroul de nuc cu scaun sculptat.

E drept că din casa cucoanei Catinca Bucureştiul avea alt sunet. Se auzeau de-afară greierii şi cosaşii de argint, cotccdăcitul găinelor, piuitul piculinat al curcilor, uguitul hulubilor groşi.

Un cuc cînta în faţa celui ce scria la biuiou, anunţînd optimist orele.

Iarna ardea focul în sobă — în Pitar-Moşu erau calorifere.

Şi dimineţele timpurii şi pripite de şcolari somnoroşi aveau miros de pîne prăjită pentru cafeaua cu lapte „cu caimac".

Patul era înfăţat proaspăt. Pe cuvertura de pichet se răstignea cast o cămeşă de noapte de-a lui Mircea. Pe covo-

raşul din faţa patului, o păreche de papuci turceşti, brodaţi, de-a căror expropriere conu Mihăiţă nu se indignase.

— Cum vrei mata, Catinca...

Pe măsuţa de noapte, cucoana Catinca rînduise tablaua cu paharul de lapte — obligator — şi chiseaua cu dulceţi facultative.

I

Toate luminile din casă erau stinse, afară de una. Din odaia musafirilor, prin uşa întredeschisă, pătrundea în odaia lui Mircea dîra verde a lămpii cu *abat-jour* de porţelan: Dănuţ scria.

Din pat, Mircea-i vedea numai profilul concentrat, cu fruntea sprijinită în palmă. Scria, cu mînicele cămeşii de noapte suflecate. Nu-şi încheiase nasturii de la cămeşă. Pieptul gol; gîtul gol. Părul pieptănat în sus, cu reliefuri întortocheate şi subite luciri, ca zvîrcolirile de balauri sculptaţi pe coapsele unui vas chinezesc, în care un foc nevăzut şi-ar fi oglindit neliniştea.

De cîte ori nu veghease Mircea — ceasuri de noapte de-a rîndul — avînd în faţa ochilor, prin uşa întredeschisă, icoana profilului concentrat asupra caietului, dar copilăros cînd se întorcea spre întunericul odăii lui Mircea, cu buzele sonore de trilul versului crud.

— Asculţi Mircea?

Pourquoi, 6 ma douleur,
Haleine douce, haleine moite,
Vent frileux, vent berceur,
Effeuilles-tu Ies pommiers, Ies blancs pommiers du coeur?
Pourquoi Ies exiller ces sonatines en fleurs
Sous le regard vainqueur, sous le regard moqueur
De celle qui connait mon âme, mon amour et ma douleur?

Dănuţ nu scria versuri decît în franţuzeşte: limba lecturilor. Era singura mustrare pe care i-o făcea Mircea. Dănuţ răspundea categoric:

•— Cum aş putea iubi, suferi şi cînta cu vorbele pe care le aud la şcoală, pe stradă, în prăvălii — cu vorbele de toate zilele? „Limba maternă"? O respect şi o iubesc ca pe o ma-

mă; dar limba versurilor trebuie s-o iubeşti altfel... Cu limba franceză n-am trăit în casă de mic copil, nu m-am jucat cu ea, n-am mîncat la masă cu ea... E o fată frumoasă pe care am întîlnit-o uneori numai; am văzut-o în cărţile cu versuri, cum ai vedea o fată la teatru în lojă, la geamul unei case necunoscute, trecînd în goană într-o trăsură... Limba românească trăieşte cu mine în casă din copilărie, o văd zilnic, limba franceză e într-o casă străină, e frumoasă şi enigmatică...

— Bine, dar n-o cunoşti de ajuns, replica Mircea. E o limbă livrescă pentru tine, n-ai *amintiri* în ea...

— Tocmai de asta o iubesc. Oamenii de care te leagă amintiri comune sînt părinţii, fraţii, prietenii din copilărie... Dar o fată pe care o iubeşti cînd ai văzut-o întăia oară? Ce amintiri te leagă de ea? O iubeşti tocmai fiindcă n-o cunoşti. Fără enigmă, fără necunoscut nu este dragoste. Dragostea e nostalgia de ceva necunoscut în care presimţi frumuseţă... Şi o limbă care ţi-e prea familiară nu mai are enigma de care are nevoie poezia, fără de care poezia e un simulacru.

— Atunci, după tine, ar urma ca Eminescu să fi scris poeziile lui în nemţeşte, Verlaine în limba turcă şi Heine în chinezeşte!

— Poate c-ar fi scris mai frumos, fiindcă niciodată n-ar fi simţit osteneala pe care ţi-o dă familiarul, cunoscutul limbii natale.

— Dar de unde ai scos tu că limba românească nu mai are mister pentru tine? O cunoşti fragmentar... Descopere-o. Fă-ţi o limbă personală, cum şi-a făcut Eminescu, cum şi-a făcut Arghezi, cu vorbele tuturora, dîndu-le un alt accent, o altă muzică.

— Nu pot. Nu mă atrage... Cuvintele de care am nevoie sună odios. Ascultă: „amor!" îl spun numai, şi-mi sună în urechi toate viorile ţigăneşti şi cupletele sentimentale. E un cuvînt care locuieşte la mahala. A îmbătrînit acolo. Nu pot să-1 iubesc. Altul: „iubita!" îţi vine să ricanezi cînd îl spui sau să faci cu ochiul. Dar: *„l'aimee, la bienaimee"?* E dulce, muzical, blînd, şi-ţi vine să ridici ochii cînd îl spui, cum îi ridici fără să priveşti nimic cînd auzi o muzică depărtată... Pentru mine, limba românească e bună

pentru discursuri, pentru poezii patriotice şi pentru sarcasmul lui Caragiale...

Discuţiile dintre Mircea şi Dănuţ pe această temă erau fără sfîrşit... Dănuţ avea o superioritate asupra lui Mircea; pe cîtă vreme el scria versuri, în franţuzeşte, pe care Mircea le preţuia, Mircea nu scria versuri de loc.

Nu ştia încă Dănuţ că fiecare cuvînt e o Cenuşăreasă care s-a întors de la bal — de la un bal cu lună, soare, fluturi, rouă şi păduri — pierzîndu-şi condurul. Şi dacă stă acoperită de cenuşă, într-un bordei, la vatra stinsă — în schimb un făt-frumos îndrăgostit o caută prin toată lumea cu condurul în mînă. Şi această umilinţă, această aşteptare, şi această căutare, e enigma fiecărui cuvînt.

Nu ştia încă Dănuţ că în limba franceză Cenuşăresele sînt venerabile şi că fiecare dintre ele locuieşte într-un palat străveziu de cleştar, cu conduri de toate formele şi culorile, aşezaţi pe calapoade — amintindu-şi vremurile basmului din tinereţă, cînd piciorul era mai mic decît condurul şi cînd condurul era pierdut...

Dănuţ avea o slăbiciune pentru alb: meri şi zarzări înfloriţi se scuturau în nopţile de versuri dinspre biurou în odaia' lui Mircea. Hulubi, numai albi, lebede, ninsori, lumini de lună, copii în lungi cămeşi de noapte, case de ţară alcătuiau vistieria versurilor lui Dănuţ.

— Aş putea face trusoul de primăvară al tuturor livezilor cu albul din mine.

Aceste nopţi de veghe, cu duhul primăvaratic al albului între odăile lor, erau unul din secretele prieteniei lui Mircea pentru Dănuţ. Cîte capricii nu-i trecuse, cîte îngenuncheri nu îndurase — el, care avea sufletul mîndru ca o icoană de ctitor — din pricina acelor nopţi. Acest „zarzăr exilat în viaţa oamenilor", care înflorea uneori în odaia de alături, ora fratele ochilor trişti. Pe acest Dănuţ în cămeşă de noapte, cu profil concentrat pe caiet şi chip copilăros cînd se întorcea înspre odaia lui, Mircea îl pierduse de la Crăciun, îl vedea zilnic şi de-atunci, la şcoală, dar vedea o faţă de faun ostenit sau exuberant, de care ferea cu o îndurerată pudoare privirea ochilor din el...

Acum îl regăsise.

Dănuţ închise caietul, stinse lampa şi se sui în pat. Mircea aşteptase în zadar familiara întrebare: „Asculţi, Mircea?"

Totuşi, era fericit. Şi multă vreme privi lumina lunii vibrînd în odăi, cu aceeaşi privire pe care o avea cînd asculta versurile lui Dănuţ, ca şi cum albul lunar ar fi fost o pulbere desprinsă din albul caietului cu versuri, ca să încununeze din nou întregită puritate frăţească a celor două odăi vecine.

Aţipise zîmbind.

Un vis trecu prin cîteva bătăi de inimă... Trebuie s-o prindă, trebuie s-o prindă.

Fuge în goana mare după o fetiţă mult mai mică decît el, cu cozi blonde pe spate... Se apropie. Şi-i plin de spaimă sufletul, şi de ciudată încîntare. Dacă nu-i ea?

A prins-o de cozi.

Inima bate din răsputeri.

O smunceşte-nspre el, şi-n aceeaşi clipă fetiţa cu cozi blonde a crescut, cozile s-au înflăcărat, şi coaptă-n trup şi roşie în păr o are-n braţe pe Adina...

Se deşteaptă la lumina de fulger a visului.

Adina! îi apăsa sufletul amintirea ei ca un parfum greu.

Scutură capul. Se culcă din nou. Nu mai putea dormi, îi băteau tîmplele. Era o izbucnire în trup ca fluviile cînd clocotesc subt gheaţă. Mînile vroiau s-apuce, braţele să strîngă, trupul vroia arsura trupului dorit în vis.

Se îmbrăcă prin întuneric.

Cucul din părete cîntă de două ori, amintind trecerea orelor paşnice prin casa patriarhală.

— Mircea... dormi?

— Ce-i, Dan? tresări Mircea, văzîndu-1 îmbrăcat.

— Mă duc...

Cuvintele cădeau grele, ca ale unei spovedanii urîte.

— ...Spune mamei tale că am plecat dis-de-dimineaţă să-mi iau uniforma de-acasă.

— Unde te... începu Mircea, oprindu-se brusc, încruntat.

Ştia unde se duce. Sărind din pat, văzuse în lumina lunii chipul de faun cu ochii lucioşi.

încălecînd fereastra, Dănuţ întoarse capul spre Mircea. îl văzu sever şi curat. .

— Da. Mă duc la Adina. Mi-am uitat chipiul, vorbi el cu sfidare în glas şi cinism în ochi.

Se furişă prin ogradă, negru.

De la fereastră, Mircea îl urmări cu melancolia îngerilor cînd privesc prăbuşirea unui frate întru aripi, dar şi ca secreta mîndrie că 'o privesc din cer.

II

„IL ETAIT UN PETIT POMMIER"

— Vînzaaar... civooo... Vînzaaar... civooo...

Nazală, ironică, tărăgănată, comică, solitară şi solemnă, proorocirea comercială răsuna pe uliţele istorice ale Iaşului,^ care atîrnă neînsufleţit ca o zdreanţă voievodală 'pe umărul sleios şi obsechios al negustorului de haine vechi.

— Vînzaaar... civooo...

Dar toate casele erau deprinse, ca şi cu trîmbiţarea cucoşilor domestici, cu cîntecul de lebădă al cetăţii lui Ştefan. Familiar tuturora, glasul lui Meşulem deştepta zîmbete prin case şi glume prin ogrăzi.

— Vînzaaar... civooo...

— Meşulem, cuţu-cuţu!

^ Cu paşi tîrîtori, deprinşi iremediabil să tîrşească papuci clămpănitori, cu umerii doborîţi parcă de povara perechii de ghete glodoase şi desfundate şi a surtucului decolorat —' mai mult firmă decît marfă — negustorul se îndreptă spre poarta casei, de unde un tînăr licean îl poftise injurios.

— Aşteaptă să plece mama de acasă.

Şi Meşulem aşteptă!

Zîmbi cu duioşie, ondulîndu-şi capul de jos în sus, ca un motan gîdilit subt bărbie. Avea barbă albă — de o biblică îmbelşugare — şi nasul, crescut ca subt lupă, şi coroiat, reproducea în sens invers — cu aceeaşi împovărare resemnată şi vicleană — aplecarea gheboşată a spinării. Perciunii, sinuos încîrligaţi, atîrnau pe tîmple, sinceri. Urechile vegheau vaste şi congestionate, spăimîntate parcă de apropiata izbucnire a trîmbiţelor cereşti. Un ochi era acoperit cu plasture negru; dar celălalt era o colonie de ochi sintetizaţi în verdele sur al unuia singur, străbătător, intens, enigmatic şi profund ca ochiul din triunghiul creştin sau ca celălalt, care-1 preţuise pe Isus şi-1 vînduse cu rabat.

Mama liceanului ieşi pe poartă, cu alai de parfum. Meşulem se înclină adînc şi cucernic în faţa dosului încorsetat'. Apoi, cu o privire filtrată printre gene, evalua şi îmbrăcămintea cochetă, şi paguba din punga soţului, şi seceta din buzunarul liceanului.

— A chichi, Meşulem! Numai eu îs prost să vînd aşa pantaloni faini!... Zece lei, fără să mă tocmesc.

La auzul vorbei pantaloni, Meşulem se repezi cu braţele ridicate. Bătăile inimii liceanului frăgezeau deliciul clipei comerciale.

Şi deodată Meşulem se întrista. Oftă din greu, şi cu buza de jos îngreuiată de dispreţ amar, restitui pantalonii.

— Nu-i pentru mine...

Şi plecă.

— Vînzaaar... civooo...

— Meşulem!

— Vînzaaar... civooo...

— Meşulem!

— Eî?

— îţi baţi joc de mine ! Pantaloni noi: numai astă-iarnă i-am purtat!... Ţi-i lăs cu cinci lei...

— Dacă nu-i pentru mine!

— Eşti nebun, Meşulem?

— Meşulem îi nebun... da' pantalonii îs rupţi în cuăr!

Liceanul oftă adînc: el singur îi cîrpise.

— Cît dai?

— Meşulem plăteşte bini. Iaca o băncuţă nouă-nouţî, se întrista el, lucind în soare o băncuţă de cincizeci de bani.

— Un leu, şi na-ţi pantalonii.

Trupul lui Meşulem porni, dar mîna cu băncuţa rămase pe loc, darnică, ispititoare, elocventă...

— Dă, tîrtane!

Meşulem luă pantalonii creştini.

— Vînzaaar civooo...

Lumina era blîndă şi elegiacă. Pe uliţile cu bolovani blajini şi gropi fireşti,'alături de vrăbii ciuguleau găini.

în răstimpuri clare răsunau nostalgic fluierile nalte ale locomotivelor. Uneori, o vacă smulgea un smoc de iarbă amical răsărită pe marginea trotuarului. Sergentul o privea din urmă, cu un aer de boar deghizat. Bîzîiau albine trecînd dintr-o grădină într-alta, în zbor brodat, peste stradă, ca peste un rîu calm.

Pulverizat în soare şi în vînt, parfumul teilor adia luminos; cîte o fată cu tocuri strîmbe şi ochii închişi se oprea, părînd că-l ascultă.

Şi pe toate zările dezvăluite ochiului ondulau dealurile de un albastru-argintiu ca nişte mari muguri de munţi gata să înflorească răcoroşi delaolaltă cu vara.

Şi peste tuate, presimţit de suflet mai mult decît de ochi, Ceahlăul vaporos ca un fum de tămîie cădelniţat de Trecut, •din afundul ceresc al zărilor moldovene...

— Vînzaaar...civooo...

*'

Casa răposatului conu Costake Dumşa, cu două rînduri, arăta tot voinică şi dîrză, deşi venerabilă, în străşnicia zidurilor de piatră văruită, ca un vînător de urşi coborît din munţi. împrejmuită vast de zid înalt şi gros de piatră, şedea la o parte de uliţă, înfiptă în pămînt ca într-o adîncire de luptă, cu flori în faţă şi desiş de pomi roditori îndărăt. Ferestrele erau mari, dar mai ales adînci şi cu zăbrele robuste.

La etaj se arăta dominator balconul de unde romanţiozitatea vechilor jupîniţe visa cu dealurile-n faţă şi de unde glasul vechilor boieri tuna şi dincolo de ziduri.

Zidul dinspre uliţă se avînta gigant şi dulce în verdeaţa plopilor bătrîni, ca un hotar aerian al proprietăţii. Porţile de stejar ferecat — cu bară pe dinăuntru — se deschideau triumfal, anume parcă pentru izbucnirea neagră şi sură a armăsarilor înhămaţi la caleşti. Şi de la poartă pînă la peronul casei, aleja de nisip gălbui se arcuia aşa cum s-arcuiau in trap caleştile cu mers focos.

Muriseră demult bătrînii, dar învechiţii muri adăposteau aceiaşi şi aceiaşi pomi.

Aşa că nu casa dintre ziduri părea anacronică, ci becul electric de la poartă şi cele două globuri cu picior înalt care, de-a dreapta şi de-a stînga peronului, luminau electric decorul feudal.

Obişnuitele cărţi de vizită — de lemn sau de tinichea — cu seci sau pretenţioase inscripţii, ale avocaţilor, lipseau de la poarta casei Deleanu. Dar se vede că ar fi fost şi de prisos, de vreme ce în faţa peronului un numeros grup de clienţi de ambe sexe aştepta sosirea domnului Deleanu. Numeric, dominau ţăranii. Tîrgoveţii erau mai cu seamă evrei. Vorbeau colectiv — cor fără muzică — şi gesticulau furioşi — deşi nu se sfădeau — desfăşurînd şi comentînd ziarele locale ca pe nişte hărţi strategice.

Ţăranii tăceau, crunţi, bănuitori şi stînjeniţi.

Cucoanele şedeau pe bănci , ţapene ca în ghips în corsetele încordate, făcînd — cu vîrful umbreluţelor — desemnuri simbolice pe nisipul stropit şi greblat: inimi, pudic barate; iniţiale languros îmbinate şi profiluri primitive...

în răstimpuri mai mari sau mai mici — variind după însemnătatea pungii şi a procesului — un secretar apărea, invitînd curtenitor doamnele, autoritar ţăranii şi familiar evreii.

Domnul Deleanu era la club, de unde se întorcea pe la opt, opt jumătate — însoţit de Olguţa, care lua acolo lecţii de scrimă — decavat, bine dispus şi flămînd. Aşa că întîiul diagnostic al procesului îl făceau doi secretari mai vechi, şi tot ei luau şi cel întîi aperitiv financiar. Al treilea secretar, prea tînăr şi prea naiv în ale profesiei pentru a „trata cu clienţii", făcea deocamdată pe aprodul sibilin al celorlalţi doi, strigînd, chemînd sau invitînd clienţii, în ordinea categoriei sociale,sexului şi stagiului de aşteptare. Avea un nume excentric, la întocmirea căruia colaboraseră strămoşii şi părinţii, după cum urmează: Minodor — părinţii, Stratulativ — strămoşii. Olguţa fierbea ca un samovar de cîte ori era obligată să rostească ambele nume deodată.

Minodor Stratulativ ieşise pe peron. Dar în loc să indice o intrare celor ce o aşteptau, privea în sus, ca şi cum ar fi convorbit cu un client astral, implorîndu-l să descindă.

De fapt, se uita la balcon, unde, în halat de baie, cu umerii iluminaţi de aur inelat, Monica îşi usca părul la soare. Se lăuse. Un abur rumen îi încălzea obrajii. Pe genunchi ţinea o carte deschisă fără s-o citească.

Se ridică în picioare, adunînd în snop tumultos pe ceafă părul încă jilav. Mînicile largi alunecară, descoperind braţele goale. îşi scutură capul, înzeuîndu-se din nou cu aur.

Departe, curgea lină şi albastră linia dealurilor.

Frumuseţea Monicăi se afirma deodată, ca splendoarea unui trăsnet. Aşa cum era învăluită în căderea amplă a faldurilor halatului alb cu glugă şi mînici încăpătoare, în faţa zărilor cu dealuri florentine, părea pogorîtă din cerul pur al picturii italiene, ca un înger cu aripile strînse, ţinînd desfăşurat în mîni un sul cu muzică pentru glasul heruvimilor.

Fineţa plină a obrajilor şi a liniei gîtului, alunecînd de la bărbie în curbă lungă de stea căzătoare, făcea să se presimtă puritatea sprintenă a sinilor subit rotunzi.

Formele Monicăi erau lungi alintări de linii întretăiate, cum sînt înmănuncherile *jet-d'eaux-urilov* sau melodiile violelor cîntate cu arcuşuri lungi.

Era avîntată cu suprema şi delicata supleţă a fumului în văzduh acalmie. Părea că se mişcă în vîrful degetelor, dar picioarele călcau orizontal pămîntul, şi totuşi, trupul părea înălţat — nu înalt — alungit, nu lung.

Âşa sînt trupurile cereşti, cărora aripele — ridicîndu-le povara paşilor — le avîntă conturul senzual, spiritualizîndu-1 cu o năseîndă înălţare de zbor oprit vertical, atent parcă, spre orizonturi, de unde poate să apară iară porunca zborului. Şi aşa sînt uneori întrupările tinereţii pogorîte pe pămînt în scurt popas.

In lumina ovală a frunţii şi a obrajilor, sprincenele deschideau arcul dublu al aripelor de cocor în zori de primăvară. Păreau că vin plutind, de departe, dintr-un străveziu de zare, sau că se pierd afund.

Iar mînile Monicăi, înguste, calme şi cu degete prelungi, puteau să poarte crinul religios şi să încapă în mănuşa de argint, care îmbracă pe icoane mînile Măriei...

Pe străzile laşului, oamenii întorceau capul după Monica, dorind parcă s-o vadă mireasă. Iar la teatru, apariţia ei în lojă solidariza ochii galeriei cu binoclurile lojelor şi parterului, făcînd o primejdioasă concurenţă scenei.

Olguţa-i spunea că e rivala bisericii Trei Ierarhi şi-o ameninţase că va scrie profesorului Iorga — „kilovatorul istoriei", cum îl poreclise Olguţa — să o catalogheze între monumentele istorice ale laşului.

Minodor Stratulativ era al patrulea secretar îndrăgostit de Monica. Predecesorii săi întru adorare fuseseră congediaţi în urma intervenţiei Olguţei.

— Papa, cine are trei secretari? Tu sau Monica? Monicăi îi scriu scrisori de dragoste, şi ea n-are nevoie să-şi strice ortografia cetindu-le; iar tu îi plăteşti şi nu fac nimica !

Minodor nu cuteza să compună epistole — încă! De altfel, dunga rectilinie a pantalonilor arăta clar că îngenuncherile lui în faţa Monicăi erau de ordin sufletesc. Se mulţumea să contemple.

Dar în biuroul domnului Deleanu mare ispravă nu făcea.

Doi ogari, în goană paralelă, cu ondulări festive de serpentine şi boturi săgetătoare, se avîntară spre poartă. Din urmă, în fugă după ei, venea Olguţa, cu rachetă în mînă, îndemnîndu-i. Zărindu-1 pe Minodor la pîndă — bufnea de rîs numai cînd îl vedea, fiindcă-i *vedea numele*—îşi încetini pasul, în vîrfuri. Era zveltă şi flexibilă, ca un arcaş adolescent. Picioarele, dezvăluite subt rochia scurtă de tenis, arătau muşchi de patinatoare cu fine oţăliri în dungi, pulpe vioaie, glezne înalte. Presimţeai genunchii dominatori de amazoană. îmbrăcase pentru tenis o bluză-cămeşă cu guler răsfrînt şi mînici scurte, subt ţesutul căreia sînii mici nu tremurau, nici palpitau, dînd pieptului mai curînd relief de juvenilă şi impertinentă voinicie decît tulburătoare feminitate.

Nici o îngreuiere, lene, moliciune sau şovăire nu stînjenea vioiciunea ritmului elastic, a trupului durat din biciuiri de muşchi repezi pe oase subţiri şi impetuoase.

îşi îmbrobodise strîns — ca un pescar napolitan — pletele brune, cu o batistă de mătasă galbenă, care punea tonuri portocalii pe obrajii arşi de soare şi de vînt. Arcul sprincenelor era lung, dens şi cu o zburlire mefistofelică la îmbinarea cu rădăcina nasului. Ochii de un negru tropical se alungeau atît de puternic în colţul genelor, spre tîmple, încît ochii celui spre care se îndreptau osteneau, ca o crenguţă învăluită şi copleşită subit de aripele vaste ale unui zbor greu. Vivacitatea-i sclipea în ochi şi-n nări ca un ger.

Şi cum venea în vîrfuri, întîmpinată de ogarii care se întorceau curbi spre stăpîna lor, părea icoana combativă a saltului spre viaţă, cu frunte dîrză, cu dinţi albi şi albi ogari pe de lături, alegorici parcă.

— Melisande, prends garde au Pelleas!

Monica se aplecă pe marginea balconului, adunîndu-şi părul, privi spre trubadurul fără mandolină şi, înfăşurîndu-se mai strîns în halat, intră în casă.

Minodor se întoarse stacojiu, se înclină, bîlbîi ceva nedesluşit... Olguţa nu rîdea. în mîna ei, racheta avea nerv de cravaşa şi fantezii de spadă. Minodor germinase pe loc în faţa ei.

' — Aşteaptă clienţii, domnule... Minodor...

începuse grav, dar bufni de rîs rostind silabele ilariante şi, rîzînd, fugi cu umeri copilăroşi.

— Duduie Olguţa, duduie Olguţa! o strigă Neculai, alergînd după ea cu picioarele ţapene şi laterale ca un general de cavalerie.

Neculai era cel mai vechi servitor al casei Deleanu, „slujbaş", spunea el cu o demnitate concretizată şi în redingota cu poale lungi, încheiată pînă sus. Purta cravată neagră, gambetă cenuşie şi manşete rotunde de celuloid cu butoni pe care era pictată luarea Griviţei. Era slab şi alb ca o perpendiculară de cridă. Devenea însă imediat uman — şi chiar supra — graţie musteţelor demne de o baladă sau măcar de o monografie. Musteţile lui Neculai erau aşa de vaste, încît nu se mai localizau pe faţă, deasupra buzei de sus, ci făceau parte din silueta totală, ridicînd trupul la rangul de cruce.

Olguţa pretindea că Neculai slujise odinioară de cuier automat! în extremitatea musteţii din stînga îşi atîrnau cucoanele rochiile cu turnură, iar în extremitatea musteţii din dreapta îşi atîrnau boierii pantalonii.

Cînd era vînt, musteţile lui Neculai fîlfîiau ca un fular de borangic.

Mai avea un singur dinte: semn alb de exclamaţie pe întunericul gurii. Dar musteţile, deşi cărunte, aveau aceeaşi vigoare orizontală.

— Duduie Olguţa, mata n-ai o *misiune* la poştă?

— Ce cauţi la poştă, Neculai?

— Am o *emprematâ* de la duduia Monica să ridic un *transport...* Să vedeţi...

Era limbut. „Să vedeţi" era începutul comentariilor asupra evenimentelor casnice, uneori şi asupra celor sociale: detesta socialismul: „ojnojicie!"

— Aaa! Un pachet pentru Monica! Ia să vdem *emprimata.*

Emprematâ lui Neculai era o ţidulă de la poştă, scrisă de mînă. Neculai era idealist: înnobila realităţile cele mai mărunte. Un pahar de apă stilizat de Neculai, devenea o „răcoritoare". Supa, un „elextir" de găină sau de vacă.

Excela în inventivitate pudică. Substantivul „ritiradă", utilizat de servitori, Neculai nu-l accepta nici subt forma „closet". Formula lui Neculai era *Jocul",* rostită cu o uşoară ridicare a capului şi o tainică aplecare a genelor.ca şi cum ar fi spus o *parolă* conspirativă.

— Aha! Aşteaptă, Neculai. Am să-ţi dau o *rapidă.*

Neculai zîmbi în urma Olguţei, care se'întorcea spre casă ca un poet care şi-ar găsi editor.

Abia acum pricepea Olguţa refuzul Monicăi de a merge la tenisul de toate zilele subt pretext că-şi spală părul. Un pachet de la Dănuţ... „Metaforei" sau „Benjaminul", cum îl poreclise Olguţa.

Urcă scările de dindos cîte trei deodată. La scoborît se dădea pe rampă, fără cruţare pentru rochii, acasă — şi pentru inima pedagogelor, la şcoală.

— Cutulachi!

—... j

— Iar la mine-n odaie !

— Nu...

—• Cum, nu? Da.

— Am vrut...

— Bine, Cutulachi, băiat eşti tu, sau fată? Du-te afară şi te joacă. Ţipă, urlă, sparge — dar lasă-n pace odăile fetelor!

Puiu trînti uşa, zvîrli trandafirul furat din grădina Liceului Internat şi adus subt tunică, pentru Olguţa, ca o bătaie de inimă, îl calcă în picioare şi se năpusti în odaia lui, unde plîngea zilnic sau fiindcă Olguţa îi spunea Cutulachi, sau fiindcă nu-i spunea Puiu. Olguţa cînd îl neglija complect, cînd îl zeflemisea.

— Lasă!... De azi am s-o iubesc pe Monica!... Să dea Dumnezeu să rămîn corijent dacă...

îşi şterse ochii. în fiecare zi se jura c-are s-o iubească pe Monica şi niciodată nu izbutea să trişeze.

Monica intră în odaia Olguței.

— Te-ai întors?

Olguța scria la o măsuță joasă, așezată turcește pe o pernă, cu racheta pe marginea mesei.

— M-am întors.

— Nu te mai duci la tenis?

— Nu mă mai duc la tenis.

Monica se înroși. Olguța, atentă cu coada ochiului, zîmbi.

— Vrei să mă duc la tenis?

— Eu...

— Tu. *Garde au Pelleas, Melisande* !

—...?

Monica se aprinse mai tare, cu obrajii colorați ca merele în toamna părului.

Olguța scria. Deodată, bufni de rîs.

— *îi* dau o telegramă... ghici cui?

— N-ai ghicit! Lui Haralamb Scrobohaci.

Acest Haralamb era administratorul moșiei Medeleni.

— Ascultă: „Atenție teren tenis. Stop. Puneți să se pască iarba. Stop."

Monica schiță un gest de protestare. Olguța urmă:

— Asta-i o aluzie la nevasta lui, care-i vegetariană. El e prin atavism...

— Ce ai cu ei, Olguța?

— Ce am? îl fură destul pe papa!... „Astupați găuri, turnați nisip, trasați careuri, văruiți-le. Stop. Atenție. Stop. Alteța-sa principele Carol va juca tenis Medeleni. Stop. Stop. Stop..." Asta înseamnă puncte-puncte. E o inovație în punctuația telegrafică... „Dacă alteța-sa satisfăcută teren sperați decorație, invitație soție bal palat. Olga Deleanu."

Olguța-și frecă degetul pătat de cerneală de sugătoare, de învelitoarea măsuței și de covor.

— Să vezi tu ce loc de tenis ne face domnul Scrobohaci! O pune pe „țățica Raluca" să stropească nisipul cu „odicolon" pentru nasul august. Filetul îl asezonează cu brad. Copacii îi decorează cu trandafiri de hîrtie și lampioane tricolore. în fața băncii așterne covorul din salon și în dosul

băncii improvizează o coroană regală din pansele și nu-mă-uita.

Monica zîmbea, aplecată, dezmierdînd spinarea Leilei, care-o urma prin casă ca un început de trenă. Leila era o pisică de Angora, ondulată și ireală ca o lumină de lună în rochia ei de abur cenușiu cu irizări albăstrui. Dar de la Dănuț.

Olguța ridică un deget spre Monica.

— Iar Melizanda va plăti această telegramă din punga ei, cu titlul de amendă, pentru că n-a spus Olguței vestea bună că așteaptă un pachet de la... București.

îngenunchind cu o vioiciune nebănuită — cu pisica în brațe — Monica sărută obrajii Olguței.

— Cîțț, cîțțț, cîțțț !

Un salt cenușiu. Cu bucuria ei, Monica fugi după Leila ei.

Ogarii Olguței zgreptănau ușa, schelălăind surd.

— Hop!

Prin odăi, coridoare, antrete, și pe scări, și prin ogradă, o întreită goană se dezlănțui. Uși pocniră, podele duduiră. Din pod și pînă-n atenanse, toți știură că Olguța pleacă de acasă la tenis.

De aceea, o bicicletă pedalată frenetic de două picioare de licean — cu pantaloni scurți și șosete — despică în două grupul clienților: Puiu, cu vijelie-n inimă și-n roți, se ducea după Olguța, să-i dovedească —- săgetînd prin fața tramvaielor, înfruntînd trăsurile, sergenții și chiar ochelarii profesorilor pietoni —• că nu-i Cutulachi.

De aceea, Sevastița sau „Sevasta", țărăncuță cu trup pietros și obrajii rumeni ca după un cules de cireșe, intră în odaia prin care stăpîna ei trecuse o clipă numai, dar ca un vînt năpraznic, în odăi, semănînd pe divan, pe scaune și pe covor geantă, cărți, beretă, ghete, rochie de școală și dezordine —- în odaia în care o singură icoană era calmă și melancolică: o veche fotografie de amator, tremurată și decolorată, așezată în medalion oval pe măsuța de scris a Olguței, reprezentînd siluetele duble — aureolate parcă — ale cailor, trăsurii, biciului și profilul unui moș bătrîn cu o copilită în brațe și-un surîs pe buze, în lumina unei dimineți

de vară demult împăienjenite cu acel moş Gheorghe, cu acea „duduita moşului" şi cu acele vremi...

*

...sărut mîna Cuconiţî o căzut bele pi capu meu şam sîm eu Iniman dinţ săţ spun matali. Zîci eri Cuconaşu Dănuţ măi Gheorghiţ ie tu cărţîli şî Beletu di pi Pat, făli pachet cum ştii tu, leagîli bini cu şfarî, şî cînd îi fi gata sî vii la mini sî pun adresa cam sî li trimăt acasă cî Dumnealui ave mosafiri la ceai pi cuconaşu Mircea pi cuconaşu Tonei şî pi cela tot uit cum îi zîci ista Siranău cela cu nasu mari del rîd Dumnealor, eu mapuc iutiiuti şî fac cum mio poroncit da sî vedi cî Dracu şo băgat coada cî mă ispiteşti sî pun în pachet şî o Cârti di pi măsuţa di noapti căm zîc las sî fii mai mult cî tot acasî sî duci, şo eşît Bocluc. Măntorc eu dila Poştie cu Ţîdula şî iaca Cuconaşu Dănuţ foc, undii Cartea Gheorghiţ, zîc ci Cârti Conaşule cî mata ai cît iarba şi năsîpu zici ceia di pi măsuţî eu făceam pi prostu da undi lam văzut aşa di mîniet nam avut Coraj sî zîc cam bagato în Pachet ci sîş mai facî Inimî ră, cî mortu di la groapă nusîntoarci.

Zîc so căutăm Cuconaşule poati nai avuto poati ai zăhăito pacatili meii Cuconiţî sî facî moarti di om şi gata ! ! ! ! di cînd ăl slujăsc aşa di mîniet nu lam văzut sî nu fii Didiochi parcî era Duduia Olguţa cînd vedi bătînd gita la noi la Medeleni, şî la tătî urma daco văzut că eu o ţin morţîş cî nam puso şî nam puso so mai liniştit şî niam pus diam răscolit tătî casa da nam găsîto so scoţ din Pămînt gheorghiţ cî ochii cu mini nu mai dai zîci, da dacîmio găsăşti om tiam făcut!!!

şî eu zîc aşă Cuconiţă că mam sfătuit cu Cuconaşu Mircea Dumnezău săi ţîi că tarii bun la Inimî milostiveştiti mata Cuconiţî şi cum vini Pachetu cu Bocluc la leş trimet mata cartea cu Trinu caret şti cîi mai răpidi cî sî duci Domnu Neculai pi Adresa lui Cuconaşu Mircea cî ari sî zîcî dumnealui cî o luato din greşalî în Taşcî.

Şi iaca uitam, mo învăţat Cuconaşu Mircea căi zîci Cărţii cu Bocluc *Ojardindilifant* da mai pi Franţozăşti...

Doamna Deleanu îşi scoase ochelarii de lectură — îi purta de un an — aşezîndu-i dimpreună cu scrisoarea pe claviatura pianului.

De doi ani, o dată pe săptămînă, Gheorghiţă a Marandei comenta cu devotament întîmplările care i se păreau lui

mai evenimente, din Pitar-Moşu 20, aşa cum făgăduise la plecare, mamei lui Dănuţ.

Pînă la Crăciun, o dată pe săptămînă, alteori mai rar, veneau scrisori de la Dănuţ, care făceau aproape inutilă lectura celorlalte cu slovă încîlcită şi cuvintele naiv împărechete.

De la Crăciun, însă, Dănuţ amuţise. Rareori trimetea cîte-o carte poştală — „Sînt sănătos. Sărutări la toţi, Dănuţ" — cumpărată de la un debit de tutun, desigur, şi scrisă în goană cu creionul, pe marginea tarabei.

Doamna Deleanu zîmbi cu un fel de umilă mîndrie. Cetind scrisorile lui Gheorghiţă avea impresia că priveşte prin uşa abia întredeschisă a unei odăi de servitori — curată şi simpatică, dar de servitori — decorul şi viaţa fragmentară a unui băiat frumos, voinic, mare şi neatîrnat, care totuşi era băieţelul ei.

Odaia Monicăi era despărţită de a Olguţei printr-un mic vestibul cubic — dînd şi el' pe balcon — în care-şi luau ceaiul dimineţelor şcolare.

Dar atîta deosebire era între cele două odăi învecinate, încît păreau situate pe versantele opuse ale unui masiv muntos, cu arşiţă şi portocali într-o parte şi presimţirea cadenţată a mării largi; tăceri de zăpezi mate sau scînteietoare în cealaltă şi presimţirea gravă a brazilor.

Alt climat sufletesc orînduise reculegerea meditativă din odaia Monicăi; altul, dezordinea exuberantă din odaia Olguţei.

Mobilele vechi şi demodate de la bunica ei erau fireşti în odaia Monicăi şi între zidurile monacale ale căror singure podoabe erau simplicitatea lor de ziduri de-altădată şi oglinda ovală în ramă neagră, oglindă cu apa uşor brumată, în care chipul oglindit se-nvăluia într-o îndulcire ştearsă şi într-un abur de trecut.

De lemn negru era şi *bahut-vX* scund, bombat şi bonom, cu o rozace de sidef în mijloc, la fel cu masa fără colţuri acoperită cu un şal turcesc, tot vechi, de vreme ce în tinereţă acoperise umerii rotunzi ai unei fete care nici nu bănuia că într-o zi nu va mai fi decît o amintire albă în sufletul unei Monice blonde.

Fotoliul de lîngă masă — de mult tovarăş al ei — avea spetează şi picioare arcuite, şi căptuşeala de catifea rubinie odată acum era roasă şi violacee.

Deasupra divanului pe care dormeau, vegheau şi visau Monica şi Leila, o poliţă-colţar, dată cu baiţ, adăpostea sulfina bibliotecilor adolescente: Musset, Verlai'ne, Turgheniev, Eminescu, Heine...

Cea mai luminoasă fereastră, şi cea mai înaltă, din odaia în care luna şi soarele păstrau parfumul romantismului era Monica; părea deschisă într-un zid de castel medieval, pe un răsărit de zori cu apropiat tumult de soare şi albine. Privind-o, ochii se ridicau mai sus, căutînd parcă aurul vestit de ea.

Dar ochii Monicăi erau negri — cu prea depărtate înstelări — şi erau prea grei în genele lor lungi ca să nu fie religioşi în faţa dragostii şi a durerii.

Şi odaia Monicăi semăna mai mult cu ochii ei.

*

// itait un petit pommier
Grave comme une mignonne infante;
II avait une robe bouJfante
Vert de feuille et blanc-rosi
Comme Ies joues rondes des poupies
Le printemps lui souriait

Et sa voix itait chantante.

II itait un petit bambin
— Rond et rouge comme une cerise —
Qui avait des boucles exquises.
N'itant pas du tout mălin
II voyait dans l'herbe des nains
Et avec ses tendres mains

Sage, il priait â l'iglise.

Puis, le petit pommier d'antan
Devint grand, naturellement
Et le petit bambin d'antan
Fit, tout simplement, auiant.

Dis, 6 douce soeur des pommiers,
Te souviens-tu d'un petit bambin
Rouge comme la paume de tes mains ?
Car moi, 6 sage bien aimie
J'aime toujours le petit pommier.

...Sfîrşitul vacanţei, cu un an în urmă: septembre. Dănuţ pleca dis-de-dimineaţă. Monica nu dormise de loc. Visul urît şi greu o ţinuse întreaga noapte cu ochii deschişi ca şi ai lunii.

II aştepta cu obraji de zori palizi, lipită de viţa roşie a pridvorului plecărilor şi toamnei.

— Mă duc, Monica.

Şi sufletul Monicăi spunea: „Se duce Dănuţ".

Cu toamna se ducea. Rămînea cu toamna.

— Ţi-o dau ţie, Monica.

Cartea cu *„Les sanglots longs, des violons de Vautomne..."*

Alergau frunze pe dealurile străvezii ale vîntului, ca lumini speriate în căutarea unei domniţe înecată în ape, cu mînile pe piept.

Tăcuseră...

Se auzeau roţile trăsurii.

Plecarea cu două inimi culese din acelaşi pom de toamnă de gravul înger al pădurilor şi al iubirilor.

Dănuţ se aplecase, îi dezmierdase mîna, şi pentru întîia oară i-o sărutase — pînă atunci se sărutau frăţeşte pe obraz — în timp ce cu cealaltă mînă Monica-i dezmierdase aerian părul, sărutîndu-şi-o apoi pe furiş, cu lacrimi.

Şi între versurile lui Verlaine, versurile lui Dănuţ, ca un pom reînflorit în străveziu de toamnă blîndă...

II itait un petit pommier
Grave comme une mignonne infante...

...răspundeau unei păpuşe care cu ani în urmă, într-o noapte de toamnă şi plecări, cutezase să treacă hotarul războinic al pragului odăilor Potemkin-Kami-Mura, cu o solie ascunsă în buzunărelul şorţului hainei de mireasă.

„Monica îl iubeşte pe Dănuţ din toată inima..."

...De-atunci veniseră Monicăi versurile altora numai, dar trimise de Dănuţ, culese parcă de mînile lui pentru ea.

Apoi venise Leila, trimisă prin domnul Deleanu, ca o ofrandă de tăcere şi de lună.

De la Crăciun însă nu mai primise nimic. De atunci cetea şi Monica — după doamna Deleanu — scrisorile săptămînale ale lui Gheorghiță a Marandei.

Şi de-atunci, liniile pure şi străvezii ale dragostei se aplecaseră vast ostenite, închizînd în ele declinul nostalgic al zărilor marine cu prea depărtate orizonturi.

*

Venise o veste din senin. De la Dănuț. Pentru Monica.

...Un punct pe orizont. Crezi că e o rîndunică migratoare spre alte zări. îți pare rău. Privirile se afundă în depărtări. Te desparți de tine, migrator...

Şi deodată, o aripă străvezie îți atinge fața. Tresari. Zîmbeşti cu o bătaie de inimă. Punctul de pe zare era o libelulă apropiată. Atins de aripă, te regăseşti. îți vine să te-alinți pe frunte, deşteptat.

Dănuț era lîngă Monica, aşa cum era parfumul teiului din fața casei. Cerul era aproape ca un surîs aplecat asupra părului.

Monica se uitase de multe ori în oglindă. Deşi nu aştepta decît un pachet cu cărți de la Dănuț, se gătise de vară, ca şi cum l-ar fi aşteptat pe Dănuț. O rochie de batistă albă cu mînici scurte, brodată cu steluțe albastre, ca o scuturare de livănțică prin lumina diminețelor de primăvară.

„Monica, tu nu trebuie să ascunzi nimic: nici fruntea, nici urechile, nici tîmplele, nici gîtul..."

Aşa dorea Dănuț să se pieptene Monica în timpul vacanțelor. Şi Monica se pieptănase aşa cum îi plăcea lui Dănuț — simplu ca sinceritatea luminii sau a apelor limpezi.

în undă, pornea de pe frunte părul auriu, lăsînd o undă: fruntea albă. Două unde se ridicau de pe tîmple, limpezind două unde: obrajii. Şi cozile de aur ale copilăriei — hățurile lui Dănuț — păreau adunate şi strînse pe cap de aceleaşi mîni care odinioară le trăgeau, ca să se mire ochii cum de-au putut atîta vreme să nu vadă.

Pieptănătura aceasta lăsa ca o mirare iluminată pe dezgolirea feții, poate un zîmbet, un dar...

I

Din nou, Dănuț era lîngă Monica. Vorbele lui Dănuț pluteau în jurul ei, o împrejmuiau, o cuprindeau ca fumul înălțat din acele cățui vrăjitoreşti ale orientalilor, fum dătător de visuri, şi de fericire, şi de somn.

— Monica, tu ai fost o icoană zugrăvită într-un schit de munte, într-un schit foarte mic, alb, la poalele unui munte pietros şi sever ca un ascet în aerul limpede...

Mergeau călări prin crînguri în care toamna intrase ca soarele în norii de amurg, bătînd în roşu, galben, arămiu şi violet. între ei, între vorbele lor, flutura vîntul, zburau frunzele. Uneori, o veveriță de rugină îi privea vivace, mai încolo încă una, apoi alta... dar părea aceeaşi veveriță, şi copacii aceiaşi păreau, şi toamna aceeaşi, ca şi cum crîngul încremenit ar fi plutit pe lîngă ei, şi ei ar fi plutit cu el, spre cerul albastru, arcuit în fund de zare ca o cascadă.

înălțîndu-se în scări, Dănuț îndepărta o creangă, ferind-o pe Monica.

Monica se apleca, zîmbind.

Creanga izbucnea la loc.

Pămîntul mirosea umed a ploaie, a ciuperci, a pivniță bătrînă, a vin de Cotnar, a tufănele şi pelin... Uneori o violetă de toamnă le tremura-n priviri, ca o stea căzătoare.

— Erai singura podoabă a schitului. Şi erai Madona celor patru sau cinci călugări desculți, cu rase de şaiac aspru, bărbi lungi şi ochi sălbătăciți. Erai pictată pe un fond albastru. Brațele goale erau ca doi crini plecați, şi aveai un nimb linear în jurul creştetului... într-o zi, zidul a rămas gol, alb, şi numai inelul aureolei mai strălucea însemnînd locul capului...

Monica, simți tu melancolia zidului gol într-un schit de munte?... Şi fratele... fratele Teofan, fratele care sună clopotele — fiindcă numai el poate să urce scările clopotniței — îngenunchiază în fiecare miez de noapte în fața zidului gol, şi plînge, în loc să se închine... Monica, fratele Teofan e tînăr şi frumos ca un înger în haină aspră de şaiac. El crede că Dumnezeu i-a luat Madona ca să-l pedepsească fiindcă o iubea. Şi uneori lumina lunii pe zidul gol e albă ca obrajii fratelui Teofan...

— îți pare rău, Dănuț, că zidul schitului a rămas gol?

— ...Monica, a răsărit luna.

1

— Unde?
— Acolo...

Se răsuceau îndărăt, priveau luna răsărită pe fumul cenuşiu al zării, apoi ochii lor se întîlneau în treacăt şi porneau spre casă tăcuţi. Şi sufletul Monicăi se întorcea pe zidul schitului de munte ca să dezmierde fruntea fratelui asemuit lui Dănut, un Dănut cu bucle lungi ca în copilărie...

— Hei-hei!
— Hei-hei!

Cîntau ecourile.

Şi Olguţa-i ajungea din urmă în galop de pustă, ca un tînăr cneaz cazac aplecat pe coama calului. Şi se-ntorceau toţi trei prin umbra şi lumina nopţii: Olguţa-n frunte în trap dănţuitor; ei doi în urmă, cu tăcerea şi secretul lor.

...Se apropia o nouă vacanţă. O vesteau teii. O nouă vacanţă cu Dănuţ.

Cu Dănuţ.

Monica se uită din nou în oglindă, ca la fereastra unde aştepţi să răsară fericirea. Şi în oglinda care adăpostise atîtea resemnări, obrajii Monicăi erau roşii, şi-n ochii Monicăi rîdeau visuri ca scuturările de stele în nopţile de august.

*

Monica se ridică deodată şi, întorcîndu-se, privi strada, într-adevăr, Neculai venea intermitent prin frunzele plopilor. Neculai venea cu pachetul.

Monica ar fi dorit ca toate rîndunelele văzduhului să răpească pachetul şi să i-l aducă în zbor, lăsîndu-i-l în mîni ca pe un dar al zărilor.

Dar pachetul era adus de la poştă de Neculai. Şi Neculai mergea încet, ca orice om solemn, bătrîn şi artritic. Şi, pe deasupra, Neculai venea cetind ziarul cumpărat din tîrg, cu gestul nobil al statuiei lui Mihai Kogălniceanu, al cărei bronz prezbit, după cum se ştie, înverzeşte cetind pe pavajul roz din faţa Universităţii un discurs istoric. Şi pe deasupra, în apropierea casei, Neculai se întîlni cu sergentul de zi.

Etc...

Monica ieşise pe balcon, aplecîndu-se pe balustradă ca un crai-nou.

Mînile şi ochii Monicăi se închinau lui Neculai şi sergentului de zi, din care nu zărea decît baletul cenuşiu şi galonat al braţelor.

între timp, în grădină apăruse Minodor Stratulativ înaintînd cu paşi de somnambul.

Monica intră în odaie. Clipele erau lungi ca insomniile; odaia strimtă, apăsătoare şi provizorie ca o anticameră; Leila, indiferentă ca ostilitatea zeilor somnoroşi; Neculai, un călău; sergentul, o fatalitate.

— Intră, Neculai.

Neculai era un mucenic. Năduşise urcînd scările. Gîfîia serviabil.

— Duduie Monica, începu el cu mîna stingă pe inimă şi cea dreaptă — cu pachetul — la spate: pot spune că Neculai al nostru a făcut o tractorie ca la Plevna! Poftiţi.

Monica primi pachetul.

— Zic: să trăiască Neculai cel cu membre de ghizelă (gazelă).

Domnişoarei

MONICA...

Recunoscu scrisul lui Dănuţ. Neculai gesticula în depărtări telescopice.

— ... Şi cum spun, vra să zică zic: avem rest două patace.

— îţi mulţumesc... îţi mulţumesc din inimă, Neculai. Te rog opreşte-ţi tot.

— Vai de mine! Mă onoraţi exclusiv. Ştiţi...

Zărind pe masă o monedă de cinci lei, o luă, impunînd-o mînei — de altminteri benevole — a lui Neculai.

— Duduie Monica, Neculai a spus, Neculai repetă bis: *Domnişoară* Monica, sînteţi un caracter nobil.

Bătu din călcîie ca din pinteni şi ieşi perpendicular pe musteţi, cu demnitatea unică a celor care ştiu să primească bacşişuri avînd aerul că ei le-au dat.

Monica încuie amîndouă uşile, lăsînd-o deschisă numai pe cea dinspre balcon.

Odaia se umplu deodată de mătăsoase scînteieri. Nu numai odaia: întreg Iaşul transfigurat. Soarele îngenunchease deasupra dealului Galatei. Şi de-acolo se revărsa în bogat şi blond tumult aurul zilei, ca părul unei domniţe călugărite în vremea teilor înfloriţi.

— Samain!

Numele cu silabe pline ca un final de vers, de pe coperta galbenă, numele cu vaier limpede de clopot ieşan, era o amintire pentru Monica, legată de nucul bătrîn din livada Medelenilor şi de Dănuţ, ca toate amintirile.

...Les roses du couchant s'effeuillent sur le fleuve
Et, dans l'emotion pale du soir tombant
S'dvogue un parc d'automne ou reve sur un banc
Ma jeunesse deja grave comme une veuve...

„De cine, Dănuţ?" întrebase Monica, întorcînd capul de pe banca din livadă, unde şedea singură cu frunzele nucului.

„Albert Samain."

„Albert Samain... *«ma jeunesse deja grave comme une veuve...»"*

Acum scotea volumele netăiate din pachetul trimis de Dănuţ. Volumele galbene în care visa *„ma jeunesse deja grave comme une veuve".* Mînile Monicăi păreau că dezgroapă aurul arheologic al legendelor eline.

Aux flancs du vase.
Le chariot d'or.
Contes.
Au jar din de V Infante...

Şi încă o dată: *Au jardin de VInfante.*

Luă volumele cu acelaşi titlu. Unul era al ei. Poate că celălalt era pentru Olguţa... întoarse coperta: „Monica".

Dănuţ semna cu numele ei cărţile pe care i le trimetea, pe întâia pagină, în colţul de sus, pieziş, cu o liniuţă dedesubt. Monica cetea şi recitea numele ei, literă cu literă, ca pe-o scrisoare de la Dănuţ.

Scrisul lui Dănuţ nu era încă format. Dar numele Monicăi era scris cu un fel de energică autoritate, care dădea numelui ei, scris de Dănuţ, farmecul întâiului fruct copt într-un pom crud.

întoarse coperta celuilalt volum: „Adina".

— Adina!...

Au jardin de l'Infante; Monica.

Au jardin de l'Infante; Adina.

— Adina !...

Numele creştea uriaş în noaptea lui necunoscută, ca un castel cu turnuri negre.

— Adina, Adina...

Braţele Monicăi osteniră din inimă.

— Adina?

Dar dealurile zării erau mute în supleţa lor albastră.

Au jardin de l'Infante, Monica... Numele ei o chema ca un ţipăt de deznădejde.

A! Era o scrisoare în volumul ei! îşi plecă genele pe scrisoare; numai genele o mai despărţeau de numele uriaş şi greu.

Sînt trist, Monica. M-am schimbat. Am îmbătrînit. Sînt alungat din mine, şi nici o poartă de aur nu s-a închis în urma mea, şi nici un arhanghel n-a ridicat din urmă o spadă de flăcări.

Nu. M-am deşteptat deodată, fără de mine.

Am visat c-am fost copil? Nu mai ştiu ! Dar din copilăria mea numai tu ai mai rămas înaltă, ca un catarg cu pescăruşi osteniţi deasupra unei scufundări.

Mi-e dor de mine cu sufletul altuia. Sînt un om care merge pe străzi, printre sergenţi, prin faţa băcăniilor, berăriilor, magazinelor de mode, printre automobile, tramvaie şi trăsuri. Zarzării albi, livada mea nevăzută de nimeni — prin care numai eu mergeam, pe care numai eu o vedeam şi care venea cu mine pretutindeni, ca o turmă dulce a primăverilor— n-o mai văd, n-o mai simt, am pierdut-o, m-am pierdut. A suflat viaţa asupra ei ca o zînă rea şi a prefăcut-o în oameni, case, zgomote orăşeneşti, printre care trupul meu merge singur, atît de singur, că uneori îmi vine să-nchid ochii şi să-i acopăr cu mînile.

Monica, sora mea de totdeauna, astă-noapte te-am visat. Ai fost prin sufletul meu adormit, lăsîndu-mi parfumul^teiului din faţa balconului casei noastre de la Iaşi.

Eu veneam — cine ştie de unde! — urît şi rupt, cu semnul pămîntului, şi tu m-ai întîmpinat în grădină, în faţa scărilor. Am îngenuncheat în faţa ta. Şi te văd şi în clipa asta, cum ţi-ai umplut pumnii cu parfumul teilor — uşoară apă aurie — şi cum l-ai revărsat pe creşterul capului meu.

„Acuma, Dănuţ, poţi intra în casa surorii tale Monica."

Ş-atunci m-am trezit, Monica. Tu erai departe, casa noastră departe, şi eu acelaşi om izgonit, acelaşi om cu trup greu, purtînd în mine semnul pămîntului. Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuţ.

Faţa Monicăi slăbise ca a acelora care vor să plîngă şi nu pot. Sufletul îi atîrna în mînile deschise, rupt, prăbuşit.

„Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună, ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuţ."

— Adina.

Ca un vînt aspru prin vitralii sparte. Şi sufletul se umplu de umed amar.

Luă cartea străinei, vrînd să o îndepărteze: O foaie căzu. Şi Adina avea o scrisoare!

Nu. Versuri.

Versuri numai pentru străină...

Le soir se grise d'acier
Et tranche le jour audacieux.
Un songe tenace et coutumier
Cercle mon front fiivreux.

Comment pourrais-je te renier
Lorsque ton coeur rapace
Au mien s'est fortement greffi
Une foile racine vivace...

Comment m'affranchir de toi
Lorsque ma seule cuirasse
Est cette immense foi
Qui te binit la face...

Lorsque j'aur ai per du ma foi
Un glaive â l'iclair fugace
— Vibrant comme un cri d'effroi —
Tranchera mon âme lasse.

...Le soir qui se grise d'acier
Degaine son arme fine:
L'itroit sabre recourbe
De lune adamantine.

„Au jardin de l'Infante: Adina".

— Săracu Dănuţ!

Numele era viu ca o viperă în colţul filei. Cu o mişcare netă, Monica rupse foaia şi o făcu bucăţi.

Singurul trăsnet al furtunii.

Dar sufletul era istovit.

Un clopot sună deasupra laşului, dînd înserării o gravitate funebră. Dealurile erau vinete; cerul, palid deasupra lor.

Monica-şi luă capul în mîni. Odaia se întunecase.

„... Dar tu, Monica, să fii întotdeauna bună, ca în visul cu parfum de tei, pentru fratele tău Dănuţ."

„Dar tu, Dănuţ, de ce..."

Dis, â douce soeur des pommiers,
Te souviens tu d'un petit bambin
Rouge comme la paume.de tes mains?
Car moi, 6 sage bien-aimie,
J'aime toujours le petit pommier...

Ochii Monicăi plîngeau, plîngeau.

Dar sufletul Monicăi, cu dragostea, şi mila, şi iertarea, şi durerea, şi toate puterile lui rănite şi strivite — ca un parfum de tei abătuţi în floare, ca un parfum de tei amestecat cu agonia crudă a sevei — se dăruia deplin tot „fratelui ei Dănuţ".

*

— *Touche!*

Floreta colonelului descrise un salut de arme.

— *En gardel*

Din nou, cu *pizzicatto* metalic, floretele încrucişate împletiră zigzaguri sclipitoare, arcuri scurte, zvîcnind, lunecînd, săltînd, tresărind, pîndind — înviind în jocul fin al lamelor, zborul subtil, nervos şi delicat al rîndunelelor sau trăsnetul ornamental al arabescurilor.

Colonelul Barbă-Roşie — barba de un aur veneţian era ca un blazon viu, moştenit din tată-n fiu de coborîtorii

familiei care număra un domn în scaunul Moldovei şi o beizadea cu trup titanic, care trecuse ca un zeu arămiu al toamnei prin inimile feminine ale epocei — era profesorul de scrimă al Olguţei. Tot el o iniţiase pe un pursînge în tainele viguroasei elegante a călăriei, pe care colonelul Barbă-Roşie o întruchipa ca un centaur.

îşi iubea regimentul de roşiori mai mult decît grîul vastelor moşii pornite tocmai din Ceahlău ca o trenă verde pe malurile Bistriţei, apoi aurie pe ale Şiretului.

Un singur lucru îi reproşa Olguţei: că nu-i fata lui; şi unul singur domnului Deleanu: că n-a făcut pe Olguţa băiat.

în după-amiezele de primăvară şi de toamnă, cînd se întorcea călare de la Copou, cu Olguţa la dreapta şi Monica la stînga, îşi bătea barba cu dosul palmei, ceea ce se întîmpla altminteri rareori, numai atunci cînd regimentul defila impecabil în faţa unor „ochi de vultur".

Odată, de Zece Mai, venind în fruntea regimentului ca să defileze în faţa lui vodă, întîlnise în apropierea grădinii Copoului pe Olguţa. Spre uimirea tuturor ofiţerilor, colonelul Barbă-Roşie dăduse comanda de defilare cu glas de tunet.

înaintea cui?

Şi tot regimentul defilase cu capul la dreapta — ofiţerii cu săbiile plecate — în faţa unei rachete de tenis şi a unui zîmbet ironic, stăpînit însă.

Colonelul moştenise de la străbuni nu numai barba — în care se oglindeau parcă şi galbenii, şi grîul — ci şipatima mesei verzi, în care şi grîul, şi galbenii — oricît de fluviali ar fi — se varsă caîntr-o mare. Totuşi, floreta Olguţei smulgea zilnic o oră deplină, uneori întrecută, patimii cartoforiceşti a colonelului. Astfel că zilnic, în preajma lui şapte jumătate seara, colonelul se ridica de la masa de bacara — de care îl lega un ultim bac — trecea în odaia de scrimă a Jokey- Clubului, şi, îmbrăcat în costum de arme, o *aştepta* pe Olguţa, care sosea de la tenis cu întîrzieri mai mari sau mai mici.

— *Miile excuses, mon colonel!*

— *Miile remerciements, mon enfant! J'ai eu* l'honneur *de vous attendre.*

Colonelul vorbea uneori a la Georges d'Esparbes, spunea Olguţa, care primise în dar de la el — cu titlul de manual eroic — cărţile lui d'Esparbes legate în marochin.

Plafonierele erau aprinse.

De-a lungul păreţilor se întindeau lungi canapele de catifea roşie, mîncate de molii. Zidurile erau împodobite cu panoplii, alternînd cu oglinzi în rame aurite şi picturi sportive.

Odaia de scrimă era singura odaie a Jokey-Clubului în care mirosul de tutun era atenuat şi vocabularul cartoforicesc absent. De altminteri, era odaia cea mai puţin frecventată — aproape pustie. Colonelul şi Olguţa erau singurele excepţii care îndreptăţeau lipsa meselor verzi şi din această încăpere.

Nimeni n-ar fi spus că adversarul colonelului era o fată. înfăţişarea Olguţei era cu totul băieţească. Mai întăi îmbrăcămintea: pantaloni de scrimă bărbăteşti, pieptar şi mască bombată. Apoi impetuozitatea trainică şi severitatea jocului. Braţul caremînuia floreta nu se apăra cu panici cochete de evantai, nici nu ataca avînd aerul că mînuieşte o tulpină deghizată în lamă de oţel, din capătul căreia crinul căzuse provizor.

Apoi tăcerea. Nici madrigale din partea colonelului, nici exclamaţii — oh! vai! ah! ce! — din partea adversarului. O tăcere încordată, în care s-auzeau: ritmul respiraţiilor, tactul picioarelor şi clinchetul lamelor inteligente şi sprintene ca ironia, perfide ca sarcasmul, viclene ca surîsul...

Ochii Olguţei erau atenţi ca la un joc de şah accelerat. Floreta colonelului era bilingă: cunoştea şi dialectul lamelor italiene şi al celor franceze. OJguţa trebuia să rezolve mereu alte probleme. Mintea lucra în ritmul braţului spontan. Toţi muşchii erau la pîndă. Şi cînd destindereafandării nimerea pieptul adversarului cu delicatul vîrf al floretei, brusc îndoit, muşchii găseau în scurta biruinţă o sintetică odihnă şi noua elasticitate a elanurilor apropiate.

Uşa dinspre odaia de bridge se deschise lent, dezvăluind feţe congestionate în fumul ţigărilor şi un răsad multicolor de cărţi de joc, grădinărit — meditativ sau violent — de mîni nervoase.

— *Ah! Bonsoooir, d'Artagnanette!*

— *Touche.*

— *Repos et merci.*

Olguța își smulse masca, de subt care capul răsări zburlit, rumenit și impertinent, întregind silueta de paj războinic.

— *Bonsoir, oncle universel!*

— Ha-ha!

Nalt, dar puțin adus, cum sînt domnitorii în clipa cînd, din strană, abia își apleacă fruntea în fața mitropolitului; cu frunte naltă, pietroasă și de gală, și păr rar, pieptănat pe spate; cu musteața căruntă și fină, dar lipsită de galanterie, deprinsă să fie dezmierdata meditativ în fața ideilor, nu răsucită în fața femeilor; cu sprincene stufoase de subt care ochii afunzi aveau cochetăria să pară prezbiți, din care pricină capul se răsturna pe spate în fața unui om ca în fața unu munte; cu guler drept și rigid de moda veche, ca și manșetele rotunde de o albeață reacționară, cu zîmbet afabil de bătrîn care dispretuiește mînia, încruntarea și gesticularea, socotindu-le prea juvenile și necuviincios democratice față de sobrietatea ironiei; cu mîni înguste și degete lungi și subțiri de ctitor, deprinse parcă să înșire onctuosul chilimbar al mătăniilor; și cu gest ocrotitor și ospitalier de boier cînd primește oaspeți la conac, întîmpinîndu-i în capul scărilor — *oncle* Michel contempla silueta Olguței, d'Artagnanette, cum o saluta el zilnic intrînd în sala de scrimă cu evantaiul în mînă așa cum intra și la Universitate.

La București i se spunea domnule ministru sau excelență — era mobilizat oarecum, ministru de justiție — ceea ce-l făcea să răspundă:

„Tiens! J'avais oublie. Comme c'est aimable de votre part, cher monsieur, de me l'avoir rappele!".

La Iași i se spunea domnule profesor — era singurul dintre profesorii Facultății de drept, fără titlu de doctor.

„Oh! Non, merci! Je n'ai pas besoin de cela pour Vetre — n'est-ce pas, mon cher collegue?"

La Jokey, intimii îi spuneau *oncle* Michel. Pe la spate toți îi spuneau *oncle* Michel, familiaritate pe care și-o însușiseră, bineînțeles, ziarele.

Vorbea răspicat, aruncînd vorbele de sus, ca un bacșiș din balcon. Și vorbea moldovenește cu un ușor accent franțuzesc păstrat din tinereță, accent care învăluia cu un fel de pudoare arhaismul neaoș al cuvintelor îmbinate în fraze de o cronicărească puritate.

Olguța îl poreclise *„Voncle universel".*

„En ef/et, je m'aperțoit que ma familie onclesque grandit drolement! Mais, en echange, j'ai le plaisir de recevoir une niece tres simpathique par cette voie profondement degoutante!"

Colonelul Barbă-Roșie privea cu o părintească admirație neastîmpărul Olguței, care, deși în repaos, frămînta floreta fără urmă de osteneală.

— Pursînge, *oncle* Michel!

— *Tais-toi,* Barbaroza! îl alungă *oncle* Michel cu un gest extenuat al evantaiului. Tu vezi numai cai. Ai halucinația grajdului profesional! Mai sînt și măgari pe lumea asta, nu numai cai; *n'est-ce pas, d'Artagnanette? Je viens justement d'en quitter un...*

— *Qui est-ce, monsieur Lafontaine?*

— *C'est un politicien — naturellement!* Cum îl cheamă? Ah!...

în fața numelor colegilor universitari și luceferilor politici *oncle* Michel avea un recul voit — de memorie — care punea o distanță sanitară între el și ei.

Ușa se deschise, făcînd loc unui domn cu obrajii atît de grăsuni, rumeori și zîmbitori, că păreau dospiți din pasta dolofană a feselor îngerașilor lui Rubens.

Văzîndu-1, *oncle* Michel se lumină.

— *Tiens!* Cum îți *dzîci,* tachistule? Nu pot să-ți rețin numele ilustru!

— Ei, coane Michel! Costea Babic.

— *Ah! C'est cela! Costea Babic, oui! Le voilă, d'Artagnanette! II a une maniere, pommadee d'etre takiste; tout â fait fabrication Take! II me remplit de joie!*

Costea Babic zîmbea ca un buchet de trandafiri în cărțile poștale ilustrate.

— Tare-i glumeț conu Michel!

— *Comme la politique developpe l'esprit d'observation!*

— *...L'esprit en general,* adăugă Olguța.

— Domnișoară Deleanu, m-a însărcinat conu Iorgu să te anunț că plecați îndată.

— Cum asta? Nu-s încă opt jumătate! se încruntă colonelul. Ce-a pățit Iorgu de se grăbește? Cîștigă?

— Vai de mine! Conu Iorgu are nobleţă de-a pierde, constant!

Olguţa se încruntă: o cută între sprincene, cu răsfrîngeri adî'nci. Ştia că tatăl ei pierde nebuneşte şi că-şi făcuse o celebritate din aceasta. Dar mai presus de toate o supărau glumele pe socoteala acestei celebrităţi mănoase pentru o bună parte dintre cei care-o satirizau.

Zvîrli floreta pe canapea.

— Mă iertaţi, trebuie să mă îmbrac. *Oncle* Michel, ai dreptate. Colonelul vede numai cai arăbeşti şi lame de Toledo; mai sînt şi copitele fabulei. Bună sara.

Dispăru în odaia de baie, unde o aşteptau ogarii, racheta şi duşul rece.

Oncle Michel îşi freca palmele.

— *Hm! C'est epatant! Et pourtant, elle ressemble par/ois ă sa tante Elenco Dumşa, qui etait horriblement laide et affreusement intelligente. Oui! Affreusement in-te-li-gente, monsieur takiste! Tu Va connue,* Barbaroza?

— *Oncle* Michel! protestă colonelul, bombîndu-şi marţial bustul.

— Tţ, *mon cher!* N-am spus că-i urîtă! *Au contraire! Mais elle lui ressemble — surtout quand elle dit des verites. C'est drole!*

— Pursînge! murmură colonelul, ca un refren, bătîndu-şi barba cu dosul palmei.

'— Ei, lasă-mă! se supără *oncle* Michel, desfăcînd evantaiul. Iar te-ai făcut impresar de cai!

*

— *Bonsoir,* Olguţa.

— *Bonsoir,* papa.

Congestionată şi năduşită, cu ochii lucioşi de frigurile băncii bacara, cu tîmplele surite de timpuriu şi fire albe în musteţi, cu trăsăturile arse de zbucium ca de un soare marin, dar pline de strania şi fierbintea tinereţă a nervilor, şi fruntea largă şi bombată ca o statornică sfidare — faţa domnului Deleanu surîdea părinteşte şi copilăreşte Olguţei, care era puţin mai înaltă decît el şi proaspătă de soare, vînt şi tinereţă.

— Am ceva pentru „fondul Olguţa", zîmbi el, bătîndu-şi buzunarul de la piept.

„Fondul Olguţa" era tovarăş la cîştigurile cartoforiceşti ale domnului Deleanu. Deşi cunoştea pagubele zilnice, Olguţa tolera tributul seral pentru fondul instituit de tatăl ei, ştiind că-i face plăcere.

Domnul Deleanu o sărută pe frunte şi începu să-şi potrivească în faţa oglinzii cravata strîmbă.

— Vă salut cu respect, coani Iorgî. Numai două vorbe, dacă nu se supără domnişoara matale.

Gerş Herman — misit — era client civil, comercial şi mai cu seamă penal, al domnului Deleanu. Şi cum tainicele lui afaceri nu puteau fi rezolvate decît de „coani Iorgî", îl aştepta la club — unde-1 găsea sigur, în loc să-1 aştepte la biurou — unde găsea secretarii.

— Gerş!

Cum ar fi spus: „Marş!"

Dar Gerş, cu un zîmbet şi gest amforat de balerină, mai înainta un pas. Era aşa de gras, că părea de două ori gravid: şi pîntecele, şi fălcile.

— Coani Iorgî!

— Aşteaptă-mă acasă, Gerş.

— V-aştept la gară. Cu respect şi complimente la domnişoara.

— Ce? Pleci, papa?

— Da, plec la Bucureşti. Jidanii ştiu tot! Ce să-ţi aduc, Olguţa?

Se suiră în trăsură, cu ogarii la picioare.

— La „Smirnov". Ce cumpărăm, Olguţa?

Domnu Deleanu răspundea la saluturi în dreapta şi în stînga, zîmbind, gesticulînd amical, protector sau cu înţeles, ca un orator popular la coborîrea din tren.

Sîmbăta însufleţise laşul, mai ales strada Lăpuşneanu: treceau parfumuri violent proaste şi mătăsuri colorate intens ca acadelele din borcanele cofetăriilor periferice.

— Flori mirositoare pentru duduci costisitoare! Cumpăraţi, cumpăraţi, domni galanţi şi cavaleri berbanţi! Baronul de Vax vă porunceşte să fiţi galanţi şi eleganţi dacă vreţi să fiţi berbanţi! Tiu vio, ma belă'dâmă?

Cu ghete de lac, ghetre albe, mănuşi albe, trandafir alb la butoniera smochingului şi monoclu cu şnur lat pe

o faţă de gorilă ţigănească, baronul de Vax — cum singur se intitula — îşi plasa florile cu o impertinenţă în glas şi gesturi calculat negustorească pentru publicul de sîmbătă. în timpul săptămînii se adresa individual trecătorilor, cu călcîile lipite *şi jobenul plecat:* „Măria-voastră, nu vreţi"...

Trăsura se opri în faţa băcăniei „Smirnov". Intrară.

— Bună sara, domnişoară Volga. Ci faci, domnule Medeleanu?

Olguţa întinse o mînă prietinoasă noului-venit, care intra în băcănie cu mîni crispate şi tremurătoare de orb nervos, duhnind a vin, bărbos ca Robinson, dar brun, cu trăsături ascetice, ochi halucinaţi de derviş urlător şi îmbrăcat ca o sperietoare de păsări.

— Vii de la Jupey-club, Pierdeleanu?... Luăm o fiţuică şi nişte a-kefali?

Apăsa pe fiecare vorbă — calambur îndeobşte — ca într-o cîrjă care i-ar fi susţinut bicisnicia şi avea accentul mirat evreiesc al celor care imită mereu jargonul. Văzuse trăsura casei Deleanu oprindu-se la „Smirnov", de peste drum, de la „Respect general", şi nu se putuse opri — lăsînd murăturile usturoiete, pastrama de gîscă, vinaţul acrişor şi cei trei convivi în faţa cărora îşi orhestra calambururile — să nu vie şi la o ţuică.

Calambururile erau în inteligenţa acestui junimist ca o mahala în jurul unui oraş cu tainice grădini şi discrete palate. Ca să-l cunoşti, trebuia să treci mai întâi prin mahala. Olguţa trecuse, şi îl stima. Stima şi faimoasa răutate verbală — care era luciditate — şi humorul sincerităţii sale temerare, şi sărăcia trupească a acestui învăţat — diagnostician miraculos în medicină — ferfeniţos ca o carte veche.

— Domnule Prahu, vii la noi la masă? îl invită Olguţa aruncînd o privire iute domnului Deleanu, care zîmbi.

— *Vin.* îţi mulţumesc, domnişoară, adăugă el ceremonios, pieptănîndu-şi barba, pieptănată cu mînile numai în astfel de ocazii.

Doamna Deleanu nu prea împărtăşea stima Olguţei şi prietinia domnului Deleanu pentru acest conviv care lăsa dîre de glod pe covoare, mormane de scrum pe mobile, pe faţa de masă — arhipelagul tuturor alimentelor lichide sau quasi şi al băuturilor, şi care pe deasupra vorbea de rău

pe toţi. Dar alianţa Olguţa—domnul Deleanu era mai puternică.

Se suiră în trăsură cu pachetele şi sticlele; Olguţa, la mijloc. Ogarii, pe jos. Caii mergeau încet din pricina aglomeraţiei; cotind spre Copou, prin faţa Rîpei Galbene, o luară la trap. Trotuarul străzii Carol era atît de plin de pietonii sîmbetei, că părea un funicular urcînd spre Copou.

Noaptea cădea clară ce pe un decor mănăstiresc. Aşteptai glasul clopotelor.

Rupînd tăcerea, doctorul Prahu întrebă — ironic sau trist? — întinzînd mîna crispată ca un blestem!

— Unde-i laşul?

Şi singur răspunse, cu mimică şi accent de parodie:

— Aici-s, moi!

•

— Pleacă maestrul la Bucureşti! Dosarele...

— Conaşu pleacî la Bucureşti. Digrabî la masî.

— Bine, Iorgule, iar mă anunţi în ultimul moment! Şi musafiri la masă pe deasupra! Poftim!... Profira, spune lui Neculai să mai puie un tacîm... A! Unde mi-e capul! Olguţa, ia vezi tu ce-i cu scrisoarea lui Gheorghiţă... Scrie de nişte cărţi trimise din greşală. Uite: ce-i asta: *Ojardindilifant!*

Vestea plecării domnului Deleanu se răspîndise ca sunetul trîmbiţelor de mobilizare, accelerînd ritmul obişnuit al casei şi alarmîndu-l.

Doamna Deleanu se consacră pachetelor destinate lui Dănuţ; domnul Deleanu, expedierii clienţilor şi alcătuirii bagajelor haotice.

Puiu — surprins de Olguţa în clipa cînd vămuia salamul şi ghiudemul aduse pentru masă — fusese expulzat din sufragerie în salon, să ţie tovărăşie doctorului Prahu, sau, mai exact, somnului acestuia, căci doctorul, de cîte ori se aşeza pe o sofa sau într-un fotoliu — fără ca să aibă în faţă o masă cu pahare, sticle cu trompă metalică alături de „sferturi" şi mucuri de ţigări — adormea cu gura deschisă, avînd aerul celor cloroformizaţi pe un scaun dentar.

Puiu se plimba prin salon, cu mînile la spate, tropăind agresiv, cu sufletul plin de revoltă şi amar: iar îl brus-

case Olguța! Pe doctorul Prahu nu putea să-l sufere! Şi pe deasupra îl exaspera şi un ulcior stîrnit de colbul vitezelor cicliste!

Olguța după ce porunci lui Neculai să scoată o sticlă de vin „fain" pentru desert în cinstea doctorului — alternă lectura scrisorii lui Gheorghiță cu muşcatul combativ al feliilor de ghiudem pipărat, dur şi aromat, care se mănîncă obligator în picioare, cu o aşchie de pîne smulsă — fiindcă pînea nu-i tăiată încă — întovărăşind o lectură.

— *Ojardindilifant?*

Intră rîzînd în odaia Monicăi.

— Hei-hei!

Aprinse lumina.

— Ai adormit?

Monica se ridică de pe divan, ocrotindu-şi ochii cu palma. Rochia subțire, îmbrăcată pentru primirea pachetului, era ca o floare bătută de brumă.

— La masă, Melizando! Uite ghiudem. Ştii că papa pleacă la Bucureşti!... Monica!

Aplecîndu-se, Olguța-i căută ochii; Monica şi-i acoperi.

— Ai plîns?

Olguța aruncă o privire pe masă. Văzu risipa cărților.

— *Au jardin de l'Infante.* A! *Ojardindilifant!...'* Ce-i asta? *„Pour Adine?"...*

Monica se repezi la masă.

— Te rog, Olguța nu ceti.

— E pentru tine?

— ...Nu.

Monica plecă în jos ochii plînşi.

— Atunci, dă-mi voie. Uite scrisoarea lui Gheorghiță.

Cetiră alături: Olguța, versurile cu dedicație, care lămureau lacrimile Monicăi; Monica, scrisoarea care explica prezența, în acelaşi pachet, a celor două *Au jardin de l'Infante.* Fața Olguței era atentă, severă, preocupată. De îndată însă ce simți ochii Monicăi îndreptați asupra ei, îşi luă un aer ironic şi surprins.

— *Et tontaine et tonton!*

Monica zîmbi ostenit subt ochii Olguței.

— De ce-ai plîns?

— Ți-a scris?

— Da.

— Minciuni?

— Vai, Olguța! Dănuț !...

— Atunci de ce-ai plîns?

— Din pricina Adinei *„au coeur rapace"* ?

Monica se roşi.

— Fiindcă i-a făcut versuri şi ție ți-a scris în proză?

— Atunci de ce-ai plîns? se încruntă Olguța, bătînd cu pumnul în masă.

Leila deschise ochi speriați. Olguța trînti felia de ghiudem pe *Au jardin de l'Infante.*

— Monica, uită-te la mine. ..Te rogsă nufii Melizandă !... Acuma uită-te-n oglindă. Uită-te, că nu-i ruşine! bătu ea din picior.

Silită de mînile Olguței, Monica se uită şi-şi văzu frumusețea inutilă.

— Atunci, de ce-ai plîns?... Ascultă, Monica, tu ştii că o dată pe an vorbesc şi eu serios. Eu *afirm* că te iubeşte pe tine.

O luase viguros de umeri. Ochii Olguței erau pasionați şi puternici ca ai celor care vorbesc în numele lui Dumnezeu. O cută i se adîncise pe frunte, deasupra rădăcinii nasului.

— Tu crezi c-o iubeşte pe domnişoara Adina. Perfect. De ce?... Răspunde !

— Fiindcă i-a făcut versuri?... Răspunde!

— Mai întîi nu *i-a făcut* versuri. *A făcut* o poezie şi a dedicat-o domnişoarei Adina. Asta-i mania şi vanitatea celor care fac versuri: să le dedice: lui Dumnezeu, patriei, sau măcar unei domnişoare. Dar versurile nu-s scrisori! Şi nici scrisorile nu trebuiesc luate în serios! Dar versurile! Dacă era trist din cauza acestei domnişoare, îi scria o scrisoare, sau nu-i scria de loc, îşi pierdea pofta de mîncare, slăbea... De unde! N-ai văzut ce scrie Gheorghiță? Că a avut un gutunar, da' i-o trecut! Vra să zică, Metaforei, sănătos tun, face poezii jalnice — asta-i altă manie a poe-

ţilor sănătoşi — pe care le trimite cu dedicaţie la diverse domnişoare... Cînd are să-şi tipărească versurile viitoare are să le dedice în bloc ţie, sau mamei! Ce ai de spus?

— Nu eşti mulţumită ! Bine. Atunci să procedăm negustoreşte. Să cîntărim: domnişoarei Adina i-a trimis *Au jardin de l'Infante;* ţie ţi-a trimis toate volumele lui Samain. Ei i-a trimis o poezie cu dedicaţie, în care-i spune minciuni, căci dacă vroia să-i spuie un adevăr îi scria o scrisoare; *ţie însă ţi-a.* scris o scrisoare în care tu singură spui că nu-ţi scrie minciuni... Ce-ţi scrie?

— ...Că-i trist...

— Sigur, fiindcă-i la Bucureşti şi tu eşti la Iaşi. De asta face poezii jalnice.

— ...Adinei...

— Adinei! Ascultă, Monica: domnişoara Adina X flirtează cu Benjaminul! Dar fiecare băiat flirtează cu toate fetele — şi foarte bine face, aşa trebuie să facă. Cu una face exerciţii de versificaţie, cu alta joacă tenis, cu alta patinează, cu alta suspină la *Dama cu camelii,* cu alta merge la cinema etc. ...Şi pe una o iubeşte. Dănuţ te iubeşte pe tine.

— De unde ştii? întrebă Monica, deschizînd ochii mari ca în faţa unui oracol.

— Ştiu fiindcă-s sora lui... şi ştiu eu fiindcă ştiu. Ţi-am spus eu vreodată minciuni?

— Nu.

— Atunci de ce nu mă crezi?

Monica plecă ochii, vorbind în şoaptă:

— Atunci de ce nu mi-a scris nimic de la Crăciun?

— Cum nu ţi-a scris? Dar scrisoarea de azi? Dovadă mai bună decît asta ce vrei? Cît timp nu ţi-a scris, să zicem că ai fi avut dreptul să te îndoieşti. Dar acum?... Şi tu n-ai dreptul să te îndoieşti! urmă Olguţa cu pasiune, zguduind umărul Monicăi. Dănuţ te iubeşte pe tine, şi dacă te îndoieşti înseamnă că tu nu-l iubeşti.

— Vai, Olguţa...

— Atunci n-am dreptate?

Monica ridică din umeri, zîmbind, gata să plîngă.

— Atunci mănîncă-ţi ghiudemul... Fugi, nu vreau sărutări! Şi, întorcîndu-se de la uşă: împachetează infanta şi hai la masă, că pleacă papa.

Olguţa intră în odaia ei, cu fruntea încreţită. Nu era întâia oară cînd se mira ea singură de tonul categoric al afirmaţiilor ei, după ce le făcuse şi argumentase. Chiar profesorii îşi puneau o clipă la îndoială memoria sau ştiinţa faţă de fanatismul cu care Olguţa afirma uneori o inexactitate şi a ingeniozităţii cu care făcea verosimil ceea ce afirma. De astă dată, însă, nu mai era vorba de un profesor, ci de Monica...

— Duduie Olguţa, poftiţi expres, o invită la masă Neculai, ridicînd mînile înmănuşate în semn de mare ananghie.

— Spune că vin.

Medita o clipă, cu ochii întredeschişi, cu fruntea încordată.

Zîmbi.

Şi, brusc iluminată, se aşeză la măsuţa de pe care-i zîmbea fotografia lui moş Gheorghe şi scrise trei scrisori cu viteza unui dejun într-un restaurant de gară unde trenul se opreşte cinci minute.

Ultimele ecouri ale zilei întîrziau în bucătărie şi în odăile servitorilor.

Liniştea intrase în casă ca un îngheţ fără duritate şi fără scînteiere. Prin ferestrele deschise intrau delicaţii oaspeţi cari niciodată nu vin pe uşă: somnul vîntului, freamătul plopilor, dulceaţa teiului.

Paturile erau înfăţate, dar goale; luminile, stinse.

Doamna Deleanu şi Monica se plimbau pe aleea care ducea spre poartă. Tăceau. Fiecare cu gîndurile şi umbra ei, deşi purtau în gînduri pe acelaşi Dănuţ, altul în fiecare.

Doamna Deleanu se rezema într-un baston luat la întîmplare din vestiar; nu atît pentru a-şi sprijini trupul; mai cu seamă pentru a-şi însoţi singurătatea, căci tăcerea. Monicăi era o depărtare.

Puiu, călare pe bicicletă, făcea opturi concentrate pe nisipul aleii. Era furios. Olguţa plecase la gară cu domnul Deleanu, şi el...

— Puiule, nu-ţi dau voie să mergi noaptea cu bicicleta prin oraş. La ora asta copiii se culcă.

— Da' azi îi sîmbătă, tante Alice! Mîne n-am şcoală! suspinase el.

— Cu-atît mai bine: stai cu noi acasă la aer curat.

Puiu Deleanu, licean în clasa patra, era văr de-al doilea cu Olguţa şi Dănuţ. Avea o faţă rotundă, pe care mîniile cădeau rumene şi dese ca cireşele scuturate din pom, şi fruntea domnului Deleanu, purtată cu aceeaşi aroganţă.

Cu patru ani înainte, intrase pe poarta casei Deleanu — laolaltă cu clienţii — un copil mărunt şi îndesat, tuns chilug, cu o pălărie de pîslă neagră, prea largă pentru el, adăpostind doi obraji sănătoşi de copil care s-a dat cu săniuţa, doi ochi serioşi şi preocupaţi de cioban prematur şi un năsuc.

Subt sumănel era îmbrăcat cu o cămeşă ţărănească albă cu chenare brodate de mama, şi un brîu roş, lat; o pereche de bocanci de iuft, purtaţi cu străşnicie, întregeau silueta. Mai avea şi un băţ pentru cîni, o lădiţă de lemn cu toată zestrea şi o scrisoare pentru domnul Deleanu.

Tatăl lui, ţăran chiabur, dar cu evlavia banului, din părţile Palancei, dorea ca prin influenţa vărului său — „boierul de la Iaşi" — să-l introducă pe Mihu — aşa se numea copilul — bursier la Liceul Internat din Iaşi.

...şî dacî na fi cu putinţî sî ti milostiveşti coani Iorgule di sărăcia noastrî cînd na fi la învăţături lîi puni la treabă ca sî nu mînînci digiaba. Cî ţom mai trimeti şî noi oleacă di păstrăvi, oleacă di caş, un curcan, nişte prosoapi...

Cu nici un chip Mihu Deleanu nu voise să primească invitaţia de-a sta la dejun cu boierii. înfipt în ogradă, lîngă lădiţa lui, mîncase cu mîna şi cuţitul merindele de-acasă. Cînd îl întrebau servitorii sau clienţii cîte ceva, şedea la gînduri, apoi răspundea tare — ca unui om de pe altă vale — privind din plin pe cel ce-l întreba cu ochii lui rotunzi. Spre sară, înfricoşat de mulţimea clienţilor, se refugiase în grădină. Acolo îl descoperise doamna Deleanu, trîntit pe iarbă, cîntînd din fluier înăduşit.

— Tu ştii să cînti din fluier, puiule?

— ...Aha!

Fără intervenţia domnului Deleanu, Mihu reuşise la examenul de bursă cu media zece, distanţînd pe toţi ceilalţi candidaţi.

— Răspunde ca Isus în templu! felicitase directorul pe domnul Deleanu,

Totuşi, Mihu nu intrase intern, nici nu se folosise de locul cîştigat. Doamna Deleanu reţinuse acasă pe micul şi sălbatecul suplinitor al lui Dănuţ. Şi, încetul cu încetul, Mihu devenise Puiu pentru doamna Deleanu şi Monica, şi Cutulachi pentru Olguţa. Un Puiu zvelt, îmbrăcat cu mult mai mult gust decît majoritatea colegilor săi orăşeni, un Puiu transfigurat care purta totuşi în suflet, ca un filigran, pe Mihu de odinioară.

învăţa cu o uşurinţă şi o isteţime care-l făceau să fie — în afară de orele de clas — într-o veşnică recreaţie. O singură luptă grea avusese cu ale învăţăturii, darbiruise: cu limba franceză. Zile şi nopţi de-a rîndul — în taină şi singurătate — se trudise Mihu să-l rostească pe aşa cum răsuna dulce, muzical, fără efort, în gura fetelor şi a doamnei Deleanu. Cu toate acestea, evoluase de la greoiul şi odiosul *„lio"* pînă la perfecta puritate a lui *„le"* cîştigat de el ca o cetate, după un lung şi istovitor asediu, în timpul căruia vărsase şi lacrimi.

Dar mai crudă decît *„le"* era Olguţa, care-i dăruise de Paşti, pe cînd era convalescent după febră tifoidă, bicicleta: o bicicletă elegantă ca o rîndunică în zbor, înzestrată cu cauciucuri roşii, frînă automată şi două ghidoane: unul de curse şi altul de plimbare. Bineînţeles, desperările zilnice ale lui Puiu întrebuinţau numai ghidonul decurse, pe care aplecat şi în astă seară, făcea semnul infinitului pe nisipul aleii, fiindcă doamna Deleanu nu-l lăsase să meargă la gară cu bicicleta şi fiindcă, mai ales, Olguţa nu-l acceptase în trăsură, pretextînd că nu e loc...

— Da! Bărbosul şi beţivanul de doctor are loc... şi eu nu!

Ah! De ce nu se-mbolnăvea din nou, de ce nu răcea, de ce nu-şi rupea un picior, să fie Olguţa iarăşi bună cu el ca în timpul convalescenţei! Pe-atunci ea singură îi cetise cu glas tare amîndouă minunatele *Livres de la jungle* ale lui Rudyard Kipling, traducîndu-i unde nu pricepea, mimînd pe ursul „Balloo", cel cu vorbe înţelepte şi labă autoritară, pe boaul „Kaa" spaima „bandarlogilor", care, vorbea sîsîit ca un om fără dinţi, şi pe „Mowgli", care era voinic şi îndrăzneţ „cum trebuie să fie orice băiat".

Şi el era voinic şi îndrăzneţ, aşa cum vroia Olguţa. Pe bicicletă nu se temea nici de tramvaie, nici de automobile; la şcoală, de nici un coleg, nici chiar de repetenţii cu vocea groasă care fumează la „00", deşi el purta încă şosete şi pantaloni scurţi.

Totuşi, de cînd se însănătoşise, Olguţa nu-l mai lua în seamă, şi cînd îl lua, îi spunea Cutulachi. Uneori îi venea să se arunce din podul casei, dar se răzgîndea, aruncîndu-se în viitor cu elanul dobîndit din renunţarea la cealaltă aruncare.

Lasă! Are să fie el mare!... Are să fie ca Vlad Ţepeş !... Ş-atunci are să vadă Olguţa!

— Puiule, du-te la culcare.

Roţile vîjîiră înspre casă.

— De ce-o fi întîrziind atîta? întrebă doamna Deleanu pe Monica.

— ...Poate că de la gară s-a dus pe la Rodica, tante Alice.

— Da, e drept!

Plimbarea reîncepu tăcută. Doamna Deleanu se linişti.

Rodica era o camaradă a fetelor şi una din rarele eleve ale pensionatului „Humpel", care nu făcea cură de slăbit, nu era îndrăgostită de profesorul de filozofie, şi nici nu accepta moda leşinului şi a melancoliei cu palori riguroase. Avea o poftă de mîncare statornică: taşca-i era plină de chifle, smochine, migdale, alune, pe care le mînca subt ochii profesorilor pe-nfundate. Olguţa-i spunea că are o privire antropofagă. Şi pe deasupra, Rodica rîdea „ca o şcoală primară". Cînd venea la Olguţa, doamna Deleanu zîmbea din a patra odaie, fiindcă şi de-acolo le auzea rîzînd.

—De ce rîdeţi? le întreba ea binevoitoare, deschizînd uşa.

Şi se încingeau nişte rîsete care excludeau vrîstele care puteau să mai întrebe cauza lor.

Prin tăcerea laşului, trapul cailor urcînd la deal, răsună clar şi sonor ca subt bolţile unei catedrale devastate.

Doamna Deleanu şi Monica se îndreptară spre poartă.

— Olguţa!... Unde-i Olguţa, Ilie?

Din trăsură se coborîse — răsturnînd pe stradă o umbră de balon captiv — Gerş Herman, cu pălăria coborîtă adînc în noapte ca o ciutură.

— Cu respect şi sărut mîna. Pot să vă dau complimenti di la coani Iorgî şi di la domnişoarî.

— Unde-i Olguţa, domnule?

Gerş întinse două scrisori, surîzător.

— Domnişoarî a plecat la Bucureşti!

— Nu se poate, domnule! Ilie, unde-i duduia?

— Pui di la gară nu s-o mai întors, sărut mîna, răspunse Ilie deschizînd poarta.

Gerş luă din trăsură, cu precauţii grase, un pachet.

— Coani Iorgî o trimes nişti îngheţaţi... ci-i mai extra, puteţi să mă credeţi. Cu respect.

întorcîndu-se cu trăsura doamna Deleanu şi Monica se coborîră grăbite în vestibul, aprinzînd lumina.

—Ce zici, Monica!

— ...Dă!

— Asta-i pentru tine.

Pe plicul scrisorii adresate doamnei Deleanu, Olguţa scrisese în fugă: „Mîncaţi îngheţata că se topeşte. Nu mi s-a întîmplat nimica."

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Ileana! Ileana! Profira... Profira, du îngheţata în sufragerie şi pofteşte-l pe cuconaşu Puiu dacă nu doarme.

Dragă mamă,

Nu te alarma. Nu te anunţ că m-am sinucis aruncîndu-mă sub roţile trenului! „La din contra": plec la Bucureşti să văd pe Benjaminul familiei. Am să-i pun termometrul, am să-l inspectez dacă-şi pune galoşii cînd plouă, în sfîrşit, într-un cuvînt, am să te înlocuiesc.

Atunci de ce te superi? Cum nu m-aş fi supărat eu dacă plecai mata — chiar fără să m-anunţi — aşa nici mata nu trebuie să te superi că pleacă — anunţîndu-te — fiica matale supusă (?) şi iubitoare (ţţ).

Olguţa

— Poftim! Ţie ce-ţi scrie, Monica?

— Mă anunţă că pleacă la Bucureşti şi mă roagă să aranjez luni la şcoală să-i motivez absenţa.

Se priviră ochi în ochi şi zîmbiră.

— Vai, Monica, tare-s proaste mamele! Adică de ce n-am plecat eu?

Monica se roşi violent: dar ea?

Dragă Monica,

Aceste rînduri palpitante sînt compuse în *odaia mea,* nu la gară, aşa cum crede mama. Nu te-am anunţat pentru a evita emoţiile din timpul mesei, mai ales tăierea apetitului.

Plec la Bucureşti.

Asta înseamnă, scumpă Melizandă... Ce să-ţi mai spun! Culcă-teşi dormi ca „somnoroasele păsărele". Nu neglija să te uiţi în oglindă de cîte ori eşti pesimistă. E cel mai bun „cordial": „Cordial-Monica", recomandat de mine.

Acuma să trecem la afacerile mele. Mîne dimineaţă, adică nu, mîne după amiază trimite-1 pe Neculai cu alăturatul bilet, să-1 caute pe doctorul Prahu prin toate cîrciumele, începînd cu „Respect general". Să-i dea biletul întovărăşit de o sticlă de vin „fain" din pivniţa noastră. Doctorul Prahu, cu a sa tremurătoare mînă, va plăsmui un certificat medical — trimite-i şi o coală — în care va constata că eleva Deleanu Olga suferă de o boală oarecare — durata, aproximativ trei-patru zile. Acest certificat îl vei prezenta directoarei, fără să te roşeşti: nota bene. Pe Neculai îl vei răsplăti cum trebuie, tu, care ai „un caracter nobil".

Nu uita: mîne la 4 să fii gata pentru cavalcadă. Explică-i colonelului lipsa mea, atribuind-o unei cauze... cavalereşti: nu? Spune-i că, sufleteşte, călăresc la dreapta lui.

De n-aş uita să iau infanta ! Partea cea mai nostimă e că plec la Bucureşti în acutrament de tenis, fără nimic altceva.

Alea jacta est!

Al tău satrap devotat,

Olguţa

P.-S. Sper că ogarii nu vor rămînea orfani în lipsa mea. Adu-ţi aminte că-s de la Metaforei

Olguţa

Iubite doctore,

îţi trimit o sticlă de vin roşu din acelea pe care l-ai diagnosticat „meritoriu". *Do ut des,* cum spun distinşii secretari ai tatei, insistînd mai ales asupra lui *Do.*

Iată ce te rog, aşterne pe alăturata coală de hîrtie o maladie care mă va reţine în casă vreo cîteva zile — ceva inofensiv dar impunător, o variantă cu nume pedant şi rădăcini pulmonare a gutunarului, de pildă.

îţi mulţumeşte pentru amicalul certificat a matale devotată

Volga

P.-S. Să nu scrii cumva în certificat Volga ! Mă numesc Olga Deleanu — cel puţin aşa pretinde catalogul — şi directoarea noastră nu pricepe decît glumele premiate de Academia Română.

- Cine-i?

— Eu, Monica. îmi dai voie?

— Cum nu. Intră, Puiule.

Puiu intră cu buzele roşii de îngheţata de zmeură, în papuci, cu pelerina peste cămeşa de noapte — bălăbănindu-şi mînile şi capul în cadenţă jalnică.

— Ce-i, Puiule? Te doare un dinte?

Puiu oftă amar.

— Cît are să steie la Bucureşti?

Monica zîmbi.

—• Ştiu eu ! Cîteva zile.

Puiu dădu din cap obidit şi se întoarse spre uşă. Cu mîna pe clampă, se opri. Plecă fruntea. Pelerina tresărea ca şi cum ar fi adăpostit vînt.

—• Lasă, Puiule, lasă, că vine înapoi! îl consolă Monica, luîndu-1 lîngă ea, aşezîndu-i capul pe braţele ei.

— Nici nu mi-a spus buna sara! Ce i-am făcut eu? izbucni Puiu în lacrimi şi suspine.

Monica îi dezmierda obrajii uzi, privindu-1 cu duioşie şi melancolie... Dănuţ era departe, Dănuţ era mare... Unde era Dănuţ cel cu bucle de fetiţă? Dănuţ cel care-o trăgea de cozi prin livadă?

Cu ce icoană copilărească începea dragostea ei: un copil cu bucle mînînd prin livadă o fetiţă cu cozi lungi: „Hii, căluţ!"

Hii, căluţ ! Şi iată, erau mari! Şi-1 iubea pe Dănuţ cu aceeaşi inimă, an cu an, alta.

Uneori îşi simţea inima grea ca o lacrimă. Ar fi vrut să aibă pe braţele ei capul lui Dănuţ. Cu slabele ei mîni să-1 ocrotească de tristeţă şi primejdii. Cînd se gîndea la el, sufletul se îndoia ca o salcie deasupra unei ape.

îl iubea pe Dănuţ. De cînd? Trupul ei crescuse şi se înălţase cu iubirea ei.

Era tristă. Iubirea ei era o amforă uitată pe marginea unei fîntîni...

— Dă-mi o batistă, Monica.

îşi şterse ochii şi nasul mai ales, cu furie.

— Mă duc.

Monica îl însoţi pînă la uşă.

— Lasă, Puiule, vine Olguţa degrabă.

— ...Monica, tu eşti bună, lasă-mă să dorm la ea în odaie... numai la noapte.

— Bine, Puiule, te las, zîmbi Monica.

— Da' să nu-i spui, că după aceea iar mă face Cutulachi! suspină Puiu izbucnind din nou în lacrimi.

înfăşurîndu-se cu o mişcare hamletiană în pelerină, intră în odaia Olguţei.

Monica stinse lumina, îşi mută fotoliul în balcon, şi singură rămase în noapte.

Revărsarea lunii împodobise cu fildeş vechi o coastă a cerului.

laşul durat din tăceri de biserici intrase în noapte deplin. Nu auzeai nici glas de om, nici huruit de roţi, nici răcoroasă, copita calului bătînd asfaltul. Uneori, în depărtarea Tataraşului, hămăiau cînii ca la ţară.

Turlele bisericilor de pretutindeni, şi plopii, arătau cerul.

Luna se înălţa, urcuş de abur pe scări fără trepte, suiş lin, avînt neted ca în somn.

Parfumul teilor nu mai ştiai: coboară din stele? adie spre stele?

Luna se înălţa. Tot cerul era o vibraţie necontenită, ca aburit de-un tremur diafan de aripi de libelulă.

Luna se înălţa înclinînd argintiu zările, dezvăluindu-se tot mai albă, paloare din paloare, pe deasupra turlelor, pe deasupra plopilor, peste faldul dealurilor...

Se înălţa şi s-aduna o albă şi albastră sihăstrie în jurul ei, ca în preajma gîndului ş-a piscului înalt.

Se înălţa ca parfumul crinilor, ca o răcoare pe tîmple, ca un nimb pe creştet, ca o iluminare a frunţii, ca o deşteptare a vederii...

Se înălţa, şi se umplea cerul de îngeri limpezi, de fum de tămîie — albe şi albastre plutiri în tăria nopţii...

...Pînă cînd! în contopirea de alb şi albastru, de vînăt şi vioriu, de cenuşiu şi violet, de verzui şi sur, de lumină şi umbră şi penumbră — noaptea fu ritm de văluri pe respiraţia unui trup, şi luna — chipul acelui trup, chip atît de alb, de pur şi de iluminat, că în acea clipă, în marea singurătate a înălţimilor şi în limpezimea cerului, chipul lui Dumnezeu se arătă răsfrîngîndu-şi splendoarea în adorarea lunii.

De repetate ori — cu un expresiv crescendo — vecinul cabinei de *wagons-lits* ocupată de domnul Deleanu şi Olguţa, bătuse cu pumnul în păretele despărţitor, intervenţie care înteţea rîsetele.

Domnul Deleanu cedase Olguţei o cămeşă de noapte cu motive naţionale, papucii — prea largi pentru ea — si un halat de călătorie. Astfel îmbrăcată, Olguţa se aşezase turceşte pe patul de jos; domnul Deleanu, fără surtuc, guler şi cravată, pe strapontinul din faţă.

Pe măsuţa dintre ei, cofiţa 'de fragi, cumpărată de la Bîrnova, se învecina cu pachetele de şocolată şi nelipsita sticluţă Cherry-Brandy cu două pahare: al Olguţei umplut pe sfert.

Trenul intră în gara Vaslui. Zărindu-1 pe domnul Deleanu, doi domni care soseau încercuiţi de tregheri cu bagaje se opriră cu braţele deschise şi figuri beate:

— Tu, Iorgule!

— Eu, Iancule!

— Şi noi mergem la Bucureşti, solo! Organizăm o partidă monstră! Al nostru eşti! Avem şi un vinat!

— Regret, dragă! Călătoresc cu f'iică-mea.

— Ei, şi?

— Ei, iaca!

— Aa... pardon! Noapte bună!

Trenul porni urmărit de privirile elitei vasluiene pentru care trecerea trenului era un pretext de întîlnire şi un prilej de găteală.

Şi din nou, vecinul cabinei cu cofiţa de fragi bătu în părete cu exasperare, cu furie... dar şi c-un fel de resemnare, auzind efectul ilariant.

— Lasă-i, nene! Or fi în voiaj de nuntă! mormăi patul de sus, deşteptat din somn, cătră mahmureala patului de jos.

III
ESCAPADA OLGUȚEI

Orgiacă, dragostea pisicilor răsunase de-a lungul nopții de vară, modulînd subt tremurul stelelor uuitul vîntului de pustă, scîncentul primordial al pruncului, gemătul gutural al femeii cu dinții încleștați, bocetul solitar al geamandurii și furtunile melodice ale violinelor.

Apoi, ca din milenii, cu creste roşii, trîmbițaseră cocoşii.

Ultimele stele se stinseră vibrînd clar în paloarea viorie.

Străzile și trotuarele erau albe ca de argint mat. Sergenții de noapte dormitau, lăsînd să se deschidă şi să vegheze singuri ochii inocenți ai zorelelor.

Plutea înfricoşarea unei tăceri fragile, pe care curînd avea s-o sfarme întăia huruială de roți municipale.

Făcîndu-şi cu degete automate nodul cravatei, Dănuț se aplecă afară peste margina ferestrei. Simțea zorii, fără să vadă zarea lor pură, avînd senzația de frăgezime pe care-o ai într-o casă cu ziduri străvechi cînd știi că într-una din încăperile ei o fată se dezbracă încet, iluminînd oglinzile cu proaspăta şi sperioasa ei nuditate — rumenindu-le cu focul obrajilor atunci cînd ochii îndrăznesc să cuprindă trupul gol...

Dar zorii erau departe.

Vedea numai ziduri de case pretutindeni, ziduri subt care horăia somnul orăşănesc, prăbuşit, greoi, umilitoare parodie a morții.

Dori Medelenii cu ochii, cu nările, cu urechile... Medelenii vacanțelor şi ai copilăriei. Deşteptările cu zvonirea livezii la căpătîi și zorii la ferestre ca tufe de pomuşoară coaptă în livadă. înălțimea de zbor a cerului spre care-ți vine să fluturi batista. Salturile lungi ale dealurilor gonite de vînătoarea cerească a soarelui...

Două mînuțe, încă jilave de apă, îi acoperiră ochii.

— Unde fuge copilul meu? şopti Adina în urechea lui, îngreuindu-i-o cu cercei de sărutări.

Nu-şi putu stăpîni bătăile inimii. N-o văzuse doar cîteva clipe, si parcă *o regăsea* după o despărțire.

Se întoarse, o cuprinse în brațe și o strînse, despletită și ruginie. îi sărută fruntea, bătaia pleoapelor, gîtul care ispitea dinții ca miezul alb al perelor de chilimbar. Și dezvăluind-o îi privi sînii, cuminte şi-mbunat, fiindcă erau mirați ca deşteptați din somn. Apoi dezmierdă cu palmele rotunjite luminoasele lor curbe, săgetate de două mici reliefuri roze umbrite violet. Ş-apoi, închizînd ochii, alintă respirația ondulată a sinilor, cu pielița subțire a încheieturei brațului...

Mîna Adinei îi acoperi ochii aprinşi.

— Cuminte, cuminte... Hai și-ți bea şocolata.

Şi luîndu-i mîna de pe ochi, se învălui molatec în lungul halat de baie care-i dădea o ciudată înfățișare de călugăraş benedictin. Numai părul ardea dens, cum arsese de a lungul nopții, ca o torță pe un întunecat galop în adîncuri.

— Nu, Dănuț!

— Ba da.

îi scăpă din mîni. O fugări. O prinse paralizată și docilă din pricina rîsului. îi adună părul ascunzîndu-i-1 sub halat, o acoperi cu gluga, îngropînd-o cu obraji cu tot, pînă cînd nu mai rămase din ea decît gura ca un boboc de garoafă pe care buzele lui Dănuț își pierdură suflarea, lăsîndu-1 înflorit în umeda roşeață a sîngelui și zîmbetului.

—-Hai, Dănuț rău, Dănuț tiran, Dănuț cu pleoape vinete...

îşi acoperi cu palma buzele îndurerate. Dar pe deasupra mînii ochii rîdeau.

— Bea-ți şocolata, Dănuț.

Vorbea comic și greu, ca cei cu figura înghețată. Vorbele păreau prea voluminoase pentru gura ei micşorată, cu colțurile buzelor arse.

Dănuț se aşeză pe pat, în fața mesuței de noapte. Adina veni lîngă el, supraveghindu-l atentă. Ea singură îi pregătise şocolata, la flacără de spirt. Şi, ca întotdeauna, Dănuț era înduioşat văzînd-o gospodină pentru el — şi-atît de mică, de fetiță. Gesturile solicitudinei de mamă — atît de cunoscute în răsfățul de-acasă, dar nebăgate în seamă — căpătau o drăgălaşă noutate cînd erau făcute de Adina pentru el. Odată îi cususe un nasture căzut, cu degetarul pe deget — abia atunci observase Dănuț hazul acestei minuscule căşti războinice — cu mişcări iuți, suple şi categorice, rupînd ața cu dinții, ferindu-se cu demnitate şi dojenindu-l convinsă de cîte ori cerca să o sărute. Altădată îl badijonase cu iod în gît, iscusită şi severă ca un hirurg, terorizîndu-l grațios — impunîndu-i apoi, cu sărutări şi încruntări, fularul în jurul gîtului, şi cu jurăminte teribile, respectarea precauțiunilor pe care i le dicta amănunțit. Altădată îi făcuse o pijama, supunîndu-l neîndurată la canonul „încercatului" repetat, pînă cînd, extenuat,se prefăcuse că pleacă trîntind uşa; întorcîndu-se în vîrful picioarelor, o găsise plîngînd cu suspine copilăreşti, în tactul maşinei de cusut, pedalată energic.

Toate aceste scene deveneau *vignette* înduioşătoare în amintirile dragostii lui.

— Mîne ce facem, Dănuț?

— Adică azi!

— Aşa-i!

Bufniră de rîs.

— Tare mai sîntem răi!

Rotindu-şi podul palmei prin părul lui Dănuț, Adina îi înstrugură capul de bucle.

— Adina, apleacă-te.

— Pentru?

— Bea.

— Im!

— Bea.

îi apăsă capul înspre ceaşca lui cu şocolată.

— Nu mi-e poftă, Dănuț, se scutură Adina, cercînd să-i scape.

— Ba da. Te rog... Sărută-mi şocolata,

îşi muie buzele.

— Spune ce facem azi, Adina?... Adina, ia uită-te la mine!

— Ce-i, Dănuț?

— Nu-nu. Nimica. De ce te-ai speriat?

— De ce m-ai privit aşa? îl întrebă ea precipitat, cuprinzîndu-i obrajii. îs urîtă?

— Nu... Ai musteți de şocolată. Şterge-te.

începu să-şi bea şocolata, pe gînduri.

O amintire veche, foarte îndepărtată, acoperise vioi ca o roşeață în obraji clipa de față. Tot aşa: Se sculase de cu noapte. Pleca la Bucureşti, la liceu... Inima grea, de toamnă... Tăiase părul păpuşei Olguței, buclă cu buclă, şi-i făcuse şi musteți cu creionul din plumiera de lac japoneză... Păpuşa cu păr blond... Păpuşa din pod, din lada cu jucării.

Oare-o mai fi păpuşa din pod?... îi era dor de ea ca de ceva viu... Ca de-o iubire din altă viață... Podul era plin de colb şi ațe de păianjeni şi păpuşa avea o rochiță de mătasă albă şi capul prea mare fiindcă era tunsă ca o fetiță convalescentă după febră tifoidă... Zîmbi păpuşei din pod. Zîmbiră amintirile din îndepărtarea înduioşată a anilor...

întoarse capul spre fereastră. Zorii se colorau delicat în roz şi albastru, ca şi cum ar fi trecut pe cer stoluri de ibişi şi flamanzi, lăsînd fulguiri.

— Dănuț ! Unde eşti, Dănuț?

Ochii Adinei erau verzi ca două ciudate cristale de sevă. Privirea lor învăluia sufletul în miros de ierburi după ploaie, de muguri cruzi, de pămînt desțelinat, de vînturi amețite în păduri cu violete. Privirea lor înseta buzele şi nările. Subt verdele lor — foc umed — trupul devenea gol şi păgîn.

— Adina, de ce te iubesc atîta?

— Mă iubeşti, Dănuț?

— Nu eu. *Tu,* tu mă iubeşti?

Şi, fără să aştepte răspuns, cuprinse în brațe trupul iubit, trupul apropiat, trupul de subt ochii, nările şi buzele lui — în care sufletul era depărtat ca o stea oglindită într-o apă atinsă de genele celui ce-o priveşte.

— Spune-mi, Adina, mă iubeşti? Mă iubeşti adevărat?

Ar fi vrut să fie simplu sufletul ei, ca un „da" materializat, pe care să-l pipăie, să-l cuprindă în mîni, să-l simtă deplin şi al lui ca o inimă vie smulsă din piept, grea, caldă, concretă.

Dragostea lui era zbuciumată, fără hodină, numai luptă, pîndă, încordare, ca viaţa codrilor, unde şi somnul e o veghe împrejmuită de jarul ochilor de pradă şi de mişcările tăcerii.

O culcase pe pat, privind-o, aplecat asupra ei, cu chipul ostenit de suflet ca de-o migrenă.

— Adina ! Adina !

Era o grea tînguire în vorbele lui.

— Ce-i, Dănuţ?

Vorbise calm, ca şi cum ar fi spus: „Afară plouă"; sau: „Ceasul a stat". Dar un zîmbet îi tresărea în colţurile buzelor; Dănuţ nu-l văzu.

— Nimic. Plec, răspunse Dănuţ uscat, ridicîndu-se.

— Nu mă săruţi? îl întrebă Adina căscînd.

— Cum vrei!

— Cum vrei tu, Dănuţ !

— Ţi-e indiferent?

— Dar ţie?

— Mie da.

îi tremura bărbia, ca şi vorbele.

— Bine. Atunci pleacă. Eu mă culc...

— Te culci?

— Da. De ce te miri?

Se smunci de lîngă ea cu pumnii strînşi, deschise uşa etacului, o trînti; deschise uşa de din faţă, o trînti. Ieşi afară, iremediabil. Totuşi, în faţa porţii se opri, aşteptă, o deschise, pomi din nou.

Strada era goală. în faţa caselor ardeau becurile electrice aprinse de cu seară, decolorate şi vestejite ca florile după bal.

La început, paşii lui Dănuţ răsunară apăsaţi, nervoşi, repezi, ca pinteni în burta calului bleg şi adormit. Apoi, din ce în ce, paşii se muiară.

înainta încet, ca şi cum la fiecare pas ar fi trebuit să deschidă o uşă prin întuneric. Ajungînd la capătul străzii, şovăi ca la răscrucea unor drumuri necunoscute, şi se întoarse îndărăt, urmărit de privirea lungă şi bănuitoare a sergentului de noapte.

Mergea repede, aşa cum pornise. O ura pe Adina. Vroia să i-o spună în faţă, să-i strige în faţă că o urăşte şi să plece

din nou. Simţea nevoia să o apuce de mîni, să o strîngă, să-i zdrobească mînile, s-o audă scîncind de durere.

O ura, cum ura pe toate femeile pămîntului. Ar fi vrut să le prefacă pe toate la un loc într-un vas de cristal plin de otrava sufletului lor, să-l ridice în mîni, să-l trîntească şi să-l sfarme în mii de ţăndări, şi-n ţăndări să se prefacă toate femeile pămîntului, cu rîsul şi cu trupul lor făţarnic — şi să piară de pe pămînt pocalul cu otravă. Atunci ar fi fost curat şi zîmbitor pămîntul ca un curcubeu.

în faţa porţii se opri. Parcă se schimbase ceva în înfăţişarea casei!... A! lăsase storul în jos, ca să n-aibă lumină, ca să poată dormi mai bine.

Ce nesimţire ! Ce cruzime !

Ea dormea cu storul tras, şi lui îi venea să plîngă, să-şi muşte pumnii de durere, să fugă, să piară, să nu mai fie.

Intră pe poartă în vîrful picioarelor. Vroia s-o surprindă dormind, s-o vadă dormind... Vroia să intre, s-o vadă...

Apăsînd încet clanţa, deschise uşa etacului.

— Dănuţ !

Un val de soare-i încălzi sufletul.

— Nu dormi? o întrebă el ironic.

—-Dănuţ! îl dojeni glasul Adinei.

Se apropiase de el prin întuneric, dezmierdîndu-i obrazul. Dănuţ se feri brusc şi se aşeză în fotoliu.

•— De ce eşti rău, Dănuţ?

— De ce m-ai lăsat să plec?

— Fiindcă ştiam c-ai să te întorci, zîmbi Adina aşezîndu-se în braţele lui.

— Minţi. N-aveai de unde să ştii. Vroiai să scapi de mine, să rămîi singură... Ştiu eu...

— Ba ştiam, Dănuţ, murmură Adina, alăturmdu-şi obrajii de faţa lui. Nu te-ai întors?

— *Eu* am *vrut.* N-aveai de unde să ştii.

— Ba da, Dănuţ, Altfel nu te lăsam să pleci. Prostuţule, tu nu vezi c-ai plecat fără surtuc, în cămeşă!

— îs în cămeşă?

— Da.

—• Şi tu m-ai lăsat?

—-Fiindcă aşa eram sigură c-ai să te întorci... dacă nu

pentru mine, pentru surtuc!

Dănuț respiră adînc. Zîmbi.

— De ce te joci, Adina? Am ieşit ca un nebun! Nu mi-am dat sama ! Dacă nu mai veneam? Dacă mă duceam acasă? Nu ți-ar fi părut rău?

— Mi-era aşa de frică, Dănuț, după ce-ai plecat! Uite...

îi luă mîna, punîndu-i-o pe sînul stîng. Sînul era viu în spaima lui rotundă de hulub captiv. Și-atît de drăgălaş era gestu' care făcuse ofranda sinului gol şi-a inimii goale, încît buzeie lui Dănuț, în loc să sărute sînul, sărutară mîna.

— Mă iubeşti, Adina?

— Dar eu te ador, prostule, răsfățatule... Dănuț...

Dulce ca o tînguire de vioară, adusă de vînt: „Dănuț"...

Și două trupuri tinere zvîcniră, se zbătură şi se prăvăliră strînse, ca două mari aripi ale aceluiaşi zbor milenar.

îi dezmierdă fruntea mică, i-o sărută.

Adina-i zîmbea ascunsă în păr, ca un fagure.

— Ce facem mîne?

— Azi! îl îndreptă Adina, trecîndu-şi palmele peste ochi.

— Azi, da!

Zîmbiră. Erau palizi ca flăcările în lumina soarelui.

— Dănuț, ne vedem la noapte...

îl văzu şi-l simți tresărind. îşi aduse mîna pe gură, privindu-l cu ochii măriți. Se ridică într-o mînă, plecîndu-şi obrazul pe pieptul lui.

— Vreau să dorm, Dănuț... îi ostenită Adina... Crede-mă, Dănuț ! Am să dorm toată ziua, toată ziua, şi după aceea am să te aştept la geam cu rochia care-ți place ție...

îi vorbea încet, cu ochi rugători, atenți şi supuşi, ca unui stăpîn iubit şi temut.

Dănuț întoarse capul într-altă parte, privind în gol.

— Dar tu nu ştii că te iubesc, Dănuț Numai pe tine... Te iubesc, Dănuț, stărui glasul cu un tremur, în preajma lacrimilor... De ce mă chinuiesti, Dănut drag? Aşa-s de ostenită!...

Dănuț îi acoperi ochii cu mîna, surîzîndu-i trist. Și el era atît de ostenit, că uneori ar fi vrut să-şi scoată inima din

J
î

piept, s-o puie pe pămînt, alături, ca o povară, să-şi şteargă fruntea şi să răsufle o clipă.

*

Bucureştiul se deştepta cu măturătorii, în huruiala dezmățată a roților, ca un om care se scarpină buimac, ascultînd zornăitul arțăgos al deşteptătorului care i-a decapitat somnul.

Jupînesele se îndreptau spre piață, cu coşul subt braț. Cîte un oltean matinal, cu ițarii suflecați pe vigoarea profesională a pulpelor păroase, gîrbovit de kilogramele leguminoase sau fructifere din coşurile atîrnate în cumpănă pe cobiliță, îşi anunța marfa, cu verb sonor, pentru el mai degrabă decît pentru casele încă adormite, cum îşi acordă un muzicant instrumentul.

Pe orizont, soarele lipea mari afişe aurii.

Cu mînile înfundate în buzunarele surtucului şi capul plecat, Dănuț urca bulevardul spre Calea Victoriei.

Era o ciudată anarhie în gîndurile lui, o necontenită vrajbă. I se fragmentase sufletul, ca mercurul vărsat în palmă, şi-acum nu mai era decît larma unor gînduri contradictorii, care vociferau ascuțit ca femeile cînd se ceartă.

Unele spuneau: „De ce nu l-ai crezut pe Mircea? Adina minte."

Altele: „Adina te iubeşte, Adina e curată, restul e minciună".

Și mintea da ascultare şi dreptate şi unora, şi altora.

Priveşti un cub desemnat pe o foaie de hîrtie: îți apare în relief, colțuros, proiectat în afara suprafeții albe, pe care stă ca un cub de cristal cu muchii vizibile. îți primeneşti ochii, după o scurtă reculegere, cu o bătaie de pleoape, şi priveşti din nou: cubul îți apare în adîncime, scobit înlăuntrul hîrtiei din care cască. Și totuşi, pe hîrtie-s aceleaşi linii paralizate, pe acelaşi plan neclintit. Dar ochii văd cînd un relief, cînd un adînc. Și acea simplă grupare de linii îți poate da amețeala prăpăstiilor...

Abia plecase de lîngă Adina, şi totuşi, sufletul înspre ea pornea impetuos, mohorît, ca fumul incendiului încotro bate vîntul.

O lăsase dormind. O adormise ca pe un copil, stînd la căpătîiul ei, alintîndu-i fruntea şi tîmplele. El o rugase, o îndemnase să doarmă, vîslind cu mînile somnul spre ea.

Vroia s-o lase dormind, cu somnul, nu cu sufletul ei necunoscut. Şi totuşi, somnul ei îl întristase ca o nepăsare, ca o părăsire. Plecase de lîngă ea ca un vînt, lăsîndu-i trupul ei ca un voal abia însufleţit. Plecase, lăsîndu-1 singur. Ea se odihnea. El suferea lîngă trupul ei.

O veghease multă vreme, privind-o, neputînd să se despartă de ea. Adormise cu braţul îndoit sub cap, descoperind o subţioară arămie.

Uneori tresărea ca o coardă subt arcuş: de ce?

Oare o lăsase dormind cu-adevărat? Oare nu-1 înşelase? Nu se prefăcuse? Ca să plece el, ca să-1 alunge de lîngă ea, ca să rămîie singură...

Se opri. îi venea să se întoarcă în goană, să intre pe neaşteptate, ca *atunci...* Ce-ar fi găsit? O lăsase dormind? Oare ochii ei verzi ca fosforescenţele întunericului nu-1 iscodeau pe subt genele făţarnice?... îi era groază s-o mai spioneze, s-o mai încerce, s-o mai surprindă.

„Dar nu ştii că te iubesc, Dănuţ?"

Nu, nu-1 înşelase. O lăsase dormind... Se smunci din loc şi porni înainte pe Calea Victoriei.

Cum îl chinuia! îi era frică de sufletul lui ca de-o casă goală, numai cu oglinzi şi ţiuitul tăcerii.

Ar fi vrut să n-o mai iubească, atît era de trudit! Cînd nu iubea încă, sufletul era ca un pat alb într-o odaie cu ferestrele deschise spre cer şi spre livezi.

Cînd nu iubea!...

...Nu, Monica fusese totdeauna sora lui, prietina lui, odihna lui. O iubea cum îţi umpli pieptul de aer curat, cum bei din pumn apa unui şipot de munte, şi fără să-ţi fie sete, cum ţi-e drag primăvara să stai pe-o bancă la soare printre înfloriri.

Lîngă Monica era aşa de clar şi de uşor sufletul, că parcă nu era, cum parcă nu e văzduhul unor dimineţi de april, plin de egala transparenţă a luminii...

...Nu Adina nu-i spunea minciuni. Adina îl iubea. în buzele ei mici nu încăpea minciuna.

Atunci de ce se temea? De ce se temea de ochii verzi?...

La întretăierea stradei Pitar-Moşu cu strada Mercur, în dreptul şcoalei de călugăriţe, se întîlni cu Herr Direktor.

— *Bon giornof*

— Bună dimineaţa, papa.

Monoclul lui Herr Direktor scînteia ca o vitrină. Pălăria de pai era pusă pe ceafă, nasturii de jos ai vestei, descheiaţi. Buzele umede zîmbeau.

Purta întipărirea veseliei acelora pentru care casele încep să se strîmbe umoristic—făcînd din ochi, mişcîndu-şi hogegile ca nişte urechi — felinarele, subit elastice, să facă reverenţe, şi pămîntul să curgă.

— La culcare, fiule. Mi se pare că ne-am cam făcut de cap! Ce zi îi azi?

— Duminică, papa.

— Eşti beat, fiule?

— Duminică, papa.

— Dacă zici tu, sfînt! S-a isprăvit!... *„Embrasse-moi, Ninette, embrasse-moi... ta-ta-ta-ta-ta..."* Cum îi, frate, mai departe?

— Nu ştiu, papa.

— Răăău, domnule! învaţă, fiule, învaţă!

— Cocoricooo ! Cocoricooo ! intona Coco cucurigul cucoşilor galici.

— Bravo ţie, Coco ! Face pe cucoşul! Să-1 facem stareţ la poiată!

— Noapte bună, papa.

— Ce noapte? Esti turtă! Ziuă mare, fiule! Paaa!... Auzi, domnule, face pe cucoşu !

Gheorghiţă adormise pe un fotoliu. Auzind paşi pe scară, sări în picioare, frecîndu-şi ochii.

— Sî-ţi fac un ceai, conaşule?

— Nu'. Mă culc, Gheorghiţă. Să mă scoli la dejun.

Se dezbrăcă repede, lepădîndu-şi hainele cu dezgust. Trase obloanele. Se sui în pat, cufundîndu-se în întuneric,

Aşteptă somnul chinuit de aceleaşi amintiri, de aceleaşi îndoieli.

Şi încet-încet, treptat-treptat — cum se topesc în viteza neagră rîndurile unei scrisori de dragoste, arsă în mînă — sufletul lui Dănuţ se-ntunecă de somn, pînă cînd trupul,

cu o delicată destindere, se despărţi de suflet, rămînînd singur, ca mîna din care a picat în flăcări o cenuşă.

Cucoana Catinca Balmuş nu era grasă cum îşi închipuie cetitorul. Asta nu înseamnă că nu era robustă, falnică oarecum în ţinuta de gospodină.

în alte vremi, capul care purta tulpanul ar fi putut purta casca războinică, trupul înfăşurat în şorţ alb, armura cavalerească, şi mînile în care zăngăneau cheile tuturor dulapurilor, spada sau buzduganul.

Olguţa coborî din taximetru după domnul Deleanu, cu *Au jardin de l'Infante* în mînă.

Auzind trompa automobilului oprit la poartă, cucoana Catinca ieşi din grădiniţă — unde supraveghea cafeaua cu lapte a lui Mircea şi-a lui conu Mihăiţă —şi văzîndu-1 pe domnul Deleanu alungă încruntarea cu un zîmbet, se-ncruntă iar la cînele care lătra şi înainta spre poartă cu braţele deschise prin panica albă a hulubilor.

— Maiestoasă ca *Marseilleza*! şopti Olguţa la urechea tatălui ei, insinuîndu-i un zîmbet.

— Sărut mîna, cucoană Catinca.

— Vînt din Moldova !... Ce-mi văd ochii? Sora diavolului. Ce cauţi aici!

— Pe Hardtmuth ! şopti Olguţa, strînsă în braţele afectuoase ale cucoanei Catinca.

— Ia dă-i pace băiatului! Uite la ea! Ca o ţigancă! De unde mi-ai furat ochi codaţi?

Din bucătărie se repezi Mădiţa , gătită de duminică, de Dumnezeu — cu ochi de românită şi obraji ca oule de Paşti; de ea — cu haină de horă şi tulpan cu mărgele albastre.

— Sărut mîna, duduită. Iaca, dau jos bagaju.

Era deprinsă ca toţi musafirii din Moldova să fie găzduiţi la stăpîna ei.

— Stai , fetiţo, o opri domnul Deleanu, că plecăm îndată.

— Cum să plecaţi? Ce vorbă-i asta? se scandaliza cucoana Catinca.

între domnul Deleanu şi cucoana Catinca începu o-tîrguială însufleţită ca în bazarurile orientale. Cucoana Catinca vroia să-i găzduiască la ea pe toţi — „cu diavol cu tot". Domnul Deleanu invocă gradul de rudenie cu Herr Direktor, deranjul... Amîndoi vorbeau repede, cu bucuria de-a vorbi, de-a născoci, de-a replica, de-a gesticula.

Pe stradă răsunau viguroase glasurile vînzătorilor ambulanţi, îmbinîndu-şi discordant strigările.

— Iaurt caimacel; iaurt caimacel...

— Puia-gaia, gaia-puia... Pui-puiiii...

— Chiop-chiop cărbuuu, chiop-chiop cărbuuu...

— Hai la gaz-gaz-gaz...

Era în toi arlechinada de zgomote a capitalei: tramvaie, automobile, camioane, căruţi, sonerii de biciclete... Lumina soarelui cînta parcă din mii de talgere.

Olguţa exulta. După tăcerea mănăstirească a Iaşului, Bucureştiul îi răsărise în ochi — de la gară pînă-n Popa Nan — şi-i răsuna în urechi ca o vehementă panoramă, ceardaş de sunete şi de culori. Nu mai văzuse din copilărie Bucureştiul. îi venea să vorbească tare, să rîdă tare, să gesticuleze, să danseze, să sară. Intrase în Bucureşti ca într-un ham cu clopoţei: nu mai putea sta locului.

Taximetrul opri motorul. Cucoana Catinca ajunsese la o înţelegere cu domnul Deleanu. îl obligase să ia cafeaua şi masa de sară la ea.

— ...împreună cu toate neamurile: să nu-mi spuneţi că vă despart.

Intrară în grădiniţă, cu Olguţa în frunte.

— Bine-ai vinit! Ci mai faci, iubite domnule Deleanu? A matali-i fetiţa?... Ei, sî-ţi trăiascî! îmi pari bine cî ti cunosc, duduiţi dragî.

Conu Mihăiţă era moale ca vorba moldovenească pe care o personifica. Vorbea cu capul înclinat puţin într-o parte — ca pe-o vioară sentimentală — şi surîsul îi acoperea toată faţa cu blîndeţă, ca o lumină de lampă. Era în halat şi papuci. îşi uitase jumătăţile de ochelari pe vîrful nasului, într-o mînă ţinea *Universul* cu delicateţă, ca pe un lucru fragil şi sensibil.

— Unde-i Mircea? întrebă cucoana Catinca, încruntîndu-se la ceaşca de cafea pe jumătate plină.

— Aici-i, răspunse conu Mihăiţă, distrat ca toţi magistraţii din preajma Casaţiei.

— Mircea!

— Mircea, nu te mai dichisi, că doar nu te-nsori!

Mircea era în odaia lui, ghemuit în genunchi jos pe covor, cu atitudinea unui bagaj căzut din care iese un cap de pisică al cărei trup e captiv, ca să nu-l zărească de pe fereastră. Inima-i bătea în piept bubuind, cu străşnicia cu care se bat covoarele la grijitura năprasnică din Vinerea Floriilor.

Nu. Nu vroia s-o vadă. Se temea: de ce? Era exasperat: de cine? Ştia sigur că se va întîmpla o nenorocire: care? Era ridicol!

Olguţa... Cum era?... Nu-nu-nu! Nu vroia s-o vadă!

Venise ca un trăsnet în liniştea dimineţii, peste versurile lui Samain, peste pacea lui, peste timiditatea lui. Venise ca o furtună pe geamuri, prin cărţi şi caiete.

Se uita zăpăcit, cu obrajii roşi, cu ochii alarmaţi, cu părul căzut pe ochi, cu tunica de aîpaga, destrămată în'coate, îmbrăcată peste cămeşa de noapte, cu pantalonii bombaţi la genunchi, cu şireturile ghetelor înnodate provizor numai în copcile de sus, cu sufletul răscolit ca un dulap jefuit în goană.

Trebuia să fugă, să se refugieze, să scape. Tîrîndu-se pe jos, trecu pe subt fereastră în odaia de alături. Mai înainta, scăpînd încă de un geam. Se ridică. îl durea spinarea umilită. Se rezemă oftînd de părete. Ascultă. Auzi glasul domnului Deleanu; alt nimic.

Un fluture gălbui intră pe fereastră, palpitînd. Mircea închise ochii. Nu-l mai chema nimeni. O întristare îi îngreuie inima. Ar fi vrut să fie cineva blînd cu el...

Domnul Deleanu istorisea anecdotele baroului şi magistraturii ieşene. Uneori îşi usturoia accentul cu jargon ovreiesc. Deşi vorbea singur, parcă vorbeau mai multe persoane. Conu Mihăiţă îl asculta zîmbind cu bonomie.

Cucoana Catinca încălzea în bucătărie laptele şi cafeaua, priveghind totodată prăjirea feliilor de pîne.

Olguţa se plimba prin grădiniţă — fără să privească florile — ascultînd larma crescîndă a Bucureştiului.

Măndiţa ieşi din bucătărie cu pînea prăjită.

— Fetiţo, cum îţi zice?

— Măndiţa, sărut mîna. Eu îs din Holboca...

— Bravo ţie, Măndiţo, o felicită Olguţa cu convingere. Ia spune-mi tu, unde-aş putea să mă spăl pe mîni?

— Cum nu, duduie, în odaia lui conaşu Dan.

— Cum? Ş-aici are odaie?

— Ei, duduie, acuma dă mai rar pe la noi, zîmbi cu înţeles Măndiţa, care ştia de la Gheorghiţă multe. Mata eşti sora lui conaşu Dan! Parcă eu nu văd, că şi eu am un frate la Holboca: bădiţa Toader, oftă adînc Măndiţa. Pe aici, duduie, acuma la dreapta.

în ochii şi-n sufletul lui Mircea, Olguţa răsări brusc, alta decît aceea pe care şi-o închipuise, înfricoşător alta, cu ochii ei mari, care-i puneau o umbră pe inimă.

— Intră mata, duduie, o îndemnă Măndiţa din urmă.

Olguţa intră, naltă purtătoare a unui zîmbet.

— M-mă recomand Mircea...

Se opri dezolat. Fruntea-i năduşise.

— ...Balmus.

— Ştiu.

Se plecă moale, şovăi între mînile întinse ale Olguţei. O luă pe cea stingă, o sărută cu buzele strînse şi murmură:

— *Mer ci.*

Olguţa bufni.

— N-ai pentru ce!

— *Pardon,* domnişoară.

— *Domnule* Mircea, îmi săruţi mîna, spui domnişoară! Mai lipseşte buchetul de flori şi discursul!... Se poate, prietine Mircea!

— Duduie Olguţa...

— Nu. Olguţa. Toţi prietenii îmi spun Olguţa.

Numai el nu putea să-i spuie!

— Mircea, toarnă-mi te rog apă să mă spăl pe mîni. Măndiţo din Holboca, tu adă-mi de pe masa din grădină un pacheţel. Singurul meu bagaj ! adăugă Olguţa, clăbucindu-şi mînile cu săpun.

— Cucu, cucu, cucu, cucu...

Cu glas de contraltă, cucul orelor de nouă ori cîntă cucu.

Vîntul legăna ritmic perdelele, şi ritmic, valuri de soare cădeau ca scînteieri de grîu în cadenţa coasei.

— Mircea, deznoadă-mi basmaua.

— Am adus, duduie, da' nu pofteşti mata la cafea?

— Măndiţo, deznoadă-mi basmaua.

Măndiţa înlocui cu degete groase — femeieşti totuşi — timiditatea, stîngăcia şi spaima degetelor lui Mircea.

— Mai este apă?

Măndiţa se repezi la cană. Dar cana era strînsă convulsiv de mîna lui Mircea. începu să-i toarne apă în pumni. Era atît veselie şi tinereţă în felul Olguţei de-a se spăla, că obrajii ei păreau că rîd ascunşi în palme şi odaia toată rîdea în jurul ei.

— Prosop... Uf! M-am răcorit!

Din prosop, obrajii răsăriră proaspeţi ca din ger.

Cucoana Catinca se aplecă pe marginea ferestrei.

— Poftim ! Bine, oameni buni, se adresă ea lui Mircea şi Măndiţei, nu v-aţi priceput să scoateţi un prosop curat?

— I-a lui conaşu Dan, coniţă, se îndreptăţi Măndiţa.

— Hai la cafea. Poftim ! De ce nu ţi-a dat frate-tău buclele?

— Fiindcă le are de la mama. în limbaj juridic, mama are nuda proprietate a buclelor, Benjaminul are numai uzufructul.

•— Las-o pe mama ! Hai la cafea... Hai, c-o torn ! răsună imperios glasul cucoanei Catinca.

— Mircea... Se apropie de el, privindu-l drept în ochi. ...ţi-am adus *Au jardin de l'Infante...* Cine-i Adina, Mircea?

îi vorbea în şoaptă, confidenţial, alături de el. Erau deopotrivă de înalţi, dar Olguţa îl domina cu portul capului.

•— Doamna Stephano?

— Doamna?

Mircea pleacă fruntea, roşindu-se.

„Perechea Monicăi", gîndi Olguţa stăpînindu-şi un zîmbet.

— Cine-i-doamna Stephano?

— O doamnă! suspină Mircea, ca şi cum ar fi spus: „o catastrofă".

— Şi-atît?

— Daa... o doamnă.

— De ce-i face versuri?

•— îi face versuri?

„O! sfîntă candoare !" gîndi Olguţa cu sprincenele ridicate în faţa sincerităţii clare în obrajii lui Mircea, ca florile roşii la ferestrele caselor de ţară.

— Da. Află că-i face versuri.

— Eu nu ştiam ! se scuză Mircea dezolat.

— O iubeşte?

Ochii lui Mircea se înăspriră, ocolind privirea Olguţei.

— Spune-mi, Mircea.

— ...Nu merită s-o iubească !

— De ce?

— E urîtă?

— E roşcată, îngînă Mircea cu o nuanţă pejorativă.

— Atunci e frumoasă?

— E mică.

— Ţie îţi place, Mircea? Am toată încrederea în impresia ta.

— Vai, duduie...

— Olguţa.

— ...uie Olguţa.

Cucoana Catinca apăru din nou la geam. Văzîndu-i alături, deopotrivă de bruni şi de înalţi, avu un zîmbet — jumătate ironic, jumătate înduioşat — şi se retrase ridicînd din umeri. Abia primise insistenta invitaţie a domnului Deleanu ca Mircea să-şi petreacă vacanţa la Medeleni.

— E deşteaptă?

— O astfel de femeie! zîmbi Mircea, cu dispreţul adolescenţei pure şi studioase pentru femeile frumoase, mai cu seamă cînd sînt şi uşoare.

— E artistă?

— Dan n-ar trebui s-o iubească! izbucni Mircea, roşind. A cunoscut-o astă iarnă la patinaj pe această doamnă şi de-atunci şi-a pierdut capul. Dar eu ce pot să fac, duduie...

— Olguţa, Hardtmuth!

— Pe mine nu m-ascultă! urmă Mircea, cu şuviţe de păr pe frunte, tot mai dezordonate. Bine că vine vacanţa. Nimeni nu-i mai fericit decît mine că Dan are să plece din Bucureştiul *acesta...*

— Ce ai cu Bucureştiul?

— Mata nu-l cunoşti!

— Mata îl cunoşti, duduie? zîmbi Olguţa cu sprincenile ridicate. Hai să ne bem cafeaua. Să nu-i spui nimic Benjaminului. Dă-i cartea şi-atît. Ne-am înţeles?

Mircea rămase din nou singur, cu tunica destrămată în coate, pantalonii cu genunchi, părul căzut pe frunte, fruntea încrețită...

Era sigur mai dinainte că are să i se întîmple o nenorocire. I se-ntîmplase. Nici nu se mai mira. Se resemnase. Dar o turburare niciodată simțită pînă atunci îl stăpînea, căci în acea clipă aceiaşi ochi trişti care se închideau pe veci în sufletul lui înviaseră mai mari decît îi visase, şi dominatori, pe chipul celei ce rîdea în soare: nalt purtătoare a unui zîmbet.

Dar se întîmplase o nenorocire?...

•— Unde mi-ai fost? răsună de-afară glasul cucoanei Catinca.

— Am vorbit oleacă cu duduia matale, răspunse Olguța cu o moldovenească ad-hoc.

Taximetrul plecase. Cucoana Catinca se întorcea de la poartă.

— Doamne, cuconiță! gîndi Măndița cu glas tare, araarnică-i duduia asta: s-o mînînci, nu altceva!

— Aşa-s moldovencile noastre, Măndițo.

Mircea intrase în casă şi se culcase din nou, îmbrăcat, în grădiniță conu Mihăiță îşi răsucea o țigară. Zărind-o pe cucoana Catinca, îşi alintă mustăcioara.

— Ți-o întors capul şi matale !

— Aşa noră mai zic şi eu, Mihăiță!

— Cum vrei mata, Catinca ! zîmbi conu Mihăiță cu o ironie mai subțire decît musteața.

Dar cucoana Catinca redeveni cu energie gospodina încruntată.

— Măndițo, de-acuma ne punem pe treabă.

— Atunci eu ies să ieu oleacă de aer, anunță cu resemnare conu Mihăiță, ridicîndu-se, cum făcea şi cînd începeau grijiturile.

*

— Allo ! Allo ! Hai, Nae; hai, Nae.

Nae respira delaolaltă — răsturnat într-un fotoliu din grădină — parfumul leguminos al dimineții şi mirosul de cerneală tipografică şi de sublim al fasciculei 159 din *Contesa fără nume,* abia cumpărată de la chioşcul din Clemența .

La auzul „alloului" care anunța oprirea unui automobil, îşi pături fascicula şi se îndreptă spre poartă cu demnitatea indiferentă a unui chelner în frac, deşi era numai în jiletcă vărgată.

— Bună dimineața, Nae. Acasă-i fecioru-meu, frate-meu?

— Vă salut, domnule avocat. Imediat... Ioşca, Ghiță! Nu se mişcă, dom'le! Ioşca, Ghiță! bătu el din palme enervat, răsfrîngîndu-şi buza de jos.

— Hai, Ioşca! Hai, Ioşca!

Şofeurul socoti oportun să intervie cu răgetul trompei. Coco delira.

Gheorghiță şi Ioşca soseau în goană.

— Mata eşti, duduie?

— Chiar eu, Gheorghiță!

— Sărut mîna, duduie. Da' mare-ai mai crescut! Mai sî nu ti cunosc! Ci-are sî se mai bucure conaşu Dănuț... Sărut mîna, cuconaşule. Bine-ați vinit...

— Lasă, domnule ! Mă Ghiță, mă, serveşte, mă, nu sta ca nărodu ! Ce-aştepți! Mă, degeaba-mi stric eu pieptu cu voi! Taci, Coco.

— Cari-i bagaju matale, duduie?

— N-am bagaj, Gheorghiță.

— Zău?!

— Zău.

— Iracan di mini! Zîc şi eu ca prostu! Parcă n-o ştiu eu pi duduia Olguța !

Domnul Deleanu ieşi din casă urmat de Nae.

— Gheorghiță, şi Dănuț doarme?

— Doarme, da' îl sculăm noi.

— Dă-i pace. Miroase-a chef pe-aici !...Haidem la baie, Olguța. Nu ți-i poftă de un abur? Un abur uscat, adăugă domnul Deleanu, văzînd lipsa de entuziasm a Olguței.

— Da-i pregătesc eu o baie la noi, interveni Gheorghiță. Zău, las-o, cuconaşule!

—• Rămîn cu menajeria, papa.

— Livănțică-livănțică-livănțică...Dă haine—dă molii...

O țigancă se oprise la poartă cu panerul înnoptat de livănțică albastră. Avea două glasuri distincte pentru mar-

fa ei. Striga: „livănţică-livănţică-livănţică" într-un crescendo strident de soprană, care exploada în cer, deşteptînd îngerii somnoroşi; şi: „dă haine, dă molii", cu un bariton de baragladină, care poruncea crunt, dîrz, răstit, opintit.

— Mişcă d-acolo! o alungă Nae cu un deget de Cezar.

— Aoleo, frumosule, mînca-te-aş! Fă-mi o saftea.

Subt privirea şi buza indignată a lui Nae, Olguţa cumpără întreg cuprinsul panerului.

— Dă să trag şi eu un fum... că nu ţi-o spurc! jindui ţiganca ţigara domnului Deleanu. Aoleo, că bună-i! Să-ţi trăiască frumuşica!

— Ce mai stai? Mişcă ! explodă Nae.

— Cea te zborşaşti, ma pocitule ! Iote mă! Nu vezi că vorbesc cu boiarii!

— Pleacă, madam. Fără vorbă !

— Livănţică-livănţică-livănţică... Dă haine — dă molii, păntru pocitanii, păntru chelboşi!

— Papa, îi vorbi Olguţa de pe scara taximetrului trepidant, nu uita complotul: numai tu ai fost la cucoana Catinca, pe care eu, natural n-o cunosc. Invitaţia pe diseară e transmisă prin tine. Te rog, papa, să nu gafezi!...

— Duduie Olguţa, o luă Gheorghiţă confidenţial, nu intrăm pe din faţă: avem noi intrarea *noastră.*

Rămînînd singur, Nae se tolăni din nou în fotoliul din grădină, şi, cu devoţiunea musulmanilor care nu intră în moschee decît după ce şi-au înlocuit încălţările de stradă cu papucii rituali, scuipă printre dinţi, îşi supse de două ori, cu sunet, măseaua, şi întovărăşi iarăşi suferinţele aristocratice ale *Contesei fără nume.*

Buf, buf... O pernă-n spate, alta-n ceafă.

Prin obloanele deschise, soarele, iezit pînă atunci, năvălise plin.

— îîî!... îîî?

Dănuţ tresaltă, clipi, îşi scutură capul somnoros, gata să se culce din nou pe cealaltă coastă şi înainte ca ochii să fi văzut şi mintea să fi ghicit, mormăi refrenul copilăriei:

— Dă-mi pace, Olguţa !

O altă pernă izbucni, cu rîsete, bufnind gras în părete. Olguţa se aprovizionase cu pernele musafirilor, grămădite pe urî dulap în antreţelul odăii de baie.

Trezit de-a binelea în plină bombardare, Dănuţ simţi în inimă elasticitatea unei bucurii. Sări pe covor, în pijama, cu picioarele goale.

— Olguţa?

— Nuuu!

— Ei!... Tu, Olguţa!

Ultima pernă zbură. Dănuţ se feri şi, fiindcă n-avea pernă-n mînă, zbură el spre Olguţa. Ondulînd ca o apă, Olguţa-i trecu pe subt braţe, în etac. Dănuţ se răsuci îndărăt. O pernă se turti în fruntea lui.

Bătaia cu perne începu vioaie ca o bătaie cu zăpadă la ieşirea din clasă. Două perne explodară pe geam, una în capul lui Ioşca, alta în braţele lui Nae, care privi mai întăi cerul, apoi perna, ca pe un copil din flori depus la el în braţe.

Ochii lui Gheorghiţă participau activ, în locul mînilor, la bătălia ale cărei urmări dezordonate el avea să le sufere. Odaia somnului înviase, ca şi obrajii lui Dănuţ, ca şi inima lui. Parcă-i intrase copilăria pe geamurile deschise, cu soarele.

Gîfîiau. Basmaua Olguţei se strîmbase. Părul lui Dănuţ era vîlvoi. Braţele se mişcau lent, ca în filmele de box, încetinite. Cu un „uf", Dănuţ se lăsă pe covor, răstignindu-se orizontal cu faţa în sus. Olguţa-i astupă faţa cu o supremă pernă şi, fără suflare, se trînti lîngă el.

Tavanul era un nor din care ningeau fulgi de gîscă scărmănaţi la Medeleni. Vîntul legăna ferestrele, acordîndu-le scîrţiitul de scripci, ca pentru o sîrbă după o bătută.

— Olguţa, marş la colţ! Dănuţ, treci în etac! V-arăt eu acuşi! Numai Monica-i cuminte în casa asta !

Prin glasul Olguţei, tonul şi vorbele doamnei Deleanu străbătuseră prin ani, întregind scena.

— Buftea a început.

— Ba tu!

— Minţi!

— Tu minţi!

— Daa? Să spuie Monica.

— Eu, tante Alice, nu ştiu... n-am văzut nimica...

— Vezi, Buftea !

— Lasă-lasă! Am să-ţi arăt eu ţie !

— Marş în etac, Dănuţ ! Are să-ţi arate papucul!

—• Iartă-l, tante Alice, izbucni Olguța cu tremurul Monicăi în glas, întinzînd mînile în semn de implorare.

Dănuț rîdea cu hohote... Dar mai lipsea cineva? Avu o tresărire.

— Olguța, a venit și Monica! Unde-i?

Dănuț se ridică.

— Monica!

„De ce n-am adus-o?" medita Olguța.

— Nu te ambala! Măria-sa Monica se deplasează mai greu decît mine.

— Gheorghiță, a venit duduia Monica?

— Eii! sî fi vinit, era aici!...

Bucuria aprinsă întru întîmpinarea Monicăi se stinse și, ca pe o torță stinsă, gîndurile o trecură din mînă în mînă pînă în fundurile unde e noaptea și unde fumegă înădușit melancolia.

Dar fața lui Dănuț și fața sufletului său, întinerite, rîdeau Olguței.

— A venit Olguța! Ce surpriză! Ce bucurie!

Cu proaspete puteri, o luă în brațe. Un dans nebun înlocui bătaia cu perne. Căzură amețiți pe pat.

—• Ia să te văd, Olguța.

— *Ne te gene pas!*

Se îndepărtă de-a-ndaratele, o privi, o măsură.

— Bine, Olguța, nici nu ne-am sărutat!

— Pupă-mă, frate!

— Te-ai făcut frumoasă, Olguța!...

— Stop!

— ...Ai crescut. Hai să ne măsurăm.

Trecură în odaia de baie, în fața oglinzii, umăr lîngă umăr.

— Olguța, nu trișa! Ai tocuri.

— N-am călcîie, munteanule!

— Cum? Moldova-i egală cu Muntenia?

— Sigur. Moldova are papuci de tenis,.

— Ei! Ai venit la București în papuci de tenis?

— Tot bagajul meu e pe mine! N-am nimic. *Omnia mecum porto,* cum s-ar exprima Hardtmuth.

— Ei, Olguța!

— Așa-i, Gheorghiță?

— Nica n-are, conașule! N-o știi mata pi duduia noastră?!

— Te-a lăsat mama să pleci așa?

— Am fugit de-acasă...

— Eii!

— ...Cu..., șovăi Olguța, plecîndu-și capul cu împovărare.

— Cu? se alarmă Dănuț, serios, cu o mișcare ocrotitoare și amenințătoare.

— ...Cu papa.

Izbucniră în rîsete.

— Unde-i papa?

— La baia de aburi. Mai întrebi?

— Bine, Olguța, și să nu-mi scrii? Să te fi așteptat la gară.

— Cu pîne și sare!

— Zău, Olguța!... Ei, da' tu n-ai luat nimic! Gheorghiță, iute ceaiul. Ce iei, Olguța? Ceai? Șocolată? Cafea cu lapte?

— Ș-un ceai, ș-o cafea! se răsti Olguța cu accent țigănesc.

Alte hohote de rîs. Așa răspundea Huduba, țigan lăutar de la Medeleni, clipind' alb într-o față neagră, cînd era întrebat alternativ: „Ce vrei, Huduba? Un rachiu? o țuică?" „Ș-o țuică, ș-un rachiu."

— Olguța am pentru tine niște bunătăți! O mie și una de nopți gastronomice.

— Stil simplu și direct, Metaforei!

— Covrigi cu susan, proaspeți; cornuri cu sare...

— Bun...

— Friște.

— Cuax?

— Ceva fain! *Cuax, cuax brekekecs*! Ți-aduci aminte? Săracul Andersen!

—-Lasă lirismul! înclin spre covrigi, fără lichide, știi, am luat ceaiul la Ploiești, zîmbi Olguța, amintindu-și de copioasa cafea cu lapte de la cucoana Catinca.

—• Gheorghiță, o sută de mii de covrigi. Zboară!

— Benjamin'ule, hai să-ți văd apartamentul. Pînă acuma numai odaia de baie n-a rămas repetentă.

— Să nu-mi critici garsoniera!

— Că te omoară mama!

— Ce face mama? zîmbi Dănuț.

— Te-aşteaptă... cum aşteaptă livezile — de zarzări si de meri, bineînțeles — toastul înspumat al primăverii, în stilul tău.

— Olguța!

— Ce-i? nu-ți recunoşti stilul?

— Te mai sărut o dată !

— Pupă-mă, Metaforei! Pe fiecare obraz am cîte-o procură: a mamei, a... Adică numai mama mi-a dat!

Dănuț nu mai avea astîmpăr. Prezența Olguței răspîndea voioşii de argint, ca trecerea unei sănii.' Odăile erau pline de glume, de soare.

Olguța încercase rachetele şi mingile. Un *drive* vîjîise peste balustrada terasei — proclamată filet — alungind definitiv pe *Contesa fără nume* mînă-n mînă cu Nae. Cîntaseră şi floretele mînuite de doi adolescenți în pijama: pletele brune erau mai antrenate decît Metaforei.

Abia venit cu covrigii de la simigerie, Gheorghiță fusese trimis la „Nestor" după cataifuri. Aşa că Dănuț singur pregătise baia Olguței, scoțînd prosoape din dulapul gospodărit de mînile „medelenizate", cum le spunea Olguța, ale lui Gheorghiță. Tot Dănuț, însoțit de Olguța, scotocise prin odaia de baie de jos, căutînd o periuță de dinți nouă prin rezervele lui Herr Direktor, al cărui sforăit însoțea cu arcuşuri de contrabas rîsetele înăbuşite cu prosopul ale nepoților săi.

Acum, Dănuț urca scara fredonînd un lied. Cumpărase de la o țigancă un mănunchiu de garoafe •— numai roşii. Garoafele roşii erau florile Olguței, încă de pe vremea lui moş Gheorghe. Şi Dănuț vroia ca'în toate odăile să lucească roşul lor, ca un pavilion înălțat în cinstea Olguței.

Se opri în etac. Auzea ploița impetuoasă a duşului şi frînturile unui cîntec tineresc *„Die Rose, die Liîie, die Taube, die Sonne..."*

Tineresc liedul, tineresc glasul, şi primăvăratec murmurul apei.

— Olguța.

— Olguța, ce cînți?... Da! Asta-i dovada telepatiei! închipuieşte-ți că şi eu fredonam acelaşi lied.

O clipă, cîntecul încetă. Se auzi numai grabnicul foşnet al duşului. Olguța rîdea mut, cu mănuşa aspră în mînă, cu picioarele în apă, cu tot trupul îmblănit de săpun. Apoi din nou liedul răsună.

Cu mănunchiul de garoafe în brațe, Dănuț se aşeză pe marginea patului, ascultînd.

...Uneori, la Medeleni, cînd erau singuri ei trei — Olguța, şi Monica — Olguța cînta liedurile lui Heine cu muzică de Schuman, acom'paniindu-se la pian. Glasul Olguței era mic dar pur, neted, fără stridențe, fără asprimi, natural ca rîsul — şi inteligent. într-o noapte, pe cînd^ Olguța cînta *Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne...* Dănuț urmărise cîntecul, ca şi cum ar fi fost al său. Şi o dată cu finalul — *Sie selber, aller Liebe Bronne, ist Rose und Lilie und Taube und Sonne,* ochii lui se ridicaseră spre Monica. Monica-1 aştepta mai de mult, cu ochii îndreptați spre el. Se roşiseră amîndoi, întorcînd capetele... în noaptea aceea de sfîrşit de vacanță, Dănuț scrisese:

II itait un petit pommier
Grave comme une mignonne infante...

„Monica!"

„Adina !"

Chipul luminos al „surorii merilor înfloriți" se întrista blînd, şi brumele trecutului îl învăluiră cu treptata lor înserare.

Doi ochi verzi îl priveau,... Dănuț respiră adînc jarul pipărat al garoafelor.

Nu. Monica era sora lui, sora tuturor amintirilor copilăriei lui.

Aşeză gînditor garoafele, urmărit de glasul Olguței. Trecu în biurou, urmărit de parfumul garoafelor şi de glasul Olguței.

Dragostea mea e naivă ca fluierul unui păstor copil. De aceea zilnic îți voi spune că-mi eşti dragă, cu toată suflarea iubirii mele mereu înnoite, veşnic aceeaşi.

Ochii tăi mă urmăresc pretutindeni. în ei e tot sufletul meu, toată tinerețea mea; în adîncul lor verde, cu parfum şi răcoare de mintă, se adună zîmbetele mele şi zburdă ca nişte miei pe întâia luncă a dragostii mele.

Să nu mi-i iei. Adina. Să fie mereu ai mei. Să-mi fie luncă blîndă şi pătimaşă dezmierdare a goliciunii mele.

Astăzi e casa plină de garoafe. E sărbătoarea roşie a sărutărilor nopţii. Aş vrea să fiu o garoafă în mînile tale copilăreşti şi sălbatice.

Dănuţ

Diseară am să vin mai tîrziu...

îşi trecu mîna peste frunte, peste faţă. Un gemăt abia desluşit... De ce se temea? De ce spaime stranii îi îngreuiau sufletul, ca şi cum, teluric, munţi crunţi s-ar fi înălţat acolo unde, limpezi, pluteau zările, munţi cu vastă suflare îngheţată?

Pe coperta unui caiet de notiţe, scrise repede, oblic, oprindu-se uneori cu faţa aplecată şi oarbă ca deasupra destinului.

Seigneur, oh! Seigneur!
Sur mes tempes brûlantes
Poses la douce fraîcheur
Des menthes reposantes.

Dis, mon pauvre coeur,
Quel est ce seigneur ?
Car voici ta plainte,
Voici ta douleur...

Ou est la douceur ?
Ou est ton seigneur ?

Oh! printemps navrant,
Sans joie, ni fraîcheur !
Mon amour, miile ans
Blanchissent ton printemps...

Reluă scrisoarea cătră Adina. Reciti: „Diseară am să să vin mai tîrziu"... Şterse.

„Poate să trec o clipă pe la tine în timpul zilei. Aproape sigur. Aşteaptă-mă."

Minţea. Dar vroia să fie sigur că toată ziua îl va aştepta pe el, numai pe el... Ce mizerie!

Mon amour, miile ans
Blanchissent ton printemps...

închise plicul.

îi scria Adinei în fiecare zi, uneori de-acasă, alteori de la şcoală, pe pupitru sau subt pupitru. îi scria în fiecare zi, deşi în fiecare zi o vedea. Dar pentru ea era mereu bogat. Sufletul îi trimetea cireşe, cofiţe cu fragi, mere copilăroase, renclode toropite şi prea dulci piersici grele ca inima cînd buzele se topesc sărutate. Pentru ea, sufletul lui Dănuţ avea necontenite crînguri, păduri şi livezi, în care amintirea trupului ei se prefăcea în fructe cu parfum candid sau pătimaş.

De ce se ridicase, ceaţă, între scrisorile de-atunci şi cele de-acum, ziua cea urîtă cu blestemul suferinţei, al îndoielii, al spaimei?

Scrise adresa. Ascunse scrisoarea în fundul saltarului. Venise Olguţa! Venise Olguţa! O auzea cîntînd...

Monica, de ce n-ai venit şi tu? Ce întreagă mi-ar fi fost bucuria ştiindu-te cu Olguţa alături de mine, aici.

Azi-dimineaţă m-am deşteptat cu Olguţa. Intrase ca o glumă înveselind odăile. Tu ai fi fost o lumină, o lumină aurie şi scumpă, cum sînt acelea din noaptea învierii, pe care le aduci acasă ocrotindu-le cu mînile. O lumină pe care o aprinzi în zilele de furtună, de spaimă, de primejdie, ca să te păzească, să te Însenineze.

De ce n-ai venit şi tu, Monica, la fratele tău Dănuţ? Ce zi minunată ar fi fost! Noi trei împreună! V-aş fi pregătit eu singur ceaiul, baia, florile care vă plac. Ce sărbătoare pentru mine să vă primesc eu, să vă îngrijesc eu, să ne facem de cap împreună, să nu dormim toată noaptea — cu cafele negre — să hoinărim prin Bucureşti, să vă însoţesc prin librării şi magazii de vechituri!

Te-aş fi pieptănat eu, Monica, n-am uitat...

îşi trecu mîna pe frunte. Şterse cu dungi groase, opace, ultima frază. Oftă. Se aplecă din nou asupra scrisorii.

Lipsa ta e o tristeţă care a intrat în casă o dată cu bucuria venirei Olguţei.

Oare te-ai schimbat, Monica? Am avut o nedumerire văzînd-o pe Olguţa. A crescut şi s-a făcut frumoasă deodată. Şi frumuseţa ei are pentru mine ceva necunoscut, enigmatic. înainte, anul trecut chiar, Olguţa era simpatică, vie, dar copilăroasă — deşi ne teroriza pe amîndoi. Mai că n-am recunoscut-o ! Nu ştiu de unde vine schimbarea. E tot aşa de veselă — chiar acuma o aud şuierînd în

odaia de baie, pînă mai adineaori a cîntat — e tot aşa de *teribilă,* şi totuşi s-a schimbat. Iţi mărturisesc că după ce ne-am bătut cu perne — ştii cum mă deşteaptă Olguţa ! — după ce mi-a dat răgaz s-o privesc, s-o văd mai bine, mai că nu-mi venea s-o sărut, s-o tutuiesc. îmi venea să-i sărut mîna respectuos. Noroc că Olguţa-i tot Olguţa ! Ar fi fost penibil, odios, imposibil să fim ceremonioşi, jenaţi, străini.

Cum eşti tu, Monica? N-am să te mai recunosc? Nu. Nu se poate, Monica. Ştiu, aş putea spune că aud cum creşte frumuseţea ta mai deplină, mai profundă, mai pură, ca acordurile ariei de Bach.

Dar tu, Monica, vei fi cum ai fost întotdeauna pentru mine, simplă şi clară ca un buchet de violete într-un pahar cu apă limpede, pe masa odăii unde-i copilăria mea...

Dănuţ

*

Olguţa-şi făcea corespondenţa la biuroul lui Dănuţ. Era îmbrăcată într-un halat de baie cu ţesutul roş şi creţ ca al garoafelor de pe biurou. îşi pieptănase de o parte şi de alta a cărării la mijloc părul lins, compact ca două aripi de oţel arcuite bombat pe tîmple, pieptănătură care da trăsăturilor, trufia ageră a tinerilor voievozi cînd primeau călări prada steagurilor duşmane. Dar faţa zîmbea mereu, gata să rîdă cu hohote. Şi clămpănitul papucilor arăta pofta de mişcare a trupului biciuit de duş, de răceala apei şi de propriul său neastîmpăr.

Ia sama, Melizando! Scrisoarea mea protestează violent. Uită-te bine la ea pe masă, acolo unde ai azvîrlit-o ca să citeşti scrisoarea Benjaminului.

Adică de ce ceteşti întîi' scrisoarea lui? E mai interesantă decît a mea? Nu. Cel puţin aşa e politicos să-mi răspunzi. Conţine mai multe noutăţi agreabile tandrei Melizanda decît a mea? Nu. Asta o afirm cu certitudine. Vei simţi, cetind acestea, cum vibrează scrisoarea în mînile tale.

Ce poţi afla din scrisoarea Benjaminului? Că azi-dimineaţă a sosit Olguţa la Bucureşti? Perfect. Dar asta o ştiai tu de ieri ! Că venirea mea i-a evocat duioase amintiri... ca nişte păsărele micuţe, îngheţate de frig, care încep să ciripească drăgălaş cînd le încălzeşti în mînă!? Dar asta o ştii de cînd ştii că Metaforei e Metaforei!

Pe cîtă vreme eu îţi voi scrie ce-am văzut, ce-am auzit, ce-am dres şi ce-am făcut aici, în casa Benjaminului. Vra să zică „ultima oră cu cele mai palpitante ştiri" o vei'găsi în scrisoarea mea, nu în scrisoarea lui. Atunci de ce scrisoarea mea stă pe masă, şi scrisoarea lui în mînile tale? De ce?

Ce-ţi poate scrie Benjaminul? Mă întreb chiar dacă din scrisoarea lui rezultă cu claritate cel mai important eveniment al zilei de azi: sosirea mea. Cred că nu. Şi iată de ce...

Muşcă rîzînd dintr-un covrig cu susan. Vedea enervarea şi exasperarea Monicăi la lectura balivernelor, ca şi cum ar fi avut-o în faţă.

Dar avea chef de giumă!

Benjaminul nu cunoaşte o elementară axiomă de geometrie plană, anume că „cel mai scurt drum dintre două puncte e linia dreaptă". Să mă explic. Dacă-i spun, de pildă, lui Puiu: „Cutulachi, adă trei porţii de îngheţată, două pe fructe, una pe lapte", imediat, Cutulachi se uită la mine jalnic, la tine, indignat, îşi ia bicicleta, coboară pe strada Neculai Gane, coteşte la dreapta, se opreşte_la „Tuffli", ia îngheţata şi se întoarce acasă parcurgînd în sens invers acelaşi drum ca şi la dus, cu singură deosebire că la dus vroia să se sinucidă şi la întors să se răcorească mîncînd îngheţata, ceea ce înseamnă că alt imbold 1-a făcut să se ducă şi să vie cu aceeaşi iuţeală pe cel mai scurt drum dintre casa noastră şi cofetărie. Vra să zică Puiu cunoaşte axioma liniei drepte.

Ei, dacă i-aş cere acelaşi serviciu lui Metaforei, ce crezi tu c-ar face? Nu răspunzi? Să-ţi spun eu răspunsul tău: M-aş duce eu, Olguţa, în locul lui Dănuţ. Dar asta nu rezolvă problema liniei drepte.

Aşadar, Benjaminul, auzind serviciul pe care i-1 cer, în loc să-şi ia pălăria, să plece la vale pe strada Neculai Gane, şi-ar trece mîna prin chică — are o chică extraordinară; mă mir cum de-a scăpat! — şi ar porni-o prin Calea-lactee, ar colinda toate constelaţiile şi după vreo cîteva sute de mii de ani s-ar întoarce cu îngheţata de la „Tuffii", de mii de ori topită şi reîngheţată prin temperaturile varii ale traiectului astral...

Aşa-i Metaforei! Nu poate spune un lucru simplu decît după ce-a colindat toate constelaţiunile metaforelor. îl întrebi: „Cum e afară?" îţi răspunde: „Orizontul serveşte omletul zeilor; acuşi

trebuie să vie şi farfuria cu frişca proaspătă". Cu alte cuvinte: soarele apune, acuşi trebuie să răsară luna.

îl întrebi: „Cîte ceasuri?" îţi răspunde: „Timpul e crucificat". Cu alte cuvinte: E nouă şi un sfert, sau trei fără un sfert, ore cînd minutarele sînt unul în prelungirea celuilalt.

Cum vezi, scumpă Melizandă, în această privinţă Metaforei samănă cu Neculai. Ambii sînt adversarii liniei drepte.

Atunci de ce ceteşti scrisoarea lui, din care nu vei afla nimic, şi nu scrisoarea mea, din care vei afla totul?

Asta mă revoltă, scumpă Melizandă. Ce vrei? nu pot suferi ca scrisoarea mea să facă anticameră ! Şi fiindcă anticamera e inevitabilă, dat fiind concurenţa scrisorii Benjaminului, te voi pedepsi pe unde ai păcătuit, ca sfîntul Dumnezeu.

Deci nu-ţi scriu nimic. Află dacă poţi ce te interesează din scrisoarea metaforoasă a Benjaminului, pe care o sorbi subt privirea furioasă şi indignată a scrisorii mele.

Olguţa

P.-S. Ţi-ai şters ochii? Bun ! Acuma ascultă cele ce urmează, fără să te impacientezi. Azi am chef de vorbă: sper că şi se cunoaşte ! Asta-i o caracteristică a Bucureştiului. La Iaşi ai chef să taci — tu, nu eu — aici ai chef să vorbeşti — eu, nu tu. în fond, asta-i o caracteristică a mea. Fraternizez cu Bucureştiul, limbut ca şi mine.

Ascultă un poem.

Deschid mai întâi o paranteză. După ce mi-am făcut baia — dragă Melizando, peniţa e îngrozitoare (scîrţîie şi zgîrie), dar Benjaminul e epatant: are o odaie de baie, şi nişte halate, şi nişte parfumuri !... — vra să zică după ce mi-am făcut baia, intru în biuroul Benjaminului: îl surprind într-o poză inspirată, cu mîna pe frunte — ca statuile pansive, părul vîlvoi, specialitatea casei, ochii languroşi, de rigoare. Imediat l-am trimis să se calmeze la duş şi i-am luat locul. Sînt nevoită, oricît te vei indigna, să deschid o nouă paranteză. Dar fiindcă sîntem pe teritoriul unei alte paranteze, deschisă mai sus, s-o numim pe aceasta — tot avem noi, moldovenii, mania diminutivelor — o paranteziţă sau parantezişoară sau parantezelă sau parantezusculă.

Am făcut o descoperire a cărei însemnătate nu-ţi va scăpa şi pe care te rog s-o comunici profesoarei noastre de română pentru ca aceasta la rîndul ei s-o comunice Academiei Române. Formulez

descoperirea mea astfel: scaunul sau fotoliul „cheie de boltă" în explicarea scriitorului sau a operei.

Această lapidară formulă este punctul de plecare al unei teorii, pe care deocamdată o schiţez numai.

Ca să fii scriitor — mai întăi — trebuie să scrii. Ca să scrii, trebuie să stai. Ca să stai, trebuie să ai pe ce şedea. Aşadar, ca să fii scriitor, trebuie să ai un scaun sau un fotoliu pe care să stai. Restul vine de la sine — dacă nu vine...

Dar ce este scaunul sau fotoliul în raport cu scriitorul? *Aici e totul.* Este sinteza „rasei", „mediului", „circumstanţelor" — să m-audă Taine! — şi a eredităţii.

Sinteza rasei: evident, un scriitor de rasă albă îşi va alege un scaun *civilizat,* un scaun care să-i poată oferi confortul a cărui nevoie e *organică* tuturor celor care aparţin acestei rase care şi-a pierdut coada de foarte multă vreme: dar un scriitor de rasă neagră? Aici îmi vei putea obiecta — tu sau, eventual, Academia Română — că oamenii de rasă neagră nu stau pe scaune. Ei şi ! Dacă nu stau pe scaune, asta înseamnă că nu scriu. Dovediţi-mi contrarul, *citind in original* operele unui scriitor de rasă neagră, care se poartă gol, e antropofag şi nu stă pe scaun. Exclud rasa neagră. Cînd va binevoi să stea pe scaun, vom sta de vorbă.

Sinteza mediului. Scriitorul *poporanist* (vezi revista *Viaţa românească)* va sta pe un scaun cu trei picioare, la fel cu acela pe care stau cînd îşi mănîncă mămăliga eroii rustici, cărora şi el le aparţine (prin legături sufleteşti, dacă nu familiare) şi între care se simte „regenerat"; scriitorul aristocrat şi cu literatură aristocratizantă va sta pe un scaun Louis XV sau Louis XVI, de un stil tot atît de autentic şi de pur ca şi acela al eroinelor sale (vezi Duiliu Zamfirescu).

Sinteza circumstanţelor. Scriitorul boem va sta pe un scaun boem, evacuat ca şi el de toţi proprietarii, din toate mansardele, pe toate vremile, fără nici un menajament. Aşadar, vom avea un tip de scaun alarmat, cu picioarele rupte şi prost reparate, un scaun anarhic, proletar. Scriitorul căsătorit şi gospodar va avea un scaun obez, care nu se clinteşte de la locul lui din faţa biuroului, un'scaun căruia zilnic îi face toaleta o cucoană scrupuloasă la ştersul colbului. Vom avea un tip de scaun sedentar, care n-are măcar experienţa frigului sau ploşniţelor...

Sinteza eredităţii: Tată, bunic şi străbunic magistrat, odrasla lor ultimă, scriitor. Pe ce scaun? Este o infirmitate comună tutu-

ror sedentarilor, dizgrațioasă și inomabilă, care implică scaunul cu fund moale sau „rondul de piele". Deci eredul acestei infirmități își va compune operele pe un scaun cu fund moale. Sau, dacă va avea temeritatea să nu respecte exigențele eredității, statul pe scaun va fi un calvar, și scrierile sale vor avea grimasa celor atinși de infirmitatea de care-ți vorbeam cînd stau pe scaune dure, și titlurile operelor sale vor fi: *Dureri tainice, Prometeu, Răstigniri.* Vra să zică, scaunul este o sinteză. Și între scaun și scriitor se întîmplă fenomenul numit în chimie osmoză, adică o interpătrundere, un schimb de energii și influențe. Așa că se poate spune că operele unui scriitor sînt rezultatul colaborării permanente dintre el și scaunul său. Nu crezi? Atunci de ce scriitorul nu poate scrie decît pe scaunul *său ?* (Toți afirmă aceasta.) Fiindcă absența scaunului său îl lipsește de un colaborator indispensabil.

Concluzia: Arată-mi scaunul scriitorului, și-ți voi spune cum e și ce scrie scriitorul. Aceasta e teorie. Dar acum să-ți indic o latură practică a acestei teorii, o terapeutică literară. Iat-o: Scaunele de lucru ale scriitorilor morți există, chiar dacă operele lor au pierit. La ce servesc acele scaune ilustre? La nimic. Cel mult, unele din ele, satisfac o indiscretă curiozitate a posterității, și-atît. Iar altele sînt vîndute de moștenitorii scriitorilor dacă au o valoare intrinsecă (vorbesc de scaune) sau trimise în pod dacă scriitorul respectiv n-a devenit ilustru după moarte, și scaunul său, congediat de istoria literară, n-are măcar o valoare comercială.

Grație descoperirii mele, însă, acele relicve pot căpăta o utilitate practică. Cum ți-am dovedit mai sus, scaunul e impregnat de personalitatea scriitorului, după cum scriitorul fusese impregnat de personalitatea scaunului. Și prin aceasta scaunul poate fi transformat într-un adevărat sanatoriu literar.

Exemplu. Criticii vigilenți semnalează publicului cititor că junele X este atins de boala sentimentalismului. Ce-i de făcut pentru a-1 salva? Foarte simplu. O cură de două-trei săptămîni pe scaunul lui Voltaire, și literatura va scăpa de un scriitor,și scriitorul va scăpa de-o boală incurabilă altfel. La noi în țară, de pildă, aș obliga pe fiecare scriitor incipient să facă o lungă siestă pe scaunul lui Caragiale, plătind, evident, o taxă acestuia. Astfel, literatura românească ar rămînea mai săracă numeric, iar Caragiale ar avea un venit egal cu al latifundiarilor.

Închid toate parantezele. (Am uitat cîte-am deschis.)

Cum am luat locul Benjaminului, m-am simțit inspirată. Și la biuroul său am compus următorul poem:

MINUNILE AMORULUI

„îmi plăceau fetele. Grozav îmi plăceau ! Mă prăpădeam după ele! Fie micuțe, fie năltuțe, fie grăsuțe, fie slăbuțe, fie masive, fie gingașe, fie limbute, fie tăcute, fie cochete, fie simpluțe, fie istețe, fie lălîi, fie brunete, fie șatene, fie roșcate, fie blondinete, fie ochioase, fie năsoase, fie cîrnuțe, fie buzate, fie pistruiete, fie șpanche — îmi plăceau fetele, și gata !... Dar de cînd te-am văzut pe tine, Unica, Adorata, Preacurata, Minunata, mor după tine. Și tu-mi ești și micuță, și năltuță, și grăsuță, și slăbuță etc..." {Nu mai continuu, ca să n-am aerul că jignesc.)

De ce strîmbi din nas, Melizando? De ce nu-yi place poemul meu? Fiindcă nu-i scris franțuzește? Ți-1 traduc imediat. Nimic mai ușor!... Acuma-ți place! Dar ascultă-1 pe nemțește în versiunea lui Heine:

Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne,
Die liebt' ich einst alle in Liebeswonne.
Ich lieb' sie nicht mehr, ich liebe alleine
Die Kleine, die Feine, die Reine, die Eine.
Sie selber, aller Liebe Bronne,
Ist Rose und Lilie und Taube und Sonne.

Te-ai emoționat puțin! Ce vrei? Așa mi-e dat mie! Și un neamț ca Heine te poate emoționa; eu nu !

Dar acum *atenție,* ca la matematici.

Fredonam acest lied — poate cu același scop cu care se introduce hîrtia de *tournesol* în baze și acizi la experiențele chimice.

Benjaminul mă aude și-mi spune — pedant, cum obișnuiește — că asta e dovada telepatiei fiindcă și el fredona același lied.

Ce mai spui? Pleci ochii în pămînt? Roșești? Acuma îți place poemul meu? nu-i așa?

Concluzia I: Asta înseamnă, scumpă Melizandă, că ceea ce ți-am spus la Iași și ceea ce ți-am scris la începutul scrisorii este exact. Benjaminul nu cunoaște linia dreaptă. Adina este o stea — hai să zicem — în parcursul astral al Benjaminului. N-ai grijă: tot la tine ajunge.

Concluzia II: Făcînd bilanțul scrisorii mele, mă întreb: adică de ce ți-am scris atîta? Simplu era să încep cu sfîrșitul și să pun

punct. N-am făcut aşa: de ce? Fiindcă am năravul digresiunilor, precum Benjaminul îl are pe-al metaforelor.

Cu alte cuvinte, nici Benjaminul, nici eu nu cunoaştem linia dreaptă. Dar dovadă mai concludentă decît asta că sîntem fraţi ce vrei? Şi dacă sîntem fraţi într-atîta — întru părinţi şi întru năravuri — înseamnă că-1 cunosc tot aşa de bine ca şi pe mine. Şi atunci consideraţiile mele asupra traiectoriei lirice a Benjaminului sînt purul adevăr.

Quod erai demonstrandum.
Olguţa

— Gata, Olguţa?

— Bre-bre! Ce intrare senzaţională! în „marinei!"

Dănuţ se gătise în alb: haină de olandă — civilă bineînţeles. Părul lins pe spate. Avea într-adevăr un aer marinăresc de june aspirant voinic şi cochet, cu cearcăne marine în jurul ochilor.

— Tu nu te-mbraci, Olguţa?

— Cu ce?

— Cu...

— Cu?

— **...?**

— Rochia la spălat, bluza la spălat, şi eu *trebuie* să mă îmbrac. Cu ce? Asta-i problema. Ai cuvîntul.

— Nu, serios, cu ce te-mbraci?

— îmbracă-mă.

— Cu ce?

— N-ai prietine?

— Ei!

Dănuţ se roşise. Olguţa zîmbea.

— Tu ştii că pămîntul e rotund?

— **...?**

— Nu ştiai? Află.

— Olguţa, serios, cu ce te-mbraci?

— Dacă pleci, urmă imperturbabilă Olguţa, dintr-un punct al pămîntului, şi ai fire de *globtrotter,* ajungi la acelaşi punct. Aşa şi eu. Plec de la pantaloni — singura mea îmbrăcăminte în momentul de faţă — şi ajung tot la pantaloni, la pantalonii tăi însă.

— Te-mbraci c-o uniformă de-a mea?

— Ai sesizat?

— Aa! Ar fi nostim! I-am face o farsă lui Mircea!... Nu, serios, Olguţa?

— Nu, serios, Olguţa?... Eşti extraordinar! Cum spun ceva serios, familia crede că-i glumă! Tu eşti perechea Melizandei. îi spun: „Melizando, junele R.M.S."...

— Ce-i asta?

— Adică *cine-i ăla,* vrei să spui?

— Cine-i?

— R.M.S., adică Minodor Stratulativ plus R. R. e de la mine.

— Cine-i acest caraghios?

— Nu-i de loc caraghios, să mă ierţi! Licenţiat în drept, secretarul lui papa; un preafrumos june — un Pell£as, în stilul tău.

— Şi ce-i cu el?

— Ascultă cu răbdare ş-ai să vezi. Vra să zică, îi spun Monicăi: junele R.M.S. e cupidonizant faţă de tine. Răspunsul: „Nu! Serios?" întocmai ca tine. Ascultă, Benjaminule, un aforism: numai oamenii glumeţi vorbesc serios. De asta-mi place mie Caragiale, şi ţie nu.

— Serios, Olguţa, îi face curte Monicăi?

— Serios, foarte serios, arhiserios. Dacă vrei, mă jur.

— Şi Monica?

— Monica? Monica-i Monica! întreab-o.

— Şi-1 cheamă Stratulativ?

— Plus Minodor.

— E ridicol.

— Numele, el nu. Şi, după cum ştii, omul face numele.

— N-are nici o importanţă! Da-mi pare aşa de curios să ştiu că cineva îi face curte Monicăi!

— Nu-i curios de loc. Cînd e aşa de frumoasă! îi face curte tot laşul. Aş putea face un catalog cu numele admiratorilor.

— Poate! Da' mie-mi pare curios!... Orice mi-i spune tu, n-o pot vedea pe Monica între oameni. Eu o văd la noi la Medeleni, cu noi, în livadă. N-o văd pe Monica decît la o parte de lume, ca o icoană, ştiută din copilărie, pe acelaşi părete alb, în aceeaşi odaie tăcută...

Cu mînile în buzunar, Dănuţ se plimba prin odaie, agitat. Olguţa muşca dintr-un covrig.

— ...Uite, urmă Dănuţ, numai fraza aceasta: „Minodor Stratulativ îi face curte Monicăi", e jignitoare...

— Jignitoare? Pentru cine?
— Pentru Monica.
— Nu se ştie! Asta numai ea poate s-o spuie.
— Nu. Din alt punct de vedere, din punct de vedere estetic. Pe tine nu te... jigneşte...
— Iar?
— ...nu te supără noţiunea aceasta mondenă, frivolă, „a face curte" alăturată de numele Monicăi?
— Dragă Metaforei, expresia „a face curte" e incompletă. E întreagă, şi poate fi discutată numai atunci cînd îi adaugi şi persoana care face curte.
— Nu, Olguţa. Şi numele acesta Monica, şi... sora noastră...
Olguţa zîmbi.
— ...care-l poartă aşa de firesc, au ceva religios. „A face curte", alături de cuvîntul Monica, e o impietate, o dezarmonie, ca o cutie cu fard alături de o evanghelie.
— Scrie-i Melizandei că eşti jignit de succesele ei şi că alături de numele ei nu admiţi decît cuvîntul „dragoste": asta-i ideea, nu?
Dănuţ se înroşi şi se întoarse cu faţa spre fereastră.
Olguţa-şi reluă scrisul.

Dragă mamă,

Degeaba te superi. Neculai nu-i nici stilat, nici meloman. Oricît i-ai spune să nu intre într-o odaie fără să nu bată la uşă, el va intra; şi oricît te vei enerva că te deranjează de la pian cu discursurile lui, el te va deranja. Dar de data aceasta fie că face — cum se spune în stil democratic. O compoziţie de-a Olguţei — avînd ca temă „cum este şi ce face Benjaminul — atîrnă mai greu, chiar într-o inimă fanatică, decît o sonată de Beethoven.

Cum este Benjaminul? Mare şi frumos.

Ce face? Bine, *msrci.*

Ce-ai spune, mamă dragă, dacă, urmîndu-ţi sfaturile, după aceste două concise răspunsuri, m-aş iscăli? Vezi, mamă dragă, că uneori e mai utilă insuportabila limbuţie a Olguţei decît muţenia scumpă la vorbă şi la scris a Benjaminului...

— Olguţa, ce scrii tu de-atîta vreme?
— Pardon-pardon! îl opri Olguţa, acoperind scrisoarea cu mîna. Fii discret, Metaforei!
— De ce nu-mi arăţi?

— Fiindcă nu se poate.
— Olguţa!
— Ce-ai păţit?
— Evrika! Tu *scrii,* răspică Dănuţ accentuat, sărutînd-o pe amîndoi obrajii.
— Stop! Stop!... Ei, da, scriu.
— Scrii, Olguţa? Şi tu scrii? jubilă Dănuţ, bătînd din palme.
— Sigur, scriu scrisori, după cum vezi!
— Fii sinceră, Olguţa. Mărturiseşte: şi tu faci literatură.
— Nuuu! Faci tu pentru tot neamul!
— Dacă-i adevărat ce spui, rău faci că nu scrii, Olguţa. Păcat!
— Ţi-e poftă de scris? Poftim: pune-te şi scrie mamei. De cînd nu i-ai scris?
— ...îi scriu cîte-o carte poştală... din cînd în cînd.
— De cînd nu i-ai scris?
— ... De la Crăciun, mi se pare.
— Eu sînt sigură. Ascultă, Benjaminule, un alt aforism: Cel mai crud animal e poetul sentimental; tigrul, care are o reputaţie de cruzime bine stabilită, mănîncă prada numai cînd i-i foame, şi după ce-a mîncat îşi linge buzele şi se culcă; poetul sentimental e crud oricînd, în mod dezinteresat — ca să zic aşa — dar varsă mereu lacrimi versificate. Asta e nesuferit!
Bufni de rîs în faţa aerului dezolat al lui Dănuţ.
— Pune-te şi scrie mamei, tigru metaforic!
Dănuţ începu să scrie pe margimea ferestrei, în timp ce Olguţa îşi reluă condeiul şi covrigul.

Dragă mamă,

Iartă-mă că nu ţi-am scris de-atîta vreme...

Se opri enervat. Pe cît scria de uşor şi direct versuri şi scrisori de dragoste, pe-atît de greu izbutea să închege o simplă scrisoare cu naraţiune curentă. De la întâia frază se descuraja, se dezgusta. Prozaismul şi înlănţuirea stereotipă a concretului îi apăsau condeiul, paraiizîndu-l. Scrisorile pe gustul lui erau numai fulgere lirice, impresii, eliptic exprimate, şi metafore prin care sufletul să-şi plim-

be lenea şi melancoliile cu trenă lungă, ca printr-o alee de plopi înalţi.

...Nu ţi-am scris de-atîta vreme fiindcă am fost ocupat. Azi-dimineaţă a venit Olguţa...

Auzea peniţa Olguţei alunecînd cu presteţă, ca un patinator îmbătat de ger şi de viteza tăioasă. Alături de ea se simţea infirm, ca un olog nevoit să-şi tîrască trupul cu mînile din piatră în piatră.

întoarse capul. Olguţa scria ca şi în copilărie, cu vîrful limbei afară, ca o mlădie corniţă mefistofelică. Pletele-i alunecaseră pe frunte: o frunte mică, dar dominînd cu arcul ei încordat rădăcina nasului, o frunte care nu chema dezmierdările plăpînde, ci da senzaţia vigoarei, vitezei şi trufiei, ca o pînză bombată de vînt, minusculă în zarea marină, dar purtătoare a unei corăbii cu bogăţii şi marinari atletici.

„Fruntea Olguţei dă nostalgia luptei", gîndi Dănuţ. Şi iarăşi, ocoli cu un fel de mînie, de ciudă amintirea Monicăi. Dacă Monica ar fi intrat pe uşă în acea clipă, nu i-ar fi sărit înainte, nu i-ar fi zîmbit, nu i-ar fi strîns mînile. Ar fi întîmpinat-o corect, distant, poate glacial... Dar fiindcă Monica nu intra pe uşă, fiindcă Monica era departe — poate alta decît aceea pe care o ştia din copilărie — era neliniştit ca şi cum i s-ar fi furat ceva — fără să ştie bine ce — ca şi cum ar fi trecut o umbră de nour pe un îndepărtat şi veşnic vesel, pînă atunci, hotar al sufletului, ca şi cum pe un cireş al lui, necopt încă, abia aburit de roşeaţă, s-ar fi abătut prădalnic un stol de vrăbii.

Reciti scrisoarea începută:

Dragă mamă,

Iartă-mă că nu ţi-am scris de-atîta vreme...

Rupse scrisoarea.

— Nu merge proza? Scrie-i în versuri. Are şi mama dreptul la o mică ofrandă de trufandale... leguminoase, dacă nu florale.

— Mă duc să-ţi pregătesc o uniformă. Isprăveşte şi tu, să stăm de vorbă.

Olguţa zîmbi lung în urma lui Dănuţ şi-şi continuă scrisoarea.

...Şi-acuma — după ce-am răspuns copios la întrebările: cum este şi ce face Benjaminul — să trecem la futilităţi, adică la restul lumii.

Prima cursă pe care am făcut-o sosind în Bucureşti a fost în Popa Nan. Teribil nume ! Teribil trebuie să fi fost şi popa ! — la cucoana Catinca. Nu te scandaliza, mamă dragă! Nu i-am sculat din somn. Erau la cafea, în costum lejer. De altminteri, tu ştii că papa şi cu mine avem o reputaţie de răucrescuţi, care corespunde realităţii ca mai toate reputaţiile. E curios cum părerile majorităţii oamenilor — luate-n parte — sînt sub 0, adică neghioabe. De îndată însă ce părerea devine colectivă — cum e în cazul reputaţiei — este inteligentă, chiar dacă nu e răutăcioasă. Dac-am spus o prostie — şi mi se pare că aşa-i, ştii, în fuga condeiului ! — teoria aceasta s-ar confirma. închid paranteza. De altfel, nici nu ştiu bine dacă am deschis-o. Asta-i o scuzabilă manie a mea, pe care o are şi respectabilul savant N. Iorga: jonglăm cu parantezele, el în public, eu în patru ochi.

Trebuie să adaug ceva în privinţa bunei creşteri: deşi papa şi cu mine sîntem răucrescuţi, familia noastră e binecrescută. Şi iată de ce: tu şi cu Monica sînteţi într-un taler al balanţei; papa şi cu mine în celălalt. Greutăţile se neutralizează. Echilibrul e stabil. Pe Benjamin nu-l pun la cîntar, el fiind mai presus de astfel de aparate umane. Am vorbit bine?

Ajunsesem în Popa Nan. Să intrăm.

„Bucuroşi de oaspeţi"?

„Bucuroşi".

Aşa de bucuroşi, că de-abia am scăpat de-acolo.

Cucoana Catinca? *C'est une femme à poigne.* Un fel de Napoleon al casei din Popa Nan. Dacă ar fi o revoluţie în Bucureşti, o văd pe cucoana Catinca în fruntea popă-nănenilor impunîndu-se dictator. Mă-ntreb dacă n-ar fi fost părechea ideală a lui Herr Direktor. Puşche pe limba-mi !

Conu Mihăiţă, în schimb, e dulce ca vanilia. Nici n-are nevoie cucoana Catinca să-l ducă de nas; vine el singur, cu nasul magnetizat gata. Am însă impresia că dulceaţa dumnealui — ca să vorbesc *à la* Sadoveanu — e agrementată cu puţintică ironie — şi pentru el, şi pentru ceilalţi. Amîndoi sînt nişte oameni de ispravă cum rar întîlneşti — ştii, eu, cu experienţa mea, pot să-mi permit astfel de reflecţii! Şi ştie cucoana Catinca să facă o cafea ! Ti-ti! Cu tot regretul, te-a pus în cofă!

Am avut o surpriză cu Hardtmuth! Inchipuieşte-ţi că nu-i de loc Hardtmuth! De loc, premiant întâi model brevetat! Dacă afirmi, de pildă, că Ştefan cel Mare a murit în 1500 în loc de — habar n-am data exactă ! — nu se uită la tine condoleant, avînd aerul să-ţi spună: „Vai ! ce prost eşti I" Vorbeşte ca toţi oamenii, fără să intercaleze citate latineşti, cum pretindeam că face cînd nu-1 cunoşteam, şi cum fac eu fiindcă nu ştiu latineşte, probabil !E un fel de duduie care-a studiat la „Humpel" şi a cetit versuri pe „banca Graţielelor". Se roşeşte aşa de repede şi de uşor,încît ai impresia că are inima în cap, nu în piept. Şi nu poate vorbi de Bucureşti decît sub formă imprecatorie. Drept să-ţi spun, mamă dragă — ş-aici simt că am datoria să deschid o paranteză obiectivă — asta îmi displace profund. Ce-i moda asta la moldoveni să ponegrească Bucureştiul? Că-i conrupt, că-i vulgar, că-i murdar, că n-are stil, că-i mahalaua Parisului etc. ... Cuax? Cu Bucureştiul e ca şi cu piesele frivole ale teatrelor de vară. Toţi îl critică şi toţi îl frecventează, făcînd chiar sacrificii pentru aceasta. Mie-mi place Bucureştiul. E un oraş care cîntă — cam tare, cam falş — dar cîntă. Vibrează. E viu. Mă simt bine dispusă aici, am poftă de mîncare şi nu mă simt exilată pe Calea Victoriei, pe care de altfel n-am văzut-o decît în treacăt, venind de la gară — dar mai exagerez şi eu puţin!

Aceste judicioase reflecţii le-am împărtăşit şi lui papa, cînd ne întorceam de la cucoana Catinca. Papa a căzut de acord cu mine: de n-ar uita numai pînă la Iaşi !

Revin la duduia Mircea. îmi pare că însuşirile părinţilor săi sînt în el în stare de indiviziune, cum se spune în limbaj juridic, dar atenuate. Nu-i nici vanilie, nici Napoleon: fă şi tu o medie între vanilie şi Napoleon, ş-ai să vezi ce iese. Ca fizic, frumuşel şi fin: îl văd jucînd pe *L'Aiglon.*

Vra să zică, ţi-am vorbit şi despre amicul cel mai bun al Benjaminului. Invitaţia de a petrece vacanţa la Medeleni a acceptat-o... cucoana Catinca: ea se exprimă pentru toţi...

Am făcut o pauză. Extraordinar e papa ! A sosit chiar acum din tîrg: îmbăiat, ras, fresco, musteaţa puţin încreţită. îl vezi? Să aibă tupeul să mai spuie că Bucureştiul e aşa şi pe dincolo! Dar să-ţi spun în ce constă extraordinarul: ce crezi c-a adus papa? Stridii. Se ceteşte: stridii, cu apă la gură. De unde le-a denişat în zi de duminică? Mister. E extraordinar papal Nu degeaba-i spun eu Aladin.

Nenorocirea cea mare e că Benjaminul m-a îndopat cu covrigi. Ce-i de făcut? Singura soluţie — acceptată de altfel, căci icoana de Herr Direktor nu s-a trezit încă, şi-s două jumătate ! — e să-mi fac poftă de mîncare prin mişcare, adică scriind.

Olguţa

P.-S. Nu zîmbi. Aşa-i. Ştiu. Post-scriptumul este Benjaminul meu. Şi ce nu face o mamă pentru al său post-scriptum !

Uitasem să-ţi comunic că ai uitat să-mi comunici un comision capital: să-ţi cumpăr levănţică. Aşa-i? De adus mi-am adus aminte *acuma,* dar levănţică n-am cumpărat încă, şi cum sînt „şi distrată şi uitucă" — citez, după cum vezi, autori serioşi — ce-i de făcut?

Foarte simplu. Dă-mi o telegramă urgentă. O voi alătura imediat. Tu o trimeţi numai la poştă.

P.-P.-S. Te rog supraveghează-1 pe Cutulachi în lipsa mea. în Monica n-am încredere: e prea moale. îi interzic formal lui Cutulachi orgiile de cosmetic. Nu înţeleg de ce se îndărătniceşte să-şi facă cărare cînd e tuns chilug! Asta nu-i poate intra în cap. Dar nici eu nu tolerez cosmeticul. Dacă-1 prinzi uns, pune-o pe Profira, în faţa ta, să-1 spele cu leşie şi cu borş. Am să-1 educ eu la vară.

Te sărut,
Olguţa

— Olguţa, nu ne tortura!

— Papa, numai să scriu o telegramă.

— O telegramă? Cui?

— Mie.

Dănut si domnul Deleanvf^se aplecară peste umerii Olguţei.

OLGA DELEANU
Pitar-Moşu 20
Bucureşti

Urgent

Nu uita să-mi cumperi levănţică. Stop. Institui premiu pentru memorie o duzină ciorapi de mătasă şi alte surprize. Stop. Să nu-mi vii gutunărită. Stop. Pune-ţi pelerina. Stop. Nu bea apă cînd eşti nădușită. Stop. Multe sărutări lui Dănuţ.

Mama

Se încinse un rîs şcolăresc. Olguţa-şi lipi scrisorile.

— Hainele, Metaforei.

— După dejun.

— Vai! Am amorțit! Nu mă pot mișca.

— Hai s-o luăm pe umeri, propuse domnul Deleanu.

— Hop! Aii! se vaită Olguța, purtată pe umerii lor, schimonosindu-se din pricina furnicăturilor.

— Herr Direktor doarme?

— Dus !

— Jos cu el!

— La moarte!

— Hai să-l trezim cu muzică. *Deșteaptă-te, române.* Hai! Papa, să nu cînți falș. Atenție! Una, două, trei: Deș-teap-tă-te, ro-mâ-ne...

Văzînd alaiul care cobora pe scări urlînd „din som-nul-cel-de-moa-ar-te", Nae întoarse capul, cu buza de jos răsfrîntă, ca în fața unui spectacol indecent; în timp ce, ieșind din etac în halat de odaie, cu monoclul în ochi și țigara în gură, Herr Direktor exclamă frecîndu-și tîmplele:

— îs beat sau nu-s beat?

— ...în-ca-re-te-aaa-dîn-ci-i-ră bar-ba-rii de tira-a-ani, bar-ba-rii-de-ti-rani..."

— îs treaz, fraților, dar nu va ține mult!

Și, intrînd în pas cu cortegiul Olguței, intona cu glas dogit:

— „A-cum-ori-ni-cio-da-tă, cro-ieș-te-ți-al-tă-soa-ar-tă..."

în urma corului, care rîdea cîntînd în sufragerie, Nae își frecă ochii și, încordîndu-se, intră demn în infern.

— ...Atunci ne-ntîlnim la patru. Nu uita *Infanta.*

La patru fără douăzeci, Mircea apăruse în capătul străzii Pitar-Moșu, cu *Au jardin de l'Infante* în mînă.

Ca să nu depășească ora indicată de Olguța, începuse pregătirile de la unu, cu febrilitate, după o apatie care-o făcuse pe cucoana Catinca în timpul dejunului să spună:

— Măndițo, du furculița la gură lui conașu Mircea!

în timp ce Măndița înfierbîntase mașina de călcat, el își lustruise pantofii galbeni. Apoi supraveghease netezirea șireturilor de la pantofi. Apoi își călcase singur pantalonii de olandă; în Măndița n-avea încredere; ea era femeie — prin urmare, incapabilă să înțeleagă însemnătatea dungii — și pe deasupra nu putea fi în stare să facă un astfel de efort. în concepția lui Mircea, călcatul pantalonilor era ceva asemănător cu săparea unui tunel prin munți de granit, cu îmblînzirea unui cal sălbatec, cu duelul a doi adversari crînceni. De aceea n-avea încredere nici în croitori. Croitorul e un profesionist indiferent; dunga, pentru el, e un mijloc de cîștig, nu un scop. Și nu poate fi capabilă o mînă indiferentă, de tensiunea laborioasă și pasionată din care iesă dunga, netă și tăioasă, ca o lamă din focul care i-a modelat și călit oțelul.

își călcase pantalonii îndelung, fără cruțare, udînd cîrpa fumegîndă încă de fierbințeala jilavă, fără să-i dea răgaz să se usuce de-a binelea, apăsînd cu toată puterea în minerul mașinei dogoritoare — participînd cu trup și suflet la această trudă dătătoare de migrene și crampe musculare.

Apoi urmase problema „cărării", inedită pentru Mircea. Pînă atunci se pieptănase cu cărare la stînga, fără să știe de ce anume și fără să se preocupe dacă-i ședea bine sau nu. De data aceasta, însă, după ce-și udase părul, tocmai cînd începuse să-și aleagă mașinal cărarea, se oprise zăpăcit în fața unei adevărate răspîntii de cărări. De ce la stînga, și nu la dreapta sau la mijloc? încercase deci cărarea la dreapta, la stînga, la mijloc, avînd mereu impresia că ultima îl dezavantajează mai grav decît precedentele. își pieptănase părul pe spate, ca Dănuț. Nu-l prindea! Avea frunte prea mare! Descoperirea ei complectă îl stînjenea ca o indiscreție, ca o fanfaronadă, ca un decoltaj... Revenise la vechea cărare, regretîndu-le pe celelalte.

Călcatul pantalonilor și enervarea pieptănatului îl congestionaseră, învăluindu-i obrajii cu o flacără vestitoare parcă de furuncule...

De la două la trei se plimbase prin odăi, gata îmbrăcat, oprindu-se în fața fiecărei oglinzi, alungat de fiecare dintre ele spre alta, cu speranța dezmințită că următoarea îi va fi mai puțin ostilă.

Era extenuat și nu îndrăznea să stea jos din pricina dungii, în dezacord cu inima lui, timpul trecea încet, și singura lectură posibilă era exasperanta lectură a orelor.

De obicei, migrenele lui Mircea erau precedate de obsesii muzicale, violent scandate de bătaia tîmplelor: refrenuri de operete, detestate; sau, mai ales, canțonetele populare

fredonate de melomanii nocturni din Popa Nan. De astă dată, migrena se anunţase prin imnul regal: „Trăiască regele în pace şi onor etc..."

întovărăşit de fanfarele migrenei monarhiste, la trei plecase de-acasă.

„Atunci ne-ntîlnim la patru..."

La patru fără zece pusese mîna pe minerul portiţei din Pitar-Moşu 20. Apăsînd minerul, meditase, şovăise, îl privise cum se ridică din nou purtîndu-i mîna — ca pe un înecat aruncat de apă — şi plecase mai departe.

Nu era aşa de simplu cum îşi închipuise ! Ca arhanghelul cu spadă de flăcări din faţa paradisului, în faţa portiţei din Pitar-Moşu 20 era Panica. Panica de?... „ridicol", răspunsese un gînd ironic.

Pînă la patru mai erau zece minute. Avea timp să se reculeagă.

„Atunci ne-ntîlnim la patru..."

La patru şi cinci vorbele Olguţei răsunau imperativ şi nerăbdător în mintea lui Mircea. La patru şi un sfert, aceleaşi vorbe răsunau dojenitor în inima lui Mircea. Era o decepţie în accentul lor; la patru şi douăzeci, o mîhnire; la patru jumătate, o melancolie. De la patru jumătate Mircea nu se mai uitase la ceas. Regăsise în el tovărăşia celor doi ochi trişti, dulcea povară a vechii melancolii, sporită de alta nouă.

încetaseră fanfarele migrenei, preocuparea de dungă şi cărare, tulburarea vizitei de la patru.

Nu se schimbase mai nimic. Odinioară purta în el tristeţă unei fetiţe necunoscute, căreia îi făcuse un rău involuntar: acum, aceeaşi tristeţă înviase, întîlnindu-se cu o altă tristeţă, dar amîndouă erau ale Olguţei...

„Atunci ne-ntîlnim la patru... Vezi, Mircea, te-am aşteptat şi n-ai venit!... Vezi..."

Da. Vedea două lacrimi desprinse din ochii care păreau dominatori, dar care erau trişti... Numai el ştia secretul ochilor Olguţei: tristeţă. Ceilalţi o credeau veselă fiindcă rîdea. Dar el'ştia cîtă tristeţă ascund ochii ei negri. Şi cum să nu ştie cînd din pricina lui era tristă Olguţa... Olguţa... Cînd îi spunea numele, simţea un tremur, o lungă risipire de lacrimi în inima lui.

Ar fi vrut să fie singur, în odaia lui, prin întuneric...

Vocea lui Herr Direktor îl deşteptă. Abia avu răgaz să fugă, adăpostindu-se îndărătul bisericii Pitar-Moşu.

Herr Direktor trecea însoţit de domnul Deleanu. Se duceau, probabil, la club. Era'tîrziu. Se uită la ceas: cinci.

„Atunci ne-ntîlnim la patru"...

Şi erau cinci!

Şi — ciudat! — vocea Olguţii răsunase obiectiv, fără de nuanţe dojenitoare, triste sau melancolice.

Cum or să-l primească? Ce explicaţie va da? Cum se va prezenta?

Ajungînd în faţa portiţei, se îndreptă din nou, aruncînd o privire ostilă casei de peste drum, care-l privea cu toate ferestrele ei indiscrete — şi grăbi pasul. Casele din Pitar-Moşu îi aruncau sarcasme; trecea pe lîngă ele ca un laş printr-o alee de eroi.

„Bună ziua, Dan. Ce mai faci? A! Nu eşti singur!"

Vorbea prea tare, nenatural; era prea gătit — cine l-a pus ! — şi se roşea îngrozitor... Da. Intrarea aceasta imaginară era ridicolă ca a unui lacheu dînd buzna pe uşa monumentală, afectată apariţiei „contesei" aşteptată cu reverenţe, de nobila asistenţă — în aplauzele şi rîsetele publicului, care nici nu huiduie măcar.

„Salve, Dan. Ai musafiri? Nu ştiam. Te stînjenesc (de ce nu deranjez?). Plec. Altădată. La bună vedere (de ce nu la revedere?)."

Acestea spuse cu un aer blazat de scriitor celebru, care nu poate suporta musafirii cînd vine la un prieten intelectual.

Fals ! Odios de fals !

Ridică din umeri, exasperat. Un domn, braţ la braţ cu doamna, trecea pe lîngă el.

— Numai proştii pot fi naturali! monologa Mircea.

— Mă rog?

O faţă cu ochi de revolver şi musteţi explozive îl măsura.

— Georges, nu te enerva! interveni doamna.

— N-am spus nimic, se apără Mircea.

— Am crezut...

Perechea se îndepărta ricanînd.

Ajunsese în faţa judecătoriei din Clemenţa. Se întoarse îndărăt, hotărît să intre: erau cinci şi un sfert. încetini pasul treptat. Examina o piatră a pavajului, lung. Ajungînd la întretăierea străzii Pitar-Moşu cu Mercur, nu departe

de numărul 20, avu o bătaie de inimă, o revoltă, o resemnare, o laşitate energică, şi apucă pe strada Mercur spre grădina Icoanei.

îi era sufletul ca un dezgheţ de ape curgătoare. îl dureau picioarele. Pantofii galbeni se prăfuiseră, devenind de un cenuşiu mat ca o răpănoasă piele de antilopă.

Trecu dincolo de strada Dionisie. Se opri lîngă un gard, năduşit. Avea o singură batistă. Dar îl preocupau pantofii mai mult decît fruntea. Cu batista de olandă îşi curăţă pantofii, îi lustrui şi, dezgustat, o aruncă. Şapca îl apăsa pe frunte: îi era prea strimtă şapca de vară, pe care o avea de anul trecut, acum, de cînd purta părul lung. Cercă s-o scoată cu băgare de seamă, ca să nu-şi strice cărarea. în tramvai se făcuse că nu vede pe profesorul de istorie, de teamă că salutîndu-l îşi va răscoli părul pieptănat cu-atîta grijă. Şi acum era nevoit să-şi scoată şapca fiindcă simţea bine că-i imprimase o dungă roşie pe frunte.

Ce mizerie! Părul nu mai era lins ! Umbra de pe trotuar îi arăta zburliri ţepoase şi o şuviţă rebelă ca a lui Poil-de-Carotte. Luîndu-şi inima în dinţi, se opri în dreptul unei ferestre, se sui pe ieşitura zidului, privindu-şi cu insistenţă oglindirea.

Un domn cu ochelari şi frunte încreţită, brusc răsărit de după perdele, îl ameninţă dinlăuntru, cu un deget autoritar de proprietar urban.

Fugi, roşu.

A! îşi uitase cartea. Reveni pe subt zid, furişîndu-se, luă *Infanta.*

— Ce ai, mă, cu casa mea? Ce-i panoramă? Ia să-ţi văz număru ! Mă puştiule !

Fugea ca un hoţ, urmărit de glasul domnului care deschisese fereastra privind fuga lui cu o duşmănie mahmură.

Se opri în Pitar-Moşu. îi bătea inima iepureşte, avea o revoltă de Prometeu şi un abur de lacrimi în ochi.

Ura pe toată lumea, dar mai ales Bucureştiul. Străzile, casele, oamenii, zgomotele, adierile gramofoanelor prin arşiţa prăfuită aveau un relief cinic, brutal.

Parcă deodată plăpînda spaimă din el ridicase ultimul văl al Bucureştiului. Şi capitala i se arătase cu faţa ei veridică: vulgară ca un „mă" în gura unui om cu buze groase şi burta plină.

Şi el era osîndit să-şi plimbe sufletul în acest oraş !

Iaşul răsări blînd nostalgiei lui romantice, ca un Bosfor al dealurilor moldovene... Iaşul adormit în albăstrimi de cer şi dealuri; cu lumini brumate ca vastele oglinzi murale ale palatelor părăginite; cu uliţe neînsufleţite, pe care nopţile cu lună se apleacă albe şi somptuoase ca salcîmii în floare; cu oameni timizi şi modeşti, care surîd uşor şi vorbesc moale, atinşi parcă de o comună melancolie —' Iaşul în care, necunoscută şi misterioasă ca o corabie venind din Orient, era casa Olguţei...

Şase fără douăzeci!

„Atunci ne-ntîlnim la patru"...

— S-s-salve, mă! T-t-te-ai gătit, ş-ş-şmechere!

Apariţia lui Tonei, în loc să-l indispuie, îl reconforta brusc. Deprins să fie autoritar cu Tonei, îşi regăsi, văzîndu-l, automat, prestigiul şi demnitatea de şef al clasei a şaptea modernă.

Respiră. înviase.

— De unde vii, Tonei?

— F-f-f-fii discret, mă !

— Şi unde te duci?

— U-u-u-unde zici tu, m-m-mă Balmuş, consimţi Tonei, cu un ton de înduplecare.

— Haidem, Tonei.

O apucară spre numărul 20, cu o egală uşurare.

— M-m-mă Balmuş, a-a-zi eşti m-m-mişto!

Mircea zîmbi. îşi regăsea pe rînd siguranţa gîndului, a vorbei, a zîmbetului, a pasului, alături de Tonei.

Intrară fără de miracol pe portiţă. Vraja străvezie, cu piedicile ei, pierise.

Dar inima...

Mircea oftă. Avea altă inimă decît pînă atunci. O purta stîngaci, o simţea tot timpul şi se împiedica mereu în ea, ca o fetiţă de şaisprezece ani cînd îmbracă pentru întîia oară rochia lungă.

Tonei trecu de-a dreptul pe terasă — „o-o-observatorul lui Tonei" — unde găsi urmele unui ceai îmbelşugat: cataifuri, fursecuri,; covrigi, glasele şi fructe.

Mircea intră în biurou. Nu era nimeni. Ottă uşurat. Rînd pe rînd, cu precauţiuni de detectiv în căutarea asasinului ascuns, trecu prin toate odăile.

Nu era nimeni decît dezordinea, care pusese stăpînire peste toate odăile, ca un hohot de rîs colectiv.

Nimeni!

Atunci plecaseră!

— Dan!

— Dan!

— M-m-mă Balmuş, t-t-tu nu-nfuleci? îl îndemnă Tonei, răsturnîndu-şi în gură — cu gestul specific al copiilor napolitani cînd mănîncă pletoasele macaroane — un cataif întreg.

— Nu-i nimeni acasă, Tonei, suspină Mircea, cu faţa trasă.

— M-m-mă, să fii al dracului! exclamă Tonei, bătîndu-se cu mîna peste frunte.

— Ce-i, Tonei?

— I-i-i-iote, mă!

Prinsă cu ţinte în lemnul uşii, o foaie de bloc purta următorul anunţ:

Onoraţi colegi: Mircea-Hardtmuth, Tri-Tonel şi toţi cei care vor binevoi să onoreze cu prezenţa lor superba terasă *à la rose,* cu vedere pe „plopii fără soţ" sînt rugaţi să-şi toarne singuri ceaiul, să se alimenteze pînă la indigestie, s-o combată cum ştiu, să-şi împrospăteze verva şi apoi să descindă în magnificele saloane ale apartamentului directorial, unde are loc — între orele 5 şi se va vedea — balul dat de rajahul Metaforel-Sadea în cinstea ambasadorului Bruno del Bahluio Far-Niente.

Ţinuta: pantaloni fără genunchi, cărare fără cosmetic, ghete neprăfuite şi legiunea dezonoare a bunei dispoziţii.

Metaforel-Sadea
Bruno del Bahluio Far-Niente
Cyrano de Dîmboviţa – Apă-Dulce.

— M-m-mă, d-d-drăcia dracului! C-c-ce-i asta, mă?

Mircea se roşise. *Era* acasă.

— H-h-haide, mă Balmuş!

— Nu luăm un ceai, Tonei?

— C-c-ce, mă! C-c-ce ce-ce-ceai, mă!

— Du-te tu, Tonei.

— H-h-hai, mă, n-n-nu face f-f-fasoane!

— Hai.

— 0-o-o-or fi şi d-d-dame, mă! Ş-şmecher Deleanu!

Bombîndu-şi bustul, Tonei porni. Cu o docilitate moale, Mircea îl urmă. Coborîndu-se pe scări, simţea golul vertiginoaselor descinderi în ascensor.

— V-v-veni Tonei, mă! D-deschide-ţi mă! C-c-ce dracu!

Uşa salonului era închisă cu cheia. Dinlăuntru răsunară rîsete, şopoteli, apoi numai *Dunărea albastră,* care curgea •orhestral şi valsat prin pîlnia gramofonului.

Tonei bătu cu pumnul în uşă. Văzînd că violenţa n-are nici un efect, făcu din ochi spre Mircea, îşi drese glasul şi improviza pe melodia *Dunării albastre* următoarele spirituale stanţe, intonate cu un zguduitor lirism vocal:

Deschideţi, mă, nu fiţi măgari,
Deschideţi, mă, nu fiţi golani,
Deschideţi, mă, veni Tonei,
Veni si Hardtmuth după el,
Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta,
Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta,
Ta-ram-bam-bum-ta-ta-ta,
Ti-ri-ri-ri-ram-ta-ta...

Urale şi ropote de aplauze acoperiră vocea lui Tonei, care făcea să vibreze geamurile „ş-ş-şi inima d-d-amelor". Uşa salonului se deschise. Stăpînită încă de convulsiunile rîsului, o păreche valsa: Cyrano, în uniformă de vară, cu un alt licean în uniformă de camgar, cam lărguţă, dar purtată ştrengăreşte, cu papuci minusculi de tenis şi cagulă de hîrtie albastră, care nu dezvăluia decît lucirea ochilor şi albeaţa dinţilor.

— F-f-fără d-d-dame, mă! exclamă decepţionat Tonei, scărpinîndu-şi o nară păroasă cu degetul cel mic, încîrligat cochet.

Cu obrajii dogoriţi de ruşine, Mircea îl trase discret de tunică.

— Tonei, vorbeşte frumos! îi strecură el la ureche.

— C-c-c-ce-am spus, mă! izbucni Tonei. C-c-ce? D-d-dame, mă! C-c-ce eşti a-a-aşa ruşinos c-c-ca o fată mare?

Mircea năduşise.

Părechea se opri pe loc, rîzînd cu hohote.

— C-c-ce rîzi, m-m-m-mascatule?
— Calmează-te, Tonei, interveni Dănuţ, aşezîndu-l pe scaun cu autoritate, văzînd că se repede la mascat.
— Frige soarele? se adresă mascatul către Tonei şi Mircea cu glas îngroşat.

— Frige soarele? reluară în cor Dănuţ şi Cyrano.
— F-f-frige, mă ! V-v-v-aţi ciupit, mă !
— Haidem, Cyrano.
— *Apres vous,* Del Bahluio.
în treacăt spre uşă, Olguţa făcu un semn de complicitate lui Mircea. Cyrano o urmă afară. Gramofonul cînta înainte. Dănuţ valsa cu Tonei.
La o parte de veselia celorlalţi, pentru întîia oară în viaţa lui, Mircea simţi singurătatea despuiată a celor părăsiţi şi trădaţi.

Care liceu, care clasă licească sau care societate omenească— ţinînd seamă că orice grupare socială implică o pluralitate de persoane, deci de nasuri — nu-şi are Cyrano-ul?
Cu singura deosebire că la unele licee, cei care au un nas mai avîntat — în sus sau în jos — sînt porecliţi popular „năsosul", „năsoilă", „năsoacă", „nazone", „cartoafă" sau „alifantu" — pe cîtă vreme la alte licee sînt porecliţi mai literar: „Cyrano".
Clasa şaptea modernă a Liceului Lazăr poreclise pe Dorel Deiu, Cyrano, încă din clasa patra. Ceea ce arată, pe de o parte, că nasul lui Dorel îşi arătase cu precocitate vocaţiunea de nas din ultima clasă a cursului inferior, şi pe de altă parte, că între colegii lui Dorel *Cyrano de Bergerac* avea o popularitate care dăinuia de trei ani.
Dorel Deiu suporta spiritual şi porecla, şi nasul: numai spiritual. Aroganţa proeminenţei faciale — de cînd luase lămurită cunoştinţă despre ea: în oglindă şi-n poreclă — nu determinase, cum se întîmplă de cele mai multe ori, o alterare a psihologiei purtătorului acelui nas, în sensul aroganţei — ceea ce ar fi însemnat vasalitate — sau în sensul acririi — ceea ce ar fi însemnat vanitate.

Dorel Deiu se născuse roz, blond şi zîmbitor, şi cu anii aceste trei însuşiri nu dispăruseră, ci evoluaseră simpatic. Părul devenise ceva mai cenuşiu, tenul ceva mai sangnin şi zîmbetul mult mai conştient. Dar ochii erau albaştri ca ai pruncilor serafici, aşa că zîmbetul spiritual al buzelor niciodată nu putea fi — nici nu putea fi socotit — răutăcios din pricina ochilor permanenţi şi albaştri.
Dorel Deiu era agreat — cum se spune în societate — de toată lumea: şi de colegi, şi de prietenele surorilor sale, şi de părinţii săi — *y compris* ascendenţii şi colateralii acestora — şi de profesori, şi chiar de trecătorii de pe stradă. Ştia să danseze orice dans; ştia să cînte şansonete şi să se acompanieze singur la pian ; ştia să fluiere opere, operete şi arii de tot felul; ştia să cîrpească ciorapi, să însaile rochii, să fabrice cravate din resturi dezafectate, ştia să combine ştofe între ele, şi cu tenurile cele mai rebarbative; ştia sa presimtă apariţia şi dispariţia modelor; ştia să calce — nu numai pantalonii bărbăteşti — dar şi mînicile tunicilor, şi bluzele, şi dedalienele guleraşe feminine, şi rochiile plisate; ştia să facă „bezele", torturi, nuga şi caramele de şocolată; ştia să împrumute pe colegi şi să aibă discreţia rară de-a uita aceasta; ştia să decline şi să conjuge la latină, să raţioneze la matematici, să fugă de la şcoală — avînd absenţe numai motivate — cînd gheaţa Cişmigiului era propice flirtului, căci ştia şi să patineze fără să cadă, şi să flirteze fără să se îndrăgostească. Şi era pe deasupra aşa de serviabil, încît nu era „cunoştinţă" pe care să nu o fi îndatorat.
Această universalitate de însuşiri a lui Dorel Deiu îndreptăţeşte o a doua poreclă, dată de Dănuţ: „La Bazarul universal", poreclă care nu prinsese, deoarece era lungă şi pretindea să definească un complex, pe cîtă vreme porecla „Cyrano" era scurtă şi definea un nas, ceea ce e suficient pentru o poreclă şcolară, şi chiar pentru una homerică.
Abia o cunoscuse pe Olguţa, şi o şi servise. îi fabricase o ermetică şi cochetă cagulă, ca să nu ghicească Tonei şi Mircea că Bruno del Bahluio Far-Niente e sora lui Dănuţ; accelerase printr-un procedeu ingenios uscarea rochiei şi a bluzei — de care Olguţa avea nevoie pentru masa de la cucoana Catinca — şi acum i le călca în spălătorie, cu o îndemînare care o înmărmurise pe Şari, soţia lui Ioşca.

— No, asta boier *noghi zerek!*, exclamă Şari, bătîndu-şi coapsele ecuatoriale.

— Grăbeşte-te, Cyrano, că-ţi aduce cinci hectare de rochie la călcat, bufni Olguţa.

A doua apariţie în salon a mascatului fu urmată de prezentările de rigoare făcute de Cyrano, cu acompaniament de gramofon.

— Bruno del Bahluio Far-Niente; Don Juan de To-tonel, *seigneur des cinemas et d'autres lieux fins;* Hardtmuth-Iaşi, *seigneur des premiers prix moldo-valaque.* Fiţi discreţi, va rog. Ambasadorul Del Bahluio ţine să petreacă incognito.

Dănuţ schimbă acul gramofonului, dezlănţuind aceeaşi *Dunăre albastră* răguşită ca după chef. Gramofonul era luat cu împrumut de 'la Nae, care de la o vreme, simţind că nu-şi mai epatează rudele, venite să-l viziteze în Pitar-Moşu tocmai din Făgădău, cu repertoriul biling al lui Coco, cumpărase un gramofon de la „Feder", plătindu-l în rate. Repertoriul gramofonului era alcătuit din producţii vocale. Nae aprecia orhestra numai atunci cînd o *vedea* la berărie, în schimb, o voce care nu iese dintr-o gură, ci dintr-o pîlnie „e ceva" !

— Să-mi dai, domnule negustor, unu care să zbîrnîie geamurile cînd îşi dă drumu.

Şi magazinul „Feder" îl servise pe Nae cu Carusso, serv'indu-şi şi interesele comerciale. Totodată psiholog, vînzătorul plasase şi producţiile lui „Iulian".

Singura placă orhestrală din colecţia lui Nae era *Die schone blaue Donnau.* Nae ascultase melodia la berăria „Carpaţi", unde-şi lua halba duminicală cu o ţinută de magistrat pensionar. Un meloman de la masa vecină se exprimase, cu dantele de bere în jurul buzelor:

— Asta-i *Dunărea albastră...*

Şi fredonase melodia, nostalgic şi falş, după ce orhestra încetase, strîngînd o alună americană în degete, ca un suvenir.

Nae fusese impresionat. *Dunărea albastră* luase loc în cutia de carton, între Carusso şi Iulian. Şi astfel, singurul vals al balului dat în cinstea lui Bahluio Far-Niente era languroasa *Dunăre albastră.*

Tonei dansa cu Dănuţ, el fiind „c-cavalerul", Dănuţ „d-dama"; Olguţa cu Dorel, alternînd rolurile. Mircea nu

ştia să danseze. Dispreţuia dansul şi balurile, fără să fi dansat vreodată, fără să fi văzut vreun bal decît în romane.

Covorul din salon fusese scos. Patru părechi de picioare lunecau pe luciul blond al parchetului.

Nu-şi închipuiau dansatorii că Mircea le înfiera pasiunea şi tinereasca însufleţire cu versurile lui Baudelaire:

Je hais le mouvement qui diplace Ies lignes;
Et jamais e ne pleure...

Ceea ce era inexact, căci trebuia să facă o violentă sforţare ca să-şi stăpînească lacrimile.

Erau şapte fără un sfert.

Inima lui Mircea se opri la şapte fără un sfert: Olguţa se înclinase în faţa lui, poftindu-l la vals. Tonei se repezi în ajutorul lui Mircea.

— M-m-mă, cum îţi zice?

— Del Bahluio, *signor* Tontonelino.

— M-m-mă, c-c-că spiritual mai eşti! C-c-ce ai, mă, c-c-cu Mircea? E-e-el e băiat s-s-serios \

Dar, spre surprinderea lui Tonei, Mircea se lăsă răpit.

Acul gramofonului depăşise circonvoluţiunile muzicale, intrînd în cele periferice, hîrşcîitor, hur'uitor, orăcăitor.

— învîrte, Tonei! protestară dansatorii.

— Acul, acul!

— Vai! Urechile !

— D-d-dansaţi, mă, c-c-că vă cîntă Tonei ţ

Şi iarăşi, pe melodia *Dunării albastre,* improviza:

Dansaţi băieţi, nu vă lăsaţi,
Dunărea merge la Galaţi...

...în timp ce aşeza acul la începutul plăcii. începu să învîrtească manivela. Cu un fel de lehamite bleaga, valsul se opinti şi renăscu pe măsură ce Tonei învîrtea.

— U-u-unde-s, mă?

Mascatul şi cu Mircea dispăruseră. Tonei se repezi la uşă. Era închisă cu cheia.

— M-m-mi-o făcu m-m-mascatul!

— Nu mai pot! răsuflă Olguţa, lăsîndu-se într-un fotoliu din biuroul lui Herr Direktor.

îşi scoase cagula, descoperindu-şi obrajii aprinşi. îşi desfăcu tunica la gît.

— Deschide ferestrele.

— Duduie...

— Olguța.

— Olguța, repetă supus Mircea, deschizînd ferestrele. „Dacă mă întreabă de ce-am întîrziat, ce-am să răspund?"...

— Lasă ușa deschisă.

— Să nu răcești, duduie...

— Ah! Olguța-Olguța-Olguța! De ce ești așa de ceremonios, m-m-mă Mircea? C-c-ce dracu!

Mircea redeschise ușa. Se roșise. Mințise. Vroise să închidă ușa ca să rămîie singur cu Olguța. Și-i era așa de frică să rămîie singur cu ea, încît rămase la ușă, neîndrăznind s-o privească.

Tolănită în fotoliu, picior peste picior, cu brațele spînzurînd în lături, Olguța îl privea leneș. însuflețirea dansului îi aprinsese focuri bengale în ochi și pe obraji.

— Cîte ceasuri?

— Șapte, răspunse Mircea fără să consulte ceasul.

— De unde știi? Ai intuiția timpului? cum ar spune Metaforei...

— Acuși plecăm la Șosea.

Tăcură.

Atent, trupul Olguței urmărea valsul din salon.

Desperat, Mircea simțea că fiecare secundă îl înșurubează mai adînc într-o tăcere umilitoare, nătîngă.

Olguța se ridică, așezîndu-și din nou cagula.

—- I-ai dat cartea?

— Nu.

— De ce?

— ...Am uitat.

— Ai uitat-o acasă?

— Nu. E sus, îngînă dezolat Mircea.

— „Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte"... De ce nu vrei să dansezi?

— ...Nu-mi place. Nu. Nu știu... Știu eu!...

—- Te rog să-i dai *Infanta.* Vii cu noi la Șosea?

Olguța intră în salon. Mircea urcă scările, lăsînd în urmă *Dunărea albastră,* în care nici nu se putea îneca măcar.

— Olguța...

Dănuț se opri prea tîrziu. Tonei tocmai începuse valsuL Auzind numele, examina încruntat mîna revelatoare a mascatului, ca pe-o fițuică venită din senin: farsă ori fițuică?

— B-bine, mă! D-d-dați-o dracului de treabă ! C-c-ce nu-mi spuneți, mă, c-c-că-i d-damă!

De afară se auzea claxonul unui automobil oprit la poartă.

— M-m-mi-o tăcurăți, mă!

Olguța-și sfîșie cagula, descoperindu-se.

— îmi pare bine, Tonei.

— P-p-pardon! P-p-prezintă-mă, c-c-camarade, se adresă el lui Dănuț, care rîdea în unison cu Dorel.

— Soră-mea.

— P-p-parol?

— Pe onoarea mea, Tonei! îl asigură Olguța, cu degetul cel mare ridicat.

— D-d-d-domnișoară, m-m-mă prezint cu onoare, A a-a-a...

— Ce A? Tonei sadea, protestară Dănuț și Cyrano.

— ...A-anton I-i-idriceanu. D-d-dați-o dracului, mă! S-s-sînteți mojici!

•— încîntată, Antonel, nu te uita la ei.

— Mircea te-a recunoscut? o întrebă Dănuț, ștergîndu-și ochii.

— Dacă Tonei nu m-a recunoscut, cine putea să mă recunoască! Haidem la Hardtmuth.

— Unde-a dispărut?

—- î-î-î-învață, mă, p-p-pe mîne! E-e-el învață, da" Tonei, mai ș-ș-șmecher, joacă!

— Trăiască Tonei!

— Vivat Tonei! Ura !

Porniră în goană, grăbiți de claxonul automobilului lui Herr Direktor, venit să-i ia la Șosea.

— E-e-e deșteaptă, m-mă, s-s-soră-ta, declară Tonei ciupindu-și musteața. Da' nici Tonei nu-i p-p-prost!

Grație vitezei Olguței, cînd ceilalți sosiră sus, Olguța și făcuse cunoștință cu Mircea. Și, grație unei simple strîngeri de mînă și unui zîmbet care-i făcea complici, sufletul lui Mircea basculase din regiunile pluvioase în cele solare, cu alte bătăi de inimă și alte reverii.

— Dan, închipuiește-ți că *Au jardin de l'Infante* era la mine-n tașcă.

— E i !

— Uite.

Ochii lui Dănuţ zîmbiră.

— Semn bun! Azi plouă cu bucurii! Gata, Olguţa?

Scările duduiră. Odăile erau aureolate de colb.

Cinci liceeni se instalară gălăgioşi în automobilul albastru cu caroserie prelungă şi cauciucuri albe. Kulek fu expulzat. Dănuţ, în haine albe, fără pălărie, trecu la volan.

— Vii lîngă mine, Olguţa?

— Nu. Eu stau la umbra nasului eroic. Nu te superi, Cyrano?

— Vai de mine! Prea onorat! Numai să nu-1 întunec pe Tonei!

— L-l-lasă, mă, s-spiritele !

încălecînd speteaza, Tonei trecu lîngă Dănuţ. Se instala strîmb, cu cotul rezemat de spetează, în atitudinea lăbărţată a celor ce stau în loje gratuite.

Olguţa, cu şapca trasă pe ochi, se ghemui în fund, între Dorel şi Mircea.

în hohotul de rîs general, patru chipie se aplecară omagial în faţa celor trei fete de la geamul casei vecine. Mai cutezătoare, Olguţa-şi permise gestul unei bezele cu trei degete: *ă la* Tonei.

— D-d-daţi-o dracului, mă ! P-p-pardon, domnişoară !

Glasuri tinereşti, cu unul prea sopran între ele, înlocuiră semnalul claxonului cu un refren ad-hoc:

— Ton-ton.... Ton-ton... Ton-ton...

Iar Tonei, imperturbabil, cu o superbă voce de bariton, îi acoperi, reluînd silabele:

— Ton-ton... Ton-ton... Ton-ton...

— Auzi, domnule! Elevi de liceu!?... Se duce ţara de rîpă! comentă un pieton serios şi năucit, apariţia şi dispariţia corului impertinent din automobilul zburlit de braţe.

Scăpat din pumnul lui Satan pe cimitire şi privelişti mute, miezul nopţii cădea fără de mister şi de solemnitate asupra Bucureştiului de vară, în care nopţile sînt ca o umbrelă ciuruită deschisă peste somnul sau cheful congestionat.

Zbîrnîiau orhestrele, ţiuiau tarafurile, ca ţînţarii bălţilor cu friguri şi fosforescenţe.

Şi singurele stele remarcate în această darnică noapte erau „stelele" gradinelor de vară, cinematografelor şi teatrelor, deoarece observatorul astronomic, din pricina duminicei, nu funcţiona.

în nopţile de vară, principalii acumulatori lirici ai capitalei sînt Cişmigiul şi Şoseaua, prelungită pînă la Băneasa, după dispoziţie sau pungă.

Cişmigiul absoarbe lirismul pedestru în iarba sa nupţială ; Şoseaua •— cu sau fără parfum de tei •— absoarbe revărsarea onctuoasă a automobilelor cu faruri indiscrete pentru alţii decît cei dinlăuntru, a muscalilor — eunuci cu hăţuri ai haremului cu roţi de cauciuc — şi a tuturor vehiculelor în stare să ofere un trap, un coş şi dosul tutelar al birjarului amorului care n-are nevoie de corăbii, nici Cytheră, spre a se îmbarca exuberant.

într-un cuvînt, din pricina anotimpului, nopţii şi duminicei, vehiculele Bucureştiului se duceau la Şosea sau veneau de acolo, reducîndu-se. Aşa că cele disponibile pentru cursele interne erau rare. Şi puţinele care mergeau la pas, slobode, se duceau la culcare.

Birjarii erau blazaţi, ca în timpul ploilor torenţiale.

— Liber, birjar?

— Hei, birjar! Liber?

— ă-ă!

— Iese o *piesă !*

— Ai?

— Două piese...

— Suie.

în trăsura care-1 ducea agale — somnoroasă din bici pînă-n copite — Dănuţ strîngea pumnii, exasperat.

Era treaz ca viteza paralizată a insomniilor. Birjarul moţăia pe capră, surd la orice îndemn. Caii poticneau îir armonie cu capul birjarului.

La întretăierea Căii Victoria cu bulevardul, Dănuţ sări din trăsură, plăti birjarului şi o luă la vale.

De ce nu-1 aşteptase? De ce nu-1 aşteptase? Sîngele-i tremura în tîmple. Vra să zică-1 minţise, vra să zică-1 minţea!... Fericirea delicată ca o căsuţă japoneză a ultimelor

zile era clădită pe pămînt plin de cutremure, nesigură, trecătoare...

De ce nu-l aşteptase? De ce nu-l aşteptase?

O văzuse cînd se întorcea de la Băneasa. Automobilul luneca lin. Tonei cînta cu patos o romanţă italienească — *Una furtiva la.grima* — pentru „c-c-cucerirea" Olguţei, desigur; Dorel imita acompaniamentul ţimbalului, Mircea tăcea. Olguţa era la volan, fără şapcă; Dănuţ, alături de ea, o învăţa să conducă.

Adina venea într-un muscal —• mică în trăsura amplă — puerilă şi serioasă, ca o şcolăriţă deghizată în „doamnă"; roşul amurgului îi lumina obrajii ca o bucurie, şi ochii ei erau mari, măriţi şi plini parcă de comori inocente, ca ai copiilor cînd privesc jarul pe care se coc castanele...

îl zărise. Şi spaima ei de-o clipă îi zvîcnea şi-acum în inimă, ca o altă inimă. Vra să zică se temuse, văzîndu-l, minţise, îl înşelase. Nu-l aşteptase la ea acasă, cum o rugase în scrisoarea trimisă cu Gheorghiţă. Nu-l aşteptase, aşa cum îi făgăduise ea singură cînd se despărţiseră în zori.

îi nimicise tot: bucuria de a rîde cu Olguţa şi camarazii •săi; bucuria mesei cu atmosferă de vacanţă la ţară de la cucoana Catinca; mîndria de-a fi tînăr în tovărăşia Olguţei şi de-a fi fratele ei după o despărţire de un an...

Zadarnic luptase împotriva gîndului rău. Zadarnic *băuse*. Ca o lampă care a filat o clipă numai într-o odaie albă, minciuna Adinei, făţărnicia Adinei îi mînjise amănunţit tot sufletul, toate amintirile, toate bucuriile, lăsînd subţiri ninsori de funingine. „De ce o iubesc? De ce o iubesc?"

Ar fi vrut s-o urască.

Da. O ura cu întreaga revoltă a bucuriilor ucise de ea. O ura fiindcă era făţarnică. O ura fiindcă era frumoasă, adorabilă cu aerul ei de copil zăpăcit de soare şi de fluturi, şi trupul ei miniatural, îngrozitor de feminin... Trupul ei alb, dur şi dulce, cu sînii, şoldurile şi pulpele atît de felurit rotunde, că dezmierdările ameţeau... ca şi amintirile... o ura fiindcă nu putea s-o urască, nu putea cîtă vreme n-avea la capătul braţelor decît aceleaşi mîni care o dezmierdaseră, şi la capătul urii, aceeaşi inimă umedă de amintirea sărutărilor ei.

Alerga. Intră gîfîind pe poartă. Bătu cu pumnul în fereastra luminată.

îl aştepta ! Ha ! Acum îl aştepta !

Intră şi i se umplu pieptul'de amar văzînd-o îmbrăcată cu rochia care-i plăcea lui — rochia cu care era îmbrăcată la Şosea: pentru cine?...

— Adina...

— Ce-i, Dănuţ?

Vorbea încet. Era tristă, ostenită, abătută.

Iar minţea!

— Vreau să te văd.

O luă în braţe, o aşeză pe genunchi. îi luă capul în mîni, ţinîndu-l nemişcat.

— Ai primit scrisoarea mea?

— Da.

— Ai cetit-o?

— ...Da.

— M-ai aşteptat?

— Da. '

Dănuţ tresări, cu faţa suptă şi fruntea brăzdată.

— Adina!

îi era silă să-i spună: „Minţi".

— Nu spui nimic, Adina?

— Ce vrei să spun?

—- Minciuni.

Capul Adinei se aplecă, îndoit de lacrimi. îşi ridică din nou capul. Buzele tresăreau, dar ochii se împotriveau încruntaţi lacrimilor.

— Adina, de ce nu m-ai aşteptat?

— Te-am aşteptat, repetă ea, ostenind silabă cu silabă.

Dănuţ îşi scutură capul.

—-Adina, uită-te la mine.

îl privi limpede şi trist.

— Te-am aşteptat, Dănuţ. N-ai venit. După aceea m-am îmbrăcat *pentru tine...* Aşa... Aşa îmi trebuie... Am vrut să-ţi fac o plăcere... Da. Aşa îmi trebuie... Aneta mi-a adus o trăsură...

Oftă adînc şi întretăiat; uşor, sînii respirară.

—-M-am dus la tine acasă... m-am scoborît în colţ, am trimis trăsura cu un bilet...

Vorbele ei se risipeau cu ritm de lacrimi.

— ...Te-am aşteptat. Aşa îmi trebuie. Nu erai acasă. Da... Şi m-am dus singură, fără nimeni, da, singură... Cînd n'e-am întîlnit... tu, tu erai mai vesel decît mine...

— Adevărat, Adina?

Adina plîngea, cu fruntea aplecată pe umărul lui Dănuţ.

— Atunci de ce nu mi-a dat nimeni biletul?

— ...Tu te plimbai.

— Cînd m-am întors?

— Nu ştiu. Eu te-am aşteptat! suspină Adina, cu pumnii pe şiroaiele de lacrimi.

—• Cui i-a dat birjarul biletul?

— U... u... unei... femei... de-acolo...

— A!... Lui Şari! de asta... Doamne... Adina! Adina!

îi dezmierda părul, obrajii, genunchii, braţele, la întîmplare, ca şi cum ar fi vrut să culeagă toată durerea trupului zbuciumat de hohotele plînsului înteţit pe măsură ce dezmierdările îl învăluiau mai dese, mai umile. Vru s-o sărute. Se feri. Ridicîndu-se din braţele lui, trecu pe scaunul de lîngă fereastră.

— Adina, iartă-mă, Adina...

îngenunchease lîngă ea. Adina întoarse capul spre fereastră. Dănuţ îşi aplecă fruntea pe genunchii ei. Se feri de el, mutînd scaunul mai încolo.

— De ce nu eşti bună, Adina? Ce ai cu mine?

Se întoarse spre el cu un zîmbet răutăcios şi nările crispate.

—• Unde ai fost?

— Cum unde? La Şosea. Nu ştii? Ce-i, Adina?

— Cu cine-ai fost? stărui glasul ei, înăsprit de plîns.

— Cu cine?... Cu nişte camarazi.

— Daa?!

— Sigur. Cu nişte camarazi: Tonei, Dorel... Ce te interesează?

— Da, sigur! Tonei, Dorel, Ionel, Sandei, Aurel... Şi eu ştiu să inventez!

Dănuţ zîmbi, mirat şi amuzat.

— Dac-aşa-i cheamă, Adina!...

•— Dănuţ, spune-mi drept-drept...

— Drept ţi-am spus!

— Dănuţ! îi apucă mînile cu fragila ei putere. Dănuţ, nu-mi spui drept. Jură-te pe dragostea noastră...

— Să nu juri! sări Adina, cu obrajii aprinşi. Nu-i adevărat! Să nu juri! N-ai jurat!

— Adina, ce-i copilăria asta?

— Copilărie!... Eu am ochi buni. N-am nevoie de ceasuri ca să disting o fată deghizată de un băiat adevărat!... Rîzi?

Dănuţ rîdea cu hohote.

— Nu! Asta-i delicios!... Serios?

Pieptul Adinei se zbătea. Furia şi lacrimile se învălmăşeau în ochii, obrajii şi buzele ei.

Dar Dănuţ tăcu, oprind vorbele care năvăleau rîzînd. O privea şi tăcea, cu ochii iluminaţi de o bucurie în care triumfau toate amărăciunile şi tot zbuciumul de pînă atunci.

Vra să zică, de asta tresărise Adina cînd îl întîlnise la Şosea! Vra să zică şi Adina se temea... Şi ea... Nu!

O privea şi nu-i venea să creadă.

Vra să zică-1 iubea şi era chinuită fiindcă-1 iubea.

Cu fiecare bătaie de inimă, alte întineriri se revărsau în el. Respiră. Era întîia clipă cînd simţea că ţine în mînile lui ceva din sufletul Adinei, tot sufletul ei...'

Era geloasă! Deodată, dragostea ei devenise străvezie. îi vedea sufletul ca ondularea unei ape limpezi.

Geloasă!

Icoana vie a cuvîntului „gelozie" îi apărea mai frumoasă decît a dragostei enigmatice — mai odihnitoare, mai darnică.

Privind-o, trecu în sufletul ei, se prefăcu într-o Adină pe care o ştia — de astă dată, da, o ştia — suferi cu ea, şi fericirea suferinţei ei îl făcu să-i dezmierde mîna. Adina se smunci.

— Nu-mi spui nimic, Dănuţ?

Zîmbi cu o cochetărie feminină; un zîmbet nelămurit: de bucurie? de milă? ironic? duios? crud?...

Simţea sufletul ei încordat în jurul lui, fără să-1 poată pătrunde.

Trufia de-a fi enigmatic, opac, tăcut, ascuns, chinuitor, neînduplecat... Trufia de-a fi ca o femeie în faţa unei femei geloase, pe care o iubeşti şi din pricina căreia ai suferit...

Şi ce secret copilăros! Ce glumă ascundea tăcerea lui! Dar Adina nu ştia. Şi era a lui... Şi ce bine-i înţelegea suferinţa, curiozitatea sfîşietoare a îndoielii, mai chinuitoare decît durerea, mai felurită, mai ascuţită, mai deasă, mai iute.

Şi el ştia! Nu era nici un mister în el, nici o enigmă, nimic, nimic, decît dragostea lui pentru Adina. Şi ea suferea! Să fi ştiut!...

Ar fi vrut să aibă puterea să tacă. Să plece fără să-i spuie nimic, să simtă sufletul ei prins de el, urmîndu-1 pretutindeni, ca o mantie a trufiei lui. Şi să-i adore din patul lui suferinţa şi zbuciumul...

Dar Adina plîngea... îi sărută lacrimile, ochii, obrajii. Se smulse din braţele lui.

— Du-te!

— Mă duc...

— Dănuţ!

Dănuţ zîmbi.

— Să rămîn?

— Du-te... tremură glasul înecat de lacrimi.

îi venea şi lui să plîngă, dar zîmbi din nou... fiindcă ştia. 0 luă în braţe.

—• Am să-ţi spun tot.

Adina deschise ochi mari, sperioşi, atenţi.

— Ştii cine era...

Zăbovi. îi simţea cu ochii bătăile inimii. îi venea să plîngă de fericire. 6 adora. Era numai valuri de inimă.

— ...fata deghizată?

— ...? Spune. Spune. Nu mă chinui, Dănuţ, spune.

îl strîngea cu mînile, îl învăluia cu ochii, era lîngă el, cu frigurile sîngelui, şi cu bătăile inimii, şi cu suflarea buzelor, şi cu parfumul cald al trupului şi-al părului...

— Dănuţ! Spune, cine era?

— Sora mea, Olguţa.

— Nu?!

— Da.

—>Vai, Dănuţ! Cu mînile pe tîmple, îşi scutura capul, clipind. Drept, Dănuţ!

— Tu n-ai văzut?

îl strînse de gît cu aprigă putere, fără să-1 sărute.

— Vai, Dănuţ! Acuma văd!... Vai! Ce proastă-s! Dar era aşa de frumoasă... Şi voi toţi păreaţi îndrăgostiţi de ea... mai ales tu, Dănuţ rău!... îl strînse din nou. îşi trecu mînile peste ochi. Zîmbi. Sigur. Samănă cu tine. Vai, Dănuţ, ce bine-mi pare că-i sora ta! E aşa de frumoasă! Mi-a fost frică... E sora ta; sigur, e sora ta. Are nişte ochi! S-a uitat la mine... ea nu stie?

— Nu.

Se sărutară lung, odihnindu-se în sărutarea lor.

— Ce proastă-s!...

Zîmbea. Dănuţ o privea atent, cu o uşoară nelinişte; avea impresia că se refăceau tăcerile din ea.

— La ce te gîndeşti, Adina?

— La tine, Dănuţ. Ce proastă am fost... Sigur, dacă nu era sora ta, ai fi mirosit a străin... a străină, şopti rîzînd Adina.

Se scutură.

— Dănuţ, şi de ce s-a îmbrăcat băieţeşte?

— Aşa, ca să rîdem.

— E veselă?

— Foarte.

— Dănuţ, dar băiatul din spatele vostru cine era?

— Care? Ionel, Dorel, Sandei, Costăchel?

— Da! Acuma rîzi de mine!... Cel din dreapta, Dănuţ, lîngă cel cu musteţi.

— Mircea... un camarad.

— Ce cap frumos are!... Ca de fată... Te-ai supărat, Dănuţ?

— Nu. Dar să vorbim de noi, Adina. Lasă-i pe ceilalţi. Vine vacanţa. Ne despărţim acuşi, Adina...

O strînse cu deznădejde, sărutîndu-i ochii, gura...

— Dănuţ... se smulse ea cu respiraţia tăiată.

— Mă iubeşti, Adina?

•— Prostule!

Zîmbea. Iarăşi era enigmatică şi iarăşi presimţea temerile, îndoielile...

îşi alungă sufletul care se apropia.

— Adina, ştii c-am găsit cartea ta? Ştii: *Au jardin de l'Infante.*

— Unde era?

— 0 luase... o rătăcisem...

Ocolise numele lui Mircea.

— Dănut, e tîrziu!

— Ei, şi?!

— Tu te scoli dimineaţă, Dănuţ... Pleci?

Zîmbea.

— Cum spui tu?

— Eu... eu...

Ochii ei verzi stăruiră lung asupra ochilor lui. Şi, cu un cald fior, trupul lui Dănuţ simţi trupul Adinei.

Sufletul îl aştepta afară, la poarta casei.

*

...Numai felinarul din ogradă lumina, dar atît de galben şi de recules, încît lumina lui părea culoarea unui frunziş de toamnă; salcie pălind în oglindirea unei ape vinete.

Şi-n odaia lui Mircea era întuneric. Nici luminarea lecturilor de miez de noapte nu ardea. Căci veghea lui Mircea nu era deasupra filelor, ci deasupra sufletului, şi întunericul te-adună mai mult decît orişice carte şi orişice lumină.

Era în pat, în cămeşă de noapte, cu braţele în jurul genunchilor. Surîdea cu genele plecate ca acele capete de mucenic subt care arde-o candelă în loc de trup.

în sufletul lui Mircea era ca o mirare care prefăcea conturul sufletului şi al gîndurilor. O mirare...

înaintea primăverii trece-un vînt. Trece un vînt pe străzi, printre case, magazii, biserici, printre oameni preocupaţi, care se duc la treburile lor de toate zilele, într-o zi ca toate zilele.

Şi, deodată, un trecător —tînăr sau bătrîn, femeie sau fată —ridică ochii, ascultă, priveşte, respiră... Ce s-a întîmplat? A înflorit o zare? Au rîs mălinii undeva înainte de vreme? Au respirat violetele într-o pădure? A zburat un înger nevăzut din ceruri şi s-a dus iar înapoi, cu parfum de toporaşi în aripi?...

Cine ştie!...

Nu s-a întîmplat nimic... Cine ştie!...

A trecut un vînt, înaintea primăverii, printr-un oraş. Şi capetele trecătorilor se ridică. Cerul pare că a *venit.*

Un trecător zîmbeşte altuia, fără să-l cunoască. Fiecare ar vrea să facă semne de bunăvenire cuiva... Nu-i nimeni. E o mirare; oraşul e altul, oamenii sînt alţii. Undeva un glas începe să cînte. E o mirare pretutindeni pe urma unui vînt care-a fluturat soare, perdele, plete, suflete...

Olguţa... numele pur şi luminos ca aburul buzelor inocente în ger.

Deschise ochii. Auzi tic-tacul ceasului de pe măsuţa de noapte. Văzu umbrele, pereţii, lumina felinarului. Se simţi pe pămînt, într-o casă prin care trecuse Olguţa. Cînd închidea ochii, simţea marea mirare, minunarea dinlăuntru, sufletul lui nou şi viu ca lemnul unei icoane pe care-ar fi înflorit rozele zugrăvite. Cînd deschidea ochii, îşi aducea aminte că iubea pe cineva dinafară sufletului său... pe Olguţa... dar iar închidea ochii, strîngîndu-şi sufletul în braţe, căci dragostea era în el.

Noaptea trecea fără clipe, fără ore, fără hotare.

Cea dintîi noapte a vieţii lui.

întîia insomnie a fericirii.

Iubea! Se întîmplase în el ceva numit de oameni iubire... Iubeau şi alţi oameni?... Mirare! Parcă nu-i venea să creadă...

Se sculă din pat. Se duse la geam. Noaptea era în .ogradă, în grădină, pe mînile lui întinse. Felinarul ardea, hulubii dormeau, florile se scuturau sau înfloreau. Toate erau ca întotdeauna...

Dar Olguţa trecuse prin odaia lui... Uneori simţea ca o atingere pe inimă. Iubea. Simţea atîta bunătate în el, că ar fi fost în stare să îmbrăţişeze piatra din ogradă, pe care palpita un fluture de noapte.

...îi vedea mînile mici — cînd îşi aducea aminte îi venea să zîmbească — vii, autoritare, mai ales degetul arătător. Niciodată nu văzuse mîni mai expresive. Mîni înguste, degete lungi, sprintene, cu unghiile tăiate scurt, nefăcute. Mîni brune, uscate, cu încheietura braţului subţire ca o brăţară de copil.

Acum îşi aducea aminte: văzuse odată pe stradă un cal arăbesc. Strada era plină de oameni ademeniţi de primăvară. Calul venea la pas, călărit de cineva. îl urmărise. Era negru ca diamantele negre; lumina vibra în el ca gerul. O fantezie nesecată îi felurea pasul. Fiecare pas era altul,

mereu altul. Copita abia atingea pămîntul — vigoare şi delicateţă —- tresaltă, zbura scurt şi iar cădea, sărind iară. Trupul avea ondulări de apă voinică, şi curba gîtului, o graţioasă trufie.

îl privise multă vreme, pînă ce-l pierduse. îi păruse năluca unui ritm din *Iliada.* După aceea privise mulţimea de pe stradă, şi deodată, pentru întîia oară, îşi dădu sama că oamenii mergeau urît. Chiar trupurile tinere mergeau greoi, afectat, constrîns, robite de îmbrăcăminte, de încălţăminte, de modă sau de profesie. Fiecare trup purta pecetea unei vasalităţi. Trist!...

Mînile Olguţei... Văzîndu-le, privindu-le trăind, înţelese că mînile nu-s făcute numai pentru scopuri utilitare, ci că-s frumoase în sine. Şi doar nu făceau gesturi poetice! Nu. Erau neastîmpărate, combative fără de lene, fără de somn, familiare, spontane. Le privise la masă cum mînuiau cuţitul, furculiţa, întovărăşind vorbele, glumele, ripostele.

Alături de mînile Olguţei, mînile celorlalţi erau greoaie, toropite, fără de supleţă.

Ochii Olguţei...

Pletele Olguţei...

Zîmbetul Olguţei...

Sufletul se umplea treptat.

Astfel albinele aduc primăvara în faguri, culegînd-o cîntînd din floarea zarzărilor, din a piersicilor, din a teilor, din a salcîmilor...

Prin întuneric, se aşezase pe scaunul de la biurou. Şi era solemnă meditaţia aceasta la biuroul pe care lucra de obicei, aplecat pe o carte sau pe un caiet — acum, cînd era aplecat asupra întunericului.

Multă vreme nu se auzi decît cadenţa unei respiraţii.

Aprinse luminarea.

5 iunie 1914

Mă jur pe dragostea mea, mă jur înaintea sufletului meu întreg şi clar că dacă într-o zi voi simţi că sînt în rîndul tuturor oamenilor, la fel cu ei, acceptînd şi propovăduind minciunile lor şi trăgînd foloase de pe urma acestei voluntare sau involuntare, sclavii; dispreţuind sufletul meu din această noapte sau ironizîndu-l;

făgăduind că iubirea este singura justificare a vieţii, ultimul ei scop, singura şi suprema ei frumuseţă;

mă jur pe dragostea mea, care în această noapte mi-a adus deplină lumină, să mă sinucid. Şi dacă îmi voi călca jurămîntul, dacă voi fi atît de netrebnic încît să nesocotesc acest sfînt legămînt luat faţă de mine însumi — să ştiu bine că sufletul mi-e rupt în două şi că merit să trăiesc înainte, în rîndul tuturora, la fel cu toţi, fiindcă o dată cu jurămîntul acesta, pe care l-aş rupe şi l-aş călca, mi-aş rupe şi aripile, şi zborul.

Mircea Balmuş

Cu faţa gravă de tinereţă şi severitate, respiră adînc.

Şi în trufia pură, în trufia dintîi a iubirii, sufletul izbucni şi se aplecă aprins asupra viitorului, ca un curcubeu cu arc deplin deasupra mării.

*

în Pitar-Moşu 20 somnul intrase prin toate odăile, felurit ca un bal costumat,

în apartamentul de jos dormeau Herr Direktor şi domnul Deleanu, ca două bărci vîslite de bătăile inimii prin furtuna cărţilor de joc. Dame, valeţi, rigi, aşi, trefle, cupe— se înălţau, cădeau, se roteau, strîmbîndu-se, ricanînd, gesticulînd, cînd negre, cînd roşii, cînd mari, cînd mici, cînd în trombe de abataj, cînd în bulboane de bac... Şi uneori, buzele arse de fumul ţigărilor implorau „carte", de la somnul care dădea halucinata bancă.

în aripa servitorilor somnul era nazal, horăitor, ca un, energic gutunar.

între gratiile cuştei, Coco tresărea, stăpînit de un somn ciudat, cu expresii multiple, ca somnul unor refugiaţi de varii naţionalităţi şi categorii sociale, culcaţi de-avalma într-un azil de noapte. Căci în Coco erau mai multe suflete — sonore fireşte — ca nişte plăci de gramofon căpătate în tribulaţiunile vieţii lui de pasăre tropicală, ajunsă în mînile lui Nae, care îl cîştigase la loterie după ce muriseră ultimii stăpîni ai lui Coco, nişte boieri munteni.

în apartamentul de sus, Dănuţ dormea în odaia musafirilor; etacul îl cedase Olguţei. Dormea, atent parcă, întins pe-o coastă, în atitudinea unui om trîntit cu urechea

pămînt ascultînd zvonuri depărtate. Dormea cum alții își aduc aminte. Somnul îl chinuia ca o memorie mai vastă decît cealaltă, în care amintirile aveau relieful zilelor de arșiță și mister de umbră opacă.

Uneori zîmbea cu fugare tresăriri de buze — cui?...

Pe ușa etacului dinspre *hali,* Olguța prinsese următorul anunț:

Pentru Gheorghiță,

Gheorghiță, să mergi binișor mîne dimineață, că-i bucluc dacă te aud! Scoate botinele din picioare și fă treaba în colțuni. Dacă țipă domnul Nae pe afară, tu fii deștept: ia o cană cu apă și varsă-i-o în cap, de pe terasă. N-ai grijă ! Domnul Nae are să creadă că plouă. El nu-i deștept ca tine!

Și cum s-o scula stăpînu-tău, cîntă-i mereu: „ghinișor, că doarme duduia Olguța".

Pe ușa dinspre odaia de baie alt anunț:

Metaforei, eu din copilărie am năravul să dorm tîrziu dimineața, iar tu ai năravul să te speli cu scandal, „ca și cum te-ai bate cu apa", ca să mă exprim în maniera ta. Și aici ghinionul a vrut ca năravul tău să fie despărțit de năravul meu numai printr-o ușă!

Știi ce? Fii băiat de treabă și nu te mai spăla.

„F-f-fii m-m-mișto, Deleanu 1"

Olguța

în etacul lui Dănuț, într-o dezordine crîncenă, cu fața netedă, trupul destins în pijamaua băiețească, dar cu pumnii strînși, Olguța dormea tun.

I

O NOAPTE

Iscusit în vicleşugurile orăşeneşti, Gheorghiţă a Marandei ocupă toate locurile compartimentului de clasa doua, în care aveau să călătorească Dănuţ şi Mircea. Şi nici nu-i venea greu să mobileze opt locuri cu bagajele a două persoane, de vreme ce stăpînii săi erau, unul, fiul adoptiv şi emulul lui Herr Direktor, dispensatorul de geamandane, iar celălalt, singura odraslă a cucoanei Catinca Balmuş, care îşi trimetea copilul la Medeleni ca pe o mireasă în călătorie de nuntă.

La uşa compartimentului gol de persoane, dar ticsit de bagaje, Gheorghiţă veghea înfipt şi dîrz. Nimeni nu îndrăzni să intre, decît, fireşte...

— Ocupat, jupîne, articula răstit Gheorghiţă către pasagerul cu gambeta pe ceafă, barbişon roş şi pistrui pe mîni.

„Jupînul" replică afabil:

— Parcî ci-i supărări! un locşor pentru jamantan...

Bonomia, modestia şi accentul moldo-ebraic al jupînului înduplecară străşnicia lui Gheorghiţă.

După ce-şi instala „jamantanul" pe duşamea, jupînul se lăsă pe marginea canapelei, ştergîndu-şi năduşeala frunţii cu atitudinea jalnică a celui care se ştie hulit, îngăduit uneori, izgonit totdeauna. Gheorghiţă nu-l slăbea din ochi. Curînd însă, folosind neatenţia de o clipă a paznicului, jupînul îşi mută geamandanul în reţea; gambeta urmă drumul geamandanului — gulerul, drumul gambetei, iar

dosul, circumspect, se insinua spre mijlocul canapelei, împingînd spre fund valiza lui Dănuţ.

— Hai, jupîne, că-mi vin boierii!

— Hm-hm! tuşi jupînul, congestionîndu-se preocupat.

— Te-am lăsat să ti odihneşti, de-amu du-ti.

Jupînul îşi scoase ochelarii din buzunarul jiletcii şi, cu nasul înarmat, examina rînd pe rînd toate valizele.

—- ...Mă rog, şi cîţi buieri vin?

— Mulţi, mulţi...

— Sî fii sănătoşi, da' cîţi?

— Hai-hai! Nu te-ntindi la vorbî!

— Ci ti superi!? Aşa sî am eu bini dac-am văzut un om aşa supărăcios!

— Iaca mă supăr. Şi tari-s rău la supărări!

— Parcă eu n-am bilet! N-am plătit! Nu plătesc patentă şi bir la comunî! Ci, am furat?

— îi fi avînd belet, nu zîc, da' şi boierii mei au, şi ii îs boieri!

— Da' cîţi buieri ai, bre omule?

— Cîţi? Cîţi?... Iaca am şase boieri. Un loc, ş-un boier; un boier, ş-un loc: ţi-a hi?

—- Sî trăiască şăsî buieri şi sî mai facă încă şăsî. Poţi sî ai şi şăpti, nu-i supărări, cî tot mai rămîni un locşor pentru un comersant din Fultişeni...

— Cum, jupîne? se încruntă Gheorghiţă.

— Iaca-s opt locuri! Poţi sî-ntrebi şi la conductor...

Gheorghiţă înghiţi morala fabulei.

Jupînul izgoni valiza de la spate, se instala definitiv şi total în locul ei şi adăugă cu un ton protector:

— Ian ascultă, bre buieti, da' ci crezi tu, că Aron Rosenzweig din Darabani îi un prost! ? Sî am eu atîtea suti-n buzunar cîţi buieri ai tu mai puţin di şăpti, şi am făcut un ghişeft! Uiti, bre: un jamantan, doi, trii, patru, şi pi taţi stă scris la fel: D.D... Ai şi tu un buier, hai sî zîcim doi: mai dau eu unu di la mini — şi vrei sî ţii opt locuri? Da' ci, bre?

între timp, un cap obidit de „familist", cu tot arhipelagul progeniturilor în jur, se ivi la uşa compartimentului:

— Mă rog dumneavoastră, nu mai e vreun loc?

— Plin, domnule, şî arhiplin: nu vezi? se iuţi jupînul umplînd compartimentul cu vocea şi gestul.

Aşa se născu alianţa dintre Gheorghiţă a Marandei şi Aron Rosenzweig din Darabani.

Mai erau cincisprezece minute pînă la plecarea trenului. Din vagon în vagon, vibra toaca barbară a ciocanului de control, izbit în roţi.

Domnea o căldură de mansardă. în toate compartimentele, batistele circulau languros, ca în galerie, la ultimul act al *Traviatei.* Din clasa treia pînă la vagonul de dormit, conversaţiile se reduceau la repeţirea cuvîntului „căldură", întovărăşit de o sudalmă sau de un oftat la clasa treia, de o interjecţie sau de o anecdotă pipărată la clasa doua, de un aforism sau de o comparaţie intercontinentală — uf! ca la ecuator! — în clasa întîia şi de o înghiţitură de bere sau de apă minerală frapată la vagonul de dormit.

în faţa trenului Bucureşti—Iaşi defilau tăvile cu şpriţuri şi căldările cu limonăzi galbene şi roşii. Bineînţeles, Aron Rosenzweig îşi scosese şi surtucul şi manşetele, rămînînd în ţinută de dugheană. într-o clipă, din „jamantanul" coborît din reţea şi aşezat pe braţe răsări scrumbia de putină, înfăşurată într-o gazetă cu portretul sinuos al lui Take Ionescu, salamul strident usturoiat, sfertul de „coilici" şi cîteva zarzăre atît de pistruiete, că păreau semite.

în faţa lui Aron Rosenzweig, care introducea în gură cu degetele şi cu lama cuţitaşului aceste uleioase alimente, Dănuţ strîngea în mînă — mîna ascunsă în buzunar — un trandafir sărutat de Adina. Tot sufletul lui era o mînă crispată pe un trandafir. Un trandafir roşu ca o sărutare în întuneric, cînd trupurile-s lipite — dens, adînc, elastic, aromat şi cărnos, cuprins în pumnii Adinei şi sărutat în miezul petalelor ca o gură.

Ultima ei sărutare ardea în trandafir.

Adina! O ţinuse în braţe pînă în clipa cea din urmă, legănînd-o ca pe un copil mic, respirînd-o ca pe un braţ de sulfină, strîngînd-o — înfricoşat şi superstiţios — ca pe un odor furat din biserică; netezindu-i fruntea, închizîndu-i pleoapele, acoperindu-i buzele ca să i le simtă umede în

palmă ca un plîns, dezmierdîndu-i cu o sfîşietoare castitate sînii — trup în trup cu ea, ca pînza corăbiei cu vîntul care o alintă, o umple şi o poartă şi o părăseşte undeva în largul mărilor amare...

Aron Rosenzweig, muştele, păretele vagonului cu harta căilor ferate erau străvezii sau absente pentru ochii lui Dănuţ. Uneori tresărea: Adina nu mai era în braţele lui. El era singur, într-un vagon gata de plecare, cu Mircea alături şi cineva în faţă... Singur... Sărutări fără de număr îi acoperiseră faţa, ochii, gîtul, căzînd ca ploiţele pe faţa apelor triste. Parfumul Adinei era atît de viu şi de prezent în jurul lui, desprinzîndu-i-se din haine şi din amintiri, că parcă doar dantela unui evantai clătinat îl despărţea de ea, vestindu-l că-i alături — şi nu era; că parcă ar fi ţinut-o în braţe fără s-o simtă — îi era atît de firească adorabila greutate a trupului ei! — şi n-o ţinea...

îi venea mereu să-ntoarne capul, căutînd-o, şi ştia că-i zadarnic, şi totuşi, inima bătea sperînd miracolul neîntîlnit de ochi.

Se simţea ca o albie de rîu, brusc secată; dureroasă mirare a întregului trup; nod de lacrimi în gît...

— Mircea...

— Ce-i, Dan?

— ...Nimic...

înghiţi. Tăcu. Aşteptă pînă cînd tremurul se duse în adîncuri. Nu putea vorbi. Brutale, vorbele vibrau în el ca paşii într-o încăpere cu fragile cristale.

— S-s-salve, mă! V-v-vă caut, ş-ş-şmecherilor, d-d-d-o oră!

Jovial ca o sticlă de bere destupată, Tonei apăruse în prag. Alb din cap pînă-n picioare în hainele civile, inaugurase o şapcă de ofiţer de marină, cu cozoroc plecat, chenar de mătasă brodată, bufînd spumos în faţă, aşezată pe-o ureche, lăsînd să se vadă „freza".

De cînd promovase în clasa opta, purta inel cu cap de mort.

— I-i-impresionează damele, mă!

Dădu buzna în compartiment, ghiontindu-l pe Aron Rosenzweig şi cerîndu-şi scuze, în timp ce clipeala ochiului atrăgea atenţia băieţilor „c-c-că-i ş-ş-şmecher Tonei!" Se aşeză între Dănuţ şi Mircea, picior peste picior, după ce-şi trase pantalonii în sus.

— N-n-nu ştiţi, mă! S-s-senzaţional! T-t-tonel s-ssss-se face o-o-ofiţer de a-a-artilerie!... î-î-îmi torn, mă, n-n-nişte pinteni! Ţan-ţan-ţan; zim-zim-zim...

Un pinten în piciorul lui Aron Rosenzweig, care zîmbi cordial.

Tonei se întrerupse brusc, încruntîndu-se, cu călcîile lipite marţial şi nările agresive:

— P-p-pute, mă!

Aspiră copoieste.

— P-p-pute, mă, a u-u-usturoi! N-n-n-o fi vrun j-j-jidov?... Ce-ce-ce, mă? Tonei are nas, d-d-delicat! I-i-ia vedeţi, mă...

Scoase din buzunar o batistă de mătasă violetă, fluturînd-o pe la nasul băieţilor: usturoiul îşi găsise un demn adversar în parfumul batistei.

— Ce-ce-ce ziceţi, mă? E-e-e de la o damă f-f-faină!

Coborî tonul, cu mîna pe gură, ca un paravan pentru scobitoare.

— F-f-fiţi discreţi! E-e-e coristă la „G-g-grigoriu". D-d-damă şic, mă! Şmecher Tonei! A-a-apropo! V-am adus, mă, cinci „Pelişor". F-f-fumaţi, mă. S-s-sînteţi într-a opta! Ce dracu! Cu-cu-cu aur, mă! Şic!

— Mulţumesc, Tonei, tot băiat de treabă ai rămas.

— M-m-mă Delene, a-a-aide niţeluş în a-a-aparte. V-vreau să-ţi spun ceva c-c-confidenţial.

Trecură în coridor.

— I-i-iote, mă: p-p-poţi să-mi dai un p-p-pol? î-î-î-înţelegi —d-d-da fii discret, mă! — p-p-pentru fetiţa mea.

De mult îl pîndeau lacrimile pe Dănuţ. Auzind cuvîntul de fetiţă, insolit în vocabularul lui Tonei, rostit cu o galantă duioşie, duioşie totuşi, Dănuţ clipi, şi în timp ce mîna căuta *porte-feuilles-ul,* întoarse capul spre fereastră.

Tonei urmărea mîna lui Dănuţ cu o explicabilă concentrare.

Mîna intră în buzunarul de la piept, apucă *porte-feuilles*-ul — Tonei începu să fredoneze un marş— zbură din buzunar pe frunte, fără *porte-feuilles...*

— L-l-l-ai pierdut, mă? gemu Tonei.

C-un salt de sălbătăciune, Dănuț izbucnise pe coridorul vagonului, spre ușă, îmbrîncind pasagerii din cale. Tonei scoase capul pe fereastră, tunînd după el:

— Che-che-cheamă, mă poliția! Ce-ce-ce-i porcăria asta? C-c-ca-n codru, mă!

La glasul lui Tonei, formidabil ca o trîmbiță wagneriană, ferestrele se umplură de capete.

— Taci, Tonei!

Mircea privea peste umărul lui. Presimțise. Vedea. în fața ferestrelor trenului întreg, ca doi actori pe scenă, Dănuț și Adina se strîngeau în brațe. Aneta arunca priviri circumspecte în jur.

— Ce rușine! exclamă Mircea roșindu-se.

— F-f-faină damă ! admiră Tonei dezinteresat, uitîndu-și necazul. A-a-a dracului Deleanu!... D-d-da' nici servanta nu-i rău!

— Urcați-vă-n vagoane. Pleacă trenul...

— M-m-mă Balmușe, f-f-fii băiat de inimă ! F-f-fă-mi bine cu cinci lei. S-s-să-mi scot ghetele de la reparat. P-p-pe onoarea mea! Ț-ț-ți-i trimit i-i-imediat. A-a-ai parola mea de a-a-artilerist.

— Poftim. Du-te.

— S-s-salve, mă. E-e-ești mișto !... Ce-ce te uiți la mine, mă jidove? Ce-ce-s usturoi?

Se coborî în goană, aruncînd în treacăt o ocheadă capului unei femei însărcinate.

în urma trenului, două persoane staționară, petrecîndu-l cu privirile, desigur nu din pricina melancoliei: Aneta și Tonei.

Aneta știa că tînărul cu prestanță ofițerească o văzuse coborînd dintr-un vagon de clasa întîia. Privind trenul, avea aerul că regreta pe o prietenă plecată.

Tonei știa că Aneta urcase în vagonul de clasa întîia valiza damei lui Deleanu. Dar Aneta nu știa ce știa Tonei. Cît despre Tonei... La urma urmelor, și la clasificație Deleanu era printre cei dintîi, Tonei în vecinătatea corigenților... D-d-dama să fie bine, restul nu importă!

Și iată cum destinul ironic hotărîse că nu polul lui Dănuț, ci moneda de cinci lei a castului Mircea să aibă o destinație frivolă, prin mijlocirea lesne consolabilului și democratic galantului Tonei.

*

Din cele șase locuri spațioase ale compartimentului de clasa întăia, Adina și Dănuț ocupau unul singur, prea larg și acela pentru îmbrățișarea lor. Erau strînși unul în altul, obraz lîngă obraz, tîmplă lîngă tîmplă, suflare lîngă suflare— mici și adăpostiți în bucuria lor ca doi sîmburi gemeni în aurul unei caise coapte. Tăceau. își ascultau bătînd inimile, cum asculți marea. Uneori, Dănuț aprindea lumina ca s-o vadă pe Adina.

— Adina!

— Dănuț!

Zîmbeau. Și-atît. Stingeau lumina, grăbiți să păstreze în ochi zîmbetul de-o clipă, ghemuindu-se iar alături. Nu simțeau iutile bătăi de gene ale clipelor. Se știau în uitarea întunericului. Nu schimbaseră nici o vorbă de cînd erau alături.

Șuierul locomotivei!

Se apropiau de Chitila. Dănuț strînse mai tare pumnii Adinei.

Trenul intră în stație. Se opri, cutremurînd vagoanele pe inima lui Dănuț. Dezmierdă cu fruntea obrajii Adinei. Nu putea vorbi.

Trecură încet clipe repezi.

Gornița sună trist prin corul greierilor.

îi bătea inima greu, de sus, cum cad copacii sub secure, lăsînd goluri.

Trenul se smunci, hurducînd fierării, sunînd tampoane.

Trenul se urnea.

I se păru că Adina se smulge. Nu-i putea spune „rămîi", fiindcă nu putea vorbi. Nu putea s-o ție cu puterea mîinilor, fiindcă n-o avea. Dulce, îi alintă tîmplele, rugînd-o mut să nu-l părăsească.

Chitila rămase în urmă.

C-un oftat greu, Dănuț își lăsă capul pe umărul Adinei.

Roțile goneau spre o despărțire.

Adina! Adina! O ținea în brațe și clipele i-o furau: ca un nisip de aur printre degete, era și nu era.

Coase tăcute coseau pe sus lanuri albastre şi aurii; pe margine de zare, în aburi, căpiţa lunii.

Cînd şi cînd, cîte un buhai-de-baltă arunca un gemăt surd de geamandură. Ţiuitul greierilor încreţea în noapte tremur de ape pe prunduri...

O stea se desprinse înecîndu-se limpede...

Braţe de copaci ameninţară...

Plopi profilîndu-şi solemni verticalele rigide, ca învieri din moarte...

Flori zîmbiră-n vînt prin somn...

Dealuri bătînd mătănii în mănăstirea clarului de lună...

Un glas de cucuvaie se vaită...

Fumul maşinei, îndesit, tulbura noaptea: margina lunii se înnegri ca rana ciupercii veninoase...

Miros de funingine. Alt şuier. Trenul se opri. Cîteva lumini. Cîteva vorbe, cu noaptea între ele. Gorniţa.

Un fluture de aur cafeniu intră şi ieşi catifelat ca o suflare într-o blană de lutră.

...Copaci în galop... Rotocoale de lună... Umbre zimţate de lumini... Curgerea ondulată a sîrmelor de telegraf...

Capul Adinei pe umărul lui...

Adina!

Cine-i Adina?... O greutate în braţele lui... Un număr oarecare de kilograme graţioase... Păr, ochi, gură, picioare, mîni — cu numele Adina.

O cutie de chibrituri; altă cutie de chibrituri: indiferent care, tot cutie de chibrituri... Preferi o cutie de chibrituri alteia?

Atîtea femei... Atunci? De ce Adina?...

— Biletele, vă rog!

— Sst, Dănuţ! Mă duc eu.

Adina ieşi pe coridor fără să aprindă lumina. Rămase singur în întuneric. Acelaşi gol din braţe-i trecu în inimă.

Adina! Adina!

Strînse trandafirul din buzunar. Era veşted, istovit: cenuşă a propriului său foc.

Braţele Adinei îi încolăciră gîtul. O simţi iarăşi pe genunchii lui. O strînse lîngă el, aproape, mai aproape; ar fi vrut să fie Adina cuţit, să şi-l împlînte pînă-n plasele.

Se adînceau în noapte... Negru şi alb, cărbune şi cretă... încruntări de umbră, destinderi de lumină...

O cumpănă spre cer, ca un scheletic braţ de fachir...

Biserici ca melci cu coarnele afară în palma albă a cîmpiilor lunare...

Lătrături de cîni...

Răcoare cu miros de harbuz...

Tropot aerian de broaşte...

Scîntei de locomotivă, ca sate depărtate în noaptea învierii...

Aureolă în tablouri de Rembrandt... Abur luminos de oraş... Focuri... Lumini, lumini, lumini, de pretutindeni, în galop orbitor.

Ploieşti!

Oraşul se apropia spectral.

Gara, metalică, dură, cu contururi brutale şi lumini brutale.

Vociferări.

Electricitatea peronului lumină capul Adinei, copilăros, copilăros...

— Du-te, murmură Dănuţ.

Molatecă, tristeţă se revărsa ca sîngele din arterele tăiate, lăsînd o istovire somnolentă.

— Mă alungi, Dănuţ?

Dădu din cap, ostenit, ostenit. îi pipăi faţa, fără s-o privească, trăsătură cu trăsătură.

| — Poftiţi în vagoane...

Vagoanele tresariră, se cutremurară. Tactul roţilor crescu topindu-se într-un huruit uniform.

— Adina!

— Rămîn.

— Adina!

Ploieştii erau în urmă.

— Prostule!

Rîdea. „Prostul", în genunchi în faţa ei, îi săruta rochia, picioarele...

Adina aprinse lumina. îl aşeză pe canapeaua din faţă. Era docil ca o păpuşă în mînile ei de păpuşă.

— Dănuţ, cu tine-s toată noaptea, toată noaptea. Uite,-mi scot pălăria. Ce mai vrei? Să mă dezbrac nu pot. Dănuţ, nu plec.

încet cu-ncetul, bucuria incredulă din ochii lui Dănuţ se prefăcu într-un zîmbet de convalescent.

— Cum să-ți mulțumesc, Adina? Cum? N-am nimic, nimic, şi tu eşti aşa de bună!...

Zîmbi copilăreşte, cu ochii uzi.

— Uite, Adina, să nu te superi, îți dau tot ce am mai scump... y

Vîrî mîna în buzunar şi scoase un ghem de petale veştede: trandafirul sărutat de Adina, la despărțire.

— Ți-1 dau ție, Adina...

Se aşeză alături de ea. Stinse lumina.

— Să tăcem, Adina. Vreau să stau lîngă tine cu ochii închişi, o noapte întreagă... Adina, tu nu ştii ce-i o noapte întreagă!

Aprinse din nou lumina, ca să vadă pe fața ei dacă ştia ce-i „o noapte întreagă".

O stinse iarăşi. Prin întuneric sărută fruntea Adinei, ținîndu-i amîndouă mîinile într-o mînă, cu cealaltă cuprinzîndu-i capul. O strîngea lîngă el, fără s-o vadă, fără să se gîndească la ea, neîndrăznind să-şi privească fericirea, cum îți acoperi ochii în fața soarelui.

începu iarăşi la fereastră jocul priveliştelor subt lună. începură iară gîndurile...

— Adina...

Avea glasul schimbat, de frică parcă.

— Ce-i, Dănuț? Te-ai speriat?

— Adina... tu ştiai...

— Ce, Dănuț?

— Ce să ştiu, Dănuț? Nu pricep!

— Nu... Nu se poate!

— Spune, Dănuț.

— Nu. Prostii de-ale mele!

— Te rog, Dănuț, spune-mi.

— Nimica-nimica... Adică...

îşi aminti geamandanul adus de Aneta.

Aprinse brusc lumina. Vorbi pripit, privind-o în ochi.

— Adina, tu erai hotărîtă să mă însoțeşti?

— Prostule, mă mai întrebi? !

— Adina, glumeşti?

— ...? !

— Ştiai de la început?

— Sigur, Dănuț. Puteam să te las eu singur?

— Adevărat, Adina?

— Uite biletul: „Bucureşti — Iaşi". Şi ție ți-am luat bilet...

— Vai!

— Ce-i, Dănuț? Dănuț !

îi apucă mînile.

— Nu. Fugi-fugi! E îngrozitor!_____Vai! ce cruzime!

— Dănuț!

— Vai-vai-vai!

Sărise de pe banchetă cu o cută între sprîncene. Şi era o mirare îngrozită în privirea lui, ca şi cum brusc Adina ar fi îmbătrînit.

Adina se ridică. îl luă de gît. Dănuț se scutură, îndepărtînd-o brutal.

— Dă-nuț! De ce mă chinuieşti, Dănuț!

— Eu te chinuiesc? Eu? Şi tu ai curajul să spui cuvîntul acesta? Tu, care m-ai chinuit, tu,care m-ai lăsat să sufăr lîngă tine, fără să-mi spui o vorbă!... Adina, e îngrozitor! Ştiai că vei merge cu mine, şi-n loc să mi-o spui de la început, frăţeşte, ca să ne fie tot drumul o lungă bucurie, m-ai lăsat să mă rod lîngă tine... De un străin, şi tot ți-e milă cînd sufere !... Şi tu crezi că mă iubeşti? Poţi spune una ca asta ! Ai curajul să mi-o spui în față!... Dragoste de vierme! îți place să mă chinuieşti, să mă vezi plîngînd, să mă vezi suferind: asta-ți place... Călău! Mai bine ură făţişă decît astfel de dragoste!... Tu eşti duşmanul meu... Mai bine mă lăsai să plec singur...

Se plimba cu paşi smunciți în spațiul îngust dintre canapele. Vîntul îi flutura spirale de păr luminate de lampă, abătîndu-i şuvițe peste frunte, şi-i umfla gulerul alb al cămeşei de sport, larg răsfrînt peste gulerul hainei, dînd o mişcare copilărească gîtului rotund şi un accent candid gurei şi bărbiei.

Şi vîntul vitezei, şi ritmul roților erau un îndemn la agitație, la mînie. Impetuoase, vorbele o izbeau pe Adina în frunte, în obraji şi-n piept. Uneori ridica mînile, apărîndu-se ca de flăcări.

Cînd era speriată părea mai mică, fiindcă ochii îi creşteau şi gura i se strîngea puerilizînd nasul. Nu ajungea cu

picioarele pînă-n duşamea: îi atîrnau nemişcate, fărăreazăm. Boabe de năduşeală îi picurau pe frunte, dînd feţei mai multă dezolare decît lacrimile. îşi muşcă maşinal un deget, în răstimpuri mîna-i fugea de pe faţă, lăsînd-o cu buzele întredeschise de o spaimă carminată.

O zdruncinătură a trenului îi aruncă în braţe pălăria de pai galben cu panglici albastre. Panglicile fluturau. Dănuţ îşi sprijini bărbia de marginea ferestrei, cufundîndu-şi capul în vînt şi-n noapte. Cîntecul greierilor intră din nou în tăcerea compartimentului. Fluturi se roteau în jurul lămpii, dînd o impresie de intimitate. încet cu-ncetul, imagina Adinei, o clipă întrezărită din plină mînie — cu fruntea năduşită, gura deschisă, ochii măriţi, pălăria de pai în braţe, umerii descurajaţi şi picioarele atîrnînd pe marginea canapelei — începu să-1 obsedeze. Vroia să scape de ea şi nu putea. Gîndul îi fugea la Bucureşti: vedea casa Adinei. în odaia ei de culcare. Dănuţ plecase. Pe marginea patului, Adina, cu pălăria în braţe, fruntea năduşită, ochii măriţi... Pleca şi ea după el...

Fugea la Iaşi: o cameră de hotel. Cald. Muşte. Oglinda pătată de stropi de săpun. Pe marginea patului, Adina, cu pălăria în braţe, fruntea năduşită... Plecase cu el. Era singură la Iaşi, într-o cameră de hotel, aşteptînd trenul de seară...

Noaptea, în trenul Iaşi — Bucureşti. într-un compartiment, Adina, cu pălăria pe braţe, fruntea năduşită... Se întorcea singură...

Oriunde, în orişice decor asupra căruia îşi apleca închipuirea, aceeaşi icoană a Adinei, de fetiţă dezarmată, părăsită ca în poveste parcă, la o margină de codru cu lupi — arunca o chinuitoare melancolie...

...Şi mică, şi adorabilă, ca un mărţişor pierdut de un copil... Simţea durerea unui copil care şi-a pierdut mărţişorul...

Se trezi plîngînd, pe marginea ferestrei, în noapte şi vînt. Picături repezi îi sărau buzele.

Maşina aruncă un şuier. Se apropiau de o staţie. Auzi alt plîns, îndărătul lui. Se întoarse. Adina, cu pălăria trîntită peste dezordinea părului, cu obrajii aprinşi, cu geamandanul într-o mînă şi pelerina de voiaj pe braţ, se uita în jos.

— M-m-mă duc... a-a-asta... u-ultima noapte... Mă duc... A-a-are să-ţi pară rău...

Cînd trenul porni din staţie, lumina din compartiment era din nou stinsă. Trandafirul dăruit Adinei fusese redăruit lui Dănuţ. Pelerina Adinei era pe umerii lui Dănuţ ca să nu răcească. Adina n-avea nevoie de pelerină. Ea era mărţişorul lui Dănuţ — regăsit.

*

Mircea nu-şi luase nici o carte de cetit, crezînd c-o să stea de vorbă toată noaptea cu Dănuţ. Pe Adina n-o prevăzuse. De aceea cărţile erau în fundul cufărului, la vagonul de bagaje. Dănuţ, cu Adina...

Nu numai că n-avea nici o carte — dacă nu de cetit, cel puţin de ţinut pe genunchi — dar nici nelipsitul creion. în emoţia plecării, precipitată de sosirea intempestivă a lui Dănuţ şi de trepidaţiile automobilului de la poartă, îşi uitase creionul şi mănuşile pe măsuţa de noapte. Ii lipsea şi gulerul tunicii de şcoală, pe care-1 descheia din cheutoarea de sus, cufundîndu-şi bărbia în el pînă cînd simţea înţepătura rece a cheutorii de jos. Era îmbrăcat la fel cu Dănuţ: haină de *cover-coat,* cu largi buzunare aplicate şi centură la mijloc. Cămeşa cu guler răsfrînt îi decolta gîtul, mai mult delicat decît slăbuţ. Avea mereu impresia că i-a crescut gîtul, subit, schimbînd raportul familiar dintre trup şi cap. Trupul alunecase parcă, lăsîndu-se în jos, ca pantalonii cînd se desprind din bretele.

Ridicol?...

în vagon nu era oglindă, nici vigilentă opinie publică, deoarece Aron Rosenzweig, singurul tovarăş de călătorie al lui Mircea, dormea. Dormea lungit pe toată canapeaua, cu faţa în sus, mîna pe buzunarul de la piept — nu din cauza inimii, ci a banilor — cu *Adevărul* peste cap, batista sub, şi picioarele în aer, exact alături de canapea, ca să nu plătească amendă. Insensibil la muşte şi la visuri, Aron Rosenzweig horăia, aspirînd aerul pe nas, şi şuiera, exprimîndu-1 pe gură. Astfel: hrrrr-h-h-ha; fiuuuu-uuisss-iuuu...

Totuşi, era bine în compartimentul întunecat; Aron Rosenzweig evaluase cu un. ochi infailibil timiditatea lui

Mircea — muşteriu din aceia care intră în dugheană şi nu îndrăzneşte să iasă fără să cumpere, chiar dacă marfa nu-i place, fiindcă se jenează •— şi stinsese lumina de îndată ce digestia-i chemase somnul. Distrat şi doritor de întuneric — neavînd nimic de cetit — Mircea apreciase ca o delicateţă la adresa lui şi-i mulţumise.

— N-aveţi pentru ce, mă rog! replicase Aron, ca un adevărat om de salon, făcînd, concomitent cu vorbele, următoarea reflecţie: „Bun buiet! Iu mă culc şi el spuni mersi!"

Se răcorise. Răcoare îmbinată uneori cu parfum de iarbă coaptă şi de flori. Vîntul era atît de proaspăt, încît părea că strînge luna rece în mîni şi apoi cuprinde gîtul şi pieptul lui Mircea, cum fac copiii neastîmpăraţi ca să-ţi dea fiori.

Dacă ar fi călătorit cu părinţii, ar fi auzit glasul cucoanei Catinca:

„Mircea, încheie-te la guler şi pune-ţi pardesiul. Nu-i nici o scofală să ai gutunar!"

Zîmbi. îşi mai descheie un nasture, răsfrîngîndu-şi gulerul şi mai tare, inocentă temeritate de republican abia ieşit de sub regimul absolutist.

Niciodată nu călătorise singur. Era stăpîn peste bagajele, banii şi trupul lui. Nici părinţi, nici profesori, nici camarazi, nici cunoscuţi, nici uniformă. Senzaţie de anonimat şi emancipare.

în gara Ploieşti se coborîse să bea un şpriţ, deşi avea un termos cu oranjadă pregătit de-acasă, şi deşi nu putea suferi şpriţul cu sifon, înţepător ca un obraz neras.

îl băuse în silă, pe jumătate numai, convins că scapă trenul şi vrînd să dovedească unei persoane care-l privea că nu se intimidează în faţa unui şpriţ. Se întoarse sughiţînd şi-şi reluase locul meditînd nedumerit la pasiunea lui Caragiale pentru vulgarul şi odiosul şpriţ.

Trecuse vremea...

Mizil...

Buzău...

La capătul călătoriei — Medeleni... Numele suna lung, lung, dominînd melodic larma roţilor.

„Mă duc la Medeleni... Am să stau la Medeleni... Moşia Medeleni... Medeleni"...

în huruitul trenului, gîndurile aveau o dicţiune clară, sonoră, atît de sonoră, că dacă tovarăşul de drum n-ar fi dormit — horăia fără întrerupere — s-ar fi temut să nu-l audă.

„Mircea Balmuş la Medeleni... Mircea Balmuş îşi petrece vacanţa la Medeleni..."

Combină tot felul de fraze şi propoziţii cu leit-motivul Medeleni. Ştia perfect că se duce la Medeleni, că Medeleni e numele unei moşii, că moşia Medeleni aparţine familiei Deleanu... Şi totuşi, îi era cu neputinţă să conceapă Medelenii ca pe o realitate la care va participa şi el. Cînd se gîndea la Bucureşti, vedea grămezile de case, năvala oamenilor şi a vehiculelor, simţea mirosul de asfalt, de benzină şi de gaz aerian; cînd se gîndea la Iaşi, vedea procesiunea spre cer a teilor Copoului, albăstrimea ondulată a dealurilor, auzea roţile hurducate prin bolovani ale rarelor trăsuri, trapul şchiop al cailor jigăriţi, nazalizările negustorilor de haine vechi, lătratul cînilor, spaţiat de tăceri cîmpeneşti...

Cînd se gîndea la Medeleni vedea o carte: roman sau versuri?... Vedea lămurit cartea cu copertă galbenă, ca a celor editate la „Mercure de France", şi pe copertă titlul cu litere negre:

MEDELENI

...Şi subtitlu:

OLGUŢA

Nu. Olga.

Olga...

Olguţa...

Olga.'..

Cum cobori trepte spre mare...

Adormise? Nu. Era treaz. îşi vedea vecinul. Şi chiar dacă adormise ştia că se deşteptase. *Ştia* fiindcă se auzea el singur pronunţînd vorbele: „Sînt treaz".

O carte groasă cu filele netăiate:

începu să cetească atît de încordat, încît nici nu mai lua în seamă literile. *Vedea* tot, clar, viu, ca © priveliște reală, cu relief și perspectivă. Literile — intermediare într-o carte — dispăruseră... Și totuși, cetea fiindcă ținea o^ carte în mîni. întorcea filele, uneori precipitat, smulgînd aproape continuarea cuprinsă în pagina următoare—alteori zăbovind îndelung, uitînd să continue.

Apăreau în scenă numai două personagii. Decorurile erau mereu variate; personagiile, aceleași: Olguța și Mircea.

Nu se „întîmpla" nimic. Mergeau călări, mergeau pe jos, ședeau pe bancă, la marginea unui lac, lîngă o biserică, pe iarbă...

Nu se întîmpla nimic, dar mari bătăi de inimă însuflețeau plopii, iarba, pămîntul, apele... O impresie aeriană de versuri și de muzică. Uneori îți venea să plîngi, alteori să zîmbești, dar nu se întîmpla nimic. Totuși, era o noutate deplină în aceste decoruri normale prin aspectul lor. O mînă nevăzută scosese un sîmbure amar din miezul pămîntului, înlocuindu-1 cu unul dulce. Pierise o greutate din toate cele, o apăsare încetase; era în toate cele răsărite din pămînt ca o pornire de primăvară, o mișcare de dans voios, un avînt zîmbitor...

Roman sau poveste?... Nu. Roman. Apăreau mereu fețele cunoscute ale realității. Nu se vedeau balauri, nici feți-frumoși. Era ca-n toate zilele, *dar pămîntul era fericit.*

Cetea mereu, mereu, și nu se-ntîmpla nimic. Oare nu cetea și recetea aceeași foaie?...

Cartea era pe genunchi: îi vedea titlul, titlurile, cu litere negre pe foaia galbenă. Dar filele erau netăiate. Visase?... Nu. Cartea era pe genunchi. Se făcuse ziuă. Se apropiau... Vru să taie foaia din urmă, să vadăsfîrșitul... Ciudat! Nu putea să taie, nici să miște mîna. Se încorda: nu putea. Simțea curiozitatea ca o formidabilă apăsare

lăuntrică în trup și-n față. Ar fi vrut să vadă numai ultimul rînd, cuvîntul sub care se pune: fine.

Nu putea...

Deschise ochii. Adormise pe mînă: îi amorțise. Adormise cetind?... Nu. Era în tren.

„Am avut un coșmar!"

își frecă ochii. Se întinse. îl durea gîtul. îi bătea inima iute, pe hotarul somnului. Cercă să-și aducă aminte. Avea impresia c-a pierdut ceva la care ținea mult... Nu. Nu luase nici o carte. Ieși în coridor, amețit. Se rezemă de fereastra deschisă. Impresia stăruitoare că a pierdut ceva îl urmărea. Pierduse ceva înlăuntru, în suflet. înflorise ceva și se scuturase fără știrea lui. Răsunase un acord în el, un lung acord de coarde, și nu-1 auzise. Și totuși, era ceva în sufletul lui mai minunat decît o bucurie. Urma unei bucurii necunoscute, pe care-o căuta cu brațele întinse pe hotarul somnului. Un joc de-a baba-oarba, copilăresc de tot. Cu ochii legați, cuprinzi în brațe copaci, crezînd c-ai prins-o, și-i auzi rîsul aiurea ;^fugi iarăși într-acolo, urmărind zvonul rîsului neastîmpărat; te-ncurcă fiindcă uneori rîde cu buzele închise, te-ntorci, prinzi alt copac, și o auzi rîzînd în altă parte; și deodată îți cade singură în brațe, cu rîsul dinților albi, care te orbește, scotîndu-te din' plinul întuneric de pînă atunci.

„Olguța \"

Pleca la Medeleni!

„Ce distrat îs!"

Rîdea cu hohote de exclamația lui. Să uiți că ești îndrăgostit și să-ți închipui că bucuria cu care te deștepți în brațe e ritmul unui vers pe care-1 murmurai cînd ai adormit!

Olguța!

îi venea să strige tare: Olguța! Să arunce numele ei ca pe o minge, să-1 prindă și iar să-1 arunce; să alerge cu el nebunește, mînîndu-1, să-1 prindă-n mîni și să-1 sărute, să-1 rostogolească prin fîn și prin flori...

Olguța...

Zvîcnea în el numele ei ca un nod de vînturi tinere. Frăgezime de picioare copilărești dănțuind prin iarbă în zori de zi.

Şi fiecare gînd venea alergînd în bătăile inimii, cu obraji aprinşi, zvîrlindu-i în faţă braţe mari de flori...

Pleca la Medeleni...

Arc de triumf deasupra lui şi-n el. Pleca la Medeleni...

într-o gară se dădu jos, plimbîndu-se cu paşi mari de-a lungul vagoanelor. Era mai grăbit decît trenul şi decît timpul.

Un soldat, călător şi el, răsucea o ţigară într-un petec de jurnal.

— Camarade...

— Hai?

— ...Uite nişte ţigări.

îi depuse în mînă cele cinci „Pelişoruri" dăruite de Tonei.

— Săăă tră-iţi!

— Eu nu fumez, se scuză Mircea.

Privi c-un fel de milă pe soldatul care se suia în vagon; cu aceeaşi privire cuprinse tot trenul. Numai el mergea la Medeleni.

Bieţi călători!

Biete itinerarii!

— Copil...

Adormise cu capul pe braţele ei, după ce o rugase stăruitor să doarmă ea cu capul pe braţele lui.

— Eu nu pot dormi, Adina, o asigurase Dănuţ cu aerul protector al bărbaţilor faţă de gingăşia şi delicateţa femeilor.

Zîmbi, dezmierdîndu-i capul. Dormea trupul robust şi capul cîrlionţat, îndepărtînd mereu prin somn pelerina cu care, necontenit, Adina îi acoperea pieptul şi gîtul. Dormea închis ermetic în egoismul franc al somnului tineresc, nepăsător pentru tot ce-l înconjoară, preocupat de cît mai mult confort, doritor de cît mai mult spaţiu; somn lacom şi despotic în cuprinsul trupului şi chiar dincolo de el. Dacă de-afară n-ar fi venit răcoarea vîntului, şi dacă trupul elastic al Adinei n-ar fi fost moale, cald şi afectuos somnului lui, desigur că ar fi înlăturat-o cu mişcări iritate, cum înlătura pelerina care-i gîdilea pieptul

gol şi bărbia. Era o pernă bună trupul Adinei într-un vagon hurducat! Cît de bine cunoştea somnul lui Dănuţ! întotdeauna Dănuţ vroia s-adoarmă cu ea în braţe, ţinînd-o lipită de trupul lui. La început o strîngea tare cu braţele şi cu picioarele, încercuind-o aprig, curmîndu-i suflarea, încrustînd-o în el, îndurerîndu-i trupul. Strînsoarea încordată îl ostenea. întăia aplecare umbrită a somnului desfăcea nodul pasionat al braţelor. O dată cu venirea somnului, o părăsea, ca un înotător entuziast pe cel care rămîne lîngă mal, terestru. Trupul adormit uita cu desăvîrşire trupul iubit de-alături, trupul atent, care-i adăpostea într-un golf cald somnul nepăsător.

Iarna, trupul lui Dănuţ lua curba trupului Adinei, şi, cînd insinuant, cînd autoritar — dormea pe-o coastă, arcuit ca un crai-nou, cu capul în piept acoperit de plapumă — o împingea spre părete. Ea dormea cu spinarea lipită de păretele dur şi rece, Dănuţ — în căldura de plajă văratecă a trupului ei docil. Vara, o tolera atîta vreme cît trupul ei — îmbăiat în apă rece — păstra răcoarea unui miez de portocală. De îndată ce se încălzea, o izgonea ca pe o pernă inoportună. Se lepăda de ea. O lovea cu picioarele, prin somn, bineînţeles. Tot trupul lui spunea: „Nu. Dă-mi pace. Du-te. Fă-mi loc." Ea dormea troienită în pernele înăbuşitoare, cu plapuma de vară în braţe, pe o aşchie de pat, Dănuţ—gol, cu braţele întinse în lături şi picioarele larg desfăcute, ca un zeu orizontal al patului.

Niciodată nu destăinuise lui Dănuţ ceva despre somnul lor, despre somnul lui: secretul ei. Dănuţ era convins că el, şi numai el, e paznicul somnului Adinei. Explicabil de altminteri: Adina dormea mai tîrziu decît Dănuţ, fiindcă adormea mult mai tîrziu decît el. Deşteptat din somn înaintea ei, uneori cast, o săruta, o acoperea, privindu-i la lumina dimineţii capul îngropat în păr sau în pernă — cu atitudini înduioşate, părinteşti. Alteori o dezgolea fără cruţare, deşteptînd liniile trupului somnoros cu dezmierdări lungi, ca zborul berzelor pe rozul cîmpiilor în zori.

Cunoştea somnul şi trupul lui Dănuţ deopotrivă. Spinarea zveltă, cu umerii abia bărbăteşti şi gîtul rotund; pieptul şi pîntecele armonios reliefat de dunele repezi

ale muşchilor; amestecul de feminitate şi virilitate al unor curbe, umerii, cu-al altora—coapsele înalte şi ovale, al pielei dulci şi al muşchilor tari; mirosul sănătos de lemne tăiate, subt ploaie, şi de măr domnesc; şi sărutările cu gust de dude zămoase...

îi iubise trupul de cînd îl văzuse la patinaj, astă-iarnă, destăinuindu-şi viguroasa grație şi sălbătăciile trufaşe. Toată fantezia buclelor — răsuciri dîrze de vreji, curbe molatece — era transpusă în ritmul care-l însuflețea pe gheață. Patină cum îi era părul. Cînd făcea „olandeze", se înclina atît de lin, în curbe atît de lungi, încît avea impresia că se alintă pe aer cum se alintă pisicile pe un fald, şi obrazul ei se apleca, urmărindu-i curba, ca o dezmierdare pe obraz. Alteori avea smuncitura aprigă a animalelor tinere cînd smulg smocul de iarbă suculentă, alteori beția lor cînd se rostogolesc în iarbă.

Avea opriri în vîrful patinelor, care-i dădeau zvelteța jocului de apă în grădini... îi iubise trupul de atunci şi nu se înşelase. Prietenele o dojeneau... Nu regreta nimic. Dragostea lui Dănuț era violentă şi bogată ca o ploaie de vară. Avea de la el amintiri care-i dădeau bătăi de inimă, între toate, una, încîntătoare. Abia îl cunoscuse. într-o după-amiază de iarnă cu fulgi deşi. Dănuț venise la ea acasă, pe la cinci, gătit, prea parfumat, cu pete de cerneală pe degete — cînd intimidat, cînd înfricoşat. Băuseră ceaiul. Apoi trecuseră în salonaş. Ea într-un fotoliu, la gura sobei. Dănuț, la picioarele ei...

Tăcere... Tăcere... Tăcere...

îi urmărea valurile de sînge cum îi năvăleau în obraji. Era ca o plimbare prin alei de trandafiri.

După multă vreme, îi alintase părul, pînă cînd îşi simțise mîna prinsă şi sperios sărutată. Alte tăceri.

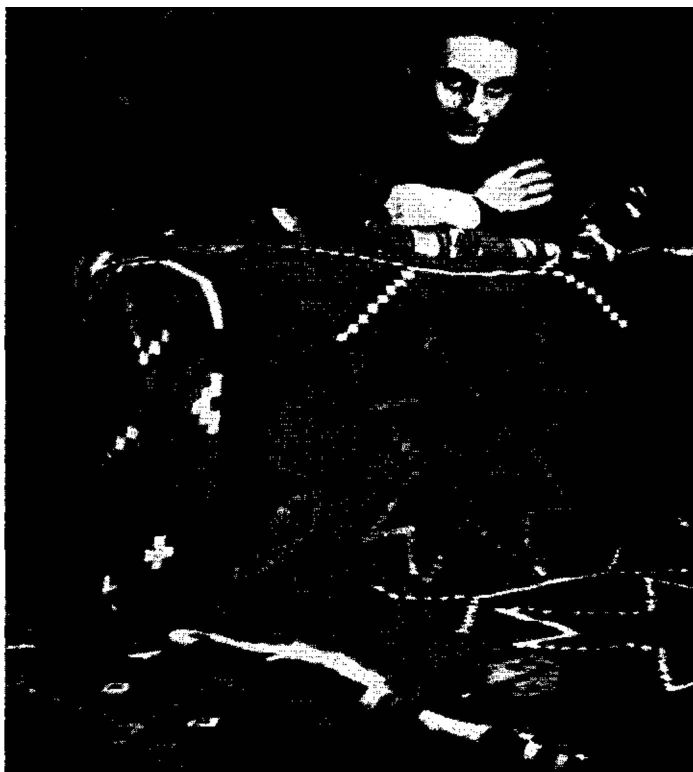
Alte roşeli.

îi simțea la picioarele ei truda de mugur care vrea să se deschidă.

Dănuț începuse să-i dezmierde genunchii. îi sărutase marginea rochiii.

Adina se ridicase. Dănuț îi sărutase bluza. îl simțea crescînd spre ea, înflorind asupra ei.

îi tremurau mînile ca aripele libelulelor şi uneori îi auzea repede şi înăbuşită dîrdîirea dinților.

închisese ochii, lăsîndu-l grăbit şi stîngaci să-i descheie bluza.

Şi-i deschisese iarăşi, ca să vadă încă obrajii lui roşi de ruşine şi mînile lui tremurătoare pe sînul ei ca frunza plopilor pe goliciunea lunii pline... Şi abia atunci cunoscuse frăgezimea unui obraz fierbinte de copil, culcat pe sînul gol, şi sărutarea impusă unor buze sperioase şi lacome, şi întâiul zbor al unui trup timid şi violent, şi cearcănele din jurul ochilor învinşi, ca două cununițe de violete pe care dragostea le pune adolescenței...

...Ultima veghe a somnului care-i devenise scump. Cîteva ore încă de noapte, şi trupul care-o tiraniza va pleca... Se ducea acasă, la părinții lui: copil încă, ceva mai puțin decît atunci cînd îl cunoscuse, cu prezumțioasa siguranță a primei experiențe.

îl dezvățase de abuzul de parfumuri, inerent liceenilor îndrăgostiți: la început goliciunea lui era parfumată ca o batistă de cocotă. înainte de a veni la ea, îşi făcea loțiuni de colonie pe tot trupul. Apoi, cu dopul mereu udat, făcea dîre de parfum pe trupul îmbibat de colonie. întrebuința mai multe parfumuri deodată, şi el, cel dintîi, suferea de pe urma acestui abuz echivoc, avînd mereu migrene.

Treptat—treptat, cu tot felul de vicleşuguri şi măguliri — era susceptibil ca femeile răsfățate — îi dovedise că parfumîndu-se abuziv îşi nimiceşte parfumul prețios şi rar.de trup tînăr,sănătos; că parfumul e ca şi fardul...

— O piersică, Dănuț, n-o parfumezi ca s-o mănînci. E parfumată gata. Şi parfumul ei îți dă poftă s-o muşti. Dacă vrei să placi femeilor... şi mie, nu-ți mai parfuma trupul.

Argumentul — în stilul lui Dănuț: fructifer — fusese decisiv. în schimb, îl învățase ce gen de parfumuri să întrebuințeze, cît şi cum: cu vîrful dopului, abia umezit, o dîră după urechi, alta printre şuvițele de la ceafă, alta pe batistă, şi-atît. Parfumul din preajma părului, încorporat în caldul parfum al părului, devine personal, ca o emanație proprie, şi totodată rămîne depărtat de buze, lăsînd sărutărilor aroma lor acrişoară, nealterată de nimic străin.

îl învăţase de asemeni să nu-şi lase brutalizat părul de foarfecele şi concepţiile estetice ale bărbierilor. Astfel, graţie sfaturilor ei, părul lui Dănuţ, pieptănat în sus, creştea natural şi bogat pe tîmple, pierzîndu-se dulce, nesimţit spre umerii obrajilor, nu oprindu-se brusc,tăios, în linii geometrice, lîngă ureche. Absenţa acelei embleme bărbiereşti — desemn făcut cu echerul parcă — atît de frecventă la mai toţi bărbaţii, lăsa obrajilor, nealterat, plinul copilăresc, sălbătăcit puţin, dînd impresia caselor cu zulufi de viţă sălbatecă pe tîmple. De asemeni, la ceafă, părul îngăduit să crească pînă acolo unde se opreşte firesc, înflorit în răsuciri moi pe care foarfecele abia le scurta, împodobea gropiţa de sub care porneşte gîtul — gropiţa minciunilor în copilărie, a sărutărilor, în adolescenţă — umbrind-o puţin, făcînd să pară şi mai albă şi mai' lină linia care alunecă spre umeri, netedă ca prefirarea unei ape pe o marmură.

Şi acuma, în ultima noapte petrecută împreună, asupra despărţirii, ar fi vrut să-i dea sfaturi care-i strîngeau inima.

O smuncitură a trenului îi cutremură. Dănuţ mormăi prin somn, întredeschise buzele, le închise pe rînd şi adormi din nou în caldul adăpost.

— Copil!

Acelaşi lucru îi spunea Dănuţ ei: „Fetiţă mică . Ce copil era încă! Ce uşor putea fi înşelat de aerul dezarmat al femeilor! Cîtă credulitate în gelozia lui veşnic bănuitoare şi atît de uşor învinsă!

Dacă i-ar fi spus cineva, dacă ar fi cutezat să-i spuie cineva că Adina-i o „femeie rea", l-ar fi sfărîmat.

îl vedea cu pumnii ridicaţi, bărbat în splendoarea mîniei. Şi totuşi, era o „femeie rea".

îi dezmierdă fruntea.

Ştia, ea mai bine decît oricine, că în mintea lui Dănuţ înfăţişarea ei de copil, de fetiţă, era o cauză permanentă de încredere invincibilă în puritatea ei. Şi totuşi, cîte femei, cu ea în frunte, n-aveau pe faţă teribila candoare a copiilor!

Ar fi vrut să aibă curajul să-i spuie: „Dănuţ, nu crede. Păzeşte-te. Nu dezmierdă aceiaşi sîni de mai multe ori. Schimbă, Dănuţ, femei după femei, nu te ataşa de nici una. Femeile-s crude" — îşi aminti fericirea ei, cînd Dănuţ suferea în braţele ei, şi ce uşor, după ce-o brutalizase cu vorba, o adorase ca pe-o mucenică...

— Bietul Dănuţ!

...„Femeile-s crude. Uneori le place să chinuiască mai mult decît să iubească. Şi tu, Dănuţ, eşti aşa bun de chinuit ! îţi şade aşa de bine cînd te frămînţi, cînd ameninţi; aşa-i de frumoasă mînia ta! Şi aşa-s de'dulci obrajii tăi, buclele tale, buzele tale, cînd plîngi pe sînul gol"... Ştia, nu se putea altfel, c-or să-1 dorească multe femei, c-or să-1 iubească multe, că multe or să-1 chinuiască.

Numai fetiţelor de pension le place calmul idilic. Femeile adevărate doresn vîntul: masculi», pasio&at, primejdios; furtuna. Şi cît de minunate erau furtunile lui Dănuţ! Furtuni în livezi bogate; numai căderi de fructe: culori în iarbă şi arome răscolite.

Ar fi vrut să-1 iubească şi să-1 chinuiască ea singură, numai ea... Nu răscumpărau oare veghile devotate, şi neştiute de el, din timpul nopţii, toate răutăţile, toate perfidiile?

Inima ei simţea apropierea altor femei de trupul adormit — simţea umbra lor aplecată pe inima ei — de trupul căruia îi dăruise vibraţia dragostei.

Nu era Dănuţ copilul ei? Nu refăcuse ea trupul lui? Altele i-1 vor lua...

Dănuţ o iubea. O iubea?... întâia lui dragoste, răspîntia celorlalte.

Cunoscuse şi ea, ca toţi, întâia dragoste, deznădejdea cu hohote de plîns a despărţirii, dorinţa, din ce în ce'mai somnolentă, de moarte, care, ca un cordial amar, deşteaptă apetitul sporit pentru alte şi alte iubiri — şi orgoliul primelor succese, şi falşa blazare timpurie, şi curiozităţile ciudate...

Nu putea renunţa la Dănuţ... cu totul. Cînd îl va revedea îl va găsi poate înarmat cu experienţa altei, sau altor femei, mai puţin copil... I se strîngea inima. Ar fi vrut să aibă curajul să-i spuie tot-tot-tot: cît de primejdioase-s femeile, cum usucă, lacome ca nisipul, cît sînt de viclene şi de lucide; că au mai multe sincerităţi, pe cînd bărbaţii n-au decît una, sau, dacă încearcă şi 'ei să aibă mai multe, sînt simulacre artificiale, care nu pot

înşela... mai ales pe femei. Ar fi vrut să-i spuie tot... Să-i spuie tot? Să-şi facă portretul ei? Să-i dovedească „ticăloşia" ei — cuvîntul era al lui Dănuţ, şi-i răsuna cu accentul lui — să-1 dezguste şi să-1 îndepărteze de ea ca să-1 ferească de alte femei?

Nebunie...

Şi nici n-ar fi fost în stare. Simţea lămurit că n-ar putea destăinui nimănui ceva despre ea. Nu era discreţie, nici pudoare: neputinţă.

Cu Dănuţ era într-adevăr o fetiţă curată: nu-1 minţea, nu-1 amăgea. Aşa era pentru el şi cu el. Cum să-i spuie că e o ticăloasă, cînd pentru el, în clipa cînd i-ar fi spus aşa ceva, ar fi fost pură cum i-ar fi fost şi faţa, şi sufletul atunci! I-ar fi spus o minciună arătîndu-i *acel adevăr,* şi Dănuţ n-ar fi crezut-o. O încercare de sinceritate, inutilă,' cu sunetul glumelor de prost-gust. O ponegrire neverosimilă... O ponegrire: Adina lui Dănuţ era aşa cum o iubea el. Mai erau şi alte Adine — dar străine de el şi de *ei.*

Atunci cum să-1 păstreze pe Dănuţ? Cum să-1 ferească de celelalte? Cum?... Nu plîngînd... îl iubea atît de mult, şi-atît de curat, încît uitase că peste o săptămînă pleca în străinătate, pe socoteala altcuiva, care o însoţea... Dănuţ, fireşte, nu ştia nimic: nici că pleacă, nici restul.

Cum să-1 păstreze pe Dănuţ?

Scrisori? Să-i scrie? Nu. Hotărît nu. O dată numai îi scrisese, fiindcă se temuse că n-are s-o mai iubească,şi-şi pierduse capul. Imprudenţă pe care o regreta. Singurul ei stil era trupul, pe care-1 mînuia cum vroia. Nu ştia să scrie. Tot ce punea pe trup cădea bine; pe hîrtie, nu. Olandele, mătăsurile, batistele, postavurile şi suplele ţesături, culorile şi liniile deopotrivă, se însufleţeau în mînile şi pe trupul ei; cuvîntul nu. N-avea darul de-a pune în cuvînt nici bătăile inimii, nici îngemănata curbă a sinilor, nici culoarea ochilor, nici lumina părului. Nu ştia să pudreze cuvîntul, nici să-1 îmbrace astfel încît mai aţîţătoare să-i fie goliciunea, nici să-i dea descurajarea umerilor, nici candoarea buzelor, nici ritmul coapselor, nici parfumul părului.

Lebădă cu nobile arcuri pe apă, devenită gîscă obeză pe uscat — se simţea ridicolă în scrisori, de dragoste, fireşte.

îşi dădea seamă că mai ales lui Dănuţ nu trebuia să-i scrie. între Dănuţ şi trupul ei, între Dănuţ şi sufletul ei, numai amintirile lui trebuiau să fie. Scrisorile ei puteau să-1 facă să zîmbească, să se jeneze. Trupul ei, era sigură, va rămînea flacără în amintirea lui. De trupul ei nu se temea nici în oglindă, nici în amintirile bărbaţilor.

Să-i trimeată uneori fotografii: de pe o plajă, dintr-un parc, dintr-un port... îşi aminti de plecarea ei... Cum o să primească Dănuţ vestea plecării?

Să nu-i spuie?...

Se despărţea de el mai greu decît crezuse. Aveau dreptate prietenele ei... Se ataşase prea tare. Iubea...

— îmbătrînesc?

Se simţea singură. Lacrimi dese-i izbucniră pe obraji.

Dintăi acoperi pieptul lui Dănuţ, iarăşi dezvelit; apoi îşi duse batista la ochi, ca să oprească lacrimile care-i osteneau faţa şi-i pătau bluza.

*

Mircea adormise în aerul tare al bucuriei.

Amăgitoarea dimineaţă a lunii, albindu-i pleoapele, îl făcu să clipească. Nu auzi tusa familiară în miez de noapte a tatălui, nici cucoşii la fereastră. Horăitul lui Aron Rosenzweig îl linişti. Legănarea vagonului cerca să-1 cuprindă şi să-1 adoarmă din nou, dar ceva îl ţinea treaz: o ciudată mişcare a sîngelui, o ciudă împotriva Adinei... da! Adinei! pe care o visase... Extraordinar! O visase pe Adina Stephano! Se deşteptă de-a binelea, revoltat.

O visase pe această doamnă! Era zăpăcit ca faţă de o formidabilă necuviinţă. îndrăznise femeia ceea!... Vis...

Vis? O spaimă-i cutremură inima. Avea agăţat în nări, vivace ca o prăfuire de polen, vibraţia unui parfum cald de femeie. Era cineva străin, alături de el, pe aceeaşi canapea? Venise Dănuţ cu Adina în compartimentul lui?... Nu s-auzeau nici vorbe, nici sărutări.

întredeschise genele, spionînd. Tremurul privirii îi cernu imagina unei femei care se pudra, privindu-se în oglinda sacoşei.

Respiră. Nu era Adina. Femeia de-alături era brună şi avea bluză roşie.

Ce idee! Să te pudrezi în tren, în plină noapte, prin întuneric!

Ciudată femeie! Poate că toate femeile fac la fel... Oare? Şi acasă la ele? Oare se scoală din pat, prin întuneric, în cămeşă de noapte...

Ocoli imagina femeii care se coboară din pat, despletită, în cămeşă străvezie, cu picioarele goale, întinzîndu-se ...A! Nu era o închipuire de-a lui. Se linişti. Zărise aşa ceva pe o carte poştală ilustrată, într-un debit de tutun. Revăzu cartea poştală, intens colorată. Atunci cînd o văzuse o privise distrat, în timp ce-şi strîngea mărcile cumpărate. Avea un zîmbet... „provocator": aşa se spunea. Ce comicărie! Te scoli din pat, somnoros, te-ntinzi, căşti şi zîmbeşti provocator! Fals! Era stupidă cartea poştală! Ciudat! Cît de bine-i reţinuse toate detaliile! Vedea panglicuţele roşii ca focul, care înzorzonau margina mînicuţelor scurte, şi broderiile — tot cu panglicuţe, dar albastre — de pe pieptul cu sîni... „provocatori", aşa se spunea... Privirea i se coborî brusc în josul cărţii poştale din amintire: *Tendre Reveil.* Acesta era titlul compoziţiei stupide, vulgare. Cine poate da bani pe astfel de orori?

Nu putea să-şi desprindă ochii de pe cartea poştală.

I se păru deodată că femeia de pe cartea poştală, cu o clipă în urmă făcea alt gest: acuma era cu braţele înnodate după gît, înainte parcă le întindea în lături! Uitase el? Nu. înainte căsca, întinzînd braţele. Imposibil! Totuşi, o văzuse perfect, îşi întipărise gestul. Acum i se vedeau subţioarele şi-şi răsturnase capul mai tare pe spate, cu sînii... şi mai provocatori: dac-aşa se spunea!

Se mişca! Un genunchi gol îl încalecă pe celălalt, şi pulpa de deasupra se rotunji prelung. Ochii i se dilatară lucioşi, nările se lărgiră senzuale, braţele dornice chemară...

îşi aduse aminte: vedea o scenă dintr-un film de cinematograf, cu Pina Menichelli, o italiancă extrem de cabotină.

— E-e-e damă i-i-isterică! jinduise Tonei, pentru care „isterică" era superlativul „damei".

Altă pacoste! Pînă acum migrenele se anunţau prin obsesii de melodii vulgare; acuma prin obsesii de cărţi poştale şi de filme...

întredeschise iarăşi genele, ca să scape de el.

Tot se pudra! Era în stare să se pudreze pînă la Iaşi! C-un puf plat, îşi tampona gîtul înălţat ca să fie pielea întinsă. Privirile lui Mircea alunecară de pe fruntea scundă pe nasul mic cu nări mari, pe buzele bombate — şi căzură brusc pe sînii... provocatori; văzuţi de profil, păreau că izbucnesc prin bluza roşie ca un galop prin flăcări, însuliţînd.

închise ochii, hotărît să doarmă. Se făceau pregătiri de migrenă în capul lui: tîmplele şi ceafa se înnourau tîrîş.

O ipocrizie inconştientă îl făcuse să nu-şi schimbe poziţia în care se deşteptase şi care-l integra în noapte şi în canapea, făcîndu-l parcă nevăzut duşmanilor. Un picior îi amorţise. Muşchii gîtului îi înţepeniseră. Era pietrificat.

Simţi deodată o atingere moale şi scurtă pe vîrful nasului. Tresări. Un val de căldură-i bătu faţa, vestind apropierea goală a unui braţ de femeie. Apoi răsună un hohot de rîs înfundat. Simţi mai tare mirosul pudrei şi gustul ei: de pe nas i se scutura pe buze.

Femeia roşie îl bătuse cu puful de pudră pe vîrful nasului, lăsîndu-i desigur o lunulă făinoasă.

„Obraznică"!

îşi bătea joc de el!... Printre gene o văzu: parcă aştepta, cu faţa întoarsă spre el. Părea gata să izbucnească în rîs, încă o dată, dar aştepta ceva. Ţinea puful de pudră în mînă, ca un bulgăr de omăt, stînd la pîndă, gata să-l arunce... Avea obraji plini şi rumeniţi de sănătate, sprincene brune ca vanilia, păr negru ca tuşul chinezesc şi era cărnoasă cu dîrzenie, din cap pînă-n picioare. Femeie din acelea cu care vorbeşti tare şi rîzi gros; cu care-ţi vine să te hîrjoneşti ţărăneşte, şuguind la fel; femeie din acelea cu care dragostea-i o trîntă dreaptă, din care ea iese totdeauna rîzînd ca un copil gîdilit — şi totuşi, gata să te buşească din nou — după care rămîi totdeauna istovit ca după un înot în răspărul apei.

O văzu ridicînd din nou mîna cu puful de pudră. închise ochii, aşteptînd benignul proiectil... întredeschise ochii, mirîndu-se că-i indemn. Femeia roşie ridică din umeri şi aprinse un chibrit. Mircea închise ochii. Simţea că-l măsoară. Se roşi.

Se înşelase. Femeia roşie aprinsese o ţigară.

în definitiv, ea era păcălită. Jocul începu să-1 preocupe. O spiona fără sfială. Ea îl atacase!

E aşa de interesant să priveşti gesturile cuiva care se crede singur! Mai ales al unei femei!

Femeia roşie fuma. Pînă atunci, Mircea nu văzuse nici-o femeie fumînd... Adică poate văzuse, dar nu observase. Trăgea cu poftă, din plin, buzele aveau o sorbitură scurtă; fumul părea ceva hrănitor intrînd în pieptul robust; apoi da fumul pe gură şi pe nări, privindu-1 — cum se distrează copiii, urmărind în primele zile friguroase ale anului aburul suflării lor.

La urma urmei, nu era nimic înfricoşător într-o femeie! Un copil mare, cu păr lung, sîni... — îi privi — provocatori... închise ochii şi regăsi aceleaşi pregătiri de migrenă, fără ca migrena să fi venit. Un fel de fulgere în sînge.

Cum îl obseda expresia aceasta oribilă — sîni provocatori — reţinută de la Tonei!

Auzi un tact bătut cu vîrful piciorului, apoi un sîsîit ritmic de buze'— şuier înăbuşit — apoi o melodie abia fredonată, însăilată oarecum, ca atunci cînd te preocupă amintirea pe care-o deşteaptă melodia, mai mult decît melodia, apoi un refren:

Gueule-de-Loup, Gueule-de-Loup,
Gueule-de-Loup c'est mon petit homme,
Gueule-de-Loup, Gueule-de-Loup...

Un hohot de rîs însoţit de bătaia genunchilor cu ambele palme curmă refrenul.

întredeschise ochii. Rîdea singură, cu o amintire hazlie, avînd aerul că revede un cunoscut aşezat în faţa ei. Se uită la ceasul-brăţară, îndreptîndu-1 spre faţa lunii. Pufăi a urît. Aruncă o privire spre Mircea, care închise ochii, dogorit ca de un cuptor deschis.

O revăzu în genunchi pe canapea, cu coatele pe marginea ferestrei, privind afară.

Mircea avu în sfîrşit curajul să deschidă ochii de-a binelea.

Deşi în ciorapi de mătasă neagră, pulpele femeii roşii erau voinice, pline, ca ale ţărancelor de la munte cînd trec rîul cu gleznele prin apă şi poalele în brîu, cîntînd.

— Ce insomnie! oftă Mircea, închizînd ochii.

Timpul trecea repede în sîngele lui Mircea şi lent în mintea lui. Deschise ochii.

Femeia roşie ţinea capul pe marginea ferestrei, ca pe un eşafod. Avea o ceafă albă, grasă. O şuviţă de păr negru îi sporea albeaţa, cum un crai-nou măreşte negrul nopţii.

Trebuie să fi fost grea în braţe! Grea, plină, dură!

Crezu c-a vrut să se ridice, sau vru. Piciorul amorţit, sau panica voinţei, îl împiedecă.

Ce nebunie! S-o simtă în braţele lui... Ce nebunie!

Impulsiuni absurde! Aşa, uneori, apuci cu buzele o frunză, sau lingi o cheie, ori un zid de var, sau îţi vine să dai o sfîrlă pălăriei vecinului din tramvai; sau, cînd „eşti la tablă", cu degetele enervate de cridă, să faci un benghi pe nasul sever al profesorului de matematici, care-ţi explică teoreme cu duhoare de tutun ieftin, explorîndu-şi urechile cu scobitoarea păstrată de la prînz.

S-o strîngă în braţe!... Impulsiune absurdă, dar mult mai energică, mai voluntară decît celelalte. N-o putea stăpîni nici c-un zîmbet, nici c-o ridicare de umeri. Ca vara, în toiul arşiţei, după o plimbare lungă, cînd ai în faţa buzelor uscate un pahar brumat şi nu-ţi vine să-1, bei fiindcă apa e nefiartă şi bîntuie tifosul; pofta e şi mai mare, şi buzele şi mai insuportabil uscate, şi apa mai dorită. Dacă n-o bei, măcar cuprinzi cu mîna răceala paharului sau fugi după apă fiartă.

„Dacă mă ridic — dar nu mă pot ridica — oare cad jos?"

Nu-şi mai simţea piciorul, atît era de amorţit. Un muşuroi de furnici, adormit pe-o buturugă, gata să învie ca mii de gene.

„Nu vreau să mă ridic!"

îl copleşi ruşinea: de el, de dorinţa lui. O ruşine care-i incomoda sufletul ca o cămeşă cleioasă în care eşti constrîns să dormi.

Şi o mînie acră, ranchiunoasă izbucni din el, împotriva Adinei şi-a lui Dănuţ.

„Stau împreună... fără ruşine... Fac porcării"...

Cuvîntul era atît de nou în vocabularul ,gîndurilor lui Mircea, încît răsuna pîngăritor de trivial, ca o sudalmă, de pildă, în casa părintească.

Şi totuşi cu o nouă îndîrjire, repetă: „Fac porcării"...

Şi îl văzu pe Dănuţ strîngînd în braţe pe Adina, singuri într-un compartiment, şi nu mai văzu nimic decît întunericul obscen, în faţa căruia închipuirea lui se opri cinică şi naivă ca un copil privind prin gaura cheii fără să vadă nimic.

Deschise din nou ochii, şi cu paroxismul unui om care-şi permite orice, fiind hotărît să se sinucidă, amănunţi tot trupul femeii roşii. I se iuţise respiraţia.

Ar fi vrut să vadă tot, şi nu vedea. Simţea deziluzia copiilor care-şi dezbracă păpuşele, căutîndu-le feminitatea fiziologică de subt miniaturalele vestminte şi nu găsesc decît needificatoarea linie a unui trup simplificat.

O dorinţă lubrică slujită numai de vagul didactic al unor elementare cunoştinţe anatomice.

Dacă femeia roşie s-ar fi apropiat din nou de el, ar fi apucat-o şi... şi?...

Nu dorea s-o sărute: nu! Pentru nimic în lume nu şi-ar fi atins buzele de gura ei. Sărutarea era a...

Ocoli vorba „dragoste", cum înainte ocolea cuvîntul „femeie".

Dorea să apuce cu mînile, să lovească cu trupul celălalt trup, aşa cum inima-i lovea trupul, îndemnîndu-1.

Vedea că nu ştie nimic şi-i era ciudă. Ar fi vrut să aibă în închipuirea lui o carte cu gravuri obscene şi s-o răsfoiască în grabă, ca elevii care-şi învaţă lecţia sub pupitru, în timp ce profesorul strigă catalogul. Nu ştia nimic. Era curat. Nu. Fusese curat. Şi-i părea rău.

— Eram un idiot!

îşi răscoli sufletul, cu toate amintirile anilor din urmă, căutînd, şi nu găsi nimic: nici o pată, nici un echivoc, nici o revelaţie precoce, nici o curiozitate impură. O castitate a faptei şi a închipuirii de necrezut.

Idiot!

Dacă ar fi avut alături o sticlă mare de vin, ar fi băut-o pe nerăsuflate.

Privirile-i încremeniseră pe pulpele femeii roşii, ca pe-o punte deasupra unei prăpăstii. Nu mai putea da înapoi; n-avea curajul să înainteze.

Brusc, femeia roşie se răsuci îndărăt, în genunchi pe canapea, frecîndu-şi ochii: îi intrase un grăunte de cărbune, îşi desfăcu iar sacoşa, privindu-se-n oglindă. Vîntul vitezei

îi zburlise părul, ca o zbenghiuială în iarbă. Era smultă. Fără nici o ezitare, îşi scoase pieptenii, aşezîndu-i pe canapea; îşi scoase spelcile, una cîte una, ţinîndu-le în dinţi; îsi scutură capul, şi cozi somptuoase îi căzură pînă la genunchi, negre ca vinul vechi.

Sări de pe canapea, şi-n loc să se pieptene, îşi clătină capul repede şi ritmic, despletindu-şi părul întunecat, vast, ca o furtună de noapte pe mare. Nu i se mai vedeau obrajii, nici tîmplele, nici ceafa. Prea greu ca să mai fie creţ pînă la genunchi, părul cădea opac şi întins ca un cort negru, iar de pe umeri se-ncreţea, căzînd în ciucuri opulenţi pe care luna-i arginta, învăluind roşul de jar al bluzei.

De ce se despletise? Pentru cine? Pentru nimeni. Ca să-şi ţie de urît. Nu se mai uita în oglindă. Era prea mică oglingioara sacoşei ca să poată cuprinde amplul val de negru.

Compartimentul se umpluse de un miros aţîţător de sevă, ca cel care pluteşte în amurguri deasupra ierbii cosite.

îşi dădu capul pe spate, îşi gîtui părul cu o mînă, subt ceafă, şi întoarse capul spre Mircea, cu o atitudine de dans spaniol care-i avînta superb sînii.

Mircea nu mai văzu nimic. închise ochii. Simţi o aplecare asupra lui, ca un val de soare prin obloane de lemn date-n lături, apoi o lungă, deasă, mătăsoasă furnicătură de-a lungul feţii; îşi aminti într-o clipire, mirosul luxuriant de păr, de drot încălzit şi de hîrtie dogorită, din copilărie, în serile cînd mama lui se ducea la bal...

Nu se putu opri: muşcă ploaia neagră, cu o secundă prea tîrziu, prinzînd doar capătul unei şuviţe.

Un rîs înăbuşit. Femeia roşie îi privea buza de jos strînsă în dinţi şi ochii închişi.

— Nu se gîdilă decît la buze... Prostul...

Chihoti din nou.

Tăcere.

Un oftat.

Sînt flori cu miros atît de pătrunzător, încît după ce le-ai respirat îţi rămîne parfumul lor pe faţă ca o respiraţie în preajma sărutării.

Simţea necontenit atingerea părului, care-i trecuse prin sînge ca vîntul prin garoafe.

O aştepta din nou, cu trupul ca un arc întins.

Crezu că se-nşeală... Ascultă din nou.

Femeia roşie cînta împletindu-şi cozile. Cînta încet, un cîntec trist şi duios ca un cîntec de leagăn. Era taină, reculegere, vis şi melancolie în cîntecul care însoţea împletirea cozilor. Ai fi zis că nu le împletea, ci că le adormea sau le înmormînta.

Avea un glas de altă, care, cînd fredona cuplete franţuzeşti, era răguşit ca după vin, dar care se purifica în vorbele şi melodia populară, ştiută poate din copilărie de la mama ei sau de la o ţărancă tristă.

Gîndurile lui Mircea începură să ia conture stranii, ca ale plumbului topit în turburi curcubee, cînd e aruncat în apă rece. întortocheate de dorinţă, ostile, amare, diforme, cădeau parcă de sus, îngreuindu-i sufletul — şi-ncremeneau convulsionate.

Cîntecul amuţi. întredeschise genele: iar se pudra!

„... Dacă... dacă e femeie cinstită?"...

I se răciră mînile.

Atunci de ce nu-l lăsase în pace: pudra, părul...

Ce făcea?... Femeia roşie îşi rezemase un picior pe marginea canapelei. Un picior descoperit în întregime, ceva mai jos de coapsă, acolo unde ciorapul e prins în jartierele centurii, acolo unde negrul final al ciorapului dilatat se învecinează cu albul pieliţei atît de goale.

îşi desprinse jartierele, răsfrîngînd ciorapul. Scoase din el un pacheţel plat. Numără, aruncînd o privire sperioasă spre uşă. Dar nimeni nu-i văzu banii. Mircea privea piciorul.

Noaptea se subţia, înălbăstrindu-se delicat.

Luna apusese lin, ca alunecarea unei eşarfe albe.

Prin întuneric, mîna lui Mircea dibui în buzunarul de la piept: găsi hîrtia de douăzeci, nouă-nouţă, dată de conu Mihăiţă.

Căută să-şi amintească destăinuirile şi comentariile lui Tonei despre „preturi". îi tremurau prea tare gîndurile ca să poată prinde astfel de amănunte.

Douăzeci de lei! E de ajuns? Leafa Mănditei pe-o lună... Nu. Nu se poate... Femei uşoare, şampanie, automobil, lux...

Găsi şi cele două hîrtii de cîte-o sută, date de cucoana Catinca.

Auzi un căscat — de urît — dar crezu că-i de somn. Trebuia să se grăbească. Dacă femeia roşie adormea? S-o scoale din somn n-ar fi îndrăznit!

Desfăcu hîrtiile, reţinu una, o mototoli în mînă, închise degetele asupra ei şi începu să întindă braţul... Se opri. Uitase! Trebuia mai întîi să-şi dezmorţească piciorul. îl mişcă. îl întinse. Cu un „zum" metalic, furnicăturile se dezlănţuiră. Apoi crampele. Schimbă, cu efort, poziţia trupului. Cu şoldul simţi atingerea şoldului vecin — ca o alipire de continente — şi încremeni.

„Acuma încep"...

Adormise?

Şold lîngă şold şi vibraţia trenului. Umărul lui atinse umărul vecin. îşi alipi piciorul de cel de-alături, nesimţit de încet. O bucurie fosforescentă ardea de-a lungul conturului jumătăţii de trup, lipită de trupul femeiesc.

încremeni iarăşi. închise ochii. Trepidaţia trenului dădea o necontenită atingere celor două trupuri lipite. Mîna cu „preţul" îşi înfipse unghiile în palmă. Nu îndrăznea.

Noaptea se lumina, albastră ca umbra fumului pe zăpadă.

Capul de alături i se lăsă deodată pe umăr, cutremurîndu-l. Acelaşi parfum de păr îi bătea obrajii; firişoare de păr îi tremurau pe faţă.

Respiră adînc.

„Acuma: una, două"...

Prelungi numărătoarea, ca la întrecerea de fugă, cînd vrei să amăgeşti pe concurenţi.

Vicleană, mîna porni: tresaltă, ca zdruncinată de tren, şi căzu în poala rochiei, mai sus de genunchi.

Aşteptă.

Albe zorele înfloriră zarea, înălţînd un alb parfum,

îşi simţi deodată mîna încleştată, ca o mînă de hoţ prinsă-n buzunar.

Capul de pe umăr se ridică brusc.

- Aa!

Strînsoarea mînii se făcu blîndă, ca pentru un blond şi moale puişor de găină.

— Te-ai sculat? Cînd te-ai sculat? Pe mine m-a furat somnul.

Răsuna aşa de familiară, atît de puţin surprinsă vocea femeii roşii, că parcă îl cunoştea de mult şi adormiseră mînă-n mînă.

Mîna lui Mircea lăsă „preţul" în mîna pe care-o văzu — în lumira zorilor — groasă, lată, greoaie, cu degete cîrne, croită pentru lopată şi melesteu.

— Ce-i asta?

Privi suta mototolită şi faţa i se dilată într-un zîmbet carnivor.

îşi îndreptă privirea spre Mircea, care ţinea ochii în jos. Genele negre atîrnau ca o adorabilă trenă a ruşinei în roşeaţa stridentă a obrajilor.

— Na-ţi-o înapoi. Ia-o, puiule. Eu îs fată bună. Pe degeaba nu iau... I-o vîrî în buzunar, gîdilîndu-1 înadins. ...Nu vezi că-i ziuă! îi vorbi ea, aplecîndu-se să-i prindă privirea. Nu se poate... îi făcu din ochi, şi-n şoaptă, arătînd spre Aron Rosenzweig: ...Ne vede! Prostule, de ce-ai dormit?... Profitai...

O lacrimă porni din ochiul lui Mircea şi, făcînd o curbă umedă, căzu.

— Micule, o guriţă... gratis. Eu îs fată bună!

Aron Rosenzweig văzu violul sărutării pe gură, auzi şi vorbele:

— întreabă la hotel „Binder" de domnişoara Zozo: camera 13. Cînd vrei, maică dragă!

Şi, discret, Aron Rosenzweig convorbi tare cu sine:

— Domle, domle, a dracului gutunar! Hap-ţiu!

Fiindcă fereastra era prea departe, Mircea ieşi pe uşă.

Zozo scoase capul, aruncă o privire-n dreapta, alta-n stînga: coridorul era deşert. Ridică sprincenele: pricepuse. Reintră în compartiment, zîmbind misterios.

Coridorul era deşert fiindcă Mircea şedea ghemuit pe scara vagonului: pridvor al vitezei.

Părul şi sufletul în vînt...

Tremur sur, pietrele terasamentului curgeau vertiginos, în răspărul goanei...

Panica stîlpilor de telegraf...

Copaci de-o clipă, hirsuţi, cufuriimetaliceşigheareparcă.

Toate formele din calea trenului aveau o dementă gesticulare.

Numai mîna prinsă de bara de fier înnoda concret trupul de viaţă. Pietrele, copacii, stîlpii loveau, sfărâmau şi sfîşiau sufletul părăsit.

Răspîntie de viaţă şi de moarte în vîjîitul vîntului şi trosnetul de fier al roţilor.

„Aruncă-te, aruncă-te"...

Copacii, pietrele şi roţile urlau: „Aruncă-te, aruncă-te"...

Din toate părţile, pămîntul, cu harapnice în mînă, lovea.

Beţia neagră a morţii...

Suflet spart: vîntul'trecea prin el cu şuier lung.

„Aruncă-te, aruncă-te..."

Copacii, pietrele şi roţile urlau: „Aruncă-te, aruncă-te"...

Negru şi sur, vîrtejul pămîntului.

Un deget se desprinse de pe bară.

Vîntul îi închise ochii.

Urechile-i vîjîiau.

„Aruncă-te, aruncă-te..."

Ochii i se căscară sticloşi. Trupul tremura în friguri.

„Aruncă-te, aruncă-te, urlau adîncurile."

Şi deodată, marea duioşie a cerului, aplecată asupra întregului pămînt, se însufleţi.

Zările se ridicară-n aur.

Răsărise soarele: suverana poruncă.

Trenul se opri într-o gară mică, din acelea pe care niciodată nu le vezi fiindcă-s prea matinale. O gară care ar. fi meritat, drept nume, un diminutiv sau o poreclă.

N-avea miros de gară, ci de flori. Un zîmbet de soare îi sclipea în toate ferestrele: adică două, cu muşcate. Se juca de-a trenul cu multă seriozitate, punctuală.

Mircea făcu trei paşi pe prundul vesel al peronului. Şeful gării avea şapcă roşie, lanţ de aur, cămeşă de noapte cu chenar vişiniu subt haina de pînză şi pantofi galbeni foarte zbîrciţ'i, foarte lustruiţi, cu tocuri drepte şi tălpi subţiate. Era bunic desigur. De asta saluta trenul cu atîta gravitate: ca să rîdă nepoţelul căruia îi cumpărase o gară de cărămidă cu sonerie, o fîntînă cu ciutură, un gazon verde cu doi plopi, un ciobănaş precoce, un măgăruş...

Peisajul gării rămase în urmă, pueril.

> ***...Qu'as-tu fait, 6 toi que voilâ***
> ***Pleurant sans cesse,***
> ***Dis, qu'as-tu fait, toi, que voilâ***
> ***De ta jeunesse?***

De departe, şi cînd şedeau locului, ţăranii şi cocostircii se confundau. Şi cum era încă foarte dimineaţă, şi cum uneori o formă albă desfăcea albe aripi, şi plutea, credeai că îngerii care dormiseră pe pămînt zburau îndărăt.

în blondul vast al lanurilor, albe deşteptări; şi subt albastrul vast al cerului, albe zboruri. Toate înălţările erau fireşti.

în faţa aripelor, căzînd din umeri, braţele sînt grele cînd sufletul e greu.

Trenul se oprea des, ca şi cum Moldova l-ar fi lenevit, la tot felul de gărişoare intime, lăsînd galbene plicuri oficiale, scutite de timbru, cu adrese violete; şi plicuri străvezii ca laptele îndoit cu apă, fără majuscule şi fără sacramentalul „domnului" sau „doamnei".

Mircea se dădea mereu jos, simţind nevoia pămîntului neclintit şi tare.

— Săru'mîna, conaşule. Da' unde-i conaşu Dănuţ?

Gheorghiţă îşi împodobise pălăria orăşenească — dar de la Dănuţ — cu tot felul de flori. Zîmbea mereu şi, copilăreşte, culegea cremeni din prundul gărilor umplîndu-şi buzunarele.

Gorniţa suna. Mircea se urca într-a doua; Gheorghiţă, într-a treia. Conversaţia, sau, mai exact, monologul lui Gheorghiţă, urma din gară-n gară, cu răstimpuri de cîmp, flori şi ogoare, ca *vignettele* unei bucolice.

La o oprire, Gheorghiţă răsări c-un pui de vrabie.

— l-l duc mamei Măria. Straşnic îi placi sî „crească". Sî vezi mata, conaşule: mîţi, cîni, iepuri...

Trenul pornea.

Gheorghiţă avea chef de vorbă. în gara următoare iar venea, cu noi amănunte despre Medeleni.

Trecură prin gări îndărătul cărora aşteptau trăsuri jerpelite ; caii aveau zurgălăi la gît, şi vizitiii, spinarea încovoiată şi bici ţărănesc.

— ...Ş-apui să vezi mata, conaşule, cai ce-avem! Ihai!...

La staţia următoare:

— D-apui să mînînci mata nişti busuioaci di la Oţăleanca!... Ti duce duduita Olguţa, cî dumneaei îi placi'sî li scuture sîngurî.

– Gheorghiţă, suie cu mine.

— Eu am di-a triia, conaşule. îmi tragi-o taxî!

— O plătesc eu. Te rog, vino cu mine.

Se sui după Mircea, arătînd cu degetul şi numind dealurile şi satele înşirate de goana trenului, cum arată şi numesc în gura mare orăşenii periferici, la 10 Mai, pe miniştrii şi marii dregători din alaiul lui vodă.

Mircea nu-i asculta vorbele, dar îi auzea glasul şi-i simţea prezenţa.

Demult, cînd era copil, asupra somnului o chema pe mama lîngă patul lui, fiindcă se temea de întunericul odăii şi de strigoii care vin la geam. Şi nu-i era ruşine.

Acum îl chemase pe Gheorghiţă, deşi se luminase de ziuă, fiindcă se temea de întunericul adînc din el, unde o scară cu puţine trepte — pe care un laş o cunoştea — cobora vertiginos dedesubtul unor vorbe văzute ca la lumina de sînge a unui felinar roşu: hotel „Binder", camera 13.

1

Dănuţ dormea înainte, fără întrerupere.

Bătaia cu omăt a zorilor nu-l deşteptase. Nici schimbarea căpătîiului: perna canapelei, acoperită cu un chimono, în loc de genunchii Adinei. De altfel, amîndouă pernele, dacă n-aveau aceeaşi elasticitate, aveau, în schimb acelaşi parfum: muguri cruzi de tei, fîn, petunii...

Adina se ridicase nu fiindcă amorţise, ci ca să ocrotească somnul lui Dănuţ de aurul violent al soarelui. Trăsese perdeluţele pe geamuri. Acum, penumbra compartimentului avea cafeniul preţios cu ape blonde-verzui şi vinişoare de aur al chilimbarului de Buzău.

Adina şedea pe canapeaua din faţă, veghind. O noapte numai, şi impersonalul compartiment cu canapele de pluş roşu, acoperite cu reţele croşetate, se îmbibase de intimitate, ca toate încăperile prin care poposeşte dragostea. Pe canapeaua din faţă, Adina şezuse pe genunchii lui Dănuţ,

apoi Dănuţ dormise cu capul pe genunchii ei. Pe margina ferestrei cu bară metalică, Dănuţ îşi sprijinise bărbia; în spaţiul ferestrei, fluturase mînia cîrlionţilor; pe podele răsunaseră paşii autoritari.

Geamandanul Adinei, din care scosese chimonoul pentru căpătîiul lui Dănuţ, deschis pe măsuţă; o batistă mototolită, alături de mănuşi; un flacon de colonie cu dopul strîmb...

Trist etac al ultimei nopţi, compartimentul trăia alături de ei.

înstrăinat de Adina, de dragostea şi de durerea lui, Dănuţ dormea. Visase că e în cursul inferior şi că începe anui şcolar. Visase chiar fatidicul unghi al minutarelor, arătîndopt fără un sfert. Ştia că se isprăvise vacanţa — ascuţită melancolie din visul şcolarilor care-au fost interni! — şi că trebuia să se scoale repede, ca să aibă vreme să îmbrace uniforma, să-şi bea ceaiul, să fugă şi să intre-n clasă. Fiecare clipă de somn era prelungirea amară a ultimei bucurii, a singurei bucurii, la capătul căreia răsăreau băncile ostile ale începutului de an şcolar, într-o clasă cu miros de formol sau acid fenic, cu ferestre fumurii de toamnă, tabela neagră, creta ironică, buretele nou şi paşii sonori ai profesorului pe care-l vezi răsărind în cadrul uşii, mieros şi sever, concret şi abstract, cu catalogul subt braţ, în locul luminoasei fetiţe, care, sub zeci de frunţi aplecate pe pupitre, se luminase o clipă în soarele de toamnă al ultimei zile de vacanţă şi-n perspectiva cerului sineliu şi a pădurilor de bronz, de aur şi mărgean...

Nu vroia să se scoale. îşi amîna prin somn deşteptarea, gustînd secundă cu secundă declinul somnului dulce ca boabele de poamă strafidite, rămase după culesul viilor.

Adina ieşi pe coridor, deschizînd şi închizînd uşa cu precauţiuni de vînător. Nu vroia să-l deştepte, fiindcă...

Era aşa de mare ispita, încît se încruntă.

Să-l deştepte? Să nu-l deştepte?...

Dacă-l lăsa să doarmă, mergea la Iaşi cu ea. Avea delicioasa impresie că-l fură. O zi împreună cu Dănuţ la Iaşi!... S-ar fi supărat! îl aşteptau acasă.

Ridică din umeri.

S-ar fi supărat?... I-ar fi trecut.

Zîmbi... O zi de nebunii la Iaşi!... Prea mare bucurie ca să renunţe la ea!

Prea mare bucurie!

Şi-n semn de bucurie flutură mîna spre călăreţul... spre amazoana care venea în trap mare, prin valuri de'grîu copt, spre bariera închisă.

„Frumoasă fată! Vai!... Ooo!..."

Smuncitura şi cabrarea nebunească a armăsarului negru, din faţa barierii, rostogolise inima Adinei, dar răsturnase numai pălăria amazoanei. Şi de subt pălărie răsărise — în neagra înălţare a calului — un păr de aur solar si o senină faţă de arhanghel cu ochi gravi.

Trenul se apropia de staţie. Maşina şuieră.

Dănuţ deschise uşa, se repezi la fereastră, scoase capul: văzînd peronul gol, speră deznădăjduit că n-a ajuns încă. Faţa i se posomori. Recunoştea pe rînd plopii, gara, peronul...

— Adina, m-ai lăsat să dorm! Tu te distrai la geam! Vai!...

Trenul se oprise. Popas urgent. Dănuţ o privea pe Adina, amar; Adina, pe Dănuţ, cu gura încleştată.

— Vai!...

— Dănuţ!

— Rămas bun.

— Dănuţ!

Fugi după el, lîngă scara vagonului.

— Dănuţ drag...

Gorniţa sună.

Trenul porni.

...„drag": îi vibra în inimă cuvîntul despărţirii fără sărutări. Fugi după tren. Sări pe scară.

— Adina...

Căuta un cuvînt bogat, duios, imens, blînd.

— ...de ce plîngi? .

îi sărută vîrful degetului mic, întins din răsputeri. Sări dincolo de peron.

Rămase pironit alături de şine, cu ochii după trenul care ducea fluturarea unei mini mici, pînă cînd nu mai văzu decît un punct negru... un gol...

îşi trecu mîna peste frunte.

Nu visase!

Şedea locului, dezorientat, străin, ca un bagaj fără de stăpîn, debarcat din greşală într-o gară necunoscută.

Bariera se ridicase, dar Cneazu nu vroia să treacă şinele. Cabra, scutura capul nechezînd, izbucnea în lături, frămînta pămîntul, dănţuia pieziş, ca armăsarul din poveste la podul cu împăratul îmbrăcat în blană de urs, ca să încerce vrednicia feciorilor săi.

Pînă ce trenul se opri în staţie, Monica-l îngădui stăpînindu-i numai pornirea de fugă îndărăt.

Monica încăleca bărbăteşte, dreaptă în şea, cu trupul atît de calm şi faţa atît de senină, încît părea că mîna ei nu stăpînea dîrlogii furtunoşi, ci religioasa armonie a pianului cîntînd un Bach, şi că picioarele ei nu călcau scările, ci apăsau pedalele.

îi bătea inima nu din pricina lui Cneazu-— era mai deprinsă cu zvîcniturile lui decît cu ale inimii — ci din pricina unei absurde presimţiri. De două săptămîni venea zilnic la gară, aşteptînd o scrisoare sau o telegramă de la Dănuţ, care să anunţe mult aşteptata sosire. Şi-n fiecare zi, la ferestrele trenului Bucureşti-Iaşi, răsăreau feţe ursuze, somnoroase; şi n-avea nici o veste. De data aceasta, o fetiţă cu păr roşcat îi zîmbise, făcîndu-i semn prietenos cu mîna, iluminînd negreaţă posacă a trenului.

Semn bun! Cine ştie !

Trenul pornise din staţie. Monica se înălţă în scări. I se părea că vede o mişcare neobişnuită pe peronul îndeobşte pustiu; nişte cufere mari...

— Hai, Cneazu!

Dănuţ? Nu-i Dănuţ?

— Cneazu, hai!

Şi inima Monicăi, şi Cneazu, se temeau să treacă peste barieră. Se frămîntau în loc. în juru-le, coapsele de soare ale griului ondulau molatec, opulent, pînă-n zare.

— Dănuţ!

îi văzuse de departe fluturarea părului sonor în soare.

— Cneazu!

Cravaşa se ridică tăios şi lovi scurt crupa îndărătnică.

Un fulger negru peste şine...

...în dosul gării, un armăsar se opri cutremurat în albe dantele, ca şi cum drumul de la barieră pînă acolo ar fi fost prin nouri, zbor.

Şi-n văzduhul de vară era ca o imensă vibraţie de aripi străvezii, în timp ce călăreţul cu păr de aur, descălecînd, sprinten, punea vîrful piciorului pe pămîntul de toate zilele.

— Dănuţ!

Alerga spre el cu braţele întinse copilăreşte, ca după fluturi prin soare.

—- Dănuţ, bine-ai venit, Dănuţ !

îi apucă mînile. I le strînse, zîmbindu-i mereu. în jurul ei, Mircea şi Gheorghiţă şi şeful gării — omnirotundul domn Şteflea — aveau acelaşi zîmbet luminat de dinafară, pe care întâiul soare de primăvară îl împarte tuturor obrajilor. Dar Monica nu-i vedea. Ea-i zîmbea lui Dănuţ. Şi pe faţa lui Dănuţ se dezmorţea un zîmbet uitat şi prăfuit pînă atunci: o destindere a obrajilor, o limpezire a frunţii, o îmbunare a ochilor.

Se priviră ochi în ochi; genele Monicăi se plecară pe ochii scînteietori. Dănuţ îi cuprinse mînile.

— Monica, ce bine-i c-am venit!

„Cum minte!" gîndi Mircea, bucurîndu-se şi el de prezenţa Monicăi.

Monica se roşise.

— Dănuţ...

îl privi din nou. Vorbele se topiră în acelaşi zîmbet al ochilor şi-al gurei.

— Monica, îţi prezint pe Mircea; sora mea Monica.

îi ţinea mînile captive în mînile lui. Monica zîmbi lui Mircea, înclinînd capul, fără să-i întindă mînile.

Mircea-i răspunse zîmbind fără să vrea.

— Dănuţ, te-aştept... te-aşteptam... v-aşteptam...

Se opri, plină de confuzie, ridicînd umerii şi plecînd genele.

Dar toţi rîdeau cu bunătate în jurul ei, ca lîngă un foc care luminează obrajii şi încălzeşte mînile. O priveau numai şi, deşi schimbau puţine cuvinte, aveau impresia unei conversaţii însufleţite. Braţele Monicăi, întinse spre Dănuţ, aveau armonioasa mişcare a acelor braţe de sfînt şi de legendă, spre care cerbii, urşii, lupii, căprioarele şi toate sălbăticiunile

pădurilor se îndreptau ca spre izvor iar păsările cerului ca înspre primăvară.

Abia o cunoscuse, şi Mircea — atît de greoi la legarea prieteniei — simţea pentru ea elanul marilor devotamente, care în vechime făcea pe cavalerii dezbinaţi să încrucişeze spadele deasupra unui cap blond de regină pribeagă, în semn de ocrotire şi veşnic legămînt.

I-ar fi'destăinuit — fără să roşească — iubirea lui pentru Olguţa; i-ar fi spus dintr-o dată „Monica", pur şi simplu, fără să fie jenat; i-ar fi vorbit firesc, fără să se-ncurce... şi chiar i-ar fi mîngîiat părul, zîmbindu-i cu blîndeţă, cum mîngîi capul unui copil adormit.

Porniră spre ieşire, cu Monica între ei.

— Duduie Monică, da' unde-s trăsurile? se minună Gheorghiţă, nevăzînd nici una.

— Dănuţ, noi nu ştiam că veniţi... Eu am venit la gară... aşa... Olguţa crede că-s la pădure, adăugă ea în şoaptă, c-un zîmbet care nu izbuti să fie maliţios. De ce n-ai telegrafiat, Dănuţ?

îl mustră cu o şi mai afectuoasă strîngere de mînă.

— Ci ni facem, duduie Monică?

— Eu am venit călare, Dănuţ. Mă duc s-aduc trăsurile de-acasă.

Mîna lui Dănuţ îi strînse mîna autoritar.

— Tu rămîi cu noi, Monica.

— Sigur, întări Mircea. Mergem pe jos împreună.

Şi Monica, şi Dănuţ, şi Gheorghiţă începură sărîdă. De la gară pînă la Medeleni era cale de un ceas, în trap voinicesc.

— Staţi: să plece Gheorghiţă călare.

Gheorghiţă se uită la armăsarul ţinut cu precauţiune de un ţăran, se scarpină în cap...

— Aista nu-i Cneazu?

— Ba da, Gheorghiţă.

— Monica, tu îl călăreşti pe Cneazu? se miră Dănuţ admirativ. Şi Olguţa?

— Mi l-a dat mie; l-a mai îmblînzit Olguţa, adăugă ea, rîzînd de nedumerirea lui Dănuţ. Olguţa îl are pe Voievod.

— Voievod?

— I l-a dat colonelul. Ai să-l vezi!

— Sus, Gheorghiţă, şi la goană! porunci Dănuţ.

— Conaşule, da' unde mă sufere? Nu-l ştiu eu?!... Aista-i di-a duduii Olguţa! Să spuie şi duduia Monica...

— Lasă fleacurile, Gheorghiţă! încalecă,

într-adevăr, neştiutor de democraţie, Cneazu avea o hotărîtă aversiune pentru Gheorghiţă. Nu vroia nici să-l privească, nici să-l primească, nici să-l simtă. Năduşit ca după un galop, Gheorghiţă nu izbutise nici să încalece. Aruncă o privire spre Monica, ştergîndu-şi cu dosul palmei fruntea îmbrobonată. Monica interveni.

— Dănuţ, aranjăm altfel. Mă duc eu pînă-n sat şi vin imediat cu două căruţe.

— Săru mîna, duduie Monică, şopti Gheorghiţă.

Monica încalecă fără ajutor. Cneazu era valuri-valuri.

— Monica! Monica ! Ţine-te bine! strigă Dănuţ alarmat, alergînd.

Cneazu făcuse o „lansadă", ridicîndu-se năprasnic în două picioare şi izbucnind în salt.

„Vai! ce cochetă m-am făcut! gîndi Monica roşindu-se. L-am speriat pe Dănuţ !"

O urmăriră din ochi, pînă cînd nu mai văzură decît galopul blond al spicelor în urma ei.

Revenirâ pe peron, zîmbind.

Apoi căscară.

— Dan, ce facem?

— Stăm.

Se aşezară pe cufere.

Şi, în timp ce Monica ducea în galop vestea venirii lui Dănuţ întregului ei suflet, Mircea se posomori cu spinarea curbă şi ochii în pămint, iar Dănuţ, aplecat într-un cot pe cufărul lung, îşi regăsi sufletul întins pe şine în urma trenului plecat.

Olguța reacționase cu strîmbături de nas la auzul băilor de soare „obligatorii" ca în fața unei doctorii amare. Şi cum toate doctoriile amare îşi au corectivul şi premiul într-o acadea sau o linguriță de dulceață administrată după înghițirea lor, Olguța căpătase duşul dorit fiindcă binevoia să facă băile de soare impuse.

Astfel, alături de tenisul care-şi întindea în mijlocul livezii gălbuia planşă de nisip cu sclipitoare dreptunghiuri de var, împrejmuită cu înaltă împletitură de sîrmă răsări, cu sacrificarea altor pomi, îngrăditura de rogojini, înlăuntrul căreia Olguța primea vizita soarelui.

„Coliba soarelui" — cum pretindea Olguța că o va numi Metaforei — era croită din larg: 4 m pe 5. Duşul, cu încăpător rezervor de apă, fusese adus de la Bucureşti, unde-l alesese Herr Direktor; subt duş, un grătar de lemn; pe jos, prund zglobiu de rîu şi belşug de rogojini. Două *chaises-longues*-uri pentru băile de soare.

Olguța botezase această luminoasă încăpere „La musca văduvă", în cinstea şi spre statornica pomenire a doctorului Prahu, care avea mare slăbiciune, mai ales în timpul verii, pentru circiuma din Tataraşi, purtătoarea acestei denumiri.

Evident, Olguța niciodată nu intenționase să facă băi de soare, fiindcă n-avea nevoie şi, mai ales, n-avea poftă de aşa ceva. Dar doamna Deleanu o anunțase că va inspecta, inopinat, controlînd, şi că va asista chiar, cu ceasornicul.

Atunci se întîmpla un eveniment foarte ciudat, numit de unii învățați coincidență: aşa, cel puțin, îl caracteriza doamna Deleanu. Rodica, robusta camaradă de rîs a Olguței, avu şi ea nevoie de băi de soare. Şi ea nervoasă, şi pentru ea marea... agasantă, muntele... pluvios. Deci Rodica sosi la Medeleni, unde soarele era vacant şi instalația complectă.

— Mamă dragă, înțelegi, eu ca eu, dar Rodica se jenează... E fată ruşinoasă! Educată la „Humpel" !

Doamna Deleanu rămase dincolo de ziduri. Dar tot vigilentă. Olguța organiză băile de soare în consecință. Dimineața, cînd plecau la tenis, ambele paciente luau cîte un halat de baie, conținînd rîndul de haine respectiv, în afară de cel îmbrăcat. în permanență, două bluze şi două rochii spînzurau pe marginea rogojinei, vizibile, ca un steag frivol.

— Mamă dragă, pantalonii nu pot să-i pun în evidență! înțelegi, educație de la „Humpel" !

Aşa că oricînd doamna Deleanu avea dovadă că pacientele sînt în cură. Pe lîngă aceasta, sosirile doamnei Deleanu erau anunțate din vreme de Puiu, de planton cu bicicleta între poarta livezii şi „Musca văduvă". De îndată ce plantonul anunța inspecția, duşul amuțea, rîsetele începeau.

Mai aveau fetele şi o umbrelă: nu pentru duş, pentru soare!

Nici un pom din livadă nu rodea mingi de tenis. Totuşi, subt perii care-şi lepădau în iarbă rumenele busuioace, albinele găseau proslăvindu-se albul, rotundul şi inodorul fruct de gumă şi de pîslă; la fel, subt zarzării cu blonde grindini, subt cărnoşii caişi, cît şi prin tufele de rubine ale pomuşoarei.

Pretutindeni, sportivele lunule induceau în eroare albinele. Această risipă de mingi, dincolo de hotarele tenisului, dovedea că cel puțin unul dintre jucători avea lovituri inuzitate la jocul de tenis.

îşi găsise un adept între purtătorii de rachetă, străvechiul „cuc", glorie a oiniştilor de odinioară, constînd într-o lovitură astfel aplicată mingii de piele, încît cel care-o executa avea răgaz, pînă la căderea mingii, să-şi răsucească o țigară; „iepurii" să fugă şi să revie fără risc; iar privirile spectatorilor, să facă alpinism în văzduh.

Excluzind pe Olguța, ale cărei mingi, deşi aveau vehemența loviturilor de box, erau precise ca loviturile de biliard, pe Puiu, fanaticul şi vrednicul emul al Olguței, pe Monica, elegantă jucătoare, dar rară parteneră de cînd cu întîrzierea lui Dănuț, rămînea Rodica.

— Buftachi dragă, ofta Olguța întovărăşind din ochi jalnica bejanie a unei alte mingi, am să-ți spun Cuc!

Şi fiindcă Rodica nu se învrednicea să-şi dezmintă porecla, şi fiindcă mingile se consumau ca oule de Paşti, Olguța instituise un serviciu special pentru descoperirea şi adunarea lor. Păstorul oițelor rătăcite era Costică, zis Cotic, feciorul oacheşei Anica. Cotic era blond ca strugurii din Stambul şi avea ochii albaştri. Anul venirii sale pe lume era următor anului sosirii la Medeleni a lui Kulek, berlinezul şofeur al lui Herr Direktor. Barza cu miros de benzină a lui Cotic nu se mai înapoiase la întîmplătorul cuib: aşadar, Cotic

era „din flori". Peltic şi tont, suferise pesemene irezistibila atracţie a strămoşului său germanic pentru palmipede. Cu osebirea că purul Lohengrin călărea o lebădă ghinionistă, pe cîtă vreme Cotic, datorită prestigiului de care se bucura printre gîşte şi gînsaci, căpătase o slujbă remuneratorie: aceea de amiral al flotei, cum spunea Olguţa. Flota se compunea dintr-un imens cîrd de gîşte, raţe şi gînsaci. Amiralul o ducea la păscut, la adăpat şi la culcare — pentru care primea diurna de cinci parale şi hrană pe deasupra la discreţie, plus tainul de zahăr de buzunar.

Ţăranii îl învăţaseră să înjure. Pelticul amiral îşi înjura flota cu adoraţie. Seara, cînd o aducea de la păscut, magnetismul nordic al ochilor albaştri se amesteca în permanente doze cu cele mai sudice sudălmi.

— Ci tot îndrugi acolo, măi Cotic? interpelau ţăranii de pe prispa circiumei pe ciobănelul cu varga din urma gîgîitoarei turme.

— Ia, tudui gîcile !

— Da* ţi-s dragi, măi Cotic?

— îhî! Li iubec.

Această scenă, zilnic repetată, strînsese inima Monicăi şi acţionase voinţa Olguţei, care îl transformase pe Cotic din amiral al flotei în culegător de mingi, mărindu-i diurna. Şi în această nouă funcţiune, fostul amiral excela. Ochii lui aveau darul de-a osebi culoarea albă, cu nuanţele ei—comună mingilor şi gîştelor — de verdele frunzişului şi-al ierburilor, cît şi de tenul pămîntului. De altfel, Olguţa, îl persuadase că mingile nu-s decît ouă de gîscă. Şi cu cît va aduna mai multe, flota va spori.

— Ei, Cotic, ci faci? îl întrebau la bucătărie.

— Ia, stîng ouă di gîci.

După ce-şi isprăvea treaba, se ducea la gîşte şi asista, cu ochi de mamă, la pregătirile lor de somn. Maică-sa Anica n-avea vreme să vadă de el, fiindcă din an în an florile erau darnice cu ea — darnică şi ea cu ele.

— Olguţa, Olguţa, m-auzi? îşi vesti Puiu apropierea de sacrele rogojini, rezemîndu-şi bicicleta de trunchiul unui copac.

— Cutulachi, Cutulachi, te aud! ţipă Olguţa pe acelaşi ton, tăind net entuziasmul vocal al lui Puiu.

Urmă o tăcere bosumflată, prin care răsună duşul şi murmurul livezii.

— Cutulachi, vorbeşte mai tare, curmă Olguţa tăcerea prelungită.

Puiu, care venise plin de exuberanţă să aducă Olguţei o veste agreabilă, simţi nevoia ofensatoare de-a fi lapidar, şi fu:

— Tante Alice cîntă.

în loc de: „Nu ştii, Olguţa, ce veste bună îţi aduc? Tante Alice cîntă etc..."

— Bine face, răspunse Olguţa cu o egală lapidaritate.

— Pot să mă duc?

— **îhî!**

Puiu culese o pară de jos şi o zvîrli într-o vrabie, provocînd un zbor.

— Olguţa...

— Ei?

—• ...Nimic.

— Mersi.

Puiu luă o piatră şi o zvîrli într-altă vrabie: nici un asasinat nu turbură acalmia livezii. Ar fi vrut să-i spuie Olguţei o impertinenţă şi nu găsea nimic alt decît pere şi pietre.

— Cutulachi, ce cîntă mama?

— Nu ştiu.

— Du-te şi află.

După un răstimp, biciclistul sosi cu răspunsul.

•—• Nu stiu.

— Cotic-al-doilea, fredonează.

— Nu pot, mormăi Puiu, crîncen.

— Atunci n-am să te mai primesc cînd fac muzică.

— îmi pare foarte bine, chiar foarte bine !

— Puiu!

Cum ar fi spus: *„Tout beau!"*

— Poftim, Olguţa!

— Te-ai calmat?

— ...Da, Olguţa.

— Bine. Fredonează ce cîntă mama.

Puiu înghiţi de cîteva ori şi, cu o voce plină de lacrimi, ca sîrmele telefonice, de rîndunele, îngăimă cîteva măsuri.

— Bine, Puiu. Acuma du-te şi culege caise.

Puiu plecă, maltratînd iarba şi brutalizînd crengile. Glasul Olguţei avea asupra lui efectul pe care-l aveau mî-nile lui asupra ghidonului bicicletei.

— Ce cîntă? se informă Rodica.

— Debussy.

— Ce-i asta?

— Ceva, Buftachi! Nu-i de mîncare !

— Ştiu, da-i bun?

— Sigur. Trufanda: nu pentru tine!... Descifrează toată dimineaţa, din păcate !

— Atunci mai faci un duş? o întrebă Rodica, fără să fi auzit finalul, din pricina duşului cu zvon de sărutare pe ureche.

— Ba ! răspunse Olguţa c-un aer dezgustat.

— De ce?

— Fiindcă n-are nici un haz duşul fără mama !

*

Caişii îl cunoşteau bine pe Puiuşi-l răsfăţau, cum odi-nioară frumoasele castelane coapte în aşteptarea vitejilor războinici îşi răsfăţau pajii, purtătorii trenelor şi-ai micului pumnal, lăsîndu-i să se joace cu cerceii, cu inelele, cu zulufii şi uneori chiar şi cu sînii: preţioşi şi ei înbrocarturi, dantele şi catifele.

în fiecare dimineaţă Puiu venea spre caişi, lăsînd racheta pe bancă şi fetele la baie. îmbrăcămintea lui Puiu se com-punea dintr-o cămeşă cu mînici scurte şi guler răsfrînt; o păreche de pantalonaşi de flanelă albă, foarte scurţi şi aproape colanţi, strînşi la mijloc cu o centură albă; şi espadrile de pînză cu talpă de sfoară, fără ciorapi; capul descoperit. Aşa hotărîse Olguţa.

Puiu ştia că-l prinde bine costumul alcătuit de Ol-guţa. îl arăta zvelt, fiindcă centura strînsă făcea umerii mai largi, iar pantalonaşii scurţi descopereau picioarele imberbe, brune, cu muşchi lungi, îndemnîndu-le să fie mai sprintene, mai iuţi. Şi deşi aspira la pantaloni lungi — din pricina prestigiului legat de lungimea pantaloni-lor — era mîndru de cei scurţi din pricina picioarelor.

Puiu nu scutura caişii. Brutala scutură tură e bună pentru cireşii cu însutitele bătăi de inimioare roşii, pentru gloata zarzărelor bunduce şi elastice ca dancii după trăsu-rile boiereşti—dar nu pentru caişii somnolenţi şi somptuoşi în arome. Se urca în ei şi culegea, dînd la o parte misterul crengilor, pudoarea crenguţelor şi frunzele care ascund, provocator ca o rochiţă îmbrăcată pe piele, rotunde nudi-tăţi de aur veneţian — se suia, din creangă în creangă, tot mai înspre cer, în val de arome, pînă-n vîrfuri, unde caisele în soare au un obraz auriu şi celălalt pătat de roşu, ca obrajii fetelor tinere, cînd se deşteaptă dimineaţa, calde, somnoroase, despletite.

Culegătorii de perle cînd se afundă în mare sînt goi şi au, legată de gît, o punguliţă pentru lăcrămioarele undelor verzi. Scufundător în soarele caişilor, Puiu avea legat pe piept un sac de pînză pentru aromatele mărgărintare leneşe ale frunzişurilor verzi.

Livada Medelenilor avea mulţi caişi: puteau să aurească iarba de subt bogatele lor crengi; să umple chiselele de dulceţi, borcanele de compoturi şi marmelade, şi să îndes-tuleze pofta tuturor copiilor din casă şi de la bucătărie. Aşa că Puiu alegea numai caisele între caise, cum alegeau trimişii de la Poarta otomanei împărăţii, pentru harem, numai frumoasele între frumoase.

îi plăcea, în miros de caisă, de sevă şi de soare, să pi-păie şi să cuprindă fructul catifelat ca botul mînzului, şi-atît de dulce bombat, de parcă o inimă, şi nu un sîmbure i-ar fi însufleţit carnea luminoasă. Dar să muşti dintr-o caisă neatinsă de nici o mînă, dintr-un fruct avînd culoarea soarelui privit prin frunze şi căldura încropită a văzduhului de vară!...

Puiu culegea caise, şi caişii îl învăţau gustul dezmier-dărilor şi-al sărutărilor, îndrumîndu-l vicleni spre trupul surorii lor: femeia. într-o zi i-o arătară.

Fetele făceau baie. Puiu colinda caişi, culegînd. Şi pe cînd desprindea caisele din vîrfuri, văzu trupul Rodicăi. O clipă numai, printre frunze. Ca o jumătate de caisă cu sîmburile-n ea...

De-atunci Puiu o ura pe Rodica.

Dar se urca uneori în caişii cei mai înalţi, şi nici nu culegea, nici nu muşca. Atunci, obrajii săi luau culoarea obrazului dinspre soare al caiselor din vîrfuri, şi inima lui Puiu scutura caise.

Sacul de pînză de la pieptul lui Puiu se îngreuia. Capul, la fel.

Nu se înălţase încă pe crengile înalte, şi aromele, din ierburi pînă-n crengi, îl îndemnau să se urce sus, pînă acolo de unde...

Teama şi dorinţa îl stăpîneau deopotrivă. Nu cuteza să privească decît dacă era sigur că Olguţa-i îmbrăcată. Dacă nenorocul ar fi făcut ca Puiu s-o vadă pe Olguţa goală, s-ar fi aruncat de sus, din vîrful de unde o privea pe Rodica.

Pe Olguţa o iubea.

Pe Rodica o ura.

Copilărise cu Olguţa. Ar fi avut de nenumărate ori putinţa să o vadă în cămeşă de noapte, în halat de baie "bătut de vînt, spălîndu-se: Olguţa niciodată nu încuia uşile. întotdeauna ochii lui Puiu ştiau s-o privească pe Olguţa numai cînd era deplin îmbrăcată. Pe Monica la fel, dar Monica era sora lui mai mare, pe cînd Olguţa...

Expresiile „trup de fată", „trup de femeie" existau mai -demult în mintea lui Puiu; expresia „trupul Olguţei", niciodată. Olguţa era Olguţa: numele care-i da bătăi de inimă. Altceva, nimic. 0 duşmănea pe Olguţa — fiindcă-l ironiza, fiindcă-l brutaliza, fiindcă-l umilea — de zeci de ori pe zi. Dar seara, asupra culcării, se ducea în odaia Olguţei şi-i spunea cu sfială, renegîndu-şi zecile de suflete rebele din timpul zilei:

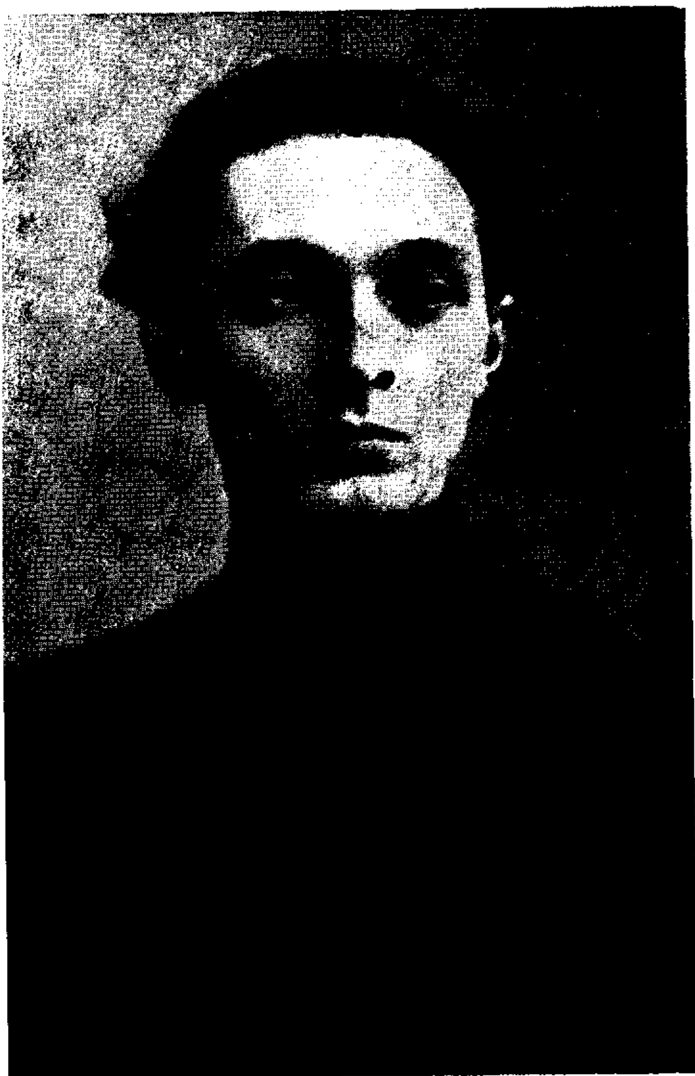
— Noapte bună, Olguţa.

— Noapte bună, Puiule.

Şi pînă adormea, asculta glasul Olguţei, spunîndu-i: „Noapte bună, Puiule". Asta se numea fericire. Dacă Olguţa-i răspundea: „Bine, Cutulachi, du-te la culcare", nu se omora, dar adormea tîrziu, cu perna udă şi obrajii la fel. Asta se numea desperare.

Desigur că din trei sute şaizeci şi cinci de nopţi, cîte are anul, nu toate erau fericite: dimpotrivă.

Dar nopţile desperate erau urmate, a doua zi, de fericirea de-a o vedea pe Olguţa — chiar dacă-i spunea

Ionel Teodoreanu In vestita-i rubaşcă

Cutulachi — aşa că anii lui Puiu, în totalul lor negru şi alb, erau fericiţi.

De ce venise Rodica?...

De ce-o văzuse goală?...

O cunoştea mai demult pe Rodica şi n-o putea suferi fiindcă prezenţa ei însemna imediata lui expulzare.

— Nu te mai ţine de coada fetelor: eşti băiat, Cutulachi !

Cînd Olguţa era singură, îl mai tolera, cînd era cu Rodica niciodată, ca şi cum Puiu n-ar fi devenit „băiat" decît atunci cînd erau mai multe fete împreună.

La Iaşi, Rodica se arăta prea familiară cu el. îl bătea peste obraz, îl tutuia cu ifosul nesuferit al celor din cursul „superior". Şi era grasă pe deasupra. Aşa cel puţin i se părea lui, aprobînd întru totul porecla Buftachi, dată Rodicăi de Olguţa.

S-o fi iubit pe Rodica?... De unde ! Nu din pricină c-o iubea pe Olguţa. Poate că dacă n-ar fi iubit-o pe Olguţa ar fi iubit-o pe Monica. Dar pe Rodica ! Să iubeşti pe un Buftachi ca Rodica !

Uneori, cînd era supărat pe ea, o făcea „gîscă" sau „vacă": natural, în mintea lui. Rodica era grasă ca o femeie, adică avea piept rotund ca guşa hulubilor, obraji plini, pulpe robuste — şi totodată era băieţoasă. Altfel decît Olguţa, se înţelege. Nu ştia să joace tenis, nici să călărească, nici să ţie floreta, nici să se încrunte, nici să privească „teribil", nici să persifleze. Rîdea prosteşte, cum rid toată ziua băieţii între ei, mînca mereu, îi plăcea să se zbînţuie, să ţipe, să gesticuleze...

în faţa ei, Puiu nu s-ar fi jenat să spuie: „Du-te dracului; ce te hlizeşti? cărăbăneşte-te; ho! nu te holba la mine; porc-de-cîne; marş! vocabularul şcolar din recreaţie. Dacă nu scăpa astfel de vorbe faţă de Rodica, asta se datora numai prezenţei Olguţei sau Monicăi. Dar cu Rodica s-ar fi putut purta „golăneşte" fără să-i pară rău.

La Iaşi o vedea numai în uniforma zilelor de şcoală.

Şi iată că Buftachi venise la Medeleni. Tot Buftachi, dar altfel Buftachi. Chiar în ziua sosirii Buftachi venise la dejun îmbrăcată într-o rochie subţire de *foulard* cu cireşele roşii; cu obrajii rumeni, părul castaniu-închis, atîrnîndu-i pe spate în două cozi grele şi lucioase; cu buza de

sus uşor umbrită de un puf care făcea gura mai roşie; cu pantofi care făceau gleznele subţiri, şi ciorapi de mătasă care dădeau picioarelor zvelteţă cambrată.

Abia atunci se oprise Puiu asupra expresiei „ca o cireaşă", nebăgată în seamă pînă atunci. Buftachi era ca o cireaşă într-un pahar cu apă: răspîndea o veselie rumenă, cărnoasă.

La dejunul acela, cît şi după dejun, Puiu privise pe furiş, ceea ce pînă atunci nu privise decît la Sevastiţa — ţărăncuţa care-o slujea pe Olguţa — sînii. Cînd Rodica se apleca mai tare, prin decolteul bluzei de vară vedea îmbinarea arcurilor albe: caldă gropiţă. Şi se roşea. Puiu nu scosese nici un cuvînt la dejun. După dejun, în pridvor, Rodica îl ciupise de gît — ca la Iaşi. Puiu se scuturase ostil şi plecase. Dacă Olguţa şi Monica n-ar fi fost acolo, ar fi rămas.

Goală, Rodica nu mai era „grasă". Era cum trebuie să fie o femeie foarte tînără: plină, îmbelşugat voinică, dar avîntată.

Cînd era cu Olguţa şi Monica şi cînd îşi amintea înadins de trupul Rodicăi — ca s-o dispreţuiască mai tare — îşi spunea că-i pîntecoasă. Ţinea minte linia mijlocului rotund şi neted, curba galeşă a pîntecului pornind dintr-o cută şi arcuirea şoldurilor, perfectă ca a unui dîmb nins.

Dar cînd o privea pe Rodica din caişi, sau cînd, seara, îşi aducea aminte de ea, se bucura că Rodica are şolduri şi pîntece, şi parcă i se umpleau palmele de un val, care le rotunjea în cupe. O visa des şi o ura des. îl trata ca pe un copil. într-o zi îi vîrîse mîna rece pe după gît, înfrigurîndu-i spinarea. Puiu se smuncise, răstindu-se:

— Dacă ţi-oi face la fel?

— Fă-mi!

Puiu se roşise şi plecase.

Rodica îşi mînca unghiile. Din pricina asta, Olguţa-i spunea că are degete buzate. Puiu era fericit că mai are un motiv de dispreţ pentru Rodica şi o dispreţuia cu expresia Olguţei.

Dar seara, în patul lui, şi degetele buzate îi făceau o plăcere trupească. Le simţea parcă alunecîndu-i, rotunde, elastice, pe spinare... Şi-o închipuia dormind pe Rodica...

Dar o iubea pe Olguţa.

Pe Olguţa îi plăcea să şi-o închipuie toamna, în odaia de la Iaşi a Monicăi. Ar fi vrut s-o ştie bolnavă, puţin, nu mult, s-o doară gîtul, de pildă. Să-i fie frig. Să fie ceva mai palidă, mai puţin energică. înfrigurată, să aibă un şal pe umeri şi să stea zgribulită în fundul divanului. Leila să toarcă. în sobă să ardă focul. Olguţa să fie îmbrăcată în haine de toamnă, cu puţin miros de naftalină: rochie de culoare închisă, neagră mai ales, ghete înalte. O îmbrăcăminte de doliu.

El să stea la picioarele divanului sau la picioarele Olguţei. Afară, frig, burniţă. Să fie şi el bolnav, ca Olguţa să se arate blîndă cu el. Să fie zi de şcoală: nici o sărbătoare nu-i mai sărbătoare decît o zi de şcoală petrecută acasă, cînd ştii că toţi colegii stau în bănci.

Olguţa să privească spre fereastră. El să mai puie lemne pe foc, să aducă samovarul în odaie. Să vadă mormanele de jar sclipind în umbră şi să audă clocotul muzical al apei din samovar. Să servească ceaiul Olguţei. Să se facă seară.

— Noapte bună, Olguţa.

— Noapte bună, Puiule.

Şi să-i sărute mîna...

Cu cît o ura pe Rodica mai tare, cu-atît o iubea pe Olguţa mai mult.

Dar Olguţa îl umilea în faţa Rodicăi, şi asta nu-i plăcea — altfel de cum nu-i plăcea să fie rea Olguţa cu el.

Pe Rodica o dispreţuia: şi nu ţi-e de loc îndemînă să fii umilit faţă de cineva pe care-1 desconsideri. Ar fi vrut să facă un pact cu Olguţa: să-1 umilească numai cînd or fi singuri, Olguţa şi cu el; iar în faţa Rodicăi să-1 cruţe, nu fiindcă Olguţa n-ar fi avut dreptul să-1 trateze cum credea, dar faţă de Rodica!...

Mai bine-ar fi fost să plece odată Rodica asta ! îi plăcea s-o vadă din caişi făcînd baie, sau în halatul deschis, dar teama ca nu cumva s-o vadă din întîmplare şi pe Olguţa era aşa de chinuitoare, încît îi venea să doboare caişii cu ispita...

Şi toate caisele erau aşa de coapte, şi aromele atît de învăluitoare !...

Soarele ilumina rogojinile, înzeuîndu-le; s-auzea duşul, murmurau albinele... Caisele erau calde în mîni şi moi,

ca pielița pîntecelui cînd trupul stă la soare... Şi muşcate, caisele aveau un sîmbure negru...

— Puiu...

— Cutulachi!

Vru să azvîrle de sus sacul plin: să se sfarme toate caisele. Şovăi. Şovăirea îi deschise perspective negre; cunoştea reacțiunile Olguței față de insubordonanțe: nu-i mai spunea nici Cutulachi.

Se coborî şi porni în goană spre rogojini. Prinse sacul de capătul unei lungi prăjini despicată în vîrf. Sacul din capătul prăjinei aplecată ca o undiță înlăuntrul rogojinelor fu cules de Olguța şi golit pe jos: ca puişorii aurii de subt aripa cloştei, caisele se rostogoliră.

Duşul încetă.

— Puiule!

Vorbise Rodica.

— ...Vrei o caisă?

— Dacă-mi dai...

— Prinde-o; da' să nu te uiți!

O prinse. Dincolo de rogojini, Rodica era goală; picăturile curgeau rotund pe trupul ei...

— Puiu, du-te şi vezi ce face mama.

Vorbise Olguța.

încăleca pe bicicletă şi porni.

Intră în casă. Doamna Deleanu cînta.

Caisa, pe care n-o muşcase, era caldă în mînă, şi dincolo de rogojini Rodica era goală...

Trecu din odaie în odaie. Casa deşartă, storurile trase. Penumbră răcoroasă pretutindeni. Uşa odăii Olguței era întredeschisă.

Se opri: în genunchi, Sevastița ceruia podele. îşi cruța şi ghetele, şi ciorapii, şi fusta. Se tîra în genunchii goi, frecînd din greu.

Puiu intră.

Sevastița întoarse capul.

— Mata eşti, conaşule?

— Eu.

Se aşeză pe marginea patului.

Sevastița îşi văzu de treabă.

Din față, îi vedea mişcarea sinilor plini, cutremurați de gestul sacadat al mînilor; din spate, pulpele pietroase subt pielița albă cu vine albăstrii.

Se sculă, făcu doi paşi, ocoli o mobilă, se duse la geam, mişcă storul...

— Nu-s muşte, constată Puiu admirativ şi congestionat.

— Nu-s, cî li-alung!

Se plimbă prin odaie.

— Nu eşti la gioaca duducilor?

— Nu.

— Aici-i răcoari.

— Da.

Se îndreptă spre uşă, o închise discret, răsuci cheia, onctuos. Sevastița ridică puțin capul.

— Da' ci faci?

—- Am închis-o.

— Da' la ci?

— Aşa!

— Dacă vini conița şî ni găsăşti?

— Ei!

— Apui ei!

Se aşeză din nou pe marginea patului. Sevastița freca mai departe, clătinînd din cap.

— Sevastițo!

— Sevastițo...

— Zi, cî ti-aud!

— Valeu l cî tari mă mai dor şălili! oftă din senin Sevastița, îndoindu-se pe spate ca subt kilogramele unei sărutări.

— Te dor şalele?

Sevastița oftă, fără să-i răspundă, din nou îndoită asupra podelelor.

Mirosea tare a terebentină. O muscă, una singură, făcu zgomotul infernal al muştelor solitare într-o odaie în care tăcerea e amenințată de ceva.

Puiu se apropie de Sevastița.

— Da' ci-ți vini?

— Ei, şăzi! Nu vezi că am treabî! Amu îţi ardi di gioacî!

Puiu se îndepărtă.

Sevastiţa freca subt pat. I se vedeau numai picioarele, în întregime goale, cu pulpele prea alb reliefate pe roşeaţa lucie a podelelor.

Puiu privi spre uşă, spre fereastră, spre patul gol...

Sevastiţa ieşi de subt pat cu faţa căpşunie, cu tulpanul strîmb. îşi şterse năduşeala, trecîndu-şi cotul peste faţă.

— Sevastiţo...

— Iaca aud!

— Na-ţi o caisă.

Sevastiţa îl măsură lung, se codi şi luă cu fereală fructul oferit.

Puiu se îndreptă spre uşă, învîrti cheia o dată, de două ori...

— Da' la ci-ai mai închis-o?

— Nu-i treaba ta!

Şi-i trînti uşa-n nas.

*

Alt strung rotunjise trupul Rodicăi, altul netezise trupul Olguţei.

Trupul Rodicăi părea hărăzit liniei orizontale, pe care ar fi înfrumuseţat-o cu belşug de rotunjimi, cum înfrumuseţează dealurile curbe, valurile pline, ronda legănare a grînelor şi prelungă plutire aplecată a zborurilor întinsurile plane ale pămîntului.

Trupul Olguţei purta avîntul şi vigoarea ascuţită a verticalei: plop vibrînd spre cer, din lenea priveliştelor toropite.

Trupul Rodicăi chema mînile, ca viile culesul; trupul Olguţei, săgeată, puterea braţelor de arcaş.

Alături de Olguţa, Rodica părea grasă, şi nu era. Nici pulpele, nici şoldurile, nici mijlocul, nici umerii n-aveau dospirea puhavă a grăsimii femeieşti. Pietros — trupul era rotund. în curbe dulci — sînii erau tari.

Feminitatea, deşi pare, nu e o îngrăşare, ci o împlinire a trupului de fetiţă. O amforă nu e grasă, e din plin şi robust rotundă.

Fetiţele par slabe fiindcă nu-s încă femei; femeile par rase figindcă nu mai sînt fetiţe.

Dar o femeie zveltă altfel e zveltă decît un băiat. Alături de Rodica, Olguţa părea croită băieţeşte — şi nu era.

Amăgitoarea repeziciune a formelor ei, dacă n-avea nici o moliciune din pricina muşchilor căliţi amănunţit în sporturi, n-avea, deopotrivă, nici o asperitate, nici un unghi brusc, nici o duritate atletică.

înalte, cu glezne subţiri, pulpe lungi, genunchi rotunzi şi cărnoşi ca piersicele, picioarele cînd răsăreau în mers, din rochie, erau prea sprintene ca să pară slabe. Dar de la genunchi în sus, liniile care se înălţau spre coapse, păstrîndu-şi sprinteneala, căpătau o abia simţită îndulcire, un plin, ca aburul nevăzut, care, dimpreună cu lumina soarelui, îndulceşte, toamna, priveliştele cele mai aride.

Mici, sînii nu erau de copil. Erau mici. Din acei sîni rari, care-n declinul vrîstei nu se îngreoaie, abătuţi, ca pînzele din care vîntul a căzut, ci dîrji ca prorele, sfidează calmul anilor morţi. Sîni care par de copil, la şaptesprezece ani, însemnaţi cu roz de petunii în vîrfuri, dar care rămîn de copil şi la patruzeci de ani, mai dulci, înduioşaţi parcă, veşnici în mînile dragostii, ca rozele Iericonului. Sîni cu pueril relief, care, îmbălsămaţi pe pieptul mumiilor egiptiene, umilesc prin milenii sînii vremelnici ai femeilor din viaţă.

Dar mai preţioase decît toate celelalte erau liniile spinării, din coapse pînă-n umeri. Se înălţau, ca ciocîrliile în soare.

Multe trupuri par zvelte, văzute din faţă, dar din spate, puţine. Cele mai multe păstrează, de-a lungul anilor, aplecarea băncilor şcolare, neobservată în copilărie, din pricina vivacităţii mişcărilor. Fetele tinere îşi poartă timiditatea în spinare: debilă gîrbovire; sau impertinenţa: ţanţoşă împietrire. Cusutul hăinuţelor pentru păpuşi, apoi pentru bărbat, apoi pentru copii întreţin şi sporesc mereu aplecarea spinării.

Adolescenţii, deveniţi bărbaţi, capătă ori aplecarea grijilor şi a preocupărilor, ori feluritele gîrboviri profesionale, ori poartă greoaia voinicie a pieptului atletic.

Viaţa apleacă spinările.

Cochetăria, ca şi corsetul, nu dă zvelteţă spinării — acuză numai, provocator, şoldurile şi rotunzimile care le unesc. Privirile bărbaţilor, cînd urmăresc femeile cu mers cochet

— femeile care „se țin bine" — coboară amețite spre șolduri, nu se urcă spre umeri, înviorate, ca atunci cînd privești izbucnirea unui *jet-d'eau.* Rareori capetele se întorc pe stradă, urmărind o femeie, ca să privească altceva decît gleznele spre pulpe, sau mijlocul spre șolduri — fiindcă rare sînt spinările care, biruind coapsele fecunde, se înalță. Nici educația sportivă, nici voința cochetăriei nu pot da spinării, nici însufleți acea linie de imn pur. E un dar hărăzit tuturor trestiilor — care în adieri abia se îndoaie, alene, în vîrfuri parcă, ferindu-se de sărutarea vîntului delicat — dar rareori trupurile omenești. Iar cînd îl au, mersul lor e o dănțuire, oprirea lor — o vibrare de înălțare. Acele trupuri biruiesc și modele, și imperfecțiunile îmbrăcămintei. Mereu sînt goale, ca vîntul, sub orișice vestmînt, în suverana lor desăvîrșire. Mătasa, catifeaua, șalul venețian, tricoul de baie sau cîrpa zdrențuită vor deveni egale, îmbrăcîndu-le. Niciodată goliciunea acelor trupuri nu va fi indecentă, cum a statuilor scoase din valuri nu-i.

Spinarea și o șerpuire abia destăinuită în mișcările trupului lung feminizau adînc trupul Olguței. Alături de franca și vădita feminitate a Rodicăi, feminitatea Olguței deștepta spaima, ca ondularea de boa a vijeliilor în calmul mărilor adînci.

Olguța avea ochi negri; Rodica, buze roșii.

Dar amîndouă rîdeau cu hohote. De ce? Fiindcă unul din ogarii Olguței, abia deșteptat din somn, clămpănise ca fălcile unui craniu, pentru o muscă imaginară, și, dezorientat, strănutase cu capul strîmb — tîmp.

*

Monica, premergătoarea căruțelor, adusese o veste care răscolise toată curtea.

— Tante Alice, nu știi, a venit Dănuț!

— Puiule, a venit Dănuț!

Prin Sevastița, Anica și Profira vestea tropăi spre bucătărie, unde, pe loc, lăsînd bucatele să ardă și oalele să danseze, baba își puse un șorț alb și o broboadă albă și alergă spre poartă, urmată de cîni, pisici, gînsaci, găini, împrăștiind zboruri de hulubi, gîgîituri, măcăituri, miorlăituri, piuituri și lătrături — atît de formidabilă printre vietățile ogrăzii, încît părea un ghețar plutitor, cu papuci.

Prin Puiu, încălecat pe bicicletă, vestea vîjîi spre „Musca văduvă".

Odată vestea aruncată ca o primăvară asupra casei, Monica porni, tot călare, să reîntîmpine pe craiul Medelenilor, *m*

Cu toată aversiunea pentru arșiță și colb, doamna Deleanu trecu pragul porții și porni precipitat pe șosea, spre norul de colb, nimb în ochii ei.

De data aceasta Puiu se simți superior Olguței. în fața rogojinilor, se opri, încălecat pe bara bicicletei, rezemîndu-și vîrful picioarelor de pămînt.

— Olguța! Olguța!

— Cutulachi, unii oameni văd dublu, tu vorbești dublu. Numește-mă o dată numai: nu-s cuc!

— Olguța, da' am o veste nemaipomenită!

— Ai făcut echilibru-n mîni pe bicicletă?

— Ba nu.

— S-a ouat Leila?

Rodica bufni de rîs.

Puiu zîmbi compătimitor. Dar nu putea ține-n el vestea explozivă.

— A venit Dan.

— Cine?

— Dan.

— Metaforei?

— Dan.

— Cînd? Cum? Cu ce?

— Uite-acuma vine cu căruța. Monica a venit călare înainte. Mă duc...

— Stai, nu te mișca! țipă Olguța cu tonul hoților cînd comandă: „Sus mînile".

într-o clipă își trase rochia, pe dos, încălță papucii de tenis, fără ciorapi, omițînd să-și lege șireturile, uită să-f* scoată prosopul răsucit în turban pe cap — și răsări de&a&r țață în fața lui Puiu.

— Descăleca.

— De ce?

— Imediat.

Puiu descăleca.

Olguța-i încalecă bicicleta şi, subt ochii uluiți ai lui Puiu, porni săgeată, turc la cap, derbedeu la picioare, urmată de salturile ogarilor albi.

Rodica se îmbrăca amănunțit. Printr-o crăpătură a rogojinei, Puiu o urmări trăgîndu-şiciorapii, punîndu-şi cămeşa...

Pentru întîia oară Rodica văzu ce lipsea cabinei de baie: oglinda. Ştia totuşi, din oglinzile retrospective, că îmbrăcatul în grabă şi pieptănatul la fel n-o dezavantajau. Dimpotrivă: obrajii sînt mai roşii, de emoție, părul ciufulit pare creț...

Şi simți de asemeni lipsa unei alte oglinzi la Medeleni: un băiat mai mare decît Puiu. De asta poate regreta oglinda în care ar fi putut aranja cu băgare de seamă ceea ce, în lipsa ei, lăsa la voia întîmplării, cu optimism de altfel.

— Puiule... ce faci?

îl prinsese, fiindcă de la o vreme Puiu închisese ochii ca să mai păstreze imagina Rodicăi dezbrăcată.

— Să nu mă spui, te rog!

— A! Te temi de Olguța!

îi zîmbea. Puiu, cu obrajii roşi, îi zîmbi.

— Nu te spun, dar să nu te mai prind!

îl bătu peste obraz şi o luară la goană.

Descălecătoarea din căruță avu loc acolo unde doamna Deleanu întîlni norul de colb. Cînd o văzu pe mama în brațele lui, mai mică decît el, gîfîind, cu părul sur — i se strînse inima.

Acelaşi blînd parfum de şifonieră deschisă — cu bomboane acre, şocolăți, livănțică şi flacoane de parfum — răspîndea doamna Deleanu, dar lacrimile îi curgeau pe subt ochelari: în grabă, ridicîndu-se pripit de la pian, uitase să şi-i scoată. I-i scoase Dănuț, zîmbindu-i.

— Dă-mi-i mie, mamă. Nu vreau să te văd cu ochelari.

Avea ghetele prăfuite doamna Deleanu, şi-şi uitase batista. I-o dădu Dănuț. Monica nu îndrăznise. Ea venea în urmă, ținînd dîrlogii, cu Mircea alături. în urma lor, cele două căruțe veneau la pas, scîrțietoare. Gheorghiță, după ce sărutase mîna doamnei Deleanu, o luase la goană spre poartă unde văzuse pe statuara mama Măria. Olguța trecu pe lîngă el săgeată: o recunoscu prea tîrziu. Chiui după ea ca un desperat: „Săru... mînaaa..." — şi dădu din cap: „Amarnică-i duduia Olguța!"

— S-salve, mă!

Se pupară, se priviră. Bufniră de rîs.

— Bine, Olguța!

— Bine, Metaforei!

Doamna Deleanu interveni, severă:

— Olguța, cum eşti îmbrăcată? ! Avem musafiri... Mircea... Băiat mare....

Olguța ripostă pe-acelaşi ton:

— Bine, Metaforei, în aşa hal vii? ! Avem musafiri... Rodica... O bomboană...

Alaiul se întregi.

— Bună ziua, Mircea. Să nu-mi spui „duduie". îți promit solemn, la porțile cetății, că dacă-mi spui, îți spun şi eu „duduie" toată vacanța. Ține-mi bicicleta.

— Da' papa unde-i? întrebă Dănuț.

— N-a găsit o bicicletă disponibilă: altfel zbura la tine !

— Olguța! Tata e la Iaşi, îl lămuri doamna Deleanu, cu brațul după gîtul lui. Olguța!!!

— Ce-i, mamă? întrebă Olguța, care o luase înainte, cu şireturile prin colb şi Mircea alături.

— Ai îmbrăcat rochia pe dos!

— Ai-ai-ai! Mircea, nu te uita, că te faci stană de piatră!

— Olguța!

— Ce să fac, mamă dragă, s-o scot? Eu fac cum vrei mata...

— O vezi, Dănuț! Uite, aşa-i toată ziua! Peri albi... Se gîndi că-i are, şi dezmierdă fruntea lui Dănuț. Ce mare ai crescut!... Bietul Dănuț ! Te-a zdruncinat căruța...

La poartă îi întîmpină grosul oastei, cu baba în frunte, generalisim.

— Ia sî ti văd... Sărut mîna, stăpîni. Sî ni trăiascî, coniță! Tăiem un curcan: auzi, măi Vasili!

Olguța şopti, cu ochi teribili, grupului de slujnice:

— Strigați ura!

Şi bufni de rîs.

— Ura! îngînară ele, înghițindu-l pe: „Săru mîna".

Dar băieții de țăran, strînşi la poartă, atîta aşteptau. Un „ura", electoral ca intensitate, dar sopran, acoperi glasul femeilor, dînd ogrăzii un elan festiv.

Doamna Deleanu îşi acoperi urechile. Harmalaia se dezlănțuise.

Abia în pridvor, Dănuţ — care, zărind-o pe Rodica, se prefăcuse că n-o vede — îi fu prezentat.

Puiu — singurul cu pantaloni scurţi dintre băieţi — simţi, împotriva lor, ostilitatea celor din „cursul inferior", cînd, într-un cerc de fete, în care erau singurii băieţi, sînt detronaţi prin venirea unora din „cursul superior". îi examina pe furiş, cu reavoinţă, bucurîndu-se că-s nespălaţi, prăfuiţi, cu hainele mototolite — şi desfătîndu-se mai ales de gafa lui Mircea, care, emoţionat, ridicase pe scări în pridvor bicicleta încredinţată de Olguţa şi o privea nedumerit, cu aerul cuiva care, ţinîndu-şi în mînă ochelarii, i-ar simţi deodată îngreuindu-se şi i-ar vedea crescuţi gigantic şi deveniţi, miraculos, bicicletă.

Baba pornise după cafea; doamna Deleanu, urmată de Profira, după dulceţi; Anica, după apă de la beci, Gheorghiţă, ajutat de oamenii de la grajd, descărca din căruţe cuferele şi geamandanele.

Olguţa-i propunea lui Dănuţ o imediată partidă de tenis.

— Olguţa, uite-n ce hal sînt! Mă duc să mă spăl, să mă schimb... Mă ierţi, domnişoară!

Rodica zîmbi, producîndu-şi dinţii.

Dulceţile sosiră. Apa, ba.

— Unde-i Anica?

— Anicaaaa...

— Olguţa!

— Mulţumesc, nu iau, refuză Mircea dulceţile, încurcat de bicicletă.

— Pune-o-n buzunar, Mircea! îl învăţă Olguţa, arătînd spre bicicletă.

Puiu bufni.

— Ce-i Cutulachi? Dai din coadă! Ia-ţi bicicleta şi ad-o pe Anica în echilibru pe cap!

Numai Monica şedea la o parte, pe întîia treaptă a scării.

Pridvorul de verdeaţă era plin de zorele. Sufletul Monicăi era la fel.

Deşi Dănuţ era cu spatele la ea şi faţa spre Rodica.

Odăile Potemkin-Kami-Mura, de războinică amintire, erau ocupate numai de fete. Copilăria le părăsise de mult,

urcîndu-se în pod cu săbiile de tinichea, cu uniforma amiralului rus şi a celui japonez, cu puşca Eureka, reţelele de mingi colorate, colecţia de vapoare, dormitorul de păpuşi, luptele diurne şi nocturnele conferinţe de pace scrise cu linguri de şerbet sau de beltea, jos pe covor, la masa albă a lunii.

în foasta odaie Potemkin stăpînea Leila, pisica Monicăi, şi tăcerea, tăcerea Monicăi. Sulfina se usca pe şifonieră, iar pe subt storul lăsat soarele-şi prefira sulfina pe covor. Paşii Leilei nu turburau nimic — ca fumul. O candelă, subt o icoană, cocea în fiecare noapte un frag aerian pentru mînuţa grasă şi buzele plinuţe ale copilului Isus, copil în braţele Măriei.

Biuroaşul de lemn de trandafir al doamnei Deleanu, delicat şi feminin ca un „clavecin" pe care-o roză albă, desfoindu-se, cînta o sonatină...

Vara, o dată cu începutul vacanţei, Verlaine, Heine şi alţii veneau la Medeleni. Melodioase nume închise-n foi sonore, ca ferestrele dinspre livezi.

în odaia Monicăi nu era ordinea stereotipă a odăilor atent şi minuţios gospodărite — cărţile de pe poliţa-colţar de deasupra divanului aveau aplecarea capetelor care visează la o fereastră, privind marea — ci prelungirea armoniei pe care unele trupuri şi unele suflete, avînd-o, o răsfrîng firesc asupra decorurilor familiare.

în odaia Monicăi tăcerea părea că ceteşte versuri. Odinioară, uşa despărţitoare dintre odăile Potemkin-Kami-Mura era închisă de doamna Deleanu. Acuma, de Monica. Bineînţeles, tot Olguţa o deschidea. Căci Dănuţ, oropsitul Kami-Mura, era tot în odaia lui în odaia Monicăi, iar sufletul Monicăi, ca să-1 primească pe Dănuţ, nu deschidea nici o uşă.

în odaia Olguţei tăcerea era ca un vas spart, înlocuit mereu cu unul teafăr, spart din nou.

Două paturi — al Olguţei şi al Rodicăi— ca două albii de rîu, adăposteau rîs, mai mult decît somn.

Ordinea o făcea Sevastiţa; dezordinea, Olguţa şi Rodica. Luptă inegală, după cum se vede.

Ca şi biuroul domnului Deleanu în epocile de lucru, odaia Olguţei fusese iertată de controlul doamnei Deleanu. Cio-

răpii, însufleţiţi parcă de electricităţi de acelaşi sens, refuzau să convieţuiască împărecheaţi: unul spînzu'ra, de pildă, pe şifonieră, aerian, altul, terestru, dormea sub pat, dimpreună cu ghetele, pantofii, papucii şi uneori chiar cu pălăriile, insolite apariţii acolo, ca berzele în catacombe.

Uşa dinspre odaia Monicăi, transformată în panoplie, era împodobită cu florete, spade, măşti de scrimă, mănuşi şi pieptare capitonate. Şi de aceste arme totuşi se agăţau ciorapii, mănuşile, batistele, pălăriile, ca iubitele de pieptul luptătorilor care pleacă la război.

Rachetele şi mingile de tenis aveau locuinţa pe şifonieră, dar călătoreau des, aşa că le vedeai pretutindeni mereu; pe şifonieră, rareori, ca pe bărbaţii uşarnici.

în şifonieră atîrnau multe cuiere goale, nu din pricina penuriei de rochii, ci pentru că rochiile preferau să stea turceşte de-a valma, exact subt cuiere. De asta rochiile de gală erau păstrate în şifonieră Monicăi. Rodica îşi păstra rochiile în cufărul în care i le aranjase mama ei la plecare. Era mai prudent şi, totodată, astfel justifica prezenţa cufărului în odaie. Căci Rodica păstra în cufăr, în afară de rochii, şi oarecare cărţi cu poze, despre a căror existenţă Olguţa nu ştia nimic.

Dezordinea din odaia Olguţei nu dovedeşte că Olguţei îi plăcea să trăiască în dezordine — aşa cum pretindea doamna Deleanu — ci arăta numai că Olguţa trăia puţin în odaie. Cînd dormi, locuieşti în pat şi în tine, nu în odaie.

Adevărul, însă, e că Olguţa tot în dezordine trăia, dar nu în meschina dezordine a unei odăi, ci pe-afară, în vasta şi triumfătoarea dezordine a livezii, a pădurilor şi a cîmpurilor.

Şi la Medeleni Dănuţ avea apartamentul său. Doamna Deleanu nu se lăsase mai prejos decît Herr Direktor. în cealaltă aripă a casei, nelocuită de la moartea lui conu Costake Dumşa şi a Fiţei Elencu, doamna Deleanu aranjase patru odăi pentru tînărul bărbat. Pe cît erau de modern mobilate cele din Pitar-Moşu, pe-atît erau de patriarhal mobilate cele de la Medeleni. Pietatea pentru amintirea părintelui ei mort făcuse pe doamna Deleanu să nu schimbe nimic din rînduiala ani de-a rîndul respectată cînd era copil: nici hruba icoanelor — bună pentru lavoar — din odaia de culcare; nici oglinzile veneţiene şi candelabrele la fel, din salonul prea pompos şi prea sever; nici grava armonie a odăii

de lucru, cu gigantă bibliotecă de lemn negru, biurou de lemn negru, pe care, solemne ca pentru un jurămînt la miez de noapte, două sfeşnice de bronz masiv, cu patru braţe, înălţau cîte patru luminări; nici părechea de harapi, din'dreapta şi din stînga uşii antretului, buzaţi de rîs, purtînd în mîini de şocolată fără lapte cîte un vas aurit, plin şi acum de cărţile de vizită îngălbenite ale unor vremi demult apuse...

Un cerdăcuţ lateral — în care conu Costake îşi lua cafeaua — dacă dădeai la o parte viţa de poamă coarnă care îl acoperea, se deschidea pe sat, pe lanuri şi pe dealurile şerpuitoare în albastrul orizont moldovenesc, avînd afunda perspectivă în care fumul de ţigară sau ciubuc se despleteşte lung, alintîndu-se opalin pe dealurile albastre, cum îi şade bine fumului de ţigară sau ciubuc cînd nu-i aruncat de pe divanul moale, spre plafon...

De la Fiţa Elencu nimic nu se păstrase decît doar clopoţelul de argint cu care îşi chema servitorii; îl păstrase doamna Deleanu şi-1 trecuse lui Dănuţ, dimpreună cu toate celelalte nu fiindcă era melodică vibraţia preţioasei guşe de argint lucrat, ci fiindcă nu era sonerie în casă.

în apartamentul lui Dănuţ, Monica pusese florile; doamna Deleanu, saşeuri de livănţică în şifonieră; şi Olguţa, o pancartă:

Aspru interzis metaforele în vorbă şi în scris. Lăsaţi pe seama broaştelor pe: „ca un" şi „ca o" precum şi pe „întocmai ca", „întocmai cum" !

Iar în odaia lui Mircea, alături de etacul lui Dănuţ, după dejun apăruseră două benzi de hîrtie, prinse vertical cu ţintişoare, din plafon pînă-n podele.

întăia, cu următorul cuprins:

Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum...

Şi aşa pînă-n podele.

I

Iar cealaltă:

Olguța da,
Duduie ba,
Olguța da,
Duduie ba,
Olguța da.
Duduie ba...

Şi la fel pînă-n podele.

Ideea era a Olguței; execuția, însă, a lui Cutulachi. Din pricina asta subt primele cuvinte nu urmau ghilimetele expeditive, şi caligrafia avea un caracter triumfal.

Puiu avea odaie în aripa fetelor, ceea ce nu-l umilea de loc. Controlul Olguței însemna apropierea Olguței.

Odaia turcească, îmbelşugată în divanuri, ca un harem pacificat îl aştepta pe Herr Direktor: sultan la Bucureşti, ermit la Medeleni.

Nici Dănuț, nici Mircea nu dormeau.

Dialogul dintre ei, de după dejun:

— Tu ce faci?

— Mă culc. Dar tu?

— Şi eu.

...întovărăşit de căscat demonstrativ, era o minciună reciprocă. Mircea simțea nevoia patului, fiindcă odată trupul aşezat orizontal, impresiile se limpezeau, ca vinul în sticla culcată pe-o coastă; iar Dănuț simțise nevoia de-a scrie Adinei de îndată ce fetele plecaseră.

Mircea nu se limpezea.

Dănuț nu scria.

Dar nici nu dormeau.

Se despărțiseră unul de altul fiindcă aveau nevoie să fie singuri cu adevărurile şi minciunile sufletelor lor, nealterate de altă prezență.

Dănuț era la biurou, cu fruntea în mînă şi cotul pe lespedea de lemn. în fața lui, o scrisoare cu două vorbe: „Dragă Adina", iar în coşul de hîrtii, altă scrisoare, ruptă, cu trei vorbe: „Adina mea dragă".

Făcu bucăți scrisoarea din față.

îi scria zilnic, la Bucureşti,cînd o avea alături, şi acum...

Sînt trist, Adina...

Cuvintele veneau dinafară, nu dinăuntru, mobilînd convențional o încăpere goală.

Ştia că-i trist, dar în clipa cînd ştia aceasta nu era trist. Nehotărît şi provizor, ca la o schimbare de anotimp, sufletul era deşert. Tristeță căzuse ca o lacrimă, lăsînd în ochiul care-a plîns-o o privire distrată şi nevoia de-a clipi.

Se îndreptă spre etac, hotărît să se întindă. în fața uşii se opri. Uitase pe biurou hîrtia cu: „Sînt trist, Adina". Nu mai era în Pitar-Moşu!

Sînt trist. Adina.

Putea să intre Monica.

îşi aminti că şi Monicăi îi scrisese odată: „Sînt trist, Monica"....

Ciudat! întotdeauna trebuie să fii trist față de cineva !

Zvîrli scrisoarea începută în paner şi trecu în etac.

întăia despărțire de Adina...

Se întinse pe pat. Acumulase atîtea impresii, emoții şi amintiri, începînd de dimineață, încît îşi simțea sufletul ca o masă la care mănîncă două persoane, cu intimitatea lor taciturnă transformată în gălăgioasă masă de douăsprezece persoane.

întăia despărțire de Adina...

Anul trecut venise la Medeleni cu sufletul vacant, dar plin de literatură proprie şi-a altora.

Anul acesta avea ciudata impresie că poartă pancarta:

„DE ÎNCHIRIAT"

...a caselor la Sfîntul Dumitru,

întăia despărțire de Adina...

Era stranie grabnica dispariție a durerii care la gară, în urma trenului, îl făcuse să dorească apariția altui tren cu roți tăioase pentru trupul inutil!

Venise Monica, doamna Deleanu, Olguța, Puiu, Rodica... Medelenii copilăriei...

Reținu o clipă pe Rodica. îl mira prietenia Olguței pentru Rodica. Constatase la dejun prostia ei. Simți totuşi că „pros-

tia", „inteligenţa" şi „Rodica" erau noţiuni fără de nici o contingenţă. Mănînci un măr fără să te-ntrebi dacă e prost sau deştept; îl muşti dacă miroase bine şi-i gustos... Totuşi, alături de verva Olguţei şi de distincţia Monicăi, prostia Rodicăi era dezacord... sau variaţie: cine ştie!

Rîdea antrenant Rodica, decoltîndu-şi dinţii; se uita pe furiş, ceea ce dezminţea naivitatea figurii; şi avea nări... indecente. Da! o indecenţă care iarăşi dezminţea obrajii permanent roşi, dar cu dese îndoiri de roşeaţă... Era oare proastă într-adevăr? Cine ştie! Aşa de ciudaţi sînt oamenii cei mai simpli! Fiecare are o perspectivă de zeci de planuri sufleteşti, pe care le descoperi pe rînd, şi subit, ca priveliştile în munţi, la cotiturile drumurilor abrupte.

Şi în el descoperise această perspectivă, care-i da un fel de nesiguranţă înfricoşată faţă de el. Mai multe suflete îl stăpîneau succesiv, uneori în răstimpuri mai mici, alteori, mai mari, ca perindarea domnitorilor la tronul principatelor româneşti.

Uneori, şi cu unii oameni, era timid: paralizantă timiditate, ca un frac de împrumut, sau, mai exact, ca o haină îmbrăcată pe dos. Cu alţii era spiritual şi impertinent de îndemînatec în toate mişcările şi vorbele: ca o beţie de şampanie, fără să fi băut, şi fără de ilaritatea fiziologică deşteptată de şampanie. Cu unii se simţea prost, atît de prost, de neghiob, de greoi, de stupid, încît putea spune că are experienţa prostiei, cu nenumăratele ei fizionomii variate, ca şi ale inteligenţei, prin el, nu prin alţii. Şi totuşi, nu era prost. O simţise din copilărie, cînd, dominat şi umilit de Olguţa, îşi pusese chinuitoarea întrebare. Avea deopotrivă experienţa prostiei şi a inteligenţei, cunoscute ca doi fraţi gemeni cu el.

Uneori, de pildă, avea impresia că sufleteşte o învăluie pe Olguţa, o cuprinde, cu o capacitate.superioară capacităţii ei sufleteşti. Şi-ndată se îndoia: Cine ştie!

îşi reprezenta plastic această problemă în felul următor: o casă cu patru etaje. în balconul etajului întâi se dezbracă o femeie, crezînd că n-o vede nimeni. Dar domnul de la etajul al doilea — a cărui soţie s-a dus la teatru — priveşte în voie pe doamna de la etajul întâi, crezînd că nu-1 observă nimeni. îl vede însă domnul de la etajul al treilea. Pe acesta, cel de la etajul al patrulea, care zîmbeşte, fiindcă ştie că domnul de la etajul al treilea se crede neobservat şi din această pricină rîde de domnul de la etajul al doilea, care la rîndul său observă în voie, crezîndu-se neobservat, pe doamna de la etajul întâi. Singurul care „ştie" e domnul de la etajul al patrulea: el singur judecă pe toţi ceilalţi, complect, zeflemisindu-i ierarhic.

Dar dacă de pe acoperiş şi pe el îl observă cineva?...

Etajele minţii nu se pot număra ca ale unei case, aşa că niciodată nu poţi fi sigur. Şi nu vanitatea îl determina să-şi propuie şi să cerce să rezolve astfel de probleme — în copilărie poate că da; acuma nu — ci dorinţa de-a cunoaşte uneori măcar un mal sigur al sufletului înfricoşător de incert.

O iubea profund pe mama lui. Totuşi, un an întreg nu simţise nevoia să-i scrie altceva decît anostul rînd de cuvinte, aşternut pe o carte poştală laconic informativă. Şi acum, cînd o văzuse căruntă şi cu ochelari, fără de nici o severitate sau mustrare pentru el, simţise ceva mai adînc şi mai întins decît remuşcarea. Simţise că în răstimpul unui an întreg ceva din el suferise, fără ca el să ştie. Văzînd-o pe mama lui, luase act de o veche şi statornică melancolie: aceea de-a fi părăsit o fiinţă dragă, căreia, prin aceasta, îi sporeşti suferinţa despărţirii.

Şi totuşi, ignorase această treptată părăginire din el, n-o băgase în seamă — deşi mereu exista în el.

Să nu iei seamă că zi cu zi mucegaiul copleşeşte zidurile şi că păianjenii ţes pînză ursuză într-o odaie a casei tale?

Ciudat! Avea impresia că alt suflet conţinea acea părăginire, acea durere: sufletul care-i venise o dată cu mama lui, pe şosea.

Sufletul nu e ca o casă cu multe încăperi, fie chiar nenumărat de multe. Sufletul e ca un mal la care poposesc corăbii. Aceste corăbii, fiecare din ele aducînd altceva — unele rodii şi curmale, altele molime, altele cîntece, altele sicrie — sînt pribegile încăperi ale acelei case vast inexistente care se numeşte suflet. Unele se îneacă şi dispar — deşi „sînt" pe fund — altele, răzleţite, apar o dată numai, în fum de ceaţă şi gemăt de sirene. Şi mereu e altceva. Alte suflete, dar ceea ce e îngrozitor e că toate însufleţesc acelaşi trup...

Adina, mama, Monica, Olguţa... parcă nu intrau în acelaşi suflet, ci fiecare într-alt suflet, conţinut în el.

Se simțea împovărat ca de un prea mare belşug inform— şi vid totuşi. Vidul copleşitor din preajma marilor furtuni sau marilor secete: vastă chemare mută.

„Ar trebui să mă izolez"...

Totuşi, în fața sufletului era cuprins de panică. Aceeaşi impresie pe care ți-o dă marea, văzută întâia oară, de gigantice vitralii deschise pe nemărginiri cînd verzi, cînd vinete, cînd argintii, cînd albastre; cînd linse în aburi lăptoşi, şi atît de plane, încît par lespede de veci în colb lunar, pe toate reliefurile vieții; cînd zvîrcolite şi atît de uriaş căscate, încît pare că asişti la naşterea cosmică a munților...

Scrisul pentru el era un refugiu, o scăpare de propriul său suflet, un fel de fetişism în care metaforele erau icoanele. Cum fugi de umbra stranie a unui cimitir şi cum te bucuri să intri în prima casă țărănească întîlnită, casă plină de copii care mănîncă mămăliga la măsuța joasă, cu mînile mînjite, fiindcă acest decor îți alungă spaima cimitirului — aşa fugea de sufletul său, refugiindu-se în metafore.

Şi fiindcă sufletul era brăzdat de spaime, metaforele izbucneau impetuoase spre viață, ca hergheliile de cai sirepi fugind de crucile de foc ale furtunilor.

Se simțea fratele sălbaticilor care poartă cercei şi amulete izbăvitoare de mîniile zeilor prevăzuți şi neprevăzuți. Adora concretul, spre a se izbăvi, prin el, de teroarea abstractului. Făcea metafore cum îşi astupă femeile ochii şi urechile cînd le e frică prea tare.

Dar nimeni nu ştia aceasta afară de Monica. Ea singură cunoştea caietul scris în vacanța trecută — în româneşte, nu în franțuzeşte — intitulat *Vitrina jucăriilor* la început, *Alunele veveriței* după aceea. Caietul îl păstra Monica. Secretul, tot ea: vistiernică şi vestală.

Nu arătase Olguței nimic din ce scrisese atunci, convins că l-ar fi persiflat. într-adevăr, era plin de metafore caietul, ca scorbura unei veverițe de alune. Olguța credea că metaforismul lui e o manie, fără să vadă rațiunea lui profundă, valoarea echilibratoare de religie pe care o avea pentru el.

Alunele veveriței reprezentau epoca cea mai senină a adolescenței lui. Simțise atunci bucuria vieții de anahoret, fără de chinul trupesc. O a doua copilărie, conştientă însă, ceea ce dubla bucuria de-a o trăi.

Se scula dis-de-dimineață şi o pornea pe jos. Răsăritul soarelui, hulubii, cucoşii, gîştele, rățuştele, curcanii, rîndunelele, ciorile, cucul, fluturii, florile, gîngăniile ierburilor, copacii, pomii, siluetele de țărani, casele satului, berzele agronomice, grîul copt, secara, floarea-soarelui... îi venea să-şi strîngă sufletul în brațe şi să-l sărute pe obraji, ca pe un copil zdravăn şi voios, care în fiecare dimineață venea spre el, jucîndu-se cu el. *Dar venea dinafară,* spre el, nu din el.

Asupra lui n-avea decît creionul, cuțitaşul şi caietul cu scoarțe de muşama neagră. Aii, *pointer-ul* bătrîn, îl urma uneori placid, fiindcă plimbarea era lentă şi siestele lungi.

Se aşeza undeva în iarbă şi nu se întindea, cum se pretinde că fac poeții, cu fața-n sus şi mînile subt cap, lăsîndu-şi sufletul „scăldat în nemărginita pace a cerului albastru". Nu. „Nemărginita pace a cerului albastru" e o altă mare răspîntie de larguri necunoscute: boltită oglindă a mărilor nestatornice şi a sufletului nestatornic.

Culcat în iarbă, cu fața-n jos, aplecat asupra caietului, se îngrădea cu tot ce era pitic şi imediat, notînd:

Greierul

Dacă-l auzi: un ciripit căzut în iarbă.

Dacă-l vezi: afară de Fabre l-a văzut cineva?

Nu-i făcut pentru ochi, numai pentru urechi.

Spui: am ascultat greierii şi am văzut fluturii. E drept că fluturii tac; ei sînt aplauzele florilor.

Lăcusta

Văzută pe un tort de şocolată, ai zice că-i cel mai superb miez de fistică.

Dar o vezi în iarbă...

Ogar pitic şi verde al ierburilor verzi, unde-s miniaturalii iepuri după care fugi şi unde-i vînătorul cît un deget, care vînează mereu, surind cîmpia cu rotocoalele de fum ale pufului de păpădie?

Omida

Un funicular urcă, urcă, şi se opreşte la gara stacojie a unui trandafir.

Merele domneşti

Ce fetiţă, jucîndu-se de-a călăul, şi-a decapitat şi scalpat toate capetele păpuşilor, atîrnîndu-le de crengi? Aceeaşi fetiţă care astă-primăvară le-a făcut trusoul de dantelă roză şi matasă verde.

Hulubi

Stau pe acoperiş şi exclamă: „o ! o !*o !..." — dîndu-ţi impresia unei sindrofii de cucoane la etajul de sus, dintre care una istoriseşte ceva picant despre una absentă, iar celelalte exclamă, guşate, indignate şi satisfăcute: „o ! o ! o !"

Găina

Zgîrcite, stridiile, după ce-şi fac mărgărintarul, îl păstrează în aripele închise şi o păţesc !

Găina, darnică, după ce face, părăseşte ovalul, rozul şi marele mărgărintar comestibil — sau îl uită.

în nici un caz nu şi l-ar putea atîrna de gît: iar cucoşul nu poartă inele sau ac de cravată.

Gînsacul

Se repede cu aripele vîlvoi, avînd fluturarea precipitată, alarmată şi serviabilă a şervetului de subt braţul unui chelner dintr-un restaurant de gară, unde trenul se opreşte cinci minute.

Curcanul

Se umflă şi se dezumflă fără de nici un rost, aşa cum aprind şi sting pompoasa lumină electrică din salonul gol copiii care n-au altă distracţie.

Plopul

îţi vine să prinzi cu degetul vîrful acestui minutar oprit şi, învîrtindu-1 în circonferinţă, să-1 aduci la loc şi să aştepţi bătaia imensului orologiu.

Rîndunelele

S-au molipsit stînd mereu pe sîrmele de telegraf şi au devenit urgente şi tincoherente.

Piersicul înflorit

îl vezi şi-nchizi ochii fiindcă ai avut, cu o bătaie de inimă, icoana întâii sărutări: buzele roşii care-au zîmbit, obrajii copilăreşti care s-au înroşit.

E trist un piersic înflorit, fiindcă alături de el, oricît ai fi de tînăr, eşti bătrîn.

Cocostîrcul

Cel de pe casa lui moş Gheorghe. El a adus în pliscul lung şi delicat copilăria noastră.

De-atunci cocostîrcii nu mai aduc nimic. Pe morminte, cocsstîrcii nu-şi fac cuib. în schimb, mănîncă broaşte. Ştiinţa explică precis că mediul în care-şi caută hrana e cauza dimensiunilor pliscului.

Seceriş

Tabloul e blond: grîul; albastru: cerul. Vezi ţăranul, vezi coasa, vezi femeia cu merinde şi copilul desculţ şi bălan de lîngă ele.

Un car cu boi...

Vezi toate noţiunile verii. Simţi vara.

Un singur lucru nu vezi: bagheta cu care profesorul de germană îţi specifică pe nemţeşte toate cele reprezentate pe tabloul mural al „verii".

Şi nu simţi duritatea băncii de pe care priveşti didacticul „Sommer", nici mirosul de cerneală şi de clasă în ora treia.

Seceriş ! Lungă recreaţie !

Şi nici un clopoţel nu te vesteşte că s-a isprăvit.

Şi — fericire! — tabloul înjură româneşte.

Robinson Crusoe

Să fii în sufletul tău ca într-o insulă fără nume, neînsemnată pe nici o hartă, înconjurată de mări benigne în tovărăşia unui papagal, a unei căpriţe şi a unor pisici...

Şi să fii ca o carte cetită de un copil care mănîncă piersici.

Robinson Crusoe! Numele fericirii...

Ce trist e numele morţilor !

Munţi

Apele cuprind pămînturile. Viaţa pămîntului e o lentă înecare sigură.

Munţi deznădăjduit de înalţi! Muget de vită care se îneacă !

Aceste notații disparate, unele grațioase, altele glumețe, altele triste, îi micșorau sufletul, dîndu-i dimensiunile trupești și sufletești ale copilăriei. Scria, cum un copil își clădește căsuțe pe covor, din cărți de joc, serios cum numai un copil poate fi. Simțea în el intimitatea unui spațiu restrîns. Se bucura, scriind, cum se bucura un copil, la „lanterna magică", în aceeași clipă era în sufletul lui bucuria bunicului care distrează și fericirea nepoțelului distrat.

Schimbase titlul — din *Vitrina jucăriilor* în *Alunele veveriței* — nu fiindcă dorea să publice cuprinsul caietului, ci fiindcă vroia să definească pentru el, mai bine, natura bucuriei simțite. Scria ușor, fără nici un efort. Foile caietului se umpleau. Nu recitea. Scria mereu, zilnic, și dimineața, și după-amiaza. Scria mereu? Firește, nu tot timpul. Dar preocuparea alegră a minții care căuta, descoperea, născocea era mai prețioasă decît scrisul în sine:

Miniaturală hărnicie. Veșnic zvon de rîu de munte.

încetul cu încetul, începură să-l bucure culorile și să călătorească în ele. Verdele, roșul, galbenul, albastrul nu mai erau pentru el simple suprafețe colorate, ci profunzimi în care sufletul se afunda, rătăcind ca prin niște palate pline de neprevăzut...

Tot fugind de sufletul său, ajunsese în copilărie. Triumfase, *văzîndu-și* copilăria clară ca o grădină după ploaie, ca și cum abia atunci ar fi părăsit-o. Nu pierduse nimic. Tot se păstrase. Miraculoasa „turbincă a lui Ivan" aruncase la suprafață micul și fragedul continent scufundat. începu să trăiască în copilărie, așa de intens, încît uneori, față de Olguța, avea gesturile și sfiala obedientă a lui Kami-Mura de odinioară, deși raporturile dintre ei erau altele.

Continua să-și scrie zilnic notațiile, ca și înainte. Nu scria nimic „despre copilăria lui": aluzii scurte uneori, indescifrabile pentru un străin. Dar permanența din el a copilăriei, cu toate amintirile ei, dădea o rară prospețime unora din notații. în unele din ele, exprima viziunea specială a ochiului de copil, pe care copilul nu știe s-o transmită altora; în altele, exprima fantezia originală a minții de copil, pentru care lumea e mereu nouă, ca jucăriile abia căpătate. Și-n toate, fără deosebire, era bucuria unică a copilului în fața lumii, bruma de zîmbire pe care lumea o îmbracă numai pentru ochiul copilului. Totul se mișca într-o atmosferă cu presiune mai mică decît a atmosferei în care se mișcă omul matur. Din această cauză, sufletul avea altă elasticitate, alt ritm: gîndurile nu mergeau, săreau. Această elasticitate, acest cvasi zbor al tuturor mișcărilor sufletești și trupești, datorite unei presiuni mai mici, e bucuria specifică a copilăriei, îngerească prin aceasta. Sufletul lui trăia în ea, atingînd acel desăvîrșit echilibru cu sine însuși care poate fi numit fericire.

Și întregirea acestei fericiri era Monica. Dimineața, pe la zece, și după-amiaza, pe la patru, venea la el, - descoperindu-l cu un instinct care nu da greș, oriunde era. îi aducea așa-numitul „coș cu merinde", ca o nevastă de plugar, dar frumoasă și bună ca răsărită din poveștile pe care zilnic și le amintea. îi aducea fructe, tartine, turtă dulce, cozonac, tot felul de bunătăți. Se așeza jos lîngă el. Mîncau împreună, ea ca să-i facă plăcere, el ca să-i facă plăcere. Uneori tăceau alături; alteori, Dănuț îi trecea caietul. N-avea nici o neliniște de autor cetit și judecat; nici un apetit al vanității nu rîvnea elogiul, fiindcă n-avea impresia c-a scris. După ce faci o rugăciune nu aștepți aplauze; nici după ce mănînci sau dormi. Ceea ce scria era făcut pentru el. împărțea frățește cu Monica. Intimitatea lor se emancipase de vorbe și explicații.

„Literatură" erau poeziile franțuzești pe care le făcea din cînd în cînd, conștient că „le face", conștient de superficialitatea emoției din ele, conștient de sinceritatea lor ad-hoc, care nu angaja nimic din profunzimile sufletului, dar care nici nu avea „panica de suflet" a notațiilor — conștient într-o măsură și de vibrația altor literatori pe care acele poezii o conțineau.

Notațiile erau un seismograf plastic al vibrațiilor senzoriale actuale, îmbinate cu a celor din copilărie — sau, poate, ale vibrațiilor marelui teren vulcanic de care se temea.

Degetul Monicăi se oprea uneori asupra unei notații. Ochii Monicăi rîdeau. Dănuț recitea distrat: rîsul Monicăi era mai prețios decît notația care-l provoca.

Monica deslușea fără de nici un efort și slova neregulată, cu litere mîncate și metafora, uneori prea obscură — culeasă înainte de a-și fi împlinit complecta evoluție în tăcerile sufletești — alteori prea îndrăzneață — care copil nu-i? — alteori stranie ca un gest văzut prin vis,

alteori reluată de alta şi de alta în joc de aluzii şi subtile devieri.

Uneori, genele Monicăi se ridicau — zbor lin pe cer — de pe caiet, şi ochii ei priveau altceva decît jocul luminelor.

Dănuţ ştia: Monica cetise una din acele notaţii denumite de el „început de vis", adică o metaforă sau o înlănţuire de imagini care deschid perspectivă asupra unei emoţii: barcă, plecînd cu pînzele desfăşurate; o urmăreşti în tine, cu ochii deschişi.

Uneori, Monica descoperea îndepărtata obîrşie a unei notaţii. în vorbe puţine, îşi împrospătau o amintire comună din copilărie, simţind emoţia înstrăinaţilor cînd îşi amintesc de patria îndepărtată.

Apoi Monica pleca, lăsîndu-l singur. Trecuse pe lîngă el ca o lumină de lună, fără să-l tulbure. Blondă şi înaltă, se ducea spre casă, prin iarbă sau prin grîu, cu sacul de merinde gol.

Plănuise atunci să scrie un ciclu de poveşti pentru Monica, intitulat *Alei pentru ochii tăi.* Nu-l scrisese, fiindcă povestea, mai lungă, fireşte, decît notaţia, îi părea factice din pricina efortului necesar construirei ei.

Dar caietul păstrase titlul *Alei pentru ochii tăi.*

Nu mai văzuse caietul de un an!

Ce blînd se simţea atunci! Blînd cum e soarele toamna. N-avea sufletul nici o asperitate, nici un ascunziş, nici o viclenie, nici o impuritate... Şi-n ochi avea un zîmbet blajin, pe-atunci, blajin ca zările ieşene.

Această stare sufletească — amestec de bucurie şi de bunătate, de împăcare, belşug şi calm — o definise astfel în caietul cu scoarţe de muşama:

> Dacă aş fi în pămînt, aş înflori; dacă aş fi în cer, aş ploua. De ce sînt pe pămînt?

Aşa era...

Atunci, în acea binecuvîntată vacanţă, se întîlnise cu copilăria şi se despărţise de ea.

La sfîrşitul vacanţei, în noaptea plecării, în semn de gratitudine şi duioşie, scrisese o poezie puerilă şi candidă pentru Monica:

II itait un petit pommier
Grave comme une mignonne infante...

Ce mic era acel Dănuţ care scrisese atunci, la lumina lămpii, alături de geamandane, versuri pentru Monica!... Un Dănuţ care aparţinea copilăriei, ca şi Kami-Mura.

Sînt uneori, cînd toamna-i în declin, zile sfîşietor de dulci: în loc să plîngă, surîd...

Dar ce făcuse de atunci?... Un an întreg trecuse... Un an opac, inert...

Adina! Adina! Adina!

Toate bătăile inimei cîntau barbar: Adina! Adina! Adina!

Ş-abia atunci, iluminat ca o zeitate păgînă de mii de torţe, alb subt fîlfîirea limbelor roşii, trupul Adinei, gol, prosternă amintirile...

Şi aprigă, suferinţa dorinţei devasta tot.

i

Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum,
Olguţa sum...

Olguţa da,
Duduie ba,
Olguţa da.
Duduie ba...

Cuvintele urcau şi coborau, urcau şi coborau, vertiginos...

Pîndea parcă un rîs în odaie, ca dimineaţa, îndărătul obloanelor şi ferestrelor, lumina şi murmurul livezii.

Adormise şi se deşteptase cu acelaşi refren în ochi şi în urechi.

Olguţa da;
Duduie ba...

„Am să-i spun Olguţa"...

Şi totuşi, argumentă:

„...Monicăi cum îi spun Monica!"

Ce baie bună de rîsete fusese dimineaţa, de la cafeaua cu lapte (pe care, fiindcă o refuzase, pretinzînd că nu-i e foame, Olguţa îl obligase s-o bea cu paiul, ca să-i dea iluzia, spunea Olguţa, că nu se hrăneşte, ci se răcoreşte) pînă la dejunul

tineresc, prezidat de bonomia doamnei Deleanu şi alimentat de farsele Olguţei.

— Vă place sparanghelul? îi întrebase doamna Deleanu, o dată cu intrarea Profirei, care aducea lunguiaţă farfurie cu conţinutul învelit într-un şervet.

Profira rîdea. Puiu se tăvălea de rîs; numai doamna Deleanu, Monica, Dănuţ, Mircea şi Olguţa erau serioşi. Rodica zîmbea.

Doamna Deleanu, ridicînd din umeri, descoperise conţinutul farfuriei. în loc de sparanghel, apăruse un morman de creioane de toate dimensiunile, garnisit cu radiere „Elefant".

Anica venise la timp, cu adevărata farfurie de sparanghel. Nici o dramă nu turburase clipa de operetă bufă, dar parcă pofta de mîncare se mai înviorase.

...Şi capul Olguţei — aşezată la masă în faţa lui — amestec de seriozitate brună şi de veselie albă...

Şi exuberanţa ei imperioasă...

Cînd trece o armată în marş pe străzile oraşului, încetul cu încetul, ritmurile disparate care animează paşii felurişilor trecători se contopesc într-unui singur: al armatei care trece. Şi ai priveliştea desfătătoare a preotului burtos, a doamnei încorsetate, a şolticului cască-gură, a modistei ţinînd subt braţ balonata cutie de pălării, a pensionarului cu gazeta deschisă — unificaţi de acelaşi pas, impus tuturora de cadenţa netă a pasului milităresc.

Aşa era veselia Olguţei: toate fizionomiile, vrînd-nevrînd, o urmau antrenate. Pînă şi Anica şi Profira, care serveau la masă, fraternizau cu rîsul boierilor, fără ca doamna Deleanu, biruită şi ea, să observe şi să interzică această familiaritate. Din această cauză, farfuriile luau brusc neprevăzute şi primejdioase înclinaţii, ceea ce determinase pe Olguţa, cînd se servise limba cu sos de tomate, să dispară vertiginos şi să reapară îmbrăcată cu impermeabilul, oferind umbrela doamnei Deleanu. Nici de cafeaua neagră nu fusese cruţată faţa de masă, impecabil albă la începutul dejunului. Tocmai atunci cînd doamna Deleanu, cu ibricul plin în mînă, începuse să toarne în ceşti, Olguţa, care făcea consideraţii serioase asupra familiarităţii — burtobătăismului, spunea Olguţa — cu care profesorii de istorie tratează regii şi evenimentele, citase, cu mimică şi gest parodiant, finalul unei explicaţii la istorie a profesorului Oanţă: minuscul purtător al unui pîntec bombat ca o umbrelă-n vijelie, al unei chelii monticulare, şi-al unei miopii care dădea ceva porcin ochilor şi vorbei grohăite pe moldoveneşte.

— ...Şî i-o tras un răzdbel... sî crapi Puompaduroaia\

„Puompaduroaia" era doamna de Pompadour.

— Vezi, mamă dragă, adăugase imediat Olguţa, cu glasul Olguţei, faci şi tu vernisajul feţelor de masă, nu numai biata Olguţa!

— Eu? ! se mirase doamna Deleanu, care nu observase dezastrul, fiindcă ochii ei se bucurau de rîsul lui Dănuţ.

— Nu tu! Puompaduroaia! reluase Olguţa.

De data aceasta, doamna Deleanu recunoscuse existenţa şi paternitatea petelor şi făcuse altă cafea: cea dintâi se vărsase pe masă.

Cafeaua o luaseră în pridvor. Acolo nu mai erau feţe de masă, dar erau cîni. Basetul Patapum — pe care lectorul l-a văzut debutînd pe vremea lui Potemkin şi Kami-Mura — făcu sluj; înghiţi muşte reale şi imaginare, căci Patapum era „simulant".

Alt profesor defilase — dus de nas de vorba „simulant"— pe subt ochii celor care-şi luase cafeaua în pridvor: profesorul de germană al fetelor, doctorul Freulich, în acelaşi timp şi doctor curant al pensionatului, şi profesor de germană, şi profesor de igienă.

Doctorul Freulich avea „muscă" — acel derivat de barbişon, păstrat sub buza de jos, analog cu ciotul cănilor berci — exorbitantă unghie la degetul cel mic, folosită ca scobitoare pentru dinţii — rari şi galbeni — şi pentru urechile clăpăuge, capitonate cu păr, şi ca semn paradoxal de exclamare pentru preceptele igienei, pe care...

— ...Popor german ştie bine respectat... *Du grosser Elefant, warum lachst du?*

„Grosser Elefant" era Ştefănescu Cecilia, poreclită de Olguţa „Milimetrul clasei", 'fiind neînchipuit de mică pentru cursul superior.

„Milimetrul" avea accese de rîs, irezistibile ca strănutul şi sonore ca nechezatul, mai ales în ora de germană, cînd Olguţa îi şoptea de la spate:

— Milimetre, Freulich îţi face cu ochiul. Nu te lăsa!". Fă-i si tu.

„Milimetrul" era elevă foarte conştiincioasă şi foarte timorată. Odată, socotindu-se insuficient pregătită pentru teza de la fizică — învăţa pe de rost — intrase la infirmerie. Nedeprinsă cu presta potrivire a termometrului şi ignorînd că emoţia îi ridicase temperatura la 38° — autentice — şi-o ridicase, frecînd termometrul subt plapumă, la 42°.

— *WasP... Du grosser Elefant,* du mort eşti! *Hinaus, simulant. Hinaus, Elefant!*

Şi epilogul, în ora de germană.

— Elefant, spui tu mi cari est temperatur normal de la om? Milimetrul îşi pierduse capul.

— Treizeci de grade, îi suflase Olguţa.

— Treizeci de grade.

— Bietul Milimetru, încheiase Olguţa, a murit în ziua aceea, căci şi-a schimbat porecla în „Termometru". Probabil că se va destina medicinei. Ştiţi, sînt porecle care obligă. Şi „Termometru" e tot aşa de ambiţios ca şi „Milimetru", mai ales că e singurul termometru' din lume care e tratat cu vocative. „Termometre dragă, poţi să-mi sufli?" „Termometroiule, nu mă plictisi!" „Taică Termometre, la ce pagină moare Ludovic al XV-lea?" „Spune, Termometre puiule!" „Frate Termometre, cîte rînduri are lecţia pe mîne?" „Termometraşule, lasă-mă să copii rezolvarea ecuaţiei"...

încetul cu încetul, pridvorul se umpluse de eleve de la „Humpel" şi de profesori şi profesoare. Unii, cunoscuţi mai de demult, din scrisorile Olguţei, alţii inediţi.

Profesorul de geografie, care — spunea Olguţa — n-avea nevoie la explicaţie de globul pămîntesc, fiindcă-l purta cu el: un pîntec predestinat la aşa ceva. Ecuatorul era reprezentat prin lanţul de ceasornic; Polul Nord, prin chelia capului.

— Nici cînd se-ntorcea cu spatele la tablă, spunea Olguţa, elevele nu pierdeau din vedere harta continentelor, fiindcă şi dinapoiul „lu domnu Jelea" era afectat geografiei, prin rotunjime, continentele cîrpiturilor şi arhipelagul petelor. în timpul verii, însă, „globul pămîntesc" nu se mai ridica de pe scaun. Elevele nu pierdeau nimic. Batista „lu domnu Jelea" tot geografică era, batista propriu-zisă reprezentînd mările, restul, uscatul. La finele săptămînei mările dispăreau, înghiţite de uscat.

Şi profesoara de gimnastică, Lucia locotenent Enache:

,,Un, doi. Un, doi. Un, doi. Pieptul, Ştefănescu! Un, doi. Un, doi. Gambele, Maican!... Drepţi! Deleanu, nu se mişcă-n front!"

„Musca!"

„în front nu-i muscă, Deleanu!"

„E-n ureche, domnişoară. Musca ţeţe."

„Vorba, Deleanu! N-ai limbaj de «Humpel»! Un, doi, un, doi... Bate talpa. Simte-te, domnişoară ! Nerv ! Nerv !... Ah! cum mă agasaţi!..."

Şi Dacia Robu, „vergină" din clasa opta, cu bust şi voce forte, specializată în recitări la producţii de fine de an: *Nunta Zamfirei.* De la început vedeai că Dacia are „sentiment". Ea nu spunea *Nunta Zamfirei* ca mine şi ca dumneata, care nu ştim să vibrăm în faţa poeziei, începînd cu titlul. îţi dădeai seamă că emiţînd cuvîntul „nuntă", Dacia vedea o nuntă. De asta buzele ei căpătau un accent virginalism, devenind mici, micuţe, mititele, ca atunci cînd faci bezele. Sala era cîştigată. Dar a cui era „nunta"? Aici e aici! Nu a Marandei, nici a Ruxiţei,nici a Vetei! Nunta era a Zamfirei. Sala afla imediat acest eveniment. Dacia declama: Zaaamfirei... Sala simţea „fiorul", zis indescriptibil. Şi palpita în ochii tuturora — auditorul se compunea mai ales din mame — scînteia aceea entuziastă a marilor noutăţi fericite: cum ar fi, de exemplu, Unirea principatelor. Parcă auzeai dialogul mut al celor din sală:

„Nu ştii? Se mărită Zamfira!"

„Eeei!... Se mărită Zamfira!"

„Hei! Se mărită Zamfira!"

• „He-hei! Se mărită Zamfira!"

„Elelei! Se mărită Zamfira!"

...în acest banchet al Zamfirei, Dacia urma: „E lung... pămîntul"... Toată sala era convinsă că pămîntul e lung. Parcă simţeai nevoia capetelor să se-ntoarcă încotro arăta braţul Daciei. Dar, spirituală, împreună cu poetul, Dacia revenea: „Ba e lat!" Vedeai că sala basculează, ca la o oprire bruscă a tramvaiului. După o clipă de reculegere, sala se împărţea în două tabere contradictorii: una, partizana lungimii pămîntului; cealaltă, adepta lărgimii.

O clipă numai, şi ar fi început măcelul „lungilor" cu „laţii". Dar Dacia răsturna răcoritoare o şi mai senzaţională noutate: „Dar ca Săgeată de bogat nici astăzi om pe lume nu-i"... în buzele Daciei, Săgeată avea efectul lui Orfeu. Sala era subjugată... Allah e Coşbuc şi Dacia profetul său!

Dacia avea zece la română din pricina „sentimentului", şi zece la psihologie tot din pricina „sentimentului".

Şi Sanda, din clasa opta, preţioasă şi exclamativă, gingaşă şi exotică:

„Ah ! ce roze !... Te simţi în Ispahan !"...

Sanda ar fi dorit să fie prinţesă japoneză — cel mai mătăsos articol princiar — să aibă un palat de „bambus" la ţărmul unei mări de „smarald", subt un cer de „safir" cu nouri de „nacru", soare de „topaz", lună de „opal", cu nopţi de „peruzea", stele de „diamant" şi zori de „mărgean".

Din literatura română, Sanda aprecia numai versurile Claudiei Millian, din cea franceză, mai ales proza tip Loti, cu toate ramificaţiile şi sucursalele ei. Afecta un diafan început de tuberculoză şi o preocupa trusoul ei mortuar: numai mătăsuri în culori „autumnale" şi bijuterii „stranii" într-un „cofret de ivoriu".

Nici Rodica, deşi prezentă, nu scăpase de Olguţa. Astfel, băieţii cunoscură o Rodică şcolară, cu totul osebită de Rodica •din pridvor, sigură în evantaiul de roşeli şi zîmbete, mînuit cu ştiinţă.

„Domnişoară, ce-i genul epic?"

„Genul epic?... Genul epic e... un (suflă, Monica), un {suflă, Olguţa), un (suflă, Adela), un... o... împărţire literară" ...

„Atît, domnişoară?"

„Spune că da" (îi sufla Olguţa).

„Dă-mi pace, Olguţa!"

„Aştept, domnişoară!"

„Spune-i s-aştepte" (îi sufla Olguţa).

„Ştiu mai bine genul liric", izbucnea Rodica.

„Bine. S-auzim ceva despre genul liric."

„Despre genul liric? Genul liric (suflă, Olguţa) e (suflă, Monica) un (suflă, Adela), un... Nu. Ba da... Genul liric e o împărţire literară."

„Sari la Eminescu" (îi sufla Olguţa).

„...Eminescu, de exemplu"...

„A scris poezii", îi sufla Olguţa.

„...a scris multe poezii"...

„Geniale", îi sufla Olguţa.

„... Geniale"...

„Geniale", îi sufla Olguţa.

„...dar"...

„Nu te-ncurca cu «dar», îi sufla Olguţa. Dă-i cu «de exemplu»."

„...de exemplu"...

„Lacul", îi sufla Olguţa.

„...Lacul", răsufla Rodica.

„Domnişoară, *Lacul* e de Lamartine!"

„Ce-are-a face!" îi sufla Olguţa.

„Lamartine"... suspina Rodica.

„Da, domnişoară, Lamartine, mare poet francez"...

„Spune că stii", îi suflă Olguţa.

„Ştiu."

„Foarte bine, domnişoară. Asta dovedeşte că-ţi place literatura"... Ei! cărui gen literar aparţine *Lacul?*

„Protestează, îi sufla Olguţa. Sîntem în ora de română."

„N-am ajuns la Lamartine!"

„Bine domnişoară, dar mai sînt şi lecturi extraşcolare... Cultura generală... Ce faceţi acasă?"

„Spune că mănînci fiindcă eşti anemică", îi sufla Olguţa.

Rodica bufnea de rîs.

...Un rîs de genul epic, încheiase Olguţa, adăugind: Nu te superi, Buftachi?

Buftachi răspunsese cu un „nuuu"! care se silea să nu fie de loc înţepat.

...Avea dreptate Dănuţ să-i spuie Olguţei „Păpuşăreasa". Toţi oamenii pe care-i cunoştea îşi lăsau dublul lor în memoria Olguţei. Şi cînd îi venea, scotea vraful de marionete pe care le însufleţea cu gestul, mimica, intonaţia şi accentul victimei.

Oare şi el îşi avea dublul, marioneta? Avea oare şi el aceeaşi suprafaţă de ridicol pe care o aveau celelalte păpuşi?

Creioanele Hardtmuth? Renunţase la ele.

Timiditatea? Cerca s-o alunge. Duduie...

„Am să-i spun Olguţa."

Un miliard de greieri izbucniră în odaie, contopindu-şi stridulaţiile într-un zornăit asurzitor.

Mircea sări din pat.

Ce se-ntîmplase?

Deschise obloanele.

Ce se-ntîmplase?

Olguţa — adică Puiu: executorul — îi aşezase subt pat trei ceasornice, cu deşteptătorul la patru. La şase începea partida de tenis între Olguţa şi Dănuţ: senzaţională luptă sportivă. Olguţa hotărîse că toţi somnoroşii să fie sculaţi la cinci, ca pînă la şase să aibă vreme să se dezmeticească, să se îmbrace, să-şi bea ceaiul obligator — doamna Deleanu îl prezida — şi la şase fix să fie prezenţi în arenă. Şi, consecventă, poruncise lui Puiu să ascundă cîte un ceasornic zgomotos sub paturile băieţilor. Puiu introdusese trei maşini infernale subt patul elevului dintr-a opta, care în timpul dejunului o privise pe Olguţa aşa cum n-avea dreptul s-o privească decît Puiu: elevul dintr-a cincea.

Monica aşeză alături cartea pe care n-o cetea, sări de pe divan şi fugi la uşă. Recunoscuse cele două bătăi, pe care inima ei le păstrase cu ritmul şi intonaţia lor exactă, deosebită de-a altor ciocănituri, ca muzica de zgomot.

— Dănuţ !

— Mă aştepta , Monica?

— Te-aşteptam?...

Ridică din umeri, zîmbind uşor — în loc să ofteze — îşi dădu o şuviţă aurie de pe frunte, luă mîna lui Dănuţ şi-1 călăuzi spre divan prin penumbra odăii, cu paşi înceţi, tăcînd.

Leila deschise ochi de miere şi-i închise, rămînd rotocol mătăsos de cenuşă albăstrie.

Cînd treci cu o durere pe subt un lung umbrar de tei înfloriţi, ieşi de subt el cu o melancolie...

Se aşeză pe divan rezemîndu-se de părete. Simţi mîna Monicăi' pe capul lui, apăsîndu-i-1 afectuos.

— Erai să te loveşti de poliţă! Ai crescut, Dănuţ... Anul trecut...

— M-am schimbat?

— ...Ai crescut. Eşti obosit, Dănuţ?

— Nu. M-am schimbat. De asta par'obosit... Nu ne-am văzut demult, Monica! E binelîngă tine.

îi privi mînile încrucişate calm peste genunchi, tihnite ca mînile icoanelor păstrate-n umbră. Văzu o carte.

— *Au jardin de l'Infante.* De unde-o ai?

— Tu mi-ai trimis-o, Dănuţ !

— Da... îţi place Samain? '

— ...Prea frumos — ştiu eu! — e ca o femeie, vorbi Monica, avînd în glas un fel de silă şi de îndoială... îmi place mai mult Verlaine, nu-i aşa de **parfumat.** Ştiu eu!

Dănuţ medita o clipă, ţinînd cartea pe braţe.

— Curios, Monica! Eşti singura fe... singura care nu-1 adoră pe Samain. Adina...

Se opri, îngrozit.

Numele Adinei răsunase ciudat în odaia Monicăi.

Tăcură îndelung. Apoi mîna Monicăi ridică fruntea lui Dănuţ cu o uşoară mîngîiere.

— Ai mai scris, Dănut?

— Nu.

Şi se roşi, se roşi, se roşi...

Nu putea minţi alături de Monica. Dar nici nu putea fi sincer. Să fi fost Monica băiat... Nu. Lui, cel dintăi, i-ar fi părut rău.

— ...Monica, aş vrea să mă izolez, să reîncep viaţa de anul trecut...

— Ai să mai poţi, Dănuţ?

îl privea atît de limpede şi de blînd, încît sufletul vorbi tare, inocent şi încrezător ca mişcările unui miel.

— Ştiu eu!... Am să cerc... Şi iar se scutură, privind într-altă parte. ...Am să pot. Şi cu înflăcărarea febrilă a celor lipsiţi de reală energie, dar capabili de frenezii zgomotoase ca trepidaţiile unei locomotive ale cărei roţi se învîrt — pe loc — cu atît mai repede, cu cît urnirea e mai grea, Dănuţ vorbi: Chiar de mîne încep o viaţă nouă. Mă scol dimineaţa, îmi iau caietul, un creion şi mă duc... îşi trecu mîna prin păr. ...încep iarăşi plimbările din vara trecută... Bucureştiul m-a otrăvit, m-a otrăvit! îmi trebuie linişte, pace, singurătate. Vreau să mă simt din nou cu obrazul **pe** caiet. Aceea-i casa mea adevărată... M-am săturat **de** viaţă !... de felul de viaţă de pînă acum!... Ştii **ce?** Am să mă tund,

Monica. Vreau să fiu urît. Am să-nchid toate hainele în cufere şi le trimit în pod... Aş vrea să fiu desfigurat, respingător. Âtuncea am să scap de mine şi de ceilalţi! Zvîrl tot. Nu-mi mai trebuie nici un fel de eleganţă! Am să umblu răpănos. Aşa am să mă simt bine: jerpelit ca un vagabond... Vreau să fiu curat ca un pahar cu apă. Nu-mi mai trebuie nici cărţi! M-am îmbolnăvit de literatură!... Am să-mi duc sufletul la păscut...

întorcînd capul, întîlni ochii Monicăi: rîdeau. Zîmbi şi el. Rîse.

— Mint, Monica?

— Nuuu, Dănuţ! Eşti... copilăros. Cînd vorbeşti aşa eşti Dănuţ.

Rîdeau'amîndoi, cu sufletele deschise.

Apoi rămaseră pe gînduri, gravi.

Dănuţ se posomori.

— Doamne, Monica! oftă Dănuţ. Ce-i aici?

îşi arătă capul, cu o mişcare duşmănoasă, răzvrătită. Monica se apropie de el şi-l sărută pe frunte.

Tăcerea curgea printre ei, ca un rîu între malurile frăţeşti.

— Ştii ce, Monica? Hai să ne uităm în caietul de anul trecut.

ALUNELE VEVERIŢEI

Vacanţa 1913

D.D.

Scris cu creion no. 1, titlul se estompase ca siluetele copacilor pe zăpadă, cînd începe seara. întâia notaţie avea următorul titlu:

5 1/2 dimineaţa

La internate e ora cînd sună clopoţelul deşteptător.

Din dormitor în dormitor, ochii se deschid, genele clipesc luptînd cu somnul greu. Dimineaţa şcolară începe. Cămeşi de noapte umblă prin întuneric; toaca ciubotelor pe coridoare. Un fel de denii la miez de noapte, cu trupuri mici.

Lavoarul comun, spre care vin cămeşi de noapte care tremură, prosoape lungi care atîrnă, capete tunse care moţăie... Miros de apă rece, de sopon, de pastă de dinţi. Fierberea robinetelor. Banca mînjită pe care-ţi văcsuieşti ciubotele, amărît, ca pe-ale altuia. Ultimul miros e cel de vacs.

Frig ! Tristeţă cu gust de pastă de dinţi. Singurătatea unuia singur, care vorbeşte munteneşte şi nemţeşte şi gîndeşte cu accent moldovenesc, între toţi ceilalţi, care vorbesc nemţeşte şi gîndesc la fel. Oare gîndesc?

...Lămpi cu arc voltaic luminează alb, bîzîind: capul omului de omăt, incandescent, cu pălărie de tablă albastră, căptuşită alb. Pupitre de repetitor. Miros de cerneală şi creioane.

Poezia germană din cartea de cetire deschisă pe pupitru:

Andreas Hoffer

Subt pupitru, *Jack* al lui Alphonse Daudet.

Alt clopot.

Sala de mîncare. Cafeaua cu lapte subţire ca un ceai cafeniu, în care moi oftînd bucata de pîne. Fărămiturile pe jos: pentru mătură, nu pentru vrăbii.

Ora întîia. Catalogul deschide o acoladă pe toate inimile. Elevul de la tablă, palid, cu creta şi buretele în mînă. Pe tabla neagră răsar linii geometrice, tremurate ca lacrimile pe obraji. Cîte zile mai sînt pînă la vacanţă?... Nu ! Cîte ore mai sînt pînă la recreaţie? Ochii de copil tuns, în uniformă, cu coatele pe bancă privind spre ferestre, departe, mirajul vacanţei...

5 1/2. La Medeleni. Zorii. Bătaia cu pernuţe a hulubilor. Cobor scările. Mă întorc. Zorelele !

Zorelele ! Ochii mei de copil privind din clasă spre Medeleni! Uită-te la zorele, Monica...

Monica-i dezmierdă mîna.

— Dănuţ, cînd îi lua caietul, pagina asta să mi-o dai mie. Am copiat-o, dar vreau s-o am scrisă de tine...

— Monica, dar caietul e al tău.

— Vai, Dănuţ!

— Sigur... Numele tău e pe întâia pagină. Caietul e al tău.

Roşie, Monica respiră adînc.

— Dănuţ, ce zi bună-i azi... Mi-e frică...

Dănuţ tăcu. Şi lui îi era.

Monica întoarse foaia. Ochii lor se întovărăşiră din nou pe foaia următoare a caietului:

Trăsură

Nu trăsura de oraş, cu numărul la spate şi pe felinare !

Nici roţile pe asfalt!

Nici birjarul cu haina de catifea albastră, încins cu brîu roş cu franjuri sau lată curea de piele, care-ţi cere socoteală măsurîr-du-te de sus.

— Cîte curse?

Nici biciul cu impertinentă curbă !

Nici caii fără nume, cu cozile tăiate englezeşte !

Nici accentul muntenesc al zgomotelor şi vorbelor!

Nici lacrimile care tremură, mereu hurducate, deşi trăsura are roţi cauciucate !

Blajina trăsură care aşteaptă în dosul unei gări mici, numai cu soarele în ea: întîiul copil în vacanţă, cu părul pe umeri.

Buna trăsură cu poclit pentru sulfina; nechezatul cailor pentru care ai adus zahăr; biciul cumsecade, acoperit de cer; semnul prietenos al cozilor cailor; urmele tălpilor colbăite, pe pluşul podelei; scăunaşul din faţă, pe care-ţi pui pălăria; cînele de vînătoare pe care-l iei în trăsură fiindcă-i bătrîn şi cînii satului sînt răi... şi vizitiul...

Ce sfînt cu spate frînt a coborît pe capră, cu numele de moş Gheorghe?

— Dănuţ, de ce nu-i arăţi Olguţei?

— Metaforei?

— Ţţ! Olguţa...

— Olguţa?

— Olguţa... Ştiu eu! Cine-o cunoaşte!... Am să-ţi spun ceva, un secret, Dănuţ. Să-l păstrezi. Olguţa a făcut parastas pentru mos Gheorghe.

— Olguţa?'!

— Da. Nu ştie nimeni.

— E credincioasă?

— Ştiu eu? !... Mi se pare că a plîns...

— Olguţa!

— Să nu spui, Dănuţ. Numai preotul şi Oţeleanca ştiu, afară de mine. Am fost împreună la cimitir...E aşa de curi-oasă Olguţa! Ştii ce i-a adus în loc de flori? O cutie de tu-tun. E aşa de copilăroasă uneori! I-am spus că nu se face! Ce-are să'spuie preotul? Oţeleanca? S-a supărat. După ce-au plecat toţi, i-a presărat tutun pe mormînt.

— Olguţa!?

— Nici nu ştii, Dănuţ, cîte ciudăţenii are Olguţa!... Dănuţ, am să-ţi spun ceva, dar...

— Sigur, Monica!

— ...Mi se pare că Olguţa a fost îndrăgostită... Mi se pare ! Nu ştiu nimic. O impresie !

— Ei ! De cine?

— E aşa de neprevăzut!

— Cine?

— Moşu Vania.

— Cine??

— Da. Moşu Vania.

— Moşu Vania! Vărul mamei?

— Da!

— Nu-i în America?

— S-a întors astă-iarnă şi a plecat în Rusia.

— A fost pe la noi?

— Da. în treacăt: o săptămînă... Ştii, tante Alice nu-l vede cu ochii buni, nici moşu Iorgu.

— Moşu Vania! Olguţa! Extraordinar!... L-am uitat cu totul... adică... e nalt, cu nas proeminent,voce puternică... Nu? Nu l-am văzut din copilărie ! Cum e, Monica? Miliardar?

— Nuuu ! E foarte-foarte simpatic... Noi eram la dejun. Auzim deodată în antret o voce bărbătească, timbru de bas: *„Nicolas, Nicolas mon ami,salut!"* Tante Alice s-a încruntat, privindu-l pe moşu Iorgu. Atunci a intrat un domn înalt, cîntînd: *„Salut demeure chaste etpure..."* Tante Alice şi moşu Iorgu l-au salutat din cap de-ajuns de rece... E curios, Dă-nuţ, cum în atmosfera ceea de jenă... ostilă, nu ştiu cum, a ştiut să se impuie. Seamănă cu Olguţa!

— Vra să zică, papa si mama nu s-au bucurat?

— De loc!

— Da-da! Mi-aduc aminte din copilărie! Un scandal teribil! Era student la matematici... socialist probabil. Scria articole sarcastice. Critica tot şi pe toţi. Da-da-da!... Nu ştiu bine: a lovit pe un profesor de la facultate... Nu ştiu bine ce-a făcut!... Se vorbea la noi acasă cu mare indig-nare. Parcă era şi o femeie la mijloc! Ioana Pallă! Asta am aflat mai tîrziu... Ţin minte tot aşa, la dejun — Olguţa şi cu mine mîncam la masa mică — mama i-a făcut morală

şi papa... A trîntit o dată cu pumnul în masă... şi a plecat

— Stai să vezi, Dănuţ. Nici tante Alice, nici moşu Iorgu nu l-au poftit la dejun. Şedea în picioare, cu pardesiul pe umeri şi o caschetă englezească în mînă. A început cu noi: ne-a sărutat mîna la fiecare, făcîndu-ne reverenţe. După ce-a făcut înconjurul mesei, s-a uitat la tante Alice, zîmbind ironic. Tante Alice continua să mănînce. Atunci Olguţa, cu tonul ei de zile mari, se întoarce spre mine: „Monica, fă loc lui moşu Vania la masă, *între noi.* Neculai, pune un tacîm."

Dănuţ zîmbi.

— Perfect o imiţi pe Olguţa! Neculai tot cu musteţi?

Monica se roşise. Continuă.

— Da. Atunci tante Alice s-a uitat la Olguţa, Olguţa la tante Alice...

— Şi papa a intervenit, zîmbi Dănuţ.

— Exact, numai că n-avea nevoie. Moşu Vania a început să povestească, şi toate s-au calmat! închipuieşte-ţi, Dănuţ, că ne-am sculat la *patru* de la dejun. Moşu Iorgu a uitat de tribunal, noi de şcoală, tante Alice de noi...

— Povesteşte bine?

— Nu bine, Dănuţ, extraordinar!... Olguţa îl asculta si n-a deschis gura pînă ce ne-am sculat de la dejun...

— Ei!

— Da. Şi tu ştii bine, Dănuţ, că tăcerile Olguţei — la dejun mai ales — sînt lucru rar!

— Cum vorbea? avea imagini frumoase?

— Nuuu! Simplu.

Monica se opri, roşindu-se. Dezmierdă mîna lui Dănuţ.

— Povestea mai bine decît Olguţa?

— Nu. E altceva! Olguţa are vervă, glumeşte mult, te face să rîzi. Moşu Vania povesteşte, povesteşte, povesteşte, şi deodată zîmbeşti. Nu-ţi vine să rîzi: zîmbeşti. Şi vezi tot ce spune. Toţi ascultau, şi Neculai chiar.

— Şi ce v-a povestit?

— Multe-multe !... Călătoria în America, pe un vapor de vite... Curios, Dănuţ! Nu spunea nimic de ocean. Vorbea numai de emigranţii şi vitele de pe bord. Totuşi, simţeai oceanul. Simţeai plecarea... înstrăinarea. Erau pe bord nişte ţărani transilvăneni. Ne-a povestit cum pe la mijlocul călătoriei au început să se joace copilăreşte. Rîdeau toţi de pe bord văzînd pe oamenii aceia mari şi greoi făcînd pe copiii. Ne descria gesturile lor, reproducea dialogurile dintre ei, cu accentul caracteristic. Şi deodată ne-am întristat. Nu ştiu de ce ! Tot ce spusese era hazliu... Ştiu eu ! Poate că ne-a făcut să simţim că nenorociţii emigranţi români, cu cît se depărtau, cu atît simţeau mai puternică nevoia de-a revedea satele lor, veselia de-acolo. Şi atunci, instinctiv, au devenit copii. Au reluat cu toţii jocurile şi [vorbele din copilărie... Era trist...

— Da... asta cere mare talent.

— După aceea, Dănuţ, ne-a vorbit de-o „caterincă". Cînta o singură melodie, pe care a reprodus-o. Mugetul vitelor, valurile, vîntul şi caterinca... Ştii ce trist, Dănuţ !... Părea că-şi bate joc şi de el şi de ceilalţi, dar tot ce spunea te făcea să zîmbeşti, şi după aceea te-ntrista... Cîte nu ne-a povestit!... Cînd s-a întors din America, tot pe un vapor de vite, altă scenă: un sîrb, cu o chitiuţă albă cu şnur negru pe vîrful capului, care se repatria. Cînd a văzut coasta Europei, şi-a făcut cruce şi a început să cînte, cu braţele atîrnînd în jos.

Strofa întâia

Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa...

Strofa doua

Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa...

Strofa treia

Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa,
Kneaz Nicolaa...

— ...Să-l fi văzut, Dănuţ, cîntînd cu ochii pierduţi şi faţa topită, şase strofe identice, din ce în ce mai jalnic,

deşi melodia era aceeaşi... Cînd a isprăvit puteai să rîzi şi să plîngi deodată. Era îngrozitor de vesel si de trist.

— Şi Olguţa?

— Olguţa îl asculta mereu. Cît a stat la noi, Olguţa a vorbit foarte puţin. Nici sporturi nu mai făcea.

— Olguţa?

— Da! La şcoală era mai puţin veselă...

— Şi cu el cum era?

— Foarte atentă şi gentilă. Cînd erau împreună, Olguţa nu mai era bruscă. Dacă o ruga să-i cînte ceva la pian, imediat îi cînta...

— Ei!

— Da. De cînd a fost la noi, Olguţa nu mai cîntă decît muzică rusească.

— Şi ce vorbeau împreună?

— El vorbea. Olguţa-l asculta. Parcă era puţin intimidată... Uneori ne cetea.

— Versuri?

— Nuuu! Din Anatole France, sau din Kipling, sau din Cehov, pe care-l traducea direct din ruseşte.

— Bine?

— Extraordinar, Dănuţ! E greu de descris! Avea farmec...

— Monica!

— Ce, Dănuţ?

Era atît de limpede entuziasmul şi privirea Monicăi, încît Dănuţ se înroşi.

— E frumos moşu Vania?

— Dăă!... Nu... Are ochi mici, verzi, foarte vii; ras complect, cu ten de marinar. Frunte mică, nas, cum spuneai tu, proeminent, cu nări groase... Cum să-ţi spun, Dănuţ, moşu Vania e ca şi vorba lui. N-are imagini, dar vezi şi simţi tot ce spune. Aşa-i şi el! Nu-i frumos, dar e puternic... Nu ştiu! Eu mă simţeam lîngă el ca o raţă domestică lîngă un vultur. Un vultur foarte blînd... cu noi, adăugă Monica rîzînd.Cînd vorbea cu moşu Iorgu politică, se schimba, îl ataca pe moşu Iorgu. Odată l-a batjocorit pe Take Ionescu. Moşu Iorgu s-a făcut foc! „Cum! Europa n-are un al doilea Take! N-ai dreptul să-l critici pe Take Ionescu! Tu mai ales. Ce-ai făcut în viaţa ta? Care-i activitatea ta pozitivă? Nimic! Critică şi negaţie. Tu eşti mai «Ionescu» decît Take! Toată ţara e plină de critici. Take face"... „Ce?" „Ţara românească. Democraţia. Pacea din Balcani"...

Dănuţ rîdea. N-o văzuse niciodată pe Monica atît de însufleţită. Recunoştea autenticitatea frazelor şi a intonaţiei tatălui său.

— Şi Olguţa ce spunea?

— Inchipuieşte-ţi, Dănuţ, că Olguţa, care întotdeauna îl secundează pe moşu Iorgu, s-a amestecat în discuţie — ea, care n-are habar de politică — şi a început să-l combată pe Take Ionescu!

— Ei!?

— Şi încă cum!... Stai să-mi aduc aminte!... „O primadonă cu nas semit şi musteaţa craiului de mahala"...

— L-a văzut pe Take Ionescu?

— Nu cred! Poate c-a văzut vreo caricatură de-a lui... nu, i-a văzut fotografia pe biuroul lui moşu Iorgu.

— Şi a vorbit despre el?

— Cu violenţă şi siguranţă! A spus că-i intoxicată de Take Ionescu. Leonard la operetă şi Take Ionescu la Parlament! Că cizmarul îţi trimite botinele de la reparat, învelite în discursuri de-ale lui Take Ionescu; zbîrnîitorile zmeelor sînt făcute cu discursuri de-ale lui Take Ionescu; învelitorile caietelor de teze, tot aşa; evantaiul profesorului de chimie: discurs de-al lui Take Ionescu... A făcut o peroraţie în regulă! înţelegi, Dănuţ, nu vorbise de mult!

— Şi combatanţii ce spuneau?

— O ascultau... Ştii, lui moşu Iorgu îi pare bine cînd triliazâ Olguţa. L-a sacrificat pe Take Ionescu şi a aplaudat-o pe Olguţa.

— Şi moşu Vania?

— Era amuzat şi el de verva Olguţei, pe care, probabil, o crezuse taciturnă.

— Si Olguţa?

— II amuza! încheie Monica zîmbind cu bunătate.

- Şi?

— Asta-i tot, Dănuţ! Moşu Vania a plecat pe neaşteptate în Rusia.

— Şi Olguţa?

— A redevenit Olguţa.

— Alt nimic?

— I-a trimis de la Oiessa un caiet de muzică rusească: *Boris Godunov.* în ziua cînd l-a primit, Olguța mi-a spus de trei ori: „Monica, mi-a trimis Vania ceva splendid!"

— I-a scris?

— Nu-i știe nimeni adresa !

— A mai vorbit de el?

— Eu, uneori. Olguța tăcea... Dănuț, cît a stat moșu Vania la noi, Olguța era mult mai frumoasă ca de obicei. Atunci mi-am dat seamă că Olguța are două frumuseți: cînd e Olguța, dar atuncea parcă nici n-o vezi, atît e de neastîmpărată, și cînd e îndrăgostită. Atunci e frumoasă ca o madonă, Dănuț. Are ceva copilăros și credul... obrajii par mai grași... seamănă cu tine, Dănuț.

Monica se înroși tare.

— Mă-ntrebi dacă Olguța a vorbit de moșu Vania? O dată numai, înainte de-a pleca la Medeleni, Olguța mi-a spus: „Ce bine-mi pare că a plecat Vania!"

— De ce, Monica? întrebă Dănuț.

Monică zîmbi.

— Dănuț, n-am întrebat-o !... S-ar fi supărat! Am văzut imediat că-i părea rău de exclamația ei. De-atunci nimeni nu mai pomenește de Vania. Dar Olguța cîntă muzică rusească... Dănuț, nici o vorbă! Mai ales Rodica n-aș vrea să simtă nimic!

— Ce-i cu Rodica?

Monica ridică din umeri.

— ...Un fel de prietenă de-a Olguței. Nu știu cum s-a împrietenit cu ea! Apropierea lor a coincidat cu plecarea lui'moșu Vania. Pînă atunci, Olguța n-o lua în seamă... Rîde mult; Olguța spune că-i tonică.

— Monica, tu ești prietenă cu ea?

— Nu, Dănuț, vorbi Monica, scuturînd capul. Eu sînt prietenă cu Olguța. Rodica e o... camaradă de clasă... E foarte drăguță!

— ...Dar cam nătînguță! adăugă Dănuț rîzînd.

—-Dă! Asta n-ar fi nimic! E cam zgomotoasă!... Și... are un fel de ipocrizie, de lipsă de sinceritate...

— De pildă?

— Uite: o adulează pe Olguța. Rîde de tot ce spune — aici cred că-i sinceră — o pastișează chiar, probabil fără să-și dea seama, și pe dindos o vorbește de rău...

— De rău?

— Nu mare lucru! Fleacuri! Dar oricît! Am auzit-o spunînd că Olguța-i vanitoasă, că-i „ahtiată de succes", că „se crede grozavă". Vezi genul...

— Olguța știe?

— Cred că da. O cunoaște de-ajuns! Da' știi, Olguța are slăbiciuni copilărești! Rodica și Patapum cred că au aceeași valoare pentru ea — dar îi iubește, are nevoie de ei. Uneori o umilește fără cruțare...

— Azi, la cafea !

— Asta nu-i nimica!... Dar imediat îi pare rău și o umple de cadouri, e gentilă cu ea, proclamă sus și tare calități pe care Rodica nu le are, dar pe care le acceptă ușor...

— De ce-a poftit-o la Medeleni?

— Greșala mea! în ultimul timp erem cam... tăcută. Știi, așa sînt eu uneori! Cred că Olguța a simțit nevoia unei persoane mai vesele. Și a comandat-o pe Rodica.

— Monica, de ce spui că-i greșala ta?

— Așa! Trebuia să fiu mai veselă, să n-o las singură pe Olguța... Nu-i nimic! în definitiv, Rodica nu face nimănui nici un rău.

Tăcură.

Dănuț rămase pe gînduri.

— Dănuț, nu mai răsfoim? îmi pare rău c-am vorbit! Nu știu ce mi-a venit...

Răsfoiră din nou. Dănuț, ceva mai distrat.

Banca

Bancă așezată într-o grădină. Oraș de provincie, în Moldova.

Pe banca vopsită verde, o minge roșie, o păpușă care stă pe bancă: i se văd tălpile, care niciodată n-au atins pămîntul. Alături de păpușă, ceva mai încolo, stă un pensionar: fetița cu păpușa nu-i a lui.

April. Soare nou, cumpărat parcă de la un bazar de jucării scumpe.

Vrăbii.

Fetița se joacă. Bătrînul o privește: bucle cu fundă, șosete albe, dinții albi: îi lipsesc doi dinți din față, prin care-i iese puțin

limba tînd vorbeşte. Fetiţa-i dă cercul ;i băţul în primire. El o bătrîn. El trebuie să-i păzească jucăriile Fetiţa sare cu mingea roşie pe aleea galbenă.

Urechea pensionarului — cea cu care mai aude — e zbîrcită, palidă şi atentă. S-a aplecat. Ea singură a auzit că la spatele băncii sora mai mare a fetiţei cu mingea şi liceanul cu o lăcrămioară în buzunarul tunicii s-au sărutat.

...Să-mi fie viaţa ca o fetiţă cu mingea, în ochii unui pensionar bătrîn — ca secretul unei sărutări abia auzită de) ureche surdă.

Luna

Stai singur pe un colţ de pămînt, privind. Pămîntul e mare; cerul, vast... Noaptea te cuprinde. E umbră albastră... O zare vine cu alb proaspăt în braţe. Apoi tot mai sus, tot mai sus, în linişte, treptat-treptat tot cerul e plin de alb...

Culcă-te...

în etacul mamei, după masă, sîmbătă seara, copiii din fundul dormezei vedeau etacul plin de lenjuri albe, aduse de la spălat. Şifoniera se deschidea. Raftul de jos întîi, apoi al doilea, al treilea... Dulce alb al şifonierei pline de lenjuri, de jos şi pînă sus !

De ce eşti trist cînd priveşti luna plină răsărită pe cer?...

...O şifoniera dintr-un etac pustiu nu mai rîde cu toate rafturile: copiii de pe dormeză sînt mari.

Nebunia

Stai în iarbă. Copacii, frunzele, pasările au accent românesc. Şi gîndul.

închizi ochii, şi-ţi închipui — ca să te distrezi — că deodată eşti în Africa, printre canibali negri şi buzaţi...

Deschizi ochii... şi eşti în Africa ! Copacii sînt canibali hirsuţi la pîndă.

Panică !

Oare nebunia e simplă ca un salt de închipuire — definitiv — în intervalul unei bătăi de pleoape?

După cele douăzeci de poeme care alcătuiau un ciclu aparte, urmau „culorile", alt ciclu. Din caiet căzu o garofiţă sălbatecă.

Pe foaie, atît: „Mi-a dat-o Monica", şi urma garofiţei presate.

Garofiţa îşi reluă locul. Trecură mai departe.

ROŞU

Garofiţa

Garofiţa de cîmp, pe care ţi-a dat-o o fată, îţi răsare deodată printre gînduri, drăgălaşă şi minusculă, ca apariţia Scufiţei Roşii în pădure printre copacii gravi şi enormi.

Fragi

întîia cofiţă cu fragi ai verii ţi-o întinde o ţigancă zbîrcită, pe stradă.

Dacă în acea clipă îngerii frăgezimii nu te împresoară şi nu simţi că tu însuţi, în mirosul fragilor, eşti o cofiţă cu fragi — spune ţigăncii că-i prea scumpăşi n-o cumpăra.

Cireşele

— Cît îi chila?

Domnul cu ochelari pe vîrful nasului e gros, concret şi se tocmeşte — şi-n faţa lui, toate cireşele din coş roşesc ca dragostea în faţa dragostii.

De ce se vînd cireşele oricui?

Zmeură

în clipa cînd Salomeea a sărutat pe buze capul în sînge de pe tipsia de argint, sîngele lui Ioan avea parfum de zmeură.

Rodii

în rodii e copilăria rubinelor.

Dar rodiile nu se vînd la bijutier.

Harbuzul

Miez de harbuz ! La gura sobei, astă-iarnă coceam castane şi te doream, privind în jarul arzător risipa ta.

Acuma-i vară. Aş coace o castană aromată în răcorosul tău jar — dar nu-s castane.

Ouă roşii

— Hristos a înviat!

Pac.

— Adevărat a înviat!

Pac.

De ce se boxează ouăle tocmai în amintirea lui Hristos?

Maci

Roşu era fesul turcului bătrîn, care în copilărie, la Constanţa, spunea poveşti cu Hogea Nastratin. Avea o barbă albă ca pilaful, şi fesul — între cer şi mare — era singurul roşu de pe lume, dintre cer şi mare.

Duceţi-vă, maci, la malul Mării Negre, pe mormîntul turcului bătrîn.

Cofetărie ambulantă

Roşul sticlos ca ochii iepurilor de mosc al formelor de zahăr de pe tava cofetarului din colţul uliţei!

Cucoşul roşu. Iepuraşul roşu! Palatul roşu.

Da. Palatul roşu. Numai cu cinci parale cumpărai un palat cu turnuri şi creneluri, care-ţi încleia degetele şi-ţi roşea buzele.

Care palat poate da mai multă fericire unui copil!

Copilărie, castelană a unui palat de zahăr înroşit — seniorul nu se mai întoarce.

Ouă de lemn

Oul misterios, cu miros de lemnărie albă.

Un ou roşu, în el altul albastru, altul violet, altul galben, altul verde, altul, altul, altul...

Oul de lemn: perspectiva infinitului, jucărie într-o mînă de copil!

Inimă! cîte am?...

Pomuşoară

în plină iarnă, cînd gospodina moldoveancă îţi oferă dulceaţa de pomuşoară — foc bengal în linguriţă — cît regreţi că astă-vară niciodată nu te-ai abătut spre fundul livezii, să vezi iluminaţia carmină a tufelor de pomuşoară !

Aşa e şi cu noaptea învierii. La Crăciun o doreşti. în Sîmbăta Paştelui, însă, te culci, hotărît să vezi învierea la anul.

Dormi lîngă bucurii. Cînd te deştepţi, e prea tîrziu: se-n-tunecă.

Pastă de dinţi

De ce poezia se ocupă atît de mult de flori şi ocoleşte pasta de dinţi?

Ce imagină poate fi mai proaspătă, mai vie şi mai sănătoasă decît a unui copil — cămaşă lungă de noapte cu gulerul şi mînecile suflecate — care zîmbeşte în oglinda lavoarului unei ilariante feţe, cu părul zburlit, gura deschisă, dinţi albi, periuţa albă şi spuma roză ca înflorirea unei crenguţe de piersic?

Ori poeţii în copilărie nu se spălau pe dinţi?

Gura sobei

E întîia iereastră la care ochii copiilor au cunoscut voioşia, ochilor de femeie care aşteaptă printre garoafe şi melancolia ochilor de femeie, cînd petrec o plecare prin căderea viţei roşii de toamnă.

Racii

Ştiu atît de bine din copilărie culoarea lor mîloasă, verzuie J blegul sau nervosul lor plescăit din căldarea cu apă în care sînt zvîrliţi grămada, deschiderea şi închiderea foarfecelor, ca a degetelor cînd fac umbre chinezeşti pe zid; şi spaima copiilor, în faţa căldării biblice parcă, în care mişună armatele întunecate ale lui Scaraoţchi.

Atunci de ce pun racii Ia culoarea roşie?

Cine poate rezista opiniei publice!

Asul de cupă

Cum să nu-ţi fie dragă, chiar dacă nu eşti cartofor, fotografia în mărime naturală a acestui cap de cireaşă.

Ridichi

Joviale şi robuste ridichi !| Garnitură de un roş rural, a untului proaspăt, alături de caş şi de urdă.

Veselia începutului de masă, cînd apetitul e intact şi creierul — fără digestie — alegru.

Nu lauri, ci garnitură de ridichi aş face pe copertă capului bunului Creangă.

Să m-audă profesorii!

Dar Creangă mi-ar da dreptate. El era „mîncău" înainte de toate.

De ce se conservă amintirea marilor scriitori în sirop?

Ceaşca

Era roşie, lucioasă şi cu naivitate rotundă o ceaşcă din bucă» tărie, cu urechea spartă.

Ceaşcă ieftină cu care servitorii beau apă sau lapte.

Şedea pe masa culinară, printre morcovi, sfeclă, pătrunjel, ceapă, usturoi, prăji...

La Patruzeci de Sfinţi era plină cu fragi.

Dacă aş spune unei fete: „Obrajii tăi sînt ca ceaşca din bucătărie", s-ar ofensa, fără să ştie că în obrajii ei numai am regăsit pecenuşăreasa copilăriei.

Inima

Inima mea, de ce baţi atît de mult! De ce un simplu cărăbuşte face să tresari cu zvîcnirea pe care alţii numai în faţa dragostii o au?

De ce mă bucuri atît? De ce mă osteneşti atîta?

Dacă în loc să baţi te-ai scutura, pămîntul ar fi acoperit cw cireşe, căci cireş greu mi-e sufletul deasupra întregului pămlnt.

Pătlăgele roşii

Ciudată evocare elegiacă !

Toamnă. Zări blînde. Lumină roasă. Se clădesc lemnele pentr» iarnă. Miros de pădure în ogradă. Trist greier de toamnă, ca scripcarul bătrîn, cu degete prea tremurătoare, cerînd de pomană...

Cazanul cu pătlăgele roşii fierbe în clocote somptuoase ca un ţesut oriental.

N-ai vrea să fii, mai bine, pătlăgică roşie, şi bulion, să stai în raftul cămării de acasă, subt raftul compoturilor — decît om, să te tunzi, să-ţi reiei uniforma de anul trecut, cu mînici prea scurte, şi să pleci la internat?...

— Bietul Dănuţ!

— Monica, te-au întristat pătlăgelele roşii?

— Aşa-s de sincere, Dănuţ !

Bufniră de rîs.

Caietul se isprăvea cu:

VERDE

Verde ghiduş: buratecii. Un buratec în palmă e întăia glumă a primăverii.

Verde melancolic :^nucii cu miros amar. Băile cu frunze de nuc din copilărie (ce bine era!). Răţuştele de celuloid care înotau pe valuri provocate cu degetul. Culcarea în patul cald, cu mamaia «ăpătîi. Poveşti. Etc. ...

Verde... Ultima frunză verde, pe care-o vezi din bancă, pe fereastra liceului. Mizerie ! începe şcoala.

Fine

Memento: Caietul următor, de la anul, va fi al culorilor.

Să-mi samăn sufletul ca grîul. La anul să crească nou.

P.-S. *Negru:* măslinele din hîrtia zidarilor — ce poftă-ţi fac cînd le zăreşti din clas, la lucrătorii care lucrează la casa de alături. Devin preţioase. Ai impresia că se vînd cu „caratul" ca diamantele.

Negrul miezului de noapte, în copilărie, cînd te deştepţi brusc, vezi strigoi care s-apleacă şi n-ai chibrituri. Icre negre: astrahanul miniatural al celor moi, care, de fapt, sînt cenuşii. Etc. ...

— Gata, Dănuţ... Ţi-aduci aminte unde erai cînd ai isprăvit caietul?

— Lîngă pădure?

— Da.

— A doua zi ne-am plimbat călări: nu?

— Da...

Gîndul lui Dănuţ trecu prin pădurea de anul trecut... cu Monica alături...

— Monica, dă-mi un creion.

— Vrei să scrii ceva, Dănuţ?

— Da.

— Nu mai ai loc în caiet. Să-ţi dau un alt caiet.

— Ai caiete, Monica?

— Pentru tine.

— Nu. Caiet altădată. Acuma dă-mi un creion. Vreau să fac o rectificare.

Luă creionul şi, ţinînd caietul pe genunchi, şterse titlul vechi, *Alunele veveriţei,* şi scrise mare:

CAIETUL MONICĂI

— Uite, Monica, adevăratul :itlu.

— *...Caietul...*

Sîngele continuă pe obraji lectura noului titlu.

— Monica, spune-mi drept, cum ştii tu să spui, ce impresie generală îţi face caietul acesta? Vreau să ştiu părerea ta.

— Ca valoare literară, Dănuţ?

— Nu. Ca fizionomie sufletească. Ce crezi tu despre cel care l-a scris?

— Dănuţ, e greu să judec! Mi-e prea scump caietul acesta. Şi tu... tu, Dănuţ, eşti fratele meu.

Se roşise, dar ochii ei îl priveau drept în faţă.

— Spune-mi, Monica!

— Te rog, spune-mi!

— ...Dănuţ, ştiu eu! Ţi-e frică de viaţă... Ţi-e frică s-o priveşti în faţă... ţi-o ascunzi...

Dănuţ oftă.

— Ca emigranţii de pe vaporul lui moş Vania: nu, Monica? Mă joc de-a copilăria cu cît mă apropii mai tare de viaţă... Ai dreptate, Monica! La nouă, zece, unsprezece ani — nu-mi aduc aminte exact vîrsta — doream să rămîn copil... Sînt rari copiii care doresc aşa ceva. Eu doream. Acuma mi-e frică; tu spui: de viaţă — eu spun: de sufletul meu. E cam acelaşi lucru... Dar tu, Monica, dacă rni-aşpune destinul în mînile tale şi te-aş întreba: ce să fac? Să scriu înainte, cu ochii spre copilărie, şi să rămîn un Dănuţ curat, ca cel din anul trecut sau să... trăiesc, să privesc viaţa în faţă? Ce m-ai sfătui?

Monica îşi privi multă vreme mînile îngheţate pe genunchi.

— Eu... te-aş sfătui... să trăieşti... să fii voinic, Dănuţ. Ai un suflet bogat, de-o bogăţie rară...

Dănuţ ridică fruntea, cu ochii în zalele trufiei.

— Monica, vra să zică tu ai încredere în talentul meu?

— Da.

Şi sufletul Monicăi gemu: nu în dragostea ta?

Dar Dănuţ răspunse numai buzelor.

— Atunci, Monica, tot mai sînt bun la ceva.

Monica tăcea. Plecase capul.

— Te-ai întristat, Monica?

— Nu, Dănuţ, mă gîndeam... Aş vrea să fii fericit... să fii mulţumit de tine.

— Monica, mai spune-mi ceva, drept: tu cum priveşti viaţa? cu teamă ca şi mine, sau...?

— Eu o privesc în faţă, Dănuţ... Dănuţ, dar ce-am păţit? Vorbim ca la teatru!

— Mi-e egal!... Monica, aş vrea să fiu toată viaţa aşa cum sînt lîngă tine.

Ar fi vrut să-i spună: „Rămîi, Dănuţ". Dar tăcu; Dănuţ o întrebă:

— Monica, dar despre tine nu ştiu nimica. Un an întreg...

Monica ridică din umeri.

— Călăresc mai bine decît anul trecut. Restul e la fel... Poate s-a mai copt şi mintea puţin. Ştiu eu!...

— Monica, cine-i Minodor Stratulativ? O farsă de-a Olguţei?

Monica zîmbi.

— Nu, de-a naturei! Vorbesc ca Olguţa!

— îţi „face curte"?

— ...Săracu! Moşu Iorgu l-a congediat: nu era niciodată în biurou. îmi era milă de el!

— Olguţa mi-a spus —• cînd a fost la Bucureşti — că Facultatea de drept se împarte în două: grupul de studenţi care aspiră să devie secretarii lui papa, ca să te vadă; şi cel care trece la Facultatea de litere, ca să te aştepte...

— Formulele Olguţei!

— Monica, da* spune-mi ce impresie îţi fac succesele tale: drept!

— Drept, Dănuţ! De indiscreţie! E mai bine la Medeleni decît la Iaşi. Nu-mi place să fiu ca o actriţă pe scenă... de loc nu-mi place! E obositor să nu poţi fi singur decît între patru păreţi!

— Curios, Monica! Tu nu eşti cochetă de loc!

Monica se roşi. Urmă totuşi, cu ochii în ochii lui Dănuţ:

— Sînt, Dănuţ! uite: azi-dimineaţă, la gară, l-am făcut să cabreze pe Cneazu. Tu te-ai speriat. Vezi, Dănuţ! Mi-a părut rău... La dejun mi-am schimbat pieptănătura... Sînt foarte cochetă, da' ţie-ţi spun...

— Monica! Monica! Ce apă de izvor eşti tu!... Lîngă tine am să lucrez. Am tot felul de proiecte! Optsprezece ani trecuţi, şi n-am făcut nimica! Dar sînt plin, Monica. Lîngă tine am conştiinţa bogăţiei din mine. Tu eşti lumina

mea: lîngă tine numai mă văd bine... Cîte am de făcut? Mircea îmi ține mereu discursuri: „Nu mai scrie franțuzește, e o limbă străină etc."... Habar n-are de ce-i în mine şi de proiectele mele literare!

— Nu i-ai spus nimic?

— Nimic! El ştie versurile franțuzeşti... pe care le reneg.

— Cum, Dănuț? „Prietenul" tău nu ştie nimic?

— Numai tu ştii, Monica. Altă Monica n-am...

„Nu spun minciuni", comentă gîndul lui Dănuț vorbele lui Dănuț.

Monica respiră adînc.

— Curios, Monica! Uneori, chiar foarte des, sînt vanitos. Doresc să plac, să strălucesc...

— Asta nu-i vanitate, Dănuț. Exuberanță tinerească...

— Nu, Monica. Simt bine că sînt vanitos... La patinaj, de pildă, cînd e multă lume, patinez nu mai frumos, dar mai însuflețit decît atunci cînd e puțină...

— Tu eşti artist, Dănuț. Vezi, eu, cînd sînt cu tine... sau cu Olguța, uneori, mă animez, vorbesc... multe prostii: în sfîrşit, deschid gura şi eu. Cînd e lume, mă închid. Dacă nu i-ar face plăcere lui tante Alice să ne vadă pe Olguța şi pe mine în salon, cînd e lume, niciodată n-aş intra...

— Timiditate?

— Nu, Dănuț! „Publicul" mă deprimă; pe tine te exaltă, fiindcă tu eşti artist şi ai nevoie de public. Eu... eu sînt o fată. Nu's timidă. Am fost puțin, cînd eram mică. Timiditatea te paralizează, te face dezorientat în fața oricui... Sentimentul meu în fața lumii e de pudoare. Mă acopăr... nu de frică, Dănuț... nu ştiu! Mi se pare aşa de natural—vorbesc pentru mine — cum să-ți spun?... Toți oamenii trăiesc în case, între ziduri; la ferestre au storuri. Vor să trăiască singuri, în intimitatea lor. Nimeni nu-şi face casă cu păreți de sticlă... Dar o grădină, Dănuț, n-o zideşti... Tu eşti artist, eşti deschis spre oameni. Eu... numai spre... unii... Pe tine te exaltă publicul, dar asta nu-i vanitate. E un fel de energie care te duce în afară, o dorință de dominațiune pe care-o are şi Olguța. Voi semănați,'Dănuț, dar tu... eşti timid uneori, şi Olguța nu-i... decît în fața lui moşu Vania.

Dănuț rîdea, amuzat.

— Şi eu față de cine?

— Tu... nu ştiu bine, dar am impresia că oamenii pe care •nu-i cunoşti te intimidează... Mai ales femeile.

— Ce bine mă cunoşti, Monica! Ştii de ce mă intimidează necunoscuții?

— Fiindcă le atribui luciditatea ta cînd eşti timid.

Dănuț şovăi o clipă.

— ...Dar femeile?

— Dănuț, da' ce-s eu? Oracol?

— Spune-mi, Monica. E aşa de bine cu tine!

— Dănuț, să-ți spun ce-am observat la alții, în salon la tante Alice. De tine... nu ştiu!

— Spune de alții.

— Dănuț, băieții şi chiar domnii care nu ştiu sau nu pot să fie „galanți" cu femeile sînt timizi... fiindcă nu ştiu ce să facă, ce să le spuie... cum să umple tăcerea, cum să înceapă, cum să continue... Am văzut odată la noi un profesor universitar din Bucureşti, un prieten de-al lui moşu Iorgu. A stat la noi la dejun. în timpul dejunului a vorbit mai mult cu moşu Iorgu: politică, drept, campania din Bulgaria. Un om interesant. Tot ce spunea era cuminte, cumpătat, şi uneori, față de pornirile lui moşu Iorgu, avea un umor fin... După dejun, moşu Iorgu s-a dus pînă-n biurou să expedieze un client. Bietul profesor era paralizat între noi! S-a refugiat lîngă mine — mai erau şi alte persoane — şi abia îndrăznea să deschidă gura. Dacă-l priveam se înroşea. Era penibil pentru el! Şi eu doară nu sperii pe nimeni! Dar nu ştia cum să mă ia! Probabil că nu trăise în saloane, cu femei. Era depeizat. Cînd a apărut moşu Iorgu, s-a repezit — literalmente — la el, fără să-şi dea seamă, bietul om, că față de mine mişcarea lui era necuviincioasă... Dar crede-m'ă, Dănuț, e preferabil genul acesta de timiditate, cu accese de explicabile necuviințe, decît dezinvoltura „salonarzilor", cum le spune Olguța. Aceia, mai ales în fața unei fete, sînt stupizi...

—• Monica! Biciul de foc!

— Nu, Dănuț, dar m-au exasperat de ajuns. Mi-aduc aminte de pe cînd eram fetiță mică — şi pe atunci mă revolta! — veneau la noi tot felul de oameni în vîrstă, care se simțeau obligați să fie gentili cu mine. Mă luau de bărbie şi-mi vorbeau cum vorbeşti cu scatiii din cuşcă sau cu puii

de pisică: „Pupuia, cocuța, pupuia. Sî ai panglicuță sî papucei fumosi, sî un us" (adică un urs: şi atunci făceam eforturi ca să pricep). Şi eu vorbeam bine, Dănuţ. Articulam corect cuvintele şi formam toate frazele uzuale, mai ales cele de politeţă, cum trebuie.

— Şi tu ce făceai, Monica?

— Tăceam, Dănuţ. îmi era mie ruşine să deschid gura şi să vorbesc omeneşte faţă de strîmbăturile lor. Deveneau peltici, sîsîiţi şi gîngavi,' crezînd probabil că aşa trebuie să vorbeşti copiilor ca să le faci plăcere şi ca să fii la nivelul lor.

Dănuţ rîdea.

— ...Exact aceeaşi situaţie o regăsesc acuma în raporturile dintre fete şi unii domni. Vor să se puie la nivelul fetelor şi imediat fac „şcoală de adulţi", cum spune Olguța.

— Adică?

— Ştiu eu! E greu să-ţi imaginezi discursurile servite fetelor de aceşti domni! Ştii', Dănuţ, probabil că-şi închipuie că în capul unei fete toate cele devin vagi, sentimentale, prostuțe, — şi ei se pun la nivelul fetelor.

— Biata Monica!

— M-am deprins, Dănuţ. Tac.

— Nu răspunzi nimic?

— „Da. Nu. O ! Eee! da-da! Cum nu ! Sigur! Natural!" Iată vocabularul unei conversaţii.

— Şi Olguța?

— Olguța e în elementul ei. Un ceas joacă teatru, răspunzînd exact noţiunii de „fată" din mintea lor, după aceea redevine Olguța.

— Şi ei?

— Vin la mine.

— Vai, Monica!

•— Dar vine şi Olguța!

Rîdeau amîndoi.

Dănuţ îşi simţea sufletul destins, ca trupul, după un lung masaj, cînd muşchii sînt odihniţi şi circulaţia sîngelui armonios înviorată.

— O cafeluță, Monica!

— Cum nu m-am gîndit!

— Ai la tine?

— Sigur, Dănuţ, ca şi anul trecut.

Monica avea la ea în dulap toate cele trebuitoare preparaţiunii cafelei negre, fiindcă doamna Deleanu interzicea lui Dănuţ abuzul de cafea, pentru care Dănuţ avea o mare slăbiciune.

Se auzi un ciocănit la uşa care da în antret. Monica privi mirată. Olguța intra fără să bată; Puiu se anunța cu voce tare; Rodica nu intra...

— Intră... Olguța! exclamă Monica.

— Eu. Buna dimineaţa! Ştiţi ora?

— Şase jumătate ! Ce? Beţi cafea?

— O pregătesc, Olguța.

— Nu se poate! Haideţi la tenis.

— Olguța! Să mă mai îmbrac! Să-mi scot racheta din cufăr... Asta cere efort!

— Eu îi fac cafea, interveni Monica, sporind piedicele.

— ...Inspiraţia îi face bezele, continuă Olguța pe acelaşi ton enumerativ.

— Zău, Olguța! se rugă Dănuţ. Azi n-am vervă pentru tenis. Obosit de drum... Stai şi tu cu noi. Monica ne face cafele. Zău, Olguța! Lasă tenisul! Tot am fost noi odată cei trei muşchetari. Astăzi să fie *Vingt ans apres.*

— Ba! Trei roluri nu pot juca. Am fost d'Artagnan şi Aramis; acum să fiu şi -vicontele de Bragelona!?

— Rol de îndrăgostită ! vorbi Dănuţ, zîmbind maliţios.

Olguța aruncă o scurtă privire Monicăi şi replică pe acelaşi ton:

— Nu pot fi îndrăgostită în şase volume! Trec rolul.

— Bine. îl accept eu, răspunse Dănuţ.

— Cumpără-ţi o bibliotecă !

— Rămîi cu noi, Olguța.

— Cafeaua-i gata, anunță Monica, turnînd-o în ceşti.

— O bem şi plecăm.

— De ce, Olguța?

•— Tenisul.

— Să-1 sacrificăm.

— Politeţa!

___...?

— Mircea şi Rodica, în *tete-ă-Ute,* cu fileul la mijloc, Rodica dă cucuri, Mircea dă chicsuri. Rodica rîde, Mircea tace. O partidă de tenis unică!

— Da' Puiu unde-i?
— La lecția de pian.
— Ce-i de făcut?
— La tenis. Fugi și te-mbracă.
— N-am chef de loc, Olguța! I-așa de bine aici. Toți trei...
— Metaforei fiule, de ce nu pricepi? Peste zece minute vom fi cinci... sau șase!
— De ce?
— Fiindcă Rodica vine după mine, ca oaia după măgar, și Mircea după Cel, Cel mielul după oaie. Și parcă-l văd — izbucni Olguța c-un aer profetic — pe Cuțulachi intrînd călare pe bicicletă în odaia Monicăi: „Monica, unde-i Olguța?"... Eu sînt omul cu trei umbre! Voi doi aveți mai puține. Sacrificați-vă umbrele pentru tenis.
— Hai la tenis, oftă Dănuț c-un aer resemnat. Tiranule!
După ce ieși Dănuț, Olguța o privi lung pe Monica și zîmbi.
— Melizando! Melizando! De ce crezi tu că venirea lui Vania e un secret? Și dacă e un secret, de ce i l-ai spus?
Monica o privi drept în ochi și-i răspunse tot zîmbind:
— Fiindcă *a fost* un secret!

Dănuț, făcînd-o pe Olguța „tiran" în glumă, fără mînie, dar sincer, ignora următoarea scenă întîmplată la ceai:
— Unde-i Dănuț? întrebase doamna Deleanu.
în locul lui Mircea, care știa că Dănuț nu e în odaia lui, fiindcă îl căutase, răspunse Olguța, care știa că Dănuț nu doarme, din pricini deșteptătorului torențial rînduit de Puiu — în urma ordinului ei — subt patul lui.
— Doarme, mamă dragă. Lasă, că-l scol eu cum știu.
— Ba te poftesc ! Dă-i pace să doarmă. Măcar în vacanță, și la el acasă, să se poată odihni.
Apoi doamna Deleanu remarcase absența Monicăi.
— Da' Monica unde-i?
— Mamă dragă, am trimis-o pînă la gară să dea o telegramă urgentă lui papa, răspunse Olguța, administrînd pe subt masă un picior lui Cuțulachi-limbă-lungă.
— Ce telegramă?

— Rog trimite urgent mingi tenis. Aici masacru. Olguța".
— Dă! Olguța... oftase doamna Deleanu. Dacă socoti tu că-i bine și frumos ca în ziua sosirii lui Dănuț, în loc să fiți împreună, ca frații, s-o trimiți pe Monica tocmai la gară, cu astfel de telegrame urgente, atunci... Ce să mai spun!... Rîzi, Olguța!
Drept pedeapsă, Olguța proiectase, în timp ce sorbea ceaiul amar al nedreptății, să trimită a doua zi pe Melizanda și Metaforei la gară, să dea o telegramă identică aceleia improvizată ad-hoc.

Ieșind din odaie, Dănuț se încrucișa cu Rodica. Venea de la tenis, înfierbîntată, cu racheta în mînă. își legase părul cu o basma de culoarea buzelor — basma de-a 01-guței — care-i acoperea fruntea pînă deasupra sprincenelor, ațîțînd strălucirea ochilor, ca un efect de fard.
— Bună ziua, domnule Deleanu.
— Bună ziua, domnișoară.
— Ai dormit bine?
— Mulțumesc, da.
— Venisem să văd de ce întîrzie Olguța.
— E cu Monica.
— Aa! Da? S-a întors de la gară?
Dănuț zîmbi evaziv. Rodica făcu un muline cu racheta. Părea că zîmbește cu nările.
Fiindcă avea papuci de tenis, ședea mereu în vîrfuri, ceea ce-i dădea o continuă agitație. Bluza albă de vară se colora de două ori roz în vîrful sinilor.
Scăpă racheta. Dănuț i-o ridică. Rodica îi mulțumi în șoaptă.
— Sst! Să nu ne-audă! Nu vreau să știe Olguța că am venit după ea... Aș avea aerul că spionez!
în sens invers, și deodată, o roșeață se ridică pe obraji, valorificînd densitatea genelor răsfrînte, care se lăsară.
— Secretele altora...
îl privi lung și-i strînse mîna, moale, învăluitor, retrăgînd-o, alintat, cu un aer de complicitate binevoitoare.
— Ne vedem la tenis, nu?

Se depărta în vîrfuri spre uşă, cu precauţiuni de femeie care vine de la o întîlnire adulterină.

Deschizînd uşa, întoarse capul brusc. •

Ochii lui Dănuţ o urmăreau.

Rodica lăsă uşa deschisă şi fugi: nimfă.

Dănuţ porni spre odaia lui, turburat ca după o faptă urîtă.

Totuşi, deşi ieşind din odaia Monicăi se hotărîse să nu se mai îmbrace special pentru tenis şi să-şi puie papucii de odaie, deschise lada, scoase pantalonii de flanelă albă, papucii noi, cămeşă de borangic suplu cu guler răsfrînt şi reţeaua neagră pentru păr, care, în timpul jocului, împiedica şuviţele să fîlfîie sălbatec, determinînd astfel pe privitori să urmărească numai armonia violentă a trupului şi săgetările viguroase ale braţului cu racheta.

Înainte de a începe „serviciul", Olguţa vorbi, adresîndu-se băncii spectatorilor, deocamdată ocupată de Mircea, Rodica şi Puiu, care, graţie unei vizite binevenite pentru el, scăpase mai devreme de la lecţia de pian.

— Posteritatea să ia act. Pînă acuma a fost odiseea mingilor. Autorul: Rodica. Acum începe *Iliada... Play,* Achile!

Olguţa glumise. Dar Mircea acceptă fără rezerve evocarea homerică. Ambii jucători puteau să o înfrunte.

Olguţa servea din colţul dreptunghiului opus celui în care pîndea Dănuţ. înălţată în vîrfuri, avîntare a întregului trup; cu braţul — prelungit de rachetă — adus deasupra creştetului, în unghi de trăsnet; cu faţa încordată şi ochii scînteietori, Olguţa avea înariparea crîncenă a dansatorilor cu torţi aprinse.

Rareori, Olguţa servea şi mingea doua. îndeobşte, ori servea numai una, întăia, ori servea trei, întăia fiind *nett.*

Glonte alb, mingea porni, sări, zvîcni-ndărăt, zbucni iar...

Spectatorii se ridicaseră de pe bancă, apropiindu-se rnagnetizaţi. Toţi căpătară ticuri.

Mircea se încrunta cînd Dănuţ trecea cîte-o vertiginoasă razantă, şi surîdea beat, văzînd-o frîntă de racheta Olguţei, şi mingea împroşcată îndărăt.

Rodica palpita, cuprinsă de beţia sîngeroasă a celor care privesc luptele de tauri. Strîngea pumnii şi i se dilataseră nările. înteţea cu prezenţa ei violenţa jocului. Instinctiv, trecuse în dreptul lui Dănuţ, şi pumnii ei duşmăneau spontan victoriile Olguţei. îşi muşca buzele, ca să nu exclame în gura mare.

Lui Puiu îi curgeau sudori. Cu racheta în mînă, urmărea jocul, uitînd că nu participă. El era şi Dănuţ şi Olguţa, ceea ce-l făcea să fie obiectiv, adică alternativ, ostil. Niciodată nu urmărise o astfel de partidă. La Iaşi nu erau jucători de talia Olguţei.

în faţa filetului, Olguţa şi Dănuţ erau egali. Verva trupească le vădea fraţia. Acelaşi ritm, transpus în două versiuni.

Rachetele loveau, mereu ripostînd. Traiectul mingii, fulgerător felurit, plutea multiplu, ca un joc de serpentine,, în ochii privitorilor.

Olguţa, mai şerpuitoare; Dănuţ, mai linear — albi amîndoi, nalţi amîndoi: albă dănţuire, alb duel, alb salt, albă pîndă. Mingea: pîntec alb de rîndunică, salt de spumă, bulgăr de omăt elastic, aşchii de lumină...

Unghiuri albe, jos; sus, curbe albe. Dreptunghiuri de var: oblice de cridă fulgurantă.

Pac-pac; pac-pac; pac-pac...

Inimile! Mingile!

Nici Olguţa, nici Dănuţ: două spasmuri albe-n alb păienjeniş.

Explozii albe!

Cu o mişcare de rachetă — sau de paloş — Olguţa destramă nălucile.

Liniile-ncremenir ă.

Filetul apăru.

Mingea rămase.

Dănuţ aplaudă.

— Dănuţ, uite cum se dezumflă baloanele!

Şi amîndoi, de o parte şi de alta a filetului, fraţi, priviră blegirea terestră a trupurilor din afara arenei vibrînde..

— Mai jucăm o partidă, Olguţa?

— Stai să se odihnească Mircea!

Puiu luă racheta Olguței: paj; Rodica — mina lui Dă-nuț: femeie!

*

Jocul reîncepuse.

Monica, de curînd sosită, privea de pe bancă. Rodica părăsi careurile lui Dănuț şi se apropie de Monica.

— Vai, ce frumoasă rochie ai!

— N-o cunoşteam!

— Şi ce bine-ți stă !

Se aşeză pe bancă lîngă Monica.

— Ce tăcută eşti tu, Monica!

— Acuma ai observat! zîmbi Monica, urmărind jocul.

— Nu... da' ştii!... Monica, reveni ea în şoaptă, e foarte drăguț Mircea... Tie-ti place?

— Da.

— Eii? !... Oare nu ne-a auzit?

— Olguța joacă mai bine decît fratele ei!

— Puiu, dă-te la o parte!

Puiu aruncă o privire cruntă şi se dădu.

înfloreau terasele de trandafiri ale asfințitului. Tenisul şi jucătorii aveau nuanțe de mărgean. Trandafirii, mingile păreau îmbujorate de zbucium.

— Monica, de ce poartă filet pe cap fratele Olguței?

Monica răspunse calm şi distrat:

— Ca să-i ție părul...

— Şi-1 frizează?

— Nu.

— Puiu, dă-te la o parte!

— Da' unde vrei să mă duc? se răsti Puiu, sincer indignat.

— Vino aici, Puiule, între noi, îl invită Monica.

Oricît l-ar fi pasionat tenisul, Puiu nu putea rezista îndemnurilor protectoarei lui. Se aşeză, tampon, între Monica şi Rodica.

— Monica, nu-1 pofteşti şi pe Mircea?

— Pofteşte-1 tu, Rodica!

— Domnule Balmuş, nu vrei să stai cu noi pe bancă?

Contagiunea energetică a jocului dădu lui Mircea o dezinvoltură surprinzătoare.

— De şapte ani stau, domnişoară ! Acuma-s în vacanță !

— Bravo, duduie! aprobă Olguța, strîngînd mingile pentru un nou serviciu, ajutată de Mircea.

— *PlayJ*

— *Ready !*

Cădeau prin aer văluri roşii, ca să fie mai goală înălțarea înnoptării.

Păsările se jucau gălăgios în dormitorul umbrei.

Din nou tenisul şi mingile redevenirā albe în contur albăstriu, o dată cu albul statuar al jucătorilor.

•— Puiule, vorbi Monica, du-te acasă şi adă pelerini sau pardesiuri pentru Olguța şi Dănuț.

— Şi pentru Mircea, adăugă Rodica, vorbind tare.

— El nu-i încălzit, răspunse Monica.

Puiu plecă.

Monica se ridică de pe bancă, pornind spre fundul livezii. Rodica veni după ea.

— Te-ai supărat, Monica?

— De ce?

— ...Dă! Ştiu eu! Tu nu spui nimica!... Mi-ar părea rău! Eu te iubesc foarte mult.

— De ce?

—... i

Monica plecă printre pomi, pe subt cer, în rochie al-bastră, armonios înaltă, cu păr de aur şi în umbră, părînd că umblă pe ape îmblînzite.

în preajma ploii, muştele devin supărătoare: înțepătura lor e mai stăruitoare.

în loc să se întrebe: „Ce-a pățit Rodica?", Monica se întrebă: „Ce s-a întîmplat?"...

— Monica!

Glasul lui Dănuț.

Aşteptă. Auzi rîsete.

— Melizanda!

Glasul Olguței.

— Monicaaa!

Glasul lui Puiu.

— Monica!

Glasul Rodicăi, puţin prefăcut, congestionat, din gît, ca la şcoală cînd cercase — şi izbutise — să convingă pe profesorul de muzică — tenor — că are voce.

Dar glasul lui Dănuţ nu mai răsună.

Monica îşi urmă plimbarea. Era deprinsă, la Iaşi, de pe cînd Dănuţ era la Bucureşti, să-l aibă lîngă ea fără ca el să fie. Cine ştie! Poate că şi la Medeleni tot aşa va fi...

Şi se întoarse îndărăt, pedepsindu-se să-l vadă pe Dănuţ laolaltă cu toţi ceilalţi, fiindcă-i atribuise pe nedrept — pe nedrept?...

— Pe nedrept.

...Un gînd urît.

III

O NOAPTE

Dragă mamă,

Cunoşti de acasă deprinderea mea de a-mi face temele noaptea, şi o tolerezi, cu toate că o condamni. Speram să-ţi fac pe plac măcar în vacanţă şi să-ţi scriu scrisorile făgăduite ziua. Nu s-a putut, cel puţin astăzi. Sînt aproape unsprezece. Iţi scriu la lumina lămpii. In schimb, după amiază m-a furat somnul şi am dormit un ceas plin. E un debut onorabil, care poate contrabalansa veghea de noapte consacrată corespondenţei.

De altfel, pot să te asigur, avînd drept criteriu experienţa unei singure zile de Medeleni, că aici insomniile sînt excluse...

Mircea ridică din umeri, zîmbind cu bunătate. Nu putea să spuie mamei lui că iubea! Restul era sincer.

„...S-o iau metodic."

Am călătorit bine. Graţie afluenţei de bagajeşi mai ales graţie abilităţii unui negustor evreu — singurul meu tovarăş...

Şterse pe „meu" cu linii opace.

...singurul nostru tovarăş de călătorie, compartimentul, a rămas gol pînă la capăt...

Rămase multă vreme cu fruntea în plame. Cînd îşi descoperi din nou faţa, obrajii ardeau, ochii, răscoliţi de un mîl tulbure, se îngreuiaseră.

Se plimbă prin odaie în lung şi-n lat. Se apleca pe marginea ferestrei. Pesemne trebuia să răsară luna. Noaptea era mai neagră.

Reveni la masa de scris. Făcu bucăţi întâia scrisoare şi, hotărît, începu:

Dragă mamă,

Am ajuns teafăr la Medeleni. Ce admirabilă casă moldovenească ! Exact atmosfera de la noi, amplificată numai, ca un motiv muzical cîntat de vioară, reluat apoi de toate instrumentele. Capul tuturora e Olguţa, coada, eu: vai de coadă!

Am impresia că retrăiesc paginile adorabile ale *Vieţii la ţară* de Duiliu Zamfir,escu. Totul e curat: oamenii şi lucrurile, cerul şi peisajul. La sfîrşitul vacanţei devin şi eu poet! N-ai grijă ! Dan e pentru amîndoi.

Doamna Deleanu e aşa cum mi-o închipuiam. Mamă pentru Dan, mamă pentru mine, mamă pentru toţi oaspeţii acestei case îmbelşugate şi primitoare. E mai blajină decît mata, dar tot atît defermă în privinţa somnului şi a mîncării: asta te linişteşte? M-a instalat în apartamentul lui Dan, aşa că sîntem alături, ca şi la noi acasă. Domnişoarele — căci, afară de Olguţa, mai e Monica, pe care păcat că n-o cunoşti: văzînd-o, poetica vorbă „înger" nu mi s-a mai părut fadă, şi Rodica...

îşi sprijini capul în mîni.

Rodica!

îl acaparase toată seara. Venind de la tenis cu toţii împreună, tocmai cînd suiau scările, Rodica îşi amintise că uitase pe banca de la tenis o batistă brodată de mama ei. îl obligase pe Mircea s-o însoţească, pentru că:

— Noi doi n-am jucat tenis; putem face o plimbare.

Căutaseră mult timp batista pe care Rodica o găsise în mîna ei, unde era din clipa cînd pornise s-o caute.

— Vai, ce uitucă-s... Să nu rîzi de mine, domnule Balmuş !

— Cum să rîd, domnişoară ! Mie nu mi se-ntîmplă să-mi caut pălăria de pe cap?

— Serios?

— Da-da!

— Vai, ce asemănare! Dă-mi mîna.

I-o întinsese franc. Dar Rodica avea o mînă atît de moale şi un fel atît de neobişnuit de a-ţi strînge mîna, încît aveai impresia echivocă şi jenantă că pipăi involuntar o goliciune. La masă o surprinsese privindu-1. Se înşelase? înainte de culcare, aceeaşi strîngere de mînă, care alinta şi se alinta... Rodica!... Poate basmaua roşie, sau buzele, sau nările o împărecheau cu femeia roşie din tren... Hotel „Binder", camera 13...

Scutură capul. Rupse scrisoarea.

Dragă mamă,

Abia acum înţeleg ce sacrificiu ai făcut, determinîndu-1 pe tata să părăsească laşul. Cînd eşti la Bucureşti, regreţi laşul şi Moldova. Dar cînd te simţi din nou în Moldova, urăşti Bucureştiul.

Mi-e milă de tata şi de tine că o să vă petreceţi vara acolo...

Tonul scrisorii îl exaspera ca o ploaie de note falşe. începu alta:

Mamă dragă.

Am călătorit binişor şi am ajuns sănătos, fără să-mi pierd bagajele sau banii...

Unde era suta de lei?...

Hîrtiile din buzunarul de la piept erau pe măsuţa de noapte: o sută lipsea.

Unde? Unde?

Călători din nou cu femeia roşie... Hotel „Binder", camera 13...

Telegramă

MIHAI BALMUŞ

Popa Nan 24,

Bucureşti

Ajuns bine. Detalii poştă. Sărutări. Mircea.

Vîrîse suta în buzunarul surtucului: cel drept. O simţea motolită, umezită în mîna lui. Totuşi, nu aruncase pe fereastră economiile mamei lui.

Unde era surtucul?

Aprinse o luminare, ieşind afară, cu ea în mînă.

Bătu la uşa lui Dan. Nici un răspuns. O întredeschise; întuneric.

— Dormi?

Patul gol!

___... i?

Porni spre bucătărie.

— Gheorghiţă !... Gheorghiţă !

-— Ci vrei mata, conaşule? îl întrebă Sevastiţa ieşind din bucătărie.

— îl caut pe Gheorghiţă.

— Hă-hăăă! Di cînd o plecat! Sî fie el sănătos!

— Unde?

— Parcî mata nu ştii? !

— Nu ştiu, fetiţo !

— Eeee!... O înhămat la bihuncă şi s-o dus cu conaşu nostru...

Sevastiţa zîmbea cu înţeles: obraz rumen în tulpanul alb, sîni goi în aspra cămeşă ţărănească.

— Da' tu nu ştii, fetiţo, unde mi-a pus surtucul?

— A matali-i?

— Care?

— Unu griu la color, ţuvil.

— Da-da, acela-i.

— Pui l-o dus la călcat la spălătorie.

— Poţi să mi-l aduci?

— Iaca-ndatî! Se codi o clipă, cu bărbia-n piept, sprincenată. în odaie?

— ...în odaie.

Suflată dinadins de buzele lui Mircea, lumînarea-i fumega în mînă; cu cealaltă o apucă pe Sevastiţa de bărbie...

Plecă spre odaie, bîjbîind prin întuneric, fără umbră.

în bucătărie, cîţiva tăciuni aruncau lumini roşii din gura sobei. Anica îşi aprinse ţigara şi sorbi restul de cafea rămasă în ibricul babei, care plecase la culcare.

— Unde-ai fost?

— Ei, undi! mormăi Sevastiţa, îndreptîndu-şi cămeşa. La boieri...

— Sevastiţooo! răsună o chemare în şoaptă sonoră.

— Iaca! oftă Sevastiţa către Anica.

— Sevastiţo !

Puiu, în cămeşă de noapte, pelerină şi papuci, îşi vîrîse capul pe fereastră.

— Unde eşti, Sevastiţo?

— Da' ci mai vrei?

— Nu mi-ai pus apă de băut.

— Ei, nu ţ-am pus! Ţ-am pus.

—- Atunci o băut-o fetele. Adă-mi apă.

Anica zîmbea. Sevastiţa, posacă, privea cărbunii.

Să ştii că fac scandal dacă nu-mi aduci! Ţi-arăt eu tie.

— Du-ti la boieri! chihoti Anica, trăgînd un fum pe gură şi bifurcîndu-l pe nări.

— Du-ti! Du-ti! Da' mai du-ti şî mata, ţaţî Anico! Cî-s sătuli di copchii!

Lătrată de toţi cînii satelor, ţigăneşte blestemată de orăcăitul broaştelor, sicriu cu patru roţi, încălecat de două umbre, în urma unui negru trap — bihuncă se topea în noapte, şerpuind de-a lungul drumului cărunt...

Vînt nu era; nici adieri. Tăcerea numai — lanuri de tăcere, plopi de tăcere, cer de tăcere — ca reculegerea unei dureri: lespede pe suflet, umbră îngheţată.

Dănuţ mîna. Gheorghiţă se ţinea.

în mare taină, Gheorghiţă înhămase la bihuncă pe Zdup — calul lui Dănuţ — şi ieşise din ogradă în timpul nopţii, văzut numai de Sevastiţa, aşteptîndu-şi stăpînul lîngă sat, aşa cum îi poruncise.

La Bucureşti, Gheorghiţă nu urmase niciodată paşii stăpînului său spre casa Adinei. Dacă i-ar fi urmat, s-ar fi mirat!

întâia oară cînd îl urma pe Dănuţ spre Adina încălecau amîndoi aceeaşi bihuncă. Era înspăimîntat. Noroc că deasupra cerului veghea Dumnezeu.

Dănuţ tăcea. Gheorghiţă tăcea. Se auzeau numai copitele lui Zdup, lovind, sărind, lovind: împătrită zvîcnirea neagră.

...La Bucureşti o vedea pe Adina în fiecare seară.

Venise şi la Medeleni, seara. Neliniştit ca somnambulii cînd răsare luna, trupul se deşteptase într-o ciudată aiurire. Veselia celorlalţi se decolorase treptat în ochii lui Dănuţ. Auzea rîsul lor, zîmbea şi el, dar zîmbetele feţii se opreau la marginea opacă a sufletului, tremurîncl, ca zglobiii focşi la marginea codrului în care tăcerea are miros şi ochi de fiară — şi e adîncă. Simţise nevoia să plece, şi n-avea încotro.

Se sculase brusc de la masă, cu fălcile încleştate.

— Ce-i, Dănuţ? Nu te simţi bine?

— Nu... Mă duc să-mi iau batista.

Nu minţise. Dar lacrimile nu porniseră, în drum spre odaia lui. Un gînd le oprise. Trebuia s-o vadă din nou pe Adina. Să încrucişeze trenul care o ducea iarăşi la Bucureşti. O clipă s-o vadă, o clipă s-o strîngă, o clipă să simtă iarăşi parfumul care înălţa ziduri gigantice între el şi bucurie, între el şi Medeleni.

Plecase hoţeşte.

Şi drumul era plin de spaime! Se temea să nu i se fi întîmplat ceva Adinei la Iaşi, să nu deraieze trenul în care era, să nu se fi îmbolnăvit...

Adina... Ochii si fata de copil în neagra imensitate a lumii!

Adina... Ce simplă era fericirea la Bucureşti! Cîteva străzi... Casa Adinei... Adina în braţele lui... noaptea...

Adina... Răspîntie de zîmbet dureros între două stele căzătoare: ea spre Bucureşti, el spre Medeleni. Şi-n noapte, depărtările-s imense, prăpăstii toate.

Biciul şuieră, Zdup tresări, copitele scapărară. Gheorghiţă încleşta mai tare scîndura vijelioasă. Uneori mila-i povară mai grea decît durerea. Ai văzut odată pe uliţă un cal prăvălit în genunchi, lovit cu coada biciului. Te-a privit. L-ai privit. Ai trecut preocupat, grăbit. Peste o săptămînă, o lună, un an, pe neaşteptate, privirea calului îngenuncheat îţi răsare. O săptămînă, o lună, un an n-ai văzut-o. O vezi. Şi ţi-e milă. De-atîta vreme îţi era milă şi n-ai ştiut. Ştii, şi te apasă mila ceas cu ceas şi zi cu zi îngrămădită — zadarnică.

O zi întreagă uitase privirea Adinei din clipa despărţirii. O vedea. îi era milă. O milă cu ochii deschişi în suflet, fără să poată plînge.

Adina... O iubea.

Adina! O iubea cum gemi cu buzele închise numele unui mort pe care îl iubeşti deznădăjduit.

Era cu putinţă oare s-o mai simtă în braţele lui?... Mai exista Adina?... O ţinuse vreodată în braţe? existase?...

Noaptea clipi.

Privire lungă...

Negre, copitele lui Zdup sclipiră, de argint. Fum, silueta bihuncei crescu pe drum.

Răsărise luna, răsturnînd umbrele.

Se opriră în faţa gării tăcute. Dănuţ descăleca.

— Tu pleacă.

Gheorghiţă luă hăţurile. Bihunca porni spre staţia următoare, unde trebuia să aştepte pe un Dănuţ surghiunit la Medeleni, după zece minute de fericire în trenul care-o aducea pe Adina de la Iaşi, ducînd-o la Bucureşti.

*

Trenul veni.

Porni.

Dănuţ se trezi pe scara unui vagon de clasa treia. în clipa de oprire, zăpăcit, nu văzuse nimic la ferestre. începu colinda. Numai zece minute pînă la staţia următoare !

Mizerie! Mizerie!

îmbrînci un pasager cu caschetă englezească de pe coridorul clasei întâia.

— Domnule, nu te uiţi?

Dănuţ întoarse spre el o faţă atît de tristă, încît pasagerul călcat pe picioare scăpă un spontan: „Pardon!"

Dacă nu era în tren? îşi şterse cu dosul palmei năduşeala frunţii. Secundele se risipeau ca şiruri de mărgăritare, mereu rupte, mereu sfărîmate cu picioarele, pe coridoare lungi, printre oameni indiferenţi...

— Ocupat! răsună un glas posesiv, ca cele din closetele publice.

Dănuţ oftă.

— Plin, domnule!

— Dănuţ!

— Adina!

O apucă de subţiori, trecînd-o peste picioarele pasagerilor.

— închide uşa, domnule! ţipă un glas din urmă.

Cu sufletul ca două vînturi întîlnite, venind din două zări, se sărutau pe gît, pe nas, pe haine, pipăindu-se uimiţi, sărutîndu-se stîngaci; flămînzi şi nebuni, lacomi şi increduli.

— Dănuţ ! Dănuţ !

— Adina! Adina!

Trenul se opri, îmbrîncind.

— Dănuţ !

— Adina!

Braţele lui Dănuţ căzură.

— Adina!

— Dănuţ!

Plîngeau amîndoi.

Gorniţa sună.

Trenul porni.

Dănuţ îşi şterse ochii, ca să vadă lacrimile Adinei, din nou, ca să vadă mîna Adinei...

Nu mai văzu nimic. Lacrimile, trenul, noaptea...

Nu era singur. Avea o spectatoare: vecina Adinei din tren. Se coborîse în staţie o dată cu Dănuţ — respectuos salutată de şeful gării — ţinînd în mîna dreaptă, înmănuşată, o ţigaretă de fildeş sculptat, din cale-afară de lungă; în mîna stîngă, un pled şi un mic sac de voiaj, învelit în pînză, cu monogramă; iar pe braţul drept, un şirag de covrigi cu susan, îngrămădiţi unul lîngă altul pînă la cot; aromate brăţări comestibile, contrastînd net cu linia elegantă a mînicei *tailleur-uhii* albastru.

Vru să tragă un fum: scrumul căzu. Ţigara se stinsese demult, fără să bage de seamă. O intrigase, de cînd pornise trenul de la Iaşi, fetiţa cu pălărie de pai, zulufi roşietici, ochi verzi, năsuc în sus, guriţă pupină, ten de copil — îi venise să-i ofere bomboane dulci — gătită şi parfumată cu. o subtilă simplicitate — şi nu îndrăznise! Femeie coaptă prin cochetăria surdă a îmbrăcămintii, dar şcolăriţă în vacanţă prin vîrsta trăsăturilor şi a înălţimei, cît şi prin expresia feţii şi a mînilor — fără inele — încrucişate pe genunchi. Răpirea ei din compartiment — gentilă' ca un coş de flori, ridicat pe sus — o intrigase şi mai.mult. Apoi îmbrăţişarea candidă, impudică şi pasionată, de pe coridor — fredonase zîmbind un motiv din *Manon* — lacrimile şi copilul... domnul care plîngea în urma trenului plecat.

Domn?... Copil?...

îi venea să-i spuie: „întoarce-te. Vreau să-ţi văd faţa." I-ar fi spus-o desigur — nu se sfia nici în saloane să o facă, amănunţind pe dansatorul intimidat prin *face-ă-main,* cu ochii miopi, nu de miopie, ci de impertinenţă calmă — dar prefera să fie intrigată decît să aibă anostul final al decepţiei.

Ca siluetă, văzut pe la spate — haine de sport cu pantaloni scurţi: moletierele cenuşii înfăşurau picioare lungi, frumos croite — părea bărbat: zvelt, tînăr, dar bărbat. Umerii, deşi dezolaţi, erau largi, formaţi. Nu-i văzuse faţa în tren. Privise numai îmbrăţişarea: de-atunci ardea ţigara singură. O aruncă, desprinzînd-o din ţigaretă cu degetul cel mic. Printre mucurile de ţigări „Funcţionar", „Sergent" şi „Plugar", şi cele răsucite în foi de ziar, aruncate prin pietrişul peronului, ţigara fumată pe jumătate, cu inscripţii turceşti, evoca începuturi de roman poliţienesc cu Sherlock Holmes, lectură favorită a şefului gării, care, la distanţă repectuoasă, aştepta şi el să se întoarcă „tînărul misterios", pentru ca, la rîndul ei, „doamna senator" să-şi „exprime voinţele". Şeful gării purta asupra lui lampă de buzunar electrică, box, Browning şi pipă: om cult! N-avu nevoie să întrebuinţeze nimic din „arsenalul detectivian", fiindcă „doamna senator" îi trecu bagajul şi pledul ca unui simplu servitor.

•— Se poate? N-a venit trăsura?

— E o enigmă la mijloc...

— Nu-i nici una. A uitat Sake să mă anunţe!

Şi, fără să-i pese de proximitatea şefului gării, care, la auzul numelui atotputernic în judeţ, se ploconise ca în faţa lui Sherlock Holmes venit direct din Anglia, murmură pentru ea, dar tărişor, cu un dispreţ familiar ochilor şi buzelor:

— *Pauvre* Sake!... Ce trenuri sînt pentru Iaşi?

Şeful gării făcu un gest de complectă dezolare:

— Pînă mîne dimineaţă n-avem decît un tren de marfă ! Să vă ofer camera mea. Modest, dar din toată inima! Am şi bibliotecă.

— *Merci !*

Privi din nou spre Dănuţ: pornise cu umerii plecaţi spre ieşire. îl urmă. Şeful gării, după ea, „scrutînd" spinarea lui Dănuţ.

— Gheorghiţă!

— Aici-s, conaşule.

— Hai.

— Domnule...

— ...Mă rog, doamnă?

Oportună, lampa de buzunar a şefului gării lumină faţa dulce a tinereţii cu urme de lacrimi.

Zdup dansa, sforăind, gîfîind, uşor înspumat.

— Tinere, am rămas fără trăsură. Ai avea amabilitatea să mă conduci acasă?

— Unde, doamnă?

Şi glasul era nesigur şi răguşit după plîns.

— Cîţi kilometri? se adresă ea şefului gării.

— Cinci, mă rog, mari şi laţi!

— Cinci kilometri, tinere. Moşia Sălcii. Mergem la pas.

— De unde eşti, băiete? interogă şeful gării pe Gheorghiţă, în şoaptă, cu fruntea concentrată, sfredelindu-i ochii cu o privire defectivă.

— De la Medeleni. Ha-pţiu! răspunse Gheorghiţă, trăgînd pe nas un strănut incipient, care totuşi izbucni amplificat.

„A luat un gutunar: deci vine de la Medeleni, distanţă mare, îmbrăcat subţire, drum prin pădure", deduce *in petto* şeful gării, trecîndu-şi batista pe faţă.

Şi tare:

— Aha! Aha! Puteţi merge liniştită, comunică el rezultatul anchetei. Asta-i de la moşia lui conu Iorgu, deduse el cu glas tare, punînd în evidenţa conului electric bihunca „enigmatică" acum o clipă. Mata sînteţi fecioru lui conu Iorgu?

Fără să-i răspundă, Dănuţ se prezentă „doamnei senator", ajutîndu-i să încalece bihunca.

„Doamna senator" părea înaltă şi slabă în umbră, zveltă în lumină, dar picioarele descoperite pînă peste genunchi •— din pricina poziţiei p*e **bihunca —** făcură să se presimtă unul din acele trupuri tainic împlinite, a căror goliciune arată onctuoase curbe mlădii, destăinuite numai de ritm — ochiului atent şi experimentat — de haină, nu.

— Mîi mata, conaşule?

— Nu. Mînă tu.

îl ostenea şi gestul ridicării braţelor.

Gheorghiţă încalecă.

încalecă şi Dănuţ, cu picioarele spînzurînd pe de lături, fiindcă bihunca n-avea decît o singură rezemătoare pentru picioare, ocupată de pantofii cu tocuri înalte.

Porniră. Şeful gării îndreptă pentru ultima oară asupra bihuncei lampa care destrăma relativele „tenebre", căci luna ardea alb în noapte. Aspiră aroma „tabacului blond". Stinse lampa. Enigma nopţii înghiţi bihunca.

Şeful gării aprinse luleaua şi porni gînditor — deducînd în treacăt că e lună: după umbre — spre fascicola deschisă subt lampă: *Taverna La şarpele negru,* avînd pe copertă autenticul portret al lui *Sherlock Holmes:* pipa deducţiilor, fruntea meditaţiilor, zîmbetul impenetrabil şi ochii cu sclipiri de otel, reci, sfredelitori...

„Ce om! Eh!..."

*

Respiraţia cu tril subţire a milioanelor de greieri se ridica şi cobora, ritmînd noaptea, muzical.

Multă vreme, Dănuţ lăsă numele Adinei, în tremur de lacrimi, să urce şi să coboare cu respiraţia greierilor pînă-n stele, în iarba umedă.

Noaptea era în lumina lunii ca un păr negru despletit pe grumaji, văzut prin coardele de argint ale unei harpe.

Bihunca mergea domol. Drumul era alb ca o dîră de ape. Toţi trei tăceau. Doamna fuma mişcînd uşor braţul cu brăţări de aluat şi susan. Mişcările braţului răsfrîngeau în urmă un vag parfum de violete, îmbinat cu aroma contradictorie a covrigilor. Capul îi era acoperit cu un fel de turban de catifea neagră.

Jacheta *tailleur-ului* se rotunjea iute pe umerii mici şi înguşti, dar talia, mult mai subţire, minusculă, gîtul rotund şi supleţa spinării dădeau fineţă umerilor şi un fel de vigoare fragilităţii lor.

Zdup sforăi, încorda capul, împinse îndărăt cu crupa, strîmbînd bihunca.

— Nu vre la deal, conaşule! Ci-i di făcut?

— Ne dăm jos, hotărî doamna.
Dănuţ sări înainte, prevenitor. Zdup se scutura, împingînd mereu.
O luă în braţe.
— Ia-l de frîu, Gheorghiţă. Cuminte, Zdup!
O aşeză în drum. îl surprinse elastica pondere a trupului, care părea pană.
Gheorghiţă o luă înainte, călăuzindu-l pe Zdup.
— Aşteaptă-ne sus, hotărî doamna.
Porniră alături după bihuncă, Dănuţ cu parfum de violete-n braţe şi pistrui de susan pe haină.
Lîngă el, doamna fredona o arie din *Manon.*
Adina ! Adina ! Singur lîngă o femeie străină ! Ea singură în tren, tot mai departe... Nu-i putuse spune nici o vorbă! Nu-i scrisese nici un rînd să-i ţie tovărăşie pe drum! Nu-i adusese nici o floare ! Cum îi curgeau lacrimile pe obraji!...
Oftă privind în pămînt.
— Biata fetiţă!
Cine vorbise?
— Biata fetiţă ! Ce tristă era !
întoarse capul spre parfumul de violete.
— O iubeşti mult?
Copilăreşte răspunse ochilor negri şi parfumului de violete.
— Da.
— Biata fetiţă!
Dănuţ zîmbi, cu toată tristeţa în obraji.
— Am călătorit împreună de la Iasi...
— Da?
Parcă ar fi primit un dar de la Adina.
— Da. Eram alături.
Se îmbuna întristarea nopţii! Avea lîngă el un tovarăş, cu amintiri comune, cu icoana Adinei între ei.
— Ce fetiţă drăgălaşă!
— Daa...
— Delicioasă!
— Da, dădu din cap Dănuţ, oftînd întretăiat.
— Era atît de gentilă cu mînile pe genunchi, cuminte-cuminte! îmi venea să-i dau bomboane...
Ridică ochii calzi de recunoştinţă mută spre parfumul de violete şi aroma de susan.

— Nu ştia c-o aştepţi?
— Nu. Nu ştia, suspină Dănuţ.
— Se cunoştea! Era abătută. Avea gura copiilor cînd le vine să plîngă...
Un nod se sui în gîtul lui Dănuţ. înghiţi. întoarse capul.
Fără să-i fie ruşine, întoarse din nou capul spre bunul parfum de violete. Nu putea vorbi.
— Te iubeşte mult?
Dănuţ plecă fruntea.
Urcară în tăcere prin parfum de mintă.
— în ce clasă-i?

— învaţă la Iasi?
— ...Nu.
— La Bucureşti?
— ...Da.
— într-a şasea?
— ...Da.
— Se cunoaşte! E asa de proaspătă!
— Da.
O rară frăgezime îi învălui, colorîndu-i, obrajii. Fetiţă o vedea pe Adina dragostea lui, fetiţă o vedea tristeţa lui... Şi iată că un glas dinafară o numea şi el fetiţă. împreună cu altcineva, vorbea despre o fetiţă, despre Adina tristeţei şi dragostii lui.
•— Ai să-i scrii?
— Da.
— Acasă?
— Da.
— Şi părinţii ce spun?
— ...Ei nu ştiu!
Se roşi tare.
— Aşteaptă curierul la poartă? îi fuge înainte?
— Da.
O vedea pe Adina fugind înaintea curierului, cu bătăile inimii, întorcînd capul să vadă dacă n-o priveşte cineva de acasă.
— Vă iubiţi tare?
— Da.
•— Si esti trist de tot?

— Da.
— Vrei un covrig?
— Nu.
— îs proaspeți. I-am luat calzi de la Iași. Eu ador covrigii cu susan de cînd eram la scoală. Si ei îi plac?
— Da.
— Atunci trebuie să mănînci! Uite, rupe unul.
îi întinse brațul. Rupse un covrig.
— Mie nu-mi dai?
— Ba da. Mulțumesc.
— E bun?
— Da.
— Vezi!
Mîncară alături, urcînd alene. O adiere slabă îi împresură cu parfum de flori umede. Apoi rămase numai parfumul de violete, ca o umbră înspre el a siluetei de alături.
Doamna scoase din buzunar o tabacheră de baga.
— Poftim. Nu fumezi?
— Nu, mulțumesc.
— Nu te lasă părinți?
— ...Nu... da...
— Lasă! Eu „nu te spun"! Ia o țigară: sînt dulci, nu fac rău!... Bagă de seamă, că se stinge! Vino mai aproape.
Obraz în obraz, se aplecară asupra pumnilor ei, în care debila flacără se îndoia sperioasă. Și mănușile tot parfum de violete aveau, amestecat cu cel de piele glasată.
— Nu știi să fumezi!... Vra să zică, nu spuneai minciuni! în ce clasă ești?
— într-a opta.
— Si n-ai fumat pînă acuma?
— Nu.
— îți place?
— îmi vine să strănut!
— Arunc-o!
— Nu. Am s-o fumez.
— Atunci învață-te. Uite cum: tragi fumul încet... nu-l sorbi. îl aspiri delicat, așa.. . Acuma iar îți vine să strănuți?
— Da.
— Strănută!
Strănută înecat de fum.

— Lecția de la început! Vra să zică, tragi fumul — nu-ți umplea gura de fum: de asta strănuți! — încă o dată! Așa. Acuma respiră adînc...
— Ca la doctor?
— Nu vorbi! Ca la doctor, ceva mai natural numai! Eu nu-s doctor!... Ei, cum îi?
— Bine... da...
— Da?
— ...Să mai stăm puțin.
Bufni de rîs, răsturnînd capul pe spate: dinții albi sclipiră-n lună. Linia bărbiei luneca albă și goală spre sînii ascunși.
— Cîți ani ai?
— ...Nouăsprezece.
— Ai rămas repetent?
— Nu. Am început mai tîrziu.
— Ei! Mai fumăm?
— Sigur!
— Să văd!
Trase din nou, respectînd mișcările învățate descompus, dar sintetizîndu-le cam brusc „dînd duscă" fumul.
— Bun?
— Bun!
— Ce gust are?
— Fum!
— Ei, fum! Tutun, nu fum! îi simți aroma?
Respiră adînc.
— Mă miroși pe mine? A ce miros?
— Violete.
— îți plac?
— Da.
•—Am să te las repetent, elevule! Nu știi să guști tutunul! Ești distrat!
— Ba știu! Da' încurc!
— Atunci nu știi! Gustul tutunului, elevule-elevule, îl simți în nas — nu rîde — îl simți cînd fumul alunecă din cerul gurii spre nas...
— Atunci de ce-l tragi în piept?
— După ce nu știi nimic mai întrebi?
— întrebare!

— Răspuns: îl tragi în piept ca să-ţi umpli plămînii cu aromă...

— ...pe care n-o simţi decît în nas!

— Ei! Ţi-ai luat nasul la purtare! Să văd dacă ştii lecţia... Aşa! Iar strănuţi?

— Nasul!

— Lasă nasul! Eşti debutant!... Ce-i?

— Am... cam ameţit.

— Tare?

— ...Aşa... puţin...

Ţigara îi căzu din mînă.

— Reazămă-te de mine. Bine, nu aşa! Sînt voinică!... Na! Greu?

Aruncă şi ea ţigara. Vîrî ţigareta în buzunar. Se aşeză pe marginea şoselii, în iarbă. Luă pe genunchi capul lui Dănuţ.

— Nu te gîndi la nimic. închide ochii. Stai liniştit pînă ce-ţi trece.

îşi trase mănuşile. Scoase pălăria lui Dănuţ. îi puse mîna pe fruntea năduşită rece. In lumina lunii fata lui Dănuţ era albă-albă, cu cearcăne subt ochi.

Cu o mînă îi acoperi ochii. Cu cealaltă îi inelă părul: numai arabescuri cu luciri de argint şi gropiţe de umbră castanie.

Dintîi simţi parfumul de violete, altfel cînd izvora din mîna goală, care-i acoperea ochii. Apoi simţi coapsele femeieşti, pe care-şi rezema capul.

— Ai înviat?

— ...Ştiu eu!

— încearcă!

îl ajută să se ridice, ţinîndu-1 de subţiori.

— Pornim?

— Dacă mă ajuţi!

— Fie! Profesoară dintăi; apoi infirmieră! Cum e cu tutunul?

— Să n-aud!

— Cînd ţi-i da licenţa să cerci din nou: cu patru infirmiere pe de lături!

— Da! Dacă mi-ar plăcea, aş fuma!

— Prea acri strugurii!

— Nu ţi-i bine, conaşule? îl întîmpină Gheorghiţă, care zîmbise privind scena din vale, dar se îngrijorase văzîndu-1 pe Dănuţ sosind cu capul pe umărul doamnei, într-o atitudine de rănit.

— O ameţeală. Mi-a trecut. Haidem.

— Să-ţi ajut?

— Nu, mulţumesc. Dă-mi voie...

Se săturase să fie tratat în copil şi infirm! O ajută, săltînd-o voiniceşte, să încalece bihuncă. Sări, la spatele ei.

— Mînă, Gheorghiţă.

El comanda!

Elastică, bihuncă porni.

O ameţeală! Instinctiv, îi încolăci mijlocul... Se dezmetici. N-avea corset, nici centură! Trup lung, mijloc rotund, subţire, dar degetele nu întîlneau dungile tari ale coastelor de jos, se afundau ca în muşchiul copacilor.

Se întoarse spre el.

— Mai bine?

— îm! Potrivit!

— Cum ţii picioarele!

— Aşa...

— în vînt? Nu. Pune-le aici. Ai să cazi jos aşa! De ce te jenezi? Pe mine nu mă incomodezi! Mă strîng... aşa.

îşi vîrî picioarele în aceeaşi rezemătoare, alipindu-şi pulpele de pulpele ei. Cu braţele în jurul mijlocului şi picioarele alăturate, erau ca doi călăreţi pe aceeaşi şea, cu picioarele în aceleaşi scări.

Odihnit, Zdup bătea un trap viguros.

încet cu-ncetul, mînile lui Dănuţ, descleştîndu-se din jurul mijlocului, se urcară. Dintăi rugătoare, şovăiră, apoi, hotărîte şi dure ca plăcile de preţios metal bombat pe pieptul dansatoarelor orientale, acoperiră sînii care încăpeau în ele.

Şi fără abur de tutun, capul se aplecă pe umăr, şi buzele cu suflare fierbinte întîlniră şi gustară parfumul de violete, acolo unde părul ridicat lasă un puf pe ceafa descoperită.

Gheorghiţă zîmbi lat, fiindcă umbrele erau lungi pe şosea, şi stăpînulsău —vrednic stăpîn!

Castelana de la Sălcii, urmată de Dănuţ, de harmalaia cînilor şi de ploconelele servitorilor şi servitoarelor, aştepta în faţa scărilor să vie cămărăşiţa care păstra cheile casei.

Bihunca, lătrată de cîni, trăsese la scară, în faţa rondului de trandafiri. Se auzeau vociferări, gesticulau lumini: tabără nocturnă, chemată la luptă domestică.

Dănuţ, cu mînile în buzunar, aspira parfumul trandafirilor.

Nu-l reţinuse, dar nici nu-l congediase.

în bihunca, gestul îndrăzneţ, prelungit de-a lungul kilometrilor lunari, pierduse progresiv semnificaţia de turbure şi ademenitoare complicitate — de la o vreme doamna începuse să fumeze, apoi mîncase un covrig, iar fumase — părînd impus de situaţia lor pe bihunca, devenind oarecum firesc şi necesar. Multe femei tolerau aceste familiarităţi sportive spontan, fără de nici o jenă sau reticenţă, în *bobsleigh* ţinuse fete şi femei, deopotrivă, de mijloc, primindu-le în braţe la unele virajuri aprige, lipit de ele din umeri pînă-n picioare, constatînd în treacăt elasticitatea lor trupească, preocupat însă de viteza bobului mai mult decît de-a sîngelui.

Rămînea sărutarea. Gîtul ei o primise impasibil, ca o scrisoare, mărcuţa lipită pe ea.

îl credea copil. îl tratase ca pe un copil... Cu atît mai bine! Ea singură îi servea o soluţie comodă pentru el, un rol de îngînări, stîngăcii, naivităţi şi îndrăzneli toleratr, care-i convenea; altminteri, ar fi fost jenant, umilitor mai ales.

Faţă de bărbaţi, credinţa sau impresia lor că eşti copil prostuţ, şi tratarea în consecinţă, te paralizează, fără nici un folos sau voluptate: dimpotrivă, vanitatea e iritată.

Dar convingerea femeilor că eşti copil naiv, „şcolar", cînd nu eşti, e o subtilă superioritate asupra lor, o haină largă, în care toate mişcările ţi-s ascunse, toate gesticulările posibile în căderea faldurilor lente şi făţarnice. Se apleacă, încrezătoare, ca asupra unei flori. Le săruţi: cred că-i rouă! Aleargă, înviorate şi aţîţate ca după fluturi, întind mîna, le-o strîngi tare: cred că-i vînt, se lasă-nvăluite în joacă! Le prinzi în braţe, bărbăteşte, le despoi: cred că-i zburdălnicie dezinteresată de rîu limpede şi repede!... Şi dacă văd, în sfîrşit, că nu eşti copil, îţi afirmă contrarul, bătîndu-te peste obraji: e aşa de comod pentru ele! Şi atît de savuros!

Cămărăşiţa alerga despletită ca văduva unui înecat. Deschise uşa. Parfumul de violete intră în casă; Dănuţ îl urmă.

Tăcere prăfuită de casă închisă cu multe covoare. Parfumul de violete dura o proaspătă înviorare. Urcară scările, precedaţi de un candelabru cu luminile aprinse.

Lux oriental pretutindeni. Covoare cu reflexe cireşii, rubinii, violete, vişinii, cărămizii, albastru persan, galben stins; şaluri cu desemne iuţi ca viperile. Icoane ornamentale. Candelabrul învia binecuvîntări rigide de sfinţi cu ochi severi şi bărbi lemnoase; petala frunţilor de madonă; lancea superbă... Pluteau amintiri de tămîie şi călugăraşi. Profan, parfumul de violete zîmbea printre ele, încruntînd întunericul din urmă.

Sus, în *hall-ul* parchetat negru, dragoni de argint din jurul unui uriaş vas chinezesc căscară fălcile cu limbi multiple, în care flăcările aruncau luciri de foc.

Cămărăşiţa deschise ferestrele. Flăcările ondulau; umbrele ondulau. încăperea părea că adăposteşte palpitarea de catifea a unui imens fluture de noapte.

Două servitoare, foarte frumuşele, cu aer de subrete pariziene, elegant încălţate, cu şorţ de dantelă şi bonetele pe cap, urcau sprintene scările.

— Sărut mîna.

— Sărut mîna.

Făcură şi lui Dănuţ o reverenţă identică, fără să se mire.

— Pregătiţi samovarul în salonaş. Conduceţi-l pe domnul.

Precedat şi urmat de cîte o subretă, Dănuţ intră în salonaş. Tot parchet negru, tot covoare. Un pian de lemn mahoniu, acoperit de un şal albastru cu chenar colorat în game de roş. în mijlocul salonaşului, masă ovală de lemn roşietic, acoperită cu un şal veneţian: negru ud, flori verzui, franjuri mătăsoase, în ploaie brună de jur împrejur.

Prin ferestrele deschise, respiraţia nopţii intră. Franjurile se clătinară moale, flăcările se-ndoiră. Lent ca un şarpe care deschide ochii, destinzîndu-şi inelele solzoase, salonaşul învia.

Subretele răscoliră valurile colorate ale pernelor îngrămădite pe divan, răspîndindu-le pe marginea dinspre părete şi la căpătîi.

Se înclinară. Plecară, închizînd uşa. Curentul stinse cîteva luminări. Panica celorlalte se potoli.

A ! O bibliotecă !

Trei rafturi joase de lemn roşietic. Cărţi multe, legate în piele, cu o variaţie care dovedea o cochetărie pentru cărţi egală celeilalte. Leneşă dezordine. Cum le lăsase mîna care le răsfoise, aşa erau. Şi colbul de pe rafturi: brumă pe o castană sălbatecă.

Andre Gide, Pelladan, Baudelaire, Rimbaud, Pierre Louys, Walt Whitman...

Zîmbi. Situase în aceste rafturi un virtual volum:

DAN DELEANU
Versuri

E agreabil să fii scriitor! Numele tău pe coperta unei cărţi învelită în piele; o carte răsfoită de mîni... Ce fel de mîni avea?... Parfumul de violete şi-l amintea. Acolo în iarbă, pe marginea şoselei, simţindu-i mîna pe ochi, îi venise să guste parfumul mînii cu vîrful limbei, cum îţi vine să guşti uneori parfumul din flacoanele femeilor pe care le frecventezi. îşi amintise, însă, că era trist şi convalescent şi renunţase.

O subretă intră aducînd samovarul. Cealaltă veni în urmă cu tablaua.

Ieşiră.

îşi dădu seama deodată că era plină noapte, că în loc să doarmă — cum credeau cei de acasă — era într-o casă necunoscută, cu o femeie străină, într-un decor „gen vitrină Djaburov", cum numea Olguţa excesul de orientalism în decoraţia caselor, care începuse să bîntuie: reflex social al literaturii decadente şi al celei exotice din Franţa — şi o mirare extraordinară îi încreţi faţa. Se deschise parcă un oblon şi o fereastră în el.

Un cucoş cîntă, prin somn probabil, obsedat de soare.

Avu senzaţia că-i la Bucureşti, într-una din acele case artificiale şi preţioase, insuportabile cînd stai mai multă vreme în ele; case acaparate de decor, în care îţi vine parcă

ori să leşini molatec — în timp ce *brule-parfum-urile* ard ceţos şi aromat — ori să înjuri româneşte, ca să te deştepţi în substanţiala Românie.

Aceeaşi aversiune — pudoare agresivă — care-l făcea în copilărie să nu vorbească franţuzeşte — deşi putea •— îl însufleţea în aceste decoruri care excludeau viaţa verticală, impunînd trupului şi sufletului atitudini orizontale. Conţinutul bibliotecii şi amănuntele mobilierului destăinuiau un gen „femeie fatală", cinematografic fatală, care-l făcea să dorească reacţia grosolană, cum poate biblicul Samson dorea duşul pletelor. Poate acelaşi sentiment făcuse pe armoniosul Eminescu — niciodată vulgar în faţa sufletului şi a dragostii — să invectiveze brutal, iritat, cu mai multă ranchiună decît dispreţ puternic, să ricaneze şi să gesticuleze oratoric — în versuri pe deasupra — împotriva importului de lux.

Multe cărţi din bibliotecă îi erau cunoscute. Stima unele; admira altele. Unele îl iritau surd, fără ca să-şi poată explica lămurit cauza, cum era *Le portrăit de Dorian Gray,* a lui Oscar Wilde. Simţea poate că pentru Wilde, romanul acesta avea aceeaşi semnificaţie ca pentru Dănuţ versurile lui franţuzeşti, lăsînd la o parte prăpastia calitativă. Şi *Dorian Gray* era o carte scrisă în faţa lumii — ca de pe scenă — şi pentru ea, nu în faţa sufletului, pentru echilibrul, pentru religia lui în primul rînd. Carte în care sufletul arăta ce are mai aparent, abilitatea talentului: suprafaţă •— nu sunetul sufletului: adînc. Atmosfera din *Dorian Gray* îl interesase. Inteligenţa lui Wilde era captivantă, deşi prea egal strălucitoare ca să nu simţi ticluirea, fardul şi o specializare în paradox, micşorătoare pentru un scriitor ca orişice altă manie.

Nu era „prostie" în această carte. Nu era „sentimentalism stîngaci". Abuzul de cinism estetizant sătura exact cum satură abuzul de sentimentalism umanitar. Şi oţetul poate să te dezguste, nu numai siropul. Lipsea acestei cărţi diversitatea infinită de atitudini, subtil dozate, imperceptibil contradictorii, care dă unei cărţi greutatea specifică a unui suflet, impresia reliefantă a marilor creaţiuni. Lipsea acea neglijenţă în ritm, acea inegalitate de circulaţie, pe care viaţa şi inima omenească o au, dînd autenticitate tuturor incarnatiunilor.

Lectura unei alte cărţi de Wilde, pe care n-o vedea în bibliotecă, *De profundis,* îl iritase deopotrivă, spre deosebire de criticii care ori dispreţuiau excesiv cinismul din *Dorian Gray,* elogiind tragismul pocăit din *De profundis,* ori procedau viceversa, după cum erau esteţi impasibili sau moralişti combatanţi. Şi *De profundis* avea aceeaşi egalitate — în alt plan sufletesc — ca şi *Dorian Gray.* De ce un om care plînge să fie socotit mai sincer decît unul care ricanează? E „om" cel care succesiv plînge, ricanează, e cinic, e duios, e sceptic, e credul, e prost, e deştept... Avînd alături hărţile desfăşurate ale globului pămîntesc, nu poţi spune că „vezi" globul pămîntesc. Priveşti dezmembrarea grafică a continentelor. Numai globul sferic, care învîrtindu-se în jurul axei le descoperă pe rînd, unificîndu-le în aceeaşi rotaţie, îţi poate da imagina pămîntului.

Un om e trist un ceas, o zi; în al doilea ceas sau a doua zi, prelungirea tristeţii e un efort: ipocrizie. O tristeţă poate să aibă o mai mare lungime de undă, dar nu e permanent vizibilă, nici permanent simţită. Alte sentimente, alte dispoziţii o interceptează, o acopăr; răsare iar, mai departe, aceeaşi tristeţă, dar alte privelişti au ascuns vremelnic curgerea ei permanentă...

Tristeţă lui — plecarea Adinei — exista în el, undeva, dar el nu era trist. îl aştepta să-l însoţească mai tîrziu...

„Ce murdărie!"

îi era scîrbă de el.

Oftă. Ricana. „Femeia fatală" întîrzia. Probabil că se gătea în stilul casei: inele cu pietre savant numite, pe degete; lanţ indo-chinezo-persan cu scarabeu faraonic; bandou pe frunte; khol în jurul ochilor măsluiţi; brăţări la glezne şi la încheieturile mînilor; picioarele goale, cu unghiile fardate, în sandale dinainte de Cristos etc. ... etc. ... Reţeta de preparaţiune a acestui gen de femeie: două grame de Salomee, unul de Mcssalină, altul de Aziade\ marca Loti, nouăzeci şi şase de grame de „Francesca Bertini" —- le baţi bine, le agrementezi cu parfum de violete şi obţii o irezistibilă femeie fatală.

Se înşela.

Castelana intră cu un şorţ alb peste *tailleur,* aducînd pe-o farfurie covrigii încălziţi.

— Mă ierţi, tinere, că te-am făcut s-aştepţi. Mi-am văzut pisicile. Am douăzeci.

— Douăzeci!

— Da. M-am spălat pe mîni, am luat covrigii şi am venit. Ţi-e foame?

— Da.

— Bravo ! Şi mie. Luăm un ceai?

— Cu plăcere.

— Tare?

— Potrivit.

— Poţi să-l bei mai tare. E ceai adevărat...

— ...din China! scăpă Dănuţ zeflemeaua gîndului.

— De ce eşti sarcastic, june fumător? E chiar din China. China e o ţară, nu un snobism. Mi l-a adus cumnatul meu, pictorul...

— ...?

Nu-i răspunse. Peste foaia ascuţită din fundul ceştii, turna apă clocotită din robinetul samovarului. Un abur parfumat se răsfira gînditor.

— Covrigii sînt din România?

— Da, patriotule! îmi plac covrigii din România şi ceaiul din China... cînd îl am.

Cam amărui, ceaiul avea cu totul alt gust decît cel obişnuit. Deosebirea dintre aroma frunzei de nucă, de pildă, şi a dulceţii de nuci.

— Ai spus că ţi-e foame?

— Da.

— Cu ceai nu te saturi, mai ales că-i din China ! Ce să-ţi dau?

— Mulţumesc, mă duc acasă.

— Ai cam întîrziat!

— Evident!

— O papară bună!

Dănuţ îşi stăpîni şi iritarea, şi zîmbetul. Iar îl ispitea rolul de licean, impus a doua oară.

— Nu mă vede nimeni!

— Aa! Eşti meşter la escapade?

— Nu. Da' ajung la vreme.

— De unde ştii?

— ...Ştiu eu! Spun aşa!...

Sorbiră ceaiul. N-avea multe inele: alianţa şi un smaragd halucinant. Mîni mici, care desigur nu s-ar fi putut opri să nu mîngîie şi să strîngă o piersică plină, chiar dacă buzele n-ar fi dorit-o. Mîni care „apucau" nuca să „aibă", ci ca să alinte. înţelegeai, privindu-le mişcările, plăcerea anticilor de-a ţine în mînă o bulă de fildeş. După ce sorbea ceaiul, nu tamburină cu degetele pe masă, nici nu le răsfira gimnastic sau pianistic: pipăia cu vîrfurile rotunda ceaşcă, netedă, cu pereţii translucizi şi luciu oval.

îi plăceau într-adevăr covrigii aduşi de la Iaşi. îi ronţăia cu poftă, adunînd cu vîrful limbii susanul rămas pe buze.

N-avea nasul în sus. Ciudat! întăia impresie era că-i în sus. în realitate era aproape curb: dar nările scurt arcuite îl făceau să pară în sus. Uneori părea că priveşte cu nările.

Avea ochi mari, negri, din aceia care dau feţii un fel de decoltaj negru, atrăgînd atenţia asupra lor ca toate gătelile de gală.

îşi oxigena părul? Poate! Negru, avea un reflex roşu, ca dîra unor asfinţituri de toamnă în desişul negru al brazilor. Nu era oxigenat! Dar îi venea mereu să-i atribuie artificii pentru orşice seducţiune descoperită.

Se pieptăna cu cărare la mijloc. Părul, strîns meşteşugit pe tîmple şi la ceafă, părea că-i scurt şi că buclează numai jos, ca să încadreze figura.

— Cîţi ani ai?

•— Optsprezece.

— Parcă spuneai că nouăsprezece !

— Daa?... Sînt cam distrat!

— Sau cam uituc !

— Poate!

— Se vede că fugi des de la şcoală...

— ...! De ce?

-— N-ai semnul gulerului tunicei pe gît!

îi veni să zîmbească. Se stăpîni. Ştia că are gît frumos. Nici urme de brici, nici omuşor trepidant, nici guşă... şi Adina avea un ochi!

— Umblu cu gulerul descheiat.

— De cochetărie?

— Nu. Mă supără. îmi place să-mi simt gîtul gol.

— E voie la şcoală?

— Cum nu, dacă nu te vede directorul!

— La ce liceu urmezi?

— Lazăr.

— Liceul Lazăr? Cînd l-ai inventat? Nu cunosc nici un liceu Lazăr la Iaşi!

— Nu la Iaşi: la Bucureşti!

— Aa ! Stai la Bucureşti i

— Da.

— Şi părinţii dumitale?

— La Iaşi.

— Eşti intern?

— Nu, extern,

— Atunci ce cauţi la Bucureşti?

— Am un moş... care...

— Vrea să te aibă lîngă el. Vorbeşti ca la lecţie! Te intimidez?

— ...Ştiu eu...

— Vra să zică, la Bucureşti... „Fetita"-i tot din Iaşi?

— Nu. Ţţ!

•— Ce-i? Ce s-a întîmplat?

— Nimic. Fetiţa e din Bucureşti. Mai ţine mult interogatorul?

— Pînă ce-ţi vei bea ceaiul: conversaţie!... Spune dumneata ceva!

— Stai!... Cine-i tatăl dumitale?

— Avocatul Deleanu.

— Aaa! Eşti băiatul... Da-da! Eşti nepotul lui Vania Dumşa, vărul mamei dumitale? Nu?

— Ba da! exclamă surprins Dănuţ.

— De ce te miri? L-am cunoscut bine.

— Daa? Pe moşu Vania?

— Cam demult... Unde e acuma?

— în Rusia.

— S-a întors din America?

— Da. A trecut prin Iaşi.

— Daa? Mă mir !

— De ce?

— Că nu l-am văzut.

— Nu v-a făcut nici o vizită?

— Nu-nu! Era şi...

„...cam greu!" continuă ea în gînd, zîmbind.

— Vra să zică, eşti nepotul lui Vania!... Mai vrei un ceai?

— Mulţumesc, e tîrziu !

— Ti-e frică de mama?

— Ţţ! Nu. Da'...

— îâ să-ţi văd palma. întinde-o, nu-ţi fie frică ! Ia candelabrul. Poftim după mine... Nu-mi place să stau pe scaun!

îşi scoase şorţul şi jacheta *tailleur-ului,* rămînînd într-o bluză subţire de mătasă viorie. Se întinse comod pe divan — ca pentru o lungă lectură — pe-o coastă, rezemîndu-se într-un cot. Dănuţ se aşeză pe marginea divanului, cu spatele apropiat de curba făcută de trupul ei.

îi luă palma, cercetîndu-i-o amănuţit.

îi vedea din nou gleznele şi pulpele alungite şi începutul sinilor, care-i încăpuseră în mîni. Şi o simţea cu spinarea atentă.

-— Ţii recordul simplicităţii!

— Cum? sări Dănuţ jignit.

Dar mîna-i era captivă în mîna autoritară a chiromancienei.

— Ai trei linii, bine marcate, şi-atît. Echilibru perfect între cap, inimă şi viaţă. Un ideal burghez vei deveni, tinere irascibil! Nu sameni lui Vania !... Ai zece la conduită?

— Mai puţin.

— Cît?

•— Nu interesează !

— Vezi c-am ghicit! Fetiţa nu-i în programul palmei. De ce n-ai răpit-o?

— Vezi, palma nu minte. Liniile spun că nu erai în stare s-o răpeşti.

— Ei, asta-i!

— Ce să-ţi fac! Aşa vorbesc liniile. Ai răpit-o?

— Ai răpi-o?

— Eu, în locul dumitale, o răpeam.

— Ţţ !

îi venea să fie brutal, s-o pedepsească.

Era cam enervant rolul de copil!

I se păru că-i simte mijlocul şi coapsele cuprinzîndu-l pe la spate. Gîndurile deviară.

Dar îl privea calm. îi luă din nou mîna la cercetat. Avea o senzaţie displăcută văzîndu-şi mîna cam roşie în mînile ei albe, cam grosolană în mînile ei mici, cam inertă, cu degete cam scurte. Ciudat! Contactul mînilor intimida, în Dănuţ, impulsul pe care i-l da contactul spinării lui cu trupul ei. îl încolăcise. Nu se mai putea îndoi! O simţea lipindu-se de el.

îl apucă deodată, cald, de amîndouă mînile, apropiindu-şi faţa de obrazul lui. Pe lîngă uşorul parfum de violete, părul ei mirosea a păr de femeie, el singur ameţitor parfum.

— Spune-mi, cine-i fetita?

Iar!

Dădu din cap negativ. Ce importanţă avea „fetiţa"!

îşi smunci mînile şi-i încolăci grumajii. Se aplecă. Fără să se apere, îşi lipi obrazul de obrazul lui.

— Spune-mi, e fetiţă?

Era atît de suplu şi de lunecos trupul lung, încît braţele, strîngîndu-l, aveau fericirea uimită că nu-l scapă şi înfricosarea că-l vor scăpa.

Dănuţ îi căuta buzele. Erau lîngă urechea lui.

•— Spune-mi, cine-i? E fetiţă?

Avu gemătul de hulub al dorinţei.

Din nou auzi glasul ei.

— Nu! Dintăi spune-mi...

Vorbi în şoapte turburi:

— E doamnă: Adina Stephano din Bucureşti.

Uneori o femeie e mult mai voinică decît puterea unui bărbat, cînd e lucidă şi el nu.

Cum, nu ştia!

Era singur pe divan, cu părul răvăşit; ea, în picioare, zîmbea.

— Fugi acasă. E tîrziu... Vra să zică, fetiţa e doamnă, domnul meu! Linia minciunei n-am văzut-o în palmă, dar am simţit-o!

Dănuţ se ridicase, cu spinarea grea şi capul greu — mortificat. Vru să iasă.

— Nu vrei să-ţi dau o carte?

— Ai cetit ceva de Oscar Wilde?

— Nu.

Singura revanşă!

— Poftim o carte bună: *Le portrait de Dorian Gray.* După ce-o ceteşti mi-o aduci.

îl întovărăşi pînă în antretul de jos.

—• Noapte bună. Poftim şi o cutie de ţigări. Să nu mai strănuţi cînd tragi fumul! La revedere.

Afară, la lumina lunii, se uită pe copertă: un nume scris de-a curmezişul, imperios: Ioana Pallă.

— Aaa! Ioana Pallă!...

Soţia senatorului, cumnata pictorului... Moşu Vania, plecarea în America... Ioana Pallă: sinuciderea cu ciudate comentarii a unei pictoriţe poloneze venită la Iaşi, prietena ei...

Spre Medeleni mînă el, tot aşa de vijelios ca şi la dus.

Avea o tragică sfărîmare în suflet. Vînduse unui păcătos trup de femeie secretul Adinei, secretul dragostii lui.

Ioana Pallă ştia ceea ce numai dragostea lui ştiuse: că Adina nu era fetiţă, cum părea. I se părea că dragostea lui deschisese larg porţile ei închise pînă atunci, tuturora, ca o casă scoasă la licitaţie.

Se isprăvise palida insomnie a lunii. Veneau zorii.

Dănuţ deschise uşa. Intră.

— Dan, tu eşti?

— Te-ai sculat, Mircea?

— N-am putut dormi.

Dănuţ oftă. Zvîrli cascheta şi haina. Se lăsă pe un scaun, privind ferestrele.

Mircea, în cămeşă de noapte şi papuci, avea o faţă de ermit adolescent după ispite.

Dănuţ aprinse o ţigară.

— Ce, fumezi?

— Pî! făcu Dănuţ din buze, dezgustat.

Mircea suspină. N-avea curajul să vorbească.

— Mircea!

— Ce?

Dănuţ ridicase capul, cu un aer resemnat şi hotărît.

— Sînt un porc !

Mircea oftă din greu.

— Şi eu.

I

IOANA PALLĂ

ALEXANDRU PALLĂ către IOANA PALLĂ

Veneţia

Dragă Ioana,

Ce cîntec îţi imaginezi că am auzit azi-dimiiieaţă, deşteptîndu-mă?

Ascultă-1:

„Mergi la Li-ido barcaruo-uolă
Zic doi juni şi-şi a-legeu
Uo gon-duolă-ntre gonduo-uo-uo-uole
Şî voios'n ie săreu, e-he-heu..."

Partea cea mai nostimă e că cel care-1 fredona eram chiar eu, aşa precum ţi l-am transcris, cu indescriptibilul accent şi tremolo al lui Sake.

Mă vezi? M-am regăsit la Sălcii, tu cu *Les nourritures terrestres,* eu cu paleta, pipa şi sandalele, şi Sake cu vetustele reminiscenţe muzicale: ale juneţii valuri, e-he-heu !

Şi m-am hotărît să-ţi răspund.

Cît a trecut de cînd mi-ai scris la Bucureşti? Nu m-ajută nici memoria, şi războiul european — adevărat act european — a răsturnat timpul. Ce porcărie! De cîte ori aud pomenindu-se despre acest acaparant şi incomod eveniment, îmi vine pe buze zdravănul cuvînt al lui Cambronne.

Noroc că Veneţia e în afară de Europa. E singurul oraş, din cîte cunosc, care n-are nimic „social". Aici eşti în altă planetă şi-n alt veac. Ziare nu cetesc. Repet: Cambronne. Astăzi laguna

are culoarea smaraldului tău cînd e înnourat afară. Pute savuros. Am regăsit-o aşa cum o lăsasem: fezandată ca un venerabil *roquefort,* magnifică. Aş vrea să-ţi văd nările în faţa Veneţiei; merită s-o humeze.

De ce n-am venit la Sălcii, cum făgăduisem mirificei castelane? Capriciu mai irezistibil decît irezistibila Ioana. N-aveam chef de peisajul moldovenesc. Aveam nevoie de *roquefort,* nu de caş proaspăt — vorbesc de peisaj, tu, ca şi Veneţia, eşti... lagună !

Şi acum, dragă Ioana, să-ţi dovedesc că numai turcii au dreptate: „Cum o vrea Allah!" Allah a hotărît să-ţi fac comisionul, dincolo de aşteptările tale, tocmai atunci cînd uitasem de el.

„Cine-i Adina Stephano?"

Cînd am primit scrisoarea ta, am fost persuadat ca întotdeauna —cine-ţi poate rezista — că Adina Stephano e cea mai interesantă femeie dintre Carpaţi, Dunăre şi Prut, iar junele Deleanu, cel mai de frunte nătărău din cuprinsul aceloraşi hotare. Cum, însă, plecarea la Veneţia mă preocupa mai activ decît produsele naţionale, am procedat expeditiv— adică prosteşte — adresîndu-mă celei mai scîrnave guri şi mai atotclevetitoare din cîte numără cafeneaua bucureşteană, lui Hăvăşel.

Evident, era informat amplu: profesionist!

Iată buletinul: Adina Stephano, foastă soţie a fostului căpitan Stephano: un escroc dublat de un peşte. Ea, craioveancă de neam bun, dar... a fugit cu „tipul". După aceea, tipul a fugit „solo" în vreo Americă, subt impulsiunea unui mandat de arestare. Restul, în ce o priveşte, vine de la sine... în stil de cafenea.

Concluzia: „tipesă".

Am neglijat să-ţi comunic această fadă şi ignobilă biografie. Şi bine am făcut. Acum te pot informa direct, cu alţi ochi, altă perspicacitate şi alt stil decît acela al plutarhului cafenelii bucureştene.

O cunosc pe Adina Stephano cum ştiu calitatea şi nuanţele culorilor cu care-i fac portretul. Acest portret, pe care-1 voi expune la toamnă, nu-1 vei putea cumpăra cu toată recolta Sălciilor. E singurul tablou care nu va fi de vînzare nici chiar pentru tine; nici de dar, o, teribilă Ioana!

întăia oară am văzut-o în gondolă, fără pălărie, cu degetele-n apă făcînd dîră. Părul roş, oglindit, cînd se apleca, în apa verde, faţa roză ca interiorul scoicilor, ochii verzi (au parcă miros de iarbă), gura umedă şi roşie, cu expresia copiilor frumoşi cînd sînt gata să plîngă.

Mă duceam la o biserică să revăd o madonă care mă aştepta de cinci ani. Am renunţat fără ezitare.

Gîtul aplecat, părul vibrînd în soare şi degetele cu fosete făcînd dîră în apa veneţiană...

Transcriu versul lui Mallarme:

J'errais donc, l'oeil rive sur le pavi vieilli,
Quand, avec du soleil aux cheveux, dans la rue
Et dans le soir, tu m'es en riant apparue
Et j'ai cru voir la fie au chapeau de clarte,
Qui jadis, sur mes beaux sommeils d'enfant gâti
Passait, laissant toujours de ses mains mal fermies
Neiger de blancs bouquets d'itoiles parfumies.

De atunci o văd zilnic. Venise la Veneţia întovărăşită de o rudă care a plecat — panica românului — cum s-a declarat războiul.

— Eu n-am vrut să plec la Bucureşti. Nu-mi pasă de război 1 Mie-mi place Veneţia!...

S-o vezi istorisindu-ţi scena, cu aer îndărătnic de copil răsfăţat, care nu vrea să plece din cofetărie fiindcă n-a mîncat de ajuns cofeturi, bătînd din picior, gata să plîngă, dar energică !

înţeleaptă mea Ioana, deşi viaţa a adăugat încă treizeci de ani celor şaptesprezece pe care-i simt, am uitat.

Te rog să nu-ţi aduci şi să nu-mi aduci aminte.

Ioana Pallă aprinse o ţigară.

Receti: ...„degetele cu fosete, făcînd dîră în apa veneţiană..." Şi în sufletul ei făceau dîră... Să nu fi fost războiul, ar fi plecat şi ea, corsar, după o gondolă...

„Pauvre Paşa!"

Cînd îşi da osteneala să compătimească verbal pe fratele pictorului Pallă, cu aceeaşi intonaţie spunea:

„Pauvre Sake!"

în faţa femeii erau fraţi întru credulitate, deşi Sake, senatorul, era mediocru, ignar, politician şi de o „ministeriabilă ramoleală", pe cîtă vreme fratele lui, pictorul Alexandru Pallă, era unul dintre marii şi rarii pictori români preţuit şi dincolo de hotarele ţării, de artişti şi de femei.

„Pauvre Paşa!"

II vedea brun, cu paloare de brun somptuos în barbă şi arcuit în sprincene; cu nasul vulturesc, dezminţit de bu-

zele de cadînă; pîntecos cu fast — paşă cu iataganul pieziş pe curba de mătăsuri a pîntecelui; cu ochi de un negru onctuos, ca părul lins al spaniolelor: parfumat cu „Ambre", mirosind a „Maryland"; cu mîni grase şi albe de femeie orientală; boem la îmbrăcăminte, dar cochet ca o curtizană romană; impunător şi decorativ cînd intra în salon, precedat de numele său ilustru, cu vastă pălărie de pluş negru, subt care tîmplele sure sunau lumini de argint.

Cinic ca liceenii la nouăsprezece ani, după întîia lectură a lui Baudelaire, pasionat după femei ca un motan vara şi leneş ca motanii iarna — era bun, şi bun de dezmierdat ca un cap gros de Saint-Bernard.

Glorios ! Patruzeci şi şapte de ani! Bogat! Astmatic ! Adina Stephano!...

„*Pauvre* Paşa!"

„...făcînd dîră în apa venețiană"...

Continuă lectura.

...întâia mea îndrăzneală, după ce am cunoscut-o mai bine, a fost schimbarea numelui.

Din Adina am făcut Adia.

Mi-a dat voie. A repetat:

— Adia!...

Cu sărutările primite în lunga mea carieră de pictor gustat de femei — din nenorocire pentru pictură — aş putea face un şal persan cu toate nuanțele roşului. Aş da o sută de colecții de astfel de şaluri, pentru aceste simple silabe spuse de Adia:

— Adia...

„*Pauvre* Paşa!"

...Sînt încîntat, mîndru, fericit de această unică frază muzicală scrisă în viața mea.

Adina era prea românesc, prea vulgarizat, prea craiovean. „Adia" — auzi? — Adia...

Dar numai Adia ştie să spuie numele compus de mine. Ridică puțin sprincenele şi spune.

Gest de Watteau ; muzică de Lulli.

E delicioasă ! Aş da o săptămînă din viață ca acest cuvînt „delicios", pe care l-am întrebuințat şi pentru stridii, şi pentru crăvăți, şi pentru altele, să nu fi existat pînă astăzi: să-l fi descoperit o dată cu Adia.

Dar n-am isprăvit încă !

Ceteşte cu atenție cele de mai jos:

> **„Cînd vezi un piersic înflorit, îți bate inima, fiindcă ai în față imagina întâii sărutări: buzele care-au zîmbit, obrajii care s-au înroşit... Un piersic înflorit te întristează, fiindcă în fața lui, oricît ai fi de tînăr, eşti bătrîn."**

Ce spui, Ioana? Crezi că-i un *hai-kai* japonez? Nu ! E o reflecție făcută de Adia, pe cînd o pictam.

Alta:

> **„Nu-ți pare rău cînd vezi un om care se tîrguieşte pentru un kilogram de cireşe cu olteanul, şi alături, în coşuri, toate cireşele care roşesc ca dragostea în fața dragostii?"...**

Alta:

> **„Cînd auzi o țigancă strigînd: «Fragi! Fragi!», şi cînd vezi cofița plină, dacă nu simți că eşti tu singur o cofiță de fragi, n-o cumpăra."**

Ioana, în numele meu şi pentru mine, dă foc întregii literaturi româneşti, începînd cu faimoasa „Mioriță bucălaie, laie"...

îți aduci aminte, Ioana, de începutul lui *Dorian Gray.* Sînt fermecat şi îngrozit ca pictorul Basil Hallward în fața tînărului Dorian Gray. Nu-mi dau seamă cum România, Oltenia, Craiova au putut face aşa ceva ! Şi nu-mi vine să cred că Adia a stat în Bucureşti fără ca să nu fie cunoscută de întreaga lume venită în procesiuni să o vadă, cum vin japonezii, lăsînd totul, să vadă şi să sărbătorească întîiul cireş înflorit.

Impresia ta din tren că e fetiță ca figură şi expresie, şi prea femeie în toate amănuntele îmbrăcăminții — deci lagună — este falşă.

E într-adevăr fetiță. E tînără cum numai frumosul ştie să fie. O dublă ingenuitate trupească şi sufletească îi conferă acest singur titlu de nobleță pentru o femeie frumoasă. Dar perfecțiunea, arta ei de-a se îmbrăca şi pieptăna nu e rafinament decadent. E... dar să-ți transcriu un alt *hai-kai* de-a Adiei.

> **„Un zarzăr înflorit se îmbracă bine? Nu. înfloreşte. Atîta ştie: să înflorească.**
>
> **Dacă în april n-ar înflori, n-ar şti să se îmbrace, fiindcă nimeni nu l-a învățat. Haina unui zarzăr înflorit e grația sincerității lui involuntare."**

Ioana, să poți explica atît de just şi cu atîta profunzime farmecul adevăratei cochetării — şi să fie totuşi de copil buzele care vorbesc si ochii care zîmbesc mirați! Miraculos !

Adia e urzită din culori şi zîmbete. Transcriu iarăşi o vorbă de-a ei:

„O livadă e milionul de fructe care-i dau tenul, şi miliardul de albine care-i dau rîsul...

O bibliotecă n-are ce căuta într-o livadă: fructele nu cetesc, albinele nu se-ncruntă.

Mierea se face în livezi şi bătrîneţa în biblioteci."

Ruda ei o instalase la hotel „Danieli", bineînţeles. Ştii, craioveanul chiabur nu poate concepe şicul decît cu icre moi la dejun, însoţite de şampanie; fotoliu de orchestră în banca întăia, la simfonicele Ateneului şi hotel „Danieli" la Veneţia.

Am instalat-o într-un mic *palazzo,* în care am şi atelierul.

Ai văzut, Ioana, un copil căruia îi aduci un ou mare de ciocolată, cu fundă de mătasă, plin de surprize?

S-o fi văzut pe Adia coborînd din gondolă, cu umbreluţa roşie deschisă — e singurul fard pe care şi-1 pune cînd e soare — cu picioruşe de păsărică pe solemnele trepte de marmură ! Floare, Ioana ! Am rîs, ochi în ochi cu gondolierul, care i-a aruncat italieneşte floarea din piept. Inima mea era alături de floarea gondolierului.

Te miri şi tu, mă mir şi eu !

Am devenit liric permanent: de la ceaiul de dimineaţă pînă la isprăvitul binecuvîntatelor insomnii: cunosc şi eu, Ioana, „aurora cu degete de roză". Nu mai pestez, nici nu mai exclam în vechiul şi predilectul meu limbaj rablezian.

Adia doarme la etajul întăi. Tot etajul de sus e locuit de ea. Are candelabre pe care le face să sune, uneori le şi sparge, jucîndu-se cu ele ca un pui de veveriţă. E un necontenit cling-cling de cristale ciocnite deasupra mea. îmi rîde deasupra capului.

Sînt îndrăgostit. Ioana. E ca o ploaie de primăvară simţită pe inimă. Toate tablourile pe care le pictez surîd.

într-o zi, pe cînd îi făceam portretul, a venit lîngă mine şi mi-a cules cîteva fire de tutun încurcate-n barbă.

Ioana! Ioana !

O pictez într-o tunică „Fortuny" de catifea verde, cu uşoare desemne de aur şters. în jurul taliei, o centură de argint sur, cu paftale. Să vezi părul Adiei — gloria toamnei în soare — în contrast cu verdele de baltă tomnatecă în umbră al tunicei şi ochii... Niciodată n-am văzut ochi verzi atît de mari! E singura dimensiune amplă a Adiei. Au mărimea ochilor negri — cînd sînt mari — şi-s verzi cu intensitate, un verde umed şi înflăcărat totodată, avînd

sonoritatea triumfală a roşului-aprins. îţi dau sete ochii Adiei. Ai vrea să te îneci în ei. Uneori, cînd marea e colosal de limpede şi încărcată de lumină, ai aceeaşi dorinţă de cufundare.

Şi să vezi, Ioana, mînile ei — încrucişate pe genunchi, cum le-ai văzut şi tu, dar pe verdele lui „Fortuny" ! înţelegi fetişismul. Mînile Adiei, tăiate şi aşezate pe o pernă, pot fi adorate în genunchi. Podul palmelor e roz ca floarea leandrilor, şi mişcările sînt joc de fosete. Nu poartă inele. Degetele sînt mai goale şi zboară mai uşor.

Şi acum, să-ţi pun şi eu o întrebare la care te rog — te rog, Ioana — să-mi răspunzi imediat, cu tot ascuţişul minţii tale. Cine e tînărul Deleanu? Cum e? Cîţi ani are? E frumos? Ce gen de frumuseţă? E seducător? Are farmecul tinereţii numai, sau şi farmecul arzător şi tulbure al talentelor crude? Nu cumva e un gogoman? în sfîrşit, tot ce crezi tu c-ar fi util pentru a înţelege dragostea Adiei pentru el.

Căci Adia Veneţiei, Adia mea, îl iubeşte pe acest Deleanu !

De unde ştiu că-1 iubeşte?

De unde vrei să ştiu cînd Adia e limpede şi străvezie ca aerul marilor înălţimi? Ea singură mi-a spus.

Mă chinuieşte imagina acestui tînăr necunoscut. Vreau să ştiu de la tine cine-i. Vreau, Ioana, un diagnostic lucid, complect, brutal, ca acela pe care-1 ceri marelui specialist mondial, de el atîrnînd sinuciderea sau speranţa.

Iată cum am aflat rolul pe care acest tînăr tiran al nopţilor mele îl are în viaţa Adiei.

Căutînd într-o zi în caseta cu hîrtii preţioase, am dat peste scrisoarea ta, ştii că păstrez tot ce vine de la tine. Am recitit-o, era doar preludiul Adiei. Şi am asistat pentru întăia oară (la întăia lectură eram simplu lector amuzat) la scena din tren; răpirea din compartiment, sărutările de pe culoar... De atunci, a început să mă roadă acea curiozitate — cu dezvoltări şi comentarii fantastice — îndreptată asupra singurului episod cunoscut din trecutul femeii iubite. Aria din *Manon,* pe care involuntar o fredonai, tu, spectatoarea scenetei de pe coridorul trenului, mă obseda, dîndu-mi... ceea ce tristeţă dă liceenilor! Cam ruşinos ! Batistele mele vaste erau făcute numai pentru nas!

Tînărul Deleanu, pe care ai omis să mi-1 descrii — calificativul „băieţoi", pejorativ în gura ta, nici nu-ţi închipui, Ioana, ce seducătoare întruchipări poate avea în închipuirea unui Paşă de patruzeci şi şapte de ani! — a aterizat în mine, proteic; uneori mai fastuos decît Cesar Borgia, alteori mai îngeresc decît Shelley,

alteori — rareori — băieţoi cu mustăcioară, pomădat şi parfumat. Din nefericire, această ultimă versiune e neverosimilă: nu poate intra aşa ceva prin porţile împărăteşti, care sînt ochii Adiei, oricît de ilogică ar fi dragostea. Capriciul da, dragostea [nu. Şi Adia îl iubeşte.

Ştii prea bine, Ioana, că nu pot ascunde nimic multă vreme. Am un suflet eruptiv...

„Pauvre Paşa!"

...Am recurs la o stratagemă. Am întrebat-o brusc; pentru întăia oară în viaţa mea m-am roşit.

— îl cunoşti pe tînărul Deleanu?

Ce crezi că mi-a răspuns? Că nu-1 cunoaşte?

A sărit în picioare, cu obrajii în flăcări:

— îl cunoşti?

— îl cunosc, i-am răspuns, cu inima albă.

— îl iubesc, Paşa.

Şi a început să plîngă...

Multă vreme, Ioana Pallă privi plafonul salonaşului. Reluă lectura fără să mai aprindă o nouă ţigară.

...Continuarea e şi mai extraordinară.

Ca s-o consolez, i-am făgăduit — ascultă. Ioana! — să dăruiesc portretul ei, armonia de verde şi roş, în care pasiunea mea tremură miliarde de stele, tînărului Deleanu. Exclamă tu. Eu nu mai ştiu.

— îl iubeşti, Adia?

— Da, Paşa, îl iubesc.

Asta cu ochii umezi de lacrimi şi mînile încrucişate pe genunchi.

— De ce-1 iubeşti?

Alexandru Pallă punînd astfel de întrebări!

— Nu ştiu... îl iubesc ca pe un mărţişor găsit pe stradă... E un copil. îl iubesc.

Pe tînărul Deleanu !

Mi-a spus că^e în clasa opta la Liceul Lazăr şi că-1 iubeşte. Alt nimic!

M-am gîndit să scriu unui profesor de la Lazăr, fost coleg al meu pe vremuri, dar nu-i ştiu adresa, şi chiar dacă i-aş şti-o, ce vrei să-i scriu, ce vrei să-mi răspundă? Să-1 întreb cum e elevul

Deleanu? Mi-ar răspunde ce notă are la desemn şi al cîtelea e la clasificaţie. Am renunţat. Nu mă gîndeam la tine, mă ierţi, Ioana.

Am întrebat-o pentru ce-a plecat în străinătate dacă-1 iubeşte.

— El n-are nevoie de mine! Eu îl iubesc... Ori la Veneţia, ori la Bucureşti, nu-i totuna?

Şi — iartă-mă, Ioana — i-am povestit tot. Am dat pe faţă stratagema. Te ştie pe tine, scrisoarea ta: i-am istorisit numai pasajul relativ la ea. Nici nu s-a supărat, nici nu s-a mirat. Mi-a spus că pe tine nu te-a observat în tren, sau te-a uitat, şi că-i pare rău.

Cine-i tînărul Deleanu, Ioana? Fă-mi harta lui. Amănunţeşte-mi-1 din toate punctele de vedere. Trimete-mi fotografia lui; dacă poţi, mai multe chiar: în uniformă de liceu, în costum de vacanţă...

E oare nepotul lui Grigore Deleanu, inginerul, poreclit Englezul? Pe acela îl cunosc: e un original. Spune-mi cine-i mama tînărului. Seducţiunea bărbaţilor — mai ales în adolescenţă — e moştenită de la mamele lor.

Uite-n ce hal am ajuns ! ^.

Tu ce crezi? Un bărbat în genul meu poate înlocui în sufletul unei femei... pe tînărul Deleanu? Dar tu n-o cunoşti pe Adia! Şi fără de aceasta răspunsul e caduc.

Adia are pentru dragostea mea misterul simplicităţii. Ca pictor şi ca om, o cunosc perfect. E numai lumină, nici o umbră. E sufletul cel mai nealterat de viaţă pe care l-am întîlnit. Nici o impuritate, nici un ascunziş, nici un vicleşug. Mieluţ în floare. O cameră albă plină de soare. Răsfrînge ca oglinzile veneţiene tot ce întîlneşte, pur. E cea mai puţin „femeie" din cîte am cunoscut. Poate de asta, pentru dragostea mea, e cea mai femeie dintre toate.

E „ataşată" de mine. Acesta-i termenul just. Cînd lipsesc mai mult — stau uneori închis cu tînărul Deleanu — mă întreabă de ce-am lipsit, ce-am făcut, unde am fost.

O distrează cravatele mele, ochii mei, hainele mele. Are uneori atenţii care mă înduioşează. Dăunăzi mi-a cusut un nasture care spînzura. S-o fi văzut, Ioana, gospodină!

închipuieşte-ţi formula la care am ajuns: aş dori să fie copilul meu, fetiţa mea.

Nimeni — nici tu — n-ar cunoaşte dublul fond al pasiunii pentru fetiţa mea; poate nici eu! Şi atunci, în acest sfîşietor dulce sentiment al paternităţii, l-aş îngloba şi pe tînărul Deleanu. I-aş avea în mine pe amîndoi. Uite la ce-am ajuns. Ioana !

Ce-are să fie nu ştiu ! îmi limitez viitorul la prezent.

Pentru întăia oară în viață conviețuiesc cu o femeie de care nu m-am atins, şi nu doresc nimic alt decît s-o simt lîngă mine, rîzînd, jucîndu-se cu cristalele candelabrelor, plîngînd, iubind chiar — însă de la Veneția — pe tînărul Deleanu din România. Dar doresc să ştiu cine-i tînărul Deleanu.

Răspunde-mi, Ioana, privindu-mă drept în ochi.

Devotatul tău.

Paşa

P.-S. Am rupt plicul ca să adaug acest post-scriptum. Am aflat cum se numeşte tînărul Deleanu.

Adia mi-a dat chiar acuma o scrisoare pentru România. înțelegi emoția! Era adresată „domnului Dan Deleanu".

îl cheamă Dan. E numele unui roman de Vlahuță. Mi-aduc aminte şi de un alt Dan: *Dan, căpitan de plai.* De Bolintineanu, probabil.

De acum începe altă tortură: Dan. Cine-i Dan, Ioana?

Te anunț totodată că sînt un nemernic. Mi-am descoperit apucături de slugoi. Am deschis scrisoarea Adiei!... Nu-i scrie nimic. îi trimite o fotografie de-a ei în gondolă, şi atît. Nici un cuvînt.

Ce spui tu, Ioana? Cînd o femeie îți trimite o fotografie, e mult sau puțin? Eu nu mă simt în stare să dezleg această problemă. Ştiu că femeile care m-au iubit îmi scriau enorm. Nu ceteam decît primele rînduri, uneori şi ultimele, cum cetesc şi cărțile autorilor conaționali, oferite cu dedicație. Altele îmi trimeteau buchete de flori: le retrimeteam altora. Nu țiu minte să-mi fi trimis vreuna o simplă fotografie fără de rest. Tu nu mi-ai scris decît după ce ne-am împrietenit, adică după ce m-am calmat — dar fotografii nu mi-ai dat.

Ştiu eu ! Poate că o fotografie e mai mult decît o scrisoare, e emblema darului complect.

Scîrnavă invenție şi fotografia!

Cum am să dau ochii cu Adia! Să-i mărturisesc deschiderea scrisorii? Ce spui? Dacă mă disprețuieşte? Unele femei sînt atrase de oamenii pe care-i disprețuiesc mai mult decît de acei pe care-i admiră. Disprețul implică o senzație de superioritate măgulitoare pentru cel care disprețuieşte, şi măgulirea te leagă într-un fel de cel care ți-o provoacă.

Dar Adia e atît de inedită! Sau dragostea e inedită pentru mine.

Răspunde-mi urgent.

*

IOANA PALLĂ către ALEXANDRU PALLĂ

Sălcii

Bunul meu Paşa,

întăia sultană a haremului tău recunoaşte că ultima cadînă merită să fie sultană. Acesta este ultimul cuvînt al buzelor, cărora, dacă nu le faci altă cinste, le-o faci pe aceea de-a avea încredere în cuvîntul lor.

Dan Deleanu, absolvent a şapte clase liceale, etatea optsprezece sau nouăsprezece ani, nu e nici Cesar Borgia, nici Shelley. E un foarte normal reprezentant al acestei vîrste şi al acestei clase — a opta — în care a promovat.

Bunule Paşa, ai uitat pe prietena ta! Altminteri, din simpla lectură a scrisorii mele, ți-ai fi dat seamă că elevul Deleanu, spre deosebire de foasta Manon, actuala Adia, nu este interesant nici pentru tine, nici pentru mine: prin urmare, nu va mai fi, dacă a fost, nici pentru Adia.

Mi-ai cerut fotografii. Aş prefera să-ți expediez în colet poştal personajul în carne şi oase. Eu aş scăpa de prezența lui inoportună} tu, de obsesia lui, dezagreabilă desigur, cînd e însuflețită de Adia. De asta nu îndrăznesc să-ți îndeplinesc rugămintea. Aş plăti-o prea scump. Dacă i-aş cere o fotografie, mi-ar aduce un album, adică o colecție de albumuri: în fiecare, pozele altei vîrste.

Cînd l-am cunoscut, i-am împrumutat o carte — amabilitate — şi ca să mi-o aducă mi-a făcut un număr exagerat de vizite. Preferam să-şi reție cartea. E complect lipsit de tact. Desigur că şi acuma mă aşteaptă în grădină.

După cum întrevezi, face parte din categoria băiețoi. Are păr buclat, frunte mare — cred că a trecut moda frunților mari chiar şi în Germania — şi o expresie blînduță. Totuşi „zvîrle" — mai mult catîr decît cal. Evoluează alternativ între tăcere — îşi trece mîna prin bucle: i-am recomandat un pieptene — şi agresivitate monosilabică: i-am recomandat o oglindă.

Se crede neapărat om superior, mai ales cînd tace. Dă din umeri, dezaprobativ; ridică sprincenele interogativ; se-ncruntă, fudroaiant; răsfrînge buza, blazat.

Face sporturi. Acesta e subiectul favorit de conversaţie laconică bineînţeles. De la al şaselea cuvînt în sus, elocvenţa derapează. Să-1 ascultăm.

— Patinajul e o artă, ca şi dansul. Nu e sport.

I-am mulţumit pentru noutate. Răspunsul înţepat:

— îmi dau seamă fiindcă patinez foarte bine.

— Nu te cred.

— Am luat premiul întăi la concurs.

— Nu te cred t

Tace. îl cred.

E ferm convins că atletismul impune fără greş, în faţa femeilor. E mai puţin voinic decît luptătorii de circ, dar tot atît de plin de ifos, fanfaron şi îngîmfat. Cînd intră în casă, bombează pieptul, lărgindu-şi umerii: exact intrarea atletului în arenă, în timp ce fanfara ţigănească intonează un „trăiască regele" oarecare.

Cucoşel, încearcă să facă tartarinade, fără sare, fără vervă, fără fantezie. Mi-a istorisit foarte înfierbîntat cum a expulzat din casa unei „prietene" de-a lui pe un „prieten" al acesteia, necuviincios cu el şi cu prietena lui. Scenă demnă de George Ohnet. Entuziasmul naratorului, de aceeaşi calitate. îi place să se fălească, atribuindu-şi cuceriri de „femei bine" cu nume suspecte: probabil, numele tuturor eroinelor literaturii româneşti, salon pe care nu-1 frecventez, aşa că nu-1 pot controla. Cartea împrumutată, de care-ţi vorbeam mai sus, e *Le portrait de Dorian Cray.*

— Ţi-a plăcut?

— Nu.

— Mă aşteptam.

Tace.

Pun cartea la loc. Nici n-a cetit-o. *Dorian Gray,* bunul meu Paşa, e ca un pat de dragoste. Cine-a cetit volumul acesta a lăsat urme. Era intact, cum îl lăsasem noi.

— Arsene Lupin îţi place?

— Spune drept.

— Da... fiindcă...

— Am înţeles.

Se uită urît. Ştii, privirea grevistului cînd îţi vede ciorapul de mătasă, după ce i-ai întins ajutorul pe care l-a acceptat.

îl alimentez din biblioteca lui Sake. Cînd mă vizitează îi trimit în grădină un roman de Gaston Leroux, Maurice Leblanc sau Paul d'Ivoi, să-i ţie de urît. Probabil că-1 pasionează. Stă după-amieze întregi în grădină. Eu stau în casă. La plecare, îi împrumut în genere romane în cel puţin trei volume — Alexandre Dumas, Eugene Sue, Xavier de Montepin — cu speranţa că mă va lăsa în pace măcar o săptămînă. Desigur că ceteşte zi şi noapte. După cel mult două zile — indiferent de numărul volumelor — mi le aduce îndărăt. îi dau altele, mai numeroase. Le înghite şi iar vine. Pînă la sfîrşitul vacanţei trebuie să comand o nouă provizie (are şi Sake nevoie), şi cea pentru grădină, şi cea pentru acasă, se topesc. Cultura lui Sake de o viaţă întreagă e devorată într-o singură vacanţă !

Vezi dar cu cine ai a face: un Sake *en herbe!*

Dar n-am isprăvit.

Toţi am fost plagiatori în tinereţă, însă cu modestie. Te văd pe tine, de pildă, la şaisprezece ani, spunînd flirtului tău:

„Nu-i aşa că luna pe turla bisericii e ca un punct de aur pe un i?"

Alţii, mai puţin mussetieni, vorbesc de trandafirii aurorei, de diamantele picăturilor de rouă, de noaptea ochilor, de mînile iubitei: ca doi crini etc. ...

Normal şi cuviincios ar fi ca şi foarte normalul elev Deleanu să facă la fel. I-aş trece o exclamaţie luată dintr-o juxtă oarecare, o metaforă din Hugo — în sfîrşit, materialul poetic învăţat la şcoală, vorba avînd avantajul că te cruţă de grija ortografiei.

Dumnealui, nu !

într-o zi mă coboram în grădină să-1 alimentez cu romane senzaţionale, adică să-1 congediez.Tocmai atunci scăpase în grădină un curcan, care, văzîndu-mă, s-a burzuluit.

Tînărul Deleanu exclamă către mine:

— Uite la el: parcă-i o apoteoză de fluturi albi!

Am tăcut.

Altădată. Răsărise o lună roză. Tînărul inspector al gradinei mele exclamă:

— Noaptea aceasta e ca plăcile de gramofon cu Carusso: e însemnată cu cerc roz la mijloc.

Altădată, despre un muşuroi de furnici:

— Parcă-s icre negre în delir !

Despre coarnele unui bou:

— își poartă musteţile pe cap.

Cîtăva vreme am tolerat. Mă amuza candoarea. Pînă cînd l-am spus:

— Să ştii că-1 cunosc foarte bine pe Jules Renard. Studiază altceva, dacă ţii să mă epatezi!

S-a roşit — ca plăcile lui Carusso — a bîlbîit şi n-a mai venit o săptămînă.

De atunci a renunţat să mă epateze. Se mulţumeşte cu porţia, regulat servită, de romane senzaţionale.

Bunul meu Paşa, tu şi tînărul Deleanu !

Ai patruzeci şi şapte de ani. I-adevărat, cochetul meu Paşa. Dar eşti Alexandru Pallă, Paşa, palat oriental cu vedere pe Bosfor. Tu singur ţi-ai servit acest madrigal.

Şi care-i femeia în stare să prefere unei ferestre de palat oriental cu vedere pe Bosfor un ochi de geam cu vedere pe Liceul Lazăr !

Scutură-te, Paşa ! Niciodată n-ai fost modest. Tu, Superbul, Magnificul, tocmai acuma să ai tracul şcolăresc, tracul debutantului.

Nu te-am văzut de şase luni, dar te ştiu mai bine decît oglinda ta. Timpul te „patinează" ca pe tablourile de rasă. Tîmplele albe nu sînt decît o cochetărie a ochilor care au vrut să-şi valorifice în decor de argint negrul invincibil. Dar amestecul tău de „Ambre" şi „Maryland"! Eşti singurul bărbat care ştie cum trebuie să miroase un bărbat. Femeia caje te-a cunoscut nu mai poate suporta în braţele ei alte mirosuri.

în legătură cu această din urmă constatare, să-ţi mai indic un amănunt caracteristic al „rivalului" tău. Are mîini inexpresive pe faţă şi pe dos. Liniile palmei arată calmul plat al mediocrităţii echilibrate. Şi' ştii că adevărul e în palmă, nu pe frunte. Degete scurte, stîngace cînd se mişcă, greoaie cînd apucă. Mînă de moşier sîrguitor, bună să pălmuiască argaţii, să ciupească ţărăncuţele agricole, să ţie hăţurile şi coada biciului, să facă pasienţe şi să aibă gesturi de imperator cu bucătăreasa şi nevasta.

Pune alături mînile tale, făcute pentru trupurile albe, pentru culori, şaluri, covoare, *papier impirial...* Şi femeile, bunul meu Paşa — o ştiai înainte — sînt mult mai sensibile la mîni decît îşi închipuie bărbaţii. Mîna unui bărbat pentru o femeie e întâia fereastră deschisă asupra calităţii ritmului de care e capabil în dragoste şi asupra duratei lui. Sînt mîni brutale şi urgente cum sînt cucoşii. Altele grase, cu degete apoase şi umflate: acelea dorm

oricînd, sau, mai exact, adorm mereu. Altele-s veşnic năduşite, cleioase, făcute mai degrabă să ţie locul hîrtiei de prins muşte. Altele, discursive, secundează onorabil vorba, chiar pasionată, dar restul nu. Altele, bădărane, ar prinde bătături oricînd: şi cînd fac dragoste, ară şi prăşesc. Altele, păroase — cunoşti falşa virilitate a părului — indispun ca un obraz neras. Altele sînt prea specializate, prea unilaterale: ştiu să gesticuleze, dar nu mai ştiu să alinte. Sînt deplasate.

Dar mînile tale, incomparabil Paşa! Ţi-aduci aminte, cînd ceteam *Le jardin des caresses,* ai exclamat:

„Mes mains sont les chemins qui minerit au «Jardin des caresses»."

Şi nu te lăudai! Ştiai să răsfoieşti o carte preţioasă, un trup — şi să le ceteşti.

Mînile tale, Paşa, sînt singurele demne să reţie mînile care „lăsau dîră în apă veneţiană".

Junele Deleanu se va consola imediat cu domesticitatea femeiască de acasă. E predestinat la aşa ceva.

Dar Adia îl iubeşte pe tînărul Deleanu !

Care-i izvorul acestei informaţii? însăşi Adia.

De cînd ai devenit atît de credul, Paşa?

Minte Adia?...

Nu sări în sus ! Nu minte. Ca şi tine, sînt convinsă că Adia e cea mai puţin femeie din cîte am cunoscut. Dar, în primul rînd, pentru cel care-o iubeşte, fiecare femeie e cea mai puţin femeie din cîte a cunoscut. Asta înseamnă să fii femeie, Cînd nu eşti, rămîi „o femeie ca toate celelalte" pentru toţi bărbaţii. Acesta este stocul de femei destinat maternităţii şi evanghelicelor adultere. Viaţa lor e cuprinsă în trei etape: logodna, căsătoria şi onestul adulter.

Adevărata femeie, bunul meu Paşa, nu tăgăduieşte, mărturiseşte. Dar mărturisirea ei decolorează realitatea mai puternic decît minciuna. Minciuna lasă joc liber acelei inchizitoriale imaginaţii numită gelozie. Mărturisirea limitează, e supusă deci uitării, şi pe deasupra măguleşte vanitatea bărbatului care chiar înşelat a dominat, obţinînd adevărul: aşa-zisul adevăr, căci autentica minciună feminină nu e decît un adevăr nuanţat. El a rămas „bărbat puternic", obţinînd de la „femeia slabă" mărturisirea. Conştiinţa acestei superiorităţi în bărbatul înşelat e principiul tuturor iertărilor.

Dar să examinăm mărturisirea Adiei.

„îl iubesc."

Şi a plîns.

A afirmat un adevăr în acea clipă? Desigur că da, fiindcă tonul ei te-a convins, şi lacrimile ei te-au înduioşat. *„Si vis me fiere"...*

în acea clipă, *cu tine alături* — subliniez aceasta — îl iubea cu voce tare şi lacrimi pe obraz. Dar dacă tu nu erai alături de ea, l-ar fi iubit la fel? Cred că nu.

Mai întăi, chiar dacă nu interveneai tu în viaţa Adiei, ea continua să se plimbe la Veneţia, fiindcă: „mie-mi place Veneţia" ! Deşi ruda ei plecase alarmată cu drept cuvînt de război, deşi circulau cred şi acolo, ca pretutindeni, zvonuri despre invazia Moldovei de către ruşi, deşi tînărul Deleanu era în Moldova primejduită... în acest timp. Adia se plimba în gondolă, „făcînd dîră în apa veneţiană".

Nu-ţi pare insolit acest calm, acest „mie-mi place Veneţia", cînd cel „pe care-1 iubesc" e în Moldova?

Cîtă vreme n-a avut pe nimeni căruia să-i spuie „îl iubesc pe Dan Deleanu", se plimba prin Veneţia, cum ai văzut-o. Vra să zică, lacrimile vin din vorbele „îl iubesc", nu din tăcerea „a iubi", neîmpărtăşită nimănui.

Dar de ce întîii persoane care i-a pomenit de existenţa acestui tînăr Deleanu i-a mărturisit imediat, pe loc, că îl iubeşte? Nu vezi tu, bunule Paşa, în aceste vorbe care i-au sărit de pe buze, în această afirmaţiune inutilă, conştiinţa surdă a nesiguranţei sentimentului atît de tare şi de iute proclamat?

Dacă-ţi răspundea: „Da, îl cunosc"... tăcerea de după „îl cunosc"—tăcere din care interlocutorul era exclus — era într-adevăr reculegerea melancolică a dragostii în faţa unei neaşteptate evocări.

„îl cunoşti pe tînărul Deleanu?" ai întrebat-o tu inopinat.

Ea ţi-a răspuns afirmativ, dar te-a pus în curent cu un sentiment al ei — de ordin intim — faţă de această persoană pentru întăia oară apărută între voi. Ţi-a dat deci mai mult decît i-ai cerut. în primul rînd, ea avea nevoie de aşa ceva. în acea clipă a monologat, n-a dialogat — sau a dialogat nu cu tine, ci cu o Adină retrospectivă.

Acel „îl iubesc" spontan şi tare e justificarea lui „mie-mi place Veneţia" — e afirmarea cu ton agresiv faţă de uitarea de pînă atunci. E conştiinţa slăbiciunii şi ipocrizia involuntară pentru comoditatea sufletului.

Ţi-aduci aminte de doctorul Velescu? începuse paralizia progresivă. Făcea cu efort cea mai elementară mişcare. Căutai să-i ajuţi, ţinîndu-i paltonul, de pildă. Te refuza fanfaron şi energic.

„Nu-nu-nu ! Eu îmi fac toate serviciile singur."

Şi îşi punea paltonul cu satisfacţia omului care-a făcut un gest eroic. Avea nevoie de astfel de exagerări, ca să-şi alunge panica paraliziei, ca să-şi dovedească validitatea integră pentru cel mai neînsemnat lucru.

Acel „îl iubesc" al Adiei are aceeaşi semnificaţie, din acest punct de vedere. Acel „îl iubesc" se traduce prin: Vai! Abia acum îmi dau seamă că pînă azi am uitat să-1 iubesc...

Ori, aşa ceva nu se uită. Iar lacrimile, candidule Paşa, erau pentru dragostea ei defunctă, sau pe aproape, nu pentru tînărul Deleanu, dorit şi regretat.

Dar să examinăm aceste vorbe şi din alt punct de vedere. De ce ţi le-a spus tocmai ţie? Căci orice vei crede şi orice vei spune tu, Adia ştie c-o iubeşti. Femeile, bunul meu Paşa, au în mişcările conştiinţei ceea ce s-ar putea numi „coada ochiului".'Cu coada ochiului fiziologic, surprinzi ceea ce lumea crede că-ţi scapă: un zîmbet depreciator, un gest schiţat, un semn fugar, o mimică destinată altuia, în care eşti comentat pe la spate. Această „coada ochiului" a conştiinţei feminine zăreşte totdeauna apropierea dragostei, pe care bărbaţii — mai simpli din acest punct de vedere — n-o văd decît atunci cînd le sare-n ochi, şi încă!

E imposibil ca Adia să nu fi văzut privirea schimbată cu gondolierul cînd a sărit din gondolă. E imposibil, instabilule Paşa, să-«u-şi fi dat seama, în timp ce o pictai, că pe Ungă ochiul pictorului, care „înregistra" frumuseţea ei, selecţionînd ce-i mai expresiv în ea, o mai privea şi ochiul îndrăgostitului, care-1 deranja pe pictor, făcîndu-1 să adore— dezinteresat din punct de vedere artistic — modelul iubit în clipa cînd nu mai era pictat. Cunosc...

Atunci de ce tocmai ţie ţi-a mărturisit că iubeşte pe un altul?

Bagă de seamă, Paşa, nu ţi-a spus: „Pe tine nu te iubesc, nici nu te pot iubi, fiindcă iubesc pe altcineva" — ceea ce ar fi fost o grosolănie.

A spus atît: „îl iubesc".

Dar există cuvînt care să dea unei femei mai deplină frumuseţe, mai arzătoare feminitate decît acesta?

în momentul cînd a spus „îl iubesc", a ştiut că o iubeşti, fiindcă frumuseţea pe care i-o dă acel cuvînt o făcea invincibilă în ochii celui care-o privea şi asculta spunîndu-1. Acest „îl iubesc" se traduce astfel: „Ştiu, Paşa, că mă iubeşti... Iubeşte-mă. Ia-mă. Răpeşte-mă din acest «îl iubesc »."

Tu, natural, te-ai întristat auzind că-1 iubeşte pe tînărul Deleanu. Deci ai iubit-o mai tare. Ai renunţat la ea, adică ai vrut să renunţi şi ai văzut că nu poţi. Ai devenit gelos, deci suveranitatea absolută a proprietăţii ţi-a devenit necesară, de unde pînă atunci îţi părea facultativă.

Prin acest „îl iubesc" ea te-a făcut să fugi şi după trecutul şi viitorul ei, cînd pînă atunci te ştia mulţumit cu staţionarea în faţa prezentului. Te-a legat cu mai multe lanţuri, avînd aerul că te dezleagă. Exact „libertatea" cucerită prin revoluţii.

îmi vei spune, bunule Paşa, că eu fac un monstru din Adia, câ-i atribui calcule şi subtilităţi odioase, incompatibile cu simplicitatea ei de cristal.

Te înşeli! E.cochetă şi nu pare. De asta e femeie aleasă. Perfecţiunea ultimă a unui scriitor — uite: Gide — e să pară că n-are nici un sfii, şi totuşi să-1 aibă pe cel mai dificil: al simplicităţii reconstituite. Aşa-i şi cochetăria adevărată. îţi dă impresia unei absenţe. Asta înseamnă că e străvezie ca tot ce e perfect pur.

Există învăluind totul, dar n-o vezi. Adevărata cochetărie e involuntară, ca şi feminitatea cu care se identifică.

Cînd Adia ţi-a spus „îl iubesc", a spus ceea ce trebuia să spuie ca să declanşeze o mişcare mai puţin pasivă a dragostii tale spre ea.

Acest „îl iubesc", în ultimă analiză, fericitule Paşa, înseamnă: „Te iubesc".

Şi tocmai eu, eleva ta, să-ţi fac lecţii, să te ajut! Nu te întrista. Asta înseamnă că eşti tînăr. Fii orgolios că poţi primi lecţii de la eleva ta. Tu iubeşti, eu îţi dovedesc că eşti iubit. Vezi şi tu în partea cui se îngrămădesc anii.

N-am isprăvit încă. Doresc să fii liniştit. Un singur lucru a rămas — pentru tine — obscur şi, poate, îngrijorător: cum a putut Adia — ea n-are nevoie de elogii — să-1 iubească pe tînărul Deleanu, despre a cărui valoare ţi-am vorbit suficient? Cum a putut să intre aşa ceva prin „porţile împărăteşti" care sînt ochii Adiei?

Nici n-a intrat, nici n-a ieşit, *fiindcă nu l-a iubit.*

Dar: „îl iubesc"...

O confuzie, bunul meu Paşa, o simplă confuzie din acelea care încurcă pe oamenii tineri. Nu vreau să-ţi fac o lecţie cu subiect anost, dar sînt silită să fac oarecare consideraţii asupra maternităţii ca generatoare de confuzii.

Pretind unii că femeia, cu tot ce-i specific în fiziologia ei, e creată pentru confecţionarea pruncului. Poate că da. în tot cazul, sentimentul maternităţii există şi în cea mai stearpă femeie. Forma cea mai rudimentară şi cea mai directă e afecţiunea pentru propriul copil. Totuşi, bagă de seamă cîte femei nu-s de loc „mame" cu odraslele lor. După avizul meu, această vitregie — mai generalizată decît se crede — înseamnă că nu numaidecît copilul, copilul tău, polarizează acest sentiment, a cărui existenţă mi se pare axiomatică. Dimpotrivă, afecţiunea pentru copilul tău, fiind oarecum obligatorie (prin sancţiunea opiniei publice, cu toate variantele ei artistice, morale, religioase şi juridice) devine un fel de corvadă. în tot cazul, e mai puţin spontană, mai puţin liberă, mai puţin dezinteresată, tocmai din pricina obligativităţii ei, din pricina amestecului colectivităţii. Un exemplu lămuritor în această privinţă: Doi tineri se iubesc pe furiş fiindcă familiile... Dragostea lor e perfectă tocmai fiindcă familiile... în sfîrşit, datorită cine ştie căror împrejurări, familiile consimt. Ceea ce era delicios „pe furiş" devine ostentativ şi obligator „pe faţă". Mama ei, clipind din ochi, roagă pe invitaţi să-i lase singuri şi, pe la sjsate, cu o voce destul de tare, se înduioşează de gentileţa „hulubaşilor". E aşa-zisa clipă încîntătoare a logodnei. Dragostea cu drăgălaşe demonstraţii în doi, „hulubismul", devine obligator pentru logodnici. Altfel n-ar mai fi logodnici — aşa cum e cîntată această noţiune — n-ar mai fi logodnici pentru cei care-au venit nu să-i felicite, ci să-i vadă logodnici.

Voluptate cu spectatori la vîrsta logodnelor normale nu există. Şi atunci, tinerii îndrăgostiţi, deveniţi prin logodnă funcţionari ai idilei, încep să simtă corvada. Vine efortul, teatrul în doi, penibil, din care se naşte prima minciună reciprocă, deprinderea ipocriziei casnice etc. ... Astfel, logodna ucide amănunţit dragostea. E primul cimitir. După aceea vine distracţia festivităţii căsătoriei, luna de miere cu logodna trupească şi restul.

Aşa e şi cu sentimentul — sau instinctul — maternităţii faţă de propriul copil. Obligativitatea lui îl slăbeşte, îl contrazice, jignind autonomia sufletească — uneori îl anulează, nu în sine, faţă de copil numai. Sentimentul rămîne disponibil, puţin ursuz. Şi atunci ai spectacolul unei mame vitrege pentru copilul ei, pasionată mamă pentru căţelul, pisica, florile sau amantul ei. Pasiunea unor gospodine pentru „interiorul" casei lor e tot o formă a acestui sentiment.

Am făcut aceste consideraţii numai ca să-ţi reamintesc că orişice femeie e neapărat mamă... faţă de cineva sau ceva.

„îl iubesc ca pe un mărţişor găsit pe stradă. E copil"...

Adia singură ţi-a dat cheia afecţiunii ei pentru tînărul Deleanu. Ai neglijat-o, cum neglijezi totdeauna evidenţa. E — sau, mai riguros — *era* o afecţiune maternă. Valoarea intrinsecă a celui spre care era îndreptată n-avea importanţă. Hîd, prost, rău, murdar — era „copilul ei". „Mărţişor găsit pe stradă" sau copil găsit pe stradă: i l-a trimis destinul. Joacă şi superstiţia mare rol în aşa ceva.

Dar femeile nu au nevoia de expansiune a sentimentului maternităţii decît atunci cînd simt declinul dragostii (de la care smulg astfel o prelungire, căci copilul, pentru femeie, de cele mai multe ori, e o variantă a bărbatului de la care-1 au) sau absenţa dragostii, sau nevoia dragostii.

Sînt convinsă că afecţiunea Adiei pentru tînărul Deleanu dovedeşte neîndoios că atunci cînd l-a cunoscut -^„mărţişor găsit pe stradă": l-a găsit la patinaj — simţea concomitent şi absenţa, şi nevoia dragostii.

Tînărul Deleanu n-a fost decît un regretabil, dar explicabil preludiu al somptuosului meu Paşa.

Iată complect şi definitiv diagnosticul pe care mi-1 ceri.

Acuma să-ţi dau cîteva directive practice. Vrei să desfiinţezi definitiv îndoiala pe care — cine ştie — poate că nici scrisoarea mea n-a alungat-o? Vrei să te convingi că Adia te iubeşte şi că tînărul Deleanu e o fantoşă? Vrei să fii fericit?

Foarte simplu. Vino la Sălcii împreună cu Adia. Aceasta e singura soluţie, şi e perfectă.

Iată şi explicaţia.

Adia l-a cunoscut pe tînărul Deleanu la patinaj. Conced tînărului că patinează bine. L-a mai văzut probabil dumineca, din cînd în cînd, la un cinematograf, într-o grădină publică, la teatru: în sfîrşit, într-unui din locurile publice în care se ascunde aşa-zisa taină a idilei. Nu uita că-1 cunoaşte numai de cîteva luni. S-au cunoscut la patinaj, deci pe la Crăciun. Şi s-au văzut uneori numai, şi pe fugă, el fiind ocupat cu şcoala.

Apoi urmează întîlnirea din tren, între două staţii, pe care ţi-am descris-o. Numai eu fredonam o arie din *Manon;* Des Grieux tăcea. De altfel, îl cunosc suficient: e un frenetic taciturn, vid.

Făcînd bilanţul acestei idile, te rog să observi că Adia l-a văzut patinînd, tăcînd şi plîngînd. Şi l-a văzut singur.

îl cunoaşte?

Te asigur, Paşa, că-1 cunosc mult mai bine. Mi-a fost de ajuns să-1 văd de două ori ca să-1 evaluez. Dar eu l-am privit cu ochi limpezi, de asta l-am văzut imediat.

Totul e să-1 „vadă" şi Adia. Pînă acuma nu l-a văzut. L-a revăzut în închipuire, ceea ce-i cu totul altceva. E exact confuzia pe care-o produc unele vacanţe petrecute în ţinuturi sălbatece: la munte sau la ţară. Te plictiseşti. Tonele de „natură" te apasă. Cauţi pe cineva. îl găseşti totdeauna. E medicinistul obligator cinic şi sceptic, care dintăi intimidează şi apoi se converteşte la credulitate şi cel mai plat sentimentalism. E ofiţerul zvelt şi elegant, cu care faci cîteva ceasuri de călărie poetică pe zi şi care-ţi pune scrisori în coburi şi flori în coama calului. E tînărul vecin de moşie, care zilnic galopează pe ogorul semănat, înfruntînd injuriile ţăranilor, şi căruia, la sfîrşitul vacanţei, îi strîngi mîna pe furiş. E palidul şi nehrănitul poet al stelelor şi lunii, care-ţi dedică versuri pastişate numai după autori demodaţi. E pletosul violonist, care nu mai face exerciţii, ca să-ţi fure inima cu ajutorul suspinelor celebre etc. ...

Aşa îi judeci *astăzi.* Dar *ieri,* şi *acolo,* ai crezut că-i iubeşti. Ai oftat la plecare şi ai privit cu gol în inimă florile şi stelele care rămîn. Acea persoană care acolo te-a fermecat, dacă n-o mai vezi niciodată, devine dragostea cea mai „curată", cea mai „poetică" a vieţii: fie student la Medicină, ofiţer de cavalerie, elev la conservator — indiferent.

în schimb, dacă vine să-ţi facă vizită la oraş, devine imediat cea mai anostă şi mai ambarasantă cunoştinţă, de care te jenezi faţă de prietenii de la oraş, pe care o renegi, pe care o urăşti, ca tot ce te umileşte profund.

Motivul? Schimbarea mediului. Ce-ai iubit la Varatec — la Bucureşti, după vacanţă, devine: „Uf! Să mă-nvăţ minte să mai fac cunoştinţe la mănăstiri 1" Veniţi la Sălcii amîndoi. O singură dată să-1 vadă Adia pe tînărul Deleanu în mediul nostru, evoluînd printre noi doi, subt privirea ei, şi te asigur, bunul meu Paşa, că tînărul Deleanu nu va mai pune piciorul la Sălcii nu din cauza mea — eu îl ţin în grădină cum l-aş ţine la bucătărie — ci din cauza Adiei, care se va jena să-1 vadă şi să-1 vezi, şi să te vadă văzîndu-1.

Smulge-te deci din Veneţia. Nu ezita o clipă. Pleacă imediat. Adia va pleca împreună cu tine, sînt sigură. Spune-i în treacăt că Sălcii e o moşie nu departe de Medelenii tînărului Deleanu. Vei

compensa prin acest gest imprudenţa pe care ai făcut-o mărturisindu-i că ai desfăcut scrisoarea adresată tînărului Deleanu. Spun imprudenţă nu fiindcă te va dispreţui. Nu ! Va fi însă prea măgulită. Şi conştiinţa unei prea mari puteri e primejdioasă mai ales cînd tinerii tirani guvernează singuri, fără regenţa unei Ioane, de pildă. Gestul cu Sălciile din vecinătatea Medelenilor va compensa pe celălalt. îşi va da seamă că dacă te-ai îndoit de ea, nu te îndoieşti de tine. Procedează cum îţi spun: sînt sfetnic lucid şi femeie pe deasupra.

Voi lua măsuri, trimeţindu-I pe Sake la Bucureşti, să nu vi se facă dificultăţi la întoarcere. Telegrafiază-mi numai ziua plecării.

Am făcut o mică pauză, ca să recapitulez întrebările din scrisoarea ta.

Ereditatea dinspre mamă a tînărului Deleanu? Are să te amuzeze ! Mama lui e virtuoasa Alice Deleanu, născută Dumşa, care-mi întoarce spatele de cînd cu plecarea lui Vania în America. Crede probabil că eu am „stricat viitorul" lui Vania 1 Nu mă vorbeşte de rău nicăieri, dar mă evită. Pentru ea eu sînt Sodoma şi Gomora. După cum vezi, mama tînărului, departe de a fi o sirenă, este o perfectă pedagogă a virtuţei, familiei, carierii. Cînd te gîndeşti că această domestică şi timorată făptură e nepoata faimoasei Fiţa Elencu, şi vara lui Vania, nu-ţi vine să crezi! Probabil că seamănă cu mama ei, o limfatică anonimă a vechiului Iaşi boieresc. Tînărul Deleanu „s-a tras" dinspre ea — adăugind produsul sporturilor: muşchii. Are şi o soră tînărul. N-o cunosc — casele noastre nu se frecventează decît prin junele familiei, care se cultivă în grădină — dar, după cîte am auzit, e prototipul insuportabil al „copilului teribil". Sportivă şi ea — se putea cu-aşa frate! — şi muzicantă, înţelegi, educaţie aleasă — se putea cu aşa mamă!

închipuieşte-ţi, veneţianule, cu aceste date, decorul şi viaţa de familie a elevului Deleanu în vacanţă. Sora care face „spirite" la dejun, sporturi dimineaţa şi muzică seara, cînd răsare luna, la patru mîni cu „mămica" ! Mama, virtuoasă, moralistă şi ideală gospodină şi Mamă: „O mamă"!

Tatăl... A! Nu-1 cunoşti pe Iorgu Deleanu? E un om despre care se spune la toate vîrstele, cu acelaşi ton: „Ce poamă !" Numai el mă salută pe stradă, dar trage cu ochiul să vadă dacă nu-1 observă vreun amic de-al casei. Cred că e singurul exemplar reuşit al acestei convenţionale familii. Dar, după cîte ştiu, nu prea stă pe acasă.

Eşti satisfăcut?

Simt că mi-am făcut datoria.

A ! Mai am de răspuns la post-scriptum.

Cînd o femeie îţi trimite o fotografie, e mult sau e puţin?

Depinde de fotografie, naivul meu Paşa. Dacă fotografia e extraordinară, e mult. Dacă fotografia e mediocră, e puţin. Dar cînd îl ai pe Alexandru Pallă alături, lîngă tine, şi cînd acest rarisim Alexandru Pallă îţi face portretul — aşa cum mi l-ai descris: roş şi verde în verdele Veneţiei — şi cînd, în loc să trimiţi portretul însuşi, sau măcar fotografia acestui portret, tînărului de la Medeleni, îi trimiţi o fotografie oarecare — dă ! erai foarte distrată în clipa expediţiei. Şi dacă erai foarte distrată în acea clipă tocmai, înseamnă că te gîndeai la cel care te priveşte, sau te va privi, în carne şi oase, mai mult decît la celălalt.

Şi cînd, pe deasupra, acea fotografie oarecare nu e însoţită de nimic, valoarea ei scade simţitor. O femeie, bunule Paşa, cînd trimite o fotografie de-a ei cuiva pe care-1 doreşte, cuiva de care vrea să fie dorită, mai adaugă o floare, o şuviţă de păr, ceva, în sfîrşit, care să dea parfumul realităţii cartonului mort. Sau măcar sărută fotografia pe care o trimite. N-ai grijă! Cînd o sărută, are grijă să anunţe aceasta pe dosul fotografiei. Femeile nu cunosc nici voluptatea invizibilului, nici a anonimatului, mai ales în dragoste.

O fotografie trimisă în astfel de condiţii, fără de nici un cuvînt, e o carte de vizită depusă fără să te dai jos din trăsură.

Trimit şi eu, după cum vezi, o fotografie de-a mea, aleasă la întîmplare, dar ţi-o trimit ţie, ca să mă vezi îmbătrînită şi să n-ai decepţii cînd ne vom vedea aici. Bunule Paşa, între noi cochetăria e deplasată. Sîntem doi vechi tovarăşi de arme.

Poţi să arăţi fotografia mea şi Adiei, ca să-şi dea seamă că Ioana Pallă, castelana de la Sălcii, care vă doreşte pe amîndoi, nu poate fi nici o clipă rivala ei. Cred că şi tu, privindu-mi fotografia alături de Adia, vei avea aceeaşi părere...

Ioana Pallă răsfoi un maldăr de fotografii, pe care le privi amănunţit, aşa cum se priveşte o femeie în oglindă cînd e îndrăgostită. Alese una —pe cea mai bună — o sărută şi, fără să scrie nici o vorbă pe faţă sau pe verso, o aşeză între foile voluminoasei scrisori.

*

Ioana Pallă, fostă sultană a lui Paşa şi camarada lui, îi servise multe „adevăruri nuanţate" în scrisoarea care trebuia să-1 determine să i-o aducă pe Adia la Sălcii.

Portretul tînărului Deleanu, de pildă, îl exprimase conştiincios. Un singur amănunt omisese: motivul care o făcea pe ea, Ioana Pallă, inabordabilă ca un trăsnet pentru intruşi, nu numai să tolereze, dar să provoace şi să întreţie chiar vizitele „băieţoiului" de la Medeleni.

Aşa ceva însă nu se destăinuieşte unui bărbat, chiar, sau mai ales, cînd acel bărbat e Paşa, în ultima sa metamorfoză. Nu putea să mărturisească lui Paşa că avea nevoie de prezenţa tînărului Deleanu, şi mai ales motivul acestei nevoi, contradictoriu pe de-a-ntregul cu părerea pe care o avea — sincer exprimată în scrisoare — despre acelaşi personaj.

Un motiv identic o determinase cu ani în urmă să se căsătorească, fără de nici un interes bănesc — ea singură fiind bogată — cu fratele pictorului Pallă, politicianul Sake, despre care curînd spusese cu un ton care nu suferise nici o evoluţie:

„Ce pauvre Sake!"

înainte de-a se căsători cu Sake, o cucerise pe sora fraţilor Pallă, Adelina Pallă, reeditarea feminină a simplutului Sake.

Amîndouă erau eleve interne la călugăriţe, în ultimul an. Adelina Pallă, orfană, era crescută de fratele ei, Manole Pallă, Sake, mult mai în vîrstă decît ea, holtei cu menajeră, şeful partidului conservator din Iaşi, graţie averii uriaşe' moştenită din părinţi şi graţie prestigiului — neştirbit nici de moarte — al părintelui său, Ştefan Pallă, unul din rarii oameni ai acelei vremi, stimat şi de răposata Elencu Dumşa: Fiţa Elencu.

Pe-atunci,' Ioana — fiica unei grecoaice pe cît de frumoasă pe-atît de iscusită, şi a unui negustor de neam turbure, îmbogăţit în apatica Moldovă — îşi aştepta frumuseţa, care nu-i venise încă decît în ochii întredeschişi. Era slăbuţă, palidă, cu gesturile de văduvioare ale fetelor crescute la călugăriţe, în haina cernită şi ingrată, cu filetul negru pe cap şi genele plecate.

Aşa cum era, se îndrăgostise fulgerător de pictorul, de pe-atunci celebru, Alexandru Pallă, ale cărui rare treceri prin laşul părintesc răscoleau garderobele femeilor ca balurile date în cinstea lui vodă. îl văzuse o singură dată la teatru, şi dorise pentru ea — ca Salomeea, capul lui Ioan — decorativul cap bărbătesc al lui Alexandru Pallă.

Pictorul plecase în străinătate. Venea în ţară numai ca să-şi încaseze venitul moşiilor administrate de Sake.

Ioana, după plecarea lui, cîştigase mai mult decît prietenia Adelinei; prin ea, mai mult decît simpatia lui Sake. Şi astfel, după trei ani, cînd pictorul venise din nou la Iaşi, după ce colindase Indiile, China şi Japonia, făcuse cunoştinţă cu o rudă inedită: Ioana Pallă, graţie căreia preţuise altfel decît pînă atunci peisajul laşului, în care se statornicise vreo doi ani.

Cucerirea treptată a Adelinei şi-a lui Sake nu era, cum s-ar putea crede, un calcul abil pentru a căpăta dacă nu o avere de care n-avea nevoie, măcar un nume mai vrednic de rangul feminităţii ei decît cel înscris în cataloagele şcolare şi pe coperta cărţilor de învăţătură.

La călugăriţe era atrasă de Adelina fiindcă era singura fiinţă din preajmă-i, care— deşi lipsită de orice farmec — îl avea pe acela al rudeniei de sînge cu Alexandru Pallă. începuturile apropierei ei de Adelina aveau coloritul celor mai pure idile. Timiditate, roşeli ale obrajilor şi sufletului, bătăi de inimă, teamă de ridicol, fericiri prelungite-n insomnii şi visuri, pentru cel mai neînsemnat gest afectuos al Adelinei.

Adelina, într-un cuvînt, era „flama" ei. Cu preţul unor eroice umilinţe faţă de colega de bancă a Adelinei, izbutise s-o înlocuiască. Apoi devenise tovarăşa ei de dormitor, la masă, la plimbare în recreaţii, la slujbă, dumineca, şi chiar la Sălcii, în vacanţa cea mare.

Sake o măritase pe Adelina cu un subordonat politic.

Ioana o iubise pe Adelina Pallă; pe Adelina Mendrea o dispreţui cum merita. La nunta Adelinei numai mireasa plîngea cum plîngeau miresele în acele demodate vremi —• cu hohote publice, leşinuri, deşteptări palide pe sofale, cu săruri la nas şi apă de flori pe tîmple; domnişoara de onoare a Adelinei, cauza necunoscută de nuntaşi a realei desperări, împlinită după o vacanţă la Sălcii, se îndreptase cu aceleaşi emoţii, timidităţi şi pasionate învăluiri, spre celălalt purtător al numelui Pallă: Sake.

Cînd ţi-e scump un om, lesne pot să-ţi fie icoane pentru adevărate îngenunchieri toate obiectele neînsufleţite ale in-

timității lui. Iubeşti atunci o batistă a omului dorit mai mult decît pe propriul tău frate. Ți-e mai prețios ciobul de oglindă în care s-a privit decît însuşi chipul părintelui tău mort. Şi mai dragă ți-i lectura numelui său, iscălitură pe un petec de hîrtie, decît versurile cărții cumpărate cu sacrificii.

Aşadar, Sake, la început, ca şi Adelina, nu fusese un simplu Sake, deşi era. Frăția de sînge cu Alexandru, conviețuirea din timpul copilăriei dădeau sacru şi liric mister chiar evidentului Sake.

Apoi venise Alexandru, paşă la început. Cînd plecase, după doi ani de pictură la Iaşi şi la Sălcii — Ioana îi spunea Paşa. Dar paşă nu mai era. Lăsa în urma lui o sultană, al cărei bun plac îl urma plecînd.

De-atunci Ioana trăise multă vreme sultană, îmbelşugînd cu prisosință cronica nescrisă a laşului, în popasurile de vară, făcute la Sălcii, printre călătoriile de peste graniță şi în iernile petrecute uneori în capitala Moldovei.

Şi iată că din nou reînvia ceea ce în adolescență fusese o confuzie: atracția pentru o persoană legată prin ceva de cea dorită.

De cînd o văzuse pe Adina, tînărul Deleanu îi devenise indispensabil şi insuportabil, simultan. De asta îl vedea aproape zilnic, şi de asta îl ținea în grădină

Fără de Adia, tînărul Deleanu era un simplu „băiețoi". Dar Adia exista — şi nu ştiuse unde-i pînă la scrisoarea lui Paşa — şi singura ei urmă fusese tînărul Deleanu.

Pe Adelina o iubise, sau crezuse c-o iubise, pe tînărul Deleanu însă ştia că nu-l iubea: departe de asta! Atracția era mai umilitoare, corvada — mai grea.

Adelina era sora lui Alexandru Pallă.

Dar pe tînărul Deleanu Adia îl iubea.

îl iubea?...

Logic, era imposibil ca Adia de la Veneția să-l iubească pe tînărul Deleanu. Nici chiar Adina cea din tren — logic — nu putea să-l iubească pe tînărul Deleanu. Apariția vaporoasă din tren—fetiță şi femeie în acelaşi timp, cum unii adolescenți sînt fete şi băieți — nu putea iubi pe îngrozitor de concretul tînăr de la Medeleni.

Totuşi, „exista" scena de pe culoarul vagonului: sărutările, lacrimile...

Şi existența acestei scene inexplicabile era singurul mister închis în acest tînăr Deleanu. Zile şi zile de-a rîndul, în prezența şi absența lui, căutase să-l descopere, cum ciocăneşti un simplu şi prozaic zid, în căutarea comoarei închise. Nu descoperise nimic. Zidul era plin. Dar e chinuitoare pedeapsă să dormi şi să trăieşti necontenit alături de un zid opac, în speranța unei comori pe care n-o găseşti, în loc să fii liber, mai ales cînd libertatea de pînă atunci avuse dimensiuni de palat.

Era sigură că bunul Paşa va fi convins de scrisoarea ei — dar ea nu era de loc.

în fața femeii pe care-o dorea, avea clara conştiință că feminitatea ei se nimicise. Conştiința acestei infirmități era o armă poate, dar o armă bărbătească oarecum, armă de înfrîngeri, fără tăiuş, elastică, moale, laşă.

întrebarea care-l frămînta pe Paşa la Veneția — cine-i tînărul Deleanu? — o chinuia şi pe ea, dar mai ascuțit, fiindcă tînărul Deleanu era lîngă ea, şi Adia la Veneția.

Iubea ca un bărbat şi se temea ca un bărbat — şi femeia dorită rămînea mai femeie, înarmată cu toată feminitatea, pe care, nemaiavînd-o firesc, i-o atribuia.

O singură soluție găsise mintea ei pentru a dezlega enigma tînărului Deleanu: să-l iubească. Iubindu-l, o clipă numai, dar sincer, ar fi descoperit cheia pe care orice femeie o lasă în dragostea pentru bărbat, singură cheie cu care poți deschide măcar una din nenumăratele porți după care e închisă şi ascunsă feminitatea ei.

Iubindu-l, ar fi ştiut de ce-l iubise Adia — care, logic, nu putea să-l iubească — şi aflînd de ce-l iubise Adia, ar fi ştiut cum şi pe cine poate iubi Adia: ar fi aflat ilogicul, deviațiunile specifice feminității ei.

Dar tocmai pe tînărul Deleanu nu-l putea iubi. Şi simulacrul unei iubiri nu putea fi edificator pentru ea.

Iată de ce, în fața scrisorii care însemna venirea Adiei la Sălcii — nu departe de Medeleni — avea sentimentul de îngrijorare al unui avocat, care după ce-a pledat astfel procesul încît îl vede cîştigat — pe fața biruită a judecători-

lor — se cutremură, dindu-şi seamă tardiv că onorarul — neluat încă, şi insuficient garantat — e îndoielnic.

Uneori, excesul de viaţă oboseşte: ai vrea să fii bolnav ca să te odihneşti în pat. Din aceeaşi pricină, marii bogătaşi doresc „momente" de sărăcie, ca un ceai de tei după multă cafea neagră; inteligenţele în veşnic neastîmpăr, acalmia tonifiantă a prostiei; scriitorii prea glorioşi, antractele uitării; femeile cu prea mult succes, viligiatura singurătăţii; şi talentele tinere, măcinate de tumultul permanent şi anarhic al sufletului, lecturi plate, care tîmpesc şi distrează dînd sufletului fizionomia rubicondă şi beată a bucătăreselor din galerie la cinematograf.

Căutarea acestui echilibru îl făcuse pe Dănuţ, de-a lungul anilor, să cetească pasionat în unele epoci — uneori numai—acea literatură care începe cu haiducii şi romanele demontate în fascicule, şi trecînd prin Ponson du Terrail, Michel Zevaco, Paul Feval, Jules Marry şi alţii cu nume obscure, ajunge la Gaston Leroux, Conan Doyle, Maurice Leblanc, şi toţi acei fabricanţi de aventuri palpitante, romane care pe faţă sau într-ascuns se găsesc în toate casele, dacă nu în toate bibliotecile, socotite de unii şampanie literară, de alţii laxativ. înainte, căuta un echilibru cetind astfel de romane, care în domeniul lecturilor aveau aceeaşi valoare şi semnificaţie pentru el ca Tonei în domeniul prieteniei.

Acum le cetea fiindcă era la nivelul lor. Din altitudine în altitudine, căzuse — nu coborîse — la nivelul platitudinii.

Sufletul îşi pierduse sonoritatea.

în faţa soarelui, de pildă, mai mult decît: „Frumos e; sau roşu e !" nu putea nici vorbi, nici gîndi, nici simţi. Constata, şi nimic mai mult. Ochii şi urechile ţineau neglijent contabilitatea estetică pe care-o ţine marele ochi de bou şi clăpăuga ureche de porc a banalităţii obşteşti.

înainte fugea de belşug; seceta-i era o răsplată, o odihnă binemeritată. Acum avea nostalgia belşugului, şi-atît.

De cînd o cunoscuse pe Ioana, fulg cu fulg, pană cu pană,' sufletul se despuiase: îşi simţea gîndurile cu atît mai ridicule cu cît avîntul dorea să fie mai mare, ca zborul unui cîrd de gîşte jumulite de vii.

Regres vertiginos ca aparenta neclintire a pămîntului, din seara cînd se despărţise de Adina şi-o întîlnise pe Ioana. Ciudate raporturile cu Ioana! în seara cînd o cunoscuse, călare pe bihuncă la spatele ei, o sărutase pe gît, cuprinzîndu-i sînii cu mînile. Pe hotarul unei melancolii începea o aventură. Restul acelei nopţi, bărbăteşte începută, era ratat şi umilitor. A doua zi se consolase. Oricum, să săruţi pe gît din prima seară pe celebra Ioana Pallă e mult! Alţii au aşteptat ani de zile zadarnic •— aşa cel puţin spuneau unii cronicari — ceea ce el, elev în clasa opta, luase într-o singură seară.

Revenise la Ioana Pallă, a doua zi chiar, cu *Dorian Gray,* hotărît să o epateze, dezvăluindu-se. E preferabil, în faţa Ioanei Pallă, să fii Dan Deleanu, cu idei personale original exprimate, decît un oarecare elev de liceu. Fusese mai elev de liceu decît oricînd. Plecase mortificat, cu o impresie de repetentă extraşcolară.

Revenise iar. îşi dovedise în timpul nopţii, că rolul pe care i-1 atribuia Ioana Pallă — ea nedîndu-şi seamă că-i rol — îi da putinţa să o „studieze" fără ca ea să-1 bănuiască măcar. Studiase exact ceea ce studiase şi în zilele precedente: umilirea lui ciudoasă. Ioana Pallă rămînea tot Ioana Pallă, el, tot elevul repetent.

Revenise iar. îşi dovedise în timpul nopţii că cei ce studiază aşteaptă, observă, compară, înregistrează, pîndesc. Da, pîndesc. Acesta era termenul exact. Studierea unei femei nu e ca o vînătoare de prepeliţe. E o pîndă, răbdător, instalat după un copac, tăcut, confundîndu-te cu umbra şi tăcerea copacului de care te razemi — aştepţi.

De-atunci, nu mai pretindea nimic de la ziua următoare. Se lăsa pe seama zilelor, socotite în totalitatea lor succesiv sporită, aşteptînd surpriza la început, miracolul mai apoi. înţepenise în aceeaşi poziţie.

Dar, treptat-treptat, începuse prefacerea dinăuntru.

Tîrziu abia îşi dădu seama că la început, dacă accepta rolul impus de Ioana, dacă se resemna să-1 suporte, avea totuşi convingerea liniştitoare că odată şi odată va da o superbă dezminţire, precum biblicul Samson.

Dar pletele lui Dănuţ, în loc să crească, scădeau. Mai mult, mai jalnic, decrepitudinea robitului Samson se datora tunsorii. Dalila avea foarfece. Decrepitudinea lui Dănuţ, însă, era un fel de chelie. Gestul de revoltă al scuturării pletelor făcea, dimpotrivă, să cadă mereu, alte şuviţe moarte.

Crezuse că într-o zi se va putea dezvălui în faţa Ioanei, arătîndu-i chipul lui adevărat. Se înşelase. Nu mai era nici o mască pe faţa lui : era aşa cum îl credea Ioana. Mască era trecutul — mască scoasă prin surpriză, prin somn.

Crezi că ai pe faţă rînjetul cretin al măştii, şi deodată îţi întîlneşti faţa în oglindă.

încercase atunci să fure, căci furt era să ia ceva din recolta altor Dănuţi, din trecut, şi a pretinde faţă de Ioana că era dintr-a lui, a prezentului Dănuţ. încercase s-o epateze, reproducînd, sau, mai exact, pastişînd fără elan „notaţii" din caietul dăruit Monicăi: *Alunele veveriţei.* încercarea păruse Ioanei o tentativă de furt — de la alţii: avea dreptate. Se fura pe el singur, dar tot gest josnic de furt era, căci ceilalţi Dănuţi erau alţii. Nu-l umilise acuzaţia că-l plagiază pe Jules Renard. Asta n-avea nici o importanţă, îl umilise descoperirea gestului care purta ca un tatuaj revelator pecetea furtişagului.

începuse o activitate josnică în el. Tot ce gîndea era slut, hîd. Toate amintirile se alterau, ca prăjiturile cu cremă, vara. Nimic nu mai era proaspăt, nimic fraged. Totul mucegăia, se oţetea. Avea în suflet atmosfera unei tejghele părăsite într-o odaie cu soare fermentat şi muşte verzui.

Se îndoia chiar dacă o iubise pe Adina, şi dacă îl iubise. Şi cu Adina cercase s-o etapeze pe Ioana. „Cucerirea" Adinei, istorisită cu un aer infatuat şi retuşări de rigoare, căpătase un accent falş de literatură de rînd. Părea născocită, chiar în ochii lui. în tot cazul, urîcioasă ca o aventură sentimentală cu o chelneriţă. Fără de amintirea sufletului şi elanurilor de atunci, fabulaţiunea dragostii lor era de o pretenţioasă banalitate, în care el — trebuia s-o etapeze pe Ioana — avea rolul donjuanului lucid, calculat şi pervers, şi ea rolul fetei seduse. îl minunase şi pe el, în timp ce istorisea Ioanei — deseori întrerupt de sarcasmul ei, deseori întrerupt de mirarea lui — că „aventura" nu se isprăvise printr-un proces de seducţiune intentat de sărmana Adina Stephano perversului Dan Deleanu.

Seducerea ei la patinaj era grotescă şi barocă: lăudăroşenie de chelner care pretinde faţă de domnişoara de la casă că a „trăit" cu o prinţesă.

Ioana îl ascultase suficient. De la o vreme, însă, îi ceruse dovezi: scrisorile, fotografiile, şuviţele de păr... îl prinsese cu minciuna.

Da! N-avea nimic de la Adina. Singura scrisoare de la ea — atunci cînd pălmuise în casa ei pe pretinsul proprietar: scenă pe care o istorisise Ioanei, dar, atribuind-o altei aventuri, nu din delicateţă pentru Adina sau pentru sufletul lui, ci din dorinţa de-a o face să creadă pe Ioana c-a avut mai multe „metrese", că nu-i „novice" — o rupsese atunci, ca să desfiinţeze urma zilei urîte. îl mira acum şi-l indigna ruperea scrisorii. Ai o scrisoare compromiţătoare de la o femeie bine şi, în loc s-o păstrezi — la cîte nu poate servi — o rupi ca un naiv, ca un nerod. De altfel, la lumina noului suflet îşi dădu perfect seamă cine putea fi acel „proprietar" care ieşise din etacul Adinei, încheindu-şi nasturii, după ce Adina ieşise într-un chimono îmbrăcat pe piele. Dar nu-l indigna trădarea, necinstea Adinei, făţărnicia şi abilitatea ei temerară. Nu! Acestea i se păreau perfect normale: ştia doar — ştiuse întotdeauna — că femeile sînt rele şi nu par. Nu vedea de loc de ce tocmai Adina ar fi fost o excepţie. O femeie ca toate femeile, apetisantă, da, foarte apetisantă; avea trup nostim, era bine făcută, ştia să se îmbrace, să se dezbrace şi avea draci! îi părea rău că Ioana nu-l văzuse cu Adina la Bucureşti, în trăsură, sau intrînd acasă la Adina — întocmai cum regretă mahalagiul ajuns deputat că nu l-au văzut comahalagii strîngînd mîna lui vodă.

Adina era o reclamă pentru el. Şi din nenorocire — din prostia lui -— n-o putea folosi ca atare tocmai faţă de Ioana.

Fusese „indignat" de tăcerea Adinei •— nu mirat, necum întristat. Sentimentul lui faţă de această tăcere a Adinei, cu tonalitatea lui sufletească, poate fi tradus numai prin expresia „a trage chiulul". Adina îi trăgea chiulul. în loc să-i scrie, în loc să-i furnizeze materialul doveditor, elementele reclamei necesare faţă de Ioana — tăcea, tăcea, tăcea!

îi era ciudă. Ciuda aceea trivială la periferiile căreia se îmbulzesc înjurăturile.

El nu-i scrisese, nici nu-i scria. Asta ar mai fi lipsit! Fusese prost, nu mai era!

La lumina acestui nou suflet, constatase — fără nici o tristeța — ce plată aventură era dragostea lui cu Adina. O femeiuşcă amatoare de băieţi tineri. El, un „novice" amator de femei. Prima care-i ieşise în cale — îl luase, o luase, în locul Adinei ar fi putut să-i iasă o servitoare, cum se întîmplă în genere cu liceenii: totuna era. Prima experienţă. Debutul. Entuziasmul neofitului. Nu-i părea rău că-i scrisese pe atunci, zilnic. Regreta că nu poate dispune din nou de scrisorile şi versurile trimise Adinei. I le-ar fi trimis Ioanei. Erau foarte bine făcute: cu foc. Din memorie nu le putea reface. Ce imprudenţă! Să scrii scrisori de dragoste „literare", într-un singur exemplar! Nu îndrăznea să i le ceară îndărăt, fiindcă-i era lene şi fiindcă era sigur că nu i le-ar fi dat îndărăt. Nu era ea proastă să restituie astfel de scrisori. Mai bine le întrebuinţează ea la nevoie... Mai tîrziu, dacă el s-ar însura, ar putea face şi un şantaj cu ele...

Impresia că i s-a tras chiulul, că a fost tras pe sfoară îl făcuse încetul cu încetul să nu mai poată suferi nici amintirea Adinei: îl enerva, îl indispunea.

începuse să inventeze alte aventuri — pentru Ioana — cu reminiscenţe din d'Anunzzio, banalizate. Toate miroseau a lăudăroşenie.

Era convins că n-are măcar talentul de-a minţi, de-a inventa, pe care-l avea chiar şi Tonei.

Din această cauză, constatînd lipsa de resurse seducătoare, se hotărîse s-o înşele pe Ioana prin altceva: prin tăcere.

Oamenii care tac par oameni superiori. Totuşi, nici aşa n-o putuse înşela. îl descoperise.

Era prost: da, prost. Nu-i venea să creadă cum a avut vreodată curajul sau inconştienţa de-a se crede deştept şi de-a se comporta în consecinţă. Simpla constatare că eşti prost nu e dovadă de inteligenţă.

îşi amintea de altfel că mulţi oameni mediocri recunoşteau aceasta şi n-aveau pretenţia de-a fi compătimiţi sau admiraţi. îşi cunoşteau lungul nasului. Aveau bun-simţ, dar, evident, conştiinţa că nu-s deştepţi nu le ţinea loc de inteligenţă.

Nici acasă nu mai avea curajul, stăpînirea necesară de-a sta cu ceilalţi. Un fel — nu de pudoare — de vanitate ursuză, îl împiedeca. Nu mai spunea nimic — nici metafore nu mai putea face — de teama nu numai a Olguţei, dar chiar şi a Rodicăi. Toţi îi erau superiori. Se surprinsese invidiind unele glume de-ale lui Puiu. Remarcase atunci că Puiu avea frunte şi ochi vii, şi bănuise în el forţa latentă a unei mari inteligenţe. Şi Mircea evoluase în bine. Niciodată nu-l socotise pe Mircea mediocru. Dar îi simţea — deşi înaintea lui la clasificaţie şi în stima profesorilor — subt el.

Observă cu nedumerire că se înşelase. Auzea la dejun şi la masă reflecţii de-ale lui Mircea, exprimate cu voce tare, şir şi eleganţă, care dovedeau o inteligenţă originală şi fin umor.

Toţi progresau, vădindu-i regresul lui. De asta îl vedeau rar pe-acasă, şi cînd era vizibil — la dejun şi la masă — tăcea, pozînd în om superior, dar fiind convins că nu înşeală pe nimeni, ceea ce-l făcea stîngaci şi cînd tăcea.

Numai pe biata Monica o înşelase. La început, cînd frecventarea Ioanei îi devenise necesară — o pornea zilnic călare, fără să dea explicaţii nimănui — ceruse Monicăi două din caietele pe care i le cumpărase pentru noua vacanţă.

— Mă retrag de-acuma. Am un plan mare. îmi trebuie singurătate. Ai să vezi ce-am să scriu...

Minţise. îl îngrozise sinceritatea deznădăjduită — şi cinică •— cu care o minţise pe Monica.

De-atunci o evita. Probabil că şi Monica îl dispreţuia, în ultimul timp avea impresia că Monica se împrietenise cu Mircea. îi vedea discutînd pe-amîndoi, plimbîndu-se împreună.

îl evita şi pe Mircea, cu ostilitate. I se părea că Mircea profită de absenţa lui, de scăpătarea lui, ca să-i fure prietenia Monicăi, ca să-l alunge de lîngă 6cL, Cel Set 1 înlocuiască. Cînd îl vedea pe Mircea singur — uneori seara — îi răspundea cu bruscheţă la întrebări, alteori nu-i răspundea de loc,, îl privea cu ironie vidă, cu ranchiună. L-ar fi trimis acasă la el, dar n-avea curajul să-i spuie: „Pleacă, n-ai ce căuta aici". Era şi laş pe deasupra.

Pe Monica o buda, mai mult, o desconsidera: era un fel de trădare prietenia ei cu Mircea. Căci el se socotea părăsit, deşi el îi ocolea pe ceilalţi. îi simţea pe toţi solidari împo,-

triva lui, ceea ce-l făcea să socoată ca un fel de voluntar sacrificiu absenţele lui de-acasă şi neparticiparea lui la viaţa şi mai ales la veselia celorlalţi. Redevenise taciturnul, posomoritul, timidul şi uneori bruscul Buftea de odinioară, dar acrit şi îmbătrînit, şi fără de „turbinca lui Ivan".

Abaterea şi mahmureala necontenită în care se găsea îi sugerase un nou mijloc de-a o seduce pe Ioana: s-o impresioneze prin milă. Să-i cerşească mila. Să joace faţă de ea rolul Damei cu camelii.

în consecinţă, începuse să mănînce puţin, ca să slăbească. Sub pretextul că untul şi carnea îl îngreoaie, dîndu-i arsuri, le suprimase, supunîndu-se unui regim de mămăligă, brînză, lapte acru şi lapte cu orez. Nici un dulciu.

în fiecare dimineaţă se cerceta în oglindă să vadă dac-a plecat, dacă a izbutit să alunge din obraji aroganţa sănătaţii. Izbutise într-o anumită măsură, dar se sluţise. Plinul obrajilor secase puţin, dîndu-le ceva dur, osos, tătărăsc, luîndu-le dulceaţa expresiei copilăreşti. Bea multe cafele negre, ca să-i piară pofta de mîncare exasperată de regim, şi fuma.

Atît învăţase de la Ioana: să fumeze. Fuma exagerat, ţigară după ţigară, numărînd mucurile, încîntat cînd numărătoarea se suia pînă la cincizeci pe zi. Mirosea a fum de tutun rece, şi degetele mînii drepte se îngălbeniseră la vîrfuri, ca la pensionari.

Tăcerea şi izolarea în care trăia mereu — căci pe Ioana o vedea din ce în ce mai puţin, deşi zilnic o vizita — îl săibăticiseră, dîndu-i expresia vinovată şi înfricoşată a liceenilor interni, cu deprinderi urîte, gata parcă să-şi ascundă cearcănele ochilor subt cot, la fiecare întîlnire cu ochii altuia.

Vedea deseori — la dejun şi la masă — ochii mamei lui îngrijoraţi. Se făcea că nu-i vede, iritat. Nu da nimănui nici un fel de explicaţii, şi conştiinţa că tăcerea lor, cînd îl priveau era o întrebare îl exaspera. Se scula de la masă înaintea celorlalţi, venea la masă după toţi, singur, izolat pe scaunul lui, cu ochii în farfurie sau în gol.

Uneori îi venea să plîngă, dar cabotinul aplauz al autocompătimirii îl dezgusta de lacrimi. în loc să plîngă, strîmba din buze, înfundîndu-şi posomorit mînile în buzunare.

Vestea războiului îl răcorise o clipă. Sperase că România va intra în război. Era hotărît să se înscrie voluntar: o sinucidere mai sigură decît cealaltă, pe care n-ai curajul s-o duci la capăt. Sinucidere cu tunul, mînuit de alte mîni, nu cu revolverul, mînuit de mîna ta.

Urmărise încordat ziarele, care, din ce în ce, luau înfăţişarea unor afişe de apocalips. Articolele politice şi manşetele literare ale primei foi dispăreau, făcînd loc veştilor tipărite cu litere monumentale. Evenimentele se ridicau, profilîndu-şi pe foile cotidianelor siluetele de dihănii terţiare, izgonind muşuroaiele de litere mărunte ale faptelor diverse.

începuse preistoria modernă.

„Luptele de la Gratza, Loznica şi Belgrad."
„Mobilizarea generală în Austria."
„Războiul a început."
„Atitudinea României faţă de conflictul austro-sîrb."
„Consiliul de coroană."
„Trupele germane pătrund în Franţa."
„România în stare de espectativă armată."
„Austria declară oficial război Rusiei."

...Ar fi dorit veşti mai senzaţionale, cataclisme mai vertiginoase, mai neprevăzute. Se bucura cum jubilează puşcăriaşii văzînd incendiul oraşului, sperînd că va arde şi puşcăria. Ritmul vastei dezordini era pentru el o satisfacţie personală. Toţi în jurul lui erau neliniştiţi. Zvonurile despre o invazie a Moldovei, despre eventuale lupte înlăuntrul hotarelor naţionale veneau de pretutindeni, se calmau, iar apăreau, cînd absurde, cînd posibile: totul era posibil faţă de imposibilul realizat de ultimele evenimente.

Domnul Deleanu nu sosise la Medeleni, ca să poată urmări mai lesne de la Iaşi mersul războiului, şi la nevoie să poată lua măsuri din vreme. Olguţa-i făcea dese vizite cu un automobil expediat la Medeleni de precautul şi prevăzătorul Herr Direktor, pentru orice eventualitate. îl conducea singură—deşi maşina venise cu şofeurul ei—spre indignarea ieşenilor şi a colonelului Barbă-Roşie, care vedea în automobil un rival. Vizitele Olguţei se prelungeau uneori cîte-o săptămînă. La Iaşi, prezida ea singură mese bărbăteşti, la care luau parte domnul Deleanu, colonelul Barbă-Roşie,

doctorul Prahu, *oncle* Michel uneori şi alţi mulţi prieteni de-ai domnului Deleanu, veniţi de prin viligiaturi din cauza războiului. Olguţa poreclise mesele de la Iaşi „Clubul burlacilor" şi fusese proclamată prin vot nominal prezidentă activă. Dezbateri fără prezident nu se pot concepe: Olguţa izbutea să fie cît mai prezentă, primită de altfel după scurtele absenţe cu aclamaţii.

Herr Direktor venise mai devreme decît în ceilalţi ani din Germania. Şi el aştepta la Bucureşti desfăşurarea evenimentelor, dînd dese telegrame la Medeleni. Ultimele anunţau neutralitatea. Ziarele la fel.

„România rămîne neutră".

„Informaţiunile noastre ne permit a afirma că hotărîrea României de-a rămîne neutră este o hotărîre definitivă."

Bucuria penibilă cu care primise aceste ultime veşti dovedise lui Dănuţ că, în fond, din prima clipă dezavuase proiectata sinucidere. Şi această hotărîre fusese aparentă numai şi profund cabotină.

Nu mai ceti nici ziare.

Singura lectură pe măsura lui era romanele senzaţionale. Dar nici n-avea curajul s-o facă făţiş. Se închidea în odaia de culcare, şi acolo, singur cu ruşinea lui, întins pe pat, sorbea paginile tipărite mărunt ca tartinele de icre tescuite, sărind descripţiile, căutînd numai pasagiile unde acţiunea vîjîie ca Bistriţa la Toance — participînd cu o credulitate stupidă la peripeţiile eroilor, confundîndu-se cu ei, regretînd uneori zgîrcenia de eroism şi de supradeşteptăciune a autorului faţă de eroul principal, brav de altfel, inteligent şi nobil, dar pus cîteodată în încurcătură. Parcurgea vertiginos kilometrii de tipar, uitînd de toate, înstrăinat de el şi de ceilalţi, rămînînd la finele romanului cu o congestie a capului şi cu o impresie de dezamăgire uluită, ca cei care se coboară brusc, după un lung voiaj într-un expres. Nu-l mulţumea nici un roman, dar pe toate le cetea pînă la capăt, simţindu-se ca izgonit din paradis la ultimele foi. Cărţile pe care şi le adusese de la Bucureşti parte trecuseră în odaia Monicăi, parte umpleau biblioteca şi geamandanul, intacte. El cetea numai romane senzaţionale. Noaptea avea visuri care comentau — ca servitorii, la bucătărie, ceea ce se vorbeşte şi se întîmplă în casă peste zi — lecturile recente. Fiinţele din jurul lui se decoloraseră. Era plin deeroi medievali sau moderni, dar eroi, nu fleacuri. Nici nu mai ştia bine dacă se duce la Sălcii pentru Ioana sau pentru biblioteca soţului ei. în tot cazul, la Sălcii n-avea de cine să se jeneze. Cetea în grădină, nesupărat de nimeni, fără să aibă bătăile de inimă de-acasă cînd cineva-i bătea la uşă: imediat ascundea romanul subt pernă sau subt pat, întrebînd răguşit: „Cine-i? Ce vrei?"

La Sălcii cetea pe faţă: ruşinea lui era bine stabilită, notorie. De Ioana nu se ascundea. Se simţea mai bine la Sălcii decît la Medeleni: mai la el acasă, cruţat de amintirea — tresărind în el, sau păstrată poate de ceilalţi — a altor Dănuţi, dacă vor fi existat vreodată şi alţi Dăruiţi. Gîndul începutului anului şcolar îl teroriza: era convins că va rămînea repetent într-a opta. îi părea imposibil să mai înveţe ceva. Mircea prepara clasa opta în vacanţă. Luase odată cartea de psihologie: cetise cîteva rînduri, nu reţinuse nimic; era idiot! Se mira cum de trecuse clasele pînă atunci. Visa uneori noaptea că-i în clasa patra, şi simţea prin vis că nu ştie nimic: vidul repetentului. Cînd se deştepta, dîndu-şi seamă că-i într-a opta, avea impresia c-a tras profesorilor un chiul prodigios.

Tot mai spera însă că România va intra în război şi că şcolile se vor închide. Spera în război, cum doresc elevii interni — în vremi normale — epidemia de scarlatină sau tifos, care amînă deschiderea internatelor, prelungind vacanţa. S-ar fi simţit fericit. Şi-ar fi făcut o imensă provizie de romane senzaţionale şi ar fi rămas toată iama singur la Medeleni. Nu concepea mai deplină satisfacţie decît aceea pe care ţi-o dă o viaţă între patru pâreţi, închinată lecturilor palpitante cu mistere, crime obscure şi diabolice, detectivi geniali, intrigi în şase volume, eroi cu spadă neînvinsă, lupte superb neverosimile, enigme încurcate progresiv şi descurcate în apropierea ultimei foi, uneori amînate de un crud „va urma".

Evadase complect din realitate în lumea romanelor senzaţionale. Dormea cu ferestrele închise ca să nu intre hoţii. Purta revolverul asupra lui în timpul zilei, şi noaptea îl ţinea pe măsuţa de la cap, astfel situat, încît dacă s-ar fi deşteptat din somn în scrîşnet de geam tăiat cu diamantul, din două mişcări ar fi putut trage. Chibriturile, şi ele, aveau poziţii stra-

țegice: cutia lor, așezată pe un scăunaș, la căpătîiul patului, era întredeschisă, cu patru-cinci chibrituri scoase pe jumătate și rezemate cu capătul fără gămălie de muchia dinspre pat a cutiei. La culcare, verifica dacă ușile sînt închise, și deseori așeza și scaune încărcate cu obiecte grele îndărătul lor: dacă cineva ar fi deschis ușa cu un *passe-partout,* după ce ar fi uns broasca cu untdelemn, ar fi găsit rezistența scaunului. Cerceta pe subt pat, în șifonieră — închisă cu cheia de altfel — pe după perdele.

Nu era convins că-i singur în odaie decît după o amănunțită cercetare a tuturor ascunzătorilor posibile, și chiar a spațiilor prea reduse pentru a putea adăposti un trup omenesc, dar totuși misterioase, ca, de pildă gura sobei. Se simțea poltron și erou în același timp. Cînd un țăran îl privea mai lung, întorcea capul brusc, să vadă dacă nu-l ochește pe la spate cumva. Oamenii cu barbă i se păreau deghizați, la fel oamenii cu burtă mare. Suspecta pe toți servitorii. Toți pîndeau prilejul să fure, să prade, să jefuiască. Servitoarele aveau amanți asasini; servitorii, amante dornice de avuție. Bucatele puteau fi otrăvite sau narcotizate.

Cetea mereu, congestionîndu-și creierul, pălindu-și obrajii, injectîndu-și ochii. Toate activitățile străine lecturilor îl scoteau din fire, ca pe morfinomani tot ce-i împiedică de a-și injecta doza. Se pripea mereu: la mîncare, la spălat, la îmbrăcat. Mai iute, mai degrabă, ca să poată lua mai repede cartea în mînă. Cafeaua cu lapte de dimineață n-o mai lua cu ceilalți în pridvor: o lua în odaia lui, culcat, cetind. Nu se scula din pat decît în preajma dejunului. Uneori se ducea la dejun nespălat, pieptănat numai în grabă, cu papucii în picioare sau pantofii de tenis mai expeditiv încheiați decît ceilalți. Inteligența i se blegea treptat, ca mersul celor cu tocuri prea tocite.

în lipsa Olguței, Rodica începuse să ritmeze distracțiile, însoțită de Puiu — desperat și exasperat de absențele reiterate ale Olguței — totdeauna, de Mircea uneori numai, cînd Monica nu ieșea din odaia ei, căci niciodată Monica nu vroia să arate și altora ochii roșiți.

Doamna Deleanu, văzînd halul lui Dănuț, scrisese lui Herr Direktor la București.

Răspunsul:

Dragă Alice,

Toți motanii primăvara și vara năpîrlesc și se jigăresc. Dacă vrei să-i vezi grași, așteaptă iarna. Dă-i pace băiatului să trăiască. Mă tem că-l așteaptă vremuri grele. Lasă-l să fie tînăr cît mai e vreme...

Jignită, nemulțumită și incredulă, doamna Deleanu se adresase Monicăi, cu fruntea încrețită și ochii grei:

— Monica, ce-i cu Dănuț? Tu știi ceva? E bolnav? Nu se simte bine acasă? Eu nu îndrăznesc să-l întreb...

— Nu te-ngriji, tante Alice. Scrie ceva.

— Scrie?

— Da, scrie. Tu nu știai că Dănuț e scriitor?

— De unde să știu! se iluminase doamna Deleanu, respirînd. Face versuri?

— Da.

— Frumoase?

— Foarte frumoase.

— Vai, Monica! Prin ce grijă am trecut! Vra să zică, Dănuț e poet... Dragul de Dănuț...

Și pe Olguța, care, deși în treacăt numai pe la Medeleni, avea ochi prea buni ca să nu observe, o lămurise tot Monica.

— Ce-i cu Metaforei, Melizando? E pe ouă?

— Scrie ceva mare.

— Face-o omletă! Spune-i să puie mai puțin spanac și mai mult gălbenuș!

Chiar Rodicăi, cu care rareori vorbea, Monica explicase — fiind întrebată stăruitor, evident — cauza ținutei și singurătății lui Dănuț.

— Monica, ce-a pățit fratele Olguței? E amorezat?

Monica dintîi o privise grav. Apoi:

— Scrie ceva. Sînt oameni și altfel decît tine, Rodica.

—- Te-ai supărat?

— De ce să mă supăr cînd nici tu nu te-ai supărat!

O singură dată întrebase și Monica pe cineva: pe Mircea.

— Mircea, spune-mi ce mai face Dănuț?

— Nu știu, Monica. E invizibil și am impresia că-l enervez.

— Daa!

— De asta îi dau pace.

De-atunci Monica se sihăstrise în odaia ei cu Leila şi tăcerea cărţilor. Mircea o vedea rareori. Casa era stăpînită de Rodica, urmată de suita ei: Puiu, permanent, Mircea, sporadic: şi el prefera să se izoleze în fundul livezii, fie învăţînd, fie cetindu-l pe *Jean-Cristophe,* fie privind cerul, aşezat în iarbă cu mînile subt cap. Uneori Rodica îl descoperea. Se aşeza lîngă el — totdeauna cu rugăminţi de acest soi:

— Mircea, mi-a intrat o musculiţă-n ochi: eşti bun să mi-o scoţi?

— Mircea, leagă-mi, te rog, basmaua.

— Hai să vedem care-i mai tare. Vrei, Mircea?

Dar imediat sosea Puiu cu veşnica bicicletă. Şi, pe deasupra, Mircea prefera lipsa de cochetărie a grosolanei Sevastiţa decît grosolana cochetărie a Rodicăi.

Cu Olguţa era mai puţin timid decît la începutul vacanţei, îi spunea uneori „Olguţa", făcînd totuşi în prealabil o pauză şovăitoare, ceea ce arăta Olguţei că mintal tot duduie îi spunea. în genere, însă, evita să i se adreseze direct.

Ştia că Olguţa nu iubeşte pe nimeni. Dar ştia că nu-l iubeşte şi că nu-l va iubi niciodată pe el. I-o afirmase Monica, în al cărei discernămînt avea o încredere fără rezerve, curînd după ce-i mărturisise — ceea ce Monica ştia mai dinainte, de altfel — dragostea lui pentru Olguţa.

I se părea că Olguţa — în faza actuală — nici n-ar fi putut iubi pe cineva: era prea deşteaptă, prea impetuoasă, prea plină de ea, prea densă sufleteşte — impermeabilă parcă pentru dragoste. Mişcarea sufletească a Olguţei era centrifugă: se risipea violent în afară. Dragostea pătrunde numai în sufletele care au o mişcare centripetă, numai atunci sufletul o absoarbe, dimpreună cu sufletul celui iubit.

Se obişnuise să o iubească singur, el cu el, cum alţii se deprind să trăiască singuri, monologînd în loc să dialogheze.

Totuşi, pe lîngă fericirea rarelor zile pe care Olguţa le petrecea la Medeleni, Mircea mai avea şi alte fericiri, tot de la Olguţa.

Odată, venind cu ea de la tenis, îi explicase, răspunzînd la o glumă de-a ei, caracterul frumuseţii limbei greceşti. Olguţa îl ascultase. Vorbise mai mult, calm, curgător, preocupat să definească, nu să vorbească, aşa cum făcea cînd medita singur, ceea ce vroia să împărtăşească Olguţei. încheiase astfel:

— ...Limba grecească are o supleţă catifelată, pe care nici o altă limbă n-o are. A fost parcă păstrată în untdelemn...

— Să mă-nveţi greceşte, dascăle.

Cît ar fi dorit! Dar Olguţa, preocupată de şedinţele tumultuoase ale „Clubului burlacilor", uitase.

Avea însă amintirea acelei plimbări, a acelei convorbiri: amintire păstrată cu evlavie, cum ţin copiii săraci un ciob de jucărie găsit din întîmplare.

Scria regulat mamei lui, asigurînd-o că duce o viaţă odihnitoare şi agreabilă: ceea ce era exact. Recăpătase calmul pe care-l avea înainte de-a o cunoaşte pe Olguţa, altul prin două accente grave: trupul, abia descoperit, şi iubirea, de la început resemnată.

în lipsă de mai mult şi de mai bun — sau în aşteptare — Rodica îl acceptase pe Puiu, cu titlul, particular, de paj libertin. Jucau singuri tenis, apoi Rodica îşi lua duşul, în timp ce Puiu aştepta dincolo de rogojini, făcînd studii confidenţiale asupra academiei Rodicăi; apoi Puiu îşi lua duşul, în timp ce Rodica, întoarsă cu spatele pe *chaise-longue,* cetea, trăgînd uneori cu coada ochiului, să vadă dacă tot n-a isprăvit. Alteori Puiu îi cetea cu glas tare dintr-o carte cu poze, adusă de Rodica în fundul cufarului, fără de ştirea mamei ei, nici a Olguţei: *Les aventures du roi Pausole.* Şedeau lungiţi alături în iarbă, pînă cînd Rodica, după ce arunca o circumspectă privire de jur împrejur, îl săruta pe gît, pe urechi, după ceafă şi pe piept, ca să vadă dacă se gîdilă: ceea ce Puiu tăgăduia, după fiecare experienţă în doi. în timpul experienţei, Puiu se apăra, natural, cu mînile, din care pricină, chiar dacă nu s-ar fi trecut caisele, Puiu tot n-ar mai fi întîrziat printre crengile înalte, unde caisele sînt calde, grele, moi şi dulci.

în schimb, Sevastiţa uita tot mai des „să-i puie apă de băut pentru noapte". Şi Puiu, setos, îi aducea aminte, indiferent de oră.

în alte seri, pornea în cămeşă de noapte, papuci, cu pelerina pe umeri, jalnic pelerin spre odaia Monicăi:

— Intră, Puiule.

— ...H-h!... Tu eşti bună, Monica.

Sevastiţa complecta faţă de Puiu pe Rodica; Monica primea lacrimile vărsate pentru Olguţa.

în definitiv, Puiu era foarte ocupat. Şi asta-i principalul în vacanţă, şi în viaţă.

Doamna Deleanu cetea, cînta la pian şi supraveghea, puţin mai distrată d<. cit odinioară, mersul gospodăriei.

Astfel, zilele vacanţei treceau purtînd spre toamnă întreita singurătate a doamnei Deleanu, Monica şi Mircea; efervescenţa Olguţei, dusă, în goana automobilului de la Medeleni la Iaşi, şi de la Iaşi la Medeleni; şi mişcările de balet bucolic ale lui Puiu cu Rodica, întregite prin suspinele de Pierrot după cruda Colombină, ale lui Puiu, cînd se ducea copil în odaia Monicăi, să fie consolat.

Dănuţ cetea romane senzaţionale la Medeleni, şi zilnic, după-amiaza, Zdup îl ducea la Sălcii, unde tot romane senzaţionale cetea, alături de invizibila sau rareori întrevăzuta Ioana Pallă.

*

Aştepta în grădină fără să cetească. în sfîrşit, aducea o dovadă pozitivă că Adina Stephano n-a fost un simplu flirt de patinaj. îi aducea fotografia Adinei de la Veneţia.

Mai că nu-l mirase locul de unde-i expediase fotografia. Deţinerea acestei fotografii recente de la Veneţia îl mulţumea din alt punct de vedere.

îl măgulise în primul rînd. întîia noutate pe care viaţa reală i-o aruncase între ficţiunile romanelor senzaţionale îl făcuse să se stimeze puţin: desigur, e măgulitor să primeşti la Medeleni, tu, Dan Deleanu, lector de romane senzaţionale, un plic elegant, cu timbru italian, pecete veneţiană, adresa scrisă de o mînă de femeie şi conţinînd fotografia unei femei îmbrăcată cu mult gust, într-o gondolă zveltă, oprită în faţa scării unui palat. Spre satisfacţia lui — căci ar fi dorit să ştie toată casa sosirea faimosului plic — scrisoarea i-o adusese Rodica.

— Ce-i? Cine-i?

— Eu, domnule Dan, îţi aduc ceva plăcut... Compuneai?

— Da-da... îndată.

Furişase romanul subt pernă, îndoind foaia, se aranjase în grabă şi ieşise afară •— odaia era prea dezordonată — cu atitudinea celui turburat din singurătatea lui inspirată.

— O scrisoare de la Veneţia... parfumată, adăugase Rodica, surîzînd cu înţeles si candoare.

— A! da!...

— O aşteptai?

— Mda!...

Scrisoarea era parfumată numai fiindcă o ţinuse Rodica în mînă, cercetînd-o pe amîndouă feţele, privind-o în transparenţă la fereastră, înainte de-a i-o aduce.

— De ce trăieşti aşa retras, domnule Dan? Nu ne poţi suferi?

— Lucrez, domnişoară.

— Nu te surmenezi?

— Eee!

— Păcat! oftase Rodica, plecînd efectul de negru al genelor.

— Mă ierţi, domnişoară, uite-n ce hal sînt! Aşa-i cînd lucrezi!

— Da! oftase din nou Rodica, aprobînd, compătimind şi invidiind. E bine cînd poţi sta singur...

— Da... în fine... daa...

— Ne ceteşti şi nouă cînd isprăveşti?

Ridicase din umeri, evaziv.

Rodica oftase din nou şi plecase strîngîndu-i mîna. O condusese, urmînd invitaţia mînei, pînă la uşa de din faţă.

— Sper că ne mai vedem, domnule Dan? Dacă vrei, dă-mi să-ţi copii manuscrisul.

— Nu. Da' ne mai vedem.

— Cînd?

— Nu vrei să facem o partidă de tenis? Zău! De cînd nu te-am văzut jucînd! Joci aşa de frumos!

— îmi pare rău!... După amiază-s ocupat... Ştiu eu!

— Unde te duci călare? îs indiscretă?

—Dăă!... Mă plimb...

— Daa!

Era nostimă Rodica, mai ales cînd spunea: „daa!"—• dînd din cap incredulă şi vicleană, cu buzele ca cireşele crăpate de coapte ce-s.

Plecase după o nouă strîngere de mînă, mai intimă.
Dănuţ deschisese plicul parfumat de mînile Rodicăi.
Aa! în sfîrşit, avea ce să arate Ioanei! Examinase fotografia: Evaluase şi femeia, şi decorul: se prezentau bine. Vra să zică, femeia aceea elegantă şi bine făcută din gondolă fusese metresa lui? A lui Dan Deleanu? Bravo! îi venise să exclame întocmai ca Tonei, făcîndu-şi cu ochiul: „Şmecher Deleanu!"

Se examinase şi pe el în oglindă: era cam palid, neras, cu ochii înfundaţi. Slăbise: asta dădea o duritate ascetică trăsăturilor, reliefînd dominator fruntea; şi-o descoperise, trăgînd şuviţele de păr îndărăt... Bine! Părea mai mare deasupra feţii subţiate. Simţise din nou nevoia eleganţei de odinioară. Consacrase restul dimineţii toaletei, închizînd romanul în dulap.

îşi frecase degetele îngălbenite de tutun cu *pierre ponce* şi peria cea mai aspră, redîndu-le într-o anumită măsură coloritul natural. îşi făcuse unghiile amănunţit. Se răsese. Se pudrase: pudră *ocre* de la Adina. îmbrăcase un costum de călărie, croit la Bucureşti, după un recent model englezesc. Noul costum de călărie îl făcea mai nalt — sau poate crescuse. Părul, prea mare, pieptănat şi periat din răsputeri şi prins în reţeaua strînsă, se aşezase armonios, lins deasupra frunţii, pe care-o descoperea în întregime, luminînd faţa, căzînd apoi în bucle grele ca faldurile draperiilor de catifea, pe tîmple şi la ceafă. Se parfumase uşor de tot, cum îl învăţase Adina.

înregistrase, profund satisfăcut, mirarea mută care-l întîmpinase la dejun, pe feţele tuturora. înregistrase şi zîmbetul Rodicăi. Se privea, pe furiş, în toate oglinzile, şi chiar *iv* ferestre.

După dejun, gata să încalece, trimisese calul să-l aştepte înşeuat şi intrase în odaia lui.

Scăpase ceva din vedere. Adina nu-i scrisese nimic pe fotografie. Ce era de făcut? O simplă fotografie, fără dedicaţie, fără de iscălitură măcar, nu prea înseamnă mult: e ca o carte a unui autor renumit, cu care te lauzi că eşti intim, dar pe care ai cumpărat-o de la librărie.

Ce era de făcut?

Simplu de tot! Să-i scrie el ceva! Ioana nu cunoştea scrisul Adinei Stephano.

Dar el n-avea scris de femeie! încercase. Nu izbutise. Parcă uitase şi să scrie! Nu mai pusese de mult mîna pe creion sau pe condei. Se simţea stîngaci pe hîrtie, ca un debutant la patinaj. Avea un scris de analfabet. Ce era de făcut?

Rodica!...

De ce nu...

Rodica era „fată bună". De ce să se jeneze! Rodica ştia foarte bine de unde venea fotografia femeii în gondolă, de vreme ce văzuse marca italiană de pe plic. O punea la curent, fără să-i facă nici o confidenţă precisă, cu o aventură — era nostimă fotografia Adinei, nu-l compromitea — şi totodată o făcea complice la o farsă... da, o farsă!

— Domnişoară, am să te rog să-mi faci un serviciu...
— Vai de mine! încîntată! Cu cea mai mare plăcere.

Cu cea mai mare plăcere, Rodica, lăsîndu-l pe Puiu singur s-o aştepte la tenis — cu ochi răi şi racheta vindicativă — venise în odaia lui Dănuţ.

— în cel mai mare secret!
— Vai, domnule Dan! Mie?...
— Vreau să fac o farsă...
— Bravo!
— ...unei...
— Cui?
— ...doamne...
— Eşti delicios! O doamnă? Cine-i? O cunosc? De unde-i?
— Secret.
— Vai!
— E o doamnă... care... mă... plictiseşte în definitiv.
— Vai, ce amuzant e!
— Şi vreau să-i fac o farsă!
— ...Ca să te lese-n pace!
— Exact. Ca să mă lese-n pace. Ştii, femeile...
— Daa! oftase Rodica comprehensiv.
— Azi am primit o scrisoare...
— Ştiu, din Italia.
— Da, din Veneţia.
— Parfumată!
— Parfumată, ai ghicit?
— Ei!
— Ai ghicit: o scrisoare de la o altă... doamnă.

— Vai, ce rău eşti!
— Ce să fac ! oftase Dănuţ cum ar ofta o grădină importunată de prea multe albine.
— Ştiu eu! Aşa-s băieţii, oftase în replică Rodica, tot comprehensivă şi admirativ dojenitoare.
— Să-ţi spun?
— Vai, mor de curiozitate!
— Doamna de la Veneţia mi-a trimis... împreună cu scrisoarea, şi o fotografie.
— Arată-mi-o...
— Poftim.
— în ce clasă-i? exclamase Rodica.
— Pare! E doamnă...
— Ei!
— Da-da, e măritată de mult... Eu...
— Aha! Vai, ce-mi spui!
— Să-ţi spun?
— Sigur, nu vezi!
— Să-ţi spun farsa...
— Numai?
— ...E prea lung — un roman întreg — si prea delicat...
- Ţ ţ, ei!
— Altădată poate... Acuma vreau să te rog ceva.
— Bine-i să fii la Veneţia! suspinase Rodica, privind rochia Adinei.
— Aş vrea — dacă nu te superi — să scrii ceva pe dosul fotografiei...
— Eu? !
— Ca din partea doamnei.
— Ei! Asta-i nostim! Da-mi spui numele?
— Ţţ !... Numai pronumele.
— Spune-1.
— Adina.
— Şi mai cum?
— Nu se poate!
— Te rog spune-mi. Poate o cunosc.
— Nu te-ai uitat la ea? Nu e din Iaşi.
— Ce-are a face !
— O cheamă Adina... deocamdată.
— O iubeşti tare?
— Eu? Nuuu...

— Dar ea?
— Dă!... Vezi...
— Văd bine! îţi scrie scrisori, îţi trimite fotografii... Vai, ce bine-i să fii băiat!
— Ee-he! oftase Dănuţ, din nou extenuat.
— Şi ce să-ţi scriu?
— Ce vrei.
— Cum, ce vreau?
— Sigur. Dac-ai fi în locul ei ce-ai scrie?
— Vai, n-aş scrie!
— Presupune c-ai scrie.
— Cui?
— Cuiva...
— Spune un nume.
— Ionescu.
— Ei!
— Să spun altul?
— Sigur. Ionescu? !
— Idriceanu.
— Vai, ce urît e! Nu ştii să alegi!
— Alege singură.
— Eu? !
— Dar n-ai nevoie de nume! închipuieşte-ţi o persoană oarecare...
— Oarecare?
— ...oarecare, pe care o iubeşti.
— Vai, ce indiscret eşti!
— Bine. Spune un nume imaginar şi gîndeşte-te la cineva.
— Vai, ce obraznic eşti!
— Scrie ceva simplu, o vorbă, două; de exemplu: „Te iubesc, Adina".
— Crezi că-i de ajuns?
— Sigur.
— Nu eşti pretenţios, da' mie nu-mi place!
— Scrie altceva!
— N-am cui!
— Mie.
— Vai!
— în glumă!
— în glumă?

i

— ...Dă! Cum crezi!

Cu o scriitură pretenţios feminină — imitată desigur după a unei cunoscute mai în vîrstă şi snobă — Rodica scrisese pe dosul fotografiei, cu un ascuţit galop de litere:

Eşti delicios,
Adina

— îţi place?
— Dacă-i sincer...
— Cum crezi?
— Ştiu eu!
— E sincer, şoptise Rodica plecînd genele, cu o roşeaţă în obraji.
— Eşti delicioasă!
— ...Dar pentru altul, ridicase Rodica genele, zîmbind.
— ...!
— Mă crezi?
— Nu te cred.
— Vai, ce răi îs băieţii!

Lăsaseră să se usuce cerneala.

— Şi ce-ai să faci cu fotografia?
— Âm s-o uit pe masă....
— Unde?
— Pe masă la cealaltă doamnă.
— Ca s-o faci geloasă?
— E drept! Nu m-am gîndit!... Nu. Are să vadă c-o înşel şi are să-mi dea pace.
— Atunci care mai rămîne?
— Nici una.
— Nici cea de la Veneţia?
— Nu vezi!
— Atunci?
— Atunci? aşteptase Dănuţ.
— ...mă duc.

Şi plecase în goană, fără să-i strîngă mîna.

Se înapoiase.

îşi uitase batista.

— Ai să stai mult „acolo"?
— Cît mai puţin.
— De ce?
— Fiindcă n-am ce face !

1

— La revedere... îmi dai voie să-ţi spun Dan?
— Cu plăcere.
— Numai între noi!
— Bine, Rodica.
— Vai, ce îndrăzneţ eşti!
— De ce, domnişoară?
— Nu-mi mai spune aşa!
— Atunci?
— Om vedea...

...Iată de ce Dănuţ o aştepta pe Ioana în grădină, fără să citească romane senzaţionale.

Aştepta demult. Se plimba pe alei. Era grăbit să se întoarcă la Medeleni, dar revanşa apropiată îl ţinea pe loc.

— Bună ziua. Ce te-ai gătit aşa?
— ...Nu.
— Bine, nu!

Ioana se încruntă. Nu-şi putea stăpîni enervarea în faţa lui. Şi totuşi, venise hotărîtă să fie gentilă, ca să afle dacă a primit fotografia Adiei, anunţată prin scrisoarea lui Paşa, şi s-o obţie.

— Vrei să-ţi dau o carte?
— Nu...
— ...Mulţumesc, complectă Ioana glacial restul formulei de politeţă, omis sau înghiţit de Dănuţ.

Şi iar îi păru rău. Şi totuşi, o exaspera tînărul prea elegant, pudrat şi cu o falşă frumuseţă poetică, deplasată de altfel în costumul de călărie.

— Am primit o scrisoare... anunţă Dănuţ intimidat, cu o uşoară nuanţă de ironie.
— De la cine?
— De la doamna Stephano.
— 0 scrisoare?

Ca o bătaie de inimă, mirarea îi scăpase.

— Da, o scrisoare, repetă Dănuţ aproape sarcastic.

Ioana îl privi cu acelaşi zîmbet care-1 metamorfoza instantaneu în elev repetent.

— ...Şi o fotografie, adăugă Dănuţ, aşa de încet şi de în silă, că parcă spunea o minciună.
— S-o văd.
— Poftim.

Cu fotografia în mînă, Ioana se uitase şi îl uitase. Dănuţ respiră. Mînile Ioanei ţineau autoritar fotografia, dar faţa i se luminase, duios, visător ca a celor care privesc o stea oglindită în fîntînă.

— Acuma mă crezi? zîmbi Dănuţ.

„...făcînd dîră în apa veneţiană..."

— Cînd ai primit-o? vorbi Ioana cu o surprinzătoare amenitate.

— Astăzi.

— Adorabilă... fotografie.

— Da, e bunişoară, aprobă Dănuţ fără entuziasm.

Ioana îl privi lung...

Ce destin crud o lega de acest imbecil?

— Ce-i asta: „Eşti delicios, Adina"?

— Pentru mine e.

— Ruşine! Asta nu-i scrisul, nici stilul Adiei... Adinei, doamnei Stephano.

— De unde ştii?

— E scrisul dumitale.

— Nu, nu-i adevărat.

— Ba-i adevărat. Sare-n ochi. Scrisoare stupidă, imitată pe deasupra.

— Bine, doamnă. Bună ziua.

Plecase cu fotografia, ca un negustor ofensat cu marfa.

Fugi după el, fără şovăire.

— Domnule Deleanu...

— Mă rog?

— Domnule Deleanu, te rog iartă-mi nervii. Am avut supărări astăzi...

O privi mirat. Era turburată cum n-o văzuse niciodată.

Ioana îl măsură cu răutate şi dezgust şi iar se stăpîni, adăugind la început cu blîndeţă impusă, apoi din ce în ce mai poruncitor, mai iute, cu un ton care contrazicea vorbele exprimate:

— Eşti bun să-mi dai o clipă fotografia doamnei Stephano... Vreau s-o compar cu fotografia unei prietene cu care-mi pare că seamănă. Dă-mi-o.

I-o dădu, cu sprincenele ridicate.

Ioana fugi cu ea spre casă.

Aşteptă.

Aşteptă.

Era îngrijorat. îi venea să plece lăsînd acolo blestemata fotografie. Cine ştie ce nouă umilire îi pregătea!

O ura.

Ar fi vrut să nimicească pe veci casa, locul şi fiinţa care-l umilise zilnic... de cînd?...

— Domnule Deleanu...

Alerga spre el.

— ...închipuieşte-ţi ce mi s-a întîmplat! Ţi-am stricat fotografia. Am vărsat pe ea, din greşeală un flacon de cerneală. Sînt dezolată!

— Nu face nimica!

Trei vorbe perfect sincere, spuse cu placiditatea indiferenţei.

îi venea să-l lovească în faţă cu pumnii! Imbecilul! „Nu face nimica!" Fotografia Adiei... „Nu face nimica!"

Cu gest şi ton de stăpînă faţă de vechil, vorbi:

— Să duci imediat scrisoarea aceasta la gară. Bună ziua... Să-mi aduci recipisa de la gară.

îi întoarse spatele, îndepărtîndu-se grăbită.

Dănuţ privi scrisoarea grea din mînă. „Alexandru Pallă... Veneţia."

Ce mai însemna si asta?

Alexandru Pallă, Veneţia, fotografia Adinei Stephano escamotată... Ce mai născocise? Ce mai uneltea?

Aaa!... Era în stare?... Sigur-sigur. Pusese fotografia în scrisoare şi o trimetea cumnatului ei la Veneţia, ca să i-o arate Adinei — putea s-o găsească uşor la Veneţia — ca să controleze dacă dedicaţia de pe fotografie era a ei sau a lui... Vroia să-l facă de rîs faţă de un om străin !

Se gîndi să arunce scrisoarea sau s-o sechestreze... Nu îndrăzni. Era domesticit în ambianţa acestei femei.

Se întoarse îndărăt. Intră în casă. Sui scările, cu spinarea aplecată. Demult nu le mai suise. Era jenat ca un om de la grajd chemat în casa stăpînilor. Bătu la uşa salonaşului.

— Intră... Dumneata! Ce vrei? tresări Ioana, ascunzînd fotografia.

Dănuţ o văzuse. Şi Ioana îl văzuse privind-o.

— Ce vrei?

Cu obrajii aprinşi şi ochii în pămînt, Dănuţ cu scrisoarea în mînă, se apropie de divanul pe care şedea Ioana.

Aşadar, păstrase fotografia! Dar sigur că-i scrisese cumnatului ei să se informeze.

— Doamnă, eu am scris pe, fotografie, vorbi Dănuţ precipitat, cu atitudinea elevului care în cabinetul directorului mărturiseşte tot, de teamă să nu se mai facă anchetă.

— Se cunoaşte!

— Dar...

— Nu ţi-o dau, îi luă înainte Ioana.

— ...nu mai trimiteţi scrisoarea.

— Cum? Ai deschis-o??

— Nu. Iat-o. Dar îmi închipui ce-i înăuntru.

— Ce-ţi închipui! O colecţie de ziare din ţară.

— Daa!

— Da, zîmbi Ioana tăios. Pe cumnatul meu îl interesează ecoul din ţară al războiului. E bun patriot! îi decupez articolele de fond...

— Aaa!... Doamnă, adăugă el zîmbind la fel cu Ioana, n-am scris eu pe fotografie. Am rugat pe o prietenă de-a mea. Şi stilul şi slova îi aparţin, şi sînt inspirate de fotografie...

— Bună ziua. Du-mi scrisoarea la gară. Pleacă, te rog! Pleacă! Pleacă odată !

Din pragul uşei, Dănuţ reveni. Medita o clipă, privind-o pe Ioana cu ochii micşoraţi: exact privirea Olguţei. Făcu un pas înainte, cu fruntea încruntată şi faţa îndîrjită. Ioana se ghemuise pe pat, cu o mînă ridicată,' cu cealaltă acoperind fotografia. Părea gata să sară, să zgîrie...

Dănuţ se oprise lîngă divan, nalt, cu umeri largi şi pumni grei — bărbat în molateca şi mătăsoasa încăpere în care şi vîntul părea artificial — dominînd pentru întîia oară un întreg trecut de zilnice îngenuncheri.

Un gînd îi descleştă pumnii şi-i descreţi fruntea.

— Puteţi să păstraţi fotografia...

Ioana respiră.

— ...şi originalul.

Zvîrli scrisoarea pe divan şi plecă.

Coborînd scările, Dănuţ rosti printre dinţi, la plural, cuvîntul biblic şi trivial, în care mototolise şi cu care zvîrlea în aceeaşi ladă cu gunoi din urmă două femei şi întâia dragoste a tinereţii.

Şi, ieşind din casă, ricana uşurat:

— ...şi un idiot.

II

RODICA

Cine, şi de cîte ori în viaţa sa, nu s-a hotărît să devie „alt om", convins că această renaştere sau substanţială prefacere atîrnă de suprimarea unui fapt extern sau de împlinirea unei dorinţe cu magice făgăduinţi?

— De luni suprim tutunul şi devin alt om! suspină energic fumătorul ahtiat, care, pe lîngă afecţiunile de rinichi şi ficat datorite nopţilor albe, pe lîngă insomniile cu sudori reci, datorite abuzului de cafele negre şi de cotidiană muncă, pe lîngă panicele inimii, datorite nervilor, ipocondrismului, şi pe lîngă alte multe beteşuguri reale şi imaginare, mai e ameninţat şi de o anghina pectorală.

Acel luni izbăvitor, la începutul fiecărei săptămîni situat la începutul săptămînii următoare, fuge ca un hoţ urmărit. Mulţi renunţă să-l mai ajungă:

„O viaţă are omul! Eee!..."

Alţii, mai perseverenţi, îl ajung. Cei mai mulţi constată cu surprindere că n-au devenit „alţi oameni", dar că şi-au suprimat o plăcere. Alţii, mai puţin lucizi, predică întinerirea, vivifiarea, fortificarea, purificarea, datorite acestei abstinenţe, fără să-şi dea seamă că de cînd nu mai fumează au devenit mult mai acri; că pofta de mîncare, fanfaron exagerată, nu are alt rezultat decît să-i umfle, puhăvindu-i, vădind mai lămurit blegirea ţesuturilor decît severa slăbiciune; că absenţa fumului prietenos, care, oricît, le făcea suportabilă şi singurătatea, îl constrînge să accepte orişice tovărăşie, cordiala plictiseală în doi sau trei fiind prefera-

bilă urîtului lugubru în unul singur; că, într-un cuvînt, sînt oameni noi față de ce erau înainte de-a suprima tutunul, exact în măsura în care o haină întoarsă pe dos e o haină nouă.

Românii, în preajma vîrstei de treizeci şi cinci—patruzeci de ani, mai ales, exclamă deseori, după ce-au constatat şi înfierat lapidar, incuria socială a țării şi endemia de mahalagism barbar, care o bîntuie:

— Ah! De m-aş vedea la Paris! Numai o lună... Să-l respir... Alt om etc. ...

La Paris constată cu melancolie cît s-a prefăcut Parisul amintirilor.

— în tinerețea mea...

Se întorc de la Paris, mahmuri ca după un chef prea lung sau melancolici ca după revederea fetiței care-a fost întâia dragoste, devenită mamă, înstrăinată de dragoste şi de trecut, chiar dacă a rămas frumoasă: altfel frumoasă, se înțelege, decît atunci cînd se înroşea pentru o privire, plîngea pentru un gest, şi proastă, spunea prostii, cu buze fermecătoare...

Alții, ponți ghinionişti la masa verde, pîndind „o serie", exclamă către moşierul cu portofoliul plin şi obrajii pigmentați de soare, abia sosit de la moşie, ale cărui mîni brune contrastează viguros cu paloarea febrilă a celorlalte:

— Ah ! De m-aş vedea şi eu la țară! Să răsuflu o clipă! Linişte. Singurătate. Aer curat. Lapte fără apă; apă fără vin...

La țară, constată că Depărățeanu — „locuința mea de vară e la țară, acolo aş vrea să mor..." — e un cretin; că Duiliu Zamfirescu — *Viața la țară* — e un mieros măsluitor de adevăr; că e preferabil să bei laptele — chiar îndoit cu apă — fără să vezi mînile cărămizii şi dubioase care-l mulg; că poeticul lătrat al cînilor e suportabil numai cînd îl auzi într-un roman rustic, pe cînd afară cîrîie claxoanele şi scrîşnesc tramvaiele; că e mai acceptabil chiar implacabilul zornăit al deşteptătorului — aranjat de cu seară să sune la oră fixă — decît faimosul „cucurigu" al cucoşilor care confundă miezul nopții cu dimineața şi răsăritul soarelui cu isprăvitul somnului musafirilor; că turmele cu ciobanul şi măgarul de rigoare au haz venind pe foile netede ale unui volum de Francis Jammes, dar pe şosea, în nori de colb, cu putoarea lor compactă, prezidată de a ciobanului, n-au nici un haz; că luna plină, fără de lăutari, dame, şampanie şi lumină electrică — stinsă oportun — e ca un somnifer farmaceutic fabricat în țară: nici nu te adoarme complect; că muşte sînt, dar hîrtie de muşte nu-i; că Grigorescu ar trebui vîndut cu gramul la cofetărie drept esența de sirop; că „Rodicele" lui Alecsandri, cu obraji ca cireşele şi sîni ca merele domneşti, ar face mai bine să-şi spele cămeşile, părul şi picioarele; şi că moşierul care-i invitase la el e demn de compătimit pentru viața pe care-o duce departe de oraş...

Şi totuşi, nimeni nu renunță de a deveni alt om atunci cînd e blazat, jenat, scîrbit, umilit sau îngrozit de ceea ce e. Sinuciderile pe această bază sînt extrem de rare.

De asta Dănuț era în viață, deşi nu devenise alt om.

în clipa de teatrală amintire, cînd coborîse treptele casei de la Sălcii, lichidînd cu o vorbă tare două femei deodată şi cu un calificativ necruțător pe Dănuț de pînă atunci, fusese convins că va începe o viață nouă. Vacanța nu se isprăvise: era pe la mijlocul ei. Un efort numai, şi cele două caiete dăruite de Monica puteau să primească poamele tuturor livezilor sufleteşti, lăsate pe seama păsărilor pînă atunci, hărăzite culesului de atunci înainte.

De la Sălcii pînă la Medeleni, galopul lui Zdup, subt cerul nou şi pe pămîntul tînăr, avuse semnificația unui trufaş arc de triumf pentru o altă intrare în viață.

Caietele îl aşteptau, severe şi sincere ca o conştiință clară. Dar, după cum se ştie din toate poveştile uitate, feciorii de împărați, porniți călări să-nfrunte viața, întîlneau balauri, zmei, zmeoaice, păduri carnivore, zîne viclene şi multe alte ispite sau primejdii, de care, fireşte, autorul basmului îi mîntuia.|

Pe Dănuț îl aştepta Rodica.

Autorul basmului devenise romancier.

Rodica — pe care lectorul o judecă probabil cu severitatea mamei sau părintelui de familie, afară de cazul că e tînăr sau frivol — era predestinată să fie muleta roşie cu care toreadorii atrag galopul cornut.

Căci, după cum glăsuieşte înţelepciunea apocrifă, viaţa e viaţă şi omul e om!

*

Din lecturile ei în limba franceză, Rodica reţinuse un adagiu pe care-l servea— uneori ca protestare, alteori ca stimulare — mai tuturor cunoscuţilor ei de genul masculin, după cum erau prea temerari sau prea timoraţi.

Jeux de mains, jeux de vilain! Fi, le vilain!

Finalul, corolar oarecum, era de la ea: nici cînd reproducea vorbele altora nu-i plăcea să fie servilă.

Primul gest pe care-l ai văzînd o floare, e să te apropii şi să o miroşi. în schimb, cînd vezi un fruct robust în carne şi culoare, vrei să-l apuci.

Rodica făcea parte din a doua categorie. Adagiul era util, căci Rodica era coaptă.

Vaporoasele cununiţe de roşeli, priviri stîngace, mîni abia strînse, bătăi de inimă, tăceri străvezii şi imateriala, unica sărutare, pe care dragostea idilică le împleteşte cînd fata e floare — sau pare — şi tînărul e timid sau romanţios, păreau fade cu şi alături de Rodica.

Jeux de mains, jeux de vilain!

în „idila floare", întâia sărutare — mai degrabă umbra zborului unei sărutări sperioase — înseamnă întâia îndrăzneală cu ochii închişi a timidităţii şi încheie un ciclu, cel imaterial

în „idila fruct", întâia sărutare'—uneori muşcătură — înseamnă întâia sfadă viguroasă şi deschide un ciclu: al mînilor.

Dănuţ o sărutase pe Rodica pe gît; Rodica-l pălmuise pe obraz. Dar, mai voinic decît Rodica, o apucase în braţe, aşa că Rodica, deşi se zbătuse — sport pe care-l făcea mai bine decît pe celelalte — fusese sărutată încă o dată, pe gură, fără ca să poată replica: *„Fi, le vilain!"*

Restul conversaţiei urmase pe româneşte.

De atunci, Dănuţ o sărutase de multe ori, dar Rodica nu-l sărutase niciodată. Pe Puiu ea începuse să-l sărute, de Dănuţ se apăra. Ca şi politica statelor europene, altă faţă de marile puteri, altă faţă de cele mărunte, politica Rodicăi varia în raport cu vîrsta protagonistului: agresivă

faţă de Puiu, devenea defensivă faţă de Dănuţ. Rezultatul era acelaşi. Adică: *„Fi, le vilain!"*

Pe româneşte, în aceleaşi condiţii, şi chiar în mai grele, Sevastiţa ar fi spus: „Da* şăzi ghinişor!"

Lectorul va remarca desigur avantajele pe care le oferă limba franceză oricui şi oricînd.

*

întîlnirile cu fata pe care o iubeşti se cheamă „plimbări" şi sînt: pe aleile pămîntului şi ale sufletului.

întîlnirile cu celelalte „domnişoare" sau doamne se cheamă *rendez-vous-mi.*

La oraş *rendez-vous-mile* îndeobşte sînt diurne şi situate de preferinţă — cu rari excepţii — în orele cînd părinţii, soţii sau soţiile au treabă.

La ţară *rendez-vous-urile* sînt nocturne, ca şi plimbările, dar nu din aceeaşi cauză. Plimbările caută singurătatea, misterul şi reculegerea, pe care le găsesc în noapte; *rendez-vous-mile* găsesc în nopţile rurale, gratis, ceea ce la oraş se cumpără scump: clandestinitatea.

Mixtă, Rodica juca tenis cu Puiu în timpul zilei — adică după-amiază, căci dimineaţa şi-o petrecea în pat, dormind — şi avea *rendez-vous-mi* cu Dănuţ în timpul nopţii, după ce toate luminile casei erau stinse. Sihăstria Monicăi, absenţele, din ce în ce mai prelungite, ale Olguţei — care prezida dezbaterile contradictorii ale războiului european la „Clubul burlacilor" — discreţia lui Mircea, viaţa cu ştiut program a doamnei Deleanu şi somnul brusc şi durabil al lui Puiu înlesneau Rodicăi plecările din odaie şi revenirile tîrzii, deseori pe geam — *ă la* Boccaccio — rareori pe uşă: imprudent.

întîiul *rendez-vous* fusese provocat de Rodica, chiar în noaptea zilei cu pugilatul primei sărutări.

Dănuţ nu se culcase încă. Se lungise îmbrăcat pe pat, fără să asculte concertul de ocarine al broaştelor, nici ţiterile tremolate ale greierilor, nici miile de sunete şi zvonuri ale nopţii.

Fuma, gîndindu-se la femei. Privea colecţia de picioare o clipă dezvelite, în ciorapi multicolori sau fără de ciorapi; colecţia de sîni mici sau puternici, puţintei sau opulenţi,

bombaţi sau plaţi şi totuşi feminini prin capetele care colorează bluza cu o roză împunsătură; colecţia de spinări îndoite mlădios sau robust în spiralele patinajului; colecţia de subţiori, cuibare descoperite în gesturi şi haine de vară, cu o pată de soare pe umbra sau lumina lor uşor adîncită; colecţia de şolduri, unele lungi-ovale pentru şerpuirea în braţele care strîng, altele scurt arcuite, încordate parcă să avînte plosca fără toarte a pîntecului—colecţii deţinute de toţi oamenii în amintirile lor şi pe care, cînd le privesc fiind singuri, au atitudinea şi congestia liceenilor cînd trag cu ochiul prin gaura cheii, să vadă cum se dezbracă o femeie.

Nu se gîndea la Rodica.

Rodica, prea impersonală, îndruma gîndul şi pofta, după ce le stîrnea — în absenţa ei — asupra femeilor în genere. Poate că de asta Rodica, fără să-şi dea seamă, căuta să fie cît mai mult prezentă lîngă băieţii cu care flirta. Prezenţa ei avea darul să concretizeze într-un trup substanţial pofte care în absenţa ei se răspîndeau în generalităţi.

— Cu-cu!

— Cine-i?

— Eu...da'să ştii că-s supărată pe dumneata!

— Aa! Rodica!

— *Domnişoara* Rodica.

— Măria-sa domnişoara Rodica!

— Degeaba faci spirite! Nu-mi trece-aşa uşor! Prea eşti obraznic! N-ai nici-o măsură!

— Scuze nemăsurate!

— Nu primesc.

— Sărutări.

— Obraznicule!

De pe marginea ferestrei, o sărutase. Ar fi putut fugi Rodica, dar nu fugise.

— Jos mînile!

— Sus sărutările!

— Tare mai eşti obraznic! Să ştii că plec!

— Nu cred!

— Ai să vezi!

— Te prind.

—- încearcă!

— La dispoziţie, de la genunchi în jos!

Ştia să fugă şi mai tare Rodica. Cu toate că-şi ridicase rochia ca pentru fugă serioasă, Dănuţ o prinsese lîngă poartă.

•— Nu mai pot! Uf! palpitase Rodica.

— în braţele mele!

— Lasă-mă. Nu profita!

— Odihneşte-te.

— Dă-mi pace!

— Nu fac nimic. Cuminte ca o bancă!

•— Ce apucături de „băiat" ai!

— Cu-aşa ceva în braţe nu-i de mirare!

— Vai, ce limbaj!

•— Vai, ce bluză!

— Să ştii că mi-o rupi!

— Trăiască acul de cusut!

— Am să-ţi cos buzele!

— Cu ce?

— Cu acul.

— Unde-i?

— Vai, să ştii că ţip!

— Fii discretă!

— Iar eşti spiritual?

— Preferi brutalitatea?

— Lasă-mă-n pace!

— Ai să te plictiseşti!

— Vai, ce impertinent eşti!

—Ţi-a căzut pelerina.

— Ridic-o, eşti cavaler.

— Nu fugi?

— Ridic-o ş-ai să vezi!

O prinsese de un picior, ridicîndu-i cu cealaltă mînă pelerina întunecată ca umbra unui copac.

— Poftim pelerina.

— Lasă-mi piciorul!

— A căzut: vreau să-1 ridic!

— Nu te obrăznici!

— în genunchi în faţa piciorului!

— îl meriţi, ştii unde!...

— Ştiu numai că-1 merit.

— Să-i lustruieşti botina!

— Şi cizmele de călărie chiar, nu numai botina: botinele-s mai joase!
— Vai, ce obraznic ! Lasă-mă !
— Am găsit un genunchi!
— Lasă-1!
— Nu pot. îmi intră perfect în palmă! Parcă-i făcut pe măsură! Să ştii că eu l-am pierdut!
— Să ştii că ţip... tare!
O sărutase pe gură, în plin.
— Miroşi a tutun !
— Am şi gust de tutun: nu?
— Nu ştiu, nu mă interesează !
— încă o dată.
— Du-te!
— Vino!
— Să ştii că nu-ţi mai vorbesc !
— Da. Mă săruţi.
— Eu!?
— Facem o experienţă.
— Lasă-mă!
— Cu ce te pudrezi?
— Eu???
— Da-da! Am simţit în colţul gurii gust de pudră.
— Vai, ce minciunos ! N-ai decît să mă ştergi cu batista !
— Te-am şters cu buzele !
— Numai obrăznicii spui!
— Şi fac.
— Încearcă!
— Mulţumesc.
— Ce om ! Parcă eşti un copil!
— Puiu?
— Te rog să nu mă ofensezi! Nu ştii să te porţi cu femeile !

Se smuncise şi plecase, dar nu înspre casă. O apucase către sat, foarte grăbită. Pe o distanţă mai lungă, toate supărările au vreme să se convertească. Mai ales că Rodica nu putea suporta tăcerea. Irezistibil, ca o pasăre obligator limbută, deschisese gura, hărţăgoasă:
— Să ştii că nu te pot suferi!
— Fii calmă, te rog!
— Iar eşti obraznic !

— Nărav!
— Te-au nărăvit „doamnele" dumitale !
— Nu toate! Rodica, de exemplu...
— Nu mă tutui. Fii respectuos! Eu nu-s a dumitale!
— Domnişoara Rodica, de exemplu...
— Lasă ironiile fără sare !
— O fată de la „Humpel" !...
— Aşa se vorbeşte?
— O elevă dintr-a şasea...
— Dintr-a şaptea!
— O elevă din cursul superior...
— Uf! Plicticos mai eşti!
— Să ne întoarcem.
— întoarce-te!
— Nu ti-e frică singură?
— Nu.'
— Dacă ies lupii?
— Vai, ce demodat eşti!
— De ce? Oiţele nu mai sînt la modă, lupii da.
— Vai-vai! Ce impertinenţă! Ţi se văd urechile...
— De ce nu-mi spui măgar curat?
— Fiindcă-s binecrescută.
— Şi măgarii, cînd duc oiţele, sînt foarte binecrescuţi!

începută şi continuată pe acest ton, discuţia fusese lungă şi anostă. Totuşi, Dănuţ se distra cum te distrezi după masă înfuriind un sifon deşert. îşi congediase creierul de la începutul discuţiei. Se simţea la acelaşi nivel cu Rodica. Replicele scurte săreau ca broaştele de pe şosea în gigantica flacără delicată a luminii de lună.

Pe la două de noapte, întorcîndu-se acasă, Rodica îi adusese la cunoştinţă motivul venirii ei:
— Să nu crezi c-am venit la dumneata ca să te văd!
— Nu mă îndoiesc! De asta ai venit prin întuneric!
— Nu poţi fi serios o clipă?
— Noaptea, nu.
— Te rog taci!
— Am, ai, a...
— Am venit să te rog să-mi împrumuţi o carte de cetit.
— îţi mai trebuie?
— Sigur. De ce-am venit?
— O carte de filozofie?

— Nu fi obraznic !
— Românească?
— Nu-mi trebuie!
— Roman?
— Sigur.
— Prost?
— Iar te obrăzniceşti!
— Cu poze?
— Mi-e indiferent!
— Depinde de poze !
— Mi-e indiferent!
— Hai şi-ţi alege.
— Ai înnebunit?
— De ce?
— Eu să intru la dumneata? Noaptea??
— Spuneai că nu te temi de lupi!
— Nu mă tem de nimeni!
— Atunci?
— „Nu se face." Şi nu vreau.
— Ai să fii originală.
— Mersi ! N-am poftă !
— O capeţi... Ştii proverbul!...
— Asta nu! Aştept aici.
— Ce să-ţi aduc?
— O carte nostimă.
— Ce numeşti „nostim"?
— Ce-mi place.
— Atunci ia-mă pe mine !
— Iar te obrăzniceşti!
— Am propus!
— Nu accept.
— Păcat! Te-ai cultiva !
— Te rog!
— Să-l scol pe Puiu?
— Aşa?... Să nu mai vorbeşti cu mine!...

Plecase iremediabil, fără să-şi uite nici pelerina, nici batista. A doua zi dormise pînă la douăsprezece. După dejun dormise iar şi jucase tenis cu Puiu. Iar noaptea, după ce adormiseră toţi, se înfiinţase din nou la fereastra odăii lui Dănuţ, ca să-i ceară o carte.

— Allo!

— A-a-a ! Ce surpriză ! Ce eveniment!
— Dă-mi o carte. Cu dumneata personal nu vorbesc!

Dănuţ o tratase cu un forte dicţionar latino-român. Rodica îl luase, făcuse cîţiva paşi, se înapoiase.

— Eşti un măgar!
— Mulţumesc, dar spune-mi-o pe latineşte, ca să-mi arăţi că nu eşti numai binecrescută, ci şi cultă!
— îmi dai o carte, sau plec?
— Dacă n-ai încredere în mine!
— N-o meriţi!
— Dar o inspir!
— Nici!
— Din cauza întunericului! Par mai negru! Uite...

O ridicase de subţiori, smuncind-o pe fereastră în odaie.

— Ştii că nu eşti uşoară !
— Obraznicule!
— Uită-te la mine, să mă vezi mai bine!
— Eşti în pijama?
— N-ai încredere nici în pijama?
— Lasă-mă să plec ! Nu eşti convenabil!
— Abia ai intrat!
— Vai, ce cochet eşti! Ai pijamale de mătasă !
— Vrei să-ncerci una?
— Nici să n-aud !
— Mătasă bună ! Dezmiardă pielea !
— Nu mă interesează !
— Nici n-ai încăpea! Eşti... mai plină decît mine!
— Vai, ce minciunos!
— Eu n-am sîni!
— Obraznicule!
— De mine vorbeam !
— Opreşte-te la vreme !
— M-am oprit la sîni... Mai sînt şi alte rotunzimi!
— Spuneai că n-ai!
— Nu mă crezi?
— Nu mă interesează !
— N-ai făcut încă anatomia?
— Nu-ţi mai răspund!
— Noroc că nu-s profesor!
— Eşti un...
— ...măgar. Asta-i răspuns la zoologie!

— Vai, ce pedant eşti!
— Vai, ce haz, ai!
— Atunci plec.
— încearcă.
— Să ştii că ţip dacă nu mă laşi!
— Te-aude Mircea şi te compromiţi!
— Nu eşti cavaler de loc !
— Nu-s ambiţios!
— Plec!
— Pe geam?
— Ba pe uşă !
— Cheia-i în buzunarul de la pijama.
— Dă-mi-o.
— Ia-o!
— Crezi că mi-e frică?
— Mă abţin de a te jigni!
— Ce faci?
— Ţi-am sechestrat o mînă.
— Dă-mi drumul.
— Ce căutai în buzunarul meu?
— Cheia!
— Nu-i.
— Mincinosule!
— *„Maître Corbeau, sur un arbre perche, tenait dans son bec un fromage"...*
— Dă-mi drumul!
— *...„Maître Renard, par l'odeur alleche, lui tint ă peu preş ce langage"...*
— Lasă-mă !
— Cu ce te parfumezi?
— Nu te priveşte !
— Am un nas experimentat!
— Lăudărosule!
— Te parfumezi prea tare !
— Auzi impertinenţă!
— E plăcut, dar...
— Dar?
— ... nu-i prudent! Mîne dimineaţă Gheorghiţă va mirosi cine a fost la mine!
— Asta-i!
— Şi Mircea.

— Te rog ! El nu ştie cu ce mă parfumez !
— Te-a întrebat?
— Crezi că toţi sînt răucrescuţi ca dumneata!
— Da ! îmi fac iluzii!
— îţi faci cam multe iluzii!
— Tinereţele ! Tinereţele !
— Fumurile ! Fumurile !
— Focurile! Focurile! intonase Dănuţ, cuprinzînd-o.

Cu unele femei, lupta corp la corp e un preludiu — spirală răsucită perpendicular pe apropiata orizontală basoreliefată.

Cu unele fete, lupta corp la corp e o trîntă erotică: un dans modern, cu paşi mai aritmici, mai variaţi, mai violenţi şi mai căşti; căci ritmul lasciv al trupurilor alăturate şi atente — sau beate — oricît de sprinţar şi de săltăreţ ar fi, dansul duce pînă departe curba erotică, pe cîtă vreme trînta, oricît de strîns înlănţuite ar fi trupurile tinere, tocmai fiindcă sînt tinere şi uituce, devine pînă la sfîrşit luptă curată.fără de nici un alt scop, din ce în ce mai sinceră, mai animalică.

Puterea unui bărbat niciodată nu-i deplină cînd luptă cu o femeie. Fără să vrea, e amuzat de rezistenţa fiinţei mai slabe, şi fără să ştie, ocroteşte, îngăduie temerităţile celuilalt trup. Femeia luptă ambiţioasă să-şi valorifice puterea — o nouă cochetărie, cu o armă luată din mînile bărbatului.

Bărbatul se joacă — leu indolent — bucuros să fie maltratat, măgulit de valul îndărătnic şi întărîtat, care-i dovedeşte că e stîncă. în aceste lupte, bărbatul rîde — deseori gîdilit — femeia răsuflă din greu, încordată, cruntă, dîrză, totdeauna serioasă. Uneori, la sfîrşit, femeile plîng — de ciudă c-au rămas femei — alteori rîd cu obrajii aprinşi ca după un înot prin valuri mari. Unele aşteaptă să fie consolate la sfîrşit — ca să reîntroneze aspectul dominator al feminităţii pînă atunci vasale — altele doresc să reînceapă lupta, convinse că au biruit realmente, setoase de victorii bărbăteşti. Dar toate — mai ales fetele — după astfel de lupte, sînt frumoase, biciuitor înflorite în grădinile ambigui: cu ochii poleiţi, obrajii proaspăt coloraţi, buzele umede ca după muşcături, părul atît de ciufulit, că pare creţ, şi neorînduiala veştmintelor ca a frunzişurilor în vînt puternic.

Aceste lupte, pentru tineri şi pentru fete, au semnificaţia ploilor de vară. Repezi, impetuoase, după ele rămîne zîmbetul salivat ca un curcubeu. Tot ce tăcerile enervate şi penumbra vorbelor şi lecturilor cu două înţelesuri acumulaseră ele descarcă, odihnind şi ostenind altfel decît vorbele, lecturile şi tăcerile. După ele urmează — deşi s-ar părea ciudat — clipe de camaraderie, fără de nici un echivoc. Glumele, robuste şi familiare, de o parte şi de alta, sînt întocmai ca ale băieţilor după o partidă sportivă. Mînile şi trupurile nu păstrează amintirea trupului potrivnic decît din punct de vedere combativ: o forţă ciocnită de altă forţă. Oricît de intime ar fi fost apucăturile din cursul trîntei, trupurile, devenite egale prin luptă, le-au acceptat fără rezerve, comentarii şi pudori, dîndu-le o valoare pur atletică. O simplă strîngere de mînă, cu joc de epidermă, este mai aţîţătoare decît o statornică şi deplină alipire în luptă, după cum fotografia unei femei goale în întregime se numeşte nud, pe cîtă vreme fotografia unei femei goale cu pantofi şi ciorapi lungi e de cele mai multe ori indecentă, trivială sau pornografică.

După luptă, şi Rodica şi Dănuţ osteniseră. Şi cum tăcerile Rodicăi erau ca o sală de spectacol după reprezentaţie, Dănuţ căscase, Rodica îl imitase; Rodica plecase la culcare; Dănuţ se culcase. Amîndoi dormiseră bine—ca după muncă.

Cîtăva vreme, subt pretextul cărţii de cetit, îşi serviseră regulat duşul *ecossaise* nocturn. începuseră să-şi spuie pe nume, fără'ca Rodica să mai protesteze. O complicitate permanentă, cu caracter sportiv şi licenţios, — şi poate romaţios într-un fel — îi familiarizase.

Dănuţ se simţea de ajuns de bine. Fără să-1 preocupe, Rodica-1 ocupa, înlocuind tenisul, călăria, patinajul, boxul, floreta, flirtul, cinematograful, glumele cu băieţii şi plimbările pe Calea Victoriei sau la Şosea, cînd ochii iau aperitive de feminitate — făcîndu-i tolerabilă o castitate păstrată de la începutul vacanţei.

Dar sufletul, ca şi înainte, nu mai „suna". Orişice vibraţie amorţea brusc, tăiată, ca a unui cristal acoperit cu mîna. Nu scria nimic. Privea uneori, răsfoia chiar, cele două caiete de la Monica, intrigat, uimit şi înfricoşat puţin. Cum izbutise oare să „umple" un caiet întreg în vacanţa trecută? De unde atîtea reflecţii, emoţii, metafore, fantezii, născociri, împărecheri? De unde?... Zburdălnicie juvenilă, probabil. Fermentaţia mustului. Desigur că toţi băieţii treceau prin aceasta! Evident! Care băiat nu face versuri, literatură? Unii cu mult talent, alţii cu mai puţin, alţii fără. Dar toţi scriu, fiindcă toţi simt nevoia de-a scrie, de-a exprima, de-a expulza preaplinul sufletesc. Nici metafore nu mai făcea — în vorbă, natural! La scris nici nu se mai gîndea ! Adică avea la îndemînă metafore, cum avea şi Olguţa, cum aveau şi atîţia alţii metafore confecţionate cu mintea, metafore care traduc mai expeditiv decît vorbirea curentă gîndul — dar metaforele cu parfum de adînc sufletesc nu mai veneau, într-adevăr, acelea „veneau". Răsăreau involuntar din funduri opace, uneori străvezii, fragil închegate, împăienjenite de somn şi tăcere, ca înserarea înflorită a stînjeneilor; altele izbucneau zvîcnind, grele, ca jocul delfinilor în val şi soare; altele îl făceau să clipească zîmbind, ca bulgărul de lumină pe care un copil ţi-1 aruncă în ochi cu oglingioara de buzunar; altele, nesimţite, vesteau parcă printr-o respiraţie prezenţa lor, ca blîndele fete ale adolescenţei cînd îşi apleacă bărbia şi genele pe umărul tău, să vadă dacă nu-i prea trist versul pe care-1 ceteşti; altele răspîndeau triste nostalgii de tinereţă, ca boschetele de lilieci cu parfum de colb şi ploaie; altele tropăiau, drăcoase şi ireverenţioase, ca un copil desculţ pe lespezile unei catedrale; altele tremurau ca lacrima pe capăt de geană; altele iradiau, ca zîmbetul în curcubeiele clăbucilor de săpun; altele înfricoşau, ca fîlfîirea unei sutane preoţeşti în noapte; altele îmbărbătau, ca senzaţia muşchilor tari; altele răspîndeau soare şi frăgezime, ca o fată între cernite maici; altele îngreuiau imens şi delicat, ca umbra unui munte; altele, gest viu de izvoare, luminau o fugă; altele, gest vast de fluvii, profetizau o tăcere...

Pe atunci — împărtăşise şi Monicăi această impresie — îşi simţea uneori sufletul ca o mare întindere de neguri, cu un foc îndepărtat, roşu-întunecat, spre care înaintau mulţimi...

Adina!

Ioana!

Rodica!

Adina intrase în el, dar ieşise şi nu uitase nimic, sau se mutase el definitiv din spaţiile ocupate de Adina.

Ioana: o mînă întinsă pe fereastră. Mînă prea parfumată. Dătătoare de migrene. închizi fereastra şi deschizi altă fereastră: Rodica. Nici atît! Rodica era în casa de peste drum. Distracţie de seară. Schimb de mimică, de gesturi. Tragi cu ochiul cînd vecina se dezbracă, închizînd — ea — la timp lumina. Dacă vecina mai rămîne, e o distracţie gratuită, dacă nu... vine altă vecină în locul celeilalte, sau nu te mai uiţi peste drum. Nici nu-ţi trece prin cap să cobori scările casei tale şi să le urci pe ale casei de peste drum. Flirt între două odăi ale unor case deosebite, aşezate faţă-n faţă. întîmplare! Pierdere sau trecere de vreme!

Un om îşi pierduse umbra; el îşi pierduse sufletul. Apucaseră pe două drumuri osebite, şi se rătăciseră.

Ah! Să-ţi întîlneşti sufletul deodată, faţă-n faţă! Senzaţia mării'—vast, vast, vast — după ce-ai stat între ziduri ! Să-ţi dilaţi plămînii în faţa sufletului şi să ştii că-i al tău!

Nu! Moment exuberant şi credul al tinereţii, şi nimic mai mult! Trebuia să renunţe la marea nelinişte pe care o numea talent: vibraţie necontenită a sufletului; cadenţă statornică de mare lîngă ţărmuri stîncoase; vînt sărat, irizat de spumă; blestemul orgolios al belşugului... Era Dan Deleanu, elev în clasa opta modernă. încă un an de şcoală. Mircea îşi prepara clasa opta în vacanţă. El nu era în stare să înveţe.

Clasa opta, apoi... Nu-şi simţea nici o preferinţă, nici o aptitudine, nici o vocaţiune. Crezuse că literatura... La o parte!

Rămînea în picioare diagnosticul chiromancienei Ioana. Echilibru perfect. Viaţă liniată ca o foaie de caligrafie, în care zilele vor avea aceeaşi curbă, aceeaşi grosime, acelaşi calm aplicat, din care neprevăzutul era exclus. Burghez! Soţie, copii, bătrîneţă: viaţă ortografică.

Nu! Avea maicurînd siguranţa ratajului. Lipsă de egalitate a energiei, absenţele ei prelungite ca ale unui musafir într-o casă plicticoasă unde nici femei frumoase nu-s; lehamite de tot; nevoie de huzur trîndav, repulsiune pentru efort; lene, dorinţă de lene — „da'muiaţi ţi-s posmagii?" — orientalism cu gura căscată după fructe îndatoritoare; somnolenţă, fum de ţigară în plafonul casei sau al cerului; lipsă de cochetărie a voinţei...

în fond, nu-1 interesa nimic! De la începutul vacanţei, creierul nu ceruse — şi el nu-i dase — nimic; romanele senzaţionale nu le putea socoti hrană! Ca o cămilă răbdătoare la flămînzeală sau sătulă cu lunile, creierul rumega vechituri, fără să protesteze. Nimic nou. Nu-1 interesa nici politica, nici sociologia—'dramatizată de războiul european— nici filozofia — pare-se atît de necesară minţii, la vîrsta lui — nimic, nimic! Se simţea ignorant, sau, mai rău, semidoct.

Deviza lui ar fi fost: „Lăsaţi-mă în pace! Fiţi voi deştepţi, culţi, triumfători, puternici. Mie daţi-mi'pace! Nu sînt singurul imbecil pe lume! Dar şi imbecilii să-mi dea pace! Să-şi caute toţi de treaba lor. Nu-mi trebuie nici ajutor, nici bunăvoinţă, nici sfaturi, nici dojane, nici experienţa altora, nici înţelepciunea lor"...

^ Bietul Herr Direktor! Ce deziluzie! El, care-1 vedea pe Dănuţ întocmit după chipul şi asemănarea lui, să ştie conţinutul acestui aspect bărbătesc, însufleţit de o' energie sportivă, elegant şi cu aventuri!... Renunţase — poate cu o nemărturisită strîngere de inimă — să-1 vadă pe Dănut inginer, cînd, la sfîrşitul clasei a patra, Dănuţ alesese — liber, cum vroia Herr Direktor — secţia modernă în locul celei reale. Herr Direktor fusese convins că alegerea făcută de Dănuţ era un act conştient, deliberat, o atitudine în fata vieţii şi a viitorului. Cînd colo, Dănuţ alesese moderna aşâ, într-o doară, cum alegi între două străzi care duc spre casă strada X fiindcă-i mai puţin antipatică decît strada Z, care-i plină de cîni răi, în timp ce strada X, pe lîngă dulăi, mai are şi o casă unde zăreşti uneori o fată nostimă

Bietul Herr Direktor! Pătruns de certitudini ştiinţifice asupra rolului unei anumite educaţii! Convins că floreta, mănuşile de box, patinele, călătoriile şi autoguvernarea cu vag supracontrol pot atletiza un suflet moştenit de la alţii!

Se simţea identic cu ceea ce era pe cînd Olguţa îl numea Buftea, plus Adina & Ioana, Rodica & comp.

Da! Asta era. Hotel locuit de femei. La no.l, etajul întâi, stă Roza; de la no. 25, etajul al doilea, a plecat Olimpia; la no. 3, Marta cîntă canţonete; la no. 9, Nineta se sfădeşte cu madama etc. ... Şi proprietarul hotelului, sau proprietăreasa, de o grăsime asexuată, cu ţigară şi cafeluţă,

aşteaptă clienţii şi guvernează domnişoarele, cu gesturi pline de inele false şi vorbe pline de locuţiuni...

Ce minciuni! Farmecul tinereţii! Ah, unde-i tinereţea? Dă-mi cei optsprezece ani: să vezi atunci!... La fel cu dragostea!

Dar ia să ai curajul să le spui: „Tinereţea? Te plictiseşti întocmai ca la bătrîneţă, numai că toată lumea îţi spune — cu exclamaţii mai ales — că eşti fericit, că eşti demn de indiviat. Unii cred. La bătrîneţă te plictiseşti la fel, cu diferenta că nimeni nu te felicită şi nici nu te invidiază. Parcă-i mai preferabil!

Dragostea? Mănîncă şi te satură. Dar nu cere la friptură muzică de Wagner — fiindcă-i pasionată — nici nu te scobi în dinţi cu acorduri de Beethoven! Porcii sînt mult mai porci — n-au primit nici o educaţie — dar sînt mai puţin cabotini: iarăşi lipsa de educaţie."

încearcă să le împărtăşeşti astfel de reflecţii naturale ca strănutul şi căscatul: te lapidează, te internează la balamuc sau îţi spun că pozezi.

Mare porcărie!

Cu astfel de reflecţii şi încheieri gravitînd în jurul acestei finale formule, Dănuţ îşi trecea după-amiezele — dimineaţa dormea tîrziu, simetric cu Rodica — aşteptînd fără mare entuziasm, dar nici cu prea multă scîrbă, noaptea.

Aceasta se întîmpla în după-amiezele mai active. Erau şi mai pasive decît atîta! Cu alte cuvinte, nu numai că nu făcea nimic, dar nici nu gîndea nimic. Fuma — începuse să priceapă fumatul, distingînd nuanţele tutunurilor — căsca, iar fuma, iar căsca, dormitînd cu ochii deschişi sau închişi, contempla „natura moartă" a unui cuier sau atitudinea unei ghete zvîrlite, urmărea muştele, uneori le ucidea cu şervetul — sport de interior — fredona obscure reminiscenţe muzicale sau fragmente din acelea pe care gramofoanele ţi le varsă în urechi cînd eşti plictisit sau ai migrenă, îşi examina unghiile, îşi umfla şi dezumfla obrajii...

Romane senzaţionale nu mai cetea. Nu fiindcă se stima mai mult! Nu-l mai antrenau. Erau prea identice. Putea să-şi facă singur romane senzaţionale, dormitînd, fără să-şi mai ostenească ochii cetindu-le. Şi, pe lîngă asta, în afară de propria lui inepţie — cu care era obligat să se acomodeze — altele nu mai putea suporta. Tipărite, mai ales!

Uneori, cine ştie cum, ajungînd în birou intra rareori în acea odaie fără pat — se aşeza în fotoliul comod şi germina acolo. Fuma, căsca, bălăbănea picioarele atîrnate-n unghi pe spetează. Apoi lua un creion şi o foaie de hîrtie. începea prin a se iscăli:

Dan Deleanu
Deleanu Dan
Daniil Deleanu
Daniel Deleanu
Dan
Dan
Deledan
Ledaned
Nadunaled

Iscălituri cu tot soiul de caligrafii: unele obscure, ca ale doctorilor pe reţete sau ale portăreilor pe notificări; altele supreme, testamentare; altele enervate, ca girul pe poliţă; altele răspicate, pentru posteritate, ca iscălitura domnişoarelor subt primii crini pictaţi; altele fără majuscule, ca versurile lui Francis Jammes; altele cu majuscule monumentale, ca doi elefanţi dădace la copii. în sfîrşit, făcea treabă.

Apoi, blazat de efortul literar, aborda desemnul. Spre deosebire de Victor Hugo şi alţi literaţi celebri, Dănuţ avea o totală inaptitudine pentru desemn. Ştia să silueteze case. Un pătrat mare: casa. Două pătrate mai mici cu zăbrele, lateral situate: ferestrele. Un dreptunghi ca o măsuţă de noapte: uşa. Două tuburi din care se încovrigau două spirale: hogegile cu fumul. încerca să facă şi profiluri. Toate aveau frunţi colosale, nasuri romane, guri de babă ştirbă şi bărbii wagneriene. Urechea, aşezată cam înspre frunte, era reprezentată printr-un 3 lălîu. Ochii nu-l interesau. Punea şi musteţi cîteodată, pentru variaţie. După ce crea vreo patruzeci de profiluri, avea senzaţia celui care-a fumat patruzeci de ţigări în şir, cu scrumelniţa plină la nas. Manuscrisele nu le păstra.

După ce lucra în biurou, se odihnea în etac.

Şi iar venea noaptea. Şi iar după-amiaza.

Vacanţa trecea ca o duminică provincială cu dimensiuni de anotimp, cu deosebirea că după duminecă vine luni

— saşie zi, dar zi — pe cîtă vreme după vacanţă începe întreg anul şcolar, cu vacanţe, dar an.

De la o vreme, graţie Rodicăi, Dănuţ îşi descoperise aptitudini pentru un gen literar nefrecventat pînă atunci: romanul.

Iată pe scurt biografia acestei aptitudini.

Rodica n-avea nici o pretenţie de-a pătrunde în sufletul cuiva, nici curiozitatea. Se împiedeca de trup, în primul rînd, şi în al doilea rînd, vorba românului: „Ce-i în mînă nu-i minciună". Sufletului — acest gen de minciună — Rodica prefera trupul: acest gen de adevăr.

în schimb — tot de meleagurile trupeşti e vorba — Rodica vroia să cunoască „trecutul" flirturilor ei: adică pe toate Rodicele de înaintea ei, pînă la ea. Curiozitate istorică, pe care-i bine să o aibă toţi cei ce guvernează.

Cum „istoria" lui Dănuţ nu-şi găsise cronicarul, Rodica îl persuadase să se autocronicărească. întîiul roman povestit s-ar putea intitula:

Adina Stephano
sau
Sedusa de la patinaj
sau
Femeia cu cei mai frumoşi sini
sau
Fetiţa cu trup de Salomee
sau
Soţul înşelat
sau
Donjuanul de la „Lazăr"
sau
Nu vă încredeţi în bărbaţi

Roman palpitant, se înţelege.

Deşi avea o recentă experienţă a acestui gen şi a modului cum reacţionează lectorul la desfăşurarea evenimentelor — sărind descripţiile, făcînd viteză cu acţiunea — Dănuţ nu trăsese foloase literare de pe urma ei.

Avea şi el acţiune — cînd vine soţul înşelat; cînd eroina doarme, şi eroii, temerari ca toţi eroii, îi fac bezele din uşa etacului, degustîndu-le între ei; cînd eroina convinge pe soţul înşelat că eroul licean e nepotul proprietarului,

trimis de acesta după chirie etc... dar avea năravul digresiunii psihologice: de ce soţul nu *vedea?* De ce eroul nu se temea? De ce eroii îl bravau pe soţ? De ce soţul se temea de erou?... Rodica proceda întocmai ca Dănuţ pe cînd era lector de romane senzaţionale. Sărea digresiile psihologice, adică între timp se preocupa să găsească raportul cel mai avantajos dintre fustă şi pulpe: pulpele să se vadă fără ca fusta să pară dinadins ridicată. Şi palpita:

— Vai, ce obraznici! Vai, ce ipocriţi! *Fi, Ies vilains/...*

Aceste exclamaţii se refereau la eroii romanului, cînd înfruntau bănuiala sau certitudinea soţului, adică erau „în acţiune".

Al doilea roman s-ar fi putut intitula:

0 cursă pe bihuncă
sau
Parfumul de violete
sau
Milionara perversă
sau
Tînărul şi mai pervers
sau
Palatul de la Sălcii
sau
Tiranul de la Medeleni
sau
Din dramele geloziei
sau
Nu vă încredeţi în bărbaţi

Apărea către sfîrşitul romanului un personaj cu numele Rodica. Oricum, e măgulitor să te vezi figurînd într-o operă literară!

— Vai, e aşa de interesant! De ce nu-1 scrii? Aşa femeie ! Cînd ceteşti, nici nu-ţi vine să crezi! îţi pare că-i invenţie!

A! Dar Rodica nu cunoaşte alte „romane trăite" !

Titlul simetric al tuturora ar putea fi:

Atît de tînăr şi atît de precoce
sau
Un singur băiat şi atîtea femei
sau

El atît de crud, ele atît de lejere
sau
Două dintr-o dată
sau
...chiar trei
sau
Cine le mai știe
sau

Nu vă încredeți în bărbați.[1]

— Vai, ce bine-i să fii băiat!

Ceea ce dovedește că Rodica participa, trup și suflet, la aventurile unicului erou al „romanelor trăite".

Aceste romane, avînd ca subiect predilect amorul, conțineau și pasagii pe care o fată nu le poate „asculta". Ajungînd la aceste inevitabile pasagii, naratorul se oprea, avînd aerul că filele cărții din care citește nu-s tăiate. Binevoitoare, Rodica servea de *coupe-papier.*

Unele momente — de pildă scena în care eroul o seduce pe eroină cu o singură sărutare, dar o sărutare între sărutări, o indescriptibilă sărutare — aveau nevoie de lămuriri, căci Rodica nu suporta vagul decît în învățătură. Atunci se întîmpla acea sublimă înfrățire, acea intimă colaborare dintre lector și autor — frecventă chiar cînd autorul e absent —• constînd dintr-o plasticizare imaginativă a lectorului, care compensează puncte-punctele sau clarobscurul lăsat înadins de autor. Cînd era Rodica sadea, Rodica nu accepta fără lupte sărutarea pe gură. Dar, cînd Rodica încarna o eroină — adică o suplinea lămuritor în ordinea concretă — și cînd Dănuț nu mai era Dan, ci eroul Dan, Rodica încuviința să fie sedusă și eroul-autor profita, pentru a-i dovedi că buzele care știu să cuvinte știu tot atît de bine și să sărute. Nu regreta nici eroina, nu păgubea nici autorul. Buzele Rodicăi aveau profesiunea sărutării nutritive; nici dinții lui Dănuț nu erau diletanți.

Un nou „roman trăit" se compunea de la sine, noapte cu noapte, în muzica învăluitoare a celor povestite. Ciudat! Toate „romanele trăite" de pînă atunci, după ce aduceau eroinei dezastrul biblic, de la primele foi, îi aduceau pe rînd toate dezastrele, datorită eroului seducător și eroinei fără apărare. Romanul cel mai recent — Rodica-Dan — le

contrazicea pe celelalte tocmai prin absența dezastrelor, începînd cu primul, cel liminar. Poate fiindcă autorul devenise mai cumsecade evoluînd, sau poate, mai degrabă, fiindcă eroina ultimă — Rodica — instruită prin lecturi recente de ticăloșia eroului — Dan — dovedea autorului — Dănuț — fructul experiențelor de la el căpătate, neacceptîndu-1 pe celălalt.

Cine-a spus că romanele de dragoste conrup?

Rodica, zilnic primită în odaia ispitelor și așezată pe rugul lor — cea mai comodă poziție cînd asculți e să stai culcat — se dovedise mai sfîntă decît cea din Orleans, căci Ioana d'Arc arsese, pe cîtă vreme Rodica, incombustibilă, exclama ca și înainte:

— *Jeux de mains, jeux de vilain!*

E drept că mai era și Sevastița ! încetul cu încetul, prietenii Rodicăi, seara, nu mai găseau „apă de băut" în odaia de culcare. Lui Dănuț ar fi urmat să i-o aducă Gheorghiță. Dar Sevastița îl servea din toată inima pe „conașu Dănuț".

Acest capitol, însă, nu fusese intercalat în nici un „roman trăit" din acele povestite Rodicăi. Avea și Sevastița dreptul să cunoască, fragmentar măcar, capitole inedite pentru Rodica și pentru toți lectorii prezenți și viitori ai stăpînului său.

Fiorosul Barbă-Albastră din cunoscuta poveste avea *o* încăpere încuiată, în care soția actuală, deținătoarea cheii, n-avea voie să intre. Natural, intra, făcînd loc soțiilor viitoare.

Cercase și Rodica să intre în camera interzisă. într-o seară, raporturile dintre narator și auditoare fiind aceleași, Rodica, tocmai cînd vibra finalul unei proaspete aventuri, exclamase:

— Ia spune-mi, ce-a fost cu Monica?

— Ești o gîscă!

Rodica era atît de convinsă că nu era, încît după două nopți de meditare în singurătate, alături de camera Monicăi, venise la fereastra lui Dănuț să-1 anunțe că nu mai vorbește cu el. Consimțămîntul tăcerii o jignise mai mult decît epitetul ireverențios. Dar și jignirile Rodicăi aveau darul să se repare de la sine. Așa că după alte două nopți reparatorii, venise cu replica:

— Să-ți fie rușine ! Ești un măgar !

Numitul nu zvîrle totdeauna şi numele său nu-l irită. Dănuţ acceptase epitetul — convins că-l merită — Rodica îl obligase să retracteze „gîscă", sigură că nu-i. Şi, ca să i-o dovedească, de atunci niciodată nu mai confundase iazul gîştelor cu lacul lebedelor.

O zi de august, aromată şi toropită ca o femeie goală întinsă pe plajă la soare, cu ochii negri ai umbrelor subt părul întunecat al livezilor. Prea leneş ca să iubească, trupul tolănit se cocea. Zările erau argintii ca braţele, mai albe cînd mînile înnodate la ceafă fac pernă capului lăsat pe spate.

Ierburile ţîrîiau; găinele cotcodăceau gutural.

Hulubii! Hulubii! Dulcele gemăt al hulubilor între cer şi pămînt, ca sînii între umeri şi pîntece.

Dănuţ fuma la el în odaie, cu storurile lăsate. Scrumul cădea, cînd îi era să cadă, oriunde: pe pat, pe covor, pe pieptul lui Dănuţ. în penumbră, fumul albăstriu suspenda fine hamace, rotunjite parcă de un trup întins în ele, apoi se destrămau lent.

„«Visul» reprezentat pe o carte poştală ilustrată!" constată Dănuţ şi căscă.

Cînd te-ai deprins cu ea, plictiseala devine un fel de distracţie, comodă, cum e somnul pentru cei care nu-şi pot plăti alte distracţii.

Dănuţ îşi descheiase pijamaua din pricina amiezei grele. Meditatiile'fugeau de căldură, îndreptîndu-se spre limonade, oranjade, mazagranuri, harbuji de la gheţărie, îngheţate de fructe reci ca o clanţă în ger; băi în rîuri de munte, din care răsări roş şi înviorat ca dintr-o sanie cu zurgălăi; duşuri urzicătoare care te fac să oftezi femeieşte şi să nechezi; ţurţuri de gheaţă de pe uluce, pe care-i fumezi, îi sugi şi-i ronţăi; pivniţe cu masca de umbră pe faţă, pîndind după uşă, pe ale căror prime trepte stă oala cu smîntînă acoperită cu foi de brustur şi cofiţa cu fragi rămaşi de la dejun, şi-n fundul cărora, într-aşa răcoare că-ţi vine să strănuţi, ştergi cu degetul colbul unei sticle de vin îngropate sau mănînci un morcov ales din grămada cepurilor cărămizii cu codiţă verde...

în pivniţă, Sevastiţa era ca o legumă păstrată pe nisipul din fund.

Zîmbi. Nu era de loc scîrbit, nici umilit de pietroasa Sevastiţa. Dimpotrivă, scurtele întîlniri cu ea îi lăsau parcă impresia nouă că a păscut iarbă verde. Nu schimbau nici un cuvînt. După o viguroasă tăcere, Sevastiţa pleca oftînd cu tot pieptul ei de o atletică feminitate. Şi zdup-zdupul paşilor ei pe treptele pivniţei sau pe duşamelele odăii răsuna alegru ca o bătaie de inimă după victorioasă fugă. Ce sunet franc şi sănătos avea trupul lovit de-al Sevastiţei! Nimic lubric, nimic echivoc, nimic întristător. Parcă trecuse un copac prin odaie sau prin pivniţă!

Nu pricepea de loc de ce plîngea atît de jalnic literatura în faţa Sevastiţelor!

Cînd muşti dintr-un măr cam acrişor, dar rumen bine şi lucios la faţă, desprins de pe o creangă benevolă, îţi vine să plîngi de mila mărului sau să te crezi antropofag? Nu *l* Dimpotrivă, simţi că fraternizezi cu livada. Ea îţi dă mere, tu i le muşti; ea te aşteaptă, tu o găseşti. De ce vedea literatura altceva în Sevastiţe decît mere acrişoare de livadă? Mănîncă-le sau muşcă-le pe rînd: dau poftă de mîncare şi veselie gurii. Desprinde-le şi scutură-le: dau farmec plimbării şi voioşie braţelor.

Şi dacă literatura se uită urît ca popii, răspunde-i: „Mortăciune, livezile-s făcute pentru oameni teferi. Dacă ţi-e frică şi nu cutezi, cumpără-ţi fructele din piaţă cu kilogramul, zăvorăşte-ţi uşile, ferecă-ţi obloanele, ac'operă-ţi icoanele, şi-n întuneric, mănîncă şi suspină, mestecă şi' boceşte-te. Obrazul tău nu-i vrednic să rîdă în livezi!"

Pentru întîia oară de la începutul vacanţei, simţise nevoia să-şi pulseze trupul într-un poem. Nici vers, nici proză.

Ca un joc de muşchi cînd eşti gol în faţa tinereţii sau a oglinzii:

Sînt fratele motanilor!
Pe-acoperişuri nalte, prin ierburi, prin copaci,
Pe garduri sau pe turle,
Cu ochi lucioşi pîndesc.
Ascult cum sună sîngele, şi vînt, ca vîntul sînt,
La pîndă: salt, cădere, sau scurtă tresărire.

Am blană moale, coadă şi ochi de soare.
Ghem sau şarpe, umbră sau jăratec,
Trupul mi-e lung, miaun prelung
Spre dragostea care m-aşteaptă,
Ghem sau şarpe, umbră sau jăratec.

Vioarele, vîntul şi carnea
Mi-au dat suspinul şi stridenţa.
Gem: scîncetul copiilor din leagăn.
Gem: gemătul femeilor din braţe.
Gem: plînsetul cocorilor din cer.
Gem: osia pămîntului cînd hăţurile-s iureş în mîna lui Satan.

Ciolane iuţi şi gheare
în spumele de puf,
Cornițe sau urechi,
Vedenie sau fiară...
Pe-acoperişuri albe de lună — diamant —
Ascultă pasul umbrei cu şi mai lungă umbră.
Cum suie, se întinde, undoaie, salt... şi cade...
Ciolane iuţi şi gheare
în spumele de puf,
Cornițe sau urechi,
Vedenie sau fiară...
Sînt fratele motanilor!

Scrisese acest poem cu cîteva zile mai înainte, nu în caietele căpătate de la Monica, ci pe o carte poştală. Scris în etac, poemul rămase acolo în saltarul măsuţei de noapte. Evident, nu-l arătase Rodicăi, deşi îl rugase de nenumărate ori să-i arate o poezie de-a lui. Singura literatură destinată Rodicăi erau romanele verbale pentru ea ticluite. în ziua cînd îl scrisese, prompt ca o partidă de tenis cîştigat „sec", se înfierbîntase. înjghebase un plan. întîlnise un titlu frumos ca un zeu păgîn:

GOL

Proiectase un ciclu de poeme trupeşti. Părăsit de suflet, îi rămînea trupul. Să-l cînte fără sfială. *Gol* avea două semnificaţii: fără suflet, întîia; cu trupul gol, a doua.

Băuse cafele, fumase ţigări, se plimbase prin etac: fapt nou. Clipe de sărbătoare în etacul romanelor senzaţionale şi al Rodicăi. Aterizase deodată soarele şi aerul. Ziua trecuse repede. O dată cu noaptea venise şi Rodica... A doua zi se deşteptase pe la douăsprezece. Se îmbrăcase, mîncase, venise în etac, se culcase, fumase, căscase. Titlul *Gol* răsuna a pustiu, ca un căscat de pensionar. Renunţase, fără de nici o supărare. Sîcîit puţin, totuşi, de el însuşi, ca de cineva care ţi-ar oferi un ananas proaspăt de pildă, sau stridii, şi după ce le-ai accepta încîntat, ţi-ar răspunde că nu are. Glumă de prost-gust.

...Aprinse o nouă ţigară, lăsînd-o pe cealaltă să fumeze nestinsă alături de scrumelniţă.

Cineva bătu la uşă.

Intră... Ce vrei, Gheorghiţă?

— O vinit o fetişcanî. Zîci'cî-i di la Sălcii. Faci pi cucoana, d-ai de-a noastră!

— Cum?

— O vinit o fatî di la Sălcii.

— Unde-i?

— în docar.

— Ce vrea?

— Are un belet, da' nu-l slăbeşti din mînî! zîmbi Gheorghiţă.

— De la Sălcii... un bilet, medita Dănuţ cu glas tare. Pe cine caută?

— Pi mata, conaşule.

— Spune-i că nu-s acasă... Adică spune-i să dea biletul.

— Nu vre, conaşule. îi îndrăciţi rău!

— Spune-i să vie.

Ce mai vroia cu el?... Poate că-i cerea înapoi nişte cărţi împrumutate. Uf! Lichidarea...

— Ce vrei, fetiţo?

„Fetiţa" era una din subretele Ioanei, impecabil îmbrăcată.

— V-a trimis doamna o scrisoare... V-aşteaptă amîndouă doamnele, adăugă ea privindu-l lung. Aveţi şi un pachet.

— Care doamne?

— Doamna Ioana si duduia Adia.

— Adia? !

— Duduia care-a venit cu conaşu Paşa.

— Paşa? !

Subreta ridică din umeri.

— Pachetul e de la duduia Adia.

Desfăcu dintăi pachetul.

— Ce-iasta?

Un caiet, mai îngust decît obişnuitele caiete, legat în piele de un castaniu închis, cu sculpturi ca un fragment de strană voievodală. Cînd apăsai scoarţele de piele, degetele se afundau. Nu văzuse niciodată o legătură atît de frumoasă, nici atîta îngrijire în cele mai mici amănunte. Cine-ar avea curajul să scrie într-un astfel de caiet?

— Asta-i pentru mine?

— De ce nu cetiţi scrisoarea?

Desfăcu plicul.

Sălcii

Iubite prietene,

Sper că nu eşti bolnav. Şi totuşi, numai o boală ar putea justifica atîtea absenţe nemotivate. Sau ţi-ai uitat prietena şi după-amiezele petrecute la Sălcii în tovărăşia ei? Sînt realmente alarmată ! Şi doresc ca veştile bune să nu mi le aducă o scrisoare, ci dumneata însuţi, căci scrisorile, oricît de frumoase ar fi, nu pot înlocui prezenţa persoanelor simpatice.

Haide ! Un pic de energie! Smulge-te lecturilor sau scrisului (căci a trebuit să aflu de la alţii că modestul meu prieten este poet, şi nu mă îndoiesc că versurile sale sînt la înălţimea lecturilor), găteşte-te cu cele mai frumoase haine, suie-te în docar sau încalecă pe impetuosul Zdup şi vino la noi.

La „noi": ai observat?

în absenţa dumitale — *les absents ont toujours tort* — „eu" am devenit „noi", şi nu e vorba de o episcopală persoană întîia, ci de un veritabil plural. Dacă „eu" nu e suficient de atrăgător pentru a scoate din singurătate pe un sibarit, „noi" e atît de irezistibil, încît ar scoate din minţi şi pe un sfînt.

Adia — n-ai uitat-o pe Adina! — e la Sălcii. Ea îţi trimete acest caiet adus de la Florenţa, pe care, mărturisesc, am vroit să ţi-l fur. Dar poeţilor li se cuvin toate cele, chiar şi femeile, pe cînd femeilor nu li se cuvine nimic, nici caietele destinate poeţilor.

Vezi ce rea sînt, bunule prieten! Vreau să fur tot din mînile Adiei. Păzeşte-o ! E aşa de mică !

Pe cînd îţi scriu, s-a aplecat peste umărul meu, şi apropierea ochilor ei verzi mă face să mă cred la Veneţia, cu laguna alături şi gondola pe ea.

Lipseşte numai gondolierul cu păr buclat şi braţe de fiert

A dumitale devotată prietenă.
Ioana Palii

Dănuţ zîmbea. Un zîmbet pe care nu i-l văzuse niciodată Ioana Pallă şi pe care nici nu i-l bănuia.

Adăugass şi Adina numai două vorbe ghemuite subt fastuoasa slovă a Ioanei.

Te aştept, Dănuţ,
Adina

Zîmbetul lui Dănuţ se crispa: o milă acră.

— Te rog aşteaptă afară răspunsul.

Prezenţa acestei subrete imperative îl ofensa. îi vorbise ca unei servitoare, ceea ce fu comentat cu satisfacţie de zîmbetul lui Gheorghiţă.

DOAMNEI IOANA PALLĂ

Sălcii

Iubită prietenă,

într-adevăr, poeţilor li se cuvine tot, chiar, sau mai ales, femeile. Dar poeţii sînt mai generoşi decît femeile, poate fiindcă le le lipseşte simţul practic, sau poate fiindcă în această privinţă nu-s de loc femei. De aceea, iubită prietenă, fiindcă m-ai onorat cu această denumire — adevărat dar cînd vine de la dumneata — la rîndul meu, voi căuta să mă arăt vrednic de ceea ce-mi atribui, îţi dăruiesc deci ceea ce voiai să „furi": termenul acesta — brutal şi injurios cînd ar porni de la mine— capătă o înaltă distincţiune estetică atunci cînd e rostit de dumneata. Primeşte şi păstrează în frumoasele dumitale mîni caietul florentin. Mînile dumitale sînt vrednice de el; el e vrednic de ele.

Cum însă trebuie să justific nu numai absenţele de pînă acuma, dar chiar şi absenţa de astăzi, precum şi pe cele viitoare, voi încredinţa caietului florentin — care vă aparţine de azi încolo — această delicată sarcină.

Primeşte, te rog, iubită prietenă, asigurarea trainicei solidarităţi care ne leagă în trecut, pre zent şi viitor,

Dan Deleanu

Şi, fără sfială, cu o mînă sigură, transcrise pe întîia foaie a caietului florentin:

GOL

Sînt fratele motanilor!
P e-acoperişuri nalte, prin ierburi, prin copaci,
Pe garduri sau pe turle.
Cu ochi lucioşi pîndesc.
Ascult cum sună sîngele, şi vînt, ca vîntul sînt,
La pîndă: salt, cădere, sau scurtă tresărire...

*

— Altceva-i în livadă, ziua, şi altceva-i noaptea, în odaia ei...

Mai de multă vreme, Puiu formulase această comparaţie, din care numai întîiul termen era verificat, al doilea avînd caracterul unui deziderat.

Puiu, însă, avea o minte logică. Ironia Olguţei, necruţătoare, îl ferea de năravul afirmaţiunilor deşarte — şi în vorbă, şi în gînd. Aşa că în această comparaţie, referitoare la Rodica, Puiu nu pornea de la o experienţă ca să ajungă la o închipuire.

„...altceva-i noaptea, în odaia ei" nu însemna, după cum şi mai sus s-a văzut, că Puiu vizitase odaia Rodicăi în timpul nopţii, în aşa condiţiuni, încît această vizită să-i fi putut servi pentru exacta valorificare a jocurilor din livadă, mai mult sau mai puţin de tenis. Dar nici nu însemna că Puiu se bizuia pe simple imaginaţiuni pentru a devalorifica o agreabilă realitate.

Puiu primise în odaia lui oarecare vizite ale universalei Sevastiţa. Aşa că acel „altceva-i noaptea în odaia ei" însemna numai că în comparaţia de mai sus Rodica servise ca prim termen, diurn, în livadă, iar Sevastiţa, ca termen secund şi nocturn în odaie. Cum însă — şi asta izbutise Puiu să constate — binevoitoarea Sevastiţa nu putea înlocui pe rebarbativa Rodica decît în judecăţi abstracte — căci, oricum, Sevastiţa faţă de Rodica era ca bostanul faţă de cantalup — Puiu se hotărîse să cerce în odaia Rodicăi' ceea ce gustase în odaia lui cu termenul suplinitor din judecata abstractă.

Asemenea conspiratorilor din vremea Renaşterii, care-şi ascundeau pumnalele şi spada subt umbra vastei pelerine, asemeni trubadurilor, care purtau ghitara tot subt pelerină— purta şi Puiu pelerină, dar nu spre a ascunde perfidă armă sau dulce instrument, ci pur şi simplu spre a nu i se vedea cămeşa de noapte. Căci Puiu avea un fel de slăbiciune pentru această suprapunere de negru flotant peste alb colant în plimbările nocturne.

Papucii, încălţăminte comodă de pus şi de scos, tăcută pe deasupra, întregeau echipamentul corsarului în floare de la Medeleni. Capul gol, neapărat, căci pălăriile pot fi uitate, capul, în astfel de împrejurări ale nopţii, avînd neajunsul de-a fi partea cea mai neglijabiă a trupului, supusă deci uitării.

în vederea acestei nopţi luase de la Dănuţ, cu consimţămîntul acestuia, o jumătate de sticlă de colonie, pe care o întrebuinţase deodată, alcoolizîndu-şi trupul, pelerina şi cămeşa, ceea ce-l făcuse de îndată să devie un fel de reclamă originală a mărcii de colonie întrebuinţată de Dănuţ; bună marcă, de altfel, dar reclama exagerează totdeauna, cu scopuri binecuvîntate, desigur. Pe lîngă această agrementare trupească, cine ştie ce reminiscenţe ale copilăriei petrecute în satul de munte — laolaltă cu fetele şi flăcăii, pe cînd se numea Mihu — îl făcuse să culeagă flori de busuioc, pe care le strînsese în mînile hărăzite dezmierdărilor.

Un singur lucru nesocotise Puiu în prevederile lui, următorul: cînd ai cincisprezece ani, cînd mănînci bine şi te zbînţui şi mai bine o zi întreagă, somnul nu te mai încolăceşte, cochetînd galeş, ci te buşeşte dintr-o dată, mai voinic decît cei mai voinici.

Astfel că, aşteptînd stinsul luminilor şi adormirea celorlalţi, Puiu, mai expeditiv decît ei, adormise cu capul rezemat în pumn, pe marginea ferestrei, la care pîndea aşezat pe scaun.

Se deşteptă convins că cineva i-a tras un pumn în frunte. Natural, pervazul ferestrei nu era moale, şi nici fruntea

lui Puiu mai prejos. Totuşi, pervazul ferestrei, spre deosebire de fruntea lui Puiu, fu cruţat de cucui.

— Dracu să te ia!

Bîjbîi prin întuneric, aprinse un chibrit, căută ceasul: unu şi un sfert!

O clipă, somnul şi Rodica, din două odăi şi de pe două paturi, rivalizară. Biruinţa trecu de partea Rodicăi nu fiindcă în acea clipă, dominată de înţepătura unui recent cucui, Rodica ar fi fost mai ademenitoare, dar fiindcă Puiu nu admitea să nu se ţie de cuvînt. Din aventură dorită Rodica devenise o datorie de conştiinţă.

în aceste condiţiuni, calm şi botos, Puiu încalecă fereastra şi sări în livadă.

Binevoise luna să lipsească. Bine făcuse! în absenţa lunii, o rădăcină proeminentă puse o piedică lui Puiu, răsturnîndu-1.

— S-o ia dracul!

Şi rădăcina, şi luna.

Se scutură de ţărînă, îşi şterse palmele cu poalele pelerinei şi trecu îndoit de spate pe subt fereastra Monicăi.

Fereastra de-alături era deschisă: şi în absenţa Olguţei ferestrele se conformau dorinţelor ei, prin intermediul Sevastiţei.

Punînd vîrful piciorului pe ieşitura zidului şi apucînd cu mînile colţul de jos al ferestrelor, sesmunci. Ţinîndu-şi respiraţia, îşi vîrî numai capul în odaie. Privi. Nu se vedea nimic, decît reliefuri de întuneric. Ascultă: nu s-auzea nimic, decît livada. Nu sforăia Rodica? Era convins că Rodica sforăia. Dar nu auzea nimic. Poate că nu sforăia!

Vroia să procedeze cu prudenţă. O ştia pe Rodica promptă la ţipete, exclamaţii şi rîsete, chiar în timpul zilei. Dacă l-ar fi simţit deodată lîngă ea, ar fi fost în stare să umple casa cu vociferaţiile ei: „Vai! Hoţii! Mă omoară! Săriţi!"

Ce gîscă Rodica asta ! Şi nici nu sforăia măcar ! Oamenii care sforăie sînt parcă mai puţin desprinşi din viaţă, participă încă la ea prin gălăgia somnului lor. Cînd îi trezeşti brusc, cu gura deschisă în care sforăiala s-a oprit, întreabă: „Ha?"

Dar un om cufundat în somn tăcut, dacă-1 deştepţi brusc, lesne ţipă: „Aii!" Sau: „Ce-i? Ce?"

Ce era de făcut? S-o deştepte de la fereastră.

— Rodica! şopti Puiu, întinzînd gîtul ca un gînsac, impresie la care contribuia şi albul cămeşii de noapte.

— Rodica, eu îs!

— Scoală, Rodica! N-auzi, Rodica!... Gîscă! vorbi Puiu pentru el.

Şi, cu temeritatea celui exasperat, încalecă fereastra şi intră. Pipăi un pat de la picioare la cap: nimeni! îl pipăi pe-al doilea: la fel.

Era aşa de uimit, încît fu convins că Rodica — gîscă — a căzut din pat prin somn. O căută. N-o găsi.

— Ei, comedia dracului!

La una ca asta nu se aştepta! Unde putea fi Rodica?...

O aşteptă zîmbind.

Aşteptă căscînd.

Aşteptă încruntîndu-se, înfuriindu-se, nedumerit:atunci unde putea fi Rodica?

Cercetă patul: era aşa cum îl aşternuse Sevastiţa, în perfectă ordine. Pernele nu erau strîmbe, nici cu moi adîncituri, pledul era îndoit, precis, ca o carte de vizită la colţ.

Unde putea fi Rodica?...

— Aaa!

De asta se retrăgea Mircea devreme în odaia lui în fiecare seară!

— Ce porc!

Lasă, că le-arată el!

încalecă fereastra, sări în livadă şi o luă la goană. Intră în ogradă, trecu repede, aprobat de cozile cînilor. Amical, Patapum făcu un „drepţi" fără comandă, Puiu nu-1 băgă în seamă. Era cuprins de o adevărată furie maritală. Să-1 tragă pe sfoară o gîscă, o Rodică!? Şi cu cine? Cu bucherul de Mircea ! Auzi neruşinare !

— Ce?

Asta ce mai era?

îşi scoase papucii şi, desculţ, cu papucii în mînă, se apropie de fereastra etacului lui Dănuţ. Lumina era stinsă, dar se auzeau şoapte cu reliefuri răguşite uneori şi bufnelile de samovar ale Rodicăi.

— Aha... Ei, comedia dracului!

La asta nu se gîndise! Via să zică, domnu Dan era...

— Bravo!

Nu auzea vorbele, adică şoaptele, dar Puiu cunoştea pe dinafară repertoriul de sunete al Rodicăi. Din cînd în cînd, distingea cîte un: „Marş!" urmat de hohote de rîs înăbuşit.

Apoi iar începeau şoaptele fără contur verbal pentru urechile lui Puiu. Totuşi, ritmul lor îi dovedea că deşi „porcii" nu ceteau *Les aventures du roi Pausole,* vorbeau ceva asemănător, şi prin întuneric pe deasupra.

Să le strige: „V-am văzut?"... Să le arunce o piatră în odaie?... Să tuşească îngroşîndu-şi vocea?...

Să ţipe: „Ajutor! Hoţii!"...

Ar fi sărit la bătaie domnu Dan! Şi ce? Ar fi dat şi el. Nu se temea!... Da, dar dacă ar fi auzit Olguţa?

Da, se cunoştea că nu era acasă Olguţa ! îşi făceau de cap cu toţii!

Da, să vie Olguţa, şi-or să vadă ei! O să vadă el domnu Dan!

Da* parcă Olguţa se mai gîndea la ei! Aşa era Olguţa ! îi lăsase pe toţi şi plecase la Iaşi!

Da' parcă beţivul şi bărbosul de doctor Prahu era mai dehai decît Puiu ! Un păcătos! Un nespălat! Şi ce dacă era doctor!

Dădea din cap, tot mai crunt, înghiţind uscat. în clipa aceasta, fără de Olguţa, se simţea orfan.

îl uitase Olguţa! Nici nu-i păsa de el! De două săptămîni încheiate nu mai venise la Medeleni.

Nici nu scria. Nici nu dădea vreun alt semn de viaţă. O lăsase la Medeleni pe gîsca asta de Rodica şi plecase.

Da, aşa era Olguţa!

Şi gîsca asta de Rodica se lăfăia în odaia Olguţei, poruncea ca la ea acasă! De ce? Fiindcă o lăsase Olguţa în locul ei. Auzi! Să-şi închipuie gîsca de Rodica una ca asta! Să creadă ea c-o poate înlocui pe Olguţa !

îi era o ciudă!...

îşi puse papucii şi porni spre odaia lui.

Ce să-i facă? Să-i puie praf de scărpinat în aşternut? Să-i puie o broască subt pernă? Să-i toarne cerneală roşie în sticluţa cu apă de dinţi? Să-i aducă la dejun *Les aventures du roi Pausole,* spunîndu-i că le-a uitat pe banca de la tenis? Să-i fure rochia şi pantalonii cînd îşi lua duşul în livadă?...

Puiu oftă. Pe măsură ce mergea, se întrista mai tare. în dreptul odăii Olguţei se opri cu inima grea. Sări din nou în odaie. N-o mai căuta pe Rodica. O căuta pe Olguţa, şi nicăieri n-o găsea. Pe măsuţa de noapte era o fotografie de-a Olguţei în braţele unui viziteu bătrîn, unul, moş Gheorghe: auzise şi Puiu de el.

Se aşeză pe marginea patului Olguţei suspinînd amar. De atîta vreme nu mai auzise glasul Olguţei, glumele Olguţei, poruncile Olguţei: era fără stăpîn, părăsit, lăsat de izbeliste... Ce tristă era tăcerea din odaia Olguţei!

Şi gîsca asta de Rodica tocmai în odaia Olguţei se instalase ! Lasă !...

Cu o furie metodică, îi luă pernele şi le vîrî subt pat. Acelaşi drum îl luară pledul şi cearşaful. Pe patul gol, Puiu aşeză două scaune, un geamandan greu şi alte diverse greutăţi şi forme, dintre care unele specific nocturne.

Apoi încalecă fereastra, se furişă pe lîngă zid şi intră în odaia lui. îi pierise somnul. Se simţea singur ca niciodată şi era prea tîrziu ca s-o deştepte pe Monica: protectoarea lui. Nesomnul şi osteneala tristeţei îl făceau să se mişte greu, cu lehamete. Aprinse luminarea:

Dragă Olguţa...

— Dragă Olguţa, repetă în şoaptă Puiu, cu sinceritatea absolută a îndrăgostitului cînd scrie întîia scrisoare de dragoste.

...De cînd ai plecat, toate merg foarte prost. Nu ştiu ce-i de făcut, dar nu-i bine de loc! Tu nici nu scrii măcar, şi-i foarte rău fără tine. Mai bine nu era vacanţă decît aşa ! De ce nu scrii nimica, să stim si noi ce faci? Eu nu fac nimica.

Dragă Olguţa...

—Dragă Olguţa...

Ochii i se umplură de lacrimi. Creionul îi căzu pe masă, capul pe mîni.

Umbra de pe părete era ca din *Cuore* de Edmondo de Amicis.

Plin de suspine şi de lacrimi, îşi trecu mînile peste faţă. Nu mai putea fără Olguţa. Simţea că dacă nu vine imediat Olguţa... atunci... atunci...

Apucă din nou creionul...

Dragă Olguța,

Niciodată nu ți-am spus minciuni. Am să-ți spun și acuma tot adevărul, am să dau tot pe față.

Ce înseamnă asta ! De cînd ai plecat tu, Rodica-și face de cap ! Să nu crezi că spun minciuni! Mă jur dacă nu mă crezi. Ce-s eu? Servitorul Rodicăi? Mă trimete să-i culeg fructe, să-i aduc batistele din casă cînd îi la tenis, ca să rămîie singură cu Mircea; mi-a stricat bicicleta (i-a strîmbat direcția de un copac), mi-a pierdut centura de piele albă. Și cîte și mai cîte!

Nu mai pot suferi. Am tăcut eu destul! Acuma am să-ți spun tot.

Știi ce face Rodica noaptea? Ai să crezi că spun minciuni! Sare pe geam și se duce în odaia lui Dan... Cînd erai tu aici nu făcea așa. Nu i-am spus nimica lui tante Alice, fiindcă nu te-am întrebat pe tine. Dar spune și tu dacă asta nu-i o adevărată...

— Porcărie! exclamă Puiu, oprindu-se la vreme să nu scrie termenul pe care Olguța nu-l tolera.

...ticăloșie?

Trebuie să vii îndată la Medeleni. Altfel, cine știe ce se poate întîmpla! Dacă nu vii, eu spun tot lui tante Alice și Monicăi. Prea își face de cap Rodica !

îți sărut mîna și te rog să vii iute.

Puiu

A doua zi, Puiu, sculat de la patru dimineață, încalecă pe Titi-Binghi — calul mărunțel, pe care i-l dăruise Olguța — și porni spre gară în galop, ca să nu scape trenul de'Iași,'scrisoarea fulminantă, care trebuia s-o aducă pe Olguța la Medeleni.

*

Trecuseră patru zile de la expedierea scrisorii lui Puiu. Olguța nu da nici un semn de viață.

Două zile în șir, de dimineață pînă seara, Puiu, călare pe Titi-Binghi, străjuise pe șosea, dincolo de sat, cu speranța că el va fi cel dintîi care va da ochii cu Olguța. Ieșea pe poartă în galop victorios; la prînz, se întorcea în trap resemnat. După dejun, înfruntînd arșița, pornea tot în

galop. Seara se întorcea la pas, cu dîrlogii moi și spinarea jalnică.

A treia zi după amiază se împăcase într-un chip de ajuns de original cu Rodica, reluînd raporturile sportive și pe celelalte. De altfel, întîiul pas tot Rodica îl făcuse.'

Rodica aflase în sfîrșit cine-i făcuse dezordinea impertinentă din odaie. La început se temuse de o venire intempestivă de-a Olguței: stilul arhitecturii de pe patul ei era parcă al Olguței. Se liniștise însă, nevăzînd-o pe Olguța la Medeleni. Pe deasupra, Puiu îi mărturisise, ricanînd.

— Ce-ai căutat noaptea la mine, Puiule?

— Da' tu ce căutai noaptea la Dan?

— Eu, minciunosule?!

— Tu, minciunoaso!

— Nu ți-e rușine să inventi?

— Da' ție?

— Spune, ce căutai la mine?

— Spune și tu ce căutai la Dan!

— Numai prostii îți închipui! Ședeam de vorbă...

— Și eu aveam gust să „stau de vorbă" cu tine!

— Noaptea, în odaia mea?! Ha-ha !

— N-ai decît să vii în odaia mea!

— Să crezi tu !

— Eu sînt sigur cînd spun! afirmase Puiu cu gest și mimică de-a Olguței.

•— Obraznicule!

— Lasă-lasă! Am s-o întreb eu pe Monica dacă-i frumos ca o fată să sară noaptea pe geam și să se ducă în odaia băieților?

— Puiu! se încruntase Rodica.

— Da ! Am să-i spun. Mie nu mi-e frică de nimic !

— Puiu! se răstise Rodica, bătînd din picior.

— Nu mă sperii! Am să te fac de rîs!

— Spune, dacă-ți dă mîna! Are să te-ntrebe ce căutai noaptea în odaia mea?

— Am să-i spun că tu m-ai poftit!

— îndrăznește!

— Am să-i spun si ce cărți ai tu în cufăr!

— Puiu!

— Da ! Am să te fac de rîs !

— Să te văd! Am să-i spun și eu Olguței cine ești!

— Rodica!
— Da-da ! Am să-i spun cum te-am prins spionînd la duş!
— Tu?...
— Eu. Am să-i spun şi ce glume ai învăţat la şcoală!
— Parcă tu nu le ştiai? !
— Eu sînt „domnişoară". Nu-s plod, ca tine!
— Eu, plod?
— Da, mucosule!
— Să-ţi fie ruşine ! Eşti o gîscă !
— Acuşi îţi rup urechile, măgarule !
— încearcă numai!

Două palme robuste pocniseră simultan pe obrajii lui Puiu. în alte împrejurări, desigur că Puiu ar fi răspuns după preceptul talionic, nu după cel poetic. Dar de trei zile acumulase atîtea lacrimi, încît izbucniră ca dintr-un vas spart. Rodica îl consolase cu sila, la început. Puiu se zbătea în braţele ei, refuzînd batista. Consolarea se transformase în luptă. După o înverşunată învălmăşeală, Puiu o răsturnase pe Rodica.

Dar Rodica îl pălmuise pe Puiu.

în limbaj şcolar asta se cheamă „a fi chit".

Nici o piedică nu se mai opunea reluării raporturilor de dinainte. Pactul de neagresiune reciprocă fu acceptat — cu condiţii desigur — de o parte şi de alta.

Orice' s-ar spune, în astfel de împrejurări iarba verde e mai persuazivă decît masa diplomatică, la aceasta din urmă neparticipînd decît capul.

Nor pentru acalmia de la Medeleni, automobilul venea în goană cînd nimeni nu-l aştepta. La volan, Olguţa, şofeurul alături, unic pasager, domnul Deleanu păzind coşurile cu sticle şi cu tot felul de bunătăţi în cantităţi atît de mari, încît Olguţa îl vestise de la Iaşi că...

— Să ştii, papa, mama are să fie indignată de dezordine !

— Se consolează îndată! replicase domnul Deleanu, optimist ca întotdeauna.

La Iaşi, domnul Deleanu cu cît întîrzia mai mult la club, cu atît sporea şi varia mai neprevăzut cumpărăturile pentru casă. Pachetele erau o certă diversiune de la inevitabilele — altminteri — reproşuri pentru întîrzierile care împuţinau somnul copiilor, prelungeau „neuman" veghea servitorilor şi alterau perfecţiunea bucatelor. Căci orice om — femeile mai ales — în faţa cadourilor devine copil, şi copiii, cu mintea prea mobilă, uită uşor necazurile subt impresia unei plăcute surprize.

Şi de astă dată, pe lîngă bucuria domnului Deleanu „de-a aduce acasă", pachetele aveau şi scopuri strategice. Şi Olguţa, şi complicele ei — domnul Deleanu — ştiau că două săptămîni de tăcere nu puteau trece neînregistrate de nervii doamnei Deleanu, cu atît mai mult cu cît de două săptămîni automobilul cu Olguţa la volan, umplut cu membrii cei mai asidui ai „Clubului burlacilor", hoinărise prin ţară, începînd cu mănăstirile Moldovei, pînă la Călimăneşti, unde cîştigase un nou membru pentru „Clubul burlacilor", pe Herr Direktor, care cu acest prilej suspendase cura de Căciulata, înlocuind-o, patru zile de-a rîndul, cu una de şampanie & comp. Tot la Călimăneşti, Olguţa fusese consacrată şampioană de tenis, primind, în această calitate, racheta, neînvinsă pînă atunci, a celui mai bun jucător de acolo, dimpreună cu o jerbă lirică, din partea aceluiaşi; aceasta din urmă atestînd că şampionatul Olguţei fusese dublu.

Doamna Deleanu nu ştia nimic, dar trebuia să afle. Pachetele şi coşurile ticsite din automobil erau menite să moduleze cît mai dulce recepţionarea acestor veşti.

Tot drumul, minutarul kilometric vibrase mai ales spre optzeci: viteză care îngreuia aprinsul ţigărilor — n-avea încotro nici domnul Deleanu — şi care, totodată, exprima repeziciunea norului îndreptat spre Medeleni.

— Vini duduia Olguţa! sări Gheorghiţă de pe prispa bucătăriei, cu ochii la tromba de colb, 'lătrată de cînii satului.

Venise.

Sări de la volan, lăsîndu-l pe domnul Deleanu să se descurce singur cu pachetele şi cu doamna Deleanu.

— Unde-i stăpînu-tău?

— Săru' mîna...

Nici n-avu vreme să-i răspundă. Olguţa alerga spre apartamentul lui Dănuţ, aşa cum sărise din automobil:

cu scafandrul de pînză în cap, cu mănuşile în mîni şi pardesiul cenuşiu strîns la mijloc de o centură lată.

— Cine-i?

— Eu.

— Tu, Olguța ! Ura ! Intră.

Intră, descoperindu-şi fața cu o mişcare violentă. Din nou răsări în ochii lui Dănuț capul de tînăr voievod cu plete negre, ochi negri, ager şi imperativ, cu trăsături nete ca loviturile de paloş şi colorit copilăresc în obrajii plini.

O uitase parcă pe Olguța. De cîte ori o vedea, avea un fel de nelinişte, ca în fața unui veşnic temut şi admirat adversar, şi marea bucurie că-i sora lui.

— Mi-era dor de tine, Olguța!

— îți mulțumesc. Vreau să-ți vorbesc.

Se apropie de Dănuț, cu fața serioasă.

— Ascultă, Rodica vine noaptea în odaia ta?

Dănuț se roşi.

Raportul „Olguța-Buftea" era din nou stabilit.

— ...Da... cetim uneori împreună...

— Cu Rodica?! bufni Olguța tăios. Ce cetiți? *Visul Maicii Domnului?*

— Stii...

— Vine?

— Da.

— în fiecare noapte?

— Da...

Olguța aruncă o scurtă privire scîrbită odăii şi iar prinse privirea lui Dănuț.

— O iubeşti pe Rodica?

— Vai, Olguța! Eu? Pe Rodica? ! E greu să-ți explic... Rodica? !

— Atunci de ce-o primeşti la tine?

— Dacă vine...

— Te iubeşte?

— Da' de unde !

— Atunci să vă fie ruşine! Şi ție mai mult decît ei!

— De ce, Olguța? se roşi Dănuț mai tare.

—• Să vă fie ruşine !

Niciodată n-o văzuse mai pornită, mai revoltată, mai puțin stăpînă pe ea.

— Am s-o iau pe Monica şi am să plec... Am să plec în străinătate cu Monica... Să vă fie ruşine!

— Olguța...

— Tu n-ai dreptul să spui nimic! Du-te la Bucureşti şi fă ce-ți place, dar nu aici, la noi acasă, subt ochii Monicăi! Să-ți fie ruşine!

— Olguța dragă, dar n-am nici-o vină ! Mi-a sărit în cap ! Tu n-o cunoşti!

— Nu cunosc pe nimeni! Am ochii legați! Mi-e scîrbă ! Am să plec... Şi eu sînt vinovată! Eu am adus-o la Medeleni... şi eu am s-o dau afară ! zvîcni Olguța, izbind cu degetul spre uşă.

— Olguța... să-ți explic, Olguța...

îi trînti uşa-n nas.

Dănuț înghiți în sec. Rămase pe loc, cu dubla impresie c-a fost laş şi prost. De altfel, din copilărie, după toate ciocnirile cu Olguța, rămînea cu aceeaşi impresie: în copilărie, urmată de revanşe imaginare, situate în viitor; acuma, urmată de o simplă exclamație:

— De ce nu-s ca Olguța! Ce fericit aş fi!

— Olguța! Olguța!

Uitînd de scrisoare, de Rodica, de tenis şi de tot, Puiu alerga spre Olguța.

— Unde-i Rodica?

— Bine-ai venit, Olguța! Nu mai pleci.

— Cutulachi, unde-i Rodica?

— La tenis. Cît ai stat, Olguța!...

— Cheam-o.

Rodica sosea din urmă, într-un picior, cu brațele deschise.

— Vai, ce dor îmi era de tine, Olguța!

— Buftachi dragă, stii că trebuie să pleci la Iaşi.

— Vai!

— Imediat.

— Vaaaai!

— Te cheamă mama ta. Am venit să te iau cu automobilul. Fă-ti repede bagajele, că plecăm.

— Vai, Olguța !

1

I

— Hai, Buftachi! Nu-i vreme de pierdut!
— De ce mă cheamă ! Ce i-a mai venit?
— Puiule, du-te înainte, îi porunci Olguţa. Şi, luînd-o de o parte pe Rodica, în şoaptă: Buftachi, vrea să te mărite. Da' să taci!
— Eeee!
— Da. O partidă strălucită. Tînăr, frumos, bogat... mă rog, visul tău! Te-a văzut odată la teatru şi s-a amorezat de tine. Scapi de şcoală. Pleci în străinătate. îţi faci o vilă la Sinaia, alta la'Constanţa, alta la Slănic... Sper că mă inviţi şi pe mine?...
— Vai, Olguţa ! Tu nu ştii cît te iubesc?
— Ba bine că nu ! Hai, repede bagajele !
— Cum îl cheamă?
— Nu ştiu !
— Da' de unde ai aflat?
— Secret!
— Are musteţi?
— Ai să vezi!
— Vai, ce discretă eşti, Olguţa !
— Te rog să fii şi tu la fel!
— Vai, mai e vorbă !
— Hai, repede bagajele ! Ascultă, mama n-are nevoie să ştie că pleci. Nu-i spune nimic. îi explic eu după ce mă întorc!
Rodica porni în goană.
— Ascultă, Cutulachi, dacă află cineva un cuvînt din cele ce mi-ai scris...
— Nu, Olguţa, crede-mă! sări Puiu, înainte ca Olguţa să isprăvească, cu sufletul în ochi.
— Bine. Du-te, ia-o pe Sevastiţa şi duceţi unul cîte unul, fără să vadă nimeni, ai auzit, bagajele Rodicăi în automobil... Nu pe din faţă, strigă Olguţa după Puiu.

în sofragerie, doamna Deleanu împreună cu domnul Deleanu desfăceau pachetele cu ştofe, scoarţe, ulcele, pînzeturi, dantele, colecţionate de-a lungul escapadei de două săptămîni.

— Asta-i de la Agapia! explică domnul Deleanu provenienţa borcanelor cu dulceaţă de zmeură şi de nuci.
Doamna Deleanu află că soţul şi cu fiica fuseseră la Agapia.
— Valul de pînză — tii! ce pînză ! — l-am luat de la Călimăneşti. O bunătate! Ia te uită: mătasă curată!
Şi aşa mai departe, itinerarul celor două săptămîni era spovedit prin exclamaţii admirative pentru cumpărăturile aferente.
Profira aşeza masa pentru ceai.
— Hai, că-i tîrziu ! o îndemnă doamna Deleanu. Pofteşte copiii... Da' unde-i Olguţa? Ţţ-ţţ-ţţ! Nici bună ziua nu mi-a spus! Ce copil mai am şi eu! oftă doamna Deleanu.
— Ia s-o chem.
Pe rînd sosiră Mircea, Monica, Dănuţ, Puiu...
— A venit şi Olguţa? întrebă Monica, văzîndu-l pe domnul Deleanu.
— Duduia Olguţa ! tresări Mircea.
— Ţţ! Da' unde-i Olguţa? întrebă a doua oară doamna Deleanu, încruntîndu-se.
— O plecat, coniţă! anunţă Profira cu placiditate, intrînd.
— A plecat? ! se mirară toţi, în cor, afară de Puiu.
— Hă-hăă! Di cînd o plecat! întări Sevastiţa, care intrase cu samovarul. O luat-o şîi duduia Rodica.
— Unde-a plecat?
— La Iaşi, coniţă.
— ...! N-are decît să rămîie acolo ! vorbi tare doamna Deleanu, în consternarea tuturora.
Singurul care bufni de rîs copilăreşte fu domnul Deleanu, cu şervetul la gură, irezistibil, căci doamna Deleanu, după un suprem efort de încruntare, îl imită, urmată de zîmbetul tuturor copiilor.
în prezenţa, ca şi în absenţa Olguţei, din copilărie se întîmpla la fel.

•

Olguţa opri automobilul la poarta casei Deleanu, spre mirarea Rodicăi, care, în tot timpul drumului vertiginos,

nu putuse scoate nici o vorbă, de frica accidentului mereu posibil, şi din pricina exclamaţiilor ei, mereu vigilente.

Olguţa se dădu jos, îşi scoase masca şi se apropie de Rodica.

— Ascultă, Rodica, eu rămîn acasă.

— Vai! Hai cu mine.

— Nu! Ascultă bine ce-am să-ţi spun, vorbi Olguţa, cu ochii în ochii Rodicăi. Mama ta are să te întrebe de ce-ai venit...

— Ea m-a chemat.

— Nu.

— Vai, m-ai amăgit?

— Da. Ai să răspunzi mamei tale că te-ai sfădit cu mine pentru totdeauna şi c-ai venit acasă fiindcă ţi s-a părut că nu-i demn să mai rămîi la Medeleni, **ritma** Olguţa cu degetul propoziţie cu propoziţie, accent cu accent.

— Ce spui, Olguţa? Lasă glumele!

— Atunci inventă tu răspunsul pentru mama ta! Dacă preferi, spune-i că ţi s-a făcut dor de ea!

— Vai, Olguţa! se alarmă Rodica, nu m-a chemat să mă mărite?

— Nu.

— Vai!... Atunci de ce m-ai adus?

— Fiindcă ţi-a venit vremea să te măriţi!... Şi la Iaşi, adăugă Olguţa, făcînd semn şofeurului să pornească, ai de unde să alegi!

Automobilul porni brusc, ca un pumn.

Dănuţ şedea la fereastră, cu ţigara aprinsă şi lampa stinsă. Avea nevoie de întuneric şi tăcere, fiindcă se întîmpla ceva nou în sufletul său: privea două toamne, cum priveşti şuviţa de păr a unei fete, de mult păstrată, alături de însuşi părul din care-a fost desprinsă, abia despletit, după o lungă despărţire. O toamnă ca aurul stins, cea de anul trecut, o toamnă abia aprinsă, pe care-o văzuse deodată, plimbîndu-se pentru întîia oară de cînd venise la Medeleni, prin livadă, fără rachetă de tenis, fără gînduri străine, singur.

De ce se plimbase? Nu ştia nici el. Poate venirea toamnei îl chemase. Poate fiindcă era trist... Ciudat! Nu era

trist fiindcă n-o mai ştia pe Rodica la Medeleni. Nu simţea nici lipsa ei, după cum nu simţise nici nevoia ei. în pe'rsspectiva Olguţei şi a Monicăi, o vedea pe Rodica mai vulgară, suflet de rînd în trup de rînd, cu totul lipsită de acea dominatoare sau pacificatoare feminitate, care te face să te-nclini şi să săruţi firesc mîna unei femei, în preajma ei simţindu-te „tu", fără să te tutuieşti în vorbă, gînd şi faptă. Intimitatea cu Rodica era înjositoare. N-avea comun cu Rodica decît simetria sexuală. Şi dacă ar fi întîlnit-o mai tîrziu în viaţă, s-ar fi simţit umilit de fragmentul de trecut care-i făcea complici, dîndu-i Rodicăi dreptul să-l tutuiască, să fie familiară cu el sau să-l privească de sus, cum te privesc în genere femeile de rînd, care te-au cunoscut subt aspectul animalic datorit mai ales intimităţii lor, fiind singurul limbaj posibil cu ele. Aşa-i şi cu prieteniile legate la beţie, într-o circiumă trivială, cu vin bun. După cîteva pahare, entuziast, fraternizezi cu orişicine. A doua zi vreunul din aceşti camarazi de vin, întîlnindu-te în viaţa normală, îţi face cu ochiul, te bate peste burtă sau te pofteşte — dacă nu-l pofteşti tu însuţi — la el acasă. Te simţi degradat. Fără de vin şi de beţie, prietenul de astă-noapte îţi pare tot atît de neverosimil ca şi frecventarea circiumei în care l-ai cunoscut. Dacă eşti slab, îl înduri — expiaţiune — dacă eşti tare, îi întorci spatele, cu riscul de-a auzi o înjurătură în stilul celor amical schimbate în noaptea cînd l-ai cunoscut. Totuşi, plecarea Rodicăi era o plecare, şi plecările oricui, după o convieţuire de vacanţă mai ales, sînt triste. Ce incomodă era legătura aceasta pe care şi-o simţea cu toţi oamenii! Distrat şi indiferent în aparenţă, şi poate realmente, cîtă vreme trăia cu ei alături, devenea compătimitor în clipa cînd se despărţea de ei. Pe toţi îi iubea în momentul plecării, poate tocmai fiindcă nu-i luase suficient în seamă pînă atunci. Cei mai stupizi, cei mai vulgari, cei mai insuportabili în clipa despărţirii încarnau pentru el majestatea melancolică a plecării. Pe toţi ar fi vroit să-i consoleze, să se arate blînd cu ei, să le arate că înţelege tristeţa lor, pe care cei mai mulţi desigur că nici n-o aveau. Uneori, gîndul că Tonei pleacă de la Lazăr ducîndu-se la militărie, că la anul nu-l va mai avea coleg îl făcea să regrete toate bruscheţile, deseori arătate lui Tonei, să regrete că n-a fost mai blajin, mai prietenos, mai darnic — deşi fusese suficient

— mai atent cu el. Dacă n-ar fi fost prea leneş, şi dacă între gînd şi faptă n-ar fi vegheat, permanentă, o prăpastie, desigur că i-ar fi trimes lui Tonei un mandat poştal şi o scrisoare afectuoasă, ca unui prieten tuberculos.

Astfel şi cu Rodica. îi părea rău după ea, fiindcă, plecînd, încetase de-a fi Rodica, devenind Plecarea. Dacă n-ar fi avut o bogată experienţă a întristărilor care-l stăpîneau după toate plecările, ar'fi putut crede că o iubeşte pe Rodica. Noroc că plecase Olguţa! Ea ar fi crezut, desigur, că deprimarea lui, în timp ce toţi ceilalţi ascultau zîmbind povestirea escapadei Olguţei şi a tatălui său, e datorită Rodicăi, şi nu plecării.

în tot cazul, simţise nevoia singurătăţii. Se sculase de la ceai înaintea celorlaţi şi plecase în livadă. Acolo întîlnise toamna, deodată, ca o cerească despletire subt ochi. O adiere de vînt îi aruncase frunzuliţe galbene în faţă. Privise mirat cerul, livada, zarea asfinţitului... Da! Venise toamna, fără s-o presimtă, fără s-o aştepte, ca în anii trecuţi, ca anul trecut mai ales.

Sigur, venise toamna.

Toamna!

Cuvîntul care-i cădea pe inimă, umplîndu-l cu grave sonorităţi, bronzînd cadenţele inimii. Se deschideau iară, de aur, porţile prin care se duc vacanţele copilăriei.

Dezmierdase trunchiul unui nuc. Culesese o nucă. Verdele amar al nucilor! Toată melancolia lui Eminescu e în frunzele de nuc. Subt nuci, în preajma toamnei îţi vine să oftezi, dar surîzi. Foşnetele erau mai uscate. Glasuri în cer! Soarele galben îşi strîngea luminile şi se ducea ca acei nenorociţi japonezi, atît de singuri pe străzile oraşelor europene, cu marfa lor naivă şi exotică, pe care nimeni nu le-o cumpără.

Venise toamna, cu semnul plecărilor.

Venise !

Şi, ca o pasăre care şi-a regăsit vechiul cuib tocmai în clipa cînd trebuie să-l părăsească pe celălalt, pentru a intra în cîrdul plecărilor de toamnă, Dănuţ îşi regăsise sufletul de anul trecut, aşa cum îl lăsase, plin de *Alunele veveriţei,* acuma, cînd vacanţa era în declin.

...De asta şedea singur la fereastră, cu lumina stinsă.

Uneori răsuna ropotul căderilor de fructe, grăbind parcă izgonirea anotimpului sfîşiat.

Două toamne se oglindeau în sufletul lui: una, tipsie de aur acoperită cu fructe, alta, goală tipsie de aur.

Ce făcuse de atunci? Nimic ! Adinele, Ioanele, Rodicele... Cînd se gîndea la ele, cîineşte, cu nările şi le amintea. Şi acelaşi urlet îi umplea trupul.

Nu!

îşi regăsise sufletul.

Calm, ca un răsărit de lună din valurile mării prosternate, deasupra adîncurilor sufletului regăsit, chipul Monicăi îi privea...

Dragă Monica,

Nu îndrăznesc să calc pragul odăii tale. Nici nu vreau să-ţi scriu sau să-ţi vorbesc frumos.

La începutul vacanţei, chiar în ziua sosirii mele la Medeleni, ţi-am cerut un sfat. Te-am între-bat dacă e bine să trăiesc, sau să rămîn copil, cu vechiul suflet pe care mi-l ştiai. M-ai sfătuit să trăiesc, şi mi-ai dat două caiete. Ţi le trimit îndărăt. Sînt albe. Sînt singurile lucruri albe pe care ţi le mai pot trimite şi care mai pot intra în odaia ta.

Dănuţ

îl chemă pe Gheorghiţă, îi dădu biletul şi caietele, trimiţîndu-l cu ele în odaia Monicăi. Tristeţă şi mîndria îl învăluiră ca o haină aspră. Era singurul act onest pe care-l făcuse de la începutul vacanţei.

Aştepta.

Auzind paşii lui Gheorghiţă, sări de pe scaun, deschise usa:

' ' ' E I ?

Gheorghiţă îi întinse două caiete şi un bilet.

Dragă Dănuţ,

Eu nu păzesc porţile raiului. Odaia mea e totdeauna deschisă pentru tine.

îţi mulţumesc pentru că mi-ai arătat caietele aşa cum sînt, dar păstrează-le. Dacă nu ţi-au folosit la Medeleni, poate-ţi vor folosi la Bucureşti.

Noapte bună, Dănuţ,

Monica

Vroi să fugă în odaia Monicăi şi să-i sărute mînile: atît t
Dar rin îndrăzni: ...„noapte buna, Uanuţ ...
Era **St** de mare depărtaVea dintre el şi Momea, dintre odafa Monicăi şi odaia lui, încît se aşeză pe marginea patului, ostenit.

III

MONICA

La Medeleni, cel mai însemnat eveniment nu era nici toamna, atît de blîndă că zarzării înfloriră a doua oară, nici sosirea lui Herr Direktor, venit să-şi petreacă ultimele zile ale vacanţei la Medeleni, nici din ce în ce mai mondialul război european, nici deschiderea şcolilor de peste cîteva zile.

Cel mai important eveniment era nuvela pe care o scria Dănuţ.

— Sst! Nu faceţi zgomot! Dănuţ scrie, recomandă doamna Deleanu celor întîrziaţi la glume în sofrageria depărtată de apartamentul lui Dănuţ tăcerea necesară tînărului nuvelist.

— Ce-o fi scriind fecioru-meu? se întrebă Herr Direktor, pentru ca singur să-şi răspundă: descrie viaţa galantă a vrednicului său tată!

— Grigore! se-ncruntă doamna Deleanu.

— Nu te ofensa, dragă Alice! Vorbeam de mine, nu de soţul tău model!

— Dănuţ va fi cîntăreţul Moldovei, proroci domnul Deleanu, privind violetul-vioriu, în zările albastre, al dealurilor moldovene.

— Dănuţ scrie o nuvelă, îi informă doamna Deleanu, cu mîndria celor în curent cu secretele zeilor.

Mai mult decît atîta, doamna Deleanu nu ştia. Monica tăcea. Interveni Olguţa:

— Metaforei s-a săturat de clocit ouă de găină. Acuma cloceşte unul de struţ!

— Olguța!
Puiu se nărui de rîs.
— Puiu !
— Nu te ofusca, mamă dragă! Asta înseamnă în limbaj metaforos că scrie o nuvelă, cum spuneai tu.
— Olguța, dă-i pace lui Dănuț. Măcar atîta respect!...
— Mamă dragă, dar eu sînt vestala dumnealui!
— Olguța!
— Am colaborat cu el...
— Ei!
— Crede-mă ! Să-ti spun subiectul nuvelei?
— îl știi tu?
— Sigur, eu am intrare separată în Olimp!
— Olguța!
— Da, mamă dragă. Iaca,' am să divulg și titlul!
— Spune-1.
•— Ce-mi dați?
— Monoclul! exclamă Herr Direktor.
— Grigore !
•— Primesc, Herr Direktor. Cine mai dă?
•— Eu, licită domnul Deleanu, fără să precizeze.
— Altul.
— O piersică, ofertă Puiu.
— Tu, mamă?
•— Grăbește-te, că-1 spun la ureche numai celor care-au plătit.
•— O cafea neagră.
•—Fie. Tu, Monica?... Melizandă, un surîs ! Tu, Profiro? Bravo ! Profira, un sughit!
— Hai, Olguța!
— încordati-vă !
— Țț!
— *Patnfil, Caramfil și Leonora.*
—... !
— De ce atîta consternare?
— Invenții de-ale tale !
— Ferească Dumnezeu! Spune și tu, Monica.
— Eu nu știu !
— Ați văzut! Numai eu știu ce se-ntîmplă cu Pamfil,. Caramfil și Leonora. Vreți să tac?

— Spune.
— Pamfil era lung, Caramfil era scurt. Pamfil era slab — scîndură; Caramfil, gros — bute! Știți procedeul antitezei !
— Lasă parantezele!
— Vedeți că vă pasionează ! Ei, Pamfil îl iubea pe Caramfil, dar...
— ...Caramfil îl detesta pe Pamfil, continuă doamna Deleanu, bătînd cu vîrful piciorului în dușamea și cu degetele în masă.
— Nu! Și Caramfil îl simpatiza pe Pamfil. Erau prieteni inseparabili, pe onoarea mea !
•— Olguța, lasă genul acesta de expresii!
— Să revenim la eroii noștri. Pe stradă, Pamfil se uita la case, Caramfil, la dame.
— Olguța!
— Fie cucoane, pentru mata. Caramfil avea alt punct de vedere!
—• Mai uită-te și la mine !
— Nuvelistul se uită numai la eroii săi. Dar de ce Pamfil se uita la case?
— Era arhitect.
— De unde ! Căuta o odaie de închiriat. Dar de ce se uita Caramfil la... la-la-la-la?
— Vroia să se însoare.
— Ferească-1 Dumnezeu pe Caramfil de bigamie! Caramfil o căuta pe Leonora: o la-la-la-la !
—• ...?
— Infidela Leonora. Soția lui cu cununie. Fugise. Era o la-la-la-la. Și bietul Caramfil fusese un la-la-la-la! Dar nu mai era. Aceasta-i expunerea. Acuma, lectorul intrigat își pune întrebarea: Pamfil și-a găsit o cameră? Caramfil a găsit-6 pe Leonora?
— Așteptăm.
— Bine faceți, căci deznodămîntul surprinde. Repet: Pamfil cel lung căuta o cameră. Caramfil cel scurt o căuta pe Leonora. Ori, Pamfil a găsit-o pe Leonora și Caramfil a găsit o cameră.
— Cum?
— Tot zgîindu-se...
— Olguța!

— ...Tot contemplînd casele, Pamfil zări îndărătul unei ferestre furtiva apariţie a unui bust forte. Cine era? Pamfil se opri şi tăcu înăbuşindu-şi o exclamaţie revelatoare.

„Ce-i, Pamfil", zise Caramfil.

„Ce să fie, Caramfil, zise Pamfil. Am găsit o odaie."

„Nu mă lăsa, Pamfil!"

„Du-te, Caramfil, că vine şi Pamfil după ce vorbeşte cu proprietarul", zise Pamfil.

„Bine, Pamfil."

„La revedere, Caramfil."

Pe cine credeţi că văzuse lungul Pamfil? Chiar pe infidela Leonora a scurtului Caramfil. Căci şi Pamfil o iubea în secret pe Leonora. Pamfil şi Caramfil erau prieteni inseparabili .

— Bravo ! aplaudară domnul Deleanu şi Herr Direktor, dezaprobaţi de privirea doamnei Deleanu,care totuşi zîmbea.

— Ne-am oprit, vra să zică, urmă Olguţa, în clipa cînd Pamfil suia scările spre Leonora, şi scurtul Caramfil se instala la o berărie, ştergîndu-şi sudoarea frunţii, căci Caramfil era gros şi soarele ardea cumplit. în timp ce Caramfil ofta sorbind o halbă, Pamfil intra fără să bată la uşă, în odaia Leonorei:

„Tu, Pamfil!"

„Eu, Leonoro!"

Căzură zdrobiţi de emoţie, unul în braţele celuilalt.

„Vai, Pamfil!"

„Oh, Leonoro!"

„Oh, Pamfil!"

„Vai, Leonoro!"

Leonora oferi lui Pamfil apă cu dulceaţă; Pamfil oferi Leonorei batista sa parfumată, căci Pamfil era însetat şi Leonora emoţionată. După clipe de tăcere şi înduioşare indescriptibile,' Leonora află că Pamfil căuta odaie, Pamfil află că Leonora fusese trădată şi ea la rîndul ei de infidelul la-la-la-la.

„Rămîi în odaia mea, Pamfil!"

„Rămîi în braţele mele, Leonoro!"

„Oh, Pamfil!"

„Oh, Leonoro!"

Caramfil aştepta singur la berărie, cu zece halbe, pe care le-ar fi umplut cu lacrimile lui dacă sincerul Caramfil ar fi ştiut de trădarea perfidului Pamfil. Erau prieteni inseoarabili!

Rîdeau toţi, în frunte cu doamna Deleanu.

— Se făcu seară şi Pamfil tot nu venea. „Cum o să mă ntorc singur acasă fără de Leonora şi fără de Pamfil?" îşi zise Caramfil, oftînd şi plătind ţaluiui douăzeci de halbe: căci afară era cald şi Caramfil era gros. „Mai bine mă mut la hotel!" se hotărî Caramfil, sculîndu-se de pe scaun, împovărat de durere şi de bere. Astfel, Caramfil se mută la hotel, şi Pamfil la Leonora... Dar... I-a prins!...Toate cele-s trecătoare, chiar şi amorul lui Pamfil pentru Leonora, precum şi amorul Leonorei pentru Pamfil! Aşa că într-o bună zi, cu cine credeţi că se trezeşte Caramfil la berăria unde zilnic îl aştepta pe Pamfil, consumînd douăzeci de halbe? Chiar cu Leonora, întovărăşită de Pamfil...

„Tu, Leonoro?"

„Eu, Caramfil!"

„Tu, Pamfil?"

„Eu, Caramfil!"

„Ai venit, Leonoro?"

„ Am venit, Caramfil!"

„Mi-ai adus-o, Pamfil?"

„Ţi-am adus-o, Caramfil!"

„Oh, Pamfil, de cînd te-aştept!"

„Oh, Caramfil, de cînd te caut!"

„Oh, Leonoro !"

„Oh, Caramfil \"

„Pupaţi-vă", zice Pamfil.

„Pupă-mă", suspină Leonora.

„Pup-o", zice Pamfil.

„Şi pe tine, Pamfile", zice Caramfil.

„Pupă-mă, Caramfile", zice Pamfil.

Şi se pupă. în ziua aceea, Pamfil, Caramfil şi Leonora ar fi putut umplea cu lacrimile lor cele şaizeci de halbe consumate. Căci Leonora era femeie, iar Pamfil şi Caramfil, prieteni inseparabili...

Cafeaua, mamă dragă.

Toţi ştiau că Dănuţ scrie o nuvelă, nu din cauza Monicăi, ci dintr-a lui Dănuţ, care, într-un moment de orgolioasă

expansiune, o anunţase pe doamna Deleanu că scrie o nuvelă. Atît se ştia. Monica ştia mai mult, dar nu spunea nimănui, nici chiar Olguţei, care zilnic, după dejun şi după masă, compunea năzdrăvănii, atribuindu-le lui Metaforei, spre indignarea biruită de rîs a doamnei Deleanu şi spre hazul celorlalţi.

Titlul nuvelei lui Dănuţ era *Troiţa.* Eroii: un băiat de liceu, un zarzăr înflorit şi o fată cu ochii verzi.

Troiţele răsar călătorului la răspîntii de drumuri. Tot la o răspîntie răsărise *Troiţa* eroului lui Dănuţ: la încrucişarea copilăriei cu tinereţă. Troiţa era zarzărul şi fata, dimpreună, căci zarzărul, cu albul lui hohot, acoperea tocmai fereastra odăii unde era fata cu ochii verzi ca frunzele, cînd floarea s-a scuturat.

Subiectul nuvelei îi venise fulgerător. într-o dimineaţă cu foşnete galbene şi limpede chilimbar de soare Dănuţ se deşteptase auzind o'ciocănitură la uşă. Intrase Gheorghiţă.

— Conaşule, mi-o spus duduia Monica sî ti trezăsc, c-o înflorit zarzării.

Gheorghiţă-i aducea de la Monica o creangă de zarzăr bifurcată rămuros, cum sînt coarnele cerbilor bătrîni, înflorită, înflorită în plină toamnă. în clipa aceea, la ferestre zîmbiră poveştile copilăriei, şi Dănuţ era frumos de fericire, ca un copil cu cercei de cireşe.

Toată dimineaţa se plimbase cu Monica prin livadă.

Nu înfloriseră toţi zarzării. Numai unii, mai timid decît primăvara, cu parfum mai suav, ca o amintire împăienjenită a celuilalt, încrezători şi zîmbitori ca nişte copii veniţi în cămeşi de noapte să se încălzească la focul toamnei.

Se scuturau frunze, plutea parfumul amar al toamnei, pe cerul albastru şerpuiau cîrduri călătoare — dar înfloriseră zarzării.

Dănuţ avea încîntarea aceluia care ar întîlni îngeri în drum. Nu-i venea să creadă. Zîmbea. Apuca mîna Monicăi, o strîngea, o lăsa, ca să pipăie cu vîrful degetelor crengile înflorite. Se întîmplase un miracol în livadă şi altul în inima lui Dănuţ.

Erau atît de frumoşi zarzării înfloriţi în toi de toamnă, încît Dănuţ nici nu băgase de seamă cît de frumoasă era Monica subt albastrul mai închis al cerului, care-i făcea părul mai auriu—de un auriu primăvăratec—şi-n preajma zarzărilor bucuriei, care-i făceau obrajii mai rumeni.

Tîrziu, după o dimineaţă întreagă de zarzări, soare, zîmbete şi exclamări, lui Dănuţ îi venise să scrie; Monicăi, să plîngă.

Era sfîşietoare bucuria acelei dimineţe, lac blond cu uşoara dîră de spumă a zarzărilor, ca şi cum un înger nevăzut într-o barcă străvezie şi-ar fi muiat degetul în apă, însemnîndu-şi trecerea prin melancolia toamnei.

După amiază Dănuţ se retrăsese în apartamentul lui. Monica îi preparase în ascuns un pahar mare de cafea neagră.

Nu scrisese nimic în după-amiaza aceea. Vorbise cu Monica. Uitase să se pieptene. Numai noduri castanii şi arămii, părul îi era ca şi sufletul: tumult, dans, spirală deasupra unui zîmbet.

— Monica ! Monica ! Să iubeşti un zarzăr !

— Să crezi că-1 iubeşti.

— Da. Să crezi că iubeşti un zarzăr! Ce poate fi mai delicios? mai delicat? mai proaspăt? Adorabila confuzie a copilăriei în faţa dragostii... Monica, îl vezi pe băieţel, după o noapte de nesomn, cu părul şi pelerina stropite de petale... de petale albe ca noiţele pe o unghie de copil... văzînd deodată zarzărul care a înflorit peste noapte, lîngă el, la capul lui, fără ca el să ştie... Soarele răsare. Zarzărul e alb şi soarele îl suflă cu mărgean ca obrajii fetiţelor cînd se roşesc. Băieţelul vrea să plece, fiindcă e trist după o noapte de singurătate şi nesomn. Cine-1 cheamă din urmă? O bătaie de inimă, ca atunci cînd îţi răsare dragostea. Se întoarce, priveşte... Ochii lui, Monica, în care un zarzăr înflorit se oglindeşte alb şi roz ca un nour pe obrajii dragostii... Se repede. Pelerina-i cade. Vrea să sărute, să strîngă în braţe... Monica, să săruţi un zarzăr şi să crezi că săruţi *t* Să ai o creangă în braţe şi să crezi că iubeşti! în clipa aceea, Monica, îngerii sînt aproape, livada e mai albă, se întîmpla un miracol: un copil a sărutat un zarzăr! Zîmbeşte cerul, O sărutare a rostogolit petale albe... Simţi, Monica? Trebuie să cînţi în clipa aceea. Soarele, cerul, pomii trebuie să cînte — să cînte. S-a întîmplat un miracol pe pămînt î Livezile înfloresc în cor. Totul e copilăresc. Albinele mur-

mură. Soarele se înalţă mai sus. Un copil a sărutat un zarzăr. Pămîntul e un început de poveste...

în după-amiaza aceea, titlul nuvelei — căci Dănuţ o numea nuvelă — fusese *Un copil a sărutat un zarzăr!*

Toate cîntau în după-amiaza aceea. Totul era copilăresc. Pămîntul era un început de poveste, căci un copil sărutase un zarzăr: Dănuţ, într-o clipă în care toate livezile lumii albiră, se-mbujorară şi se scuturară, roiuri-roiuri, o sărutase pe Monica: obraz alb în galben asfinţit de toamnă, cu genele prelungite de două lacrimi...

*

Eroina lui Dănuţ avea ochi verzi şi părul negru.

A sărutat-o pe Monica Dănuţ, sau nălucirea unui zarzăr înflorit?

Blîndă ca de obicei, Monica era tristă ca de obicei, dar nimeni nu ştia, căci Monica zîmbea ca de obicei.

Dănuţ era absorbit de nuvelă.

*

Cunoscuse Dănuţ pînă atunci ce înseamnă bucuria de-a aştepta o metaforă. O aştepţi: va veni din cer sau din pămînt? îţi bate inima. O auzi apropiindu-se în bătăile inimii. Şi deodată *este,* O vezi, nouă ca o altă planetă în care trăieşti, a ta totuşi. Era lîngă tine, dar vine străfulgerînd prin cosmice spaţii. Luceafăr desprins din cerul care eşti tu însuţi, oprit şi cules ca un fruct scuturat de mîna ta.

Dar nu cunoscuse încă Dănuţ fericirea de-a aştepta un om. Un om ! Alt om decît tine, avînd un suflet, altul decît al tău, imens ca şi al tău. Nu-l cunoşti. Nici numele nu i-l ştii. Nu l-ai văzut niciodată. Ţi-e străin. E o respiraţie în întuneric. Nimic alt. îl aştepţi. Se apropie, cu pasul lui. îţi bate inima ca atunci cînd cineva vine spre tine prin întuneric. Cine-i? Cum e? E în afara ta? E înlăuntrul tău? De unde vine?

Ce s-a întîmplat? Nu mai eşti. Ca o pulpană învăluind subit trupul care-o poartă, într-o izbucnire de vînt, blînd şi năprasnic te-ai lipit de el. Eşti el, din cap pînă-n picioare. Eşti în sufletul lui, eşti privirea şi vorba lui. Te-ai pierdut în el. Străveziu ca aerul, îl împresori. E prizonierul} tău. Crede că-i liber, crezi că eşti liber, dar te-a furat şi l-ai furat.

Solemn ca dezmorţirea întîiului Adam, un om a intrat în viaţă, din tine şi prin tine. Totuşi, e *el.* Nu eşti stăpînul lui. Ai vrea să fie bun: e rău. Ai dori să fie frumos: e urît. L-ai vrea generos: e meschin. Uneori se preface, înşelîndu-te chiar pe tine; şi cu tine e făţarnic. Ţi-e drag fiindcă-i al tău, dar te temi de el fiindcă-i el, şi eşti mîndru de el tot fiindcă-i el. îl simţi mai deştept decît tine. Dacă l-ai întîlni în viaţă, te-ai teme de ironia lui şi l-ai ocoli sau l-ai duşmăni. Femeie, o simţi primejdioasă, nestatornică, dominatoare, crudă, indiferentă faţă de cei care-o iubesc, ademenitoare pentru ceilalţi pînă în clipa cînd, vînaţi, îi zvîrle în tolbă, dezgustată. Deşi feminitatea ei e însufleţită de tine, te depăşeşte. în viaţă te-ar înfrînge. Slab şi credul, în viaţă te-ai încrede vicleşugurilor ei, deşi din mintea ta-s desprinse, din tine venindu-i puterea.

Inconştient, în tine se urzesc treptat, de la sine, faptele creaturilor tale. Voinţa ta abdică, se preface fărămiţîndu-se în zeci de suflete şi, îmbinîndu-le delaolaltă, curge cu ele şi cu vremea: destin. Eşti copil, eşti tînăr, eşti bătrîn, eşti fetiţă, femeie, eşti cîne şi eşti cal, eşti pasăre şi cer, eşti iarbă, livadă, pădure, umbră şi-ntuneric, eştâ biserică şi cimitir, şi eşti timpul compunînd şi descompunînd viaţa, cu mii de mişcări şi mii de neclintiri.

Unde eşti?

Moarte şi înviere în toţi şi tot, eşti Dumnezeu; în afară de tine, spaţiu, respiri. Eşti însuşi echilibrul involuntar şi inconştient al fericirii.

Dănuţ era fericit.

Afară era toamnă; el trăia în primăvară. Ultimele zile ale vacanţei; el trăia liber la începutul vacanţei de Paşti. Dezrobit de realitate, trăia în halucinanta realitate a ficţiunii, cu soare de april în livezi apriline.

Scrisul de pe fiecare pagină avea altă fizionomie. Uneori cuvintele aveau oblicitatea impetuoasă a ploilor torenţiale. Dese, grăbite, alergau, ritmate de aceeaşi emoţie vertiginoasă, în care bătăile inimii erau fulgere.

Alteori, şirurile de cuvinte şovăitoare ondulau neregulat, ca serpentinele cîrdurilor pe cerurile de toamnă. Lungile

respirații ale melancoliei erau desemnate în chiar linia cuvintelor care-o exprimau.

Alteori, literile se micşorau delicat, grupîndu-se în şiruri de mărgeluțe rotunde, clare, dar microscopice, pe care-ți venea să le culegi cu vîrful unui ac fin. Acele cuvinte povesteau cum două fetițe mici îşi'culcau păpuşile. Cinci ani aveau fetițele, cinci ani aveau cuvintele minuscule, care se jucau de-a somnul cu fetițele şi păpuşile.

Alteori, cuvintele păreau scrise-n salturi. Lipseau litere. Liniuțele, apostrofele, virgulele dispăreau: eroul sărutase zarzărul de la fereastră, îşi pierduse pelerina şi fugea nebun prin livadă, uitînd ortografia şi punctuația: iubea.

Isprăvise partea întîia, cea care începea cu un zarzăr înmugurit şi prezența unei fete necunoscute în casa părintească a eroului-licean, unde şi el îşi petrecea vacanța de Paşti — culminînd în înflorirea de peste noapte a zarzărului şi în sărutarea din zori.

O dată cu partea doua, schimbase titlul. Din *Copilul <.area sărutat un zarzăr,* devenise *Troița.*

Pe cine iubea? Pe zarzăr sau pe fata cu ochi verzi, din odaia la fereastra căreia era zarzărul? începuse rivalitatea dintre un zarzăr şi o fată, pentru inima unui copil naiv: copil. Dănuț vroia să analizeze sau, mai exact, să desfăşoare din primăvară în primăvară, din înflorire în înflorire —' răsturnînd clepsidra timpului, cu albe flori de zarzăr în loc de nisip mort — emoțiile eroului său în fața zarzărului înflorit, de pe cînd era copil mic, lector de poveşti, pînă cînd, licean în vacanță, se deşteptase iubind, fără să ştie pe cine. Dacă înlătura din minte poemul născînd, şi dacă examina schema, dezbrăcînd-o de emoție, i se părea absurd şi neverosimil ca un băiat — oricît de .copil şi oricît de poet ar fi fost —• să poată crede că iubeşte *un* zarzăr, oricît de contopite ar fi fost florile acelui zarzăr cu însuşi chipul femeiesc pe care-l ascundeau în livadă — fiind în fața ferestrei — şi în sufletul eroului, fiind în fața dragostei. Atîta candoare nu era admisibilă. Eroul juca un rol într-o piesă grațioasă, dar juca un rol.

Totuşi, Dănuț nici nu mințea, nici nu „făcea literatură" creind un conflict sufletesc din această confuzie, dînd realitate rivalității dintre zarzăr şi femeie şi lăsîndu-l pe erou

să se clatine, întocmai ca zarzărul încărcat de floare, cînd spre fereastră, cînd spre livadă.

Din copilărie, lui Dănuț „îi bătuse inima" pentru zarzări. Pentru majoritatea oamenilor şi poeților, primăvara e verde. Ochii verzi pe care-i deschide primăvara subt cerul din nou albastru. Codrul înverzit, iarba încolțită, grîuL răsărit. în mai toate inimile şi literaturile, semnul primăverei e verdele crud, fraged, răcorit în umbră şi aprins în soare.

Desigur că toți cîntă şi slăvesc şi livezile cu floarea lor de lumină şi cîntecul albinelor culegătoare. Dar verdele domină. Tuturora le place mai mult trainica undă de verde a primăverii, căci vara în care se revarsă tot verde e, decît spuma vremelnică a pomilor o clipă înfloriți, verzi şi ei apoi.

Şi chiar cei care se opresc în livezi, privind şi ascultînd» cîntînd şi descriind, nu fac nici o deosebire între zarzăr, piersic, măr, cireş, păr, gutui şi toată felurimea pomilor care alcătuiesc buchetul de mireasă al primăverii.

Pentru Dănuț, însă, primăvara nu era decît o singură clipă: aceea cînd zarzării, fără de frunze, numai flori albe, au înflorit deplin. O emoție — ca frica unei sărutări sau amintirea ei — le dă o umbră trandafirie pe obrajii albi. Zîmbesc. Rîd. N-au frunze. Verdele nu se presimte. Alb pur, în stranele trunchiurilor. Candoare luminoasă. Lumini de lună şi de zori, roind în clar tumult. Mărgean palid cu vinişoare roze. Bluze de vară cu dantele, în care tinerețea unui trup e undă vag purpurie.

încîntare pufoasă în fața cerului albastru. Pomi îngereşti. Parfum prea copil ca să fie parfum. Zîmbet în petale, zîmbet în miresme. Zarzării. Nume plin de albine. Petale care cad, plutind, zbor întors spre pămînt. Suspin naiv al primăverii. Cînd zarzării au înflorit, primăvara are rochiță scurtă şi se duce la biserică.

Dar zarzării nu-s decît o clipă între clipele primăverii. Au înflorit: alb culminant. Şi-n seara aceleiaşi zile albul a ostenit, o undă gălbuie a întristat rozul. Copilăria albului, deodată, a îmbătrînit. Vin frunzulițele: roi verde, îngerii din jurul zarzărului au zburat, luîndu-i vaporosuî nimb. A rămas pom ca toți pomii, robust în haina verde.

pe pămîntul negru: dar un zarzăr de lumină s-a stins între crengile lui.

Cine-a iubit zarzării a cunoscut melancolia adorabilă şi sfîşietoare a acelor visuri de tinereţă, cînd îţi apare în rochiţă albă fetiţa moartă pe care-ai sărutat-o o singură dată,' făcîndu-te să respiri o clipă parfumul ei de păr, de soare şi de copilărie.

Nu era nici metaforă, nici alegorie, nici efect de siropoasă literatură îndrăgostirea eroului din poemul lui Dănuţ de un zarzăr, nici confuzia care-1 îndemnase să îmbrăţişeze o creangă înflorită. Nu. Era o candidă şi dureroasă ofrandă a buzelor neştiutoare şi a sufletului plin încă de poveşti, în faţa zorilor dragostii — efemeră clipă, ca şi floarea albă, care tot de zori era.

Nuvela lui Dănuţ era poem desigur, ireală ca şi zarzării în clipa cînd par zbor şi nimb deasupra pămîntului, nu pomi răsăriţi din pămînt.

Dănuţ însă vedea în zarzări toată primăvara, suflarea aburită â primăverii spre cer — iar ceilalţi văd primăvara verde, pămîntească, păscută de vite, rostogolind trupurile de patima ei cuprinse, în patul nupţial al sevei.

Monica intră cu ceaşca de cafea.

— Scriai, Dănuţ?

— Nu, Monica. Remarcam un fenomen curios. Eroului meu nu-i prieşte statul în casă. Cum intră în livadă îl văd. Zarzărul îl învie. Cum intră în casă îl pierd, se împăienjeneşte, nu-1 mai simt!... Nu merge!

— Scoate-1 în livadă.

— Nu se poate. Acuma-i în odaia lui. Budează fără motiv şi nici n-are pe cine buda. Surorile lui l-au invitat la îngheţată împreună cu eroina. A refuzat, pretextînd că-1 doare capul. Trebuie să stea în odaia lui.

— Lasă-1 singur şi du-te cu fetiţele.

— Nu pot! E un moment delicat, pe care trebuie să-1 analizeze în sufletul lui. Dimineaţa a sărutat zarzărul. întăia sărutare de dragoste. E natural să se gîndească numai la ea. Dar nu poate. Gîndul îi fuge după surorilă lui şi după ochii verzi... Vezi, Monica, ochii verzi alunge

florile zarzărului întocmai ca frunzele. îl pîndesc mai ales în zarzăr. Priveşte floarea albă, vede ochii verzi. Pe cine iubeşte?

— Tu ştii, Dănuţ?

— Nu. Dar asta nu-i nimic. Se rezolvă de la sine. Gîndurile lui însă, între zarzăr şi ochii verzi, trebuie să aibă o emoţie copilărească, pe care n-o pot găsi în mine... Nn ştiu! Aştept ceva. Caut parfumul unei amintiri şi nu-I găsesc. îmi trebuie o emoţie din copilărie... Nu ştiu bine ce *l*

— Să-ţi dau *Alunele veveriţei.*

— Nu, Monica. Acolo e sufletul de anul trecut. îmi trebuie ceva vechi de tot... de pe cînd eram copil mic... o jucărie... o carte. Tu ce cărţi mai ai din copilărie? Monica, n-ai cumva un *Robinson Crusoe!*

•— ...Mi se pare că am o ediţie franţuzească.

— Nu. Cea românească. O carte cu ilustraţii... Văd! culorile: barba lui Robinson, musteţile, căciula ţuguiată, marea, albastru decolorat, papagalul... Monica, haidem îa pod! Să ştii că Robinson Crusoe e în lada cu jucării! Vai, Monica, aş da un an din viaţă să-1 găsesc! Haidem în pod. Dar să nu ştie nimeni. Mergem numai noi doi.

— Bine, Dănuţ, mă duc să caut cheile.

— Eu te-aştept pe scară.

Dănuţ era în friguri. Uită să-şi ia ţigările, să-şi puie surtucul. Plecă aşa cum era, fără surtuc, în cămeşă descheiată pe piept, cu mînicile suflecate, aşa cum ieşi în întîmpinarea unui oaspe neprevăzut şi iubit atunci sosit.

Treptele scării de lemn care ducea la pod erau calde în soarele de toamnă. De sus, din balconaşul podului, toamna, galbenă şi roşie în livezi şi păduri, se scutura în vînt, şi val-valuri albastre cu dealurile, se pierdea în zări, afund.

De jos, Monica văzu profilul lui Dănuţ pe cerul albastru şi zîmbi. Venea cu cheile. Alergase. Urca scările cu obrajii rumeniţi şi părul împăienjenit pe tîmple.

Dănuţ era grăbit să intre-n pod. în faţa uşei ţesută-n aţe de păianjen, aştepta emoţionat, cum demult aştepta ridicarea cortinei îndărătul căreia strălucea decorul feeriei. Nu mai fusese în pod din copilărie.

Monica încerca cheile pe rînd. în grabă, uitase să întrebe care-i cheia podului.

înaintea lor pătrunse vîntul, înfiorînd străvechile ațe de păianjen. Bruma uscată a colbului an cu an cărunțise, mai deasă. Culorile erau veştede ca şi lumina, care, intrînd prin ferestrele podului, îmbătrînea.

Penumbră înfierbîntată cu miros de lemnărie şi de evanghelie mucegăită.

Monica nu intrase niciodată în pod. Tăcerea grămădită, decorul de mobile şchioape, demodate, scăpătate, colbul tragic ca o pulbere de moaşte în razele de soare şi mirosul mort făceau parcă să se presimtă sicrie: peceți solemne pe trecut.

Monica apucă mîna lui Dănuț.

— Ți-e frică, Monica?

O strînse în brațe, caldă şi cu raze-n păr ca o creangă de tei. îşi lăsă capul pe umărul lui Dănuț.

Tăceau: doi, în tăcerea podului.

Dănuț îşi lipi obrazul de părul Monicăi. Se auzeau lăbuțele hulubilor pe acoperiş. în vînt plesneau coarde de vioară.

— Monica, vorbi Dănuț în şoaptă, hai să deschidem lada.

— Hai, Dănuț.

Dănuț îi cuprinse tîmplele cu palmele, i le strînse — genele Monicăi tremurară — îi dezmierdă obrajii de-a lungul, încet, pînă la bărbie.

Dulce şi trist, capul Monicăi era pur ca după lacrimi prelinse pe obraji.

Dănuț îi sărută mîna. Mai mîhnit, în singurătatea de o clipă, zîmbetul Monicăi se rătăci prin părul lui Dănuț.

— Dănuț, hai să deschidem lada.

Ladă imensă ca o odăiță scundă. Ridicară amîndoi greul capac de pe arca lui Noe-'a copilăriei. Jucăriile plutiră de-a valma, din înecul umbrei şi al anilor. Săbii, puşti, pistoale, vaporaşe, bărci, corăbioare, mingi, dulăpaşe de păpuşi, forme pentru nisip, căsuțe de păpuşi, diabolouri, patine cu rotițe, funde, urşi de pîslă, mieluți mîncați de molii, fluturi de hîrtie şi gumă, marinari de tinichea răpănoasă, soldați cu piedestal de lemn, plumiere, vioare mute, coifuri, paiațe cu talgere, o lanternă magică, un pian miniatural, o arenă de circ, lampioane, o maimuță decapitată, o cutie de bomboane „Riegler" plină cu scoici, codița unei veverițe de tablă, un dinte de elefant, un picior de păpuşă, iarbă artificială...

—- Monica!

Vorbise Monica.

— Ce-i, Monica? se miră Dănuț, scotocind prin ladă.

Monica ridicase din vălmăşagul jucăriilor o păpuşă cu rochiță albă şi părul tăiat din rădăcini. Ținea în mîni iubirea ei.

— O păpuşă tunsă... se veseli Dănuț. Stai!... Monica, închipuieşte-ți că-mi aduc aminte!

Obrajii Monicăi ardeau. Ținea păpuşa în mîni. Nu îndrăznea s-o strîngă în brațe. O recunoscuse după rochița albă, de ea făcută, şi după şorțulețul alb, contradictor cu găteala de mireasă.

— Monica, asta s-a întîmplat în anul cînd ai venit tu la Medeleni, în ultima noapte a vacanței. Eu trebuia să plec la Bucureşti. Nu ştiu ce i-am făcut Olguței, dar i-am făcut ceva, şi mi-aduc perfect aminte că mă temeam. Seara, la culcare, am găsit păpuşa în pat...

Inima Monicăi bătea, bătea.

•— ...Am fost furios. Mai mare insultă nu puteam concepe. Să-mi puie Olguța o păpuşă în pat! Ştii ce răzbunare am inventat? Am tuns-o, Monica, am tuns-o cu cuțitaşul... Un cuțitaş de os, din plumiera de lac japonez. Ți-aduci aminte? Plumiera dinbiuroaşul mamei. Mi-o dăruise... După ce-am tuns-o, am împachetat părul şi i-am dat foc... Da! îmi făcuse mama foc în sobă. Parcă văd cuferile gata de plecare, focul... Dimineața, n-am avut curajul să las păpuşa în patul meu. Am dus-o în pod... Stai! I-am mai făcut ceva! Barbă şi musteți! Vai, biata păpuşă! I le-am şters cu radierul: se mai cunoaşte?... Cum de n-a aflat Olguța!? N-a întrebat după ce-am plecat?... Uite-1 pe *Robinson Crusoef* Monica, l-am găsit!

Bucuria lui Dănuț răsuna aşa de tare, încît tăcerea podului, fără ecou, deveni mai gravă. în timp ce Dănuț răsfoia cartea cea mai scumpă a copilăriei lui, Monica se îndepărtă cu păpuşa spre o ferestruică din fund. întoarse capul. Dănuț, aşezat pe marginea unui fotoliu, se cufundase în pozele cărții.

Degetele Monicăi tremurau uşor. în buzunarul şorțulețului era un plic. îl scoase. Era nedesfăcut. Plic de păpuşă, cu

un trifoi pe margină şi o caligrafie de copil: „Pentru Dănuţ". Monica n-avea nevoie să-l desfacă. Atunci, ca şi acum, singurele vorbe, pe care mîna ei le putea scrie lui Dănuţ, erau: „Monica te iubeşte, Dănuţ".

De-atunci, vorbele erau închise într-un plic, în buzunarul şorţului unei păpuşe, în lada cu jucării din podul de vechituri...

— Monica ! Monica ! La scris ! Ne-am lenevit destul f

Cu *Robinson Crusoe* şi cu Monica ieşi în balconaş. Se coborîră pe scări. Podul le prăfuise hainele şi mînile, aşternîndu-le aţe de păianjen în păr.

— Mă pun la scris. Tu ce faci, Monica?

— ...Cetesc, Dănuţ.

— Te-aştept mai spre seară să-ti cetesc. Da?

— Da.

Plecă fericit, cu egoismul albinelor cînd, iluminate de polen, zboară spre stupi.

Cu scrisoarea în mînă, Monica porni spre odaia ei. în antret o întîmpină Olguţa, în costum de călărie.

— Melizando, îti aduc o scrisoare de la gară.

— Mie?

— Da, Melizando. Un nou Pelleas?

— Nu ştiu nimic! se miră Monica, luînd în mînă voluminosul plic „recomandat".

•— Facem o partidă de tenis?

— Nu mai călăreşti?

— Cum vrei tu, Melizando! zîmbi Olguţa.

— Eu aş sta în odaie... Da' cum vrei tu!

— Tu ce vrei, Cutulachi?

— Călărie ! izbucni Puiu, mai mîndru să călărească alături de Olguţa, chiar pe mărunţelul Titi-Binghi, decît să nu-i poată răspunde la nici o minge.

— Facă-se voia ta !

Bucureşti, 7 septembre 1914

Dragă Monica,

Dă-mi voie să-ţi mulţumesc şi să-ţi cer scuze. Abia cînd am ajuns la Bucureşti am înţeles raţiunea invitaţiunii tale de a-ţi

scrie de aici din cînd în cînd. La Medeleni, am crezut că e o simplă gentileţă, o atenţie pentru cel care pleca descurajat. Ajuns aici, după cîteva zile de izolare sufletească, mi-am dat seamă că singura bucurie la care mai puteam aspira era aceea de a scrie la Medeleni. Cui? Olguţei — ştii prea bine — n-aş fi avut curajul. După o vacanţă întreagă, abia de îndrăznesc să-i spun pe nume, şi parcă tot ezit. Lui Dan? El e prea ocupat cu ce scrie ca să se intereseze de altceva în afară de eroii lui. Singura fiinţă de la Medeleni care mă invitase să-i scriu — altfel n-aş fi îndrăznit — şi care mi-ar fi cetit scrisoarea cu aceeaşi bunătate lucidă şi atentă cu care îmi primea şi confidenţele era Monica.

încă o dată, îţi mulţumesc, şi dă-mi voie să admir în tine cea mai delicată inteligenţă din cîte mi-a fost dat să întîlnesc. Era şi natural să n-o găsesc la un bărbat. Am bucuria şi mîndria că dacă nu m-am întors de la Medeleni cu ce speram — copilăreşte — cînd am plecat în vacanţă, am cîştigat în schimb o prietenie din acelea care te lasă incredul — cînd le vezi în cărţi — şi evlavios, cînd le descoperi în viaţă. Sufletul mi-e trist, dar nu gol. Alături de mama şi de tata, pe care îi iubesc, dar de care sînt străin — ca toţi copiii faţă de părinţii lor — te am pe tine, deopotrivă de aproape ca şi ei în afecţiunea mea, dar legată prin egala transparenţă a prieteniei.

Sînt în plin examen, fără emoţie şi fără entuziasm. Regret că sînt atît de bine pregătit. Invidiez emoţia absorbantă a camarazilor pentru care examenul e un joc de loterie. Desigur că fiecare dintre ei a lăsat o dragoste acolo unde şi-a petrecut vacanţa, dar nici o tristeţă, nici o reculegere nu-i distrage din efervescenţa şcolarului în examen. Un răspuns norocos la oral îi face să delireze pe coridoare. Fac tumbe, îşi calcă în picioare chipiile, de care speră că se vor despărţi pentru totdeauna, aruncă în plafon cartea obiectului respectiv, fără să mai ţie socoteală că prin aceasta diminuează preţul oferit de anticar. într-un cuvînt, pentru ei, unicul dispensator de bucurii şi amărăciuni este examenul.

De ce nu pot fi şi eu la fel cu ei? Nici măcar nu pot fi camaradul lor, deşi majoritatea sînt băieţi cumsecade. Dar mă frapează ca niciodată vulgaritatea lor. înainte de-a vă cunoaşte pe voi, o suportam, mă obişnuisem cu ea, o confundam chiar cu însăşi formula veseliei în mai mulţi. Credeam că-i singura fizionomie a glumei şi a rîsului, aceea pe care o vedeam zilnic la şcoală, de cînd intram pînă cînd ieşeam. Olguţa mi-a dat un alt criteriu. Am căpătat de la ea noţiunea vie — nu livrescă — a exuberanţei irezistibile,

care-ţi schimbă ritmul sîngelui, făcîndu-te vesel cum te-ar face tînăr: adevărată ploaie de primăvară. Ce exil, Monica, atmosfera liceului, după a casei voastre! Rîsul Olguţei — pe care de atîtea ori îl aud — îmi pare sunet din altă viaţă, fără de echivalent aici unde mă găsesc. îmi devalorifică — sau îmi valorifică exact, pentru întîia oară — pe toţi oamenii, toate atmosferele, toate decorurile. Probabil că marii compozitori muzicali, atunci cînd ascultă melodiile care abia se încheagă în sufletul lor, dacă nu-s complect absorbiţi de ele şi dacă primesc simultan şi zgomotele vieţii exterioare, au aceeaşi impresie de exil în viaţă şi de trivialitate a lumii în care trăiesc. Dar aceştia au măcar făgăduinţa muzicei exprimate! Eu n-am nimic, Monica, decît sunetul Olguţei, mereu vibrînd în mine, şi izolarea mea printre ceilalţi. Sînt prizonierul acestei vibraţii, pe care numai eu o aud, şi care, izolîndu-mă de ceilalţi, mă face să-i privesc sluţiţi, fără de bunătate, şi să-i aud barbari, fără de putere.

După cum vezi, Monica, nu ştiu să suport cu bărbăţie reintrarea în viaţă. Şi n-am măcar deprimarea aceea violentă — atît de minuţios reprezentată şi analizată de literatura romantică — deprimare care se elimină de la sine prin însuşi excesul care o consumă. Nici nu simt nevoia să plîng, nici să nu mă hrănesc, nici să nu dorm. Nici într-o clipă nu mi-a venit gîndul să mă sinucid: ispită puerilă, pe care am cunoscut-o odată, şi despre a cărei romanţioasă futilitate mi-am dat perfect seamă cînd am devenit lucid. Am rămas cum eram şi înainte: izolat. Cu o deosebire fundamentală însă. înainte eram izolat de ceilalţi din cauza sufletului meu, suprasaturat de lecturi; acuma sînt izolat de ceilalţi din cauza altui suflet, care nu-i al meu, pe care-1 doresc şi care niciodată nu va fi al meu. Mi-ai spus-o tu, Monica, şi-ţi mulţumesc pentru că ai avut o singură dată curajul să fii crudă cu mine, tu, atît de bună. Sînt oameni făcuţi să iubească o singură dată în viaţa lor, şi alţii făcuţi să fie iubiţi pentru totdeauna. Viaţa a vrut ca tocmai Mircea Balmuş, care face parte din categoria întîia, s-o întîlnească pe Olguţa.

Nu simt nici revoltă, nici amărăciune împotriva vieţii. Olguţa — oricum ţi-ar arăta-o viaţa şi orice ţi-ar fi — e un dar din acelea cu care viaţa nu-i darnică. L-am primit pe jumătate, cunoscînd-o numai. îl voi socoti întreg fiindcă o iubesc.

Cîţi oameni nu-s care iubesc o viaţă întreagă amintirea unui mort sau a unei moarte! Mă voi număra printre aceia, şi de la o vreme mă voi socoti fericit numai fiindcă iubesc.

Nu-mi dau seamă de măsura în care cele de mai sus sînt sincere şi valabile, dar as dori să fie.

îmi displace fanfaronada şi grandilocvenţa, mai ales cînd vorbeşti de resemnare, şi mai ales cînd îţi vorbesc ţie, Monica. Ai deplina libertate să judeci ceea ce-ţi spun şi să-mi împărtăşeşti şi mie aprecierea ta, de a cărei sinceritate sînt mai convins chiar decît despre a mea.

Totuşi, cu nimeni nu mi-e uşor să fiu sincer decît cu tine. Spre tine gîndurile şi sufletul se îndreaptă natural, ca floarea-soarelui după soare, aşteptînd să le luminezi. Cu tine sinceritatea nu e un efort; dimpotrivă, reticenţele necesare uneori între un băiat şi o fată îmi par nefireşti şi greu de păstrat. De asta îţi voi împărtăşi o observaţie lămurită abia acum, la Bucureşti.

închipuieşte-ţi că o iubeam pe Olguţa cu mult înainte de-a o cunoaşte! Prietenia mea pentru Dan — adevărată vasalitate — nu era decît o formă a iubirii mele pentru Olguţa. O presimţeam pe Olguţa în Dan, fără să-mi dau seamă, şi de aceea, înainte de-a o cunoaşte pe Olguţa, prietenia mea pentru Dan avea caracterul unei iubiri. Pe atunci nu-mi puteam explica, şi eram turburat, ca de un echivoc descoperit în mine, de emoţiile pe care mi le dădea apariţia lui Dan. Mă intimida şi eram fericit lîngă el, prea fericit, simţind nevoia de-a tăcea mai mult decît aceea de-a vorbi, atît de caracteristică prieteniei. Eram „sedus" de prietenul meu. Şi de aici se năştea susceptibilitatea mea pentru tot ce mi se părea că-1 înstrăinează de mine şi de atmosfera de perfectă puritate în care doream să trăiască — susceptibilitate care-1 revolta ca o tutelă şi pe care o trata fără menajamente, brutal chiar. Aceea e singura brutalitate din partea oricui, pe care am tolerat-o, pe care am acceptat-o, fără mirare la început, cu consternare mai tîrziu. Mă „repezea", Monica, mă maltrata. Uneori nici nu-mi răspundea la întrebări. Alteori îmi întorcea spatele. într-un cuvînt, mă tiraniza, conştient parcă de puterea pe care o avea asupra mea. Deşi timid, am fost întotdeauna independent şi mi-am apărat independenţa cu energia taciturnă şi netă pe care numai timizii o au — o cunoşti prea bine — şi care surprinde ca explozia unui pahar cu apă pe cei care confundă timiditate cu debilitatea voinţei.

Totuşi,, faţă de Dan, abdicasem la tot ce, pînă atunci, fusese cheia de boltă a construcţiei mele sufleteşti. De cîte ori nu m-am întrebat: de ce? Niciodată n-am avut curajul să-mi răspund cu fran^ chetă: fiindcă îl iubesc. Vedeam în această iubire nemărturisită © monstruozitate, o aberaţie, pe care n-aveam curajul s-o privesc în faţă, deşi zilnic îi simţeam efectele. Abia acum îmi dau seamă, şi mă cutremur nu fiindcă „iubirea" mea pentru Dan ar fi avut un substrat echivoc — nu-1 avea — dar pentru că atîta vreme am

putut conviețui cu o ipocrizie față de mine însumi, neavînd tăria să o suprim. E actul cel mai urît al conștiinței mele: ți-1 spovedesc ție, ca să mă cunoști mai bine. Oare toate marile prietenii dintre băieți au la bază aceeași confuzie? Nu știu ! în ce mă privește, simt lămurit că fără de asta n-aș fi avut pentru Dan o prietenie de egală intensitate. în prietenie, darul sufletesc, de o parte și de alta, trebuie să fie complect și egal. Dan nu știe să dea: el acceptă. E prea distrat ca să fie capabil de amănunțitul devotament al prieteniei. E prea leneș sufletește ca să aibă neprecupețitele solicitudini și sacrificii ale prieteniei. De cînd îl cunosc, niciodată n-a simțit nevoia să-mi facă vreo confidență. Eu, pînă să nu vă cunosc pe voi, i le-am făcut pe toate, în mod cu totul natural, nefiind solicitat decît de mișcarea de reflux a prieteniei, pe care Dan n-o cunoaște.

Ce știu eu din sufletul celui mai bun prieten al meu? Cîteva poezii și unele fragmente de viață. Ce cunoaște el dintr-al meu? Adică ce nu cunoaște? Mă tem însă c-a uitat: e prea neglijent ca să păstreze chiar spovedaniile unui prieten. Pentru el prietenia e un antract, o distracție provizorie; pentru mine e singura oglindă în care încap total, singura oglindă odihnitoare ca o baie în rîu de munte.

Și totuși, îl iubesc. El va rămîne totdeauna pentru mine un mare prieten. Eu pentru el? Dumnezeu știe!

Ce farmec ciudat și rar a pus viața în acești doi frați: Olguța și Dan. Atît de osebiți unul de altul, frați totuși în același farmec: veselie la Olguța, frăgezime de copil melancolic la Dan.

Cînd am aflat anul trecut că Dan are o soră, și cînd am cunoscut fragmente din scrisorile Olguței, pline de tachinării la adresa mea, am avut convingerea că veselia Olguței e o mască, adorabilă, mască totuși. Credeam că are aceeași fizionomie ca și Dan. Sau, mai exact, o compuneam imaginativ, cu tot ceea ce mă fermecase Dan, feminizînd așa cum puteam.

M-am înșelat? Nu știu ! Dar am impresia că aceeași putere cu două fețe e într-amîndoi. Melancolia aparentă a lui Dan e ca o osteneală datorită unei prea mari exuberanțe lăuntrice. Exuberanța aceea există în el, identică exuberanței aparente a Olguței. în Olguța, acea melancolie vădită la Dan sînt sigur că există, dar e ascunsă subt exuberanță. Sînt frați amîndoi: o simt perfect eu, care-i iubesc pe amîndoi. Cu singura deosebire că la unul și la altul alternanța de exuberanță și melancolie e invers așezată. Ceea ce e aparent la Dan e ascuns la Olguța. Ceea ce e aparent la Olguța e ascuns la Dan.

Acestui mod de a judeca — poate greșit — datoresc un sentiment cu desăvîrșire ciudat, pe care mi-1 inspiră Olguța, dimpreună cu celelalte: un sentiment de sfîșietoare milă. O milă protectoare, duioasă, ca aceea pe care-o au părinții care-și adoră copiii, văzîndu-i că intră în viață copii. Mi-e frică să nu sufere, Monica. Sînt îngrozitoare suferințele acelea care rîd mult! Suferința lor nu se refugiază în mușchii feții, nici în glandele lacrimale, ci cade în adîncimile sufletului. Nu știu nici să plîngă, nici să se zbată. Tac și sufăr, pironiți de același tăiuș, din ce în ce mai profund, pînă în cele mai lăuntrice țesuturi sufletești.

Nu-ți pare ciudat, Monica, să-mi inspire tocmai Olguța — ea, care mă intimidează cum nici un profesor sau examen nu m-a intimidat — un astfel de sentiment? Logic, ar trebui să-1 înlătur. E prea dominatoare Olguța, prea puternică, prea decisă, prea biruitoare, ca să aibă cineva temeritatea de-a o compătimi. Totuși, o intuiție irezistibilă menține și alimentează necontenit acest sentiment zadarnic. Ce pot face eu pentru Olguța? Eu, Mircea Balmuș? Dar tu, Monica, inteligentă, devotată, bună, generoasă, lucidă, poți să veghezi. De fapt, tu ești singurul sprijin al Olguței. Te iubește și te stimează. Tu știi să fii prietenă altfel decît Dan, și tu ești singura ei prietenă, singura ei soră. Ea, cea mai bine dintre noi, știe că nu ești Melizandă. Tu, singură dintre toți, o poți... știu eu, ocroti. Deși excesiv de inteligentă, Olguța poate fi ușor înșelată. Se simte prea puternică în fața oamenilor — și este realmente — o distrează prea mult, cu toții, mărindu-i colecția de „păpuși", fiecare prin contribuția de ridicol propriu, ca să aibă în fața lor atenția și neîncrederea precaută, comună țăranilor și oamenilor slabi. E o fire prea generoasă, și ceilalți sînt prea puțin. Napoleon în Spania n-a fost învins prin lupte fățișe, ci demoralizat prin hărțuieli perfide. Aceasta-i primejdia care-o pîndește pe Olguța. Armele ei sînt fățișe, ale celorlalți, ascunse, mai ales în fața ei. E prea strălucitoare prin toate cele, ca să nu deștepte mereu răutatea coalizată a invidiei. Mă uitam la Rodica: nu-mi explic cum a putut Olguța s-o aleagă pe Rodica ! în fața Olguței era ca un clopoțel în mîna care-1 sună. Pe la spate însă — am remarcat de multe ori — o dușmănea pe Olguța, meschin evident, cu suflet de slugă care la bucătărie urăște pe stăpîn pînă și pentru că i-a dat bacșișul care-i mărește capitalul adunat din furturi tolerate și daruri generoase. Totuși, Rodica se bucura la Medeleni de considerația datorită prietenelor Olguței. Și sînt convins că Olguța o credea veselă, prostuță, inofensivă: „Buftachi", cum îi spunea. Și cîte Rodice n-o pîndesc pe Olguța, nu izolate, ca la Medeleni, ci solidarizate.

Să dea Dumnezeu să mă înşel! Aceste gînduri mă urmăresc aici, departe de Olguţa. Lîngă ea, era imposibil să nu privesc totul cu cel mai temerar optimism — şi poate că atunci aveam dreptate. Poate că aici, sentimentul de relativă dezarmare a Olguţei e datorit sufletului meu, singur cu mine, pe cîtă vreme încrederea de la Medeleni îmi venea de la Olguţa, era o emanaţie de-a ei.

Logic, îţi spuneam şi mai sus, pot să argumentez că n-am dreptate, dar chiar rămînînd fără replică, sufletul nu e convins.

Să-ţi povestesc altceva, în legătură cu Medelenii. Alaltăieri a venit Gheorghiţă pe la noi. Mama îl vede cu mare simpatie, ca pe tot ce vine din Moldova. Aşa că Gheorghiţă, abia sosit la Bucureşti, s-a şi grăbit să ne viziteze. E greu să-ţi descriu bucuria pe care am simţit-o văzîndu-1 pe Gheorghiţă ! Parcă aş fi primit o scrisoare de la Olguţa. Pe fratele meu — dacă aş avea unul — nu l-aş fi revăzut cu aşa demonstraţii de bucurie ca pe Gheorghiţă. îmi venea să-1 poftesc în odaie — de altfel l-am şi poftit — să-1 arăt tuturora, să-i strîng mînile afectuos, să-i fiu cît mai agreabil. E un spectacol să ne vezi, pe Gheorghiţă şi pe mine, discutînd. Eu caut să aduc vorba despre Medeleni, subiect care îl pasionează şi pe el, dar exclamă numai: „Hii, s-o fi văzut pe duduia Olguţa cum o intrat cu otomobilul!" etc. ... Olguţa, mai ales, îi provoacă exclamaţii, dese, dar numai exclamaţii. Reacţionează în faţa ei ca la o defilare de 10 Mai sau ca în faţa unei clădiri cu douăzeci de etaje. Alteori abundă despre întîmplările din sat. Şi totuşi, e singurul om cu care stau de vorbă, fiindcă e singurul care vine de la Medeleni. Ce s-ar distra Olguţa să ne vadă discutînd, în timp ce Gheorghiţă grijeşte apartamentul lui Dănuţ, şi eu supraveghez oarecum, în calitate deprieten! Mai este şi Coco, papagalul lui Nae, pereche binecunoscută de Olguţa. îmi pare rău că nu pot să-i descriu aceste scene. Ar avea nişte „păpuşi" de tot hazul.

Curios ! înainte, adică la începutul vacanţei, mă temeam să nu devin şi eu una din păpuşile Olguţei. Acuma aş fi mulţumit şi cu atîta, dar mă tem că nici „păpuşă" de ajuns de interesantă nu-s. Mi se pare că fostul „Hardtmuth" o distra mai mult decît „duduia Mircea", devenită Mircea pur şi simplu.

Am aflat de la Gheorghiţă efectul pe care l-au avut cutiile de bomboane, nedesfăcute, găsite pe dulapul odăii mele. Adevărul ar fi distrat-o pe Olguţa mai mult decît versiunea eL Nu le-am uitat, Monica! Aceste cutii mi le dăduse mama, cînd am plecat la Medeleni, să vi le ofer vouă şi doamnei Deleanu. Din clipa cînd mi le-a dat mama, am avut convingerea că mă vor tortura. Aşa s-a întîmplat.

In tren am uitat de ele, dar le-am regăsit, deschizîndu-mi cufărul. Vedeam scena oferirii lor: eu, cu trei cutii în braţe, intrînd în sufragerie sau în salon subt ochii Olguţei! Mă simţeam devastat de ridicol. N-am avut curajul să vi le ofer în ziua sosirii. Am amînat tortura pe a doua zi. A doua zi mi-am dat seama că pe lîngă reeditarea scenei terifiante, aşa cum mi-o închipuisem, aşa cum o trăisem, ar mai fi trebuit să înfrunt şi mirarea voastră că nu vi le oferisem cu o zi înainte. Mi-am spus: dacă mai las să treacă vreo două-trei zile, am să vi le ofer, atribuind distracţiei întîrzierea. După vreo săptămînă, mi-am dat seamă că şocolăţile — mai ales vara — nu rezistă. Nu puteam deci să vă ofer şocolăţi stricate. Am renunţat la ele, fericit. Acum însă începea altă problemă: cum scap de ele? Nu-ţi poţi închipui cîte nopţi am fost torturat literalmente de această întrebare! Le-aş fi zvîrlit undeva, dar îmi era frică să nu mă vadă cineva cu pachetele în braţe. Le-aş fi dat la bucătărie, dar nici servitorilor nu le puteam da bomboane alterate, şi pe deasupra riscam o indiscreţie. N-am rezolvat această problemă nici în ziua plecării. Am pus cutiile pe dulap, spunînd cum mi-ar fi spus Olguţa într-o astfel de ocazie: *A lea jacta est!*

Acesta-i protectorul Olguţei!

Dar am vorbit de ajuns de mine ! îl aştept cu egoistă nerăbdare pe Dan. Probabil că anul acesta îi voi fi profesor de latină şi română, închipuieşte-ţi! Directorul liceului mi-a oferit suplinirea acestor două catedre, din pricină că titularii sînt concentraţi. Am acceptat, fiindcă deocamdată e singura posibilitate întrevăzută de-a cîştiga şi eu ceva. A sosit momentul! Mă apasă sacrificiile făcute de părinţii mei. Sînt hotărît să mă susţin singur. Acest gînd numai m-a împiedecat de a-mi face armata ca voluntar.

Aşa că anul acesta voi fi pentru Dan vecinul de pe catedră. Să fi fost la Iaşi — cine ştie — poate v-aş fi fost profesor, Monica. Mă vezi în această postură? Eu pe catedră şi Olguţa în bancă! Eu profesor, ea eleva mea ! Gîndindu-mă numai, simt că aş renunţa la cariera profesoratului. Aş fi cea mai domnişoară dintre toate elevele mele!

Iar vorbesc de mine!

Sînt nerăbdător să cetesc întîia nuvelă a lui Dan. Cred, după puţinul care mi l-a spus, că va fi mai degrabă un poem .

„Un băiat îndrăgostit de un zarzăr!" E Dan eroul acela unic. Numai el poate fi „îndrăgostit" de un zarzăr. Pentru nuvelă, e un caz prea special, prea singular. Nuvela cred că trebuie să abordeze normalul cel mai cotidian, nu excepţionalul. Dar poemul—ca atare

considerat — sînt convins că va avea o rară frăgezime. Va fi poemui primăverii din suflet în faţa primăverii din livezi. Numai Dan poate realiza aşa ceva. Cred că delicateţa lui poetică — e ceva feminin — nu are echivalent în literatura românească. Poezia lui Dan are ceva din atmosfera odăii şi persoanei tale. Da, Monica. Poezia lui Dan seamănă cu tine. El nu, dar poezia lui da. Poate că din această cauză, în epocile cînd scrie, emană din el o puritate limpede, o înseninare blîndă, pe care numai lîngă tine le poţi găsi la fel.

Ce fericit e Dan la Medeleni, scriind în preajma voastră! Tu, Olguţa, doamna Deleanu, domnul Deleanu, atmosfera casei voastre: ce minune ! Monica, Medeleni sînt cel mai admirabil material la care poate aspira un poet romancier. E păcat să se piardă, căci aşa cum sînt acuma, mîne-poimthe, nu vor mai fi.

Datoria lui Dan e să construiască echivalentul literar al Medelenilor. Va fi un roman unic, pe care simt că numai Dan îl va putea scrie, cu tine alături. Roman prin dimensiuni — căci trebuie să fie o operă vastă — nu va avea fabulaţiunea confecţionată a romanelor în genere. Viaţa, redată într-o formă pură. Voi toţi trăind, fiecare cu fizionomia lui distinctă, atmosfera casei voastre — sînt viaţa şi poezia contopite.

Medelenii trebuiesc salvaţi de la pieire. Nu trebuie să-mbătrînească, nici să moară, rîsul Olguţei, parfumul de tinereţe al odăii tale şi farmecul tulbure al tinereţii lui Dan. Nu trebuie să dispară Medelenii ca o moşie oarecare. Ar fi o crimă, cînd din copilărie, Dan a trăit la Medeleni. Şi-i datoria noastră, Monica, a ta şi a mea, să-1 silim pe Dan să fie rapsodul Medelenilor. Eu unul accept această datorie ca pe un ideal. Nu văd la ce mi-aş închina viaţa mai frumos decît contribuind la realizarea acestei opere. Simt bine că în clipa cînd voi vedea în vitrina librăriilor volumul, sau volumele, cu titlul *Medeleni,* voi simţi că mi-am făcut datoria, silindu-1 pe Dan să şi-o facă. Căci titlul acestui vast poem-roman trebuie să fie *Medeleni.* Numele frumos al realităţii nu trebuie ascuns. Cîntarea Medelenilor trebuie să se numească *Medeleni.* Va suna titlul ca un clopot în inima cetitorului, căci numele acesta chiar e sunet de clopot limpede. Monica, primeşti să devenim fraţi amîndoi întru această sarcină? Să nu-1 lăsăm pe Dan să se irosească, să nu-1 lăsăm să uite, să nu-1 lăsăm să se înstrăineze de Medelenii voştri prin copilărie şi tinereţe, de Medelenii mei prin dragoste. Să fim pentru Medeleni, în sufletul lui Dan, ceea ce erau vestalele în templu pentru focul sacru. Să păstrăm, să întreţinem şi să ocrotim flacăra Medelenilor în sufletul lui Dan.

Monica, mulţumesc lui Dumnezeu şi-ţi mulţumesc ţie că mi-aţi îndreptat gîndul spre tine. Sînt fericit în această noapte. Mi-am găsit un scop mare şi frumos, care poate da vieţii mele modeste un ritm amplu. Fii alături de mine.

îţi mulţumesc, Monica, şi rămîn fratele tău devotat,

Mircea

Monica privi îndelung asfinţitul de toamnă — corabie de aur plutind cu pînzele de nouri în depărtările albastre — pînă cînd ochii i se înlăcrimară.

Oricum, la şaptesprezece ani e trist să-ţi jertfeşti iubirea, plecînd cruciat spre izbăvirea unui sfînt mormînt.

Totuşi, Monica era alături de Mircea. Cu mişcări blînde, fărîmiţă plicul nedesfăcut de şapte ani, găsit în buzunarul şorţului păpuşei din pod.

în odaia lui, Dănuţ, aplecat deasupra caietului dăruit de Monica, avea cincisprezece ani neîmpliniţi în suflet şi surîs, şi nu ştia încă dacă iubeşte un zarzăr înflorit la o fereastră sau chipul cu plete brune şi ochi verzi dindărătul ferestrei.

Deasupra Medelenilor, cu lente pogorîri de frunze, Toamna de aur binecuvînta pămîntul în care odihneau primăverile şi toamnele de odinioară.

IV

TITLUL ROMANULUI

Situaţia lui Mircea, ca profesor al foştilor săi colegi, ar fi fost delicată, dacă excepţionala superioritate de cultură şi inteligenţă, cunoscută şi recunoscută de aceştia încă de pe vremea cînd era şi el în bancă, nu i-ar fi dat un prestigiu de pe atunci izolator.

Pe de altă parte, recentul profesor venea în mijlocul liceenilor cu laurii unui şampionat de curînd cîştigat, spre gloria Liceului Lazăr: succesul cu care-şi trecuse bacalaureatul. Media zece n-ar fi însemnat numaidecît mare lucru, deşi media următorului la clasificaţie era opt treizeci. Dar după dizertaţia sobrului candidat — dizertatie ascultată vreme de o oră, cînd ştiut este că majoritatea fragezilor oratori abia poate umplea regulamentarele douăzeci de minute — profesorul universitar, preşedintele comisiunei, reputat pentru ceea ce şcolarii apreciază cu epitetul „constipat" — îl felicitase în numele comisiunei, făcînd totodată şi elogiul liceului care produsese „un astfel de element".

în loc să fie primit de elevii clasei a opta modernă cu exclamaţii, rîsete şi ricanări — cum se aştepta — Mircea fusese întîmpinat cu aplauze spontane, la care se asociase şi taciturnul elev din banca cincea: Dan Deleanu. Directorul liceului, care pîndea la uşă, gata să intervie la nevoie, intrase, acordînd binevoitor, şi el, sonora acoladă gloriosului debutant. într-un liceu, clasa opta dă tonul, precum Bucureştiul în ţară. Aplauzele se generalizaseră

din clasă în clasă, metamorfozînd în chip firesc, faţă de toate clasele în care Mircea preda latina şi româna, pe fostul strălucit elev în impunător profesor.

De atunci, raporturile dintre Mircea şi elevii săi păstrau nuanţa începutului, menţinută şi de genul curs universitar pe care tînărul student îl introdusese la liceu.

Spre deosebire de majoritatea studenţilor recenţi — care ori arborează pălării garibaldiene peste anarhia pletelor şi a straielor, ori exagerează exorbitant ultima modă, de îa pieptănătură pînă la cravată, ciorap, manşetă şi tăietura unghiilor — Mircea alesese sobrietatea vestimentară a hainelor negre, echilibrat croite pe trupul lui şi pe gustul lui de anonimat, în afară de orice modă, nuanţă socială, literară sau universitară. îngrijit ca întotdeauna, Mircea, în noua ţinută, afirma o eleganţă personală, tocmai în cea mai impersonală epocă pentru băieţi: aceea a schimbării uniformei cu costumul civil şi a relaxării tutelei părinteşti. Răstimp cînd rîvna de originalitate e primul snobism deformant, permanent în toate manifestările proaspeţilor studenţi, începînd cu lavaliera, sau inelul cu cap de mort, sau cu'monoclul, şi culminînd în cinismul sau idealismul verbal, ambele profesate în public, şi contrazise de adîncile candori — cu lacrimi autentice — în faţa dragostii.

în sfîrşit, o nouă şi timpurie afirmare a personalităţii lui Mircea îl înălţase în stima tuturora. Revista ieşană *Viaţa contimporană,* hulită şi invidiată ca Parisul, îi publicase la rubrica „Note pe marginea cărţilor" un studiu despre *Jean-Cristophe.* Studiul era închinat domnişoarei O.D. Succinta dedicaţie nu avea caracter de madrigal, ci arăta Olguţei că Mircea îşi aducea aminte de o convorbire avută cu ea, generatoare a acestui studiu.

în acest fel, Mircea recunoştea Olguţei rolul de inspiratoare, arborînd ca străvechii cavaleri culorile ei.

Convorbirea cu Olguţa se referea la muzica lui Debussy, deseori auzită la Medeleni, din pricina preferinţei doamnei Deleanu pentru acest compozitor modern.

Neîncrezător în priceperea lui muzicală şi doritor să afle dacă aversiunea lui pentru Debussy era o atitudine motivată de o apreciere încă nelămurită sau dovada unei inferiorităţi de comprehensiune, o întrebase pe Olguţa.

Lectorul atent la astfel de amănunte îşi aminteşte că Olguţa, încă din copilărie, în muzică avea simpatii şi antipatii violente, ca şi în viaţă. Debussy era din categoria doua. Aşa cel puţin pretindea Olguţa. Mircea găsise un puternic aliat într-o eventuală discuţie cu doamna Deleanu. Cum însă Mircea nu s-ar fi încumetat să provoace astfel de discuţiuni, cărora, din pricina dragostii respectuoase pentru doamna Deleanu, le atribuia un caracter jignitor — cu prezenţa, tonul şi vorbele Olguţei vii în mintea lui, începuse o discuţie mai amplă, adică un atac larg împotriva simbolismului, al cărui vag straniu şi, mai ales, enervant îl vedea personificat în muzica lui Debussy.

Noţiunea aceasta de „enervant" o datora Olguţei, care, natural, nu prevăzuse, în clipa cînd răspundea lui Mircea la întrebare, caracterul de diagnostic public al unui întreg curent literar, pe care trebuia să-1 capete butada ei în versiunea scrisă a lui Mircea.

Mircea condamna simbolismul, arătînd că, spre deosebire de toate curentele literare, se adresa mai ales nervilor, un fel de periferie a sufletului, în care simbolismul vroia să atragă întreg sufletul omenesc.

Răspunzîndu-i la întrebare, Olguţa-i arătase că ceea ce nu poate suporta nici în literatură, nici în muzică este „pisicismul". Pentru Olguţa, antipodul pisicismului era Kipling: bărbat. Loti era o perfectă incarnaţie a „vagului felinizant", care dă *mal-de-mer* sufletesc. Diferenţa — spunea Olguţa — e că răul de mare este eliminat, într-o măsură, prin însăşi convulsiunile stomahale, care-1 caracterizează, pe cîtă vreme răul de mare sufletesc are ca echivalenţă a crampei nostalgia sinuciderii. „Prefer să merg pe mare, cu orişice risc", încheiase Olguţa, „decît să ascult muzică sau să cetesc literatură care să mă facă să regret că sufletul n-are stomah."

Mircea vedea în simbolism o negare a vieţii, un fel de-a putrezi elegant, de dragul somptuoaselor fosforescenţe ale putregaiului. Vedea în el defetismul individualismului care bîntuia în ultimul timp şi al „neputinţei de ideal", denumită fanfaron „dispreţ pentru ideal". Arăta că artisticismul atît de aparent al simbolismului e tocmai negarea artei, care e artă numai în măsura în care poate reconstitui viaţa, şi nu în a o elimina, mineralizînd-o. Că o mumie egipţiană e minunată tocmai fiindcă a fost odată vie, pe cîtă vreme literatura simbolistă e o desăvîrşită mumie în sicrie armonios cizelate, care niciodată n-a fost vie. Că arta adevărată, ca şi viaţa, e nud încărcat de sînge, pe cîtă vreme simbolismul e'fast decorativ pe o absenţă, pe un vid.

Şi acestei orientări debilitante — mai curînd masca unei dezorientări — opunea orientarea desprinsă din epopeea modernă a lui Jean-Cristophe. Recunoştea inferioritatea artistică a lui Rolland faţă de perfecţiunea şi subtilitatea artistică a simboliştilor, dar tocmai acest deficit de artisticism îl făcea să respire. Senzaţia soarelui viguros şi violent, după lămpile-giuvaeruri, în care lumina e penumbră de mătasă, fard.

Vedea în Jean-Cristophe profilul luptei tragice a lui Prometeu, cu dublul fond al muzicei solemne şi umane a lui Beethoven şi al literaturii ruseşti convulsionată de idealuri, ca un teren vulcanic. Şi încheia spunînd că simbolismul modernei literaturi româneşti nu merită elogiul unei analize.

Cu toate că războiul mondial deţinea trustul tuturor preocupărilor, articolul lui Mircea stîrnise furtună, cu atît mai mult cu cît un fost coleg glumeţ informase pe un critic simbolist că autorul articolului era simplu elev la Liceul Lazăr. Se făcuseră intervenţii la director ca elevul Balmuş să fie eliminat. Atunci se aflase că era student şi suplinitor eminent. Se bucurase cîtva timp de gloriola cînilor cu cerul gurii negru. La Universitate era privit cu deferentă. O revistă bucureşteană răspunsese articolului, atribuindu-1 printr-o confuzie strategică redacţiei *Vieţii contimporane,* asupra căreia plouaseră din nou — cu verva oulor clocite şi a murăturilor stricate — epitetele de „ramolisment", „senilitate", „fineţă rurală", „apologiştii mămăligei", „Olimpul cu miros de cojoc", „crîşmarii tradiţionalismului", „bisericuţa bărbilor de mujic", „trustul *Mioriţei"* şi „feudalii de la Iaşi".

Primise şi un mandat poştal noul colaborator, căci inconsecventa redacţie a revistei moldovene avea cultul simbolismului într-atît, încît plătea munca intelectuală prin simbolul de argint. Mai primise şi o telegramă:

„Clubul burlacilor" te-a înscris printre membri.
Cotizaţia se plăteşte prin articole lunare. Nu te lăsa nici tu, nici tu.

Olguţa

Acerbul şi intransigentul critic, după ce închisese uşile, sărutase iscălitura de pe banda telegrafică. Familiarul strigăt războinic, pe care Olguţa-1 intona la tenis, îl primea ca o deviză săpată deasupra sufletului.

De cînd se înapoiase de la Medeleni, Dănuţ făcea plimbări zilnice în tovărăşia lui Mircea. Venise după vacanţă taciturn, sălbatec şi retras. îmbrăcase de la început, cu un fel de satisfacţie, uniforma de liceu, ca pe o haină monacală. Spre deosebire de colegii lui dintr-a opta, care spre seară o părăseau, devenind noctambuli în haine civile, el o păstra de dimineaţă pînă seară, fără dorinţa de-a o părăsi.

Nu isprăvise *Troiţa.* O lăsase Monicăi, dăruindu-i-o, ca şi *Alunele veveriţei,* fără de nici o veleitate de publicare, cu toate că Mircea îl îndemna mereu, arătîndu-i că unul din factorii hotărîtori ai evoluţiei unui scriitor este contactul cu publicul. îl sfătuia să trimită ceva la *Viaţa contimporană.* Dănuţ nu vroia. Un fel de orgoliu de-a' se şti Cenuşăreasă şi bucuria pură de-a fi cetit numai de Monica îi anulau fireasca vanitate de-a culege elogii şi aplauze sau de-a aspira la ele. Cît despre *Viaţa contimporană,* nu-1 atrăgea de loc, după cum nu împărtăşea de loc animozitatea^ lui Mircea împotriva simbolismului. Penumbra muzicală a tehnicei simboliste îl ademenea. Recunoştea o mare originalitate acestei literaturi. O socotea, faţă de celelalte curente literare, ca un fund de mare cu straniu ritm şi stranii vietăţi în lumină crepusculară, legănate şi apăsate de aceeaşi masă formidabilă de apă, creatoare 'a nnei noi pulsaţii — mai lentă, mai onctuoasă, mai aiurită — şi a unei temeri nedesluşite, definită numai de •cuvîntul francez *angoisse.*

Celelalte curente literare purtau pecetea pămîntului — acesta, a fundului marin. De asta, şi Debussy, cu tonalităţile lui speciale, dădea impresia unei alte lumi, neliniştitoare, alarmînd instinctul pămîntean de conservare, cu seducţiuni de adînc iluminat de lună, în care sirenele sînt străvezii ca însăşi unda şi muzica-i ilimitată întrebare pe buzele tăcerii.

Faţă de preceptele literaro-sociale ale *Vieţii contimporane* şi faţă de orientările spre societate, recomandate de Mircea, se simţea mai curînd silidar cu simbolismul. Nu se vedea prin nimic „social", şi gestul creaţiunii lui literare îl îndruma spre singurătate, nu spre oamenii coalizaţi social.

„Cînd scriu întorc spatele societăţii. S-o uit pe ea şi să mă uit pe mine — e mijlocul şi scopul literaturii mele."

Mircea îl combătea cu intransigenţa caracteristică celor care au început să-şi împărtăşească părerile în public, convertindu-le, prin aceasta, în convingeri obligatorii.

în discuţii, Mircea era disciplinat. Argumentele se legau metodic, năzuind către idei generale. Dănuţ era neprevăzut, dar foarte dezordonat. La o perioadă de argumente de-ale lui Mircea, Dănuţ răspundea printr-o metaforă. Mircea medita cu seriozitate în faţa ei, ca lîngă o cetate enigmatică. De fapt, numai Mircea discuta. Numai el îl asculta pe Dănuţ, răspunzîndu-i. Dănuţ era distrat. N-avea răbdare să lege şi să ducă pînă la sfîrşit o discuţie. Avea o atenţie sporadică, şi răspundea la fragmente numai, nesocotind restul, ignorîndu-1. N-avea aptitudini pentru lupta verbală, ci numai pentru monolog. Ceea ce-1 făcea să caute, să dorească şi să aibă nevoie de tovărăşia lui Mircea nu erau discuţiile, care-1 lăsau indiferent, ci Monica. în timpul vacanţei Mircea trăise mai mult decît el în apropierea Monicăi. La rîndul lui, Mircea avea faţă de Dănuţ, într-o anumită măsură, reflexul captivant de feminitate, pe care odinioară, înainte ca Mircea s-o cunoască pe Olguţa, Dănuţ îl avea faţă de el.

O căuta pe Monica în Mircea.

Mircea avea pentru Monica o afectuoasă admiraţie. De multe ori vorbea despre ea lui Dănuţ, comentînd păreri de-ale ei, analizînd farmecul atmosferei ei, minunîndu-se de maturitatea ei intelectuală, de siguranţa gustului ei şi de echilibrul armonios dintre sufletul şi trupul ei. Vorbea ca despre o soră a lui, cum însă rareori fraţii vorbesc despre surorile lor. Despre Olguţa nu vorbea niciodată. Medelenii, în

conversaţiile lor, erau personificaţi de Monica. Şi amîndoi simţeau nevoia de-a evada la Medeleni.

De la o vreme> însă, Mircea simţise o răceală, apoi o surdă ostilitate cu accese de sarcasm din partea lui Dănuţ. Blîndeţea întristată de pînă atunci se convertise în ciudă înţepată, îndreptată mai ales împotriva preferinţelor lui Mircea.

Lăuda Mircea eclectismul civilizat al *Vieţii contimporane,* Dănuţ izbucnea vehement, arătînd că prestigiul acestei reviste era o legendă, mai exasperantă prin neputinţa celorlalte revista de-a o răsturna. Făcea Mircea elogiul prieteniei, afirmînd că prietenia dintre un bărbat şi o femeie e cel mai armonios raport dintre cele două sexe potrivnice, Dănuţ ricana că acea prietenie nu e decît dragoste ratată sau ipocrită.

La astfel de apostrofe, jignitoare mai ales prin tonul tranşant şi ritmul sacadat, Mircea nu răspundea. Dar se întrista. Nu desluşea cauza. Simţea că-l irită pe Dănuţ prin vorbele şi prezenţa lui, şi totuşi, Dănuţ, departe de a-l ocoli, îl căuta. Zilnic venea să-l ia de la Universitate, sau îl aştepta în faţa liceului, cînd Mircea avea orele de după amiază. Porneau pe Calea Victoriei spre Şosea. Tăceau. Mircea se simţea spionat cu rea-voinţă. Plimbările împreună deveniseră o corvadă, ca ale menajurilor înăcrite.

îi scrisese Monicăi, cerîndu-i un sfat. Răspunsul venise imediat. îl ruga să fie bun cu Dănuţ, îngăduitor. îl asigura că Dănuţ n-are alt prieten la Bucureşti decît pe el. Şi Olguţa avea astfel de ciudăţenii inexplicabile, şi totuşi Monica nu se îndepărtase niciodată de ea.

Argumentul din urmă fusese hotărîtor.

Tăcerea resemnată a lui Mircea îl exaspera pe Dănuţ şi mai tare. Mergeau alături spre Şosea ca doi duşmani legaţi printr-un blestem. La despărţire, Dănuţ mormăia un „salut", fără să-i întindă mîna. în timpul aşa-zisei plimbări, Dănuţ mergea din cale-afară de repede, ştiind că lui Mircea îi place să meargă încet. îl distanţa, şi-l aştepta, privindu-l dispreţuitor cu coada ochiului, cum sosea din urmă gîfîind. Pe drum făcea reflecţii cinice despre femei, amănunţindu-le trupul, cu vorbe şi metafore impudice, cunoscînd perfect oroarea lui Mircea pentru astfel de conversaţii. Făcea apoi, apologia luxului bucureştean, ironizînd

apatia sărăcăcioasă a vieţii de la Iaşi. Dispreţuia şi accentul moldovenesc, cu epitetele: clăpăug, bleg, dicţiune de gură ştirbă, vorbele parcă merg în papuci tîrşiţi, canapea fără teluri etc. Mircea tăcea. Exact aşa era Dănuţ spre sfîrşitul trecutului an şcolar, după convorbirea avută cu el despre Adina Stephano. Totuşi, absenţa de cochetărie a lui Dănuţ — umbla numai în uniformă, deseori neras, cu pantalonii necălcaţi, cu un chipiu ferfeniţos — excludeau amestecul unei femei.

Mircea se hotărî să-i vorbească, preferind să afle sau să înfrunte orice decît să prelungească această apăsătoare adversitate fără cauză ştiută.

Dănuţ îl aştepta în faţa liceului, cu geanta subt braţ. Porniră tăcuţi ca totdeauna, urmînd printr-un tacit acord itinerarul zilnic.

Era o sîmbătă de toamnă, cu procesiuni de liceeni zgribuliţi în paltoane, voioşi în pasul care-i purta spre duminecă, punînd la cale cu glas tare notele săptămînei şi programele spectacolelor.

Ciorapii groşi pe pulpele bunduce sau firave şi pelerinele în formă de clopot ale şcolăriţelor cu berete şi năsucuri ştrengăreşti se încrucişau distrat, cochet sau agresiv cu uniformele liceenilor distanţi, sacerdotali, ghiduşi sau neastîmpăraţi.

Cursul inferior al Liceului Lazăr — masă de umbre piuitoare — se îndeletnicea cu minatul castanelor sălbatice din dreptul Cişmigiului pînă-n Calea Victoriei. Roşcatele castane, bătute cu vîrful ghetei, săreau, săltau şi se rostogoleau elastic pe trotuar şi prin mijlocul străzii, ca nişte deşănţate broaşte de mahon spre indignarea trecătorilor maturi.

în dreptul Cişmigiului — crîng prizonier în cuşcă — mirosea a toamnă. Un vînzător de castane, vrăjitor lîngă un abur de cartofe dulci, era împresurat de uniforme. Soarele aruncase cîteva şaluri deasupra Cişmigiului: ardeau, dimpreună cu frunzele.

Mircea şi Dănuţ călcau apăsat, cu ochii în pămînt.

Calea Victoriei era neagră de lume ca un *te-deum* într-o mitropolie, dar mirosea a benzină şi a parfumuri. Femeile căpătaseră farmecul de toamnă. Erau frumoase cum sînt femeile în doliu din pricina ştofelor închise, cu obraji mai albi şi ochii mai gravi. Voaletele le puneau pe ochi brumă mahometană. în ciorapii negri de mătasă, picioarele căpătau o înduioşătoare fragilitate. Toate femeile purtau mănuşi de piele, cenuşii sau castanii, care fac din amintirea mînilor goale de astă-vară o proaspătă pată de lumină, cum e ovalul alb din podul palmei înmănuşate. Unul după altul, Dănuţ în frunte, Mircea în urmă, păşeau pe marginea trotuarului, laolaltă cu oamenii grăbiţi, împroşcaţi de semnalele răguşite ale automobilelor. Păreau că se grăbesc să ajungă la Academie, pentru studii absorbante. Lăsară în urmă şi somnolenta instituţie. Mircea gîfîia. Totuşi, îl urma pe Dănuţ de aproape, hotărît să provoace explicaţia mult aşteptată.

Departe, într-o alee laterală, bătută-n galben şi violet, îl opri.

— Dan...

— Ce vrei?

— Dan! îl mustră Mircea.

— Spune-mi, ce vrei? se impacientă Dănuţ, ridicînd glasul.

— Spune-mi, te rog, ce-i cu tine?

— Nimic.

— Dan, sîntem prieteni!

Dănuţ ridică din umeri, pîcîind din buze.

— Dacă nu-mi mai eşti prieten, spune-mi-o, Dan. Nu sîntem copii!

— Scuteşte-mă de tonul profesoral!

— Dan!

— Mă plictiseşti!

Mircea îl privi cu sinceră deznădejde, oftînd.

— Nu ştiu ce să mai cred!... I-am scris şi Monicăi...

— Ţi-a răspuns?

— Da.

— Aa, dumneavoastră întreţineţi corespondenţă cu întrebări şi răspunsuri psihologice! Junele Paul Bourget! Şi ce v-a răspuns, iubite amice?

— Dan! Ce-i cu tine, Dan?

— Mă bucur, dragă Mircea, de diversitatea activităţilor tale intelectuale: articole la *Viaţa contimporană,* schimb de epistole cu nobila mea soră !... De cînd datează corespondenţa, dacă nu-s indiscret?

— Dan, tonul acesta în gura ta! Vai!...

— Te rog, răspunde-mi la întrebare. Lasă indignările elegante!

— La ce întrebare?

— De cînd datează corespondenţa cu Monica?

— De cînd am plecat de la voi.

— Frumos! Admirabil! Vă scrieţi în proză sau în versuri?

— Dan!

— Lasă-mi numele în pace! Am să mi-1 schimb.

— Bună ziua, Dan.

— Mircea!

f îl apucase de mîni, violent, dominîndu-1 cu toată puterea trupului. îl măsura încruntat.

— De ce nu mi-ai spus că-ţi scrie Monica?

— Fiindcă nu dau nimănui socoteală despre ce fac.

— Cum? Monica e sora mea.

— Şi prietena mea.

— Minţi!

— Să-ţi fie ruşine, Dan, să-mi spui mie aşa ceva! •

— De ce-ţi scrie?

— Fiindcă i-am scris.

— De ce i-ai scris?

— Fiindcă *eu* îmi iubesc prietenii!

— Prietenul Monicăi: nu??

— Da, prietenul ei!

Dănuţ tremura. Cuvinte crîncene îi sunau împotriva Monicăi, şi nu îndrăznea să le audă. Monica! îl înşelase Monica! îl minţise Monica! Sora lui, copilăria lui...

Atunci?...

Furia îi căzuse ca un copac abătut cu tot frunzişul.

Dădu drumul lui Mircea. Plecă. Mircea-şi ridică pălăria căzută jos şi se luă după spinarea îndoită.

— Dan! îl apucă de mîni, cu energică blîndeţă. Dan, spune-mi o vorbă.

Dănuţ ridică spre el o faţă devastată.

— O iubeşti, Mircea?

— Pe cine?

— ...Pe Monica, murmură Dănuţ slab numele învăluit de toamnă în abur blond.

— Pe Monica? se lumină Mircea. Cum s-o iubesc pe Monica?

— Dar ea pe tine?

— Monica? ! Dan, esti orb?

— Da.

— Tu nu vezi cît te iubeşte?

— Pe mine?

— Vai, Dan!

— Mircea, jură-te că nu vă iubiţi!

Mircea şovăi o clipă. Faţa i se înroşise. Cu genele plecate ca şi sufletul, şopti rar, cu efort:

— Eu o iubesc pe Olguţa.

— Ei!

Dănuţ se metamorfoză exploziv, ca şcolarii declaraţi promovaţi la un examen temut. Ar fi strîns în braţe pe întîiul om întîlnit. Pe Mircea căzu furtuna bucuriei.

Dănuţ nu-l întrebase dacă şi Olguţa îl iubeşte pe el...

+

Taximetrul se opri în faţa Gării de Nord. Dănuţ sări cu scrisoarea în mînă. Plăti şofeurului şi intră precipitat.

în faţa cutiei de scrisori a vagonului poştal se opri şovăind. De cînd se înapoiase de la Şosea, se zbuciumase să scrie Monicăi tot-tot-tot. Nu izbutise să-i scrie decît două vorbe: „Te iubesc!"

Atît conţinea plicul pe care vroia să-l trimită Monicăi, şi nu îndrăznea.

Mai erau zece minute pînă la plecarea trenului Bucureşti-Iaşi.

Ridică mîna.

O retrase cu plicul în ea. Nu-i venea să trimită o astfel de scrisoare, şi totuşi, tremura de frică să nu se piardă, să nu deraieze trenul, să nu ia foc vagonul poştal, să nu i-o fure cineva...

Se lăsase frig. Frig metalic. I se înroşise mîna cu plicul. Plecase de acasă numai în uniformă. îşi înfundă şapca pe ochi, cutremurîndu-se.

Mai erau opt minute pînă la plecarea trenului.

Şapte.

Şase.

Cinci.

Trenul Bucureşti-Iaşi...

Se căută prin buzunare. De cînd purta numai uniforma, îşi lăsa *portefeuille-u* acasă. Adună mărunţuşurile, făcu cincisprezece lei. Mai descoperi două băncuţe de cincizeci de bani şi un douăzeci de bani în căptuşala buzunarului. Se repezi la ghişeul de bilete.

— Domnule casier, cît costă un bilet de-a treia pînă la Iaşi?

îi bătea inima aşa de tare, încît bîlbîia.

— Cincisprezece lei şi şaizeci de bani.

— Am, domnule casier. Dă-mi un bilet.

Cu biletul strîns în mînă, se repezi, trecu pe uşă ca un evadat, sări în primul vagon de-a treia.

Trenul porni... spre Iaşi, spre Iaşi!

Vagonul era plin. Ferestrele, închise. Lumina gălbuie de tavernă pîlpîia uleios. O duhoare aspră de mahorcă, de vin, de iuft şi de oaie ţinea loc de căldură.

Plecau soldaţi în concentrare, cu credinţa că pleacă la război.

Dănuţ şovăia între platforma unde aerul era curat subt stele, dar tăios, şi vagonul cu miros concentrat de cazarmă.

O voce tînără începu un cîntec de ţară. Altele o urmară. Corul se formă în ritmul roţilor, pe două voci. Dănuţ rămase în vagon, se aşeză jos pe un desag şi, cu ochii la stelele de-afară, intră cîntînd în corul soldaţilor.

...Ciurea... Nicolina...

Cădea o ploaie subţire, sur tremur de toamnă în văzduhul fumuriu.

Iaşi. /

Dănuţ sări din vagon galben la faţă de frig şi de nesomn, cu uniforma mototolită ca scoasă din etuvă şi chipiul mai tras pe ochi. Zîmbea fericit. Recunoscuse laşul — pe care nu-l văzuse din copilărie — după mişcările somnoroase ale tregherilor şi după moile lor apostrofe:

— Lasă, măi, mai ghinişor! Nu ti-nghesui, măi, că nu dau turcii!

— Bre-bre, ci mai om sucit!

Recunoscu laşul şi în dosul gării unde aşteptau vreo cinci trăsuri, care deserveau întregul transport de călători. Birjari evrei cu ţuhali în cap, cu trăsuri făcute numai pentru oameni uscaţi — un om gras n-ar fi încăput — cu felinare strîmbe ca cele de pe mormintele părăginite, cu roţi debile şi cai de o holerică slăbiciune sub lehametea ploii de toamnă. Mai era şi un muscal cu poditul tras.

— Liber, gospodin?

Un comisar de operetă scoase capul, îl măsură pe Dănuţ din cap pînă-n picioare şi zîmbi răsucindu-şi săbiile oxidate ale musteţilor.

— Reţinut, băieţaş, nu se vede?

între timp, trăsurile evreieşti porniseră hai-hai, hai-hai, dominate de ţuhalii ţuguieţi ai birjarilor, eu ritm de înmormîntare grăbită.

Dănuţ o luă pe jos, cu mînile înfundate în buzunare. O caterincă îl întîmpină, cîntînd *Deşteaptă-te, române.* Papagalul tăcea într-un picior, cu gulerul zgribulit, mahmur, deşi verde. începea duminica.

Sui treptele incerte ale Rîpei Galbene.

J U F F L I"

— Tuffli!

Acolo erau toate prăjiturile şi acadelele copilăriei. Deasupra, balconul Jokey-Clubului: nu căzuse încă. Subt ploaia de toamnă avea aerul nehotărît al sinucigaşilor în clipa cînd privesc prăpastia.

laşul era strîmb! Da, era strîmb cum sînt gîndurile asupra somnului.

La deal — Copoul; la dreapta — strada Lăpuşneanu, Piaţa Unirii...

în afară de precupeţele lipovence, grase ca un dîmb, cu pata de soare a tulpanului galben pe cap, Dănuţ era singurul trecător fără umbrelă. Deşi era dimineaţă de tot, treceau pensionari cu galoşi transatlantici şi pălării arhaice, adăpostind subt clopotniţa umbrelelor panerul din care ieşeau cozi de zarzavaturi, vîzdoage portocalii şi colţul rumen al. pînii alături de sulul *Universului.*

Strănutau în batiste vaste şi oftau vorbind singuri.

Tropăi de frig. Grăbi pasul. Coti pe strada Coroi, intrînd în cartierul eminescian al „Junimei". Totul era cenuşiu, şters, mort, ud. Stinse erau zările albastre cu faldul ceresc al dealurilor. Zidurile, dărăpănate. Străzile, pustii. Grămezile de frunze, moarte.

Monica! Monica!

Naltă şi de aur pur, Monica, singură flacără în oraşul de cenuşă, fum şi abur ud.

— Domnul avocat se repauzează dumineca.

Dănuţ, ud în faţa uşei, zîmbea picurînd. Neculai, hieratic în redingota cenuşie, îl privea de sus.

— Neculai...

— *Domnule* Neculai, rectifică Neculai, domn prin atitudine şi casa impunătoare pe pragul căreia se afla.

— Iacaaa! Sărut mîna, conaşule! chiui Sevastiţa din capul scărilor, lăsînd să-i scape covoraşul din mînă.

— Nu-i fi cuconaşu Dănel?

— Ba chiar eu, Neculai... Lasă, Neculai!

Dar Neculai nu se lăsa. Frînt în două, săruta mîna lui Dănuţ.

— Dorm toţi, Sevastiţo?

— Dorm, numai duduia Monica-i trează.

— Unde-i duduia Monica?

— în odaia 'mneaei.

— Unde-i odaia?

— Nu ştii mata odaia lui „cocuţa Dănel"? interveni Neculai. Of-of-of, mi-o ajutat Dumnezeu să te văd mare 1

Fără cruţare pentru covoare, Dănuţ urcă scările, trei cîte trei. îşi mai aducea aminte de foasta odaie a copilăriei lui. Bătu la uşă.

— Intră, Sevastiţa, răsună, neverosimilă pentru Dănuţ, vocea Monicăi.

Bătu din nou.

— Intră, Sevastiţa, răsună acelaşi glas, grav şi blînd.

Auzi paşi. Uşa se deschise. Monica apăru în cadrul uşei, cu lung halat albastru peste cămaşa de noapte, în papuci mici, cu gîtul gol, cu cozile spînzurînd pe tîmple, icoană înălţată a Monicăi din copilărie. în odaia ei ardea focul, jucînd suluri de aur pe covor. Leila se ivi,

— Monica!

Monica îşi lipi mînile una de alta, privindu-1 cu ochii măriţi.

— Eu sînt, Monica.

— Dănuţ! Tu?

îi pipăia faţa ca o oarbă, faţa udă de ploaie. Dănuţ îşi simţi gîtul încolăcit de două braţe luminoase. Plîngea. Monica îi sărută pe rînd ochii. Dus de ea, reintră în odaia copilăriei. Lipiţi unul de altul, tăcură, tăcură. Se auzea numai focul, torsul Leilei şi picurul ploii la ferestre.

— Dănuţ! Dănuţ!

Şi iarăşi focul, Leila, ploaia.

Era cald în odaia Monicăi şi plutea parfumul tinereţii deşteptate din somn.

— Dănuţ! De ce-ai venit, Dănuţ?

îi tremurau atît de tare buzele pure, încît vorbea cu trudă, avînd ceva înduioşător pe toată faţa.

îi întinse scrisoarea mototolită din buzunar.

Monica recunoscu scrisul lui Dănuţ pe plic. îl rupse.

Te iubesc, Monica.

Obrajii Monicăi albiră, înnegrindu-i ochii, carbonizîndu-i.

— Monica, spune-mi tu... tu..,

Din nou focul, Leila şi ploaia. Dănuţ era ud, cu faţa palidă, şi tremura.

— ... mă iubeşti?

înainte ca Dănuţ să-şi fi dat seamă, Monica se aplecase, sărutîndu-i mîna murdară. Şi tot ea, cu obrajii în flăcări, drept, fără sfială şi fără şovăire, îi cuprinse tîmplele şi-i sărută lung întrebarea buzelor, întrebarea vieţii.

Se auzea numai focul, Leila şi ploaia — dar nimeni nu le asculta.

INGINER GRIGORE DELEANU,
Pitar-Moşu 20,
Bucureşti

urgent

Dan venit Iaşi gutunar Bucureşti unde batiste date spălat. Certificat medical doctor autorizat membru „Club burlaci" soseşte joi dimineaţa cu palid convalescent.

Olguţa

PROFESOR MIRCEA BALMUŞ,
Popa Nan 24,
Bucureşti

urgent

Elev Deleanu strănută Iaşi sîn familie. Ia măsuri motivare absenţe. Director incredul poate asculta telefon serie strănuturi gutunar de mai sus. Elev soseşte joi cu placă gramofon gutunar Iaşi pentru diriginte clasa opta.

Olguţa

Gutunarul lui Dănuţ era real, dar numai gutunar, însoţit de o uşoară febricitare şi puţin roş în gît. Pentru doamna Deleanu, însă, deşi diagnosticele doctorului Prahu erau infailibile şi deşi doctorul Prahu recomandase bolnavului numai batiste şi puţină gargară, gutunarul lui Dănut însuma o neagră virtualitate de gripe, pneumonii, pleureziî şi tuberculoză.

Aşa că Dănuţ era în pat, cu compresă la gît, tulpan pe cap, flaneluţă subt cămeşa de noapte, inundat de ceaiuri fierbinţi cu rom, de întrebări neliniştite despre „mersul bolii" şi de termometre mai optimiste şi mai obiective decît doamna Deleanu.

Camera pătimirii lui Dănuţ era odaia Monicăi, cea mai la o parte de zgomotul casei. Monica se mutase în odaia Olguţei.

În sobă ardea un foc bogat. Odaia mirosea a boală răsfățată de copilărie: oțet aromat de trandafiri; rom, dintr-o sticlă păstrată pînă atunci în casa de fier a domnului Deleanu: colonie şi fum de răşină.

Pe la zece, lui Dănuț i se făcu somn, în mod eroic, căci glumele Olguței, şi ea soră de caritate, îl făceau simplu oştean al rîsului, ca şi pe ceilalți. Doamna Deleanu dădu semnalul retragerii în vîrful picioarelor. Plecară toți, afară de Monica. Olguța o sili să-şi mai revadă lecții pe luni -dimineață, veghindu-1 pe Dănuț.

— Asta te obligă să nu adormi.

Monica stinse lumina. Se aşeză pe o pernă, jos pe covor, la căpătîiul lui Dănuț, rezemîndu-şi bărbia de marginea patului. Un obraz îi era luminat în roş, celălalt, învăluit în umbră, şi părul ardea blînd. Afară ploaia cădea cu ritmul de veşnicii al ploilor de toamnă.

...Poveste şi tremur de gene, sufletul lui Dănuț zîmbea lîngă Monica, străbătînd anii.

„Oare de ce-o săruta Făt-Frumos pe Ileana Cosînzeana cînd erau singuri?"

Aşa se întrebase cu ani în urmă, întins pe lavița din odaia lui moş Gheorghe, luminat de flăcări, lenevit de căldură, privind cozile Monicăi, hățuri îndeobşte, cosițele Ilenei Cosînzeana în acea clipă.

De-atunci o iubea pe Monica, şi ani de-a rîndul o căutase pe Ileana Cosînzeana de atunci, fără s-o vadă alături de el, an cu an mai naltă, mai aurie, mai frumoasă, înălțînd spre el parfumul de faguri al copilăriei şi amintirea întîii sărutări de dragoste, care-l înfricoşase pe făt-frumosul copil din odaia lui moş Gheorghe.

O dragoste străveche, an cu an crescută, an cu an ascunsă, îşi risipi frageda imensitate pe sufletul destins în perspectiva anilor îndrăgostirii. Se legau bucuriile vacanțelor cu melancoliile toamnelor, neliniştea vacanțelor cu panica declinului lor. Şi căpăta alt înțeles tot ce scrisese pînă atunci cu sufletul întors spre copilărie, nostalgic şi atent, în loc să fie avînt voinic spre viitor. O căuta pe Monica, şi-n loc s-o caute alături de el, o căuta în copilărie. Şi nu găsise sărutarea rătăcită prin toate amintirile copilăriei. De ani de zile, în sufletul lui era un joc de-a baba-oarba între el şi o Monică de zece ani, cu rochiță scurtă, cozile pe spate şi ochii religioşi de gravi în fața de copil. Toate amintirile copilăriei i-o ascundeau, dar subt toate era. Şi îşi iubise copilăria fiindcă acolo era întîia bătaie de inimă a dragostii şi şovăitoarea cadență a paşilor ei dintăi.

Parfumul unei sărutări! îl căutase în zarzării abia înfloriți: iubise zarzării. *Troița* nu era minciună. îi bătuse inima în fața zarzărilor — fiindcă parcă-i amintea o respirație depărtată ca o stea — şi-l mîhniseră adînc zarzării, fiindcă ceva pierdut trecea nedesluşit în fumul lor de flori, pierzîndu-se din nou...

Monica tresări, simțind două mîni care se aplecau prin somnul tăcerii asupra ei. Un lănțujel îi lunecă pe obraji, căzîndu-i în jurul gîtului.

Lănțujelul de argint cu o cruciuliță în care era o aşchie de lemn sfînt de la Muntele Athos. îl purtase mama doamnei Deleanu; apoi doamna Deleanu, care-l dăruise lui Dănuț. Acuma era al Monicăi.

Lui Dănuț îi bătea inima aşa de tare, că nu îndrăzni să deschidă ochii. Auzi paşi ireali, mişcări, un fîlfîit mătăsos, apoi un sunet scurt de foarfece. Odaia caldă se umpluse de parfumul părului despletit...

Monica plecase lăsîndu-i în mîni o moale şi lungă şuviță de umbră; în roşeața jarului spuzit se lumină, zîmbind ca şi obrazul aplecat asupra ei. Ținea în mîni şi săruta hățul de aur al copilăriei şi al dragostei.

Noaptea se topi ceas cu ceas în ochii închişi ai lui Dănuț

Două, bătu clopotul solemn al Mitropoliei deasupra Iaşului.

Trei.

Patru.

Cinci.

Şase.

Dănuț mîngîia şuvița tăiată din părul Monicăi. Focul se stinsese demult. Dar odaia Monicăi era caldă ca o noapte de vară şi plutea prin ea înduioşată, amintirea părului de aur despletit în întuneric. La ferestre cădea aceeaşi ploaie cu şoapte aiurite.

însă Dănuţ asculta glasuri răsunînd în el.

Şapte...

Se auziră paşi desculţi, uşi deschise, focuri aprinse cu trosnetul lemnelor şi vuietul flăcărilor. Apoi, corul nazal al samovarului.

Dănuţ se îmbrăcă repede, punîndu-şi halatul de noapte al domnului Deleanu. Intră în antretul care despărţea odaia Monicăi de-a Olguţei. Pe masa din mijloc, samovarul prezida arămiu tăcerea matinală a cestelor rotunde. Mirosea a pîne prăjită. Se aşeză pe un scaun aşteptînd.

Monica intră îmbrăcată în uniformă, cu geanta în mînă şi şorţul negru peste rochia cafenie.

Se priviră lung şi zîmbiră lung.

Dănuţ îi luă geanta din mînă. O deschise.

— Ce cauţi, Dănuţ?

— Un caiet de notiţe.

— Vrei să scrii, Dănut?

— Poate!

— Am caiete pentru tine dincolo.

— Nu. Monica. Dă-mi un caiet început de tine, un caiet de şcoală.

— Poftim: *Notiţe la istorie.*

— Dă-mi şi un creion. îmi dai mie caietul?

— Mai întrebi, Dănuţ?!

Se aşeză la masă. Monica îşi aplecă bărbia pe umărul lui.

MEDELENI

— Roman —

— Monica, începu Dănuţ fără s-o privească, luîndu-i mîna într-a lui, astă-noapte am vrut să-ţi scriu o scrisoare. Aveam o noapte întreagă înainte. Şi abia azi-dimineaţă mi-am dat seama că scrisoarea către tine era un roman...

— Scrii un roman, Gutunărel? îl întrebă Olguţa, apărînd cu şorţul de uniformă pe umăr şi ghetele descheiate.

— Voi scrie, răspunse Dănuţ, fără să dea drumul mînii Monicăi. Am găsit titlul.

— *Notiţe la istorie,* ceti Olguţa titlul tăiat al caietului. Frumos titlu! Eşti inspirat!

Monica şi Dănuţ zîmbiră, strînşi alături.

— Şi tu eşti în romanul meu, Olguţa.

— Mă dai publicităţii! Ce nume-mi pui?

— Olguţa.

— Vra să zică, *Notiţe la istorie!*

— Da. La istoria Medelenilor.

— Şi de unde se luminează „negurile istoriei"?

— De la descălecat.

— Al cui? Al lui Buftea-Metaforel-Gutunărel-voievod?

Dănuţ zîmbi.

— Nu. Al Monicăi.

— Demnie fericită?

— Uite-te şi tu...

Toţi trei zîmbiră. Monica era roşie în haina întunecată de şcoală.

Olguţa se înclină adînc în faţa Monicăi, ţinîndu-şi şorţul în mînă.

— Măria-ta, în faţa posterităţii, adică în istoria scrisă a Medelenilor, voi fi plecată damă de onoare a măriei-tale. Dar pînă atunci rog pe măria-ta să-mi încheie şorţul, să toarne ceaiul şi să-mi spună ce-avem la istorie.

TÎNĂRUL ROMANCIER

Cele mai frumoase zile de primăvară nu le aduce april, firească lună de primăvară, ci uneori numai octombrie, gravă lună a toamnei.

Subt albastrul înăsprit al cerului, sînt zile de căldură aurie, limpezi pe pămîntul dur al toamnei, cu parfum de soare printre copacii morți în picioare şi vrăbii gălăgioase, a căror veselie robustă are accentul rîsului copilăriei omeneşti.

Cînd vin aceste zile, copiii şi vrăbiile se joacă pe străzi; noşnegii se aşază pe scaune în fața casei, cu paltonul pe umeri şi capul descoperit; femeile, primăvăratece în haine de toamnă, îşi scot mănuşile ca să-şi alinte şuvițele de pe tîmple; bărbații simt nevoia să fie tineri; tinerii, nevoia să fie frumoşi; servitoarele care scutură covoare prin ogrăzi se opresc, privind cerul, şi oftează surîzînd olteanului cu zarzavaturi, fercheşului sergent de zi sau rîndaşului care fumează cu mînicile suflecate; găinele cotcodăcesc gutural ca vara, cînii se tăvălesc pe jos, rămînînd cu picioarele în sus; pisicile se-ntind pe-acoperişuri, lăsînd vacant locul de lîngă sobă; şi liceenii fug de la şcoală, chiar dacă n-au întîlniri sentimentale, ca să se plimbe „în tunică".

Dănuț îşi lua ceaiul pe terasă. Toate mişcările-i erau mirate în soarele cald, care-l ademenise pe terasa condamnată pînă atunci din pricina frigului şi a ploilor.

Se deşteptase ca de obicei la şapte şi zece, deşi era duminecă, în schimb, se lenevise în pat cu geamurile deschise

Facsimil după voi. II, ms. *5985,* B.A.R.

şi storurile ridicate. Se deşteptase în acordurile unui lied visat, fredonîndu-l:

„Die Rose, Die Lilie, Die Taube, âie Sonne..."

îşi făcuse baia cîntînd. îmbrăcase o uniformă, pusă numai de vreo două-trei ori astă-primăvară, de postav cenuşiu-închis, bine croită, care-l arăta zvelt cum era; îşi prinsese părul în rețeaua de cap şi ieşise pe terasă, poruncind lui Gheorghiță să-i servească ceaiul acolo.

Mai avea un an de şcoală şi isprăvea cu o epocă în care întîrziase. Era decis să-şi facă universitatea la Iaşi. Nu-i era greu să-l convingă pe Herr Direktor că înscriindu-se la Facultatea de drept, practica simultană, pe care ar fi făcut-o în biuroul tatălui său, îi era necesară, întregindu-i învățătura teoretică. Vorbise în această privință cu doamna Deleanu, cîştigată mai dinainte pentru acest proiect.

Se ducea la Iaşi pentru Monica şi pentru el. Nu-şi simțea nici o aptitudine pentru drept şi avocatură. Era hotărît să scrie, nu să învețe. De ani de zile acumulase un material bogat, pe care nu-l folosise. Vroia să debuteze în literatură cu un roman al cărui personaj principal să fie copilăria. în acel roman să răstoarne tot conținutul „turbincei lui Ivan". Dorea să-l construiască pe două planuri: unul, cel dintîi, de realitate direct şi concret prezentată; al doilea, presimțit mai mult, de lirism înăbuşit, care să dea lectorului, în timp ce urmăreşte acțiunea primului plan, impresia de muzică în vis. Toate siluetele realității să fie dublate de o lumină care să le dea conturul halucinant de precis, ireal totuşi, al copacilor şi caselor în orbitorul vifor neclintit al lunii pline. Poem şi roman, mereu suprapuse. Contopire de viață şi basm. Să aibă lectorul mereu impresia miracolului posibil, ca în epocile evanghelice, deşi acțiunea să fie situată în realitatea contimporană. De altfel, asta-i copilăria. Copiii n-au cretinismul beat şi serafic pe care li-l atribuie literatura confecționată în cofetării. Realitatea există pentru copii mai violent decît pentru omul matur, blazat de ea. Copilul n-o evită, o înfruntă mereu. Omul matur cearcă s-o uite, să scape de ea, copilul o caută, o caută şi în poveşti. Dar realitatea conține, pentru copii, miracolul inexistent pentru omul matur.

Dacă scaunul de lemn din biuroul omului matur ar înflori deodată, supunîndu-se poruncii de primăvară a fraţilor săi din livadă, sau dacă în etacul omului matur, în noaptea Crăciunului, ar intra Moş Crăciun, fără ca uşi să se fi deschis sau paşi să fi răsunat — sau dacă în noaptea învierii, întorcîndu-se de la biserică, ţinînd în mînă luminarea, ar întîlni un înger care şi-ar aprinde luminarea de la el, spunîndu-i: „Hristos a înviat", omul matur ar înnebuni, ar consulta un doctor de boli nervoase sau ar deveni idolatru.

Copiii nu sînt nici nebuni, nici îngrijoraţi de echilibrul minţii lor, nici idolatri. Sînt fiii omului matur, carne din carnea lui, dar omul matur nu mai e copil, şi ei sînt. Lucizi, înregistrează realitatea aşa de clar şi de amănunţit, că dacă n-ar fi distraţi şi uituci — copii — ar fi cei mai acerbi filozofi. Nebunii cred toate miracolele posibile, şi poeţii le văd aievea, deşi nu-s. Şi mai au copiii ceea ce numai adevăraţii poeţi ai lumii au în rarele clipe cînd sînt: Mirarea. Dar copiii o au mereu; inconştienţi de valoarea ei şi dezinteresaţi, o trăiesc, n-o exploatează.

De aceea, romanul copilăriei trebuie să aibă realităţi precise, enigmatice totuşi, prin ceva lăuntric, invizibil lectorului, cum sînt şcolarii în vîrsta ingrată cînd poartă o dragoste adorabilă subt uniforma de liceu, care-i sluţeşte mai tare. Să fie o senzaţie de dragoste, de îndrăgostire, în atmosfera romanului, fără ca micii eroi să iubească.

Eroii să se joace mereu. Să fie într-o continuă recreaţie. Să nu-i amestece în nici o dramă a părinţilor sau a altor persoane mari. Nici o tragedie matură să nu le impuie gesturi de liliputani actori. Să-i vadă lectorul mereu jucîndu-se — profesionişti ai capriciului — într-o vacanţă ca toate vacanţele copilăriei, normală prin tot. Din cînd în cînd numai, viaţa, care treptat se adună în jurul lor, să fie vizibilă prin ceva: o melancolie, o durere. Atunci acea simplă prezenţă a vieţii să arate sfîşietoarea vremelnicie a copilăriei — care să capete prin aceasta o umbră de moarte — şi exactele ei dimensiuni de sătuleţ la poalele unui vulcan.

Trebuia să scrie acest roman. Vroia să retrăiască amănunţit dragostea lui pentru Monica, de atunci de cînd liniile de zare ale îndrăgostirii abia se limpezeau în sufletul lui de copil. Vroia s-o iubească din nou din clipa cînd o cunoscuse.

Şi dragostea lui ca un vînt să-i aducă viul parfum al copilăriei. Simţea că numai cînd va isprăvi acest roman va fi copt, avînd într-adevăr vîrsta lui, schimbînd anotimpul sufletesc! Ca să-l scrie, însă, avea nevoje de prezenţa Monicăi. Numai ea îl aduna, îl lămurea şi-i da exaltarea folositoare scrisului. Monica era singura fereastră deschisă pe sufletul lui. Visul, lîngă Monica, era energic şi devenea creator. Prezenţa ei îi limita, dîndu-i intimitate. Monica era pentru el ca o hrubă în care visurile se închegau statui. Lîngă ea scrisese *Alunele veveriţei,* lîngă ea, *Troiţa,* lîngă ea va scrie *Medelenii,* corabie pe care venea dragostea în alaiul copilăriei.

Totuşi, nu putea numi inactivitate timpul petrecut la Bucureşti. Lungile convorbiri cu Mircea erau un fel de pregătire a romanului viitor. Dănuţ se îndoia dacă o va putea realiza pe Olguţa:

— Olguţa, în scris, va fi neverosimilă. Cînd eram copil nu mi-o puteam închipui dormind pe Olguţa. Era într-o continuă efervescenţă. Avea ceva frenetic. Ea ducea toată casa. Pe mine mă prostea, după cîteva clipe de emulaţiune, care mă consumau. Cred că-i imposibil s-o redau pe Olguţa. Şi decît s-o falsific, decît să-i încetinesc ritmul, prefer să renunţ la ea.

Mircea susţinea că în romanul lui Dănuţ, Olguţa va fi un suveran ordonator al întregei atmosfere. Ca soarele, ea va da umbrele şi luminele romanului. Fără de ea, moş Gheorghe va fi un personaj inutil şi convenţional. Fără de ea, Monica nu va mai fi Monica. în sfîrşit, fără de Olguţa, Buftea va părea energic şi odios tiran al Monicăi. Mircea vedea în Olguţa însăşi inima romanului...

— ...înţelegi, Dan, romanul tău nu va avea şi nu trebuie să aibă acţiune. Dar lipsa acţiunii distruge un roman, face din el o grupare de fragmente statice. Ori, lipsa acestei acţiuni va fi înlocuită strălucit prin desfăşurarea temperamentului Olguţei. în peisajul Medelenilor, Olguţa va fi apa curgătoare...

— Da, Mircea, ai dreptate, dar viteza sufletească a Olguţei n-o am. Aş putea deveni Olguţa într-o pagină, dar într-un roman întreg nu cred. Ca să descriu o succesiune de gesturi de-ale Olguţei, trebuie să beau cîteva cafele negre. Să-mi zbîrnîie sîngele. Să-mi fie gîndul neprevăzut şi vivace ca un zbor de rîndunică. Olguţa cere o tensiune prea

mare ca s-o poţi plagia sau reconstitui... Aş prefera s-o trimit la Slănic în timpul romanului şi să vorbesc uneori despre ea, fără s-o introduc direct în acţiune. Sau să fi murit Olguţa şi să-şi amintească Buftea despre ea, sau să istorisească năzdrăvănii de-ale ei moş Gheorghe.

— Dacă moare Olguţa, mor şi Medelenii...

— Impresia ta.

— Convingerea mea, şi ţi-am explicat şi raţiunea ei. Olguţa numai va da romanului energia realităţii. Fără de Olguţa romanul tău e o poezie în proză, o altă *Troiţă,* mai mare ca dimensiuni.

— Nu, Mircea... Şi de altfel ţi-am mai spus că Olguţa într-un roman ar părea neverosimilă, ar fi chiar. Ar da o impresie de încordare obositoare pentru lector, ar părea antipatic precoce — şi asta ar distruge atmosfera de copilărie normală, pe care vreau s-o realizez.

— Dan, nu fi vanitos! Spune că nu poţi, nu că-ţi strică.

— Poate! Am impresia că nu pot.

— Te înşeli!

— Mă cunosc.

— Nu te cunoşti. Eşti fratele Olguţei. Nici nu-ţi dai seamă de măsura în care sînteţi fraţi. Eu ştiu mai bine.

— Nu văd!

— Un singur exemplu: v-am privit jucînd tenis. Eraţi identici. Acelaşi ritm. Dar asta n-ar fi mare lucru! Cum spuneai tu, aveţi aceeaşi „viteză sufletească". Numai că Olguţa o are trăind, iar tu o ai scriind. înainte de a-mi arăta Monica unele notaţii din *Alunele veveriţei,* credeam că eşti un liric. M-am înşelat... E greu să-ţi dovedesc, dar am intuiţia că aveţi aceeaşi viteză sufletească. Olguţa va fi pentru tine dificultatea şi tot ea va fi victoria. Ai copilărit cu Olguţa, eşti fratele ei. Creaţiunea în care vei realiza tot ceea ce-i lăuntric la tine — energia — va fi Olguţa. Greşala ta e convingerea că ar trebui să o plagiezi pe Olguţa, cum spuneai. Nu ! Pe Olguţa o vei scoate din tine. Olguţa e o virtualitate a ta, existînd întîmplător şi în realitate. Cu ea te vei descoperi pe tine.

Discuţiile cu Mircea gravitau mai ales în jurul Olguţei.

Dănuţ plănuia ca romanul să aibă două decoruri centrale, cu radiaţiuni speciale fiecare. Un decor în care să plaseze elementul cotidian al vieţii, şi altul de care să lege o emoţie

de peste hotarul realităţii. întîiul decor era ales: curtea moşiei Medeleni. Al doilea, însă, nu era încă fixat: ori podul casei, ori căsuţa lui moş Gheorghe. Podul casei ar fi însemnat proeminenţa în romanul proiectat a lui Buftea. Podul era refugiul lui. în pod erau mobile scoase din viaţă şi un trecut necunoscut, al străbunilor morţi. Acolo Buftea'singur era stăpîn. Dar căsuţa lui moş Gheorghe era locul unde Buftea •o cunoscuse pe Ileana Cosînzeana. Acolo tremurase întîia stea în sufletul botosului erou.

Mircea era de altă părere. Şi podul, şi căsuţa lui moş Gheorghe. Podul trebuia să fie odihna şi hrana de vis a „turbincei lui Ivan". Acolo „turbinca lui Ivan" se umplea de mister, de trecut, de prezent şi de melancolie, larg deschisă, la adăpost de viaţă în calmul decorului vetust. Căsuţa lui moş Gheorghe, însă, pe lîngă emoţia din faţa Ilenei Cosînzeana, avea alt rost: trebuia să dezvăluiască'un nou aspect al Olguţei, întregitor. Războinica, dîrza, ireductibila Olguţa numai acolo putea fi „duduita moşului".

Scenă cu scenă, capitol cu capitol, versiune cu versiune, Mircea lupta pentru Olguţa, apărînd întâietatea ei din roman, aşa cum i-o indica realitatea.

Argumentul suprem, singurul eficient, fusese răspunsul Monicăi la scrisoarea în care Mircea îi reedita minuţios discuţiile referitoare la roman, cerîndu-i părerea.

...Şi eu cred că ai dreptate. Sîntem douăzeci de eleve în clasa şaptea. Din cauza Olguţei, toate avem note mici la conduită, dar se distrează şi profesoara care le pune. Mă tem că Dănuţ şi cu mine, fără de Olguţa, am fi avut zece la conduită, şi n-am mai fi fost copii...

...Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne...

Aprinse o ţigară.

— Zi de april!

Zîmbi cu ochii micşoraţi. Semăna cu Monica ziua aceasta limpede, plină de soare, gravă. Soarele îi juca pe genunchi. închise ochii. Ar fi vrut să aibă capul Monicăi pe genunchi. Să fie singur cu ea, cum era cu soarele...

— S-s-salve, piciule !

— Bună dimineaţa, Tonei.

înainte să-1 vadă, auzise explozia pintenilor. Căci Tonei, după cum îi anunţase pe băieţi în ziua plecării lor la Mede-

leni, renunţase la cariera intelectuală, alegînd cariera armelor, deocamdată a pintenilor. Pintenii lui Tonei erau mai guralivi chiar decît purtătorul lor. Era artilerist: sabie lungă, uniformă croită pe talie...

— N-n-nici K-k-kronprinţul, bă, n-are t-t-talia lu Tonei 1

...Cizme de lac, natural, cu rozete, şi acei zurgălăi epici numiţi pinteni cînd sînt destinaţi să intre în burta calului.

De cînd era artilerist trata pe foştii lui colegi de „pici", chiar şi pe Dănuţ. Venea regulat în Pitar-Moşu dumineca, după subsidii băneşti, ţigări, parfum, colonie, pudră, „c-c-conversaţii amicale" şi plimbări la Şosea cu maşina.

— H-h-hai, bă, că e tîrziu!

— Unde, Tonei?

— L-l-la vernisaj, bă!

— Care vernisaj?

— L-l-la Ateneu, mă! P-p-pallă, mă, ă-ă-ăla cu p-palatu t

— Ce cauţi tu la expoziţii de pictură, Tonei? Te interesează?

— Ce-ce-ce, mă? Tonei e civil, mă? M-m-mă crezi m-moftangiu ! A-a-am un *rendez-vous* c-o damă şic ! M-m-mergi, bă?

— Aşteaptă-mă.

Vernisajul expoziţiei lui Alexandru Pallă ! Marele eveniment artistic al sezonului! Uitase! De cinci ani Alexandru Pallă nu mai făcuse expoziţii în ţară. Ţinea s-o vadă. Făcu în treacăt o legătură între ceea ce-i spusese Gheorghiţă şi deschiderea expoziţiei Pallă. în timpul lipsei lui din Bucureşti, venise Aneta cu o scrisoare din partea Adinei, întrebînd unde-i Dănuţ. Gheorghiţă cercase, fără succes, să obţie scrisoarea. înciudat, răspunsese că Dănuţ a plecat la Iaşi şi că nu se mai întoarce... Vra să zică, tot mai există Adina Stephano! Oare Ioana Pallă izbutise? Evident, da. O dată cu venirea toamnei o expediase pe Adina de la Sălcii? Probabil. Poate că o trecuse cumnatului ei... Ce putea să-i scrie lui Adina Stephano?

Porni împreună cu Tonei spre Ateneu.

— Piciule, ţi-am văzut d-dama! Şic, mă! A-are limuzină *l*

— Care damă, Tonei?

— E-e-ec!

— ...?

— C-c-cîte ai, bă?

— Nici una, Tonei.

— Ce braşoave, bă? A-a-aia de la Gara de Nord. C-c-cînd aţi f-făcut voiaj dă nos!

— Ce Gară de Nord, Tonei?

— M-m-măăă! Mă crezi fraier?! Pare rău... S-ş-ştiu de la Anetta, mă! M-mă faci să comit i-indiscreţii!

— De unde-o cunoşti tu pe Anetta?

— O-o p-pasadă, mă! P-pontam şi eu d-dama, d-d-da' nici servanta nu-i rău! A-a-are crupă, mă!

Dănuţ rîdea ca într-o grădină de zarzavaturi.

— P-piciule, n-o lăsa! S-stă bine, mă! P-palatu lui Pallă, bă! Ş-si casă cu chirie!

— Aha!

Tonei îi făcu din ochi, dîndu-i o sfîrlă peste burtă.

— T-t-trai, oţule ! Aţin-te!

Se opriră în faţa uşe'i laterale a Ateneului. Intrară din plin soare în umbră de coridor rece. Erau mai multe expoziţii, vizitate numai de cîte un student cu hainele periate şi părul lustruit, neclintit ca un copac scuturat, de grupuri de şcolăriţe înghesuite în tablourile pe care n-aveau voie să le pipăie, deşi culorile erau atrăgătoare ca ale bomboanelor în borcanele vitrinei, şi de pictorul expozant, fumîndu-şi britanic luleaua în faţa artei proprii şi a profanilor calici.

O sală numai, răspîndea zvonul de piuituri şi foşnet de mătăsuri ale seratelor dansante. Se îndreptară într-acolo, întîia impresie era că nu se invită atîta lume într-o sală atît de mică. înghesuială de tramvai ducînd publicul la curse, dar elegantă. Predominau femeile. Expoziţie de parfumuri mai mult decît de pictură.

Tonei intră salutînd publicul cu o bătaie de pinteni, ca im sublocotenent de jandarmi venit să facă o discretă arestare în „lumea mare".

Dănuţ rămase la uşă, desolidarizîndu-se de Tonei. Mătăsurile vorbeau franţuzeşte, intercalînd necontenitele exclamaţii admirative, care alcătuiesc vocabularul exclusiv al femeilor în faţa picturii. Pereţii ardeau de culori orgiace, ca. vitralii deschise pe izbucnirea toamnelor sau ca rugul zării de apus dus în galop de valuri verzi, din orizont în orizont. Se desprindea parcă un vînt fierbinte din culorile în care aceeaşi inimă puternică şi pasionată bătea.

Ochii lui Dănuţ străluciră. Deşi era în afara uşei, se descoperise. Puterea şi fastul mitologic al culorilor îl cucerise

deodată. Nu amănunţise nici un tablou în parte — era şi greu cu atîta forfotă de lume — dar pereţii iluminaţi îi împrejmuiseră sufletul ca un vîrtej, dîndu-i un ritm nebun de bacanală. La fel îl tulburase muzica lui Wagner.

— Ce idioţi!

Apostrofa îi scăpase. Violenţa sîngelui dezlănţuit prefăcuse gîndul în vorbă. Un superb cap de bărbat, uşor surit la tîmple, cu ochi şi barbă orientală, se întoarse zîmbind spre liceanul cu ochi şi obraji entuziasmaţi şi injurioasă sinceritate pentru vizitatorii expoziţiei.

— îţi place, tinere?

— Dumneavoastră sînteţi pictorul Alexandru JPallă?

— Da, tinere, răspunse pictorul, cercetînd capul îndrăzneţ al lui Dănuţ.

' — Isus i-a dat afară din templu, vorbi Dănuţ emfatic pentru urechile dimprejur, mirîndu-se el singur de îndrăzneala lui.

Faţa pictorului se încreţi de rîs.

— Ai douăzeci de ani?

Dănuţ dădu din cap, energic.

— Eşti poet?

— Da.

De la egal la egal.

— Adia! Adia! *En/in!*

Un val de lume îi despărţi.

Dănuţ se dădu la o parte în afara uşii. Recunoscuse ochii Adinei, alături de obrazul impertinent al Ioanei Pallă. îi răsuna ciudat accentul de triumf copilăros cu care pictorul o întîmpinase pe Adina. îi amintise propriul lui accent de demult, cînd şi pentru el doamna Stephano era: „Adina! Adina!"

Vra să zică... îi părea rău. Ar fi vrut să-l cunoască pe pictorul Pallă, să-i arate că el, Dănuţ, merita să stea în templu, şi că toţi ceilalţi trebuia să-i dea afară cu biciul.

Bietul om! Şi el vedea în Adina ceea ce văzuse Dănuţ! Şi ce furtuni va stîrni Adina în sufletul unui om în care culorile erau ca hergheliile de cai sălbatici în puste...

întîlnise în sfîrşit un om spre care sufletul izbucnise cu aplauze şi aclamaţii, izbutise să schimbe o vorbă cu el — şi iată, Adina Stephano era între ei. Păcat...

Postat lîngă uşă, aplecă din nou capul spre sarabanda culorilor. Privirea unui portret aşezat în faţa uşii, la loc de cinste, îl făcu să tresară. Ochii Adinei, zîmbetul Adinei, tenul de floare de măr, roşeaţa tomnatecă a părului, mîinile încrucişate pe genunchi. Putea să se intituleze portretul *Fetiţa care vede şi aude îngerii. N-o turburaţi! Tăcere'*

— Dănuţ!

Văzu mişcarea buzelor şi auzi numele nerostit. încrucişase privirea Adinei prin mulţime şi-şi văzuse numele în buzele ei.

Plecă.

Auzi paşi mărunţi în urma lui, răsunînd pe trotuar.

— Dănuţ!

Nu se opri.

— Dănuţ!

Adina era lîngă el. îl privea mirat şi trist. Gîfîia. Era îmbrăcată cu un *tailleur* de catifea neagră, luminat de guleraşul suplu al bluzei de matasă albă. Pe cap, o tocă de catifea neagră, cu chenarul ruginiu al şuviţelor de păr.

— Sărut mîna, doamnă.

Adina nu-i întinse mîna. Un zîmbet îi plîngea pe faţă, înclinîndu-i capul.

— Doamnă?

— Doamna Stephano, răspunse Dănuţ, cu chipiul în mînă.

— Doamna Pallă, Dănuţ.

— Aa! N-am ştiut. Felicitările mele, doamnă!

Mai mulţi domni, ajungîndu-i din urmă, o salutară adînc pe Adina.

— Sărut mîna, doamnă, se înclină Dănuţ pentru a doua oară, hotărît să plece.

— Dănuţ... hai cu mine, Dănuţ...

Vorbea abătut, blînd, cu ochii mari şi capul aplecat pe o parte de acelaşi zîmbet.

Dănuţ ridică din umeri. Vîntul şi soarele îi aprindeau mişcări rotunde în păr.

— De ce te temi, Dănuţ?... Acoperă-te, e soarele prea tare... Dănuţ, hai cu mine, puţin numai...

Porniră alături. Tăceau amîndoi. Ceva trist îi despărţea. Pe Calea Victoriei fură întîmpinaţi pas cu pas de saluturi plecate, la care Adina răspundea distrat, şi Dănuţ, jenat. O luară la vale, pe strada Sfîntul Ionică.

Trecură dincolo de „Enescu".

— Vreau să-ţi dau scrisorile tale, Dănuţ...

Nu îndrăzni să-i spună iarăşi „sărut mîna, doamnă", fiindcă văzuse tremurul lacrimilor în gene şi în glas.

Traversară bulevardul şi, pe rînd, străzile cunoscute ale celei dintîi iubiri de tinereţă apărură lui Dănuţ, aceleaşi, fără bătaia de inimă de atunci.

Se simţea ca la înmormîntarea unei rude indiferente. Tonul „sărut mîna, doamnă" îl ofensa prin odiosul convenţionalism teatral, şi altă soluţie nu găsea. Nu-i spunea „Adina", fiindcă pentru el nu mai era „Adina", şi era obligat să fie artificial faţă de Adina, care era — sau părea — naturală în „rolul trist".

Mergeau încet, cu o cadenţă agreabilă cînd te plimbi pe o alee de toamnă, răscolind straturile de frunze veştede cu piciorul, dar incomodă cînd vrei să ajungi undeva şi să isprăveşti mai repede.

Revăzu vitraliul albastru şi tăbliţa:

MICHEL STEPHANO
căpitan
din Marina comercială

De ce-o mai păstra?

Adina sună. Apăru Aneta, cu un zîmbet iscoditor.

Mirosea a pustiu în casă. Mobile împachetate, paie pe jos: dezordinea începutului de mutare.

Intrară în etac. Numai etacul mai continua să trăiască în clădirea moartă. Stăruia încă parfumul Adinei. într-un vas erau tufanele. Pe măsuţa de noapte, într-un medalion, o fotografie de-a lui Dănuţ în costum de patinaj.

Adina îşi scoase toca din cap, se aşeză pe marginea patului, îl privi pe Dănuţ, apoi încăperea.

Ochii i se umplură de lacrimi.

Deschise buzele, le închise. Faţa-i era palidă ca lumina prin care a căzut o pasăre ucisă. Se ridică. Umblă în dulap, scoase un cofret de fildeş adus din Italia...

— Dănuţ... aici... aici... scrisorile tale...

Marele suspin al plînsului o cutremura toată, dîndu-i o respiraţie învălmăşită. Lăsă cofretul pe un scaun şi căzu pe pat, plîngînd cu faţa în aşternut.

Ochii lui Dănuţ se aburiră. Era atît de deznădăjduit plînsul Adinei şi trupul ei zguduit, în casa cu trecut împachetat, încît jalea îl birui, grea şi deodată asupra lui.

Plîngeau alături amîndoi, pe acelaşi pat al iubirii lor. Şi, ca împotriva unui îngheţ nemilos, trupurile lor se alipiră, căutînd adăpostul căldurii omeneşti. Plîngeau strînşi unul în altul, umăr lîngă umăr, tîmplă lîngă tîmplă.

Cu ochii închişi, ca prin somn, Adina cuprinse cu braţele capul lui Dănuţ, cufundîndu-şi faţa în părul lui. Plîngea şi-l săruta. Buclă cu buclă, şuviţă cu şuviţă, îl săruta ca pe un cap de mort iubit, îmbrăcîndu-i tîmplele în jilava căldură a buzelor şi-a lacrimilor.

Dănuţ îşi răsuci capul îngreuiat de o vibraţie de întuneric opac. Buzele lui întîlniră buzele Adinei, ude, calde, arse. Se sărutară lung, lacomi, flămînzi, ciocnindu-şi dinţii, muşcîndu-şi buzele, îndurerîndu-se, dînd sărutării ţipătul sîngelui. Braţele se cuprindeau, se încleştau, dezmierdau, dezbrăcau, smulgeau, chemau, ademeneau, porunceau, luptau — flăcări aiurite.

— Adina!

— Dănuţ!

Răsunase vechiul gemăt.

Zbor nebun deasupra unei prăpăstii cu vîrtejuri mohorîte şi fulgere orbitoare.

— Dănuţ!...

Prăvălire rănită în prăpăstii fără fund. Deznădejdea vertiginoasă a fericirii vertiginoase...

Dulce ca o tînguire de vioară în cerul pierdut: „Dănuţ"...

Muţi, palizi, devastaţi, erau unul lîngă altul, străini ca doi morţi în raclele lor.

îşi aşezară hainele, tăcuţi, ca prin întuneric.

Dănuţ ţinea ochii în jos.

Se auzi motorul unui automobil. Se oprise la poartă. Răsunară două semnale ale claxonului.

Aneta se precipită în odaie fără să bată la uşă.

— A venit domnul!
— Bine. Spune-i să aştepte.
Dănuţ îşi luă chipiul. Adina îl urmărea cu ochii rătăciţi.
— Dănut! Dănut... Să păstrez casa pentru noi?
— Nu.
— Dănuţ... rămîi, Dănuţ drag...
îl apucă de pieptul tunicei, ghemuindu-se în el, cu ochii iluminaţi ca de un tremur de fulgere.
Se auzeau paşi în curte şi voci.
Dănuţ se scutură.
— Scrisorile, Dănuţ...
— Arde-le.
Trecu în goană prin sofragerie. Aşteptă.
Nu mai putea aştepta. Ieşi afară. Trecu hotărît prin curte, prin faţa şofeurului blazat. Trecu înainte, înainte.
Avea în nări parfumul Adinei şi din haine parcă şi din mişcări i se pulveriza mereu.
— Ce murdărie ! Ce murdărie !
Din toate părţile soarele, soarele curat subt cerul albastru. Zi limpede şi gravă de april.
Monica! Monica!
Unde erau marile aripi de lebădă cerească ale îngerului dragostii lui? Unde? Sa înăcriseră deodată, fleşcăite, ca o vulgară frişca.
— Ce murdărie ! Doamne-Doamne !
Mergea în goană, cu spinarea aplecată. Un claxon cîrîi aspru. întoarse capul, se dădu în lături. Adina, între Ioana Pallă si Alexandru Pallă, ca o fetită adusă de la o înmormîntare. Amîndoi erau aplecaţi asupra ei. Limuzina trecu.
— Ce murdărie !
Se simţea netrebnic şi bătrîn.
O luă pe bulevard la deal, fără să vadă, fără s-audă, mergînd, mergînd.
— Hei, tinere ! Băieţaş ! Numărul 432 !
întoarse capul.
— în ce clasă?
Se apropie, ducînd instinctiv mîna la chipiu.
— A! Dumneata eşti, Deleanu! Bine, Deleanu, ce Dumnezeu, nu eşti încă student!

— Mă iertaţi, domnule director, eram preocupat..
— Bine-bine! Tot elev bun?
— ... Dă!
— Bună ziua, Deleanu.
— Vă salut, domnule director.
Făcu vreo cîţiva paşi. Se opri. Un zîmbet i se închega pe faţă. Bine că nu-l prinsese fumînd pe stradă!
Şi zîmbi, un zîmbet la care participau si plămînii.
Slavă Domnului! Era încă elevul Dan Deleanu dintr-a opta modernă!

Redactor responsabil : AURELIA RUSU
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Dot *la cules 05.01.1968. Bun de tipar 15.05.1968. Apărut 1HS8. Tiraj 20 180 ex. >/i legate. Hîrtie scris I A de* 63 *glm>. Format 540X840116. Coli ed.* 27,25. *Coli tipar 30. Planşe tipo 6. A. nr. 19 15011967. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 859—0.*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii rr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România, comanda nr. 80 814

TABLA ILUSTRAȚIILOR

CUPRINS

LA MEDELENI*
DRUMURI